
BIBLIOTECA · DEL · DUQUE · DE · OSUNA

THESAVRVS
ANTIQVITATVM
ET
HISTORIARVM
ITALIAE,
REGIONVM ET VRBIVM
JVRIS VENETI.

TOMI QVINTI PARS SECVNDA.

THESAURUS ANTIQUITATUM ET HISTORIARUM ITALIAE,

Quo continentur

Optimi quique Scriptores,

Qui

REGIONUM ET URBIUM JURIS VENETI

Confiniumque Populorum ac Civitatium Res Antiquas, aliasque vario tempore gestas, memoriae prodiderunt:

Digeri olim coeptus Cura & Studio

JOANNIS GEORGII GRAEVII.

Accesserunt

Variae & accuratae Tabulae, tam Geographicae, quam aliae, ut & Indices ad singulos Libros locupletissimi:

CUM PRAEFATIONIBUS

PETRI BURMANNI,

J. U. D. Historiarum, Graecae Linguae, Eloquentiae & Historiae foederati Belgii, in Academia Lugduno-Batava Professoris.

TOMI QUINTI PARS SECUNDA.

LUGDUNI BATAVORUM,

Excudit PETRUS VANDER Aa,

Bibliopola, Civitatis atque Academiae Typographus, MDCCXXII.

Cum speciali Privilegio Illustr. ac Praepotent. Ordinum Hollandiae & West-Frisiae.

SPLENDOR
MAGNIFICENTISSIMÆ
URBIS
VENETIARUM
CLARISSIMUS;
IN DUAS PARTES DISTRIBUTUS.

SPLENDOR MAGNIFICENTISSIMÆ URBIS VENETIARUM CLARISSIMUS;

E Figuris elegantissimis, & accurata Descriptione emicans;

IN DUAS PARTES DISTRIBUTUS:

QUARUM PRIOR,

Templa inclytæ Urbis magnifica, Collegia, Monumenta, Mausolea, Epitaphia, Inscriptiones, Statuas, Picturas, Sculpturas, ac reliqua ibidem memoria digna continet:

POSTERIOR,

Regimen Serenissimæ Reipublicæ VENETÆ, Magistratus, Dignitates, Ædificia Publica atque Privata, Pompas, Festa, Spectacula, & Sumptuosissima quæque recenset.

OPUS

Collectum atque editum ex Scriptoribus optimis atque luculentis.

LUGDUNI BATAVORUM,

Sumptibus PETRI VANDER Aa;

Bibliopolæ, Academiæ atque Civitatis Typographi.

PRÆFATIO TYPOGRAPHI AD LECTOREM.

Offero tibi hîc opus quoddam, ex quo Urbis opulentissimæ & florentissimæ *Venetiarum* Senatus Majestatem, Ædificiorum Magnificentiam, divitiarum copiam, populique ipsius frequentiam clare cognoscere potes: illa enim est, quæ neque vetustæ *Romæ*, neque ulli vel *Italiæ*, vel (absit invidia verbis) totius Terrarum Orbis Civitati cedere debeat. Quid enim in terris *Veneta* Urbe admirabilius? Quid dignius? Quid præclarius? Quid magnificentius? Quid denique pulchrius? Quo autem hæc omnia fideliter ac pro veritate describeremus, & figuris nitidissime scalptis illustraremus, quidam harum rerum valde curiosi ibique locorum habitantes fideliter nos admonuerunt, ut imitaremur modum & ordinem ultimæ & omnium sufficientissimæ Editionis: *Il Ritratto overo le cose piu' notabili di Venezia*: quoniam omnium accuratissima haberetur; attamen quædam notatu digna aut plane omissa, aut saltem digitis quasi extremis attacta, quin imo fucata in illa deprehendimus. Proinde nostram Editionem pro re nata ex conspicuis Auctoribus *Sanzovino* videlicet, *Martinioni*, aliisque auximus & emendavimus. Ne autem nostræ in hoc Opere dispositionis ordinem ignorares, paucis tibi eam significabo; scias igitur in duas partes id esse divisum, quibus Synopsin totius Operis præ-

præmiſimus, quam Ichnographia inclytæ hujus Urbis, Regionum, Canalium, præcipuorumque Ædificiorum loca deſignans ſequitur. *Prior pars* Templa, Collegia, Monumenta, Mauſolea, Epitaphia, Inſcriptiones, Statuas, Picturas, Sculpturas, ac reliqua celeberrimæ hujus Urbis memoratu digna continet. *Poſterior* autem *pars* Regimen Sereniſſimæ iſtius Reipublicæ comprehendit, Magiſtratus & Officia proponit, conſpectum Ducum aut Principum *Venetorum*, ipſorumque facta ac geſta breviter tradit, deinde Ædificia tum publica, tum privata recenſet, ſed ex privatis tantum præcipua & maxime conſpicua hic deſcribuntur, exque his iterum modo quædam nitidiſſimis & accurate ab artificibus clariſſimis noſtræ regionis in ære cælatis, paſſimque ex fideli admonitione juxta tabulas authenticas *P. Coronelli*, *Carlevari*, *Louiſæ* aliorumque emendatis, adumbrantur. Ne autem figuras horum privatorum Palatiorum in ordinem redigendo cujuſquam fama, gloria ac dignitas læderetur, illas proinde ſecundum literas Alphabeticas poſuimus. Porrò, curioſe Lector, Pompa Illuſtris *Veneti* Ducis ad ſolemnia celebranda in publicum prodeuntis exponitur, cui etiam alia Spectaculorum præcipua magnificentiſſimæ *Venetæ* Urbis annectuntur. Demum ac poſtremo in calce omnium in hoc opere recenſitorum Indicem reperies. Si igitur hoc tibi delatum opus magna cum alacritate ſis accepturus, plura egregia ejuſmodi opera edendi, quæ jam ſub prelo ſunt, animum addes. Vale faveque.

OPERIS

OPERIS HUJUS
ORDO ATQUE DIVISIO.

PARTIS PRIORIS.

REGIO DIVI MARCI.

REGIO CASTELLI.

RE-

REGIO CANALIS REGII.

REGIO S. CRUCIS.

REGIO S. PAULI.

REGIO DORSI DURI.

unum

TEMPLA, QUÆ SUNT IN JUDECA.

INSULÆ URBI VENETÆ ADJACENTES.

ORDO ATQUE DIVISIO
PARTIS POSTERIORIS.

MAGISTRATUS RIVOALTI.

CATALOGUS DUCUM AUT PRINCIPUM VENETORUM;

ÆDIFICIA PUBLICA URBIS VENETIARUM.

ÆDIFICIA PRIVATA.

Pa-

DESCRIPTIO POMPÆ ILLUSTRIS VENETI DUCIS

Ad ſolemnia celebranda in publicum prodeuntis: Aliorumque præcipuorum Spectaculorum Urbis Venetiarum.

FINIS.

EXPLICATIO NUMERORUM

hujus Tabulæ Ichnographicæ

URBIS VENETIARUM,

Divisæ in sex Regiones,

SESTIERI DICTAS;

Scilicet : Divi Marci, Castelli, Canalis Regii, S. Crucis, Dorsi Duri, & S. Pauli; *in quâ omnes tam lapidei, quam lignei Pontes, Canales, Armamentaria, Trajectus & Ædificia Publica distinctè notantur.*

DICHIARATIONE DE' NUMERI,

posti nella Pianta Iconografica

DELLA CITT'A DI VENETIA,

Divisa ne' sei

SESTIERI

Di S. Marco, *di* Castello, *di* Canna-reio, *della* Croce, *di* Dorso-Duro, *e di* S. Polo, *ne' quali si notano tutti i Ponti di pietra, e di legno, Canali, Cavane, Traghetti, e Fabbriche Publiche.*

Sestiere di S. Marco.

1 Rio del Fondaco de' Tedeschi, va poi in Rio di S. Marina.
2 Traghetto de' Ruffiani, hora del Buso.
3 Fondaco de' Tedeschi.
4 Ponte dall' Olio di pietra senza bande.
5 Ponte di S. Lio, ò di S. Antonio di pietra senza bande.
6 Ponte di Cà Erizzo di pietra senza bande.
7 Il famoso Ponte di Rialto.
8 Peatte.
9 Traghetto di S. Silvestro.
10 Rio di S. Salvatore, và in Rio de' Berettari, và in Rio del Ponte dei Ferali, intorno le Procuratie vecchie, in Rio dei Fuseri, in Riello delle Colonne, ed in Rio de' Scoa cammi.
11 Ponte di Cà Delfin di pietra con una banda.
12 Ponte del Lovo di pietra.
13 Traghetto della Riva del Carbone.
14 Traghetto di Salizada di S. Luca, ò della Carta.
15 Rio Menuo, và in Rio di Cà Pesaro à S. Benetto.
16 Traghetto.
17 Rio di Cà Pesaro à S. Benetto, và in Rio Menuo.
18 Rio di Cà Correr, và in Rio di S. Angelo.
19 Rio di Piscina à S. Stefano, và in Rio di S. Angelo, detto altrimenti di Cà Garzoni, ò del Pestrin.
20 Traghetto di Cà Garzoni, che và à S. Tomà.
21 Traghetto di S. Samuele, và à S. Barnaba.
22 Rio del Duca.
23 Ponte di S. Vitale di pietra.
24 Ponte di legno, và in Casa particolare.
25 Ponte di pietra, và in Cà Lolin.
26 Ponte di legno in Cà Scarpa.
27 Rio di S. Vital, và d'intorno formando un' Isola.
28 Traghetto di S. Vitale, và alla Carita.
29 Squerò di S. Vitale.
30 Rio delle Colonne, và in campo di S. Stefano vicino al Palazzo di Cà Pisani senza capo.
31 S. Vitale.
32 Rio del Santissimo, và à S. Stefano, ed in Rio di S. Angelo.
33 Squero.
34 Ponte di pietra con le bande.
35 Ponte.
36 Ponte di Calle del Pestrin colle bande di pietra.
37 Ponte di Corte dell' Albero di pietra con una banda.
38 Ponte.
39 Ponte di legno, và in Casa particolare.
40 Ponte di...
41 Cavana di Cà Contarini di pietra.
42 Cavana di Cà Corner dalla Cà Grande.
43 Palazzo del Corner dalla Cà Grande.
44 Traghetto di S. Mauritio, và à S. Vio.
45 Rio di S. Mauritio, ò di Cà Corner, và in Rio di S. Angelo.
46 Rio di S. Maria Zobenigho, ò di Cà Pisani, che và in Rio Menuo.
47 Ponte de' Pugni.
48 Ponte di S. Maria Zobenigo con le bande.
49 Ponte.
50 Ponte di legno, và in Case particolare.
51 Ponte di pietra.
52 Ponticello della Madonetta di pietra.
53 Ponte della Malvasia di legno.
54 Ponte del Tintore di pietra.
55 Ponte di S. Fantin con le bande.
56 Ponte di Cà Barozzi di pietra con una banda.
57 Ponte pure di S. Maria Zobenigo con le bande.
58 Traghetto di S. Maria Zobenigo và à S. Gregorio.
59 Rio dell' Albero.
60 Traghetto di S. Moisè, và alla Salute.
61 Ponte di S. Moisè con una banda di pietra.
62 Ponte di S. Fantino di pietra con una banda.
63 Rio di San Moisè, ò Rio Menuo, và in Rio de' Fuseri, ò di S. Paterniano.
64 Ridotto.
65 Fondaco, ò Traghetto della Dogana.
66 Le Beccarie.
67 Rio del Fondaco della Farina.
68 Traghetto della Pescaria, và alla Dogano da Mar.
69 Ponte del Fondaco di pietra con una banda.
70 Ponte delle Beccarie nuove senza bande.
71 Ponte delle Beccarie vecchie di pietra con le bande.
72 La Sanità.
73 La Pescaria.
74 Ponte della Pescaria con le bande, ò della Zecca.
75 Rio della Zecca, và in Rio del Fondaco.
76 La Zecca.
77 Le Colonne.
78 Traghetto, che và à S. Giorgio.
79 Fusta, ò Scuola de' Galeotti.
80 La Piazzetta.
81 Rio di Palazzo, ò di Canonica sin al ponte dell' Angelo, và in Rio di S. Maria Formosa, ed in Rio di S. Severo, dal pont e della Scovazzera al Rio di S. Maria Formosa avanti la Chiesa, và in Rio dal Pestrin, e sbocca, in Rio de' Piombi à S. Marina, e poi dal Ponte dell'-Angelo in Rio di S. Giuliano.
82 Ponte della Paglia di pietra con bande.
83 Ponti de' Sospiri di pietra coperto colle bande, che passa dall'-Avogaria alle Prigioni.
84 Ponte di Canonica di pietra con le bande.
85 Ponte di pietra senza bande, và in Cà Lando, e Cà Sagredo.
86 Ponte di legno, và in Cà Morosini.
87 Ponte del Remedio di pietra con le bande.
88 Ponte del Cavalletto con le bande di pietra, passa sopra il Rio della Cason, và in Rio de' Fuseri.
89 Ponte dei Dai di pietra con una banda.
90 Ponte dei Ferali con una banda.
91 Ponte.
92 Ponte di Cà Querini di pietra.
93 Ponte de' Berettari di pietra con le bande.
94 Ponte delle Balotte di legno.
95 Rio de' Scoa-Camini.
96 Ponte di Baramoro.
97 Ponte de' Fabri di pietra senza bande.
98 Ponte de' Fuseri di pietra con una banda, passa sopra il Rio de' Fuseri.
99 Ponte..... di pietra.
100 Ponte..... di pietra.
101 Ponte.
102 Ponte di S. Paterniano di pietra.
103 Ponte di pietra senza nome.
104 Ponte degl' Assassini di pietra con le bande.
105 Ponte.
106 Ponte di pietra con le bande di Cale degli Avvocati.

Sestiere di Castello.

1 Rio de' Vecci, ò di Sant' Antonio.
2 Ospitale de' Marinari, ò dei Sforzati.
3 Ponte dell' Ospital de' Marinari.
4 Rio di S. Giuseppe và in Rio del Fornaro senza capo, e poi sino alla Laguna.
5 Ponte della Madonetta, di pietra, senza bande.
6 Riello del Forner senza capo.
7 Ponte di legno.
8 Ponte di legno.
9 Ponte di S. Giuseppe di pietra senza bande.
10 Rio di S. Giuseppe.
11 Rio di Castello, ò di S. Dominico sin al Ponte di S. Biagio.
12 Ponte di S. Anna, di pietra senza bande.
13 Traghetto di Lio.
14 Ponte di legno del Fornaro.
15 Ponte di S. Francisco di Paola, ò di S. Domenico.
16 Ponte del Pistore di legno.
17 Ponte di legno.
18 Squero.
19 Ponte di Cao di Rio, ò del Tintore di legno.
20 Rio di Castello, ò di S. Domenico.
21 Ponta del Rio.
22 Rio della Tana.
23 Ponte della Tana delle Catene.
24 Ponte dietro la Tana delle Catene.
25 Ponte del Riello.
26 Rio delle Colonne, ò del Fornaro, ò Rio di S. Daniele, ò Riello.
27 Ponte di S. Daniele con una banda di pietra.
28 Ponte delle Vergini di pietra.
29 Cavana di S. Francesco della Vigna.
30 Ponte di S. Francesco della Vigna con le bande di pietra.
31 Rio di S. Giustina, e Rio della Pietà, và fino alla Pietà, ed al Sepolcro.
32 Ponte di S. Giustina con le bande di pietra.
33 Ponte di pietra senza bande, va in Cà Zatta.
34 Ponte di pietra, và in Cà Bondomier.
35 Ponte di legno, và in casa particolare.
36 Ponte di S. Gio: Laterano di pietra con una banda.
37 Ponte Storto di pietra con le bande.
38 Ponte di Cà Marcello di pietra.
39 Ponte del Piombo de pietra.
40 Ponte di S. Marina di pietra con le bande.
41 Ponte di Ca Balbi, ò della Malvàsia di pietra.
42 Ponte della Guerra di S. Giuliano di pietra senza bande.
43 Ponte dell' Angelo di pietra con le bande.
44 Ponte.
45 Prigioni.
46 Burchi dalle Stuore, e Traghetto delle Prigioni.
47 Rio dei Schiavoni sino al Rio di S. Giovanni nuovo, al Ponte Storto alla Scovacera di S. Maria Formosa da una parte, e dall' altra sino al Rio dell' Osmarino, & al Rio di S. Severo, che và al ponte Storto di S. Giovanni Laterano.
48 Ponte de Schiavoni di pietra, ò della Riva del Vino con una banda.
49 Ponte di S. Provolo di pietra con una banda.
50 Ponte della Corona di pietra con le bande.
51 Ponte Storto di S. Giovanni nuovo di pietra con le bande.
52 Ponte della Corona di Pietra senza bande.
53 Ponte di legno và in Cà Avogadro.
54 Ponte di Cà Venier con le bande di pietra.
55 Ponte delle bande di pietra.
56 Ponte.
57 Ponte del Mondo nuovo di pietra senza bande.
58 Ponte del Paradiso di pietra.
59 Ponte di Mezzo di pietra con una banda.
60 Ponte di Pietra senza bande, và in Cà Sagredo.
61 Ponte di pietra di Cà Querini.
62 Ponte di pietra, và in Cà Rota.
63 Altro Ponte di pietra, và pure in Cà Loredano.
64 Ponte di Cà Loredan di pietra colle bande.
65 Ponte di pietra senza bande, và in casa particolare
66 Ponte di Ruga Gajufa di pietra senza bande.
67 Ponte di Cà Morosini di pietra con una banda.
68 Ponte di Cà Tetta di pietra con le bande.
69 Ponte.
70 Ponte di S. Giovanni Laterano di pietra.
71 Ponte.
72 Ponte di S. Lorenzo di pietra senza bande.
73 Ponte di pietra senza bande.
74 Ponte della Madonna de' Greci di pietra
75 Ponte dell' Osmarino di pietra con una banda.
76 Ponte di S. Severo, ò di Cà Zorzi di pietra con una banda.

77 Peat-

77 Peatte.
78 Riva di S. Lorenzo.
79 Rio de' Greci, ò di S. Lorenzo, và à S. Giovanni Laterano.
80 Ponte della Madonna di pietra senza bande.
81 Rio della Pietà, Traghetto della Pietà, e Burchi di Sabbione.
82 Ponte della Pietà, ò di Cà Navajer senza bande.
83 Ponte di Calle della Pietà di pietra colle bande.
84 Ponte.
85 Ponte di legno, và in casa particolare.
86 Ponte della morte di pietra con una banda.
87 Ponte di S. Antonio di pietra con una banda.
88 Ponte di pietra senza bande, và in Cà Gradenigo.
89 Ponte senza bande di pietra di S. Giustina.
90 Ponte di S. Francesco della Vigna, ò della Nonciatura di pietra senza bande.
91 Ponte.
92 Ponte della Trinità di pietra con le bande.
93 Ponte del Scudo di pietra con le bande.
94 Ponte dell' Arco di Cà Soranzo di pietra con le bande.
95 Ponte dei Corazzari di pietra.
96 Ponte Storto di legno.
97 Ponte di Cà Erizzo di pietra senba bande.
98 Ponte della Cà di Dio di pietra.
99 Rio della Cà di Dio, di S. Martino e di S. Trinità, sino al Rio della Celestia, ò di S. Francesco della Vigna.
100 Ponte di pietra senza bande, và in Cà Foscari.
101 Ponte di S. Martino di legno.
102 Due Ponti di legno, delli Patroni dell' Arsenal.
103 Ponte della Madonna con catena.
104 Rio de l'Arsenal sino all' Arsenal.
105 Ponte dell' Arsenal di legno con catena.

Sestieri di Canna-reio.

1 Traghetto.
2 Pontile.
3 Rio di S. Alvise, và in Rio della Sensa.
4 Rio delli Riformati, và in Sacca della Misericordia.
5 Ponte di S. Bonaventura di pietra con le bande.
6 Ponte di S. Alvise di pietra con le bande.
7 Ponte di Cà Lione di pietra senza bande, và in casa particolare.
8 Ponte della Madonna dell'Orto di pietra senza bande.
9 Ponte di Corte Vecchia di legno.
10 Traghetto della Misericordia và à S. Catterina.
11 Barche di Treviso.
12 Ponte dell' Abbatia di Cà Moro di pietra con le bande.
13 Ponte del Stuer di pietra senza bande.
14 Ponte di legno, và in Cà Bembo.
15 Ponte di Corte dei Muti di pietra.
16 Ponte dei Mori di pietra senza bande.
17 Ponte di pietra senza bande di Cà da Brazzo.
18 Ponte di Cà Longo, và in casa particolare, di pietra senza bande.
19 Ponte di pietra senza bande, và al Magazino dei Servi.
20 Ponte del Fornaro di pietra senza bande.
21 Ponte di legno, và in Cà Shietti.
22 Ponte di pietra con bande di Santo dei Trasti.
23 Ponte di legno, và in casa particolare.
24 Ponte di legno, và in casa del Medico Anglois.
25 Ponte Rosso di pietra dalle bande.
26 Ponte di Cale Turlona di legno.
27 Macina da Colori.
28 Rio della Sensa sino alla Misericordia.
29 Pontil vecchio del Partito de Vitelli.
30 Ponte di Cà Moro.
31 Rio di S. Girolamo.
32 Ponte delle Chiovere di legno.
33 Ponte delle Capuccine di legno.
34 Ponte di S. Girolamo di pietra.
35 Ponticello di S. Girolamo di pietra.
36 Ponte del Ghetto dai Busi.
37 Ponte degl' Ormesini di pietra.
38 Ponte dei B..... di legno, và in Corte particolare.
39 Ponte de l'Aseo, ò dell' Aceto, di pietra.
40 Ponte dei Mozzi di pietra senza bande.
41 Ponte dei Sensi di pietra.
42 Ponte di S. Marciliano, detto de Pugni.
43 Traghetto della Scuola, che và à S. Catterina.
44 Ponte della Misericordia di pietra.
45 Rio del Trapolino.
46 Ponte del Trapolino di pietra senza bande.
47 Ponte di Cà Grimani di pietra senza bande.
48 Ponte di Cà Diedo di pietrà sopra il Rio del Trapolino.
49 Ponte della Guerra di S. Fosca senza bande.
50 Rio di S. Fosca.
51 Ponte da Noal di pietra senza bande.
52 Ponticello di S. Fosca di pietra.
53 Ponte di legno, che và in Casa particolare.
54 Ponte di Rio-terà di pietra.
55 Ponte de i Servi di pietra senza bande.
56 Ponte dell' Anconetta di pietra con una banda.
57 Squero.
58 Squero de i Servi.
59 Squeri.
60 Ponte degli Agui di legno.
61 Ponte.
62 Rio del Battello, dietro à S. Girolamo, và intorno al Ghetto vecchio, in Rio di S. Girolamo.
63 Pontilli del Partito nuovo de Vitelli, e delle Beccarie, e del Negro fumo.
64 Ponte di S. Giob di pietra contre Archi senza bande.
65 Ponte del Ghetto.
66 Traghetto di Mestre.
67 Pescaria.
68 Ponte Grande d'un sol Arco di Canna-reio di pietra collebande, e quattro Piramidi di pietra viva.
69 Rio di S. Leonardo, và in Rio di due Ponti.
70 Ponte.
71 Ponte di S. Leonardo di pietra.
72 I due Ponti.
73 Ponte del Christo.
74 Ponte.
75 Ponte Storto.
76 Rio di S. Giob, ò delle Chiovere.
77 Ponticello di S. Giob di pietra.
78 Ponte della Crea, ò Creta di pietra con una banda.
79 Ponte di legno, che và in Casa particolare.
80 Rio del Borsello, che và in Canna-reio.
81 Riello di S. Lucia, che non hà capo.
82 Punta del Corpus Domini.
83 Traghetto del Corpus Domini.
84 Traghetto di S. Lucia.
85 Traghetto dei Cavaletti.
86 Ponte di pietra senza bande, và in Cà Malipiero.
87 Ponte di pietra in Cà Grotta.
88 Ponte di pietra in Cà Lardoni.
89 Ponte di legno in Cà Michi.
90 Ponte di pietra in Cà Lombardi Pedozi.
91 Ponte d'Isola di pietra senza bande.
92 Rio dell' Isola, và à S. Geremia.
93 Cavana delle Gondole dell' Ambasciatore Cesareo.
94 Traghetto di S. Geremia, che và à Riva di Biasio, ò Biagio.
95 Canal-Regio.
96 Traghetto di S. Marcuola, che và in Salizada dei Turchi.
97 Rio di S. Marcuola, và avanti la Chiesa de' Servi.
98 Traghetto della Maddalena, và à S. Stae.
99 Rio della Maddalena, và in Rio de Servi.
100 Rio de Noal sino al Ponte della Misericordia, in Rio di S. Fosca, ò de Servi, ed in Rio del Trapolin à S. Marceliano.
101 Traghetto di S. Felice, và alla Riva dell' Oglio.
102 Rio di S. Felice, và in Sacca della Misericordia, in Rio di campo dall'Erba, in Riello al Ponte delle Colonne, ed in Rio della Racchetta.
103 Ponte di S. Felice.
104 Ponte di pietra senza bande, và in Cà Priuli.
105 Ponte di pietra colle bande di Cà Priuli.
106 Ponte della Guerra di campo dall'Erba.
107 Ponte dei Benedetti di pietra.
108 Ponte dei Franceschi di pietra.
109 Ponte del Tagliapietra di pietra.
110 Ponte di legno, và in casa del Tintore.
111 Ponte di Barba Frutariol con una banda di pietra.
112 Ponte de' Giesuiti di pietra.
113 Ponte delle Vecchie di pietra.
114 Ponte di legno di Campo dell' Erba.
115 Ponte di S. Catterina di pietra.
116 Rio di S. Catterina.
117 Traghetto della Misericordia.
118 Ponte di pietra di Ca Donà.
119 Ponte della Cavana delle Monache di S. Catterina, e Cavana delle medesime Monache.
120 Ponte della Vecchia di pietra.
121 Ponte de Gesuati di pietra.
122 Rio dei Crociferi, detto volgarmente de' Crosettieri.
123 Ponte di Cà Donà di pietra.
124 Le Zattare.
125 Rio, sive Sacca, che và nel Rio del Persemolo, ed in Rio della Panada, quali imboccano in Rio di San Cancian.
126 Ponte della Panada di pietra.
127 Ponte di Cà Castagna di pietra.
128 Ponte di pietra, và in casa particolare.
129 Ponte.
130 Ponte.
131 Rio de' SS. Gio: e Paolo, và in Rio di S. Marina, e S. Giovanni Laterano.
132 Ponte dei Meloni a volto d'industriosa struttura colle bande, tutto di legno, passa in calle della Testa.
133 Ponte de' Mendicanti di pietra con le bande.
134 Ponte de' SS. Gio: e Paolo di pietra con le bande.
135 Ponte del Tintore di pietra.
136 Ponte del Riva di pietra.
137 Ponte di Cà Pisani di pietra.
138 Ponte della Panada di pietra.
139 Ponte di S. Maria nuova di pietra con una banda.
140 Ponte della Madonna dei Miracoli.
141 Rio della Panada, e Ponte.
142 Ponte.
143 Ponte.
144 Ponte.
145 Ponte.
146 Traghetto di Cà Damosto, và à SS. Apostoli.
147 Rio de Crosettieri.
148 Ponte dei Spropositi.
149 Ponte di S. Cantiano.
150 Traghetto di Murano.
151 Ponte di Cà Vianoli di pietra.
152 Ponte di S. Maria-nova di pietra.

Sestiere della Croce.

1 Canale di S. Chiara.
2 Ponte di S. Chiara di legno.
3 Rio di S. Andrea, và dietro il Purgo sin' al ponte del Gaffaro.
4 Ponticello di S. Andrea.
5 Ponte della Saonaria di pietra.
6 Ponte di....
7 Ponte di legno, và in casa particolare.
8 Ponte Beltrame di legno.
9 Ponte di legno, va in casa particolare.
10 Ponte di legno, và in corte di Cà Zucchati.
11 Due Ponti del Gaffaro di pietra.
12 Ponte di Cà Marcello.
13 Rio del Mal canton.
14 Ponte dei Tolentini di pietra.
15 Ponte della Croce di pietra con le bande.
16 Rio della Croce, và à i Tolentini, và in Rio del Gaffaro, và in Rio di S. Pantalon.
17 Traghetto della Croce, và al Corpus Domini.
18 Traghetto di S. Simeon piccolo, và à S. Lucia.
19 Traghetto del Corpus Domini.
20 Traghetto dei Cavalletti, và à Carmelitani Scalzi.
21 Rio Marin, và in Rio di S. Giovanni Evangelista; ed al Giesù, e Maria sin' à S. Rocco.
22 Ponte di S. Simeon grande di pietra senza bande.
23 Ponte de' Garzotti di pietra.
24 Ponte della Latte di pietra.
25 Ponte di Cà Priuli di pietra senza bande.
26 Ponte dell' Ocche di pietra.
27 Ponte del Fornaro di pietra.
28 Ponte del Ferentiola di pietra.
29 Ponte di Ruga-bella di pietra.
30 Ponte delle Sciable di pietra.
31 Ponte di legno, và in casa particolare.
32 Ponte di legno in casa particolare.
33 Ponte di legno in casa particolare.
34 Ponte di legno in casa particolare.
35 Ponte di Riva de Biagio, di pietra con una banda.
36 Ponte di Cà Bembo di pietra.
37 Traghetto di Riva de Biagio, và al Traghetto di S. Geremia.
38 Rio di Riva de Biagio, và à S. Giacomo.
39 Rio di S. Gio Decolato, và in Rio dell' Isola.
40 Ponte di S. Gio Decolato di pietra senza bande.
41 Ponte della Cazza di legno.
42 Ponte dell' Isola di pietra.
43 Traghetto de Turchi, và à San Marcuola.
44 Rio del Ponte del Maio, và in Rio di S. Polo.
45 Ponte del Maio di pietra.
46 Rio di cà Tron, và in Rio del Megio, che và poi in Rio di S. Boldo, e sopra la ponta di questo Rio vi sono li Magazzini publici, detti del Megio, ò Miglio.
47 Altro Ponte, detto pure del Megio senza bande.
48 Ponte di Cà Pesaro di pietra.
49 Ponte particolare di pietra, và in Cà Ciera.
50 Ponte.
51 Ponte particolare di pietra, và in Cà Mocenigo.
52 Ponte delle Grue di pietra, và in cà Foscarini.
53 Traghetto di S. Stae, và alla Maddalena.

Veduta della Chiesa Ducal di S. MARCO. Prospectus Ecclesiæ Ducalis S. MARCI. *Vüe de l'Eglise Ducale de* St MARC.

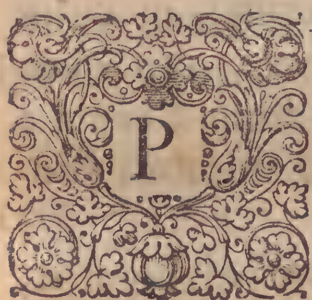

REGIO DIVI MARCI.

DIVI MARCI TEMPLUM DUCALE.

Primaria Parochia Presbyterorum.

UBLICO in Foro, ac contiguum Ducis Palatio est magnificum ac venerabile Templum, quod Redemptionis nostræ anno 828 [1] Divo *Marco* Evangelistæ dicatum est, cujus Corpus anno antecedente *Alexandria* eò translatum, recondito in [2] loco requiescit.

[3] Templum hoc incendio consumptum reædificari cœpisse anno 977. ad annum usque 1071. & continuato opere redactum esse ad eam, qua nunc conspicitur, venustatem, sequentia Carmina marmoreæ coronidi insculpta testantur:

ANNO MILLENO TRANSACTO, BISQVE TRICENO,
DESVPER VNDECIMO FVIT FACTA PRIMO.

Super alias vicinas ædes Templum idem conspicitur eminere quinque Fornicibus plumbo tectis, ac in Crucis formam aptatis.

Portas æneas decem extrinsecus habet; quinque nimirum in principali prospectu Occidentem versus, duas vero in dextro latere ad Occidentem, duas pariter in dextro latere ad Septentrionem; reliquas vero tres ad Meridionalem plagam qua cum Ducis Palatio conjungitur.

Quinque similibus Portis interiori in parte occluditur, inter quas & priores per Angiportum (quo Templi major pars circumdatur) aditus patet.

Omnes Muri ejus interiùs ac exteriùs sectis melioris notæ lapidibus sicut & columnæ, quibus Fornices sustinentur, mirabili structura

 tegun-

[1] Primum lapidem struxit *Justinianus* Participatius Dux X. cujus Frater ac successor *Joannes* testamentariam fratris voluntatem adimplens ad perfectionem redegit. *Sansov.* Lib. II.

[2] Una cum Evangelio ab ipso conscripto. *Franciscus Schottus* in Parte I.

[3] Non casu sed a Populo, qui ut *Petrum Candianum* IV. Reipub. Tyrannum occideret Palatium una cum Templo igni tradidit. *Sansov.* Lib. II.

teguntur.[1] Ac in toto hoc ædificio partem vix minimam reperies, quæ aut marmoribus aut vermiculato opere non ſit decora.

Omnia Parietum marmora alba ſunt, nigris tamen ac elegantibus venis naturæ opere diſtincta multò pretioſiora redduntur. Imò Albertus Magnus in ſuo *de Meteoris libro* horum marmorum venas inter res mirabiles numerans, Hominis non inelegantem Imaginem in ipſorum conjunctione tholum Fornicis verſus mirabiliter delineatam videri teſtatur.

Quinque primi Aſpectus exteriores portas totidem fornices diſtinguunt; ipſæ tamen invicem conjunguntur variis ornamentis, encarpis, bracteolis, diverſiſque marmoreis Prophetarum figuris, paraſtatis, ac columnis porphyrinis, quarum valor pulchritudini non cedit. Has inter Portas media reliquas quatuor magnitudine ſuperat.

Præfato Aſpectui ſuperinſidet Periſtylum, ſive, ſi malueris, hypæthra ambulatio permultis columnis circumſepta; in cujus medio ſuper Majorem Januam quatuor Equi ænei, qui olim *Conſtantini Imper.* tempore, *Româ Byzantium*, & hinc (capta a Chriſtianis urbe,) Venetias Senatus juſſu[2] tranſlati, mirabili proſpectui ſunt poſiti.

[3] Hos Equos a Celeberrimo ſculptorum *Lyſippo* elaboratos, ac *Neroni* a *Tiridate Armeniæ Rege* dono datos teſtatur *Antonius Stella.* Alii vero Romanos ipſos Triumphali Arcui *Neronis* pro reportata de Parthis victoria imponendos elaboraſſe ferunt.

Quinque inſuper ſemicirculi ſuper jam dictum Periſtylium, eundem proſpectum condecorant. Horum medius habet ex aurato marmore Leonem pulcherrimum; ex reliquis quatuor primus *Chriſtum* e Cruce depoſitum; ſecundus *Chriſtum* Sanctos Patres e Limbo educentem; tertius reſurgentem; quartus tandem ad Cœlos aſcendentem continet. Quæ Hiſtoriæ, ſicut & *S. Joannis Baptiſtæ* Imago (hæc eleganti in loculo ibidem conſpicitur,) ſunt inventionis, & operis *Maffei Verona.*

Sub eodem Periſtylio ſimiles ſunt ſemicirculi, quibus vita ac geſta *S. Marci* vermiculato Opere continentur; & alio in loculo videtur *S. Chriſtophori* Imago: quæ opera *Petri Vecchia*, temporis injuria deturpata, primo decori recenter reſtituta fuere, ſicut & alia ſimilia opera ab hujus Artis peritis, quos Sereniſſima Reſpubl. ad Eccleſiæ reparationem continuo ſtipendio ſuſtentat.

Angiportum nunc ingrediamur per Majorem Portam, ubi quatuor Tumulos videre licet, quorum primum Duci Faledro, anno

[1] *Selvus Dux* XXX. primus, Templum vermiculato opere, ac marmoribus & columnis, Athenis, aliiſque Græciæ inſulis accerſitis ornari curavit. *Sanſovinus* lib. II.

[2] Per *Martinum Zeno*, qui primus pro Sereniſs. Rep. ibi poteſtatem exercuit. *Sanſov.* Lib. II.

[3] Quod ex multis antiquis Imaginibus, in quibus quatuor Equi eadem poſitura, eodemque ornamento Solis quadrigam trahentes conſpiciuntur. *Sanſov.* Lib. II.

no 1096. denato erectum ſequentia Carmina monſtrant:

MORIBVS INSIGNIS, TITVLIS CELEBERRIME DIGNIS,
CVLTOR HONESTATIS, DVX OMNIMODE PROBITATIS
IN COMMVNE BONVS, BONA SEMPER AD OMNIA PRONVS
PVBLICA CONSERVANS, MELIORA BONIS COACERVANS
DVM VETERVM GESTA RENOVAS, PLVS REDDIS HONESTAS
CVNCTAQVE IVCVNDE FACIENS, DANS SEMPER ABVNDE,
VT FIERET PLENVS QVICVNQVE VENIRET EGENVS (QVOS
PLVS QVOQVE LONGINQVOS REFOVENS, QVAM CARNE PROPIN-
VITA FVIT CVIVS PATRIÆ, TREMOR HOSTIBVS HVIVS
REDDENS TRANQVILLOS, HOS LINGVA, VIRIBVS ILLOS,
CVIVS ERAT SCIRE POPVLOS PRO PACE SVBIRE.
IN QVOCVNQVE FORES EXPENDIA, SIVE LABORES.
DECRETIS LEGVM, MENTES SVSPENDERE REGVM,
VT FIERES HORVM REX, ET CORRECTOR EORVM.
FAMA SVPER CEDROS, CVIVS DEDIT IRE FALEDROS
CHRISTI NATALIS PERAGIS, DVM FESTA VITALIS,
DVCERIS AD FVNVS FACTVS DOLOR OMNIBVS VNVS.

Secundus Ducis *Mauroceni*, qui anno 1252 vita ceſſit, hanc habet Inſcriptionem:

HIC REQVIESCIT D. MARINVS MAVROCENVS. DVX.

Tertius *Bartholomæi Grandonici*, qui anno ſalutis 1343, meliorem vitam eſt aſſecutus; ſequenti ornatur Epitaphio:

MORIBVS INSIGNIS; RECTI BASIS; INDOLE CLARVS;
CLARIOR ET MERITIS; PATRIS SERVATOR HONORIS;
CLAVDITVR HOC TVMVLO GRANDONIC. BARTHOLOM.
DVX FVIT HIC VENETVM, QVARTO DEFVNCTVS IN ANNO.

In quarto cujusdam Principiſſæ [1] legitur:

ANNO MILLENO, CENTENO, DENOQVE PRIMO,
  QVO SVA NON MEMINIT, SED SIBI NOSTRA TVLIT
VITALIS FELIX CONIVX DVCIS HÆC MICHAELIS
  OCCIDIT, INSIGNIS, MORIBVS, ET TITVLIS.
CVLTRIX VERA DEI, CVLTRIX, ET PAVPERIEI;
  SIC SVBNIXA DEO, QVO FRVERETVR EO.
COMIS IN ÆFFATV, NVLLIS ONEROSA DVCATV:
  VVLTV MITIS ERAT, QVOD FORIS INTVS ERAT.
CALCAVIT LVXVM, SVFFVGIT QVEMQVE TVMVLTVM
  AD STREPITVM NVLLVM COR TVLIT IPSA SVVM.
INDOLE PRÆCLARA, PRÆCLARIS INDOLE CHARA.
  CVNCTIS LARGA FVIT, LARGA SED IPSA SVIS.
VT LABOR, AC ÆTAS ERAT, OCCVRREBAT HONESTAS,
  CVM PIA PLVRA TVLIT, PLVRA TVLISSE CVPIT.
HANC TALEM DEFLENT MODO NON SVPERESSE POTENTES
  DANT PIA VOTA DEO, QVO POTIATVR EO.
FASCIBVS ESSE GRAVIS, FASCES QVOS CONDECORAVIT,
  MENTE DEVM VIVIT, CORPORE FACTA CINIS.
ERGO QVID CENSVS, QVID SIT DECVS, ATQVE IVVENTVS
  DISCITE, CVM PEREANT, ET CITO DEFICIANT.

Ibidem pariter duo Sepulchra invenies, primum pro Primiceriis, Canonicis, & Manſionariis Eccleſiæ; ſecundum, pro Cantoribus ubi inſcriptum eſt:

VT DEVS HIC PARCAT TVMVLATIS, QVI LEGIS, ORA;
ET TE SALVABIT, SI SANCTOS EIVS HONORAS.

Eodem in loco octo ſerpentini marmoris columnas videbis, quæ olim celeberrimum Salomonis Templum Hieroſolymis ornarunt;

 tan-

[1] *Felicis* Uxoris *Vitalis Michaëlis* Ducis *Venet*. XXXII. quæ vita ac moribus clara biduo poſt maritum obiit, *Sanſov.* Lib. II.

tandem oculos ad cœlum Angiportus attollens, totum vermiculato opere conſpicies opertum, variisque ornatum figuris.

Et primo majorem ſuper Portam invenies Sanctum Sacerdotem, ad Cœlum manus extollentem, ſuper cujus Caput eſt manus benedictionem efformans. Imaginem hanc excellentis *Titiani* opus *S. Marcum* repræſentare, ſequentes indicant verſus:

ALAPIS MARCE, DELICTA PRECANTIBVS ARCE,
VT SVRGANT PER TE, FACTORE TVO MISERANTE.

Imaginis hujus perfectionem teſtantur ſubſcripta nomina duorum vermiculati operis celeberrimorum artificum:

VBI DILIGENTER INSPEXERIS, ARTEMQVE AC LABOREM
FRANCISCI, AC VALERII ZVCCATI VENETORVM FRATRVM.
TVM DEMVM IVDICATO.

E Regione tres videbis ſemicirculos, quorum primus ſupra portam *Chriſtum* habet Crucifixum; ſub quo idem *Chriſtus* e Cruce depoſitus, cum *Maria Magdalena*, ac *Nicodemo;* alter in ſiniſtra manu *B. Virginis* mortem deſignat. tertius tandem alio in latere *Chriſtum* vocantem e ſepulchro mortuum *Lazarum* exhibet.

Superioribus in angulis habes aliquot *Prophetas*, ſub quibus quatuor Evangeliſtas; primo *Marcum* hac cum Inſcriptione:

SIS NOBIS MARCE, CELESTI GRATVS IN ARCE.

Joannem vero:

QVOM SINE FINE MANES, NOS PERDVC VIRGO IOANNES.

Matthæum poſtea:

ABLVE CVNCTA REÆ MENTIS MALA, SANCTE MATHÆE.

Tandem *Lucam*:

QVO LVCET LVCAS, NOS CHRISTE PIISSIME DVCAS.

In ſuperiori vero ornamento inter encarpos aliquot elegantes *Puerulorum* Imagines, ſicut & aliquot circulos in quibus variorum *Prophetarum* imagines adſpicies; quæ omnia a celebri inter Pictores *Pordenone* fuere delineata.

Si poſtea oculos ad ſiniſtram convertas, porticum verſus, eleganti in loculo *Salomonis Judicium* a *Salviati* delineatum, peritis exterorum oculis videbis expoſitum, in quo hæc Carmina leges:

IVSTITIAM TERRÆ IVDEX AMET VNDIQVE FERRE,
NE FERAT INIVSTVM, QVOD PATIATVR ADVSTVM.

Itidem habes S. *Chriſtophori* Imaginem hocce cum carmine:

CHRISTOPHORI SANCTI SPECIEM QVICVNQVE TVETVR,
IPSO NAMQVE DIE NVLLO LANGVORE TENETVR.

Has plures aliæ ſequuntur Imagines reſtauratæ ſuper veterem inventionem *Petri* de *Vecchia*, ſcilicet *S. Franciſci*, *S. Antonii*, & *S. Joſeph* ſomnia explanantis, ac *Pharaonis* immerſi.

Et ita in eadem porticu *Canonicorum* ædes verſus, quamplurimas invenies ejuſdem ſpeciei Imagines, (inter quas *S. Dominici*, & *S. Alipii* plebs veneratur, una cum *S. Catharinæ*, ac *S. Geminiani* Sacerdotum veſte linea induti, imaginibus, quarum prima *Salviati*, ſecunda *Titiani* eſt opus,) & quamplurimas alias. Et ita totum luſtravimus Angiportum, cui terminus eſt ſacellum *Cardinalis Zeno* de quo infra. In-

Intremus ergo, si lubet aliquot ascendere gradus, hoc vere mirabile Templum, ejusque magnitudinem non sine stupore perpendamus, quæ secundùm descriptionem a *Stringa* editam, 220 pedes in longitudine extenditur; latitudinis vero in prospectu pedes habet 152. in cruce fornicum verò 180.; ejusque prospectus altitudo, ut omittam ornamenta, pedes habet 65.; totius vero Templi ambitus *Venetos* pedes 950. extrinsecus continet.

Considerato Templi hujus in formam Crucis situ, cui caput est Altare Majus ad Orientem, brachia vero sunt dextrum atque sinistrum latus e medio corpore egredientia; pes tandem prospectus ad Occidentalem plagam; ejusdem pavimenti structuram paulisper considerare ne pigeat, in qua præter marmorearum tabularum elegantiam, ac vermiculati operis pulchritudinem, varias insuper imagines, ac mysteriosa hieroglyphica admirari licebit.

Inter alias admiratione dignas imagines inveniemus duorum *Gallorum gallinaceorum* figuras, qui vulpem victam detrahunt, quos significare ferunt *Carolum* VIII, ac *Ludovicum* XII *Gallorum* Reges, qui *Ludovicum Sforzia* ob calliditatem vulpi comparandum e *Mediolanensi* Ducatu ejecerunt.

Indè duos Leones inter aquas invenies, qui sua elegantia, ac pinguedine denotant Reip. *Venetæ* (cujus insignia *Leonem* habent) divitias ac potentiam per bella marina comparandas; postea alios duos in terra conspicies, quorum macies & debilitas, eandem Remp. mare pro terra deserentem, debilem, ac pauperem futuram designant.

Præter has multas alias habes imagines, quæ partim mysteria, partim consilia continent, quas a B. *Joachimo Abbate* S. *Joannis* in S. *Flore* qui vixit tempore quo Templum cœpit ornari, inventas ad rerum futurarum præcautionem ac prædictionem, fuisse omnium est opinio.

Hocce sub solo quinque profundos puteos, multosque fornices subterraneos marmoreis columnis innixos reperiri, communis est vox, quod tum propter machinæ fulcimen, tum ob eandem a Terræmotu defendendam non videtur improbabile.

Lustremus modo singulas ejusdem Templi interiores partes, & primo accedamus ad præcipuum Sacellum *Sereniss. Principi* destinatum, octo columnis elegantissimam coronidem sustinentibus a fronte clausum, cujus coronidis in medio Crux ex aurati argenti laminis extructa, una cum *Christo* eidem affixo elevatur, in ejus vero lateribus statuæ B. *Virginis*, S. *Marci* aliorumque Apostolorum optimis ex marmoribus, insident. In eodem hæc legitur Inscriptio:

M. CCC. XCIV. HOC OPVS ERECTVM FVIT TEMPORE EXCELSI DOMINI ANTONII VENERIO, DEI GRATIA DVCIS VENETIARVM, AC NOBILIVM VIRORVM DOMINORVM, PETRI CORNERIO, AC MICHAELIS STENIO, HONORABILIVM PROCVRATORVM PRÆFATÆ ECCLESIÆ BENEDICTÆ BEATISSIMI MARCI EVANGELISTÆ. & mox: IACOBELLVS, ET PETRVS PAVLVS FRATRES DE VENETIIS FECERVNT HOC OPVS.

In medio hujus Sacelli *Altare Majus* erectum est sub eleganti conopêo, pulcherrimis serpentini lapidis tabulis undique tecto, quatuorque melioris notæ marmoreis columnis elevato, in quibus mirabili artificio permultisque figuris anaglypticis repræsentatur Nativitas, Vita, Mors, & Ascensio D. N. *Jesu Christi*, sicut & nativitas B. *Virginis*.

Pretiosissimum Altaris hujus ornamentum est Tabula, quæ vulgo dicitur *Palla*, quam *Petrus Urseolus* anno 976. *Byzantii* fieri jussit [1], multorumque annorum opere perfecta, Venetias allata fuit *Ordelafo Faledro* Duce [2]; eandem auctam ac ornatam fuisse anno 1209. sub *Petro Ziani* Duce, & annô 1345. Duce *Andrea Dandolo* indicant sequentes Inscriptiones lateris dextri:

ANNO MILLENO, CENTENO IVNGITO QVINTO,
TVNC ORDELAFVS FALEDRVS VRBE DVCABAT,
HÆC NOVA FACTA FVIT GEMMIS DITISSIMA PALA;
QVÆ RENOVATA FVIT TE, PETRE, DVCANTE ZIANI,
ET PROCVRABAT, TVNC ANGELVS ACTA FALEDRVS.
ANNO MILLENO, BIS CENTENOQVE NOVENO.

& sinistri lateris:

POST QVADRAGENO QVINTO, POST MILLE TRECENTOS
DANDOIVS ANDREAS PRÆCLARVS HONORE DVCABAT,
NOBILIBVSQVE VIRIS TVNC PROCVRANTIBVS ALMAM
ECCLESIAM MARCI VENERANDAM IVRE BEATI.
DE LAVREDANIS MARCO, FRESCOQVE QVIRINO,
TVNC VETVS HÆC PALA GEMMIS PRETIOSA NOVATVR.

Eandem contegunt extrinsecus fortes ac crassæ tabulæ, quæ 14. seris clauduntur, aperiuntur vero a posteriori parte altaris vi cujusdam rotulæ pondus elevantis. Intrinsecus vero aureis laminis tegitur, in quibus variæ imagines encausticæ variis, pretiosisque lapidibus ab invicem sejunctæ.

Imagines quæ in inferiori parte immobili sunt Redemptoris cum quatuor Evangelistis; item Angelorum, Archangelorum, Cherubim, & Seraphim ordinum; nec non & duodecim Prophetarum ac duodecim Apostolorum, una cum S. *Marci* vita ac passione.

In superiori vero parte, quæ clauditur ac reseratur, continentur summa Sophia, ingressus *Christi* in *Hierusalem*, Ascensio ad cœlos, Descensio ad inferos, Adventus Spiritus Sancti, ac B. *Virginis* ascensio. Hocce sub Altari S. *Marci* corpus absconditum creditur.

Post majus Altare situm est aliud, in quo reponitur S. S. Eucharistiæ sacramentum; ante quod fornicem quatuor columnæ alabastrinæ, magnitudine, ac marmoris elegantia æstimabiles sustinent, ad instar tentorii aut conopêi.

Possent

[1] Ejus partem exteriorem inserviisse antiquissimo S. *Sophiæ* Altari in Templo *Byzantii* eidem Sanctæ dicato, testatur *Sansov.* Lib. II.

[2] Eundem pinxisse *Joannem*, *Paulum*, ac *Lucam* ejusdem S. *Sophiæ* filios, refert idem *Sansov.* Lib. II.

Possent insuper aliæ quamplurimæ columnæ æstimatione dignæ hocce in Sacello numerari, illæ præcipuè quæ Chorum dividunt a Sacello ex optimo marmore; sicut & illæ suggestuum, inter quas adesse dicuntur quatuor Columnæ illius tribunalis, ex quo *Pilatus Christum* Populo ostendit, dicendo *Ecce Homo:* hæque creduntur esse quatuor quæ in loculis ex utroque sacelli latere positæ sunt. in loculis autem duo Angeli, manibus Crucem gestantes, sunt picti. Ad summam Templum totum, præter alia, Columnarum multitudine splendescit, quas ad 2645. ascendere refert *Fidelis Onuphrius.*

Ex parte sinistra prædicti Altaris S. S. Sacramenti ad Sacrarium patet aditus per æneam portam anaglypticam a *Sansovino*, ubi describitur *Christi* Mors ac Resurrectio, unà cum Evangelistis & Prophetis; idem sui ipsius, ut & *Titiani* ac *Aretini* Poëtæ Amicorum, imaginem sculpsit[1].

Omnia quæ hocce Sacrarium ornant vermiculata opera sunt ex *Titiani Muséo* præter Æterni Patris figuram, una cum aliquibus puerulis super portam, quod opus est *Varotari.*

Deinde statim ac e Sacrario per minorem januam egressus fueris, tertium invenies Altare *S. Petro* Apostolo dicatum. Et post aliquorum graduum descensum quartum, in quo conservatur *B. Virginis* imago a *S. Luca* depicta, marmoribus pulcherrimisque columnis ditissimum. Ab hoc non distat quintum *Apostolo S. Paulo* sacrum, in quo ejus statua optimo ex marmore erecta est.

Sequitur sextum *Altare* in sacello S. Isidori M. in quo ejus Corpus requiescit in marmorea urna cum hac Inscriptione[2]:

CORPVS B. ISIDORI PRÆSENTI TVMBA CLAVDITVR, VENETIAS DELATVM A CHIO PER DOMINVM MICHAELEM INCLYTVM VENETIARVM DVCEM M. C. XXV. QVI OCCVLTE IN ECCLESIA S. MARCI PERMANSIT VSQVE AD INCEPTIONEM ÆDIFICATIONIS SVÆ CAPELLÆ SVO NOMINE ÆDIFICATÆ, INCEPTÆ DVCANTE D. ANDREA DANDVLO INCLYTO VENETIARVM DVCE, ET TEMPORE NOBILIVM VIRORVM D. MARCI LAVREDANO, ET NICOLAI LION, ET IOANNIS DELPHINO PROCVRATORVM ECCLESIÆ SANCTI MARCI, ANNO M. CCC. LV. MENSE IVLII. DIE X.

Hocque in sacello consideranda sunt duo quadrata, in quorum uno *Christus* Calvarium ascendens, in altero idem Cruci affixus a *Masseo Verona* delineatus est. Postea sequitur septimum Altare in sacello *B. Virginis* cum ejusdem statua ac aliorum Sanctorum. In hujus Sacelli fornice a Celebri *Michaële Giamboni* vermiculatè elaboratæ sunt, nativitas, præsentatio, Annuntiatio, Visitatio, ac mors ejusdem Virginis. Ibidem etiam invenitur mobilis tabula, in qua depicta est eadem *Maria Virgo* Puerum *Jesum*

[1] Ad cujus operis magnificentiam ostentandam æternæ posterorum memoriæ *Federicus Contarinus* Ecclesiæ Procurator hæc verba inscribi mandavit: DEO D. MARCO FEDERICVS CONT. D. MARCI PROC. SANCTO EIVS ÆRARIO PRÆFECTVS ERIGI CVRAVIT. OPVS IACOBI SANSOVINI. Sansov. Lib. II.

[2] Hoc Sacellum erigi curavit *Andreas Dandolus* Dux anno 1348. Corpus Sancti *Isidori* ab Insula *Chio* translatum jussu Ducis *Dominici Michaëlis* usque ad prædicti *Dandoli* tempora occultum fuit. *Sansov.* Lib. II.

ſum repræſentans in Templo: opus *Balthaſaris de Anna.* Supra dictum Altare legitur hæc Inſcriptio:

M. CCC. XXX. DVCANTE INCLYTO D. FRANCISCO FOSCARI, PROCVRATORIBVS S. MARCI D. D. LEONARDO MOCENICO, ET BARTHOLOMÆO DONATO, HÆC CAPPELLA CONDITA FVIT.

Octavum ac ultimum in dextro *Templi* latere eſt Altare D. N. *Jeſu Chriſti* ſitum ad ſtylobaten cujuſdam columnæ, cujus Imago antea in platea exiſtens ab impia manu pugione percuſſa ſanguinem ex inflicto vulnere emiſit, quam ob cauſam indè in *Templum* tranſlata hocce in altari reconditur.

In ſiniſtro vero *Templi* latere quinque invenimus Altaria; primum Ducis Sacello contiguum *S. Clementi* dicatum; ſecundum ad ſtylobatam cujuſdam columnæ *S. Jacobo* Apoſtolo ſacrum, in quo eſt ejus ſtatua ex optimo marmore [1].

Tertium pulcherrimis ornatum Columnis, in quo ſanctiſſimæ Crucis lignum aſſervatur.

Quartum *S. Joann. Baptiſtæ* ſacrum in ſacello, quod *Baptiſterium* vocatur.

Quintum verò dicatum Virgini in ſacello Cardinalis *Zeno.*

Principiò in ultimis duobus Sacrariis elevare ſi lubet oculos ad Teſtudinem hujus admirabilis Templi, ibi, ſi pulchra delectant, tot vermiculata opera perſcrutabimur, in Cubis, ac fornicibus, quot deſcribere nemo poteſt. Horum pars major inſcriptione, hiſtoriam indicante, notatur; eorumque notabiliora ſunt opera Celeberrimi *Bochini*, quæ hoc ordine, ut potui, deſcripſi.

Primo ſi oculos in altum extollas majores *Templi* januas verſus, videbis in medio magni fornicis, *Chriſtum*, *Mariam*, ac *Joannem Baptiſtam* nubibus ſuperſtantes, infra vero Angelos, Cherubim, atque Seraphim alioſque Crucem adorantes, quos *Tintoretus* delineavit. In lateribus invenies XII *Apoſtolos*, multoſque Angelos, lilia in manibus habentes. Horum pars Templum verſus *Tintoreti*, altera vero pars plateam verſus *Alienſis* eſt opus.

Inferius vero ab altera parte invenitur Archangelus *Michael* una cum aliis duobus Angelis, animas in infernum detrudentibus; Opus *Maffei Verona.* E regione hujus videtur alia hiſtoria cum multis Beatis, quæ eſt delineationis *Tintoreti.*

Sequitur alius Arcus in quo *Æternus Pater* in medio, & circum circa quamplurima *Apocalypſeos Symbola* ſunt operâ *Pordenonis.*

Iterum vero te convertendo ad Majus Altare ad ſiniſtram, Columnam verſus, in qua eſt *Altare Chriſti*, imaginis miraculoſæ videbis hiſtoriam, quæ S. *Petrum*, *Simonem magum* coram *Imperatore* præcipitan-

[1] Altare fuiſſe erectum Duce *Chriſtophoro Mauro* hæc inſcriptio denotat:

DVCE INVICTISSIMO ET PIENTISSIMO CHRISTOPHORO MAVRO PRINCIPE

Ex eadem columna cui dictum Altare innitur Populo oranti, ac Deum precanti, ut dignaretur locum oſtendere, ubi *S. Marci* Corpus requieſceret, ipſe *S. Marcus* apparuit Brachium monſtrando, in cujus rei memoriam ardentem lampada huic loco appoſuere. *Sanſov.* Lib. II.

tantem, repræſentat, & ibidem martyrium *Petri* & *Pauli*; omnia ſunt opera *Palmæ*, exceptis *Simone* mago ac Diabolis, quæ ſunt *Varotari Patavini*. Inferior vero eſt Paradiſus, quem *Hieronymus Piloti* delineavit.

Dextrorſum vero habes martyrium S. *Joannis Apoſtoli* in olei dolio, artificiô ejuſdem *Varotari*, inferius autem aliquorum Apoſtolorum decollationem; & ſub hac aliquas *Sibyllas*, S. *Liberalem*, ac S. *Nicolaum*, quæ ſunt opera *Titianelli*.

Iterum ſiniſtrorſum ſub alio fornice eminet martyrium S. *Andreæ Apoſtoli*, opere *Alienſis*; ſubjacet vero S. *Thomas Apoſtolus* coram *Imperatore*; opere *Titianelli* & deinde S. Salvatoris, aliorumque Imagines, opere *Alienſis*.

Inferiori in Arcu eſt S. *Baſſi* Imago, e regione verò cujuſdam Prophetæ; artificiô *Piloti*.

Statim poſt *Chriſti* Altare in baſi Arcûs ſunt Imagines *Davidis*, ac *Iſaiæ* Prophetæ, a *Salviati*; in Arculo vero inferiori duorum Sanctorum figuræ a *Tintoreto* depictæ.

Cùm anguſtias maceriei Templi dextras intremus, in primo Arcu ſiniſteriori, invenimus *Chriſti* Cœnam cum Apoſtolis; e regione Nuptias Canæ Galilææ; *Tintoreti* opera. in reliquo fornicis duo *Chriſti* opera, & aliquos Prophetas, *Salviati* ducente.

E regione Altaris, in quo aſſervatur B. *Virginis* Imago a Divo *Luca* depicta, tres ſunt hiſtoriæ, a *Tintoreto*. Et ut brevi concludam, a dextra incipiens uſque ad mediam partem, ubivis invenies inſignis *Palmæ* opera; reliqua verò, a quadam figura ſedente aliiſque, quæ lapides ejiciunt, *Tintoreti* ſunt, exceptis quibusdam Prophetarum figuris, quæ *Salviati* ſunt.

In crucis capite invenitur celeberrima Genealogia B. Virginis; a *Salviati* prædicto. In duobus vero angulis S. *Martini*, & S. *Gregorii* imagines, ex *Piloto*.

In fornice verò Virginis Sacelli quidquid inveneris, pertinens ad hiſtoriam vitæ D. N. *Ieſu Chriſti*, eſt opus *Petri de Vecchia*.

Super Altare tres invenies ordines; in ſupremo adeſt *Chriſtus* mercatores ejiciens e templo, a *Petro de Vecchia*. In ſecundo *Chriſtus* Euchariſtiam *Apoſtolis* porrigens, *Antonii Alienſis*. Tandem infernè ex *Leandro Baſſano Chriſtus abiens* in Caſtellum *Emaus*.

In fornice verò Majoris Sacelli quinque habemus elegantes hiſtorias, a *Tintoreto*, ſcilicet Virginis viſitationem, & Annunciationem, *Chriſti* Transfigurationem in Monte *Thabor*, Circumciſionem, & a *Joanne* baptiſmum. In poſteriori verò Altaris parte quamplures figuras, *Chriſti* inquam, Apoſtolorum & alias *Maſſeus Verona* delineavit.

In fornice vero alterius brachii Templi, *Christum Petro* super aquas manum porrigentem videbis; postea ipsum Infirmum ad *Probaticam Piscinam* sanantem; & vitam insuper & miracula S. *Leonardi* delineatam invenies, unà cum duobus Prophetis, a *Petro de Vecchia.* In anguli, qui *Portæ Thesauri* oppositus est, tholo & lateribus tribus videre licet varias figuras, Episcoporum nimirum, Angelorum, ac Fidei, aliasque, e prædicto *Vecchia.* In alio vero angulo, Templi Januam versus habes elegantem mulieris figuram Religionem repræsentantem, cujus oculi fasciæ involuti sunt, caput coronâ insignitum, manusque spineam coronam gestantes, opere *Salviati.* E regione verò aliam habes indutam albis vestibus fidei candorem ostendentibus; opus *Tintoreti.* Ibidem in Arcu inest *Christus* cum Apostolis, ac Prophetis, *Maffei Veronæ* artificiô.

Super Januam repositorii, (vulgo *Thesauri*) duæ sunt figuræ; quarum altera S. *Franciscum*, altera S. *Dominicum* repræsentat, Ordinum duorum fundatores; quas prophetico spiritu *Joachimum* Abbatem pingi curasse ferunt.

Descendamus modò ad portam Nobilium, ambulacrum *Broglio* dictum versus, intremusque S. *Joannis Baptistæ* Sacellum, ubi in medio inveniemus magnam columnam ære opertam, quæ baptisterium est; a basi hujus sculptile S. *Joannis Baptistæ* æreum, cernitur; cujus stylobates hos characteres S. F. P. F. exhibet.

Hujus Sacelli Altare pulcherrima Cruce decorum est, post quam Cathedra, aut sella in qua S. *Marcus*, *Alexandriæ* Episcopi munus administrando sedisse dicitur.

Ibidem insuper sunt duo monumenta; alterum *Joannis Superantii* Ducis anno 1313 sine inscriptione. Alterum Ducis *Andreæ Dandoli*, [1] sequens habet Epitaphium:

QVEM REVERENDA COHORS VIRTVTVM TEMPORE NVLLO,
DESERVIT, GELIDI BREVIS HÆC TENET AVLA SEPVLC.
MEMBRA VALENTIS ERANT PROBITAS, CVI DOGM. SENSVS,
INGENIVM PENETRAS MODOS ATQVE PROSAMINIS ALTI.
NOBILITATI OPVS, MORVM, SERIESQVE VETVSTAS.
QVI DEDIT ASSIDVOS PATRIÆ MEMORANDOS HONORES
ET QVIA CLARA SONANT POPVLIS SVA GESTA PER ORBEM
PLVRA SINIT CALAMVS MERITO RECITANDA NOTARE
DANDOLA, QVEM SOBOLES PEPERIT GENEROSA DVCATVM.
ANDREAM OMNIMODAM VENETVM RATIONEQVE MENTEM,
SEPTIMA DVNQVE DIES SEPT. MILLE TRECENTOS,
QVATVOR, ET DECIES IAM QVINQVE DEDISSET, OBIVIT.

Hoc in Sacello multas habes figuras vermiculati operis, ad Baptismum pertinentes; 12 Apostolos scilicet populum baptizantes; insuper S. *Athanasium*, S. *Joannem Chrysostomum*, S. *Gregorium Nazianzenum*, ac S. *Basilium* manibus instar schedulæ hisce versibus inscriptum tenentes:

SIC

[1] Hic *Patriæ Annales & historiam* conscripsit, primusque Nobilitatis *Venetæ*, lauream Doctoris accepit. *Sansovinus* Lib. II.

SIC SACRO MVNERE FLVMEN.
REGNVM INTRABIT, QVEM FONS PVRVS ANTE LAVABIT.
QVOD NATVRA TVLIT CHRISTVS BAPTISMATE CVRAT,
VT SOLE EST PRIMVM LVX MVNDI FIDE BAPTISMVM,

Ibidem etiam delineatæ ſunt nativitas, decollatio, ac ſepultura S. *Joannis Baptiſtæ*, ac inter alias figuras illa B. *Petri Urſeoli*. E regione vero baptiſterii, Forum verſus, eſt S. *Anna* Puerulum S. *Prophetæ* præſentans, opere *Piloti*. In hujus Sacelli lacunari ſuper portam eminet *Æterni Patris* imago, D. *Marci Maffei Verona* artificiô [1].

Hinc pergamus ad *Cardinalis Zeno* [2] Sacellum, in quo erectum eſt ſuperbum æneum conopêum, ſicut & B. *Virginis*, S. *Joannis Bapt.* ac S. *Petri* ſtatuæ itidem æneæ.

Ante dictum Altare cernitur etiam pergrandis Urna ærea eleganter elaborata, in quâ figura ejuſdem Cardinalis *Zeno* Pontificiis induti eſt, & circum eandem variæ ſtatuæ, quæ diverſa notant bona, Fidem putà, Spem, Charitatem, Prudentiam, Pietatem, ac Munificentiam. in parte vero poſteriori Urnæ legitur:

IOANNI BAPTISTÆ ZENO, PAVLI SECVNDI EX SORORE NEPOTI SS. ROM. ECCLESIÆ CARD. MERITISS. SENATVS VENETVS CVM PROPTER EXIMIAM EIVS SAPIENTIAM, TVM SINGVLAREM PIETATEM, ET MVNIFICENTIA IN PATRIAM, QVAM AMPLISSIMO LEGATO MORIENS PROSEQVVTVS EST. M. PP. C. ÆTATIS ANNO LXIII. OBIIT. M. D. I. DIE VIII. MAII. HORA XII.

Ibidem etiam videtur Lapis (unde juſſu *Moſis* aqua effluxit;) cui *Michael Palæologus Græcorum Imperator*, *Irenes* conjux, Angelum inſculpi curavit, ſequentibus verbis Græcis additîs, quæ Latine facta ſunt:

AQVA, QVÆ PRIVS EX PETRA MIRACVLOSE FLVXIT ORATIONE PROPHETÆ MOYSIS, PRODVCTA EST; NVNC AVTEM MICHAELIS STVDIO LABITVR, QVEM SERVA CHRISTE ET CONIVGEM IRENEM.

In hujus Sacelli fornice, eodem ordine, ac Angiportum de quo locuti ſumus, elaborata, vermiculato opere deſcribitur vita, mors, ac ſepultura S. *Marci* Evangeliſtæ, ut taceam alias pulcherrimas imagines.

Viſis jam digniſſimis hujus Templi rebus, conferamus nos ad conditorium, quod vulgo dicitur *Theſaurus*, & quoniam oculîs non licet, (cum ſolis peregrinis, aut Magnatibus gratis aperiatur,) mente luſtremus.

Aditum præbet Templi Angulus Brachii dextri meridiem verſus. Pretioſiſſimæ hîc ſunt venerabiles reliquiæ, ut ſanguis pretioſus, & miraculoſus D. N. *Jeſu Chriſti*; Lac B. Virginis; pars ligni S. crucis; culter, qui in Cœna D. N. *Jeſu Chriſti* adhibitus dicitur; Evangeliorum liber aureis characteribus a S. *Joanne Chryſoſtomo* exſcriptus;

[1] In ejuſdem Sacelli dextro latere ſunt duo lapides *Carceris*, in quo S. *Joanni Baptiſtæ* caput demtum fuit; guttæ ſanguinis adhuc ibidem videntur. Lapis verò Altaris Sacelli fingitur eſſe, in quo *Chriſtus Tyriis* ac *Sidoniis* ſtando prædicavit. Qui lapides a *Vitale Michaele* Duce 32. aſportari fuêre curati *anno Domini* 1097. *Sanſov.* Lib. II.

[2] Mortuus *Patavii* anno 1501., teſtamento reliquit magnam numorum, ut & auri, ac argenti vim familiæ ſuæ, variis Templis, atque *Sereniſs. Reipub.* quæ anno 1515. perpetuum monimentum erexit hoc Sacellum, ſtatuamque Cardinalis ejuſdem. *Ibid.*

ptus; Evangelium manu S. *Marci* deſcriptum, unà cum plurimis aliis inſignibus ac pretioſiſſimis [1].

Altera Theſauri pars conſiſtit in rariſſimis, ac inæſtimabilibus rebus a *Sereniſſima Republica* acquiſitis, partem in diviſione Urbis *Conſtantinopolitanæ* cum *Gallis* facta circa annum 1202. partem in aliarum Urbium acquiſitione, partem eidem donatis a magnis Principibus [2]. Inter alias res primum merentur locum aliquot ſardonyches, quas *Joannes* Græcorum Imperator anno 1343. Reipublicæ *Venetæ* dono dedit; ſicut & Pyropus non mediocris magnitudinis, donarium Cardinalis *Dominici Contareni.* item duodecim pectoralia ex auro obryzo, lapidibus pretioſiſſimis, ac margaritis ornata, quæ dicuntur olim ornaſſe Pediſſequas *Cypriæ* Reginæ. duo Cornua integra Monocerotis; Carbunculi maximi; Vaſa aurea, item e cryſtallo montana aliiſque pretioſiſſimis lapidibus. cochleæ ex achate, & jaſpide mirabilis magnitudinis. Ducis Mitra auro excocto tecta, ac lapidibus, & pretioſiſſimis margaritis ornata, in cujus apice Carbunculus maximi valoris eſt; ſunt & alia, quæ, aut numerare, aut æſtimare non fert animus. hæc dicta ſufficiant hujus Theſauri ſpeciei indicandæ.

[1] Omnes has reliquias Papa Romanus approbavit, ubi incendio conditorium pæne conſumptum eſſet anno 1230; unde remanſerunt illæſæ eædem reliquiæ, ſicut apparet e proceſſu ordinis ab eodem Papa confecto ſuper hanc rem. *Sanſov.* Lib. II.

[2] Theſaurus olim direptus fuit ab homine *Græco*, *Stamati* vocato. hic noctu in Templo ſeſe abſcondens, lapides a quodam altari ſuſtulit, cryptasque effodit, inde paululum terræ quolibet manè aliò detulit, uſquedum ad Theſaurum pervenit, & poſt multum temporis ſpatium pretioſiora ejusdem furatus eſt; ſed quia ante abitum ex Urbe, lapidem pretioſum dono dederat cuidam populari, ab eodem accuſatus fuit, mox comprehenſus. quomodo Theſaurus recuperaretur integer. *Sanſov.* Lib. II.

SACELLUM S. THEODORI.

Sacellum hoc circa annum 565. ædificatum eſt juſſu *Narſetis*, qui Dux a *Juſtiniano* Imperatore electus ad *Gothos* debellandos fuit; mox a *Sereniſs. Repub.* favore auxiliisque receptîs votum nuncupavit, duo Templa ut erigeret e ſpoliis hoſtium, poſt victoriam; quâ obtentâ, votum ſoluturus, Sacellum noſtrum ut & S. *Geminiani* ædificari curavit.

Ante conſtructum S. *Marci* Templum, dictum Sacellum frequentabat *Sereniſſimus Dux*, nunc verò *Inquiſitionis* eſt, quæ unà cum Senatoribus Decemviralis Conſilii ibidem, contra hæreticos adunatur.

TEMPLUM S. GEMINIANI.

Parochia Presbyterorum.

Hoc alterum Templum eſt, quod *Narſes* prædictus, ut voto ſatisfaceret, erigi juſſit, ut ſuprà dictum eſt; non tamen ubi nunc conſpicitur: fuit enim olim prope canalem Platêæ *Fabrorum* dictæ. anno verò 1156, ut S. *Marci* Forum diduceretur, unà

Chiesa di S. GIMINIANO. | Ecclesia S. GEMINIANI. | *L'Eglise de* S[t]. GEMINIEN.

Architectura Sansovini.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
SEVILLA

unà cum canali destructum, atque huc translatum fuit. anno autem 1556. renovatum ad formam a *Sansovino* præstitam, ut Inscriptio sequens indicat:

ÆDEM HANC VRBIS, NON VETVSTISSIMAM SOLVM, SED ETIAM ANGVSTISSIMAM, SENATVS VENETVS ANTIQVA RELIGIONE OBSTRICTVS, MAGNIFICENTIVS, PECVNIA PVBLICA REFICIENDAM DECREVIT. ANNO POST CHRISTI NATIV. M. D. L. VII. SVMMA BENEDICTI MANZINI ANTISTITIS CVRA.

In medio hujus Templi invenitur sepulchrum *Melchioris Michaëlis*, D. *Marci* Procuratoris, ac militiarum Ducis, hac cum Inscriptione:

MELCHIOR MICHAEL EQVES D. MARCI PROCVRATOR, SCIENS SE BREVI CHRISTI SERVATORI ANIMAM REDDITVRVM, TVMVLVM OSSIBVS PRÆPARAVIT. ANNO SALVTIS M. D. LXX. EIVS ÆTAT. LXXXI.

In anteriori vero pariete adest ejusdem Melchioris statua cum duabus Inscriptionibus; dextrorsum:

MELCHIORIS MICHAELIS AVRATÆ MILITIÆ EQ. SACRI LATERANENSIS PALATII COMITIS, D. MARCI PROC. ORNAMENTA, IVSTITIA, FORTITVDO, QVIBVS AD AMPLISSIMOS DIGNITATIS GRADVS ELATVS, TERRA, MARIQVÆ REMP. SAPIENTER ADMINISTRAVIT.

sinistrorsum vero:

DALMATIÆQVE LEG. MDXXXIX. CORCIRÆ MDLVIII. CLASSIS MARISQVE IMP. MDLXV. VRBES MVNIVIT, POPVLOS IN OFFICIO, ET FIDE CONTINVIT, HOSTIVM IMPETVM REPRESSIT, DILIGENTISS. OMNINO REIP. INCOLVMITATEM, DIGNITATEMQVE SERVAVIT.

Præsto est etiam tabella, in qua S. *Helena*, S. *Geminianus*, & S. *Menna* Eques a *Bernardino* Muranensi depicti sunt, hacque sub tabella adservatur pars aliqua Ligni S. Crucis, a prædicto Equite *Melchiore* relicta, ceu ostendat Inscriptio:

LIGNVM CRVCIS A PIO IV. PONT. MAX. DONO DATVM MELCHIORI MICHAELI PROC. S. MARCI, ET EQVITI, AB EODEM PONTIF. DILECTO, CVM SECVM INITIO SVI PONTIFICATVS PRO REP. ORATOR ROMAM CONGRATVLATVM ADIISSET. QVOD QVIDEM LIGNVM CRVCIS IDEM MELCHIOR, CVM MAGIS CONVENIAT LOCO SERVARI SACRO, HIC REPONI VOLVIT, VBI TVMVLVM OSSIBVS PRÆPARAVIT. M. D. LXX.

Ibidem conspicitur pulchrum admodum Sepulchrum sublime, in quo *Joannis Petri Stellæ* [1] ossa quiescunt. hujus Epitaphium est:

IO. PETRVS. STELLA EQVES. CHARVS SENATVI VENETO, GRATVS EXTERIS PRINCIPIBVS, MAGNI CANCELLARII DIGNITATEM INGENTIBVS MERITIS CONSECVTVS, VT POSTERIS QVOQVE MEMORIÆ PRODESSET, EXEMPLVM CIVIBVS TAM MAGNIFICE.

Post depositum invenies magnificum Altare, impensis *Ludovici Spinelli* [2] erectum, quod marmorum pulchritudine, ac operis elegantia maximum præbet Templo ornamentum:

LVDOVICVS SPINELLVS A SECRETIS DE REPVB. OPT. MERITISS. VXORI, POSTERISQVE MONVMENTVM HOC VIVENS POSVIT. M. D. LXXIII.

Sequitur Sacellum *Jacobi Sansovini* [3] Celeberrimi sculptorum, cui filius hoc apposuit Epitaphium:

[1] Fuit Eques & Magnus Reip. Cancellarius anno MDXXIII. cui ob res benè gestas tempore flagrantium bellorum Serenissima Respublica sepulchrum erexit grati animi signum. *Sansov.* Lib. II.

[2] Fuit e familia Nobilissima Regni *Neapolitani*, unde præsens familia *Veneta* ortum duxit. *Sansov.* Lib. II.

[3] Signum Christi in crucem sublati, in hoc Sacello, est elegans opus *Fajentini.* Ibid.

IACOBO SANSOVINO F. QVI ROMÆ IVLIO II. LEONI X. CLEMENTI VII. PONT. MAX. MAXIME GRATVS, VENETIS ARCHITECTVRÆ, SCVLPTVRÆQVE INTERMORTVVM DECVS PRIMVS EXCITAVIT, QVIQVE A SENATV OB EXIMIAM VIRTVTEM LIBERALITER HONORATVS, SVMMO CIVITATIS MOERORE DECESSIT, FRANCISCVS F. HOC. M. P. D. OBIIT V. KAL. DECEMBRIS. M. D. LXX.

Adhæc in quodam lapide pavimenti Sacelli nostri sic legitur:

IACOBO PATRI OPT. FLORENTIÆ FILIÆ DVLCISS. SIBI, SVISQVE FRANCISCVS SANSOVINVS. P. M. D. LXX.

Præteriri non debet splendidum Picturæ genus in fornice Altaris S. S. Sacramenti, manu Equitis *Cœlestis* elaboratum; ubi videtur *Æternus Pater* inter Angelos plurimos immensùm elevatus.

Spectabilis etiam est Chorus ejusdem Templi variîs sculpturîs, quæ tempore pæne collapsæ, nuper venustiorî formâ restauratæ fuêre.

TEMPLUM ASCENSIONIS.

S*anta Maria in Broglio* olim dicebatur, nomine a quodam loco, qui murîs septus erat sumptô, ubi Nobiles deambulant, ut invicem colloquantur de rebus; unde etiam ortum duxit proverbium *Venetum*, ut, qui suffragium ad officium ab aliis petit, *Brogliare* vel *far Broglio* dicatur.

Publicis impensis erectum fuit in Equitum Templi habitationem; hos cum *Clemens* V. Romanus Pontifex ad *Gallorum* Regis instantiam extinxisset, Procuratorum curæ fuit traditum, qui confraternitati Ascensionis dederunt; idque pene collapsum dicta Fraternitas restauravit, memoriam apponendo:

TEMPLVM HOC ECCLESIÆ S. MARCI ADIVNCTVM, ET B. MARIÆ VIRGINI IN BROLEO DICTVM, ANTONIVS PINI GVARDIANVS SCHOLÆ SANCTISSIMÆ ASCENSIONIS RESTAVRAVIT DE LICENTIA, ET CONSENSV SERENISSIMI PRINCIPIS, ET ILLVSTRISSIMORVM D. D. PROCVRATORVM DE SVPRA ECCLESIÆ SANCTI MARCI. M. D. XCVIII.

Nostris tamen temporibus venustati hodiernæ, ac formæ redditum est, variisque picturis decoratum, quas sequenti ordine enarrabimus:

Tria habet Altaria elegantissimæ formæ, aliaque duo minora, ab utroque majoris Altaris latere.

Majus Altare habet tabulam, in qua *Christus* in cœlos ascendens conspicitur, operâ *Petri Mera*.

Templum ingressus, mox ad dextram habes in magno textili opere *Christum* inter Doctores disputantem in templo; opus non sinè magno studio a D. *Alberto Calvesti* magnæ expectationis juvene elaboratum. Sequitur pictura D. *Lazarini*, in qua *Christus* Hierusalem ingreditur. Ad sinistram verò habes *Christum*, qui sanat infirmum ad Piscinam Bethesdæ; opus *Cœlestis*. sequitur nativitas *Mariæ* Virginis operâ *Taschæ* Bergomensis.

Sub Templi fornice est elegans genus picturæ *Ricci*.

Hac in æde asservatur Corpus S. *Bonifacii* Martyris.

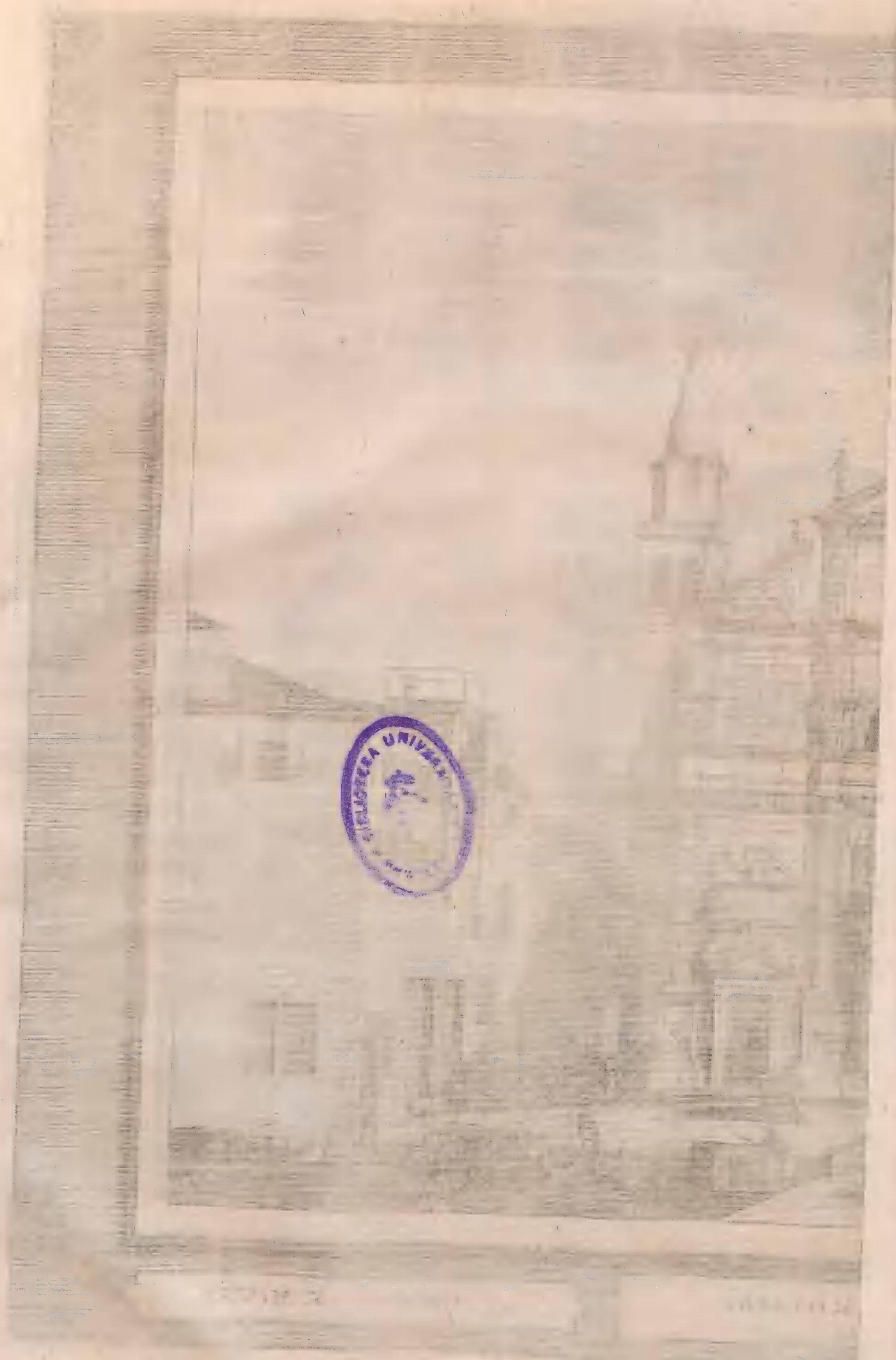
ÆDES

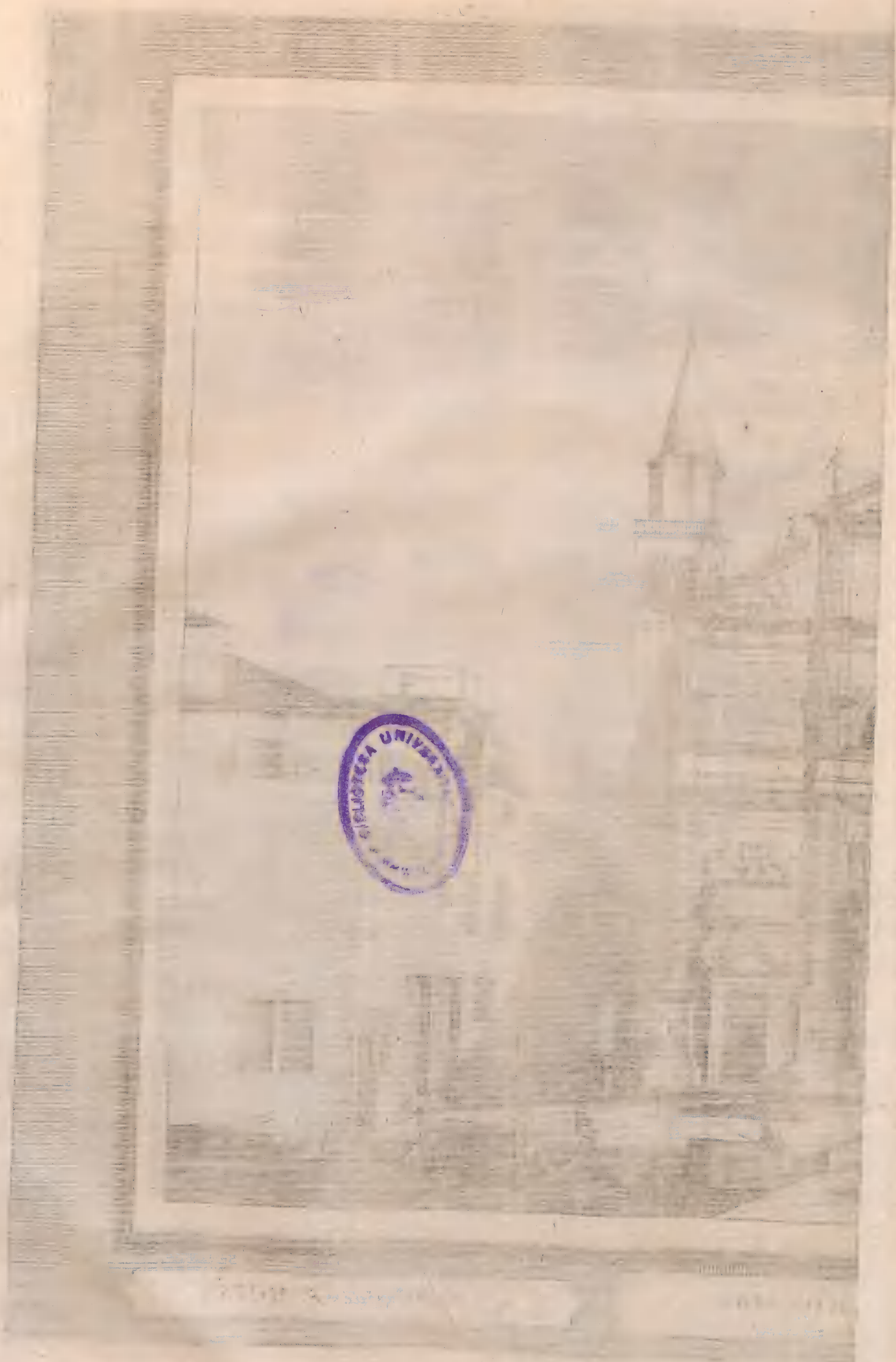

Chiesa di S. MOISE. | Ecclesia S. MOYSIS. | *L' Eglise de* S^t. MOÏSE.

Architectura Alexandri Tremignon.

ÆDES S. MOSIS.

Parochia Presbyterorum.

Anno ſalutis 796. Nobiliſſimæ *Scopariæ* Familiæ curâ, & impenſis in S. *Moſis* honorem hocce Templum erectum fuit, ac poſt longinquum temporis ſpatium a Familia *Viara*[1] reſtauratum. Anno verò 1637. Parochianorum eleemoſynis, adjuvante D. *Antonio Abrahamo* ejuſdem Eccleſiæ Parocho, ac Plebano meritiſſimo a fundamentis reædificatum, ac in amplam, & auguſtam formam redactum eſt.

Non multò pòſt magnifico hujus Templi proſpectui impoſitus finis eſt; cujus mirabilem ſtructuram ex *Iſtri* lapidibus & circiter XL majores minoresve columnas invenies; quas donavit *Vincentius Fini* D. *Marci* Procurator; invenit verò ac fecit *Alexander Tremignone*, ſculptorum temporis noſtri Celeberrimus. In proſpectu medio hæc ineſt Inſcriptio:

D. O. M.
OMNE FASTIGIVM VIRTVTE IMPLET VINCENTIVS FINI. VENETÆ NOBILITATIS HONORE, AC PROCVRATORIA D. MARCI DIGNITATE AMPLISSIMVS. TANTO FRATRI, CONSILIO, ELOQVENTIA, BENEFICENTIA, DE CVNCTIS OPTIME MERITO, HIERONYMI FRATRIS PIETAS PERENNE H. M. P.
ANNO M. DC. LXXXIII. OBIIT ANNO
M. DC. LX. ÆTATIS LV.

Hoc in Templo ſeptem magnifica altaria poſita ſunt; quorum præcipuum, Altare majus ultimo completum e legato quondam Clariſs. D. *Joannis Boncii*, habet e marmore *Veronenſi* eleganter poſito montem, in quo *Moſes* Tabulas legis a *Deo* accepit, *Moſis* verò figuram ex albo *Carrariæ* marmore. Ibidem etiam opere anaglyptico inſculpta eſt de vituli adoratione hiſtoria, præſide *Alexandro Tremignone*, ſculptore verò *Enrico Merengo* Celeberrimo.

A dextro primarii Altaris latere, in adyto S. S. Sacramenti nobile eſt Sacrarium, marmorum varietate ac elegantiâ. hujus latera duæ pictæ tabulæ ornant; in altera *Chriſtus* Diſcipulorum pedes lavat, ducente *Tintoretô;* In altera vero ultimam *Chriſti* Cœnam cum duodecim Apoſtolis depinxit *Palma*. inſuper lacunar *Antonius Bernardus* Bononienſis.

Cernitur heic Altare Cæcorum ſocietati erectum pulcherrimum unà cum Tabella, in qua *Paſquale Roſſi* Virginis *Mariæ* nativitatem depinxit: ut lacunar ſuper altare Celeberrimus *Fumiani*.

In ultimo a dextro Templi latere hactenus nullum erectum eſt Altare, præter Sacrarum Reliquiarum theſaurum, & novi altaris fundamenta.

A ſiniſtra Sacelli magni parte, & prope Adytum eſt Sacellum, ubi Altare viſitur, in quo *Tintoretus* B. Virginem ſedentem portantemque

[1] *Venieria* ſecundum alios. *Sanſov*. Lib. II.

que Puerulum eleganter depinxit. Sacelli verò lacunar prædictus *Bononiensis* variis picturæ ornamentis decoravit, inter quæ Luna stellis circumdata eminet, huic addita verba sunt:

QVÆ EST ISTA, QVÆ PROGREDITVR PVLCHRA, VT LVNA.

In ejusdem Sacelli lateribus duæ insuper pictæ tabulæ *Dominici Beverensis* positæ sunt, in quarum altera B. Virgo gradus ascendit, in altera cœlos.

Tabula Altaris Scholæ *Fabrorum*, est pulcherrimum Celebris *Molinari* opus.

Huic non inferius Altare Societas S. Crucis erexit, tam ob marmora, quàm ob tabulam, in qua Inventionem Crucis Eques *Liberi* depinxit.

Mox pone suggestum Tabula suspensa est, in qua *Trium Magorum adoratio* depicta videtur, opere Equitis *Josephi Diamantini.*

In Chori sedilibus, nuceæ materiæ, anaglyptici operis, tota S. *Mosis* vita descripta est.

In lacunari verò Templi adest *Mosis* effigies aquam virga e lapidibus educentis; opere *Bambini.*

Non mediocris pulchritudinis est Organum pneumaticum, nuperrime perfectum.

Super Januam, e Cathedræ regione, vides ex elegantioribus lapidibus Monumentum D. *Juanovich* Canonici, variîs ornatum figurîs, inter quas corpus ejusdem Canonici dimidium acuratissime invenitur exsculptum. Hujus operis auspex fuit D. *Marcus Beltramus* sculptor. inscriptum autem est sequens Elogium:

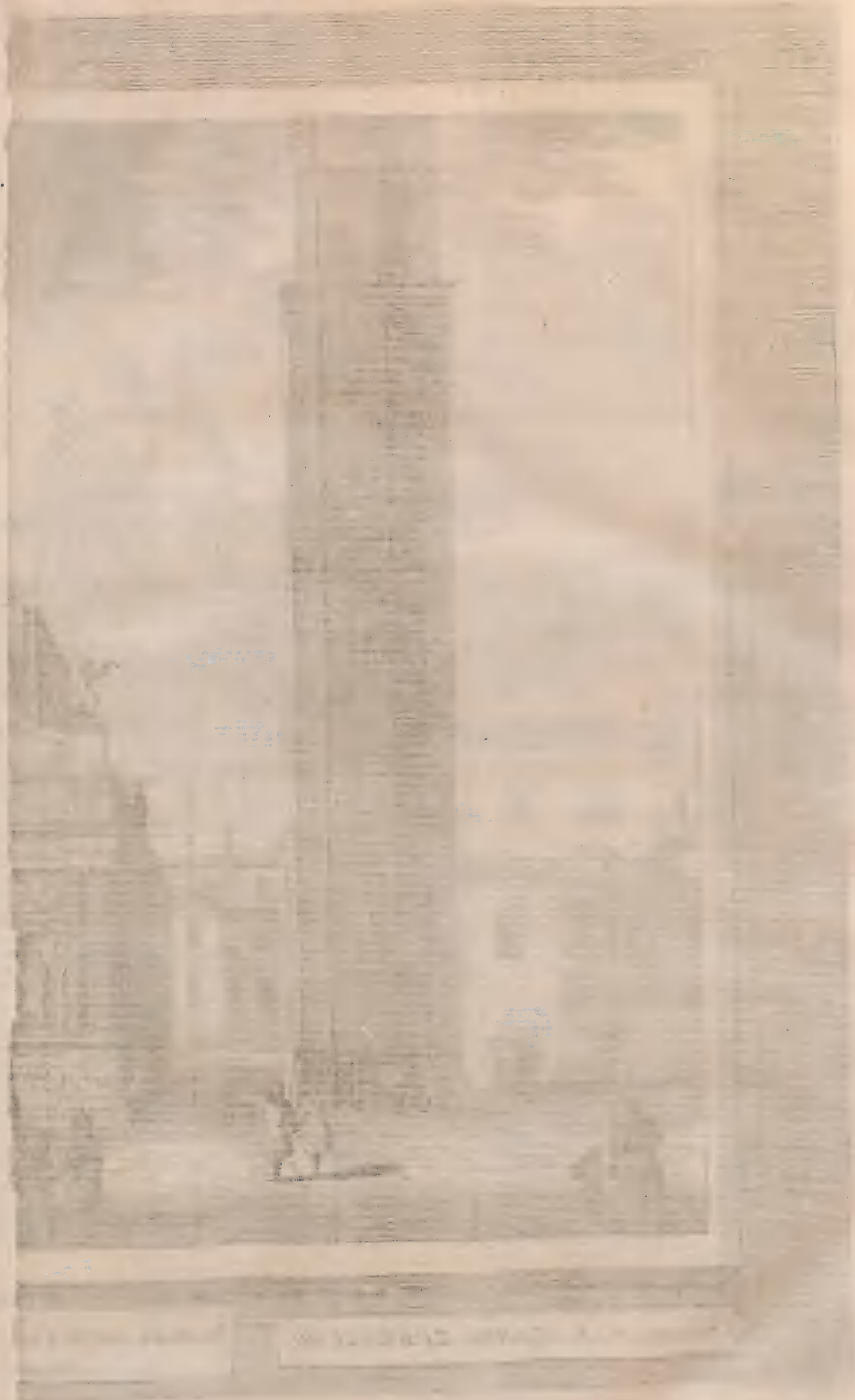
DIVINORVM IN SE BENEFITIORVM
CVSTOS
TEMPORIS, AC MORTIS
VINDEX,
ÆTERNITATIS MEMOR
NON SIBI, SED DEO
VIVENS CHRISTOPHORVS IVANOVICH.
M. DC. LXXXVIII.

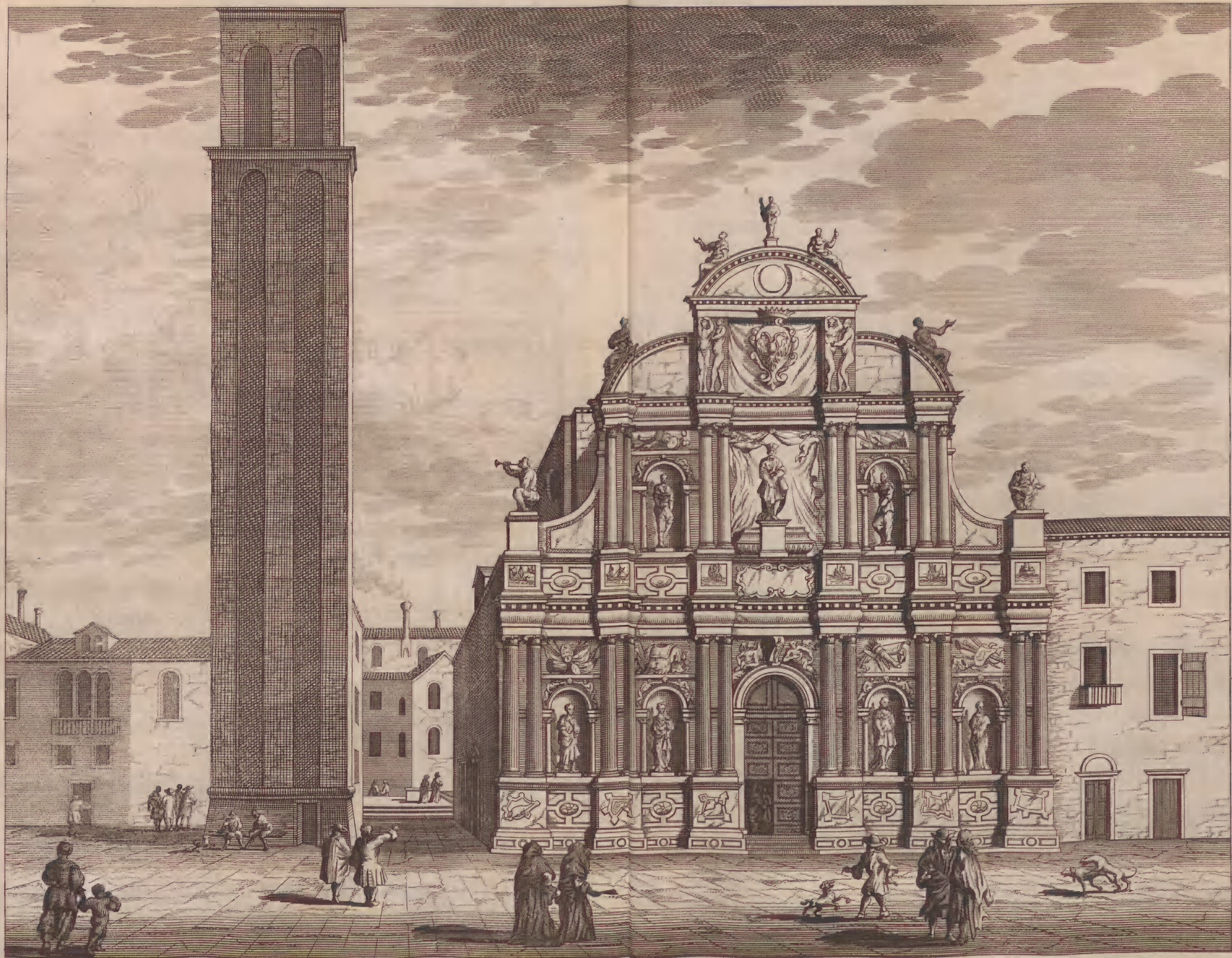
TEMPLUM S. MARIÆ SEBENICÆ.
Parochia Primaria Presbyterorum.

Huic templo nomen dedit Familia *Sebenica*, quæ unà cum Familia *Sesendola*, & *Gubenica* idem erigi primitus curâvit. Temporis tamen injuriâ deturbatum *Justinianus* & *Julius Contareni* fratres inter Senatores piissimi restaurarunt.

Demum ab anno 1680. usque ad 1683. diligenti curâ & solertiâ D. *Aloysii Baracti* S. Theologiæ Doct. ac ejusdem Templi Plebani, impensîs verò Nobiliss. Domorum *Barbadicæ*, *Maurocenæ*, *Grittæ*, *Pisanæ*, *Morettæ*, *Lavezaræ*, aliarumque, iterum e fundamentis erectum, ampliatumque fuit, ut modò cuique Magnifico hujus urbis templo non cedat.

Hujus

Chiesa di S. MARIA ZOBENICHO.

Ecclesia S.tæ MARIÆ, dicta ZOBENIGO.

Architectura Gioseppe Sardi.

L'Eglise de S.t MARIE *nommée* ZOBENIGO.

Hujus Templi proſpectus exterior, marmorum copiâ ornamentorumque & ſtatuarum numero, ſummè emicans, erectus fuit ad formam præſcriptam a *Joſepho Sardi* Celeberrimo Architecto, ſuppeditatis triginta millibus Ducatorum, quæ *Antonius Barbarus* legârat, qui peracta ad Romanum Pontificem legatione, vita ceſſit anno 1679.

Ejuſdem etiam legato duo Altaria erecta ſunt; ubi duorum S. Martyrum cadavera, ſcilicet S. *Antonii* & S. *Eugenii*, quæ ipſe Româ aſportaverat, honorifice repoſita ſunt.

In prædicto exteriori proſpectu cum nullam videmus inſcriptionem, Templum ingrediamur. Ingreſſi, prædicta duo Altaria *Barbari* invenimus; in quorum primo dextróque repræſentatur S. *Eugenii* martyrium, pulcherrimo *Caroli Loth* opere. in ſecundo verò ad ſiniſtram Martyrium S. Antonii Presbyteri, artificiô *Zanchi*. In illis elegantem marmorum melioris notæ ſtructuram perpendere ne omittamus.

In ſecundo Altari dextri lateris, mirabile opus eburneum eſt *Chriſtus* in Cruce pendens, ferè æquans hominem.

Huic ſimile eſt aliud Altare e regione erectum Virgini de Roſario, in quo ejuſdem Virginis figura aliæque ex optimo marmore a Lucenſi quodam elaboratæ ſunt.

Duæ etiamnum aræ proximæ ſummo altari ſunt Familiæ *Duodo*, marmoribus ac ſtructura illis Familiæ *Barbaræ* non diſſimiles. In harum altera, dextera nempe, viſitatio B. *Mariæ* V. ex *Palma*; in altera verò ſiniſtra eſt S. *Juſtinæ* V. & M. imago, *Tintoreti* opera.

Primarium Altare, ſeorſum extructum duas habet marmoreas ſtatuas, *Virginis* alteram, Archangeli *Gabrielis* alteram; menſaque vermiculato elegantiſſimorum marmorum *Comini* celeberrimi Sculptoris opere, Cœnam exhibet Dominicam.

Organo pneumaticò, ſi attentè conſideres, Venetiæ æquale non habent, in primis enim picturarum elegantiâ commendatur, operâ *Zanchi*. Sub eodem in Choro quatuor habes Evangeliſtas e *Tintoreto*.

Super Majorem portam expreſſam habes Sacram Sabbati Sancti functionem e muſêo *Pauli Veronenſis*; inferius vero Dominicam Cœnam a *Julio Moro*; & deinde S. *Pauli* converſionem a *Tintoreto*, ſicut & quatuor Sibyllas in lateribus ex eodem.

Picturas quotquot habes ſuper coronides, omnes *Zanchi* ſunt operis, duabus tantum exceptis, altera e regione alterius ſuper laterales portas, quæ ſunt ex *Volpato*. Templi fornix totus a prædicto *Zanchi* ornatus fuit.

Octo invenies in toto Templo suis cum inscriptionibus monumenta, optimis ex marmoribus constructa[1].

Baptisterium opus fuit elegantissimum *Dominici Paterno*. Ex parte posteriori Altaris primarii pulcherrimam vides *Christi* resurgentis statuam, opere *Julii Mori*.

Præter prædicta sanctorum Corpora a *Barbaro* donata, aliæ quamplurimæ reliquiæ habentur, ut Corpus S. *Anastasii* M.; Caput. S. *Pelegrini* adhuc carnibus amictum; frustum ligni S. Crucis, aliæque permultæ.

TEMPLUM S. MAURITII.

Parochia Presbyterorum.

Templi hujus ædificium antiquum est, a familia *Candiana*, nunc *Sanuda* erectum. In ipso septem sunt altaria:

Horum primum est elegans picturis, statuis & ornamentis, operis *Antonii Bernardi* Bononiensis. sicut etiam memoratu dignum, operâ *Augustini Laterini*; Miraculum quoddam S. *Antonii* de Patavio. nec non & elegans Vexillum ab *Alliense* depictum, in quo *Maria*, Puer *Iesus* ac S. *Mauritius*, quod sub dio solemnitatis die exponitur.

Ibidem reservantur insignes ejusdem S. Mauritii reliquiæ.

TEMPLUM S. VITALIS.

Parochia Presbyterorum.

Hoc in Templo anno 1084. a *Faledro* Duce erecta quinque sunt Altaria.

Præstò est etiam sepulchrum, in quo unà cum majoribus requiescit *Laurentius Marcellus* Præfectus Classis, quæ anno 1656. die 26. Junii in Dardanellis insignem de Turcis victoriam reportavit.

In Sacello *S. S. Sacramenti* duas invenies *Alliensis* tabulas, quarum altera Christum resurgentem, altera in Cœlos adscendentem refert.

Præcipui Altaris Tabula, in qua S. *Vitalis* equo insidens visitur; item

[1] Celebriora sunt hæc tria: Primum *Julii Contareni*, duabus cum figuris, ejusdemque effigie. opere *Alexandri Victoria* Discipuli *Sansovini* in quo legitur:

QVI SVPERIS, PATRIÆQVE DEDIT SVA VOTA PERENNIS;
VIRGINEAS INTER, TOLLITVR ECCE MANVS.

Secundum est *Sebastiani Foscarini* inter sui temporis Philosophos acutissimi; cui sic inscriptum est:

ACCIPITE VENETI CIVES, QVOD EST OPTIMVM IN REBVS HVMANIS, HVMANAS RES CONTEMNERE. VIXI REIPVBLICÆ QVAMDIV POTVI, MIHI CERTE PARVM, ET HIC VNO ICTV EXTINCTO.

Tertium est *Hieronymi Molini* cultissimi Poëtæ, cujus Opera eruditione, ac dulcedine referta circumferuntur, cui *Julius Contarenus* amicitiæ signum & æstimationis monumentum erexit, ita inscriptum:

HIERONYMO MOLINO VERO MVSARVM ALVMNO, QVI HVMO CINERES, IMAGINEM NOBIS, CÆLO ANIMAM DICAVIT VII. KAL. IAN. MDLXIX. IVLIVS CONTARENO D. MARCI PROCVRATOR INSIGNI AMORE, ET PIETATE HÆC FIERI CVRAVIT.

Sansov. Lib. II.

item S. *Jacobus*, S. *Joannes*, S. *Paulinus*, S. *Georgius*, S. S. *Gervasius*, & *Protasius*, Angelus, & Virgo Puerum gestans. sunt rarissimi operis *Victoris Carpacii*, anno 1514.

Habes insuper in Sacrario, & in Templo passim varias ab *Alliense* picturas: præcipuè super Ædis Arcubus, quatuor Evangelistarum, *Christi* mortui, una cum S. *Augustini*, *Bernardini*, B. *Virginis*, ac S. *Catharinæ* Senensis, & S. *Luciæ*.

Super Sacrarii portam legitur inscriptum:

D. O. M.
AMORE
SANCTI ...... VITALIS
MORE
PIENTISS. ...... MORVM
ORE
P. THEODORI ...... THESSERI
RE
M. DC. LXXVI.

Nunc demum auspicio, & opera R. D. *Theodori Tessari* digniss. Templi Plebani, ampliori & elegantiori forma a fundamentis erigitur.

TEMPLUM S. ROCHII & S. MARGARITÆ.

Virgines devotæ Ordinis S. Augustini.

Olim in S. Susannæ honorem hoc templum erectum fuerat, postea ad societatem S. Rochii devenit; demum possidetur ab hisce monialibus, quæ primùm Torcelli prope Venetias in Monasterio S. Margaritæ habitaverant; eô ætatum injuriâ collapso, huc se contulerunt. adeoque Templum [1] restaurari curarunt Anno 1488.

In eo quinque erexerunt Altaria; quorum unum præ se fert miraculosam Virginis imaginem, e *Peloponneso* [2], ut tradit Stringa, asportatam.

In primarii Altaris Tabula, Virgo cœlos inter Angelorum Choros ascendens, S. *Rochius*, ac S. Margarita depingebantur ab insigni *Monte medio*.

Est & Tabula, in qua B. Virgo cum Puerulo, S. *Augustinus*, S. *Franciscus*, S. *Justina*, & S. *Catharina*, opere *Piloti* visuntur.

[1] Auspicio & opera *Francisci Faledri* a *Michaële*, & *Francisca de Licia*, adjuvante *Maffeo Gerardo Venetiarum* Patriarcha, postea Cardinale, qui primum lapidem fundamentorum posuit. *Sansov. e Stringa* Lib. II.

[2] Tabula fuerat olim in æde *Misistræ Peloponnesi* Urbis primaria, quâ a Turcis destructa, prope Fontem in loco *Zacoma* dicto, repertæ Templum erectum fuit, ubi miraculis innotuit. Postea Neapolim Romaniæ delata est, qua a Turcis capta Venetias asportata a *Francisco Barbaro* Provisore, & huic Templo donata. E *Stringa Sansov.* Lib. II.

TEMPLUM S. SAMUELIS.

Parochia Presbyterorum.

Anno nostræ salutis 1000. Familiæ *Boldù*, & *Superantia* inter Venetos non minus nobiles, quàm piæ, propriis impensis ac cura, hoc Templum Deo ac S. *Samueli* dicarunt. cujus damna, temporis longitudine accepta, anno 1683. resarciri fecerunt. In ipso quinque invenies Altaria; quorum Primarium Tabulam, in multos loculos divisam, habet, in quibus asservantur quampluri-ma sanctarum Reliquiarum vasa.

Prope Portam sinistri lateris novum erectum est Sacellum, B. Virgini dicatum, & super portam prædictam, legitur quædam inscriptio de *Pancratio Capello.*

In Tabula vero Altaris ad dextram Majoris Æternus Pater inter Angelorum Choros superior est; inferiores autem S. *Matthæus* Evangelista, ac S. *Samuel* Propheta eleganter depicti fuêre a *Bel Follerio.* & in dextra hujus Altaris parte *Christus* cum Matre in aëre, in sinistra verò B. *Laurentius Justinianus.*

Altaris sinistra Tabula habet Christum mortuum Angelorum ulnis sustentatum.

Sequitur verò alia pictura, in qua Christus ad Calvariæ montem ducitur, Veronica linteo vultum ejus tergente, ac Maria utraque sequente.

In alia habes Cœnam cum duodecim Apostolis convivis; hæc & prædictæ cæteræ sunt *Piloti* opera.

Adest etiam pergrandis Tabula a *Tintoreto*, quæ typus fuit vermiculati operis in Templo S. Marci. in hac *Iesus Christus*, cum B. *Virgine*, ac S. *Joanne Baptista*, visitur.

Inter reliquias quæ in hoc Templo servantur, celebre est Brachium integrum S. *Valentini.*

E regione Altaris S. S. Sacramenti intueberis magnam Tabulam incerti Auctoris operisque elegantis, in qua Adoratio Magorum ad præsepe habetur.

SCHOLA, SIVE CONGREGATIO FABRORUM LIGNARIORUM.

Hac in Schola, primo habes Tabulam, in qua fuga Virginis in Ægyptum est, opere *Sancti Peranda.*

In lacunari Æternus Pater, & Virginis Annunciatio sunt Equitis *Rudolphi.*

In lateribus Visitationem *Mariæ*, quæ facta est Elisabet, Balthasar de *Anna* finxit.

SCHOLA CÆMENTARIORUM.

In hac Schola digna eſt Tabula Altaris, quæ notetur, ubi D. N. *Jeſus Chriſtus Thomæ* Apoſtolo lateris ſui vulnus oſtendit, adjunctô ipſi S. *Magno* Epiſcopo; id quod fecit *Baptiſta Cima* de Coneglano.

ANGELUS GABRIEL, vulgò *SANT' ANGELO.*

Parochia Presbyterorum.

Templum hoc *Maurocena* & *Lupaniza*, Nobiles Familiæ Venetæ, erexere anno 1007.[1] In hoc ſepultus eſt *Rochius Cataneus* Veronenſis, Auditor Legatorum Papæ perpetuus.

Quòd autem anno 1631. declinâſſet dira peſtis, quâ Deus Venetias graviter afflixit, in gratiarum actionem, curâ ac diligentiâ D. *Franciſci Lazaroni*, magnam partem reſtauratum fuit, ac ſequenti Inſcriptione notatum:

APPAREBIT ARCVS MEVS IN NVBIBVS, ET RECORDABOR FOEDERIS MEI VOBISCVM.
SALVS, ET PAX IN VIRTVTE TVA, ET ABVNDANTIA IN TVRRIBVS TVIS.
DIVA SALVS CVM MICHAELE ARCHANGELO, IPSA DIE DEDICATIONIS EIVS PRIMVM SALVTARI. M. DC. XXXI. FRACTA PESTE VENIT IN ADIVTORIVM VENETO POPVLO DEI. ARCVM ERGO DIVINI FOEDERIS, PIO SENATVS ÆRE. FRANCISCVS LAZARONVS SACRÆ THEOL. ET I. V. D. PROT. APOCT. PLEB. VICAR. GEN. PATRIARCH. IN TEMPLI REPARATIONE EREXIT.
ROMÆ ETIAM IV. K. SEP. SEPTIFORMI LITANIA IN DICTA. SANCTÆ MARIÆ AD PRÆSEPE INTERCESSIONE REPRESSA PESTE; MICHAEL ARCHANGELVS CÆLESTIS IRÆ RECONCILIATO ENSE, VENIT IN ADIVTORIVM POPVLO DEI. MOLEM ADRIANI ERGO SANCTI ANGELI NVNCVPARVNT. ANNO DOMINI XC. D. GREGORIO MAGNO PONTIFICI MAXIMO, QVI MAIORIBVS LITANIIS PRO GRATIARVM ACTIONE PRECES ADIECIT. MAVRITIO IMPERATORE. O BEATAS VRBES REIP. MAIESTATE, ET DIVINIS GRATIIS INVICEM EMVLAS.

D. O. M.
CHRISTO SALVATORI
B. M. V. LAVRETANÆ SALVTARI,
AC MICHALI ARCHANGELO
DEFENSORI, TVTELARIBVS, ET TITVLARIBVS,
ARCVM SALVTIS, ET PACIS
PRO SALVTE PVBLICA
PERPETVÆ FELICITATIS VOTVM
F. L. P. ANNO SALVTIS M. DC. XLII.
VRBANO VIII. PONTIF. MAX.
FRANCISCO ERICIO DVCE VENET.
ET LAPIS, QVEM EREXI IN TITVLVM
VOCABITVR DOMVS DEI. GEN. CAP. XXVIII.
MAGNAQVE ERIT GLORIA DOMVS ISTIVS
NOVISSIMÆ PLVSQVAM PRIMÆ. AGGÆI CAP. II.

D. O. M.
PRO SALVTE PVBLICA
BONORVM OMNIVM VOTIS
LITANIÆ PERFECTÆ LAVDIS EX ORE
INFANTIVM SINGVLIS SEXTIS FERIIS:
ITEMQVE DOMINICIS DIEBVS
AD CONSTIT. SYNOD. PRÆSCRIPTVM
PRO BENEFICIO INDICTÆ.
ANNO AB VRBE CONDITA M. CC. XXI.
FEDERICO TIT. S. MARCI. S. R. E.
PRÆSBYT. CARDINALI CORNELIO
PATRIARCA VENETIARVM.

[1] Hujus Templi Turrim multoties fulmine percuſſam infortunia Reipublicæ portendiſſe, docuit eventus. *Sanſov.* Lib. II. Quin & fundamento partem labante inclinarat, & ubi ſtructor peregrinus terram oppoſiti lateris eruendô corrigeret, tectum Cœnobii Monachorum, qui ſeſe a S. Stephano denominant, intra diei civilis elapſum confregit. E *Stringa Sanſov.* Lib. II.

Novem habet hoc Templum Aras. in Tabula præcipuæ post signum *Christi* in Crucem sublati, est prædicti *Lazaroni* imago ab *Hermanno Stroifi* depicta.

In Choro, Cœna *Christi* cum XII. Apostolis, operâ *Titiani*, apparet.

Ibidem pergrandis tabula est, in qua beata Virgo *Christum* mortuum brachiis sustinet, unà cum plurimis Sanctorum figuris; quam incepit *Titianus*, at *Palma* complevit.

In Sacello ad sinistram præcipui Altaris invenitur Tabula, ubi Patri Æterno subjacent S. *Nicolaus*, S. *Marcus*, & S. *Theodorus* more *Perandæ* depicti.

In Altari S. *Antonii* idem *Iesum*, ulnis gestat; opere *Stroifi*.

Super Portam habes duas Tabellas, alteram *Christum* spinîs coronatum exhibentem; alteram precantem in Horto; ducente *Joanne Contareno*.

In S. Hieronymi Altari, elegantium marmorum structura, & pulcherrimè picta tabula considerentur, oportet.

Reliquiæ, in hoc templo habentur, Corpus S. *Clementis* M., frustum Ligni S. Crucis, Caput S. *Gordiani*, & aliæ quamplurimæ.

TEMPLUM ANNUNCIATÆ vulgò, CLAUDORUM SCHOLA.

In foro S. Angeli a *Jacobo Mauroceno* in honorem Archangeli Michaëlis hoc Templum erectum fuerat, & quatuor monachorum curæ datum usque ad annum 1007. Nunc verò est Schola, seu confraternitas Claudorum.

Unum tantum habet Altare, sed pulcherrimis electissimisque marmoribus constructum, in quo Annunciationem *Mariæ* ab Angelo factam *Antonius Triva* expressit.

In dextro hujus Altaris latere videtur *Maria* Cœlos ascendens; in sinistro, ipsius Nativitas, a *Petro Ricchi* Lucensi.

Nec vilius Virginem gradus ascendentem repræsentavit *Antonius Triva*; eam desponsatam Josepho *Dominicus Beverensis*; demum super Januam, SS. Trinitatem *Flaminia Triva*.

TEMPLUM S. STEPHANI.
Monachi Augustiniani.

Inde usque ab anno 1325. Templum hoc amplitudine, ac Populi frequentia celeberrimum completum fuit; structura est Teutonica, eamque non minus ornamentorum, columnarum, ac statuarum multitudo spectabilem reddit, quam elegantium, ac selectorum marmorum copia.

Ex

Ex quatuordecim Altaribus, quæ heic erecta sunt, præcipuum oculos omnium in sese convertit, ob Augustam speciem optimi marmoris atque columnarum quamplurimarum, quæ glabræ vel a *Vittorio Gambello* elaboratæ sive politæ sunt.

Bractea heic ænea datur operis anaglyptici, cui *Jacobus Surianus* Medicus Ariminensis insculpsit:

HIC SITVS EST VENETA SVRIANVS IN VRBE IACOBVS,
VRBE NIL VENETA DIGNIVS ORBIS HABET.
NATI, ET POSTERITAS SECVRA MENS REDDIT COELO,
PHYSICVS, ET PATRIA NATVS ARIMINEA.

Sepulchrum ipsum a duobus Gryphis sustentatum, hac inscriptione notatur:

CVRA, DOMVS, NVMMI, FELIX HINC GLORIA FLVXIT.

Postea invenies sepulchrum *Ferretti*, additâ effigie ab *Alexandro Victoria*, in quo legitur:

IO: BAPTISTÆ FERRETTO VICENT: I. V. D. PRÆSTANTISS.
ET INTEGERR. VIRO, IVLIA VXOR PIISS. ET SIBI POSVIT.

Sub Organis jacet sepultus Cardinalis *Beltrandus* de *Tolosa* legatus Germaniæ.

Ibidem sepultus fuit *Bartholomæus Livianus* Reipubl. exercituum Strategus, annô 1501. item *Andreas Contarenus* Venet. Dux, qui vixit 1368. nec non & *Franciscus Novellus* de *Carraria* ultimus *Patavii* Princeps; adhæc *Contareni* Comites de *Zaffo*; *Hercules Bentivoglio* Nepos *Joannis* II. *Bononiæ* Principis, & alii multi Illustres Viri.

Splendidissimum *Marini Georgii* excellentissimi Philosophi, ac Senat. bustum ita inscribitur:

MARINVS GEORGIVS PHILOSOPHVS, ORATOR, SENATOR CLASISSIM. QVI PRÆTER OPTIMAM ARTIVM, FVIT TOTA ITALIA, EXTERISQVE GENTIBVS SVMMO HONORE, AC NOMINE LEGATVS, INNVMERIBILES PROVINCIAS SVBIIT, DOMI, FORISQVE MAGISTRATVS AMPLISS. QVOSQVE FACILLIME ADEPTVS EST, ET SVMMA CVM LAVDE GESSIT; INTER QVOS CAPTIVVS PRO REPVBL. FACTVS, IN DIVTVRNAM VALETVDINEM CVM INCIDISSET, LEGES VRBANAS EX S. C. CORRIGENS, LVGENTE CIVITATE EXTINCTVS EST. H. S. M. QVOD HELENA MAVRA
VXOR SEQVATVR T. F. V. VIXIT ANNOS LXVI.

Invenies etiam *Antonii Cornarii* Philosophi celeberrimi cenotaphium:

ANTONII AD CINERES VIATOR ADSTA.
HIC CORNELIVS ILLE, QVEM SOLEBAT,
CERVM PRINCIPIA, ET DEOS DOCENTEM.
OLIM ANTENOREÆ STVPERE ATHENÆ,
ACCITVS PATRIAS SVBINDE AD ORAS,
ORNATVS TITVLISQVE, FASCIBVSQVE,
DOCTRINA VENETAM BEAVIT VRBEM.

Super Portam S. Vitalis plateam versus habetur Marmorea statua, *Bartholomæo Alviano* Exercitus Duci Generali, benemerito, a Republ. erecta; cui & Castellum *Pordenonis* donatum fuerat, quod, cum filium non haberet, ad Remp. rediit. infra statuam sic legitur:

BAR-

BARTHOLOMÆO LIVIANO IMPERATORI PLVRIMIS BELLIS SPECTATO, QVEM AD GAIDVM PRÆPROPERA MORS FRACTVM LABORIBVS ABSTVLIT. M. D. XV. NONIS OCTOBRIS. SENATVS DICATAM MEMORIAM RENOVAVIT AD MERITÆ GLORIÆ PERENNITATEM. M. DC. XXXIII.

Inde paullulum diſtat Effigies marmorea *Petri* de *Porta* Medici expertiſſimi, cui ita ſubſcriptum:

L. D. O. M. S.
PETRO PORTA PHILOSOPHO, MEDICOQVE PRÆCL. DOCTRINA, VIRTVTEQVE TAM IN PATRIA, QVAM IN HOC, IN AC ALII RELIG. MONASTERIIS, ET LOCIS PIIS CELEBERRIMO, IMMATVRA MORTE PRÆVENTO, MELCHIOR FRATER, AC MARCVS BALARENO, AMBO I. V. C. COMMISS. EX TESTAMENTO M. H. P. C. OBIIT ANNO DOMINI M. DC. XIV. IAN. ÆTAT. ANNO XXXVIII. MENS. X. DIES. XVI.

Intra portam majorem ſuperne habes Equeſtri cum ſtatua Mauſolæum *Dominici Contareni*, in quo aureis characteribus ſic legitur ſcriptum:

DOMINICVS CONTARENVS, DVCTORE COPIARVM LIVIANO, PROVISOR GENERALIS, HELVETIIS SVB OPPIDO MELEGNANO PROSTRATIS, AVCTIS IN LOMBARDIA VENETIS; LILIA STEMMATI CONTARENO A FRANCISCO GALLORVM REGE INIVNCTIS; FEDERATA GALLO REPVBLICA, ACCIPIT MONVMENTVM. ANGELVS EQVES D. M. PROCVRATOR, ET DOMINICVS FRATER, PATRVO MAXIMO EX TESTAMENTO P. P. MDCL.

In dextro autem latere videtur effigies marmorea prædicti *Angeli Contareni* Equit. ac Procur. D. Marci cum ſequenti Inſcriptione:

ANGELO CONTARENO EQVITI, AC D. MARCI PROCVRATORI, QVEM RESPVB. SVMMIS ADMINISTRATIONIBVS NATVM NACTA, POST ADOLESCENTIAM MAXIMIS LAVDIBVS TRADVCTAM, AD SVPREMAM VSQVE ÆTATEM PRÆCIPVIS VRBIS MAGISTRATIBVS, CIVITATVM PRÆFECTVRIS, ET PER EVROPAM ORDINARIIS, ET EXTRA ORDINARIIS LEGATIONIBVS ADDIXIT. APVD GALLIÆ, ET ANGLIÆ REGES, FERDINANDVM III. IMPERATOREM, VRBANVM VIII. INNOCENT. X. PONTIFICES MAX. FELICISSIME VBIQVE COMPERTVM SEMPER DESIDERABIT. HVIC IMMORTALI HÆROI, DOMINICVS CONTARENVS FRATER SEPVLCRALEM ÆDEM.

In Monaſterio (quod potius Cœmeterium a ſepulchrorum multitudine dicerem) non procul a Sacello Comitum de Zaffo ſepultus eſt *Laurentius Roccha* Magnus Reip. Cancellarius, ut ſequens memoria indicat:

QVI REIP. IN ADMINISTRATIONE VERSAMINI, ET AD AMPLISS. IN EA GRADVS RITE IN EO CONTENDITIS, LAVRENTII ROCCHA, VLYSSIS DOCT. FILII, MAGNI VENETOR. IMPERII CANCELLARII, VOBIS IMITANDAM PROPONITE. NAM CVM VIRTVTES IPSE RELIQVIAS, QVARVM CVLTOR VSQVEQVAQVE STVDIOSISS. EXTITIT, EA SEMPER BONITATE, ATQVE INNOCENTIA DECORAVIT, VT SVI ORDINIS PRINCIPATVM INCREDIBILI OMNIVM CONSENSV FVERIT CONSECVTVS, ANNOS AD SEPTVAGINTA IAM NATVS TENEBRIS, IA SVAM EXCEDENS, CERTISSIMAM VERÆ GLORIÆ, ET HONORVM ADIPISCENDORVM CVNCTIS RATIONEM DECLARAVIT. GREGORIVS STEPHANVS NEPOS GRATISS. P.

Huic proximus jacet quidam *P. Gabriel*, qui Conventum reſtauravit, de quo ſic legitur:

GABRIEL VENETVS AVGVSTINIANORVM EREMITARVM MAGISTER, DOMVM SOCIORVM IGNI ABSVMPTAM A FVNDAMENTIS RESTITVIT, M. D. XXXII.

Poſtea de Andrea *Contareno* Ven. Duce ita ſcriptum invenies:

HIC SACER ANDREAS STIRPS CONTAR. MORATVR,
DVX PATRIÆ PRECIBVS SENIOR, QVI IANVA CIVES
MARTE SVO FVNDENS, ET VICTOR CLASSE POTITVS,
AMISSO VENETO CLVGIAM, PACEMQVE REDVXIT.
MCCC. LXVII. DVX CREATVS.
M. CCC. LXXXII. IN COELVM SVBLATVS.

Et

Et de *Suriana* familia sic:

HOC TIBI DO VIRGO COELI REGINA SACELLVM,
HOC IACOBE MAIOR DIVE, MINORQVE TIBI.
SIT PRECOR, VT VELIS CVRÆ SVRIANA PROPAGO,
SIT NATI MEDICVS, SIT IACOBIQVE PATER.
SIT PATRIA, ET VITREIS, QVA CVRRIT ARIMINVS VDIS,
VOTAQVE SINT DVLCIS CONIVGIS EVGENIÆ.
NEC MINVS EXCELSI VENETI RES ALTA SENATVS,
CVO DVCE PARTVS HONOS, GLORIA, NOMEN, OPES.

Prope portam oppositam Monasterio sepeliebantur exta *Jacobi Vermis*, inscriptione docente:

HANC QVIA SEMPER ERAT CVM CORDE AFFECTVS AD VRBEM,
INTERIORA SVO HIC VOLVIT CVM CORDE LOCARI.
CÆTERA SED REDDI PATRIÆ SVA MEMBRA VERONÆ,
IACOBVS ARMORVM PRINCEPS DE VERME LATINÆ
MILITIÆ SVBLIMIS HONOS, QVEM GLORIA RERVM
GESTARVM IN BELLO, QVEM PACIS SANCTA TOGATA
CONSILIA ILLVSTREM, ET NVLLI FECERE SECVNDVM.
IPSIVS ANGVIGENA TAM SVMMAM PONDVS IN AVLA
VOX HABVIT, CEPIT GALLOS, VIRTVTE FVGAVIT
GERMANOS, SIC ITALIAM, SIC VICTOR ADEMIT
GENTIBVS EXTERNIS, ALIIS AC SÆPE SVBACTIS
HOSTIBVS, IMPERIO LIGVRVM DVCIS OPPIDA, ET VRBES
ADDIDIT IN TOTO FAMA NOTISSIMVS ORBE
HIC QVOQVE PRO AVGENDA VENETI DICTIONE SENATVS
CVIVS ERAT PARS, IPSE TVLIT FELICITER ARMA.
LVCE OBIIT IOANNI BIS SENA IN MENSE SEQVVTO
MILLE NOVEM, CENTVMQVE QVATER CVRRENTIBVS ANNIS

Deinde sequitur aliud sepulcrum cum marmorea effigie Senatoris *Dominici Molini*, Fratris *Francisci* Ducis, in quo sic legitur:

AVGVSTO HOC CLAVDITVR CIPPO, CVIVS AVGVSTVM M. NON CAPIT ORBIS FAMAM, DOMINICVS. COLINVS: QVI IN CONSERVANDA REIPVBLICÆ MAIESTATE, PROVEHENDAQVE LITTERARVM GLORIA, NVNQVAM QVIEVIT. FRATRI DVLCISSIMO FRANCICVS D. M. PROCVR. MOERITISS. POS. OBIIT DEC. SEX. KAL. DECEMBRIS. M. DC. XXXV. VIXIT ANNOS LXII. DIES. XXVI.

Prope littus Familiæ *Gussoniæ* monumentum habetur tale:

VINCENTIVS GVSSONVS EQVES FRANCISCI FILIVS, PLVRIBVS PRÆTVRIS, PRÆFECTVRIS, LEGATIONIBVS PERFVNCTIS, DIV REIP. CONCILIO SVMMO STVDIO INCVBVIT. NEC NON REBVS SVIS CONSVLENS ADHVC VIVENS, HOC SIBI POSVIT MONVMENTVM. ANNO DOMINI M. DC. XLII.

Et in parte inferiori cotis sic legitur:

VINCENTIVS GVSSONVS EQVES, SENATOR, FRANCISCI FILIVS HIC IACET. OBIIT ANNO M. DC. LIII. DIE XX. IANVARII ÆTATIS SVÆ LXXVIII. MENSES XI. DIES XVI.

Est & alterius Vincentii Gusonii, aureis characteribus sculptum monumentum:

VINCENTIVS EQVES ANDREÆ EQVITIS FILIVS, DEI ET PATRI GRATIA D. MARCI PROCVRATOR GVSSONVS, DOMI, FORISQVE FVNCTVS, SVPREMIS PVBLICIS ONERIBVS, VEL CONSILIARII, VEL SAPIENTIS CONSILII, VEL PRÆFECTI, VEL EXTERI PROVISORIS, PLVRISQVE VEL DESIGNATVS, VEL EXPEDITVS ORATOR APVD BELGICOS, BRITANNICOS, CÆSAREOS, PONTIFICIOSQVE POTENTATVS. OBIIT ANNO M. DC. LIV. NON. AVG. ÆTATIS SVÆ LXVI.

Ibidem etiam statua marmorea *Viviani Viviani* Medici, Inscriptione insignita:

D. O. M.

VIVIANVM VIVIANVM VENETVM CIVEM, MEDICVM VERE OPIFERVM, ET SALVTAREM, CVI CÆTERI, VEL PRIMORES ASSVRGERENT MERITO, FACESQVE SVBMITTERENT MVLTOS IAM ANNOS LINGVÆ, MANVSQVÆ VSV A PARALYSI MVLTATVM, VT AMPLIVS SCRIBERE NEQVIRET. MORS TANDEM IPSA TRADIDIT IMMORTALITATI, QVAM ILLE PRIVS CLARISSIMO NOMINI DOCTA SCRIPTIONE PARAVERAT. OBIIT IV. NON. MART. ANNO A CHRISTO NATO M. DC. LVIII. ÆTAT. LXXVIII. ANTONIVS DE SCOBBIS MÆRENS MERENTI P. ÆTERNVM GRATI ANIMI MONVMENTVM.

Haud procul distat hoc elogium Equ: *Rudolphi* Pictoris celeberrimi, qui Pictorum vitas conscripsit:

SISTE PEDEM PARVMPER, AMICE VIATOR, CONDITVR SVB HOC TVMVLO CAROLVS RODVLPHIVS AVRATVS EQVES, QVI CVM ALIOS CALAMO, ET PENICILLO E SEPVLCRIS ERVERE CONARETVR, TVMVLVM SIBI PARAVIT, VT QVIES TANDEM LABORIBVS INVENIRETVR. DEC REQVIESCE PRECOR, ET ABI. VIXIT ANNOS LXIV. MENSES V. DIES V. OBIIT ANNO M. DC. LVIII.

Sicut & in eodem Monasterio aliæ inscriptiones dignissimæ, quarum cum libri angustia non ferat, præcipuas dixisse sufficiat; ut Templum Altaria picturasque observaturi ingrediamur.

Præter summum Altare, cujus magnificentiam supra descripsimus, est & Altare B. M. Virginis de *Zona*, quod ut ornamenta mittamus, picta tabulâ insignî spectabile redditur; in hac videtur inter Angelos B. V. manibus zonam, ac coronam tenens, sub qua S. *Augustinus* cum Clerico quodam, S. *Monica*, S. *Nicolaus*; opere *Leonardi Corona.* Lacunaris verò sacelli ornamenta sunt ab *Antonio Bernardi* Bononiensi.

Sunt & alia duo Altaria S. *Monicæ* alterum, S. *Hieronymi* alterum, quæ depinxit *Vivarini.*

Sequitur ad dextram Majoris Altare S. *Thomæ* de *villa nova* dicatum, cujus pictura opere *Antonii Triva* extat.

Ad præcipui verò sinistram habes S. *Augustinum*, S. *Claram* de *Monte Falco*, & suprà *S. S.* Trinitatem ex Equ. *Libero.*

Egrediendo Majorem Portam ad sinistram videbis ex *Antonio Follerio S. Stephani* Martyrium.

Et Portam Cœnobii versus invenies dextrorsum Sacellum *S. Joannis Baptistæ*, cujus tabula est opere *Paridis Bordonii.*

Paulò ulterius est Sacellum, in quo Passio D. N. *Iesu Christi* in Calvariæ monte est, operâ *Piloti.*

Quoniam vero in Monasterio prædicto præter enarratas celebrium Defunctorum memorias, insignes etiam habemus Novi Veterisque Testamenti historias ab *Antonio Lycinio* de *Pordenone* depictas, ad idem revertamur. ubi depicti & historiæ deprehenduntur sequentes.

Christus Samaritanam alloquens.
Salomonis Judicium.
Adultera ad *Christum* adducta.
David Caput *Goliath* amputans.
Salvator in sepulcro locatus.
Abrahami Sacrificium.
S. Pauli conversio.
Noë ebrius a filiis obtectus.
S. Stephani Martyrium.
Fraternæ necis scelus a *Caino* commissum.
Apparitio Salvatoris facta *Magdalenæ.*
Christi Resurrectio.

Adami

Adami & *Evæ* expulſio e Paradiſo. & aliæ.

Prope Sacrarium eſt Monumentum Nobilis quondam *Lazari Ferrei* IC. cum ejuſdem eleganti figura; hîc leges:

LAZARVS FERREVS
ALLOYSII COM: D. V. I. FILIVS
VIR PATRITIVS
EX ANTIQVORVM IN BELGIO BELMONTIS.
COMIATVM CLARO SANGVINE
SAPIENTISS:, ELOQVENTISS. INTEGERIMVS
IVRIS CONSVLTVS
EXCELSIS INGENII, ATQVE ANIMI DOCTIBVS
ASSIDVIS TVM IVRIS PVBLICI, TVM
PRIVATORVM BONO, CLAROQVE LABORIBVS
SPECTATISSIMVS,
ETERNA SIBI NOMINIS IMMORTALITATE PARTA
MORTALIS ESSE DESIT
ANNO MDCXCII. MENSE DECEMBRIS
✠
IOANNES DELECTISSIMVS FRATER. P.

Adeſt & ejusdem ſepulcrum, ex optimis marmoribus, inſcriptionem habens.

Inde non diſtat æneum Monumentum Sereniſſimi quondam *Franciſci Mauroceni*, variis Principum Strategorumque inſignibus additis, cui undique inſcriptum eſt:

FRANCISCVS MAVROCENVS PELOPENESSIA
CVS. D. V. ANNO ....

TEMPLUM S. BENEDICTI.

Parochia Presbyterorum.

Templum olim ſumptu *Calogrinorum*, ac *Faledrorum* erectum, & a Monachis cultum fuiſſe traditur.

Anno 1619. a *Joanne Tiepolo* Veneto Patriarcha fuit integre reparatum, arîs ſex erectîs.

Inter alia Templi *Contarenæ* Familiæ Sacellum, eminet marmorum pretio, diverſiſque ornatibus. Heic duæ Inſcriptiones viſuntur:

DOMINICVS CONTARENVS MAPH. FIL. MAX. MVNERIBVS IN REP. FVNCTVS, POSTQVAM EX CASTRIS, VBI LEGATVM EGERAT IN PATRIAM REVERTITVR, MAPH. ALOYS. FRANC. HIERONYMIQVE NOMINE, EX ANGELO FRATRE NEPOTVM, ARAM HANC ERIGI CVRAVIT. M. D. XX.

E regione verò juxtà decoratur:

ANGELVS CONTARENVS FRANCISCI OPTIMI SENATORIS FILIVS, ÆRE SIBI EX PATRIS TESTAMENTO PIE COMMISSO, SVAQVE INDVSTRIA, AC DILIGENTIA ADAVCTO, RESTITVIT, ORNAVIT, DEOQVE HANC IPSAM DICANDAM CVRAVIT. M. D. LXXII.

In Sacello Majori S. *Benedictus*, Charitas, Spes, Fides, & S. *Joannes Baptiſta* depicti ſunt a *Sebaſtiano Mazzoni* Florentino. ab eodem pictore alia tabula, in qua B. V. cum Puero, Angelis quibuſdam, & S. *Benedicto*, qui Plebanum Virgini commendant.

Habentur mox in alia tabula, S. *Sebaſtianus* arbori alligatus; præterea mulieres ſagittas e corpore ipſius extrahentes (ut ab Angelis eminentibus diſcedam): inſigni D. *Bernardi Strozzii* Genuenſis Presbyteri opere.

 Tan-

Tandem alia a *Piloto* tabula S. *Laurentii* martyrio depicta cernitur.

TEMPLUM S. PATERNIANI.

Parochia Presbyterorum.

Circa annum 1200 Domûs *Bancanica*, *Andrearda*, *Fabriana*, ac *Muazza* Templum hoc posuerunt. Heic posita sunt septem Altaria, quorum præcipuum S. *Paternianô* infirmos quosdam curante, *Palmæ* artificiô, eminet.

In alio verò Altari sacrarium versus S. *Marcum*, S. *Thaddæum*, aliosque duos *Palma* repræsentavit.

Lacunar partis dexteræ Templi in quinque partes dividitur; in his Veteris Testamenti historiæ sunt delineatæ: quarum primam & ultimam *Palma* fecit, reliquas *Aloysius de Friso*.

In pariete sub lacunari *Christum* resurgentem pinxit *Aliensis*; adhæc in Crucem sublatum, additis militibus de vestibus ipsius sortientibus. Præterea *Christum* Pilatus heic Judæis ostendit, opere *Balthasaris* de *Anna*; artifex quoque dictus Sacerdotem propè depinxit.

Hîc habentur reliquiæ S. *Paterniani*, unà cum aliis quàm plurimis.

TEMPLUM S. HIERONYMI, vulgo S. FANTINI.

Parochia Presbyterorum.

S. *Fantini* Templum a Nobili *Pisanorum* familia olim erectum, & paucis abhinc annis renovatum, cum magnifico prospectu, ex Istri lapidibus ædificato, quinque habet Altaria.

Præstat Altare S. S. Sacramenti, Tabernaculô, elegantissimis marmoribus æneisque figuris.

Huic non cedit Altare B. M. Virginis [1] a D. *Joanne Pomelli* ejusdem Templi Plebano erectum, in quo sequens memoria:

TEMPLI ANTISTES IOANNES POMELIVS ARAM,
DVM TIBI VIRGO DICAT, COR, ANIMAMQVE SACRAT.
MDCXXXII. KAL. IVNII.

In alio Altari *Maria* visitat *Elisabetham*, opere *Sancti Perandæ*.

In ingressu majoris Portæ, sinistrorsum videtur Virginis Annunciatio; opere *Cæsaris de Nimphis* Veneti.

Sequitur *Christi* Cœna cum Apostolis, *Andreâ* Vicentinô artificî.

Postea

[1] Virginis imago ab Oriente a *Pisana* familia *Venetias* asportata fuit; cujus multa miracula effecerunt, ut templum frequentatum a populo, ac ditescens, ad eam, quâ nunc conspicitur, magnificentiam, perveniret. *Sansovinus*, Lib. II.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
SEVILLA

Facciata della Scuola di S. FANTINO. | Frontispicium Scholæ S.ti FANTINI. | *Façade de l'Ecole de S.t FANTIN.*

Sansovino Architecto.

Postea Passio D. N. I. C. operâ celeberrimi *Leonardi Corona* Muranensis.

In altero Templi latere e transverso videtur B. Virgo cum Puero, S. *Joanne Evangelista*, S. *Theodoro* & S. *Rochio*, qui Virginem orant, ut peste liberet Urbem; Voti autem compotes factos esse indicat Angelus, gladium furoris in vaginam recondens; ibique etiam est effigies Plebani; artificiô *Josephi Entii*.

Sequitur imago *Christi* mortui, a *Palma*.

Super portam eminent B. Virgo, Salvator, S. Marcus, ac S. Lucia, & inferius Sereniss. Dux, cum Seren. Senatu, Templum adiens; opere ejusdem *Palmæ*.

Statim, postquam Templum ingressus es, ad sinistram videbis Altare cum statua S. Cajetani, aliorumque duorum sanctorum, quorum reliquiæ nobili in urna marmorea asservantur.

Habentur etiam in hoc Templo funera S. *Marcellini*, ac S. Lucidi Martyrum, una cum aliis quam plurimis reliquiis.

SCHOLA S. HIERONYMI vulgò S. FANTINI.

Hujus Templi mirabilis est prospectus, ex Istri marmoribus compositus.

Hujus Scholæ Socii facinorosos affectos capitali supplicio sepeliunt.

In inferiori Conclavi, novem Picturæ Passionem Christi repræsentant, quæ omnes a *Leonardo Corona* sunt, unâ exceptâ, in qua *Pilatus Christum* populo ostendit, quæ *Balthasaris de Anna* est opere.

Est etiam heic quoddam S. *Hieronymi* Miraculum, opere *Tintoreti*.

In superiori autem Conclavi, 13. habes picturas suffragia Animarum in Purgatorio adumbrantes; quæ omnes sunt e *Palma*.

Sunt ibidem & aliæ sex ex Aloysio de *Friso* continentes Magorum adorationem; *Christum* inter Doctores disputantem; obitum *Mariæ* Virginis; Visitationem ejusdem factam Elisabethæ; Assumptionem in Cœlum; & quædam gesta ejusdem; quæ a minori Sacrario in superius Conclave translatæ sunt, in cujus lacunari est Judicii Universalis descriptio, ab *Antonio Zanchi*.

Ex eodem auctore, cernitur *Christus* Mercatores e Templo ejiciens.

Super Portam superioris Conclavis videtur S. Hieronymus a Dæmonibus, mulierum formâ, tentatus, & in alia Porta Altare versus idem ab Angelo Euchariftiam accipiens; utrobique prædictus *Zanchi* pinxit.

In Altaris Tabula S. *Hieronymus*, *Maria* & Angeli ſunt, a *Tintoreto.*

In lacunari Tabula ſatìs grandis eſt, ubi B. Virgo cœlos aſcendit; adjunctis *Apoſtolis*, S. *Hieronymô*, & imaginibus quam plurimis, nimirum *Titiani*, *Alexandri Victoria*, cujuſdam *Theobaldi*, eo tempore ſcholæ *Cuſtodis*, & aliorum celebrium Muſicorum, nec non & pictoris, ſcilicet *Palmæ* unà cum Uxore.

In parietibus etiam ſunt octo loculi, in quibus ab eodem *Palma*, inſigniora S. Hieronymi geſta deſcripta ſunt; huic operi hominis ætas vix ſufficere poſſe videtur.

TEMPLUM. S. LUCÆ

Parochia Presbyterorum.

Fuit primùm circa annum ſalutis 1146. hoc templum a *Pizzimana*, & *Pandola* nobilibus familiis D. Lucæ dicatum. Poſtmodum verò integrum venuſtius, & recentius reædificatum; novem habet Altaria.

Hîc ſepulti ſunt multi illuſtres Viri; inter quos *Petrus Aretinus* ſatyricus vehementiſſimus; *Hieronymus Ruſcelli*, qui librum de Poëtica eleganter conſcripſit; *Aromatarius* celebris Medicinæ Doctor; & in eodem ſepulcro jacent tres coætanei ſcriptores, *Ludovicus* putà *Dulcis* Poëta Tragicus, qui varia Latina opera Italico idiomate donavit; *Dionyſius Athanaſius* a Chalydio, ſummus criticus Italici idiomatis; & *Alphonſus Ulloa* Hiſpanus, qui geſta *Caroli* V. & Ferdinandi I. Imperatorum conſcripſit.

In columna majorem capellam ſuſtinente legitur:

CAPPELLAM, ET ALTARE S. LVCÆ EVANGELISTÆ DICACTAM, SALVATORI QVOQVE, ET SACRATISSIMO EIVS CORPORI CONCORDI ANIMO CLERVS, ET SOCIETAS SACRAM. DICARVNT M. D. LXXXI. ET MAGNIFICENTISSIME PIETATIS, ET RELIGIONIS CONFRATRES PROPRIIS IMPENSIS INSTAVRARVNT, ET ORNARVNT.

In hoc Majori Sacrario eſt tabula, in qua B. Virgo, D. N. I. *Chriſtus*, & angeli in aëre: in plano vero S. Lucas ſuper Bovem; adeſt & ejuſdem *Mariæ* V. imago; omnia ſunt incomparabilis *Pauli Veronenſis* opera.

In lateribus prædictæ tabulæ, adſunt quatuor Tabulæ, in quibus Paſſio *Chriſti* ex *Joſepho Scholari.*

In Sacello ad dexteram Majoris, adſunt duæ picturæ, opere *Antonii Cechini*; in altera Virginis Aſcenſio ad cœlum, & in altera aſcenſio ſuper gradus.

In ſacello verò ad ſiniſtram habes tabulam a *Palma* inceptam, completam tamen a *Jacobo Alborelli* ejuſdem *Palmæ* diſcipulo; in ipſa Virgo Puerum geſtans, duo Angeli, S. Hieronymus, ac S. Catharina viſuntur.

In Templi egreſſu videbis S. *Ludovicum Galliæ* Regem, S.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
SEVILLA

Chiesa di S. SALVATORE, Canonici Regolari. | Ecclesia S. SALVATORIS. | *L'Eglise de S^t. SAUVEUR.*

Architectura Giuseppe Sardi.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
SEVILLA

S. *Margaritam*, ac S. *Cæciliam*, operâ *Nicolai Rainerii*.

Et ab alio latere Annunciationem Virginis, ex *Mazzonio*.

Poſtea S. *Agnetes* Martyrium ex Joſepho *Entio*.

Lacunar depictum fuit a *Dominico Bruni Brixienſi*, cui *Joannes Baptiſta Laurenzettus* aliquas addidit figuras. In medio conſpicitur S. Lucas in paradiſum ab Angelis portatus. In quatuor angulis quatuor Doctores Eccleſiæ. Sicut & in Lacunari majoris Sacrarii quatuor Angeli ab eodem *Bruni* depicti ſunt, dimidia Luna etiam ſuper majus Altare, ubi ſignum Chriſti in crucem ſublati, adjunctâ Mariâ utraque, cernere licebit.

Super portas Organi introrſum habes Annunciationem Virginis, & extra S. Marcum, & S. Andream, opere *Catenæ*.

Prope Sacrarium videbis S. *Valentini* Altare, cum inſigni tabula *Caroli Joth*; & ejuſdem monument lapideo.

Reliquiæ, quæ in hoc Templo aſſervantur, ſunt, Digitus S. *Agnetes*, Caput S. *Gregorii Nazianzeni*, ut & S. *Adriani* M. unà cum aliis plurimis inſignibus.

TEMPLUM S. SALVATORIS.

Parochia Canonicorum Regularium.

Magnificum, ac perdives S. Salvatoris Templum *S. Magni* monitu a Familiis *Galatatia*, & *Caroſa*, erectum dicitur, & primitus a Presbyteris habitatum; poſtea *Bonus-filius Michaël* Rector aſſumpto Canonici Regularis habitu, approbante Gregorio XII. Pontifice, idem Canonicis Regularibus tradidit.

Renovatum fuit ſecundum formam præſtitam a *Tullio Lombardo* celeberrimo ſculptore; Novem habet Altaria.

Heic reperies inſignia artis ſculptoriæ opera, præcipuè S. *Hieronymi* ſtatuam opere *Thomæ Lombardi*, qui fuit *Sanſovini* Diſcipulus. Et in duobus loculis ſub Organo S. *Hieronymum*, & S. Laurentium ex *Daneſe Cataneo* ab *Arraria*, & a *Jacobo Columna*, Sanſovini, inquam, ejuſdem Diſcipulis.

Altaris Majoris Tabula ex argento puro inſignes habet anaglypticas figuras pedem altas.

Hic ſepulti ſunt in marmoreo ſepulcro, e familia quidem *Cornaria* tres Cardinales, ſcilicet *Marcus* ab Alexandro VI. creatus anno 1500. *Franciſcus* a Clemente VII. anno 1527. & Andreas a Paulo III. anno 1544.

E regione eſt *Catharinæ Cornariæ* Cypriæ Reginæ ſepulcrum.

Ab hoc haud procul diſtat ſepulcrum Ducis *Franciſci Venerii* Sanſovino elaboratum; in quo duæ elegantes figuræ; & inſcriptio:

FRAN-

FRANCISCVS VENERIVS PRINCEPS PRISCÆ MAIORVM VIRTVTIS, AC DISCIPLINÆ VERE IMITATOR, NVLLO NEC ADVMBRATÆ LAVDIS STIMVLO, NEC PRIVATÆ VTILITATIS ERRORE VNQVAM PROMOTVS: IN REGENDIS POPVLIS SVMMÆ CONTINENTIÆ; IN DICENDA SENTENTIA SENATORIÆ GRAVITATIS, PACIS, ET CONCORDIÆ AMANTISS. IN OMNI SERMONE SAPIENTISSIMVS. SEMPER IN PRINCIPATV NIHIL PRÆTER ORNAMENTVM PRINCIPIS, QVOD EST IVSTVM IMPERIVM, PVLCHERRIMVM LIBERIS CIVIBVS EXEMPLVM, VIXIT ANNOS LXVI. D. IV. IN PRINCIPATV ANNO I. MENSES XI D. XXII. OBIIT IV. NONAS IVNII. M. D. LVI.

Magnificum etiam eſt ſepulcrum, cum urnis duabus ovatæ ſpeciei ex eleganti marmore, unà cum imaginibus *Andreæ Dolphini*, ejuſque Uxoris; opere *Hieronymi Campaniæ;* in quarum altera legitur.

ANDREÆ DOLPHINO D. MARCI PROCVRATORI, SENATORI AMPLISSIMO. IN PAVPERES PIENTISSIMO. OBIIT ANNO M. DC. II. ÆTATIS SVÆ LXII.

Et in altera ſic:

BENEDICTÆ PISANÆ, PRVDENTIA, GENERE, DIVITIIS INSIGNIS. AND. DELPH. P. VXORI. OBIIT ANNO MDXCV. ÆTATIS SVÆ L.

Invenies mediam elegantiſſimam S. *Salvatoris* imaginem magnitudine naturali ex optimo marmore, ſub qua leges:

IVLIVS MAVRVS VERONENSIS.
SCVLPTOR, PICTOR, ET ARCHITECTVS. F.

Haud procul inde in quodam lydio lapide legitur:

LAVRENTIVS SVPERANTIVS, EORVM FILIÆ VIR EX TESTAMENTO.

E regione depoſiti *Dolphini* videtur aliud Ducum *Priolorum*; in quo ſtructuræ elegantia ac lydii lapidis emicat, pulcherrimis cum Columnis & inſcriptione:

D. O. M.
LAVRENTIVS PRIOLO
DVX.
SAPIENTIA, ELOQVENTIA,
INSIGNIS.
LEGATIONIBVS SVMMIS, QVIBVSQVE MVNERIBVS
CLARVS

PAVLI IV. PONT.	CAROLI V. COES.
CONCITATOS ANIMOS.	DELINIVIT.
PACEM.	FVNDAVIT.
ITALIAM.	TRANQVILLAVIT.
PESTILENTIAM.	EXTINXIT.
REMPVB.	BENEGESSIT.
PIVS.	FORTIS, PRVDENS,

PROC. D. M. DE VLTRA EX TESTAM.
LVDOV. PRIOLO PROC. NEP. P.
VIXIT ANNOS LXXIX. M. II.
D. III. IN PRINC. VIII.

In alio verò:

D. O. M.
HIERONYMVS PRIOLO
DVX.
IVSTITIÆ PRVDENTIÆ LEGVM
VINDEX, TVTOR.
VRBEM
IDEM SPECIMEN, TEMPLIS
EXORNAVIT. AVCTAVIT:
PACEM ITALIÆ CONFIRMAVIT.
REMP. SARTAM TECTAM
AB OMNI PERICVLO SERVAVIT
FRATERNÆ VIRTVTIS EMVLVS
PROC. D. M. DE VLTRA EX TESTAMENTO
LVD. PRIOLO PROC. FIL. P.
VIX AN. LXXVII. M. XI.
D. XXI. IN PRINC. III.

In

In ſuperiori Ordine intercolumnii ſunt duæ pergrandes marmoreæ ſtatuæ, a *Julio* Moro inſculptæ; altera inquam, S. *Hieronymi*, S. *Laurentii* altera; quomodò Duces prædicti nominabantur.

In Majoris Altaris Tabula, Domini Transfigurationis in Monte *Thabor* delineatio per *Titianum* depicta eſt.

In hujus Altaris lateribus duo Sacella, S. S. Sacramenti alterum, cujus ſuggeſtus opere vermiculato elaboratus; Altare, ex marmoribus; ſimiliter tabernaculum; tabula perelegans, in qua Chriſtus *Emaus* iens, a *Joanne Bellino*. S. Theodori alterum, ubi habes magnificum Altare cum nobiliſſima urna, in qua Corpus ejuſdem Sanctuli [1] aſſervatur; ac ſpectabili tabula *Petri* de *Mera*.

Adeſt & Altare Familiæ *Dolphinæ*, Virgini ſacrum, cujus ſtatua ex optimo marmore eſt, opere *Hieronymi Campani*.

Sicut & S. *Antonii* Abbatis Altare, lapidibûs ac ſtructurâ nobile, in quo etiam ſecundùm *Palmæ* inventionem ſunt ſtatuæ S. *Rocchii*, ac S. *Sebaſtiani* Martyris.

In termino Templi Baptiſterium verſus invenies aliud Altare albi marmoris, ubi *Chriſtus* mortuus a Virgine & Angelis ſuſtinetur, infrà verò ſunt icones *Bartholomæi*, & *Gratioſi Bontepelli* Fratrum, ex Gadibus, quorum impenſis altare erectum fuit; pictura eſt opere *Perandæ*.

Siniſtrorſum ad Templi ingreſſum duas videbis picturas *Petri Meræ*; alteram Virginem cum Puero & aliis imaginibus repræſentantem, alteram S. S. Trinitatem, virginem, &c.

Organi pneumatici januam depinxit *Franciſcus Vecelius Titiani* frater; extrinſecus habes S. *Auguſtinum* Epiſcopum, cum aliquibus Canonicis, & S. *Theodorum* armatum cum Angelo; intrinſecus vero Chriſtum reſuſcitatum ab una parte & transfiguratum in *Thabor* ab altera.

Super Baptiſterium vides S. *Joannem Baptiſtam*, qui *Chriſtum* baptizat; opere *Nicolai Rainerii*.

Poſtea habes tabulam, in qua S. *Jacobus*, S. *Laurentius*, & S. *Maria Magdalena*; ab Hieronymo de Tarviſio *Titiani* diſcipulo. Et ſupra hanc tabulam, aliam habes dimidiatam lunam, in qua Æternus Pater, *Chriſtus*, *Maria*, aliique ſancti ſunt; artificio *Natalis* de *Murano*.

A ſiniſtra Sacrarium ingredientis vides tabulam in quinque loculos diviſam, in cujus medio S. *Auguſtinus* eſt cum Canonicis qui manibûs libros tenent; ſuprà multi Angeli *Chriſtum* mortuum

E

[1] Primus audit *Venetiarum* Protector atque Patronus; ipſius verò Corpus *Jacobus Dandolus*, reportatâ victoriâ, annô 1256, Meſembriâ Conſtantinopolim tranſtulit; unde *Marcus Dandolus* Venetias; & heic, quùm penès habitaret, repoſuit. e diverſo ſunt, qui putant *Joannem Badoarium Gradenſem* Patriarcham heic idem condidiſſe. *Sanſovinus* Lib. II.

tuum ſuſtinent; infrà verò variæ figuræ, *Lazaro Sebaſtiano* auctore.

E regione S. *Leonardus* in pariete depictus; opere *Franciſci* Fratris *Titiani.*

Sequitur celeberrima *Titiani* inventione, Virgo, cui Angelus annunciat, inciſa a *Cornelio Corte.*

Mediô ſacrarii lacunarî *Chriſtus* benedicens eſt, artificio *Franciſci Vecelii* fratris *Titiani.*

Pone majus Altare, ſequens habetur Inſcriptio:

QVAM ÆDEM EVGENII IV. PONT. MAX. LIBERALITATE, SANCTI SALVATORIS CANONICI REG. XCVI. ABHINC ANNO ADEPTI SVNT, EANDEM VETVSTATE COLLABENTEM A FVNDAMENTIS AVGVSTIORE FACIE RESTITVENDAM CVRARVNT. SVI IN PONTIFICEM GRATI ANIMI, IN DEVM PIETATIS MONIMENTVM MDXXVIII.

In Monaſterio etiam aſſervatur duorum Pontificum benefactorum memoria; alterius:

MCCCCVIII. GREGORIO XII. CORRARIO PONTIF. MAX. CVIVS AVCTORITATE CANONICORVM ORDO D. SALVATORIS INSTITVTVS FVIT, MONVMENTVM HOC GRATI ANIMI TESTIMONIVM POSITVM EST MDLVIII.

alterius verò:

EVGENIVS, CONDVLMERIVS IV. PONT. MAX. OB SVVM IN CANONICOS HOSCE ANIMVM, CANONICAM HANC. D. SALVATORIS GRATVITO CONTVLIT. MCCCCXLII. XI. CAL. IVLII.

Templi pulcherrimus anterior e marmore, columnis, ſtatuis aliiſque ædificatus fuit proſpectus, annô 1663. in quo duas haſce habemus Inſcriptiones:

D. O. M.
CHRISTO SERVATORI ÆTERNA INCRVSTATIO IACOBI GALLI PIETATEM TESTABITVR ÆTERNITATI.

ab altera parte:

D. O. M.
ÆTERNAM HVIVS FRONTIS INCRVSTATIONEM A IACOBO GALLO LEGATAM, MARINVS MOSCHENIVS P. C. MDCLXIII.

S. THEODORUS,

Una ſex majorum Urbis Scholarum.

Hujus Scholæ fratres copioſam in pauperes effundunt ſtipem, Puellis nupturis dotes tribuunt, aliaque exercent pietatis opera; ſicut & aliæ hujus Urbis Scholæ majores facere conſueverunt.

Multîs abundat picturîs, quarum pars major eſt labore *Odoardi Fialetti.*

In gradibus ſcalarum depictum eſt martyrium S. *Theodori*, a *Cœleſte.*

Pulcherrimam habet frontem, quæ ſicut & illæ S. *Salvatoris*, & *Xenodochii mendicantium*, erecta fuit e legatô 500. mille Ducatorum *Jacobi Galli*, anno 1649.

TEM-

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
SEVILLA

Facciata della Scuola di S. TEODORO. | Frontispicium Scholæ S^ti^ THEODORI. | *Façade de L'Ecole de* S^t. THEODORE.

Architectura Giuseppe Sardi.

TEMPLUM S. BARTHOLOMÆI.

Parochia Presbyterorum.

S. *Bartholomæi* Templum curæ Patriarchæ ſubjectum eſt, qui ejuſdem Rectorem conſtituit, Vicarii titulô.

In S. *Demetrii* honorem erectum fuit a *Marco Urſeolo*, & *Bartholomæo* ejuſdem filio.

Poſtmodum a familia *Salonenſi*, *Belegna* & *Valleresſa*, ſecundum alios a *Selvo* Duce reædificatum. Ad ſtatum vero præſentem redactum a *Joanne Tiepolo* Patriarcha.

Octo habet ſingularis pulchritudinis Altaria, gravibus impenſis ob marmorum elegantiam conſtructa; inter ipſa verò excellit Majus Altare propter auguſtam porticum, optimis marmoribus variegatis ornatam multisque æneis figuris; Ejuſdem picturæ martyrium S. *Bartholomæi* repræſentantes ſunt Palmæ operâ.

In Tabula Sacelli, quod ad dextram Majoris eſt, habes Virginem, inter aliquot Angelos; opere *Anz. Fanchen.* in lateribus *David*, & *Eſaiam*, *Ermanni Stroifi.* in dextro quidem latere viſitationem Virginis adumbratam a *Sancto Peranda*, in ſiniſtro autem *Mariæ* mortem a *Petro* de *Vecchia.*

Tabula Sacelli quod ad majoris ſiniſtram vergit, *Mariæ* annunciationem continet artificiô *Joannis Rotnamer.*

Super Sacrarii Portam magno & ſingulariſſimo *Perandæ* opere, *Mannæ* pluvia Judæis immiſſa repræſentatur.

Sequitur alia tabula, ubi Archangelus *Michaël* dæmones ejicit e Cœlo, adſidente æterno Patre; rariſſimô opere *Petri Malumbræ.*

Deinde tabula omnium Sanctorum, a *Marco Moro.*

Ad ſiniſtram ingreſſûs portæ majoris, habes a *Peranda* miſſionem S. Spiritus ſuper Apoſtolos.

Deinde ex *Leonardo Corona* S. *Matthiam* Apoſtolum cum Angelis permultis inſpice.

Mox pœnam ſerpentum Ægyptiis inflictam vides, ex *Palma.*

Circulorum ſuper Columnas picturæ ſunt ex *Pitari.*

Duodecim Apoſtolorum figuræ in parietibus Templi ſunt ex *Antonio Fumiano.*

Quatuor verò picturæ ſuper Sacellorum fornices ſunt ex Petro Coſther.

Organorum Portæ, depictæ a Fratre *Sebaſtiano* de *Plumbo*; S. *Bartholomæum*, & *Sebaſtianum* intrinſecus habent, extrinſecus autem S. *Ludovicum* Galliæ Regem, & S. *Pelegrinum Sinibaldum.*

ORATORIUM.

Super hujus Templi Sacrarium adest Oratorium, cujus fratres in homines carceribûs liberandos incumbunt. Unicum habet Altare cujus Tabula S. *Bartholomæum*, Virginem, S. *Marcum*, & S. *Matthiam* continet, opere Palmæ.

In hujus lateribus *Mariæ* Nativitas, & mors repræsentatæ sunt a *Matthæo Ingoli*.

Picturæ parietum Oratorii, *Mariæ* Virginis vitam describunt manu *Henrici Falangii*.

TEMPLUM S. MARIÆ CONSOLATIONIS, vulgo S. MARIÆ DE FABA.

Originem habuit a quadam *Mariæ* Virginis imagine, quæ miraculorum multitudine populi frequentiam advocavit, estque ædificatum anno Salutis 1480. tribus cum Altaribus, nunc satis nobilibus, ob marmorum elegantiam.

Anno verò 1662. Presbyteris Oratorii S. *Philippi Nerii* a Senatu concessum, & ad nobiliorem speciem redactum fuit.

Duas habet laudabiles *Tintoreti* picturas, quarum altera Virginis præsentationis in Templo; altera cujusdam veteris Testamenti historiæ est. Heic asservatur pars præcordiorum S. *Philippi Nerii*.

TEMPLUM S. JULIANI.
Parochia Presbyterorum.

Primitus a *Balborum* domo fuit hoc templum erectum, sed denuo a fundamentis, ad perfectiorem formam redactum impensis *Thomæ Ravennatis*, cujus memoria & ænea imago in exteriori prospectu, inscriptione addita, servatur:

THOMAS PHILOSOPHVS RAVENNAS PHYSICVS, ÆRE HONESTIS LABORIBVS PARTO, ÆDES PRIMVM PADVÆ VIRTVTI, POST HAS SENATVS PERMISSV PIETATE ERIGI FECIT. ILLAS ANIMI, HAS CORPORIS MONVMENTVM. ANNO MVNDI VI. MDCCLIII. NON. OCTOBR. IESV CHRISTI. MDLIV. VRBIS MCXXXIV.

Præterea memoria ejusdem in Majori Sacello cernitur:

D. O. M.
THOMÆ PHYLOLOGI RANG. RAVEN. PHYS. ECCLES. ET FAB. PROC. OPT. MERITO R. COMENTARII. MDXCVIII. IN SPEM RESVR. FVTVRÆ, ET IMMORT. GLORIÆ PERPETVVM MONVMENTVM EX TESTAM. P.

Elegans est hujus Templi frons exterior, ad formam *Sansovini*, intus septem habet Altaria marmoribûs & picturîs spectatissima.

Ubi Portam Majorem ingressus sis, ad sinistram invenies primi ordinis duas picturas; in prima S. *Rochius* peste infirmos liberat; in secunda S. *Julianus* Deo spiritum reddit; ambæ ex *Peranda* sunt.

Cathe-

Cathedram versus videtur & alia Altaris tabula, in qua Maria V. sedens cum Puero, S. Julianus, ac S. Joannes Evangelista sunt ex *Cordella.*

In Sacello S. S. Sacramenti adest *Christus* a Judæis captus, ex *Palma.* Ad sinistram *Christi* Cœna cum Apostolis, *Pauli Veronensis* est, & superius in dimidia luna *Mannæ* pluvia in deserto, labore *Coronæ.*

In Altari Majori ex *Victorio Belliniano* est *Mariæ* a *Christo* coronatio, sub qua S. *Florianus* & *Julianus*; & in altero latere tabulæ habes S. Julianum ad martyrium ductum, mortuum suscitantem, & Tyranni filium ad fidem convertentem; in altero autem ejusdem S. Martinum, & multorum ad fidem conversionem; utraque pictura auctorem *Zanchi* agnoscit.

Altare ad sinistram Majoris habet S. *Joannem Evangelistam*, *Josephum*, & *Antonium Abbatem*; operibus *Palmæ.*

Aliud est, in quo Virginis assumptio, eodem *Palma* auctore.

In Ostio depictus est S. *Hieronymus* a *Leandro Bassano*, sub quo legitur:

HIERONYMO VIGNOLÆ EQVITI EGREGIO HVIVSQVE ECCLESIÆ PROC. MERITISS., QVI PRÆTER ALIA MVLTA, QVÆ VIVENS IN HANC ÆDEM CONTVLIT BENEFICIA, MORIENS ETIAM EX TESTAMENTO ANNIVERSARIAS EXEQVIAS, MANSIONARIAMQVE INSTITVIT. PRÆDICATORI, CLERICIS, SEPOLTVRÆ, ET PAVPERIBVS LEGATVM PERENNE RELIQVIT, LACVNARQVE TEMPLI ÆRE PROPRIO FACIENDVM, ET DECORANDVM MANDAVIT. OBIIT DIE XXI. OCTOBRIS MDLXXXV.

Ubi dictam Portam præterieris, invenies altare, in quo *Christus* mortuus ab Angelis sustinetur; inferius verò S. *Marcus*, S. *Jacobus*, & S. *Hieronymus*; *Paulo Veronensi* pictore.

Duæ picturæ gestorum D. *Rocchii* in lateribus Organorum sunt, *Fialeti* fingente.

Ut ordine procedamus, retrocedere ne displiceat, & ab initio picturas secundum ordinem percurrere.

Primò habemus Crucis Inventionem, a *Palma.* sequitur *Christus* ante Pilatum constitutus, ex *Leonardo Corona.*

Tres alias habemus Cathedram versus picturas: primam *Christi Calvariæ* montem ascendentis; secundam *Christi* Cruci affixi, & tertiam *Christi* mortui; omnes *Corona* pictore.

In majori prospectu super Sacellum Sanctissimi Sacramenti habes *Christum* resurgentem, a *Palma*, sicut & Virginis Annunciationem in angulis Arcûs majoris; in altera vero parte *Christum* Hierosolymas ingredientem cum palmis, ex *Corona.*

In Prospectu autem e regione Cathedræ *Christus* Apostolorum pedes lavans, adhoc in Horto orans; repræsentatus est utrobique a *Joanne Flamando*; *Christus* vero ad *Caipham* adductus, a *Corona.*

Ex organorum parte dextra videtur *Christus* columnæ alligatus.

Historiæ, quæ in Organis extrinsecus appictæ sunt, Veteris Testamenti, sicut & intrinsecus S. *Julianus*, & S. *Hieronymus*, operâ *Vincentini*.

In lacunaris medio, magna extat pictura, in quâ videtur S. *Julianus* ab Angelis in Paradisum deferri; insigni opere *Palmæ*.

Sunt eodem in lacunari, & aliæ octo separatæ picturæ ex *Corona*, quæ octo virtutes repræsentant, videlicet, *Fidem*, *Spem*, *Charitatem*, *Fortitudinem*, *Temperantiam*, & ceteras. Idem sub fenestris Prophetarum imagines pinxit.

Templo egressurus sub organis videbis æternum Patrem inter Angelos, *Andrea Vincentino* auctore.

Hoc in templo ferunt servari cadaver S. *Pauli* primi Eremitæ, ut & cadaver S. *Floriani*, præter reliquias S. *Juliani*, aliasque.

SCHOLA MERCATORUM, vulgo dicta S. JULIANI.

Hic tantum consideranda venit tabula Altaris in sex partes divisa, in quarum una *Maria* V. in throno sedet amplexa puerum, utrinque S. *Catharina*, ac S. *Daniel*; superior his Angelus, ut & *Mariæ* annunciatio, supremus verò æternus Pater; *Gentilis Bellini* artificiô.

TEMPLUM ARMENORUM.

Templum Inventioni S. Crucis positum fuit prope Templum S. *Juliani*, sed sitûs admodum mediocris; demum perfectius reparatum, additis tribus Altaribus, & elegantibus marmoribus, perpulchre politis.

TEMPLUM S. BASSI.
Parochia Presbyterorum.

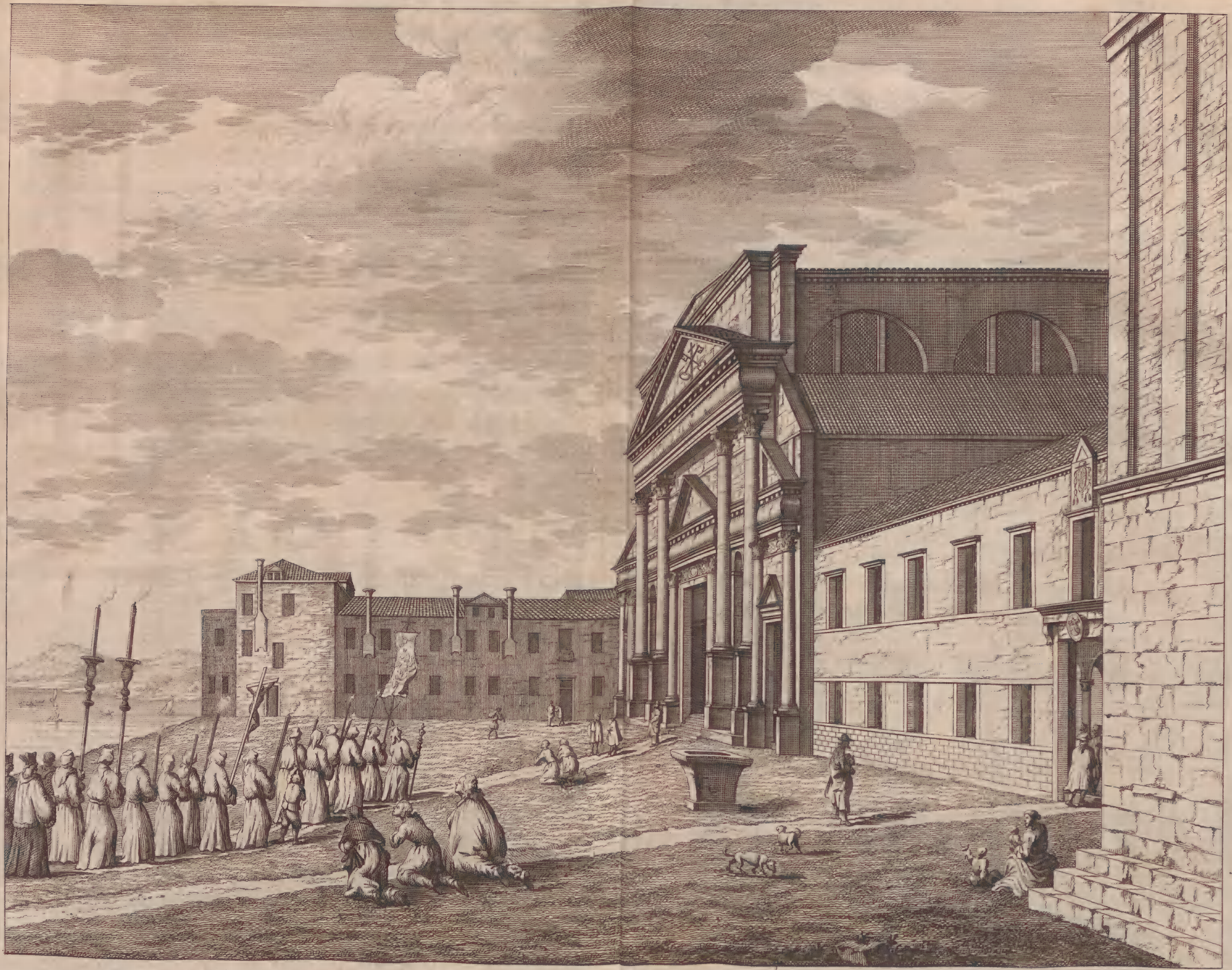
Templum S. Bassi anno 1671. incendio consumptum, meliori qua nunc conspicitur, forma fuit restauratum, loci angustiâ id poscente. Quinque habet ex optimo marmore Altaria.

In Majori Altari spectabile Tabernaculum, sicut & tabula, in qua S. *Marcus* & S. *Bassus* perspiciuntur.

In cornu Evangelii magna in tela habes S. *Bassum* tormentis a carnificibus afflictum, ex *Molinari*: in altero autem latere, eundem ad martyrium incedentem, *Riccii* opere. Signum Christi in crucem sublati acceptum cujusdam Mediolanensis Pictoris artificio referas.

Altare *Christi* crucifixi, ut & imago in crucem sublati cum illæsa

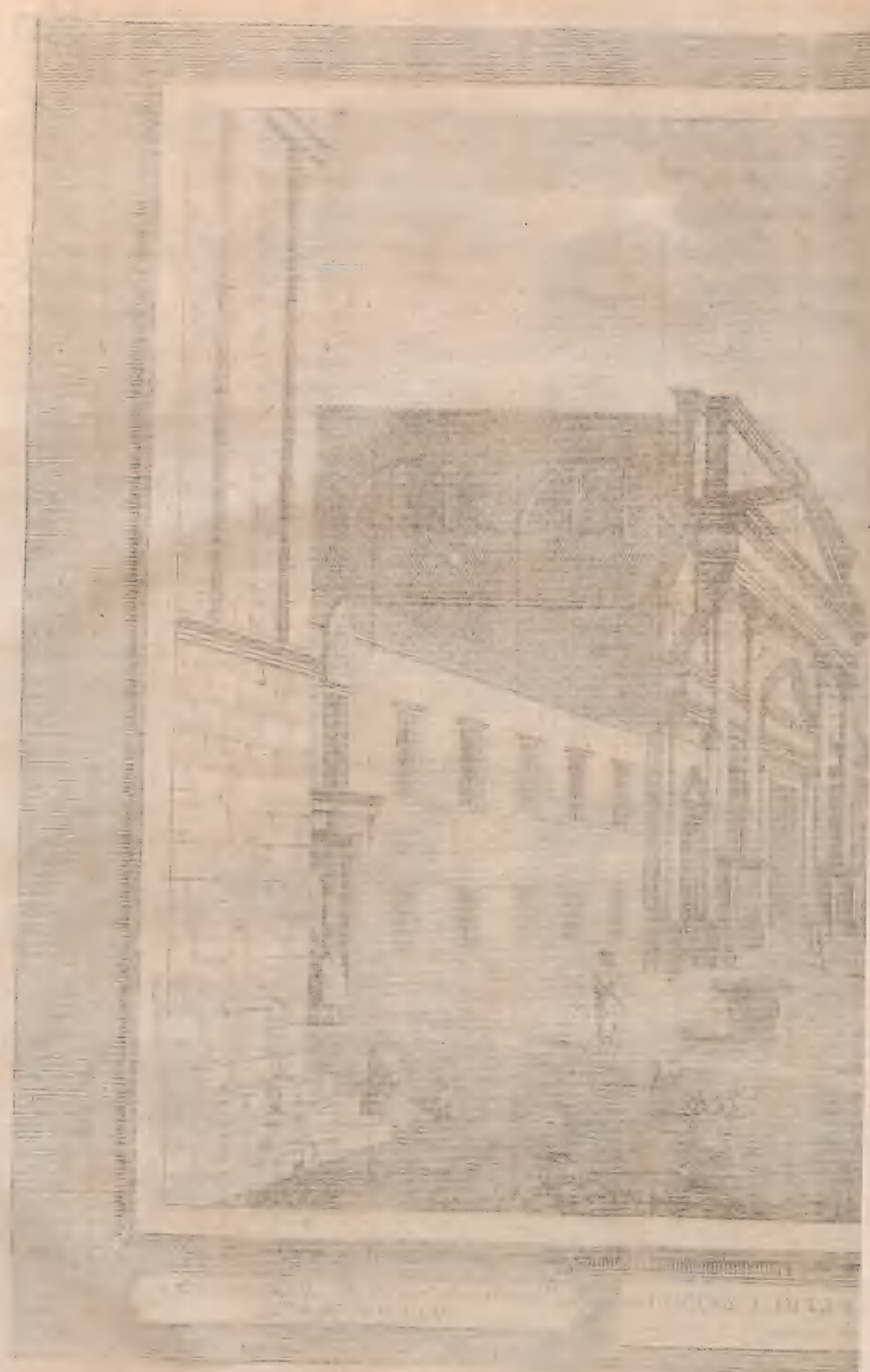

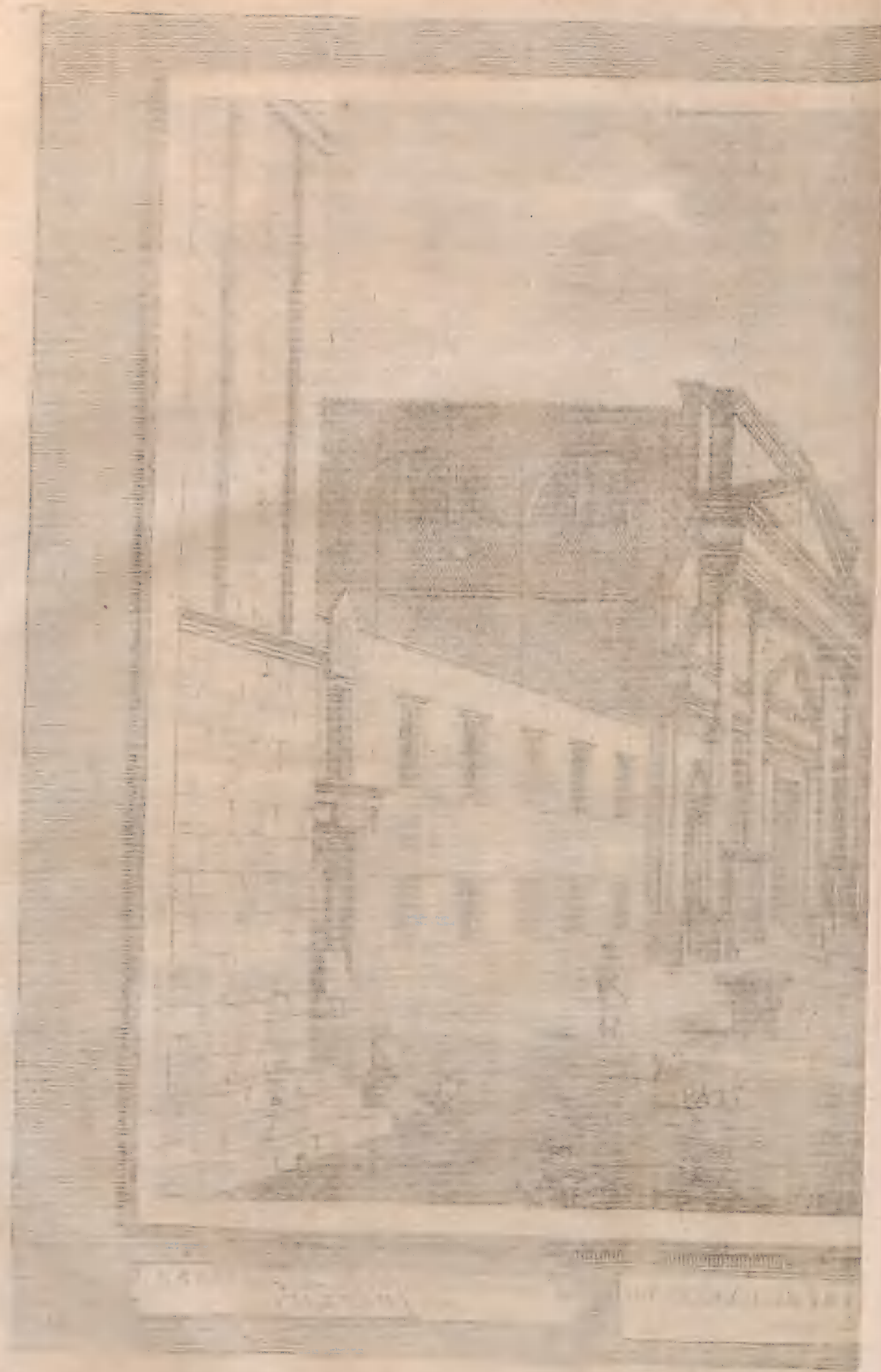
Chiesa Patriarcale di S. PIETRO DI CASTELLO.

Ecclesia Patriarchalis S. PETRI CASTELLI.

Architectura Francisci Smeraldi.

L'Eglise Patriarchale de St PIERRE DU CHÂTEAU.

læſa fuerint, ut vides, relinquebantur.

Altare B. Virginis ad ſocietatem coalitam pertinet.

Altare S. *Franciſci* inſignem habet anaglyptici operis tabulam marmoream.

Huic non cedit Altare S. *Antonii*, cum grandi ejuſdem marmorea ſtatua.

Sunt duæ Celebris artificis picturæ; altera quidem ſuper portam, altera verò e regione hujus ſuper Baptiſterium.

Super Sacrarii portam fuit quoddam opus *Titiani*.

Optima ſunt Organa, ac pulcherrima eorundem ornamenta.

SACELLUM S. GALLI.

Abbatia.

Sacellum in *Campo Roſeolo*, Sereniſſ. Principis ditioni ſubjectum; primitus ad pedem Turris S. *Marci*, atque Noſocomii titulô erat fundatum a Duce *Petro Urſeolo*.

Ad continuandas verò Procuratoris Ædes deſtructum eſt, & in loco, ubi hodieque invenitur, reædificatum.

Super Portam hanc habes Inſcriptionem:

ARAM DEO OPT. MAX. AC D. MARCO EVANGELISTÆ TVTELARI VRBIS, ERECTA A PETRO VRSEOLO VENETIARVM DVCE. QVI PRINCIPATV DEPOSITO, VT SE TOTVM RELIGIONI DARET, AC PRIVATIS ISTIS SVIS ÆDIBVS PAVPERVM DIVERSORIO CONSTITVTIS, GVARINVM AQVITANVM MONACVM, ROMVALDO, AC MARINO RAVENATIBVS MONACHIS COMITIBVS, VNA CVM GRADONICO, ET MAVROCENO GENERIS SECVTVS AN. DCCCCLXXVIII. IN. D. MICHAELIS DE CVSSANO, MVLTIS POST MORTEM MIRACVLIS CLARVIT, SILVESTER DEL BEN, ALOYSII MOCENIGO SERENISS. VENETIAR. PRINC. DOMESTICVS, SACRORVM FLAMEN, ATQVE D. MARCI CANONICVS, EXIMIA OPTIMI PRINCIPIS LIBERALITATE XENODOCII HVIVS PRIOR SVFFECTVS INSTAVRAVIT; ET AD PERENNE DVCIS VRSEOLI DECVS, AC DIVTVRNAM MOCENIGO VNIVS OMNIVM LIBERALISSIMI MÆCENATIS MEMORIA, BENEFICIORVM MEMOR, ELOGIVM ADDIDIT MDLXXII. ALTERO POST MAGNAM NAVALEM VICTORIAM ANNO, OBIIT AVTEM MDLXXIII. IV. NON. AVGVSTI, CVM XENODOCHIO PRÆFVISSET AN. I. MENS. VIII.

Anno vero 1703. a ſocietate ejuſdem ſanctuli renovatum fuit.

Unum habet altare, in quo pictura *Tintoreti Chriſtum* inter S. *Marcum* Evangeliſtam, & S. *Gallum* Abbatem repræſentat.

REGIO CASTELLI.

TEMPLUM S. PETRI;

Patriarchæ ſtatus; Parochia Primaria Presbyterorum.

Magnificum hocce Templum poſt S. *Magni* revelationem, ædificatum fertur in Inſula *Caſtelli*, quæ *Oliolum* quondam dicebatur, & anno 841. completum.

Multæ a *Sanſovino* memoriæ inibi deſcriptæ fuerant, quarum Tem-

Templo nuper renovato, nec vestigium videtur, nec vola.

Fuerat antea, sicut & Templa cætera insularum adjacentium, Episcopo *Malamoccensi* subjectum, usque ad annum 774. quô a congregata Populi ac Cleri multitudine, novus Episcopatus in Insula erectus est; primus Episcopus *Obelatus Engiri* in *Malamocco* Tribuni filius, fuit a Duce approbatus, a Patriarcha *Gradensi* consecratus, & a Pontifice *Adriano* confirmatus.

Liceat hîc Auctorum discrepantiam observare in temporibus assignandis. Sunt, qui Templum *Castelli* 841. ædificatum scribunt; imo post octavum annum completum adjungit *Sansovinus*: cùm tamen asseverant, ibi jam anno 774. primum Episcopum electum fuisse. Ad hoc conciliandum, anno 841. restaurationem aliquam factam fuisse, Templi verò fundationem multo antiquiorem dicerem.

Ad annum usque 1091. duravit titulus Episcoporum *Oliolensium*; postea incipiendo ab *Henrico Contareno* Episcopo 23. nomen Episcopi *Castellani* receptum fuit, quod & alii successive usque ad 1451. retinuerunt.

Hoc anno exorta lis est inter *Gradensem* Patriarcham qui tunc in Templo S. *Silvestri Veneto* habitavit, & Episcopum *Castellanum*; quæ *Nicolai* Papæ V Bullâ, ut Templa conjungerentur, inspectionique superviventis litigantium subjicerentur, decisa fuit. mortuo igitur *Dominico Michaele* Patriarcha, *Laurentius Justinianus Castelli* Episcopatui *Gradensem* addidit Patriarchatum. Successores ejus Patriarchæ Veneti postea audivêre; qui usque ad præsens tempus 72. Episcopi & Patriarchæ fuerunt, quorum seriem recenset *Sansovinus*, (ut alios mittam,) ac in majori Patriarchæ statûs conclavi, omnium iconas videbis.

Hoc igitur Templum contiguum Patriarchæ Palatio sæpe renovatum est.

Laurentius Priolo Cardinalis ac Patriarcha xv frontem ex Istri lapide secundùm formam traditam a *Francisco Smeraldi*, vulgò *Fracà*, celeberrimo Architectorum renovavit. Tres habet portas, quarum media a duabus columnis Corinthii ordinis eleganter continetur. Magnæ ac perelegantes sunt Columnæ optimo ordine dispositæ, quæ machinam sustinent. In medio duæ sunt claves modô crucis, locatæ. ex dextera harum parte ita legitur:

D. O. M.
DOMVS DOMINI ÆDIFICATA SVPER FIRMAM PETRAM, IN LONGITVDINEM DIERVM. ANNO SALVTIS MDXCVI. CLEMENTE VIII. PONT. MAX.

in altera verò parte:

LAVRENTII S.R.E. CARD. PRIOLO PATRIAR. VEN. PIVM. MONVM. ANNO SVI PATR. VI. MARINO GRIMANO DVCE VENETIARVM.

Mi-

Minores portæ etiam columnis Corinthii ordinis decorantur. Præterea eſt alia Porta, oppoſita Patriarchæ Cœnobio.

Sacrarium, in quo pretioſiſſimæ veſtes, argentea vaſa, Codices, ac libri rituales inæſtimabilis valoris, anno 1603. die Febr. 10. igne conſumptum eſt.

Reliquum vero Templi renovavit *Joannes Tiepolus* Patriarcha 18. inſtitutô *Joannis Grappiglia;* & ab anno 1621. novem annorum ſpatio ad præſentem perfectionem redegit. Duodecim habet Altaria.

In Majori Sacello Altare elegantiſſimîs marmoribus conſtructum ritu inſulæ, nuncupatumque ut votum a Sereniſſimo Senatu, anno 1649. bellum contra Turcas gerente, ac B. *Laurentio Juſtiniano* dicatum; cujus corpus ſuperius in monumento optimi marmoris, quod Angeli aliquot ſuſtinent, adjectis ſtatuis S. *Petri*, S. *Pauli*, S. *Marci*, ac S. *Joannis*, unà cum ejuſdem Beati *Laurentii*, quæ media ſuper urnam eſt, requieſcit. Inventio eſt *Balthaſaris Longhena.*

A ſiniſtra parte Sacrarium verſus, Sacellum eſt Sanctiſſ. Sacramento erectum, in quo elegans ſelectorum marmorum Tabernaculum, & utrinque duæ inſignes picturæ; in quarum altera Magi viſitant Chriſtum, opere *Petri Ricchi Lucenſis;* in altera ſerpentum flagellum ab Equite *Liberi* repræſentabatur.

Sequitur itidem ad ſiniſtram, relicta Sacrarii portâ, magnificum Altare Domûs *Maurocenæ.* Ubi B. Virgo, S. *Franciſcus*, S. *Matthæus* Apoſtolus, S. *Helena*, ac nonnulli Angeli, operâ *Franciſci Ruſchi*, viſuntur.

In hujus Sacelli lateribus habes icones *Franciſci Mauroceni* S. *Marci* Procuratoris, Uxoriſque *Helenæ* a *Clemente Moli* marmoribus inſculptas, quibus elogia ſubjacent:

MAIESTAS, QVAM SVSPICIS, VIATOR FRATRIS FRANCISCI MAVROC. DIVI MARCI PROCVR. REFERT. HIC ILLE, AT NON ILLE VNVS. LINGVA, ET CALAMO DISERTE MVLTIPLEX. MENTE, ET MANV IMPIGRE OMNIGENVS. MODERANDIS PROVINCIIS TERMAGNVS IMPERANDIS ARMIS, TER MAIOR, MATVRANDIS CONSILIIS TER; QVATERQVE MAXIMVS. FELTRIA, TARVISIVM, BRIXIA TESTES. PALMA, CANDIA, ITERVM CANDIA. PERVICATIM CÆDE FELICITER CRVENTA, E IOVIS MONTE IMPORTATO IN FORVM FONTE VENETO SVMPTV, ROMANO AVSV, IMMORTALITER, HILARITER, IRRIGVA VIRTVS, BENIGNIORE SEMPER IMBRE RECREATA, FATO IRASCERE SERO TE ADVENTASSE, ET ABI. OBIIT H. ANNO ÆTAT. LXXXII. SAL. HVM. MDCXLI.

iterum uxoris:

OSSA HELENÆ CAPPELLÆ OMNIGENIS VIRTVTIBVS INSIGNITÆ MATRONÆ, FRANCISCI MAVROCENI D. M. P. CONIVGIS PRÆDILECTÆ, GENERE, FORMA, VETVSTATE, GRÆCAM: FIDE, PVDORE, PIETATE, ROMANAM HELENAM, REFERENTIS, IN HOC POSTREMO HVMANITATIS DOMICILIO REQVIESCVNT.

Poſtea habes Altare, in quo optimè picta eſt tabula a *Paulo Veronenſi*; ubi S. *Joannes* Evangeliſta, S. *Petrus*, S. *Paulus*, ac Angelus in aëre, curâ *Joannis Treviſani* Patriarchæ 14. qui Concilio *Tridentino* interfuit, repræſentantur.

Deinde invenies Cathedram marmoream, qua S. *Petrus* cum Antiochiæ Episcopus esset, usus est. Super ipsam habes parvam tabulam, in qua *Christus* mortuus in matris ulnis recumbit, adjunctis Mariâ Magdalena, & altera, S. *Joanne* ac *Nicodemo*, & latronibus &c. opere *Sancti* de *Cruce*.

Est etiam tabula *Titiani parvi*, vulgò *Titianelli*, in qua B. Virgo, Æternus Pater, & nonnulli Angeli videntur.

Præstò est tabula, ubi S. *Georgius* Reginam liberat; labore *Marci Bosaiti* anno 1420.

Ad Majoris dexteram habes non cæteris inferius Sacellum. Et eodem in latere est Sacellum Cardinalis *Vendramini*, inventione *Balthasaris Longhenæ*; hujus Altaris Tabula Mariæ ad Cœlos assumptionem habet, a *Jordano*.

In ejusdem Sacelli sinistra parte, marmorea tabula reperitur, in qua prædictus *Vendraminus* Cardinalis a *Paulo* V. creatur. & ab adversa, alia, in qua nonnulli Angeli Crucem portant; morsque schedulam defert ita inscriptam:

OLIM FRANCISCVS VENDRAMENVS VENETÆ VRBIS, ET PATRIARCA PIVS, DIGNVS, ET ECCLESIÆ ATLAS, AVT CARDO A PAVLO V. CREATVS, INCLYTA PROGENIES, MORIBVS INGENVIS, FERT FRATERNÆ EVANGELISTÆ CRVX, SIMVLACRVM, VEXILLVM CHRISTI, MORS TENET ILLA MANV.

Præter alia insignia opera, quæ ante-commemoratum Sacellum summè ornant, tum artificiô tum marmorum elegantiâ, octo sunt virtutum statuæ; ex *Michaële Ungaro*.

In vicinia habes Sacellum omnibus sanctis dicatum, indulgentiarum multitudine venerabile; hîc in tabula vermiculati operis Sanctos omnes adumbravit *Hermannus Zuccatus*, ad inventionem *Tintoreti*.

Eodem in Sacello antiquis characteribus Bulla indulgentiarum quas Papa ille *Martinus* concederet, in lapide exsculpta est:

MARTINVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI. VNIVERSIS CHRISTI FIDELIBVS PRÆSENTES LITTERAS INSPECTVRIS, SALVTEM, ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM, SPLENDOR PATERNÆ GLORIÆ, QVI SVA MVNDVM INEFFABILI CLARITATE ILLVMINAT, PIA VOTA FIDELIVM, DE CLEMENTISSIMA IPSIVS MAIESTATE SPERANTIVM, TVNC PRÆCIPVE BENIGNO FAVORE PROSEQVITVR, CVM DEVOTA IPSORVM HVMILITAS SANCTORVM PRECIBVS, ET MERITIS ADIVVATVR. CVPIENTES IGITVR, VT CAPPELLAM, QVAM VENERABILIS FRATER R. MARCVS EPISCOPVS CASTELLANENSIS, IN HONOREM, ET SVB VOCABVLO OMNVM SANCTORVM IVXTA SVAM ECCLESIAM CASTELLA FVNDATAM, DICITVR CONSTRVXISSE, CONGRVIS HONORIBVS FREQVENTATAM, ET VT FIDELES INDE EO LIBONTIVS CAVSA DEVOTIONIS CONFLVANT AD EANDEM, QVO EX HOC IBIDEM DONO CELESTI GRATICT CONSPEXERINT, VBERIVS SERENATOS, DE OMNIPOTENTIS DEI MISERICORDIA, ET BEATORVM PETRI, ET PAVLI APOSTOLORVM, EIVS AVCTORITATE, OMNIBVS VERE PÆNITENTIBVS, ET CONFESSIS, QVI IN NATIVITATIS CIRCVMCISIONIS, EPIFANIÆ, RESVRRECTIONIS ASCENSIONIS, ET CORPORIS DOMINI IESV CHRISTI, AC PENTECOSTES; NEC NON NATIVITATIS, ANNVNCIATIONIS, PVRIFICATIONIS, ET ASSVMPVIONIS BEATÆ MARIÆ VIRGINIS; AC NATIVITATIS IO: BAPTISTÆ, DICTORVM, PETRI, ET PAVLI, AC DEDICATIONIS ILLIVS CAPPELLÆ FESTIVITATIBVR, AC CELEBRITATE OMNIVM SANCTORVM, ET PER IPSARVM NATIVITATI, EPIFANIÆ, RVSVRRECTIONIS, ASCENSIONIS, ET CORPORIS DOMINI,

NEC

NEC NON NATIVITATI, ET ASSVMPTIONIS B. M., AC NATIVITATI IOAN BAPTISTÆ, ET APOSTOLORVM PETRI, ET PAVLI PRÆDICTARVM NATIVITATVM OCTAVAS, ET PE SEX DIES POST PENTECOSTES IMMEDIATE SEQVENTES, PRÆFATAM CAPPELLAM DEVOTE VISITAVERINT ANNVATIM, SINGVLI VIDELICET FESTIVITATVM, ET CELEBRITATIS ANNVM, ET QVADRAGINTÆ DIES, OCTAVARVM VERO, ET DIERVM PRÆDICTORVM DIEBVS, QVIBVS EANDEM CAPPELLAM VISITAVERINT, VT PRÆFERTVR, CENTVM DIES, DEIVNCTIS EIS PÆNITENTIIS, MISERICORDITER RELAXAMVS. DATVM ROMÆ APVD SANCTVM PETRVM. DIE VIII. FEBR. PONTIFICATVS NOSTRI ANNO SEPTIMO.

Super ante-commemorati Sacelli Januam legitur *Marci Landi* Patriarchæ encomium:

PRÆSVLIS HOC MARCI TENEBROSO CLAVSA SEPVLCRO
OSSA IACENT, QVEM LANDÆ DOMVS GENEROSA CREAVIT.
MENTE SENEX, ÆTATE VIRENS, COMPESCVIT ACRI.
ERRANTEM CLERVM STVDIO, QVÆ MILLE LABORVM.
CAVSA FVIT, VERVM METVENDA NVLLA PERICLI.
TEMPESTAS, AVT VANVS HONOR, NON VLLA POTESTAS,
HVNC A IVSTITIÆ POTVIT DIVERTERE CVRSV.
ECCLESIÆ SIC IVRA SVÆ PROTEXIT, ET AVXIT.
QVOD MORTALE FVIT MORBO CORREPTVS IN VRBE.
EXIVIT, ÆTHEREAS PETIIT PARS CÆLICA SEDES,
OBIIT ANNO DOMINI MCCCCXXV.

Sequitur pervetuſta tabula, ubi S. *Hieronymus*, S. *Marcus*, S. Cyprianus Epiſcopus ac B. Virgo videntur.

Deinde alia *Alexandri Varotari*, in qua Martyrium *Joannis* Epiſcopi, ſuper Altare, monumento Cardinalis *Prioli*, ex teſtamento *Marci* ejuſdem Nepotis cernitur.

In lateribus enim ſic leges:

D. O. M.

LAPIS HIC ALTERVM, NON ALIVM, AC OPPOSITVS EXIBEAT, EXIBET IDEM LAVRENTIVS PRIOLVS. AD VENETVM PATRIARCHATVM EVOCATVS, A VITA NON PROBA PLVRES EVOCAVIT. CLERI SVI MORES, CERTI LEGIBVS, VIVIS EXEMPLIS, DVABVS PERFECTIS SYNODIS AVT EFFORMAVIT, AVT REFORMAVIT. A CLEMENTE VIII. S. R. E. CARDINALIS EFFECTVS, VESTIVM PVRPVRAM, VITÆ CANDORE ORNAVIT. ALTARE HOC, QVOD ILLE ERIGENDVM RELIQVERAT, ET MARCVS PRIOLVS EIVS NEPOS INCOAVERAT, PERFECIT, VIRI SVI IVSSV, POST VIRI OBITVM MARIA LAVREDANA. ANNO MDCXI.

Et ab oppoſita parte:

D. O. M.

SITVS HIC EST, IN QVO OLIM SITVM QVIDQVID IN MAGNIS SPECTATVR, VT MAGNVM DICI NOMEN POTEST, RES TANTVM INDICARI. LAVRENTIVS PRIOLVS IOAN. F. PATRITIVS VENETVS, REIPVB. NATVS BONO BENE RES REIPVBLICÆ, AD SVMMVM PONTIFICEM, EXTEROSQVE REGES, IPSE NVNQVAM PRVDENTIÆ EXTERVS TRACTAVIT. REXIT POPVLOS, A POPVLIS ERIGENDVS, IN PATRIA AD SVMMOS HONORES EVECTVS. DIGNITATIS ONVS, EA SVSTINVIT DIGNITATE, ET IVRE, VT VERTATVR IN DVBIVM, HONORIBVS AN IPSE AVCTVS, VEL IPSO AVCTI HONORES,

Ingreſſurus majorem Portam, ſuper ſedem collegii Naupegorum, videbis picturam quâ Hebræos agnum Paſchalem edentes figuravit *Antonius Alienſis*.

Federicus Cornarius Cardinalis & Patriarcha, Sacrarium ruinæ proximum reſtauravit, Templumque conſecravit, ut ſuperſcripta Portæ, per quam Patriarchæ ædem ingrediaris, Inſcriptio indicat:

FEDER. T. S. MARCI S. R. E. CARD. CORNELIVS PATRIARCA VENETIARVM, DALMATIÆQVE P. CASTELLANAM PRINCIPIS APOSTOLORVM BASILICAM A D. M. EXTRVCTAM, IN AMPLISSIMI TEMPLI FORMAM RELIGIOSA IO. THEVPOLI PATRIARCHÆ MVNIFICENTIA REDACTAM INSTVXIT. FRANC. DE GRASSIS CLODI, ET VINC. MILANO CAPRVLENS. EPISC. SVFFRAGANTIBVS, SOLEMNI RITV CONSECRAVIT, SACRO RELIQVIARVM THESAVRO DITAVIL, SACRARIVM, ET D. IVSTI MART. SACELLVM COLLAPSA RESTITVIT: ANNO, SALVTIS MDCXLII. DEDIT. II. SEPT.

QVA VISITANTIBVS TEMPLVM IPSVM QVOTANNIS CENTVM DIERVM INDVLGENTIAM CONCESSIT. VRBANO VIII. PONT. MAX. FRANT. ERICIO DVCE VENETO.

Idem Cardinalis Cornarius ſequentem inſcriptionem ſuper Sacrarii portam apponi curavit:

D. O. M.

BEATO LAVRENTIO IVSTINIANO PRIMO VENETIARVM PATRIARCHÆ, STIRPIS CLARITVDINE AVGVSTO, SANCTIMONIÆ GLORIA LONGE AVGVSTIORI, TVTELARI NVMINI BENEFICENTISSIMO, AD SACROS EIVS CINERES TEMPLVM ILLVSTRANTES HOC, CIVITATE IN PESTILENTIA TANTI CIVIS AVXILIVM EXPERTA, QVOTANNIS EIVS DIE PERPETVA FESTIVITATE CELEBRANDO. SENATVS RELIGIOSISSIMVS VENERATIONIS ERGO EX VOTO ACCEDIT. FEDERICVS SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ CAR. CORNELIVS, MAXIMI CVLTVS, MINIMVM ARGVMENTVM. DIE,

Intrandô Templum aſpicies ſepulcrum *Matthæi Zane*, cujus Inſcriptio eſt:

OSSA MATTHÆI ZANE PATRIARCHÆ VENETIARVM
OBYT MDCV. X. KAL. AVGVSTI

In Choro habetur elogium *Joannis Tiepolo* ſive *Theupuli*, ubi inſculptæ ſunt quatuor literæ *D.* angulis, medioque litera *T.* quæ ita legi volunt: DOMINE DILEXI DECOREM DOMUS TUÆ; ut ipſemet in ſuo teſtamento expoſuit.

D. O. M.

IOANNI THEVPVLO VENETIARVM PATRIARCHÆ INGENII, ATQVE ANIMI MAGNITVDINE EXIMIO, INNOCENTIÆ, AC SANCTITATIS FAMA CLARISSIMSQVI DIVITIIS, RARO EXEMPLO, CONTEMPTIS, AOPERITATEM SECVTVS VITÆ, ASSIDVIS PRO DEI GLIRIA VIRGILIS, AC LABORIBVS PERFVNCTVS. PLVRIMA EXIGVO TEMPORE MONVMENTA PIE, AC MIRIFIICE CONSCRIPSIT. SAPIENTER ACADEMIAS INSTVNTVT. TEMPLVM HOC CATHEDRALE ADMIRANDS OPVS, IMMENSIS SVMPTIBVS A FVNDAMENTIMAGNIFICENTIVS RESTITVIT. ECCLESIAS DD. BARTHOLOMÆI, AC BENEDICTI LABENTES CONSTRVXIM COENOBIVM SANCTI CIPRIANI IAM IGNE AH SVMPTVM INSTAVRAVIT. INGENTIA, AC FERE, INNVMERA PER VRBEM SACELLA CONSTITVIT, FORIS IN OPPIDIS COLONIÆ, LEONICI, MONTISSILICIS: PLEBIS SAVI, ATQVE ALIBI, EA, ET EXTRVXIT, ET DITAVIT. AMPLISSIMAS OPES IN PAVPERES EFFVDIT. CÆLESTIA ÆGROTIS AVXILIA IMPAVIDE TVLIT. DEMVM INGENTIBVS AVSIS, AC FACTIS INSIGNIS, IN MAXIMA RERVM, EXPECTATIONE PATRIÆ, AMANTISSIMVS PVBLICO OMNIVM LVCTV DECESSIT NONIS MAII. ANNO MDCXXXI. IOANNES THEVPVLVS EX FRATRE NEPOS PATRVO VERE MAGNO M. P.

In Æde hac primaria, præter corpus prædictum B. *Laurentii Juſtiniani*, venerantur & *Sergii*, *Bacchi*, *Vincentini*, *Flori*, *Juſti*, & aliorum plurium.

Nuper majus Sacellum variis picturis ornatum fuit; primò videtur S. *Laurentius Juſtinianus*, magnâ comitante catervâ, e ſcalis Palatii deſcendens; opere D. *Lazarini* ſatis conſpicuo, inventione, ac figurarum multitudine.

E regione eſt *Laurentius Juſtinianus* in aëre, adjunctîs multîs aliîs figurîs; inferius verò Dux Venetus genibus flexis, cum comitatu, ipſum deprecatur. labore *Belluzii* celeberrimo.

Sunt & aliæ diverſorum Auctorum picturæ. In cornu Evange-

gelii S. *Laurentius* energumenum exorcizat.

S. *Laurentius* ſacra peragens ad Altare; *Ens* auctore.

S. Laurentius Moniali euchariſtiam præbens; ex *Dominico Bergomenſi.*

S. *Laurentius* in agone mortis, ex *Segala.*

Sacelli fornix totus, ex *Peregrino.*

In majoris Altaris columnis, encomia duo Cardinalis *Theupoli* nuper fuerunt appoſita.

TEMPLUM S. MARIÆ VIRGINUM.

Moniales S. Auguſtini.

Alexander 3. anno 1177. Templum hoc ædificari juſſit, titulo S. *Mariæ* in *Hieruſalem;* nunc verò S. *Mariæ Virginum* nuncupatur; eſtque monaſterium Duci ſubjectum, mandatô *Petri Ziani*; qui anno 1205. idem propriis ſumptibus reſtauravit. Ideo[1] quotannis prima Maji Sereniſſ. Dux unà cum Sereniſſ. Senatu, huc tendit, ut Abbatiſſam in officio confirmet.

Sed annô 1375. Monaſterium incendiô conſumptum, venuſtiori demum formæ redditum fuit. mox auctum Templum, ſequente Portæ Inſcriptione teſte:

TEMPLVM. HOC AB ALEX. III. PONT. FRIDERICO BARBAROSSA IMPER. SEBASTIANO ZIANO VENETO PRINCIPE. MCLXXVII. FVNDATVM, A IVLIA EIVSDEM IMPERATORIS FILIA PRIMA ABBATISSA RECTVM. MARIA ELECTA BENETTI PATRIT. VENET. ABBATISSA INSTAVRANDVM, ET AMPLIFICANDVM MANDAVIT. APPOLLONIO MASSA PHILOSOPHO, AC MONASTERII MEDICO, ET PROCVR. CONSVLENTE ATQVE PROCVRANTE. MDLXXXI. KAL. AVGVSTI.

Octo habet Altaria, quorum præcipua ſunt Majus, B. Virginis, & aliud e regione hujus nuper perfectum.

In Majori videbis Tabernaculum pretioſorum lapidum, quatuor habens proſpectus, quorum quatuor oſtiola ærea, a quatuor celeberrimis Pictoribus depicta fuerunt: primum *Chriſti* cœnâ cum Apoſtolis, a *Petro Mera*; ſecundum Angelo panem *Eliæ* afferente, a *Petro Vecchia;* tertium Hebræis agnum Paſchalem comedentibus a *Matthæo Ponzonio*; quartum tandem *Abimelech* Sacerdote Davidi panes propoſitionis tradente, ab Equite *Rodulpho.*

In ditiſſimo B. Virginis Altari, baſi eminenti ſtatua ejus impoſita eſt, utrinque verò pulcherrimæ pariles S. *Joannis Bapt.* ac S. *Joannis* Evangeliſtæ, cum aliquot marmoreis Angelis, aliiſque ornamentis.

F 3 Adhæc

[1] Sereniſſimum Ducem vulgus dicit Abbatiſſam deſponſare, cujus functionis initia habes in additamentis ad *Sanſovinum* in Regione Caſt. lib. 2. ubi primam deſponſatam Abbatiſſam refert *Sophiam Maliperio* a Sereniſſ. Duce *Marino Grimani*; additâ eleganti oratione, quæ ab *Aurelia Quirina* recitata eſt nomine ejuſdem Abbatiſſæ in gratiarum actionem, jam ab an. 1598. die 17. Februarii. Sanſ. in additament. ad Lib. I. in Reg. Caſt.

Adhæc Æternus Pater a *Palma* depictus est; ubi legitur:

PETRO FRANCISCO MARIPETRO MARCI ANTONII FILIO SENATORI AMPLISSIMO, ET IN VTRAQVE FORTVNA SPECTATÆ SEMPER IN TEMP. STDEI, QVI GRAVISS. MAGISTRATIBVS IN PATRIA, FORISQVE GESTIS, DVM ANNVAM ETIAM CATHARI OBSIBIONEM INFRACTO ANIMO SVSTINVIT, NAVALIQVE AD ECHINADAS PRÆLIO CVM TVRCIS FELICITER DEPVGNAVIT CVNCTIS ADMIRABILEM SE PRÆBVIT. OBIIT NATVS ANNO LXXIX. AD. CIƆ. IƆC. VII. PERATIVS F. PATRI PIENTISS.

Super hanc inscriptionem est statua marmorea; & ab altera parte Inscriptio:

IN SIGNVM HIC IVSSVS FVLGET PIETATIS INFLVXVS, LARGIENTIS SPLENDORE, REFLEXVSQVE SERVATORIS DECORE. RELIQVIA HÆC SACRA PETRI FRANCISCI MARIPETRI MVNVS, REVERENDÆ SOPHIÆ MARIPETRÆ ABBATISSÆ EIVS SORORIS CVRA HIC VENERATVR. ANNO DOMINI MDCVIII. MEN. AP.

Aliud Portam versus invenitur sepulcrum, in quo hæc habentur:

HIERONYMO IVSTIN. MARINI F. SENATORI OPT. SACRI LOCI HVIVS PER AN. XXII. PROCVRATORI OPTIME MERITO, QVEM EXASSE RELIQVIT HÆREDEM, ADDITIS EX TESTAMENTO TRIBVS SACERDOTIIS, QVIBVS SINGVLIS C. AVREOS NVMMOS ADDIXIT SACRÆ VIRGINES TAM GRATI ANIMI MEMORES M. HOC PIENTISS. P. VIXIT AMNO. LXXV. DIE. XVI. MAI MDLVIII.

In sinistra verò ingressus Templi sepultus erat *Franciscus Lilius*, indice docente:

FRANCISCO LILIO BENEDICTI FIL. SACR. VIRG. PROC. VITA CVIVS TAM VARIIS VIRTVTVM LAVDIBVS CLARA FVIT, VT VETERIS PROBITATIS EXEMPLA SVPERARIT. NEPOTES PATRVO B. M. P. VIXIT ANNIS, XLV. M. VI. D. XVIII.

Ab hac parte imperfecti Altaris jam solum idem apparet, ut omittam striatas Columnas pulcherrimasque tesseras; feruntque Christum marmoreæ tabulæ insculptum a *Jacobo Spada*.

Sequitur tabula *Petri Aliensis*, in qua S. *Sebastianus* sagittis percussus est, & superior ab eodem Auctore Virginis annunciatio, magnam meretur observationem.

In altaris lateribus inscriptiones habes:

ANDREÆ VINCENTIO PVIRINO PATRI CONTRA MAVRVM ALEXANDRINVM VICTORIA TERRESTIBVS, MARITIMIS IN SOLIMANVM CERTAMINIBVS SANGVINE PROFVSO, CÆTERIS PVBLICIS MVNERIBI, DOMI, FORISQVE PRÆCLARE GESTIS, IN REGNO CYPRIO PRÆFECTVRA VIX ACCEPTA, VITA FVNCTO MDLXVI.

VINCENTIO MARIÆ PRIVLO AVVNCVLO SOLA EIVS TRIREME CONTRA TVRCARVM QVINQVE MVNITISSIMAS, SELIMO IMPERANTE IN ÆGEO PRO FIDE, ET PATRIA INTREPIDE PVGNANTI, VT MORIENS PERPETVVM VIVERET, HOSTILI FVNERE (NVNQVAM AVDITVM) FERITATE TVRCICA IN PIETATEM.

altera verò est:

D. G.

VINCENTIO QVIRINO FRATRI GLORIOSA NAVALI VICTORIA, CONTRA TVRCA, PVERILI ÆTATE, VIVALI ANIMO FORTITER DIMICANTI, TRIREMIBVS STRVNE BIS RECTIS, VRCEORVM ARCE IN FINIBVS EXTIMATISSIMA DIFFICILLIMIS TEMPORIBVS MVNITA, AC DEFENSA, BENEFICII GRAVISSIMA EXCAVATIONE PERFECTA, LETHALIBVS MORBIS CONTRACTIS SVBLATO. MDCV.

In

In Sacrario ad majoris dextram, vides tabulam *Alienſis*, ubi Chriſtus a mortuis reſurgit.

In Sacello autem ad ſiniſtram eſt *Chriſtus* manûs ligatus, vulgò *ECCE HOMO*, item S. *Petrus* plorans, ac S. *Franciſcus*; opere *Ponzonii*, additaque Inſcriptione:

VICTORIA ANTONII MAZZÆ A SECRETIS SENATVS H. S. E. QVÆ IN SENECTÆ SOLATIVM FILII, ET NOPOTIBVS AVCTA, SVI DESIDERIVM, PRVDENTIAM IN RE FAMILIARI EMVLANDAM RELIQVIT. IO: BAPTISTA PADAVINVS MAGNVS CANCELLARIVS VIRI, QVARVM VIXIT ANNOS L. ÆTERNITATI QVOQVE VNANIMIS POTITVRVS. cIↃ. IↃc. XXIII. MAIAS.

Sequitur ex eadem parte tabula, in qua Chriſtum mortuum, B. Virginem plangentem, utramque cognominem, S. *Joannem* alioſque pinxit *Hieronymus Gambaratus Palmæ* diſcipulus.

Hîc condita ſunt corpora Martyrum *Magni*, *Pii*, & *Honorati*, aliorumque.

TEMPLUM S. DANIELIS.

Moniales Ciſtercienſes.

Templum cum Monaſterio erectum fuit anno Salutis 1132. a D. *Daniele Ciſtercienſium* Abbate, Monachis ſuis.

Poſtea auctum a *Joanne Polani* Epiſcopo, ejuſdem Ordinis Monialibus traditum eſt.

Novem habet pulcherrima Altaria; quæ tamen ſtructura, ac marmorum pretio excedit Majus: in hujus tabula, quæ ex *Petro de Cortona* eſt, videtur Æternus Pater inter Angelorum Choros, infrà verò S. *Daniel* in leonum ſpelæo; opus eſt auctore dignum.

Sacellum, ad Majoris dextram, habet *Mariæ* nativitatem, *Tintoreto* pictore.

Ab altero Templi latere videtur in Altaris tabula *Chriſtus*, S. *Joannem* Martyrem baptizans, opere *Varotari*.

Paulò pòſt alia eſt; ubi S. *Catharina* Martyr inter Doctores diſputat, artificiô *Vivarini*.

Mox alia, ubi S. *Hieronymus*, & S. *Auguſtinus* ſunt a Patre *Maximo* Capuccino depicti.

Tabula, quæ ſequitur, Virginem habet, & S. *Joſeph* Puerum *Ieſum* adorantes; laudatiſſimo opere *Octavii Angarani* Nobilis *Veneti*.

Virginis Annunciatio alibi extitit, laborę *Lucæ Jordani*.

Inveniuntur in hoc Templo corpus S. *Joannis Alexandriæ* Ducis ſuper auratum ſepulcrum perquam artificioſum; crus S. *Danielis*, aliæque quàm plurimæ reliquiæ.

Nuper totum templum anaglyphîs gypſatîs a *Joanne Majo* decoratum eſt, adjectâ picturarum ſerie duplicî.

In

In prima martyrium & miracula S. *Joannis* Mart. *Alexandriæ* Ducis repræsentantur; opere *Zanchi*, *Lothi*, *Lazarini*, *Morati*, aliorumque.

In altera verò pluvia mannæ in deserto; Discipuli euntes in *Emaus*; *Petrus* super aquas incedens; Adoratio aurei vituli; artificio *Palmæ*. B. Virginem pinxit *Leander Bassanus*; desponsationem verò ipsius *Paris Bordonius*.

TEMPLUM S. ANNÆ.

Moniales S. Benedicti.

Templum antiquitate ruinosum, renovatum fuit anno 1634. dirigente *Francisco Contino* celebri Architecto; ut memoria testatur:

D. O. M.
VRBANO VIII. FRANCISCO ERICIO, FEDERICO CORNELIO S. R. E. CARDINAL GABRIELLA MARCELLO PPPP, PIIS ELEMOSINIS, GLORIAM DEI, MONIALIVM BENEFICIVM OSTENTANS. D. ANNÆ MONASTERIO PRESIDENTES PP. MDCXXXIV. IV. NONAS OCTOBRIS.

Completo tandem ædificio, a *Joanne Francisco Mauroceno*, Patriarcha *Veneto*, consecratum fuisse inscriptio Portæ indicat:

IOAN. FRANC. MAVROCEN. PATREM VENETIARVM. DALM. Q. PRIM. TEMPLVM HOC BEATÆ ANNÆ MATRI DEI PARÆ VIRGINIS, ET S. BENEDICTO ABB. DICATVM, SOLEMNI RITV CONSECRAVIT. AN. SALVTIS MDCLVIII. IVLII DIE VI. ALEX. VII. TONT. MAX. IOAN. TISAVRO DVCE. VEN. HELENA DOMINICI ABBATISSA PROCVRANTE, FESTVM DEDICATIONIS ERIT SEMPER DOMINICA I. EIVSDEM MENSIS.

Pulcherrime pictum habet lacunar opifice *Ruschiô*, picturam si excipias, quæ in medio est, ut omittam quatuordecim partes, in quibus parabolæ Evangelicæ descriptæ sunt.

Quinque dantur Altaria marmoribus constructa, quorum Majus tabulam habet, inter Angelos Æternum Patrem repræsentantem, opere *Bartolomæi Scaligeri*.

A dextro Altaris latere aliud erectum fuit, impensis Præsidum Armamentarii *Veneti*; cujus tabula B. Virginem, S. *Annam*, S. *Rochium*, S. *Sebastianum*, S. *Laurentium Justinianum* refert; infrà verò luem, qua Respub. afflictata fuit an. 1630. opere *Joannis Baptistæ Laurenzetti* Veronensis.

In sinistro verò latere aliud, in quo *Christus*, B. Virgo, S. *Anna*, cum Angelis in Paradiso figurantur; inferius verò S. *Marcus*, S. *Nicolaus*, S. *Joannes Baptista*, aliique Sancti; ubi etiam, varia Navium instrumenta, ac carinas, per *Scaligerum* effícta videbis.

Ad sinistram introitus Templi tabulam invenies *Tintoreti*, in qua Sanctiss. Trinitas, B. Virgo, & Angelus in aëre; infra verò S. *Anna*, ac *Joachim* sunt.

Se-

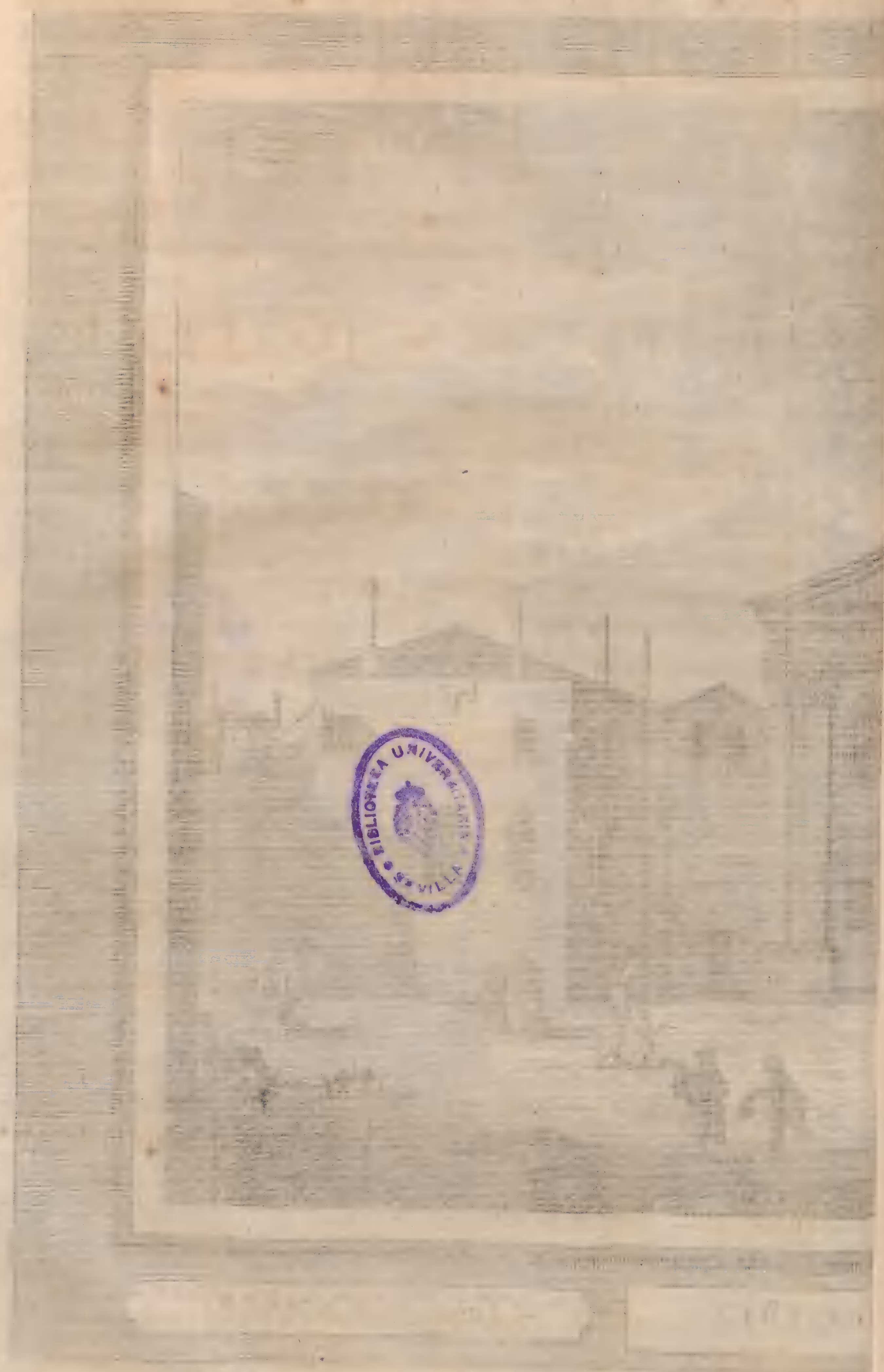

BIBLIOTECA UNIVERSITAR

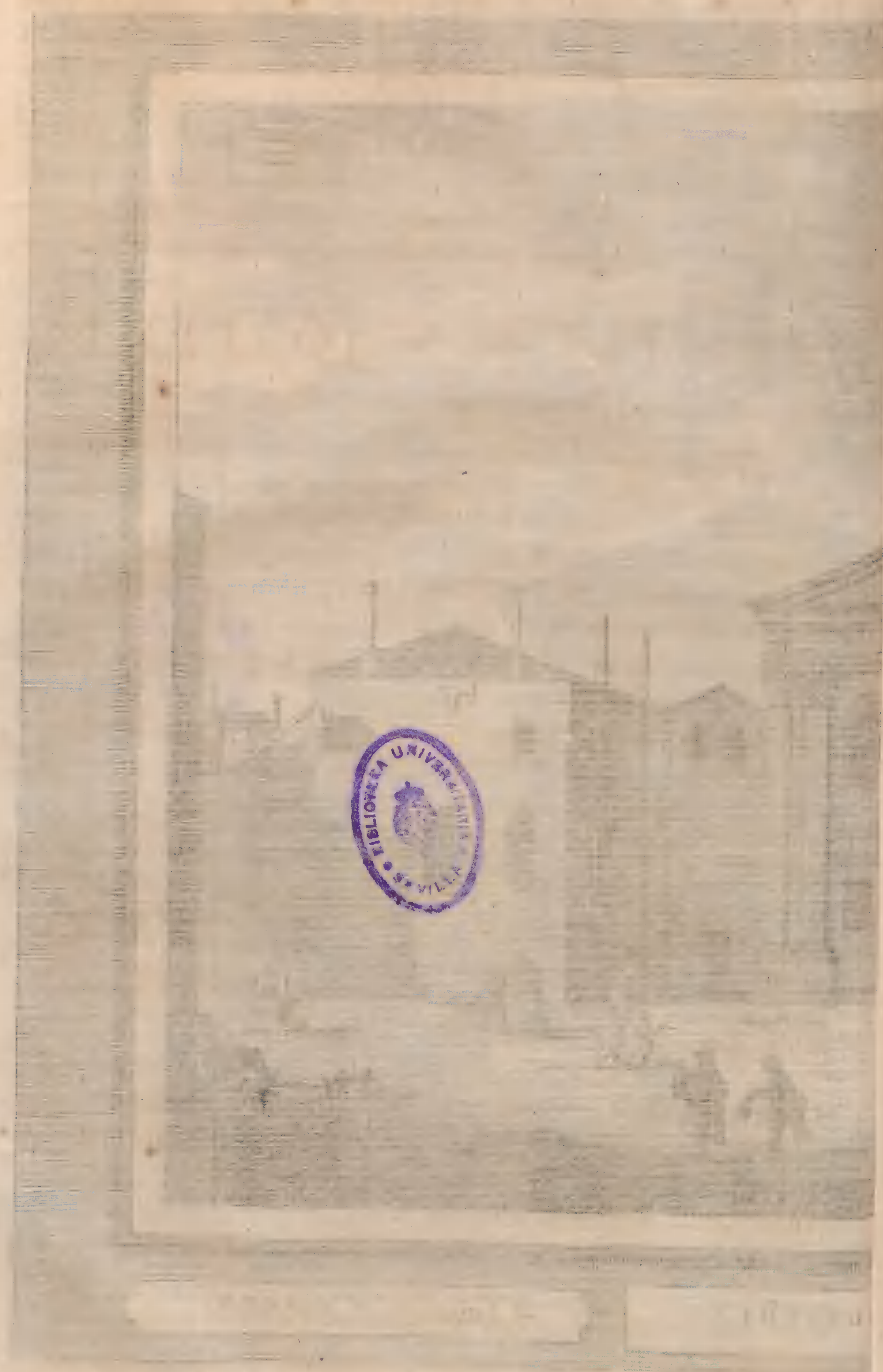

Chiesa di S. GIUSEPPE, *Monache Augustiniane à Castello.*

Ecclesia S. IOSEPHI.

L'Eglise de St. IOSEPH.

Sequitur Organum pneumaticum interiùs ac exteriùs, a *Petro Vecchia* depictum.

In Templo asservatur mirum Pallium, in quo Passio Domini N. *Iesu Christi* in schola S. *Rochii* a *Tintoreto* depicta, acupicta est a virtuosissimis Monialibus *Octavia*, & *Petrina* ejusdem *Tintoreti* filiabus.

Super Cancellos, ubi Monialium commercium datur, est insignis pictura in qua S. *Laurentius Justinianus* in ecstasi apparet B. *Nicolosæ* hujus Monasterii Abbatissæ, eique sacram præbet Eucharistiam, Angelîs multîs præsentibûs: opere *Michaëlis Nailingher*, *Germani*.

TEMPLUM S. JOSEPHI.

Moniales S. Augustini.

Licet hoc Templum antiquum sit, pulcherrimum tamen viget & satis spatiosum; arasque octo instructissimas habet.

Majus Sacellum curâ *Hieronymi Grimani* S. *Marci* Procuratoris renovatum fuit; ubi Tabulam jussu *Hieronymi Paulus Veronensis* depinxit; quæ D. N. *Iesu Christi* nativitatem repræsentat, cum Pastoribus adorantibus; ut & cum S. *Hieronymo*; adhæc in parte superiori duo angeli monstrant speciem schedulæ insculptæ verba:

GLORIA IN EXCELSIS DEO.

Ibidem Effigies marmorea commemorati *Hieronymi*, Inscriptionem exhibet:

HIERONYMVS GRIMANVS AD IMMORTALITATEM VIRTVTE QVÆRENDAM NATVS, PERPETVAM SVI NOMINIS CELEBRITATEM MAXIMIS REBVS PRO REPVBL. GESTIS, SVMMISQVE LEGATIONIBVS, EXIMIA CVM LAVDE PATRIÆQVE DIGNITATE OBITIS, IN ANIMIS HOMINVM ADEPTVS. CVIVS SINGVLAREM ELOQVENTIAM, ACERRIMVMQVE IVDICIVM SENATVS INGENTI, ET ORNAMENTO, ET VTILITATE DIFFICILLIMIS TEMPORIBVS EXPERTVS EST. A PIO IV. PONTIF. MAX. EQVESTRI DIGNITATE ORNATVS. A REPVBL. PROCVRATOR MAGNA OMNIVM LÆTITIA CREA VS, OMNIBVS VIRTVTIBVS PRINCIPE DIGNIS ORNATISSIMVS, VT PRINCIPIS TANTVM NOMEN IN EO CIVITAS DESIDERARET. ANNO NATVS LXXIII. CVM AB HVMANIS REBVS FELICITATEM VIVENTI SEMPER OPTATISSIMAM, MORIENTI IAM PROXIMAM DEMIGRASSET. TRISTISSIMVM BONIS OMNIBVS SVI DESIDERIVM. POSTERIS AVTEM SPECTATISSIMVM OP IMI SENATORIS EXEMPLVM RELINQVENS, H. S. E. OB. M. D. LXX. PR. KAL. MAIJ. MARINVS, ET HERMOLAVS FILII MOESTISS. POS.

Insuper videbis superbissimum ejusdem filii, *Marini Grimani Venetiarum* Ducis Mausoleum, totum marmore constructum; adhæc hujusce quatuor columnas, statuasque elegantissimas. mediæ marmoreæ tesseræ insculptum est:

D. O. M.

MARINO GRIMANO PRINCIPI OPT. FÆLICISS. PRÆTVRIS, PRÆFECTVRIS, LEGATIONIBVS SVMMIS QVIBVSQVE IN REMPVBL. MVNERIBVS EGREGIE PERFVNCTO. QVI ANNONAM ADLEVAVIT, ÆRARIVM AVCTAVIT. VRBEM EXORNAVIT. AB IPSAQVE NOXIA AVERTIT FLVMINA. PALMAM OPPIDVM EXTRVXIT AD CHRISTIANI ORBIS SECVRITATEM. MOTAM GALLIAM CISALPINAM COMPRESSIT. SALVTARE REIP. FOEDVS OPPORTVNE IECIT. PACEM ITALIÆ CONFIRMAVIT, PROTVLIT, PIVS, PRVDENS. OBIIT ANNO M. DC. V. VIXIT ANNOS LXXIII. MENS. VI. D. XXV. EX HIS X. IMPERABVNDVS.

Dextrorsum in intercolumnio Sepulcrum ipsius, ac statuam eidem intuere impositam; sub qua anaglyptico æris opere, Princeps creatur, Inscriptione docente:

PRINCIPATVS VIRTVTE PARTI, MEMORIA SEMPITERNA. MDXCV.
VI. KAL. MAIJ. ÆTATIS LXII.

Ex adverso simile Sepulcrum est ac statua *Morosinæ Maurocenæ* Uxoris ejusdem Ducis; subjacet item æreo operi inscriptum:

DIADEMATIS IMPOSITI, HILARITAS PVBLICA. MDXCVII.
IV. NON. MAIJ ÆTATIS LII.

In superiori parte effigies Beatæ Virginis marmori incisa est, cum Duce utroque commemorato illam adorante; ab *Hieronymo Campania*, sculptore celeberrimo.

Templi autem lacunar optime dispositum est, depictumque a *Joanne Antonio Torrio Bononiensi.* In medio imago S. *Josephi* ab Angelis in vitam æternam deportati; item, in aliis loculis duobus S. *Augustinus*, ac S. *Monica*; opere excellenti *Petri Riccii Lucensis.*

In prima Tabula sinistra postquam ingressus es Templum depictos observa Angelos duos, Calicem manibus tenentes, ac schedulam inscriptam: HIC EST PANIS QVI DE COELO DESCENDIT. mox imaginem *Christi* mortui in Monumento positi, aliasque figuras; aram statuit Dom. *Parasius Michaël.* monumento incisum est:

QVI MORTEM NOSTRAM MORIENDO DESTRVXIT.

In Tabernaculi ostiolo imago *Christi* Redemptoris, adjunctis quibusdam Angelis, *Palmam* habet auctorem. sicut & figuræ in pariete, apud majus Altare.

Itidem *Palmam* habuit pictorem Tabula aræ, quæ ad sinistram Majoris est; hîc visitur *Christus* mortuus, *Maria* V. S. *Joannes* S. *Maria Magdalena*, ac S. *Joachim.*

Sequitur mox *Christi* in Monte *Thabor* transfiguratio, additîs Prophetîs & Apostolîs, *Paulo Veronensi* pictore.

Alia excipit, in qua Æternus Pater, S. *Laurentius*, S. *Catharina*, S. *Magdalena*, Rex *David* & quidam S. Episcopus ab *Hieronymo Gambarato Palmæ* Discipulo depicti sunt.

Tandem in alia invenies S. *Michaelem* Archangelum, sub quo Diabolus est; ac effigiem cujusdam Senatoris, opere *Tintoreti.* Persuasum est, haberi ibidem S. *Petri* martyris reliquias in urnâ; item, partem vestis S. *Josephi*, ut alias taceam.

TEMPLUM S. NICOLAI BARIENSIS, *CASTELLI* vulgò dictum.

Vetustum Templum ad Academiam pertinet, in quo tria sunt Altaria.

Quod

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
SEVILLA

Veduta della Chiesa e Spiaggia di S. NICCOLO DI CASTELLO.

Prospectus Ecclesiæ et Plateæ D. NICOLAI CASTELLI vulgo dictæ.

Vue de L'Eglise et de la Place de St NICOLAS DI CASTELLO.

Veduta della Chiesa di S. ANTONIO DI CASTELLO, *Canonici Regolari.*

Prospectus Ecclesiæ S. ANTONII CASTELLI.

Architectura Giacomo Lanfrani.

Vue de L'Eglise de S.t ANTOINE DU CHATEAU.

Quod heic perpendi debet, est Tabula *Francisci Vecelii Titiani* fratris, Virginis annunciatione depicta: adhoc alia, resurrectione *Christi*; nec non & S. *Nicolai* & S. *Josephi* effigie; a *Petro Riccio.*

TEMPLUM S. ANTONII.

Canonici Regulares S. Salvatoris.

Antiquitus hoc Xenodochium erat Beatæ Virginis Imagine decoratum, cujus miraculis populus allectus, ligneum primò ædificavit Templum, mox opere *Jacobi Lanfranci*, immane quantum anno 1346. positum fuit, lapide prope Sacrarium teste:

ANNO DOMINI MCCCXLVI. IN LA FESTA D'OGNI SANTI IN LO TEMPO DELLO INCLITO MIXIER ANDREA DANDOLO DOXE DI VENIEXIA, ET DEL REVERENDO IN CRISTO PARE MIXIER NICOLO' MOREXINI VESCOVO DE VENIEXIA, FO' METVDA LA PRIMAPIERA DE QVESTA BENEDETTA GLIEXIA DE MIXIER SANTO ANTONIO DE VIENA, ET CANTADA LA PRIMA MESA, E FO' DADO LO DITO LVOGO PER LO HONESTO RELIGIOSO MIXIER FRANCIOTO DE LI ABBATI DE FLORENCIA DE LO ORDENE DE MIXIER SANTO ANTONIO DE VIENA, PRIMO PRIOR, E FONDATOR DEL DITO LVOGO. SIANDO LI NOBELI, ET SAVI SIGN. M. LORENZO MINIO, E M. CHRISTOFOLO ISTRIGO, E M. CANE BECIN, E M. GIRARDO DELLI NEVODI, ET M. NICOLO' MAGNO PROCVRATORI DELLO DITTO LVOGO, PER LO QVAL SIA SEMPRE FATA ORATIONE, PER TVTTI QVELLI, LI QVALI HA DADO, E DARA' DELLI SVOI BENI PER LEVAR QVESTA BENEDETTA GLIEXIA, E MIXIER MARCO CATAPAN, E MIXIER VIELMO STRACAROL.

Ædificationem impensis etiam promovisse fertur *Nicolaus Leani*, qui conjurationem Ducis *Falierii* vel *Faledri* contra Rempublicam detexit; mox *Pisana* familia non parvam partem extruxit; tandem Domus *Grimana* aliæque ritu structuræ hodiernæ perfecerunt. Frontispicium majoribus litteris Inscriptionem gerit:

PETRVS GRIMANVS PRIOR VNGARIÆ.

Duodecim hujus Templi altaria numerantur, quorum primum dextrorsum jussu *Nicolai Cappelli* Ducis exercituum *Venetorum* exstructum, Tabulam habet, in quâ depingebantur Beata Virgo, *Christus*, S. *Nicolaus*, S. *Stephanus*, S. *Dominicus*, ac multi Angeli a *Bonifacio.* Propè legitur:

NICOLAO CAPPELLO, QVI CLASSI PRÆFECTVS BAIASITÆ OTHOM. IMPER. REMPVB. PERSEQVENTEM, EAM FORTITER, AC FELICISS. TVTATVS EST, CYPRO INSVLA SERVATA, DVM VENETIAS OVANS REVERTITVR, CORCYRÆ LABORIBVS CONFECTVS, FATIS GLORIÆ VIXISSET, FATO SVIS, AC PATRIÆ INIQVO PRÆRIPITVR. MCCCCXCI. VIXIT ANNOS LV. M. X. VIII. ET DOMINICVS F. PIETATIS, ET VIRTVTIS ERGO P.

Secundum Domûs *Pasqualicæ* elegans habet *Christi* simulacrum, quod a latere præcipuo portat Inscriptionem:

PETRVS PASQVALICVS DOCT. CELEBERRIMVS, EQVES PRÆCLARISSIMVS, PERFECTVS ORATOR, OPTIMVS SENATOR, LEGATIONIBVS AD LVSITANIÆ, HISPANIÆ, BRITANNIÆ, VNGARIÆ REGES, IMPERATOREMQVE MAX. ET BVRGVNDOS FELICITER GESTIS, LEGATVS AD FRANCISCVM GALLIÆ REGEM, MEDIOLANI DIEM SVAM OBIIT. MDXV.

Ab oppoſito verò:

FRANCISCVS GALLORVM REX PETRI PASQVALICI VIRTVTES TANTI FECIT, VT EIVS FVNVS MAGNIFICA, ET PVBLICA POMPA MEDIOLANI CELEBRANDVM, ET ORATORE AD HOC IPSVM DESTINATO, CADAVERE HONORIFICE COMITANTE, IN PATRIAM REPORTANDVM CVRAVIT, QVOD IN HOC MONIMENTO REQVIESCIT. VIXIT AN. XLIII.

Tertium Familiæ *Ottobonæ*, ubi Martyrium decem millium, mirabili opere *Victoris Carpacii* depictum eſt anno 1615. In altera Altaris parte extat:

D. O. M.
MARTYRVMQVE DECEM MILLIBVS HECTOR OCTOBONVS PATRVVS TEMPLI ANTISTES VOVIT IN PESTILENTIA, ANTONIVS CONTARENVS EX CANONICO LOCIS PONT. VENETVS, LIGNO CRVCIS, IPSORVMQVE MARTYRVM ADDITIS RELIQVIIS, SACRAVIT. MDXII.

Contrariè in altera:

STEPHANO PATRI, ANTONIO AVO, HECTOR OTTOBONVS MONVMENTVM HIC EVBOICVM PORTVM AB HOSTE OCCVPATVM, TREPIDANTE CLASSE NAVI SVA SOLVS INGRESSVS EST. MCCCCLXX. ILLE PRÆLIO NAVALI AD CORYPHASIVM EXPVGNATA, TVRCARVM MAXIMA NAVI IGNE CONCEPTO COMBVRITVR M. PATRIÆ VTERQVE NATVS, NON SIBI.

Ibidem etiam habetur memoria *Leonardi* & *Joannis Franciſci Ottoboni*, qui ambo Magni Reipublicæ Cancellarii fuêre:

LEONARDO PIETATE INSIGNI, FELICITATE AMABILI, IN PATRIA FIDE SPECTATO. LONGA MAGNI CANCELLARII PRÆFECTVRA CVNCTIS PATRIBVS, BONI CIVIS EGREGIE FVNCTO, SENIOQVE VERIVS, QVAM MORBO CONFECTO.

IO: FRANCISCO OTTOBONO SPECTATÆ SAPIENTIÆ VIRO, MAGNO VENETIARVM CANCELLARIO, DE PATRIA, DE REP. OPTIME MERITO; ADMIRANDÆ FIDEI. VIRTVTIS ANIMI NVNQVAM INTER MORITVRO EXEMPLO.

Quartum Familiæ *Quirinæ* Altare Deſponſationem Virginis cum S. *Joſeph* habet, opere *Jacobi Palmæ*.

In altera Templi parte erectum eſt Sacellum *Ducis Landi*, ubi in angulis poſitæ ſunt trium illuſtrium Senatorum ſtatuæ marmoreæ, *Antonii* ſcilicet, *Joannis*, & *Vitalis*, ejuſdem Familiæ. Primæ ſubjacet:

ANTONIO LANDO HIERONYNI CORCYRE IN SVMMA PRÆFECTVRA DEFVNCTI, FILIO, PETRI PRINCIPIS PRONEPOTI, QVI IN CRVENTO NAVALI ADVERSVS TVRCAS PRÆLIO SANGVINEM IMPENDIT. PATRIÆ MOX IVSTITIA, OMNIBVSQVE PACIS ARTIBVS CLARISSIMVS PATAVII PRÆTOR, MILITARIS ANNONÆ SVPREMVS CVRATOR, BRIXIÆ PRAFECTVS, D. MARCI PROCVRATOR, TOTIVSQVE CONTINENTIS CVM SVMMO IMPERIO ITERVM LEGATVS. PRO AVI DECORA PRÆTER SVMMVM FASTIGIVM ÆQVAVIT. HIERONYMVS LANDO EQVES PARENTI OPTIMO POSVIT. VIXIT ANNOS LXIV. D. XII. OBIIT XII. KAL. FEB. MDCXVIII.

Secundæ verò:

IOANNI LANDO HIERONYMI FILIO, ANTONII D. MARCI PROCVR. FRATRI, SENATORI PRÆSTANTISSIMO, PIETATE, RELIGIONE, INNOCENTIA LATE COSPICVO. EX OPIBVS SVIS NIHIL SIBI, PRÆTER IVS LARGIENDI INDVLSIT. DEO ASSIDVE, ET PATRIÆ INSERVIENS OPTIME MERITVS, MAXIMA TAMEN ANIMI MODERATIONE AD HONORVM CVLMINA CAPESSENDA, SVSTINENDAQVE NON SIBI, SED FRATRIBVS SVMMO ÆRE, AC LABORE EST SVFFRAGATVS, QVI SEX PVLCHERRIMO FAMILIÆ DOCVMENTO VNA CONCORDITER, ATQVE ADEO FELICITER LONGÆVI VIXERE. HIERONYMVS LANDO EQVES MAGNA EIVS LIBERALITATE AVCTVS PATERNI ANIMI PARVO INGENTIVM MERITORVM, EXIGVVM HOC M. D. VIXIT AN. LXXIII. M. VII. OBIIT. XVIII. KAL. IAN. MDCXXXVI.

Ter-

Tertiæ autem:

HOS HABVIT CVLTVS. VITALIS LANDO HIERONYMI FILIVS, ANTONII PROCVR FRATER. QVI IN OFFENSO GRADV PER OMNES HONORES VECTVS, CONSILIARII MVNERE NON SEMEL AVCTVS, PATAVINA PRÆFECTVRA PRÆCIPVE ENITVIT. DEMVM ACERBISSIMIS ARTICVLORVM DOLORIBVS, A PVBLICIS CVRIS ABDVCTVS, CVM OCTO, AC SEXAGINTA ANNOS EXPLESSET MORTALITATIS, RELIQVVM IN EREMO CAMALDVLENTIVM AD COLLES EVGANEOS HVMARI MANDAVIT. HIERONYMVS LANDO EQVES PATRVO B. M. CENOTAPHIVM POSVIT. DECESSIT ANNO MDCXXXI. NONO KAL. DECEMBRIS.

In tabula altaris habetur a *Marco Titiano* adventus Spiritus Sancti super Apostolos, linguarum ignearum forma.

Altare B. *Mariæ* Virg. cum subjecta dimidiata Luna habet æternum Patrem inter Cherubim, labore *Sancti de Cruce.*

Sacellum Sanctiss. Sacramenti ad Domum *Malapetram* pertinens, a *Petro Malaumbra* S. *Episcopum*, S. *Catharinam*, & S. *Agneten* accepit.

Prope Sacrarium, Altare habet S. *Michaelem* Archangelum, opere *Petri Mera.*

Habetur ibidem tabula mobilis, mediocris magnitudinis, quàm plurimis figuris, a *Carpacio* picta.

Sepulti sunt heic duo Episcopi; alter *Usseriæ*, qui obiit anno 1450. & fuit de Domo *Fornace.* Alter *Imeriæ* anno 1361. qui nominabatur *Octobellinus* de *Corradis Lodio.*

Haud procul Epitaphium *Pelletterii* Medici *Galli* celeberrimi est, quem ob raram virtutem decoravit monimento Cardinalis de *Lorena*, Venetiis degens an. 1551.

Prope Majus Sacellum sepultus jacet *Victor Pisanius*, qui quod gestis egregiis publicam libertatem in bello cum *Genuensibus* defenderat, a Sereniss. Senatu elatus est, statuamque accepit equestrem, Inscriptione appositâ:

INCLYTVS HIC VICTOR PISANE STIRPIS ALVMNVS
ARMORVM HOSTILEM CAPVT ÆQVORE CLASSEM
TIRRENO STRAVIT, HVNC PATRIA CLAVDIT, AT ILLE
EGREDITVR CLAVSAM RESERANS, VBI BRVNDVLVS ALTIS
STRAGIBVS INSIGNIS DEDVCIT IN ÆQVORE BRINTAM.
MORS HEV MAGNA VETAT, TVNC CVM MARE CLASSIBVS IMPLET.

E diverso latere jacet *Antonius Grimani* Dux; & e regione *Petrus Grimani Ungariæ* Prior.

Hic asservatur manus S. *Antonii Abbatis*, aliæque reliquiæ, ut Spina Coronæ D. N. *Iesu Christi.*

XENODOCHIUM S. ANTONII.

Confraternitas Nautarum.

Non procul S. *Antonii* Templo jam dicto, habes ejusdem nominis Xenodochium, vel Nautarum scholam a Sereniss. Reipub. secundum votum erectam, ubi nautarum auxilio civitas

tas Scodra in Albania, Turcarum impressione liberata fuerat.

MONIALES CAPUCINÆ
Castelli.

Ibi prope erectum fuit Monasterium Monialibus Capucinis anno 1668. operâ *Francisci Vendramini*, qui locum Monialibus concessit.

Anno 1675. Templum ædificatum fuit, cujus unicum Altare Nativitati Virginis dicatum.

TEMPLUM S. DOMINICI.
Regulares Dominicani.

Marinus Georgius Dux, cognomento *Sanctus*, Templum hoc & Monasterium erigi curavit anno 1311. quod postea anno 1590. renovatum fuit & ampliatum.

Altaria habet XI. Super majus quatuor sunt Angeli ænei a *Bartholomæo Bregantio* elaborati, qui ligneum Tabernaculum eleganter insculptum, ac optimè inauratum, sustinent. Totumque fere Templum picturis ornatum est.

Statim ubi Templum ingressus fueris ad sinistram habes picturam sub Organis, ubi *Iesus Christus* multis cum Angelis, S. *Dominicus*, S. *Antonius*, S. *Thomas*, & S. *Petrus*, a *Malumbra*.

Sequitur Tabula S. *Feboniæ*, in qua & B. Virgo, & *Christus*, ac Angeli plurimi, e *Palma*.

Post hanc S. *Raymundi* tabula, in qua videtur idem Sanctus super aquas incedens, habitum pro velo distendens, ibi & Pater æternus in aëre inter multos angelos, & Angelus major eundem sanctum dirigens; ex *Aliense*.

Deinde alia habet S. *Catharinæ* desponsationem cum *I. Christo*, præter quem adstant B. Virgo *Maria*, S. *Paulus*, ac S. *Joannes Evangelista*, cum aliquot Angelis; excellenti *Jacobi Palmæ* opere.

In alia, quæ sequitur, S. *Dominico* concionem habenti in Templo, quidam obsessus catenîs vinctus apparet; operâ *Maffæi Veronæ*, Discipuli Pauli.

Alia habet *Mariam* V. quæ miraculosè exercitum lapidibûs expellit; eodem *Maffæo* auctore.

Majori in Altari, adest delineatio ex *Ferrariense*.

In Choro, in tabula nimirum apposita videtur Beata Virgo, multis cum sanctis ex ordine Dominicanorum, qui flexîs genibûs a *Christo*, in indignationis signum fulmina manibûs tenente, remissionem Peccatoribus implorant; e *Claudo* de *Vase*.

Post

Poſt Majus Altare ad ſiniſtram, habes tabulam, ubi B. Virgo puerum ulnis geſtat, S. *Hyacinthus*, S. *Dominicus*, ac S. *Franciſcus* *Palmæ* artificiô.

Sequitur *Mariæ* Annunciatio; *Fialeto* pingente.

Deinde videbis in alia pictura *Palmæ*, Devotionis S. *Dominici* Inſtitutionem; B. Virginem Lauretanam, multis cum Angelis, ac Sanctis Epiſcopis; opus omni dignum æſtimatione eſt.

Poſtea invenies Tabulam, Nomini Dei dicatam, in qua Sanctiſſ. Trinitas multitudine Angelorum circumſepta eſt; ex eodem *Jacobo Palma.*

Succedit alia, in qua *Chriſtus Lazarum* evocat e ſepulchro; *Fialeti* pictore.

Alia habet Virg. Annunciationem, ac multos ſanctos; operibus *Joannis Boni Conſilii.*

A capite iterum incipiamus alium picturarum ordinem ſuper Eccleſiæ coronidem. Prima poſt Organa pictura habet Annunciationem Virginis; a *Marco Titiano.*

Sequitur *Mariæ* viſitatio Eliſabethæ facta multis cum figuris; a *Maffæo Verona.*

Deinde in ſequenti dimidia luna multi Angeli; a *Bernardo Prudente.*

Alia, quæ ſequitur, habet adorationem *Chriſto* a Paſtoribus exhibitam; a *Maffæo Verona.*

Sequitur tandem Virginis Præſentatio in Templo; a prædicto Auctore.

Lacunar, in quo vita & miracula S. *Dominici*; quatuor Evangeliſtæ, aliique ſancti, ac ſanctæ, ordinis Dominicanorum, eſt a *Fialeti* depictum.

In hujus Monaſterii Clauſtro quàm plurima habes Epitaphia; unum eſt *Stephani Doria*, inſcriptum:

STEPHANVS DORIA FLORENS GENERE, OPIBVS, ÆTATE, AC SPE, PRIMO VIX LIMINE IVVENTVTIS (PROH DOLOR) SVBLATVS CÆTERIS OMNIBVS RELIQVIT CONTINENTIÆ, ATQVE INNOCENTIÆ EXEMPLVM SINGVLARE, PARENTIBVS VERO MOESTISSIMIS, ET AMICIS DESIDERIVM, QVALE NEMO ANTEA TRISTE, AC LACRIMABILE. VIXIT ANNOS XXII. MENSES VIII. OBIIT DIE XIX. DEC. MDXLII.

Ibidem jacet *Paulus* Conſtabilis hac cum inſcriptione:

PAVLO CONSTABILI PATRITIO FERRARIENSI PRÆDICAT. FAMIL. GENERALI MAGISTRO, QVI PHILOSOPH. AC THEOLOG. INTERP. HÆRETIC. PRAVIT. INQVISIT. SACRI PALATII MAGISTR. SVMMIS VIRTVTIBVS AD SVMMAM DIGNITATEM IN SVO ORDINE SIBI ADITVM PATEFECIT. VNDE PROVINC. ILLVSTRAND. ET COMMODO COMMVNI, AD QVOD NATVS ERAT, OMNI ANIMI, ET CORPORIS CONTENTIONE CONSVLEN. MDLXXXII.
F. PAVLVS ISARESIVS MIRAND. MAG. PROV. TER. SANCT. AC SOC. NOM. TOT. ORD.

Habetur memoria *Nicolai Maſſæ*, Medici Celeberrimi, ac *Apollonii* ejuſdem Nepotis; primi effigiem marmoream, ab *Alexandro Victoria* ſculptam appoſuit *Maria* ejus Filia; cui ſic inſcriptum:

NI-

NICOLAI MASSÆ MAGNI PHILOSOPHI, AC MEDICI, MARIA F. POSVIT. MDLXIX.

Sub altero verò ſic:

MONVMENTVM APOLLONIO MASSÆ PHILOSOPHO, AC MEDICO ANTONIJ FILIO POSITVM, VT ESSET EIVS IVDICIVM VIRTVTIS, AD FAMILIÆ, NOMINISQVE MEMORIAM SEMPITERNAM. MDLXXII. KAL. AVGVST.

Ibidem requieſcunt *Cæſar Alberghettus*, [1] *Hieronymus Quirinus* [2], *Auguſtinus* de *Angelis* [3], aliique illuſtres viri [4].

Hoc in Templo venerantur reliquias S. *Feboniæ*, aliaſque.

S. FRANCISCUS DE PAULA,
Regulares Minimi dicti.

Erat in hoc loco pervetuſtum, ac lapſum minans Sacellum S. Bartholomæo dicatum; anno tamen 1586. a Domo *Quirina* cœpit reædificari, mox piorum eleemoſynis completum. Heic tredecim ſunt altaria.

Anno vero 1618. D. *Cæſar Carafa*, Nuntius Apoſtolicus, hunc locum regularibus *Minimis* a Senatu impetravit, unde Templi S. *Franciſci* de *Paula* novum nomen accepit; quocirca ſuper Majorem portam, hanc poſuere Inſcriptionem:

D. O. M.

ET DIVIS BARTHOLOMÆO APOSTOLO, ET FRANCISCO DE PAVLA CONFESS. ECCLESIAM HANC CONSECRAVIT GEORGIVS PERPIGNANVS EPISCOP. AQVILIENS. DE MANDATO ILLVSTRISS. DD. FRANCISCI VENDRAM. S. R. E. CARD. PATRIARCHÆ VENETIARVM. ANNO A PARTV VIRGINIS: MDCXIX. SERENISS. ANT. PRIVLO DVCE. DIE VI. AVGVSTI.

Idem D. *Cæſar Carafa* lacunar fieri curavit, ac depingi; in cujus medio *Chriſtus* eſt reſurgens, & in angulis quatuor Eccleſiæ Doctores. item, quatuor Evangeliſtæ, Annunciatio Virg. *Chriſti* Nativitas; ſunt & duæ hiſtoriæ de familia *Carafa*; ut & ejuſdem inſignia, quatuor in locis appoſita, ſcilicet *Paulo* IV. Pontifici, *Carolo* Cardinali, *Tiberio Nuceriæ* Duci, & *Joanni Palliani* Duci ex eadem domo.

Fieri itidem fecit Sacellum ad Majoris dexteram, ubi ejus ſepulcrum, & hæc Inſcriptio:

CÆ-

[1] Ejus memoria ita habet:

CÆSARI ALBERGHETTO IVRIS CONSVLTISSIMO DVM HERCVLIS II. DVCIS FERRARIÆ DECRETO MAGNACABALLI INSIGNI CVM LAVDE PRÆEST IMMATVRA MORTE PRÆVENTO ALBERGHETTVS PATER PIENTISS. P. VIXIT ANNOS XXIV. D. XX. OBIIT AN. SAL. MDXLIII. VI. KAL. SEPT.

[2] Sic ejus Inſcriptio habetur:

HIERONYMVS QVIRINVS, NE SERVI CADAVER INFERRETVR VBI CORPVS CONFICITVR DOMINI HIC VOLVIT HVMARI, QVI ADOLESCENS IN THOMÆ DONATI VERBA PRIMVM IVRAVIT, QVEM IN MONASTICA DIGNITATE SVBSEQVVTVS, ET PATRIARCHA, PATRIARCHAM IVXTI TENAX IMITATVS: OBIIT.

[3] De ipſo ſic legimus:

AVGVSTINVS DE ANGELIS PATRIA PISAVRIENSIS, SIBI FRATRIBVSQVE SVIS AC EORVM POSTERITATI HOC SACRVM DICAVIT MCCCCXCVIII. SISTE GRADVM; HVC TANDEM MISERI DESCENDITE, HÆC EST CERTA SOPORIFERÆ META TENENDA VIÆ.

[4] Hic etiam requieſcit *Caſandra Fidelis*, quæ virtutibus ac ſcientiis ornata (quod raro accidit fœmineo ſexui) a *Politiano*, ac *Hermolao Barbaro* omnem meruit reverentiam; ipſamque *Sabellicus*, aliique celebres ſcriptores ſuis in ſcriptis concelebrant. *Sanſovinus* Lib. I.

CÆSAR CARAFA FILIVS DIOMEDI, FRATRIS ILLVSTRISSIMI TIBERII CARAFÆ DVCIS NVCERIÆ, PATRIA RELICTA. ALIAM INVENIT. SENATVS VENET: ERGA SE BENIGNITATE, VBI IN SPEM CERTAM SIBI POSVIT HANC DOMVM QVIETIS VSQVE AD DIEM MVNDI VLTIMVM. VT PLVRES APVD DEVM HÆC RESPECTA PRO SE SANCTOS DEPRECATORES HABERET, CÆSAR CARAFA BEATI E PAVLA FRANCISCI FAMILIAM SVMMO STVDIO TRADVCENDAM IMPETRAVIT, VBI IPSE SIBI, ET POSTERIS SVIS SACELLVM, AC MONVMENTVM ÆDIFICANDVM CVRAVIT.

Ex præfata inſcriptione credo Martinonium occaſionem ſcribendi ſumpſiſſe, quod dictus locus a *Cæſare Carafa* eſſet Minimis a Senatu impetratus; ſicut & nos ſuprà adnotavimus: verùm in majoris Sacrarii laterariis duobus lapidibus multò vetuſtioribus a *Quirina* familia Minimis conceſſum legimus. In altero lapidum ſic legitur [1].

SVPERIOREM HANC TEMPLI ÆDEM CVM DVOBVS VTRINQVE CONDITIS MONVM AD EORVM TVMVLANDA QVIRINÆ GENTIS OSSA QVORVM NOMINA IN IPSIS DESIGNATA LEGVNTVR. ILLE IDEM JOANNES QVIRINVS HIERON. FILIVS, QVI EX PATRE LOCVM HVNC REV. FRATRIB. S. FRANCISCI DE PAVLA CONCESSIT, VT MEMORIÆ SVI NOMINIS, NON SINE CHRISTIANÆ RELIGIONIS ZELO CONSVLERET A FVND. ERÆXIT. AN. SAL. M. D. LVIII.

E regione verò ita habetur:

SACRAM HANC SEDEM, VBI FVIT ANTIQVITVS D. BARTHOLOMÆI TEMPLVM A BARTHOLOMÆO QVIRINI CASTELLANENS. EPISC. VNA CVM PROXIMO XENODOCHIO A FVNDAM. ERECTVM, IVRISQVE PATRONAT. ET PRIORATVS TITVLO DECORATVM, REV. FRATRIB. SAN. FRANCISCI DE PAVLA CVM RELIGIONIS IN VRBE DOMICILIVM QVÆRERENT, ADIVNCTIS INSVPER ALIQVOT VICINIS ÆDIB AD COENOBIVM IISDEM ÆDIFICAM.

MARINVS CONCORDIÆ EPISC. ET IO. QVIRINVS FRATRES, ET HIERON. FIL. NEC NON FRANCISCVS, ET ALOYSIVS QVIRINI PARITER FRATRES, ET STEPHANI HIERONYMI FRATRIS FILII, DOMESTICÆ OMNES IN DEVM OPT. MAX. PIETATIS IMITATORES, MOTV PROPRIO, IMPRIMISQVE PONTIFICIO ACCEDENTE CONSENSV LIBERALITER, AC MVNIFICE CONCESSERVNT. AN. SALVTIS MDLXXXIV.

Ad ſiniſtram majoris adeſt aliud Altare cum tabula; a *Palma* depicta.

In Altari S. *Franciſci de Paula* multa ejuſdem ſancti miracula ſunt depicta a *Petro Malumbra.*

Sacrarium S. *Mariæ Lauretanæ* habet ejuſdem Virginis imaginem, ſicut & S. *Franciſci* de *Paula*, & S. *Caroli Boromei*; & in altero latere *Chriſtum* mortuum, in altero *Chriſtum* reſurgentem; operibûs *Tintoreti.*

Tabula Altaris Virginis de *Pietate*, quæ *Chriſtum* mortuum brachiis tenet; opere *Jacobi Palmæ.*

In Altari prope Cathedram variæ Sanctorum reliquiæ aſſervantur.

Ibi habentur corpora Sanctorum *Hyacinthi*, & *Hippolyti* Martyrum.

Nuper proſpectum Templi, ac Majus altare ad recentiorem

[1] Ita componitur hæc contradictio, ex male intellectis Inſcriptionibus, aliarumque rerum ignorantia orta; *Cæſar Carafa* non locum a Senatu *Minimis* impetravit, cùm ipſum verè familia *Quirina* eiſdem conceſſerit, ut bene habent Inſcriptiones; ſed, cùm *Minimorum* ordo *Venetiis* non fuiſſet, nec potuit eſſe, niſi prædictus *Carafa* permiſſionem a Senatu obtinuerat; ut clarè loquitur Inſcriptio illis verbis: *Cæſar Carafa B. e Paula Franciſci familiam ſummo ſtudio traducendam curavit &c.*

formam reduxerunt, ac marmoribus ornârunt.

PARVUM XENODOCHIUM.

Contiguum prædicto Templo S. *Francisci* de *Paula* parvum est Xenodochium; ubi plurimæ aluntur pauperes viduæ; quod etiam est sub jure patronatus Familiæ *Quirinæ*, quæ vulgò dicitur *delle Papozze.*

S. S. PETRUS & PAULUS;

Nosocomium.

Non procul a prædicto aliud habetur Nosocomium pauperum vulneratorum; heic parvum adest Sacellum, & præter duo Altaria, nihil consideratione dignum continet.

S. MARIA ARMAMENTARII,

Sacellum.

Unicum habet Altare, sed pulcherrimè ornatum, in quo B. Virgo cum Puero *Iesu*, & S. *Joannes* Bapt. sunt opere *Bartholomæi Scaligeri.* Sacellum hoc est Armamentario contiguum; & tamen sub cura Xenodochii Pietatis.

TEMPLUM S. BLASII;

Parochia Presbyterorum.

Possidebatur hoc Templum a *Græcis*, antequam Templum S. *Georgii* construerent. Erectum fuit anno 1052. a Familia *Boncila;* secundum alios a familia *Bereghi;* secundum alios verò a Nautis orientalibus. tria tantum habet Altaria.

Hic asservatur brachium integrum S. *Blasii.* Nuper variis picturis, ac ornamentis decorari incepit, nondum verò completum est.

S. MARTINUS;

Parochia Presbyterorum.

Tempore, quo *Longobardi Ravennam*, ac *Patavium* sæpissime infestabant, *Ravennates* ac *Patavini*, hanc in Insulam confugientes sibi Templum erexerunt. Postea verò a fundamentis reædificatum fuit secundum formam *Sansovini* Sereniss. Reipub. Architecti.

Novem habet Altaria. Lacunaris mirabilis architectura, depicta a *Dominico Bruni Brixiensi*, in medio tamen *Jacobus Pedrali*,

li, item *Brixiensis*, *Martinum* Episcopum, in cœlum ab Angelis delatum depinxit.

In testimonium filii amoris erga matrem, hæc posita fuit Inscriptio:

D. MAGD. DILECTÆ MATRI IAM VITA DEFVNCTÆ, SIBIQVE PRÆSBIT. BENEDICTVS MOLINO, INSIGNI PIETATE FILIVS, VT EIVS IN GREMIO IACENS ALIQVANDO, IN PATRIAM REMIGRARET, E CVIVS VTERO EGREDIENS, HVC OLIM MIGRAVERAT VIVENS.
H. M. P.

Adest & *Joannis Salomoni* effigies marmorea cum hac Inscriptione:

IOANNI SALOMONO ALOYSII SENATORIS AMPLISSIMI, AMPLISSIMO SENATORI FILIO, ELEGANTIA MORVM, VITÆ INTEGRITATE SVPER LAVDES CELEBRANDO. IN REPVBLICA ADMINISTRANDA OPTIMATI CASTIGATISSIMO, FORIS CLARO, DOMI ADMIRANDO, IOANNI, FRANCISCO, IACOBO, PETRO FRATRIBVS PRÆCLARISSIMIS SVPERSTITI. PROVINCIÆ FORI IVLII IN ARCE PALMÆ SVMMO CVM IMPERIO PRVFECTO VITA FVNCTO. BERNARDVS MAVROCENO CONSOBRINVS EX TESTAMENTO COMMISSARIVS. HIC MEMORIÆ MONVMENTA PROFLIGANDIS ANNORVM VIRIBVS ÆTERNVM MENSVRA. P. C. MDCXCIX.

Est & nobile depositum *Francisci Ericii* Ducis anno 1633. à Matthæo Cornerio celebri Sculptore elaboratum. In medio ejus statua naturalis magnitudinis Throno insidens, actu supplices audiendi; sic illi est inscriptum:

DEI GLORIÆ.
PATRIÆ AMORI, POSTERITATIS DOCVMENTO, FRANCISCVS ERICIVS VENETIARVM DVX, COELESTI OPE, REIPVBL. BENIGNITATE, PRÆCIPVIS DIGNITATIBVS TERRA, MARI PERFVNCTVS, DECIMVM SVMMO ARMORVM INSIGNITVS IMPERIO, ABSENS AD PRINCIPATVS FASTIGIVM EVECTVS, VIVENS HOC PERENNE GRATI ANIMI MONVMENTVM FIERI IVSSIT.

In sinistra ad Templi ingressum adest tabula, in qua S. *Joannes* Evangelista; ex *Matthæo Ponzonio*.

In Sacello ad sinistram Majoris adest *Christi* resurrectio, *Coneglanô* artificî.

Ad sinistram verò prædicti Sacelli adest *Christi* flagellatio, ex *Jacobo Palma*.

Ad ejusdem verò dexteram Christus Calvariæ montem ascendens, ex eodem *Palma*.

In Sacello Naupegorum, super Arcum videtur Imperator S. *Martino* in convivio inserviens, ex *Petro Vecchia*; intus verò Sanctiss. Trinitas multis cum Sanctis in Paradiso; in lateribus verò martyrium, S. S. *Phocæ*, & *Marii*; omnia a dicto *Vecchia*; Altaris Tabula, ubi S. S. *Marcus* & Martinus, est manu *Joannis Laudis*. Circa tabulam S. *Martini* vita, ex prædicto *Petro Vecchia*.

Contigui Sacelli tabula, in qua B. *Laurentius Justinianus*, est ex *Palma*.

Super Organa *Christi* Cœna cum Apostolis, ab *Hieronymo* de S. *Cruce* depicta fuit anno 1549.

Ex hujus latere adest *Christus* in horto orans, ex *Hieronymo Foraboschio*.

Super primum Sacellum post ingressum Templi videtur S. *Phi-*

lippus Nerius prædicans multis, inter quos quidam omnino nudus; opere *Zanchi.*

In ſiniſtro, ac dextro lateribus Majoris altaris duabus picturis exprimitur deſtructio exercitus *Sennacherib*, & videtur Angelus eundem expellens; ex *Zanchi.*

Sacrarium itidem habet Lacunar, mirabili architectura decorum, manu *Simeonis Guglielmi.* In medio adeſt Virgo in Cœlos aſſumpta, multis cum Angelis, S. *Joanne* Evangeliſta, ac S. *Petro*, ex eodem *Zanchi*; cujus & aliæ quam plurimæ picturæ ibidem exſtant.

Hic aſſervatur dimidia S. *Martini* veſtis, ut & fruſtrum ligni S. Crucis, aliæque Reliquiæ.

S. JOANNES BAPTISTA;
Xenodochium prope S. Martinum.

Parvum habet Sacellum Xenodochium, pauperibus Mercatoribus Collegii Sericariorum, vulgo *Tuſcia*, ſubveniendis erectum.

In ipſo duo Altaria, in quorum uno S. *Joannes Baptiſta* Chriſtum baptizans; in altero verò *Maria* V. ac puer *Ieſus*, ſunt opere *Jacobi Palmæ.*

Contiguum huic Xenodochio, hoſpitiolum erectum eſt Sororibus Tertii ordinis S. *Dominici*, quæ nuper parvam eccleſiolam exſtruxerunt.

TEMPLUM S. JOANNIS IN BRAGOLA;
Parochia Presbyterorum.

Inter octo vetuſtiſſima Templa S. *Magni* operâ ædificata numeratur; hoc verò anno 811. a fundamentis *Joannes Talonicus* reædificari curavit.

Denominationem, quam habet, aliqui a quadam *Alexandriæ* Provincia, ex qua Corpus S. *Joannis Eleemoſynarii* Templi Patroni tranſlatum fuit, deſumptam volunt. Alii ex Platea, quæ veteri lingua *Bragola* a Venetis dicebatur. Vel a loco piſcationis, eò quòd pro piſcari, *bragolare*, Veneti dicant, cognomentum ſumſiſſe opinantur.

Tredecim habet Altaria, optimis conſpicua picturis; ad ſiniſtram ingreſſus in Templum, videtur e *Paride Bordonio*, *Chriſti* Cœna cum Apoſtolis.

Poſtea *Chriſtus* pedes Diſcipulorum lavans e *Jacobo Palma.*

Sequitur *Chriſtus* ad *Pilatum* adductus, ubi etiam *Petrus* Ancil-

lam alloquens; itidem *Christus* in horto comprehensus, ex eodem *Palma*.

Sacellum S. *Andreæ* tabulam habet in tres loculos divisam, in quorum uno S. *Hieronymus*, S. *Andreas* in altero, ac S. *Martinus* in tertio; tribus majoribus loculis tres subsunt minores, primus S. *Hieronymum* in eremo, secundus S. *Andreæ* martyrium, S. *Martinum* equo insidentem tertius habet. Omnia sunt insigni *Victoris Carpacii* opere.

A Majoris Altaris parte, ubi lignum S. Crucis asservatur, elegans adest Tabula, in qua *Constantinus* Imperator, ac *Helena* ejus mater crucem manibus tenent; ibidem tres loculi distincti sunt, in uno *Helena* inter Consules Throno insidet; In altero eadem Regina Crucem perquiri jubet; in tertio tandem, ad ejusdem Crucis contactum, mortuus reviviscit; hæc *Vivarinus* eleganter depinxit.

Tabula Majoris Altaris, in qua S. *Joannes Christum* baptizat, ubi & quam plurimi Angeli, opere est *Baptistæ* de *Coneglano*.

Ostiolum, quo oleum sanctum occluditur, adpictam habet *Christi* resuscitationem, ex *Vivarino* anno 1498.

Inferius tres aliæ tabellæ ex eodem *Vivarino*. in quibus *Christus*, S. *Marcus*, & S. *Joannes* Evangelista depicti sunt.

Post Sacrarii portam habes Christum Columnæ alligatum, ac flagellatum, & eundem *Christum* in alia tabula arundinem tenentem, ex *Leonardo Corona*.

Urnæ, in qua Corpus S. *Joannis Eleemosynarii*, S. Salvatoris Caput *Vivarinus* præfatus adpinxit.

Præter prædictum prædicti S. *Joannis Eleemosynarii* Corpus, Brachium S. *Valentini*, Fragmenta aliqua ex S. *Joanne Bapt*. S. *Liberale*, ac S. S. *Erasmo*, & Laurentio etiam in Templo servantur.

Lacunar Templi, ac Majus altare, ad augustiorem, & recentiorem formam nuper redacta sunt. Sacrarium etiam renovari curavit D. *Joannes Burleri*, ab eodem templo cognominatus, ubi suam ac fratris effigiem ac sepulchrum posuit.

SANCTUM SEPULCRUM;

Moniales S. Francisci.

Turcis Eubœam Archipelagi Insulam devastantibus, *Polisena Præmacina*, & *Beatrix Raineria*, pro incolumitate castitatem voverunt; ideoque ubi primùm *Venetias* appulerunt, adjuncta *Maria Canali* hocce templum ac Monasterium ædificari curarunt; quamvis alii a Mercatoribus in Hierusalem negotiationem exercentibus initium sumsisse credant.

Tria habet Templum altaria; in ejusque medio pergrande

marmoreum est ad instar Hierosolymitani sepulcri, quod magnam Templi partem occupat, anno 1488. erectum. Intus habet magnificum Altare optimis ex marmoribus, quod quatuor Angeli sustinent; frons Altaris, in quo optimi porphyritæ copia, sic legendum exhibet:

SVRREXIT VITA CHRISTVS DE MORTE TRIVMPHANS
EXVRGAT DOMINO IAM PIA TVRBA COMES.

Ejusdem altaris palla, optimis discoloribusque lapidibus ornata, duas habet omni nota spectabiles columnas propter marmoris pulchritudinem.

Ostiolum sepulchrum claudens æneum est, & anaglyptice elaboratis figuris Patrum animas e *limbo* eductas repræsentat. supra habet figuram S. *Joannis Bapt.* S. *Petri*, ac *Christi* resurgentis. Super coronidem vero sic leges:

HIC INTVS EST CORPVS IESV CHRISTI.

Infra vero:

HIC DEVS EST, VERÆQVE CRVCIS PARS, ATQVE COLVMNÆ

Marmoribus optimè elaboratis clauditur ab utroque latere Altare, in quibus hæc Carmina scripta sunt:

CONSCIA VVLNERIBVS DOMINI HIC CRVCIS, ATQVE COLVMNÆ PORTIO, ET IPSE PARENS RERVM, PROSTRATVS ADORA.

Ad sepulcrum per octo gradus patet accessus, ibique *Christi* imago naturalis magnitudinis magna populi frequentia ac devotione colitur. Super ostium serpentino lapide ornatum sic habes:

SEPULCRUM IESU CHRISTI.

Extrinsecus ad sinistram habentur hæc Carmina:

HOC MIRVM SPECTETVR OPVS COMPAGIBVS AVCTVM,
RVPIBVS ARTIFICI SAXA REVVLSA MANV.
GENS MAVSOLEVM SILEAT VESANA SEPVLCHRVM.
QVOD FVIT, ET DOMINI MARTIA ROMA SVI.
ILLA DVO CONGESTA VIRI MONVMENTA FVERE,
HOC CHRISTI TANTA MOLE PARATVR OPVS.
QVANTO HOMINES SVPERVM PRÆSTAT REX SVMMVS, ET AVCTOR,
TANTO HOC EST ILLIS CLARIVS, ET MELIVS.

Ibique videtur *Hieronymi Contareni* statua, cui sic inscriptum est:

HIERONYMO CONTARENO D. MARCI PROCVRATORI, MARITIMA DISCIPLINA, FORTITVDINE ANIMI, ET BELLICIS ARTIBVS PRÆSTANTISSIMO, TRIREMIBVS SEMEL, ET ITERVM PRÆFECTO. CYPRI A PIRATIBVS DEFENSORI, AMICO VERO, ET FIDELI ALOYSIVS FOSCARIVS. P. C. VIXIT ANNO LVI. OBIIT MDLXXVII.

Ibidem effigies marmorea *Joannis Perandæ* Medici, ac Philosophi hac inscriptione insignita:

IO: BAPTISTÆ PERANDÆ PHILOSOPHO, AC MEDICO NOBILISSIMO, QVI PRÆCLARISSIMARVM ARTIVM PRÆSSIDIO MVNITVS, VEL FLORENTIS INGENII ACVMINE, VEL DIVTVRNO MEDICINÆ VSV, DESPERATOS QVOSQVE DVM SANARI POSSE OSTENDISSET, IMMITI FATO CIVITATIS EREPTVS EST. VIRO SE BENEM. F. DECESSIT XIV. KAL. MARTII. MDLXXXVI. ANNO ÆTATIS LIII.

Sub Organis sic legitur:

D. O. M.

Chiesa di S. ZACCARIA, *di Monache Benedictine.*

Ecclesia S. ZACHARIÆ.

Architectura Leonardi Bramante.

L' Eglise de S.t ZACHARIE.

BIBLIOTECA

D. O. M.
LAVRENTIVS BRAGADENO FANTINI F. SENATORI PRVDENTISS. RELIGIONIS, AC HVMANITATIS AMANT: FORENSIBVS PRÆTVRIS OCTIES MAGNIFICENT: GESTIT, E PATAVINA DEMVM PRÆFECTVRA AD CONSILIARII GRADVM EVECTO; IN IPSOQVE SVBLIMI APICE, DVM AD MAIORA SVA IPSVM VIRTVS ATTOLLERET VITA FVNCTO. LAVRENTIVS NEPOS IN TANTI VIRI MEMORIAM. P. cIɔ Iɔ CXV.

Super Sacrarii portam ſic:

ANDREAS GROTTI GEORGII FILIVS, GEORGII PATER GASPAR NEPOS EX IACOBO FRATRE, CIVES VENETI MERCATORES, TEMPLVM IN HANC AVGVSTIOREM, PRÆSTANTIOREMQVE FORMAM ARAM ASSVMPTÆ DEIPARÆ VIRGINI, SACRAM PIO ANIMO, ÆRE PROPRIO EREXERE.

Tabula Majoris Altaris, in qua Virginis Aſſumptio in Cœlum, eſt opere *Palmæ*. Ibique aliæ duæ picturæ ex *Antonio Baſſano*, in quibus Virginis ejuſdem funera exprimuntur.

Super Altare ex parte Monaſterii, depicta eſt Virginis præſentatio in templo, a *Peranda*.

Hic venerantur Corpus S. *Aureliæ* Martyris.

XENODOCHIUM PIETATIS,

Infantium a Genitoribus derelictorum.

Infantes Genitoribus deſtituti, qui magno ſunt numero, hîc aluntur, ac bonis artibus inſtruuntur.

Templum quidem vetuſtiſſimum erat, nuper verò reſtauratum, ac variis picturis ornamentiſque illuſtratum fuit; ibique quinque erecta fuerunt Altaria.

In Primo ſiniſtro Altari ad Templi ingreſſum, habes tabulam, in qua *Mariæ* Viſitatio ad *Eliſabeth* eſt, opere *Caroli Loth.*

Super Templi portam introrſum adeſt Circumciſio Domini *Ieſu* a *Palma* delineata.

Pictura in Sacello Roſarii, eſt operibûs *Perandæ.*

Itidem ad ſiniſtram Chriſtus reſurgens eſt *Cechini* opere, e cujus regione Chriſtus triumphans Hieruſalem ingreditur; ex *Sebaſtiano Mazzenio* Florentino.

Poſt Chriſti Altare videtur idem in medio Doctorum diſputans, ex *Joanne Carboncino.*

Poſtea habes ex *Pechino* Magorum adorationem, & e regione hujus S. *Antonium Patavinum* apud Populum concionantem; in cujus conſpectum cadaver expoſitum; ex præfato *Carboncino.*

S. ZACHARIAS;

Moniales S. Benedicti.

Anno 827. *Juſtiniani Participatii* Ducis Veneti juſſu hoc Templum erectum fuit, S. *Magno* eum admonente per revelationem, conſilio vero, & auſpiciô *Leonis* 4. *Byzantini* Impera-

ratoris [1].

Benedictus Papa 3. cum *Venetias* venisset, huic Templo, dono dedit corpora sanctorum *Pancratii*, ac *Sabinæ* Martyrum; quæ nunc ibidem habentur.

Magna possidebant antiquitus Prædia hujus loci Moniales, ita ut etiam ad ipsas pertineret locus, ubi nunc Divi *Marci* Platea, quem ipsæ, *Sebastiano Ziani* Duce, plateam augustiorem reddere volente, cum aliis possessionibus Tarvisiani territorii commutarunt; hancque ob causam, Ducem quotannis earum Templum die Paschæ visitaturum, spopondisse fertur.

Consumpto vero ex parte antiquo ædificio, Senatus deliberatione, novo Templo initia data sunt, Principe *Foscaro*.

Anno 1595. restaurato aliquantulum Templo, moniales, interventu Ducis, ac Senatus, corpora prædicta sanctorum solemniter transtulerunt in novum, eaque in suis sepulcris super Altaria honorifice posuerunt.

Templum magnificum est, marmoribus dives, columnis spectabile, picturis celeberrimum; ejusque frons, licet vetusta, non desinit esse mirabilis lapidum valore, ac operis elegantia.

Super Portam apposita est S. *Zachariæ* naturalis magnitudinis effigies marmorea, quam sculpsit *Alexander Victoria*.

Majus Altare ad Insulæ formam porphyrite, ac ophite abundat. Ad sinistram ingressus Templi jacet *Marcus Sanutus*, in cujus sepulcro ita legitur:

MARCO SANVTO FRANC. F. SENATORI IN R.P. PRIMARIO, ELOQVENTIA, OMNIQVE ERVDITIONE PRÆSTANTISS. FRATRES PIENTISS. P.

Adest & *Joannis Cappelli* depositum sic inscriptum:

IOANNES CAPELLVS EQVES, POST ADMINISTRATAM MVLTOS ANNOS REMP. PRÆFECTVRIS, ET LEGATIONIBVS MAGNIFICENTISSIME FVNCTVS, MAGNA SVA CVM LAVDE LEGATVS SECVNDVM AD HENRICVM GALLORVM REGEM, LVTETIÆ PARISIORVM OBIIT, MAGNO CVM HVIVS CIVITATIS MOERORE. EIVS OSSA TANSLATA SVNT PETRI FILII CVRA, VT PATRI, SIBI, ET POSTERIS HOC MONVMENTVM ESSET. VIXIT ANNOS LX. MEN. X. DIES I. OBIIT VERO. MDLIX. DIE XIV. SEPTEMBRIS.

E regione Patris sic de filio legitur:

PETRO CAPPELLO IOANNIS PROCVRATORIS DIGNISSIMI FILIO SENATORI OPTIMO. MDXXIV.

Prope Altare Sanctorum *Cosmi* ac *Damiani*, sepultus jacet quidam Ducis Cancellarius, ut denotat inscriptio:

HIC IACET VENERABILIS VIR D. PRESBYTER IOANNES RICIVS VENETIARVM ARCHIDIACONVS ET SERENISSIMI D. DVCIS CANCELLARIVS.

Ibidem sepulti jacent alii quam plures illustrium Domorum viri; ac Veneti Duces.

Prope Sacrarium est etiam depositum *Alexandri Victoria*, quod etsi

[1] Testamentum *Participatii*, ac Imperatoris *Leonis*, refertur in additionibus ad Sansovini Lib. Primum, Regione Castelli.

etſi mole parvum eſt, elegantia tamen conſpicuum. duæ figuræ machinam ſuſtentant, una Picturam, Architecturam altera repræſentat; item & tertia in eadem fronte ſculpturam ſignificat. In medio exiſtit ejus effigies, quam ſibi ipſe ſculpſerat; ubi ſic legitur:

ALEXANDER VICTORIA, QVI VIVVS VIVOS DVXIT E MARMORE VVLTVS.

Super ſepulcrum verò ſic:

ALEXAMDER VICTORIA CVIVS ANIMA IN BENEDICTIONE SIT MDCV.

Picturarum nunc copiam, ac elegantiam expendamus, oportet. Prima ad ſiniſtram ingreſſus Templi, ubi Salvator, S. *Joannes Baptiſta*, S. *Zacharias*, S. S. *Coſmus* & *Damianus* infirmum curant, a quadam eleganti muliere ſuſtinetur; opere *Joſephi Salviati*.

Quæ ſequitur, habet Virginem ſedentem cum puero in ulnis, aſſiſtentibus S. *Petro*, S. *Catharina*, S. *Agatha*, S. *Hieronymo* ac quodam Angelo fidibus canente; rara operâ *Joannis Bellini*.

In hujus lateribus aliæ duæ, ex *Antonio Allienſe*, in quarum una Virginis deſponſatio, in ſecunda verò eadem Virgo gradus templi ſcandens habetur.

Tabula altaris in Sacrario exiſtentis, Virginem cum puero ſedentem habet, S. Joſephum; S. *Joannem Bapt*; S. *Juſtinam*, S. *Franciſcum*, ac S. *Hieronymum*; pulcherrimo *Pauli Veronenſis* opere.

In majoris Altaris tabernaculo, quatuor habes picturas, ſcilicet *Chriſti* flagellationis; ſpineæ Coronæ ac arundinis datæ; ejuſdem mortui; ac tandem reſurgentis, e *Palma*.

Trium Altarium, pone Majus, unum habet *Chriſti* Circumciſionem; ex *Joanne Bellino*. cetera duo ſunt operâ *Allienſis*.

In Altari S. *Zachariæ* habetur ſanctus, inter Angelorum Choros, a *Jacobo Palma* eleganter depictus. Ibidem eſt aurata urna, in qua ejuſdem S. Corpus aſſervatur.

Ultimum Altare, portam verſus, tabulam habet a *Palma*, in qua B. Virgo, Angeli quam plurimi, S. *Benedictus*, S. *Joannes Bapt*. S. Hieronymus, S. *Franciſcus*, S. *Sebaſtianus*, delineati ſunt.

Organorum Oſtiola intus habent *Davidem* de *Goliath* capite triumphantem; extrà vero S. *Zachariam*, ac S. *Proculum*, idem *Palma* depinxit.

Sub Organis quatuor adſunt picturæ ex *Allienſe*; In quarum prima quam plures Sancti; in ſecunda S. *Daniel*; In tertia Abrahami ſacrificium; in quarta B. Virgo, *Chriſtus*, ac quam plurimi Sancti, ac Sanctæ.

Nuper alium picturarum ordinem ſuper Templi coronidem inceperunt, & jam quatuor adſunt ad hiſtoriam fundationis monaſterii ſpectantes, ac ſanctorum corporum acquiſitionem; pri-

mæ duæ, portam versus, e *Cæleste*, reliquæ autem e *Zanchi* sunt.

Corpora, quæ hic homines venerantur, sunt S. *Zachariæ*, S. *Pancratii* Martyris, S. *Gregorii Nazianzeni*, S. *Licerii*, S. *Tarasii*, S. *Sabinæ*, S. *Erasii*, ac S. S. *Nerei*, & *Achillei*, ac quam plurimæ aliorum sanctorum reliquiæ.

Jam Templum picturis optimorum professorum, ornatum multò melius est, quàm olim.

SACELLUM SANCTISSIMI SACRAMENTI.

Extra S. *Zachariæ* Templum, *Sacellum Sanctissimi* vulgò dictum, erectum est, undique Picturis elegantibus Palmæ adornatum.

In Altaris tabula adest *Christus* mortuus, quem Angeli sustinent, S. *Zacharias*, ac S. *Proculus*.

In Sacelli lateribus, prospectûs altera dimidia luna habet Angelum S. *Zachariam* alloquentem, altera verò carnificem oculum effodientem S. *Proculi*. Item a quadam parte Christus adest Sanctos Patres e *Limbo* educens.

S. S. PHILIPPUS ET JACOBUS, APOSTOLI

Templum Presbyterorum.

Templum hoc anno 900. erectum, quod olim Monachi S. *Benedicti* habitârunt, *Primicerio* S. *Marci* Serenissimus Princeps destinavit, qui ibidem in præsenti habitat, ac Capellanum ad Templum gubernandum eligit. Ædificium antiquum est, nuper verò partem restauratum; cujus restaurationis memoriam insculpserunt:

TEMPLVM HOC TEMPORIS INIVRIA LABEFACTATVM SERENISS. ALOYSIO CONTARENO PRINCIPE. ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. D. IO: BAPTISTA SANVTO DVCALIS ECCLESIÆ PRIMICERIO, HVIVSQVE RECTORE. EXCELL. PROCVRATIA DE SVPRA SVB CAPSARIATV ILLVST. AC EXCELL. D. IO. BAPTISTÆ CORNELII PISCOPIÆ. ALEXANDRO FOLLIS CAPPELLANO DEVOTO ECCLESIÆ ZELATORE, ENIXE IMPLORANTE IN INTEGRVM RESTAVRAVIT. ANNO DOMINI MDCLXXXIII.

Templum ingrediens super portam sinistrorsum videbis martyrium S. *Justinæ*, a *Palma*.

Ex eodem *Palma* Altaris Majoris tabula est, in qua *Christum* mortuum Angeli sustinent.

In dextro hujus Sacelli latere, visitatio *Magorum* est a Petro Damiani a *Castro Franco*.

In sinistro Virginis fuga in Ægyptum, est a *Palma*; super Sacrarii portam adest opere *Fialetti* martyrium S. *Joannis* in oleo.

Sequitur Martyrium S. *Apolloniæ* e *Ludovico Frisio*.

Adest similiter ex *Peranda* eadem S. *Apollonia* flammis exposita.

Hîc

Hîc aſſervantur dens S. *Apolloniæ* aliæque reliquiæ.

SANCTA SCHOLASTICA;

Sacellum.

Ponè publicos Carceres erectum fuit hoc Sacellum, olim Populi frequentia decorum, nunc verò, vel negligentiâ vel loci ignobilitate, vel Templorum multitudine ſpretum.

Illud *Cocodrizzorum* Domus erexit, quæ jam deſiit anno 1371.

In lateribus altaris adeſt Virginis annunciatio, & in fornicis Angulis quatuor ſancti, ſcilicet S. *Rochius*, S. *Bernardinus*, S. *Laurentius Juſtinianus*, & alius, qui temporis injuria deletus non cognoſcitur; ſunt operâ Equitis *Rodulphi*.

TEMPLUM S. PROCULI.

Parochia Presbyterorum.

Monialium S. *Zachariæ* hoc Templum ſubjectum eſt juriſdictioni, quæ eidem Capellanos conſtituunt.

Anno 1389. erectum eſſe ſequens demonſtrat Inſcriptio:

MCCCLXXXIX. DIE XXIV. DECEMBRIS. FACTVM FVIT HOC OPVS IN REMISSIONEM PECCATORVM, SAPIENTIS, ET CATHOLICI VIRI, D. AMADEI DE BONGVADAGNIS COMENDABILIS VICECANCELLARIVS COMMVNIS VENETIARVM.

Anno verò 1642. omnino renovatum à prædictis monialibus; *Franciſco Ericio* Principe. Quinque habet Altaria.

Majus Altare tabulam habet, in qua *Chriſtus* e cruce depoſitus, Beata Virgo, aliique ſancti ſunt opere *Perandæ*.

Quæ ad ſiniſtram majoris ſequitur tabula, aſſumptionem Virginis in cœlum habet, & alia poſt ipſam, in qua ejuſdem Virginis nativitas; ſunt ex Equite *Libero*.

Chriſtus mortuus ſuper portam eſt e *Palma*.

A ſiniſtra ingreſſus in Templum adeſt Beata Virgo cum puero *Ieſu*, qui Crucem ab Angelis duobus in terra efformatam conſiderat, ubi & S. Joſeph, ex Equ: *Libero*.

In toto Templo ſparſim variæ ſunt picturæ; inter quas tres ex *Allienſe*, ſcilicet pluviæ Mannæ in deſerto, aliarumque Vet. Teſtamenti hiſtoriarum. Quatuor e *Palma* picturæ, ſcilicet ſacrificii *Abrahami*; Angeli *Eliæ* Prophetæ apparentis, aliarumque itidem e Veteri Teſtamento hiſtoriarum viſuntur.

S. JOANNES IN OLEO, vulgo S. JOANNES NOVUS.

Parochia Presbyterorum.

Hoc Templum familia *Tarvisiana* fundavit, in honorem Divi *Joannis*, jussu *Domitiani* Imperatoris in ferventis olei dolium immissi. Ejus Consecratio fuit anno 1653. Quinque habet Altaria.

Hic jacent ossa *Francisci Landi*, ut hæc indicant Carmina:

FRANCISCVS, QVEM LANDA PIVM TVLIT ALTA PROPAGO,
FVNCTVS IN HOC TVMVLO CONTINET OSSA BREVI,
QVEM DOCTOR, QVEM CLARVS EQVES, VIRTVTE DECORA
DVXIT VITALIS GENTIS, ET VRBIS HONOR.

Tres ibidem reperiuntur statuæ, a *Jacobo Columna*, *Sansovini* Discipulo, elaboratæ.

In Altari majori adest imago S. *Joannis* Apost. ex *Hieronymo Bassano.*

Ex hujus lateribus sunt quædam miracula S. *Joannis*, ex *Antonio Follerio.*

Adest & Circumcisio *Christi* e *Montemezano.* Tabula Sanctorum *Cosmi* ac *Damiani* est opere *Hieronymi Dante*, *Titiani* discipuli; & *Christi* Cœna cum Apostolis est operâ *Calegarini.*

Hic asservantur reliquiæ S. S. *Innocentium*, S. *Bartholom.* S. *Jo: Bapt.* S. *Thomæ*, *Philippi Nerii* & aliorum.

TEMPLUM S. SEVERI.

Parochia Presbyterorum.

Templum hoc *Angeli Participatii* Ducis jussu ædificatum fuisse constat e relatione de Templo S. *Laurentii.* Structura antiqua est. huic præest Abbatissa *S. Laurentii*, quæ præfectos Capellanos, aliosque constituit. Quinque habet Altaria.

In Altari Sanctiss. Sacr. *Christus* e Cruce depositus, *Mariæ*, S. *Joannes* aliique Sancti sunt, opere scholæ *Lazari Sebastiani.*

In fornice super dictum Altare quatuor Evangelistæ, e Palma.

Postea Tabula, in qua Passio *Christi* est, opere elegantissimo *Tintoreti.*

In Sacrario habetur tabula, in qua B. Virgo, *Iesus Christus*, S. *Andreas*, S. *Georgius*; nomenque auctoris ita notatur: *TO. C.* modus tamen imitatur manum *Gentilis Bellini.*

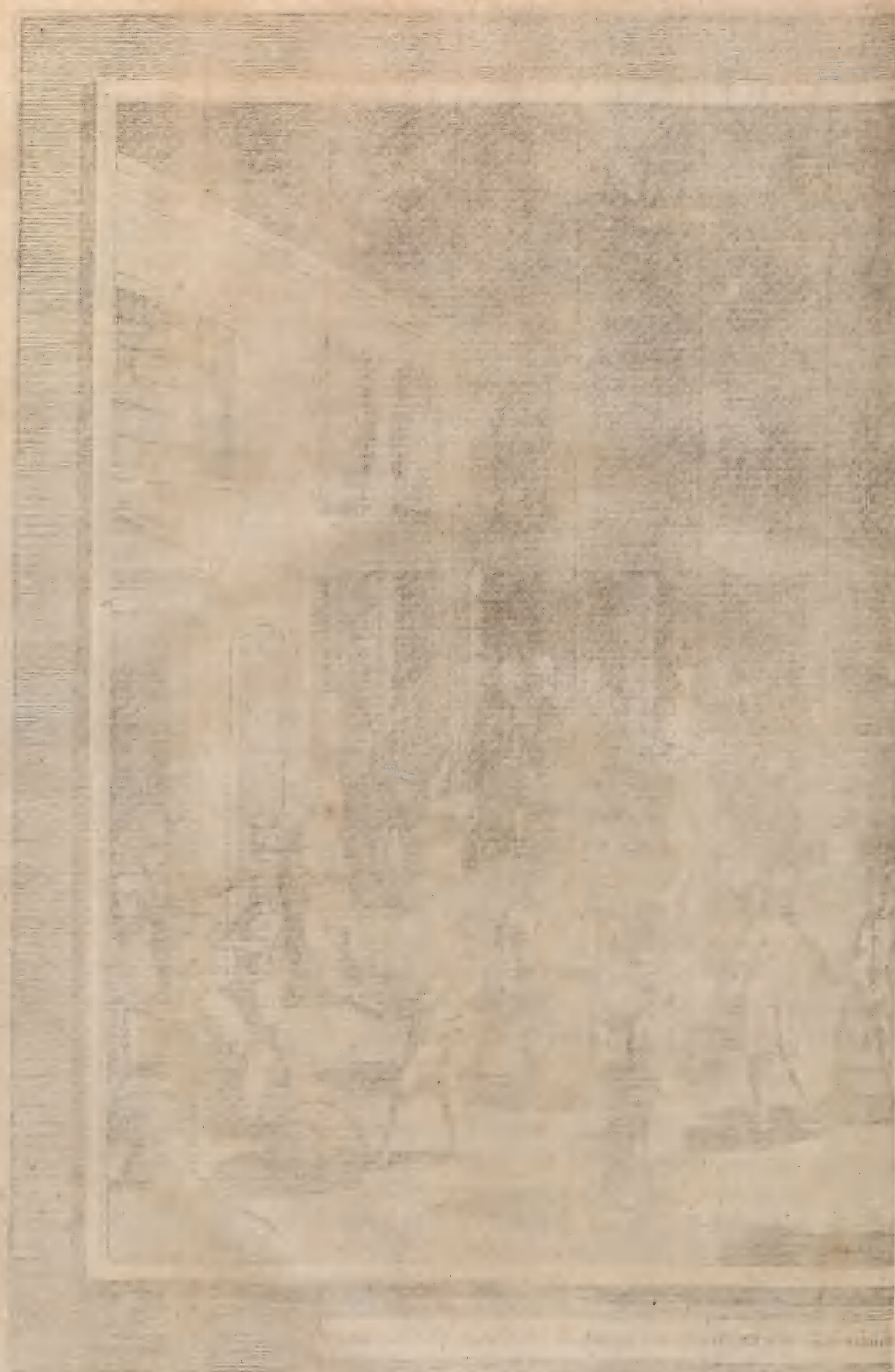
Prope portam est Assumptio Virginis, a *Tintoreto.*

Super laterales portas duæ sunt picturæ; alterâ visitatio *Mariæ*

Parlatorio delle Monache di ST. LORENZO. | Auditorium Nobilium Monialium S. LAURENTII. | *Parloir des Dames Religieuses de* ST. LAURENT.

ad *Elisabeth* repræsentata est, alterâ *Christi* flagellatio, a *Vincentio Catena.*

TEMPLUM S. LAURENTII;
Moniales S. Benedicti.

Angelus Participatius Dux anno 809. hoc sicut & S. Severi Templum & Monasterium ædificavit in insulis *Gemellis* tunc dictis, eaque Monachis inhabitanda concessit. *Ursus* verò *Joannis* Ducis filius, ac prædicti *Angeli* Nepos, *Olivolensis* Episcopus, anno 841. Monialibus tradidit, ac Monasterii Abbatissæ sorori suæ, quod ipse creaverat S. *Severi* Templum (quæ suum erat patrimonium) testamento reliquit; sicut & Domos, quæ circa ipsum erant, ad se quoque spectantes; hoc tamen pacto obligavit, ut officia *Gregoriano* cantu persolverent, ac Episcopum annuo censu recognoscerent; inde est, quod S. *Andreæ* vigiliâ ad illum biscoctos panes, ac pecuniam, per Capellanos S. *Severi* transmittant, quibus dantur aliquot ex mensa Patriarchæ panes.

Anno circiter 1590. *Pasquali Cigonio* Principe, a fundamentis ad ampliorem formam a *Simeone Sorella* præscriptam, renovatum fuit.

In veteris Templi parietibus dirutis capsula inventa fuit, in qua calantica seu capitis muliebre tegumentum inventum est, unà cum aliqua memoria, B. *Mariæ* Virgini fuisse, asserente. Corpus etiam S. *Candidæ* unà cum aliis Sanctorum reliquiis, sicut & vas terreum aureis monetis plenum, ex altera parte *Hebraicè*, ex altera *Turcicè* scriptum.

Templi amplitudinem videri non sinit murus ipsum dividens, cui insidet Majus Altare, quod ex una parte populo, ex altera Monialibus inservit. Hujus formam præscripsit celeberrimus inter sculptores *Hieronymus Campania*, unde structuræ elegantia, ac ornamentorum divitiis non solum inter hujus Templi, verùm & Urbis totius altaria primum obtinet locum. Augustum habet Tabernaculum, quod lapidum pretiositate, ac formâ Altari non cedit.

Sex insuper insunt altaria, omnia optimorum marmorum; ac melioris notæ picturis, aliud alii non dissimile.

In primo habetur Virginis assumptio in cœlum, a *Peranda.* Ibique effigies *Sozomeni Polæ* Episcopi, cum hacce Inscriptione:

IOANNI SOSOMENO EQVITI, FEVDATARIO REGNI CYPRI IN EXPVGNATIONE NICOSIÆ CAPTO, ET REDEMPTO, BENE DE REP. MERITO, ET IVLIO FILIO, ET EQVITI, CVM TRIBVS FILIOLIS, CLAVDIVS SOZOMENVS POLÆ EPISC., PARENTI OPTIMO, FRATRI DILECTISS.; NEPOTIB. AC POSTERIS, HOC MONVMENTVM POSVIT, ALTARE EREXIT, ET DOTAVIT. AN. IVBIL. MDC.

In ſecundo S. *Barbarus* ab Angelis in Cœlum elevatus, a *Palma*.

In tertio S. *Joannes Chriſtum* baptizans, a Petro Mera.

In quarto *Chriſtus* in crucem ſublatus, ubi S. *Andreas* & S. *Clara*, a *Palma*.

In quinto Martyrium S. *Paſquini* Epiſcopi, cui in aëre *Chriſtus* adſiſtit, ex *Tintoreto*.

In ſexto virginis coronatio a Patre & filio, ubi S. *Laurentius*, ac S. *Auguſtinus* Epiſcopus, a *Flaminio Floriano* ex Schola *Tintoreti*.

In Choro interiori Monialium videtur pictura Paradiſi; ab *Hieronymo Piloto*; fuitque typus operis vermiculati Templi S. *Marci*.

S. SEBASTIANUS.

Unitum Templo S. *Laurentii* eſt Sacellum S. *Sebaſtiano* dicatum. in quo tria altaria.

In primo videtur S. *Sebaſtiani* Martyrium, Palma ducente.

In ſecundo Martyrium S. *Laurentii*, *Michaele Sobleo* auctore.

In tertio B. Virgo cum Puero in ulnis, S. *Leo Bembus*, & Angelus parvam crucem tenens; *Jo: Baptiſta Mercato* artifice.

Super Capſam, in qua corpus S. *Leonis Bembi*, ejuſdem vita depicta eſt a *Carolo Crivellio*.

Hic requieſcunt corpora S. *Candidæ* Mart. S. *Pauli* Epiſcopi, S. *Barbari* Mart. B. *Leonis Bembi*, B. *Joannis Plebani*; aſſervatur etiam Calantica Virginis *Mariæ*; duæ Spinæ ex *Ieſu Chriſti* Corona, aliaque.

S. MARIA FORMOSA;

Parochia Primaria Presbyterorum.

Hoc fuit primum *Venetiîs* conſecratum Templum, ac unum ex octo S. *Magni* monitu ædificatis anno 842, operâ verò *Joannis Sanuti* Epiſcopi *Olivolenſis*.

Anno verò 1075. a familia *Tribuna* reſtauratum. Tandem ad præſentem formam redactum a *Paulo Barbetta* 1350. Duodecim habet Altaria.

Duos habet extrinſecus marmoreos proſpectus operâ familiæ Cappellæ ædificatos; ab altera primi parte legitur hæc Inſcriptio:

VINCENTIVS CAPELLVS MARITIMARVM RERVM PERITISSIMVS, ET ANTIQVIORVM LAVDIBVS PAR. TRIREMIVM ONERARIVM PRÆFECTVS, AB HENRICO VII. BRITANNIÆ REGE INSIGNE DONATVS, CLASSIS LEGATVS V. IMPERATOR DESIG. TER CLASSEM DEDVXIT. COLLAPSAM NAVALEM DISCIPLINAM RESTITVIT. AD ZAXINTHVM AVLÆ CÆSARIS LEGATO PRISCAM VENETAM VIRTVTEM OSTENDIT.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

Chiesa di S. SEBASTIANO, di R. R. Eremiti di S. Girolamo.

Ecclesia S. SEBASTIANI.

L'Eglise de S^t. SEBASTIEN.

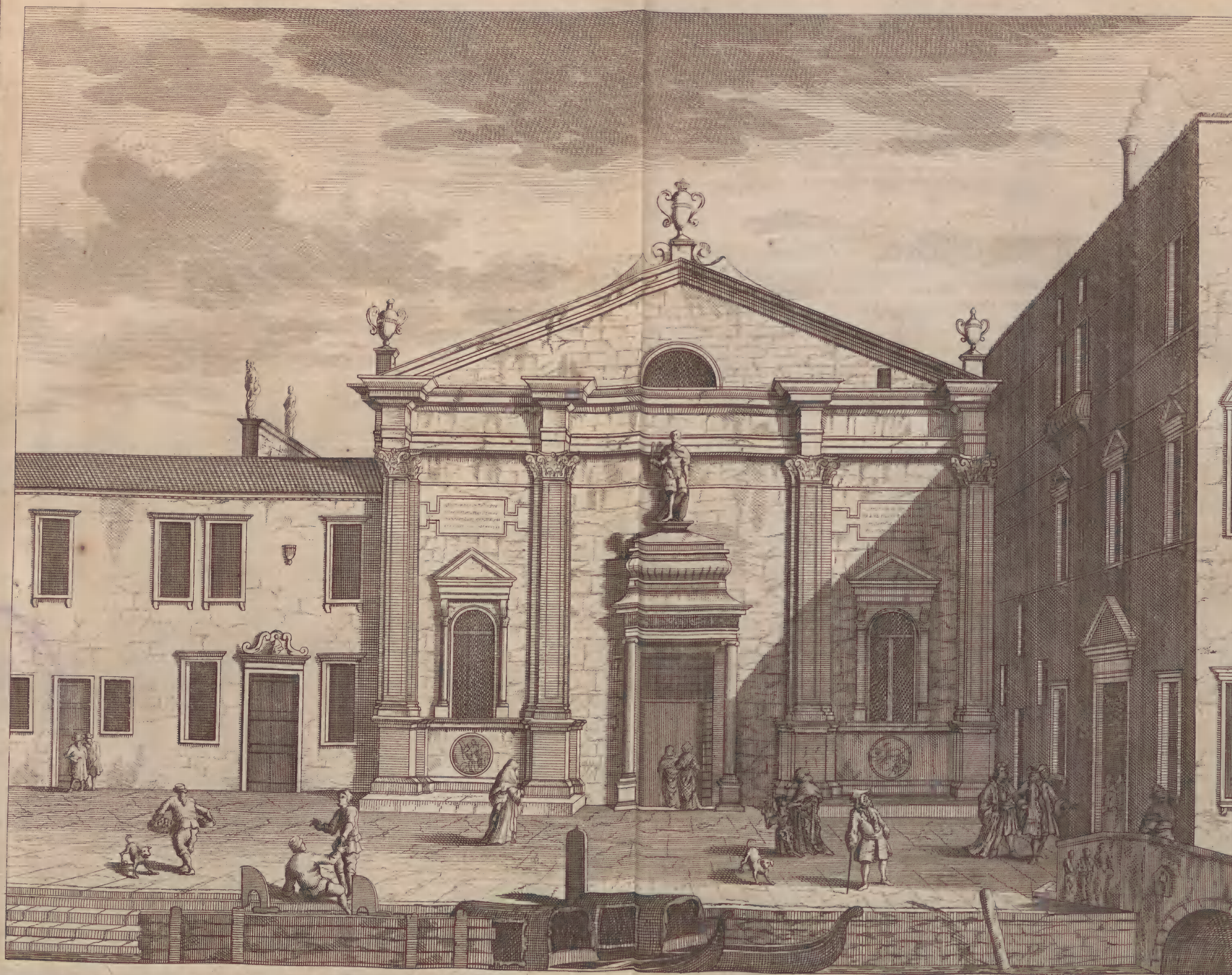
14

Veduta della Chiesa di S. MARIA FORMOSA, *verso il Campo.*

Prospectus Ecclesiæ S[tæ] MARIÆ FORMOSÆ, Campum versus.

Vüe de L'Eglise de Ste MARIE FORMOSE, *du côté du Champ.*

Veduta di S. MARIA FORMOSA, verso il Canale.

Prospectus Ecclesiæ S.tæ MARIÆ FORMOSÆ, Canalem versus.

Vûe de l'Eglise de S.te MARIE FORMOSÆ, du côté du Canal.

Ab altera vero parte:

IN AMBRACIO SINV BARBARVSSAM OTTEMANICÆ CLASSIS DVCEM INCLVSIT, POSTRIDIE AD INTERNIOIRNEM DELETVRVS, NISI FATA CHRISTIANIS ADVERSA VETVISSENT. IN RIZONICO SINV CASTRO NOVO EXPVGNATO, DIVI MARCI PROC. VNIVERSÆ REIP. CONSENSV CREATVS, IN PATRIA MORITVR, TOTIVS CIVITATIS MOERORE. ANNO ÆTATIS LXXII. MDXLI. XIV. KAL. SEPTEMB.

In altero Proſpectu leguntur tria, quæ ſequuntur elogia:

I.

VINCENTIVS CAPPELLVS VINCENTII CAPPELLI PROC. NEPOS, SENATOR MAXIMIS REIP. NEGOTIIS QVANDIV VIXIT EGREGIA CVM LAVDE VERSATVS, AMPLISSIMIS DIGNITATIBVS HONORIFICE PERFVNCTVS, FRONTISPICIVM HOC AD B. VIRGINIS CVLTVM RETINENDVM, ET AMPLIFICANDVM, IN HANC ILLVSTRIOREM FORMAM CONSTRVI DEBERE EX TESTAMENTO MANDAVIT. DOMINICVS, HIERONYMVS, ET NICOLAVS PATERNAM PIETATEM VENERANTES QVAM CELERRIME FIERI CVRARVNT. VIXIT ANNOS. LXXXI. MENS. V. D. IV. OBIIT ANNO SALVTIS MDCIV.

II.

DOMINICVS CAPPELLVS VINCENTII FILIVS, GENERIS AMPLITVDINE, INGENII PRÆSTANTIA, ANIMIQVE CANDORE CLARVS, MAIORIBVS SVIS ÆQVE PAR, OMNIGENÆ VIRTVTIS, NON ADITVS, SED ADITA INTROSPICIENS, MORIBVS ANTIQVIS, NOVA INDVSTRIA, INTEGRAM EXCOLVIT INNOCENTIAM. SVMMO PATRIÆ AMORE FLAGRANS, VIG. STVDIO STADIO VRBIS MAGISTRATVVM EXCVRSO, CVM CITRA CENSVRAM OMNIA GERERET; CENSORIAM IVRE INDVIT POTESTATEM; SALVTARIS CONSILIORVM SÆPE REPETITA, PVRPVRA. CONSILIARII DIGNITATE ENITVIT. PRÆCLARVM SÆCVLO SENATORIS OPTIMI EXEMPLVM.

III.

D. O. M.

VINCENTIO CAPPELLO DOMINICI FILIO D. MARCI PROC. REIP. GENIO GENITVS, SENATVIQVE NATO. DOMI, FORTIS, VTROBIQVE VNI PIETATE, PRVDENTIA, PROBITATE, MVNIFICENTIA, QVI OMNIA FERE PATRIÆ MVNIA INTEGRE, SAPIENTERQVE PEREGIT. FORO IVLIO PRÆFVIT EX ÆQVO, AC PROFVIT. PATAVINO GEMINATO REGIMINE, VNICE EXIBVIT BIS PATREM PROCVRATORIIS FASCIBVS, INSIGNI EMICVIT DIGNITATE, ET VIRTVTE, MORTALE PROMERENTI MONVMENTVM PATRI SIMVL, AC SIBI EXTRVCTVM, POSVERE ALOYSIVS MOLINVS EIVS PRIVIGNVS EQVES, DOMINICVS ZENVS NEPOS, NICOLAVS VENERIVS PRONEPOS, SVÆ VOLVNTATI EX TESTAMENTO OBSEQVENTISS.

Majoris Altaris, in quo præter Architecturæ excellentiam, marmorumque ac columnarum copiam, pretium auget tabula, quæ Virginis in cœlum aſcenſionem a *Tintoreto* delineatam continet.

Ad hujus ſiniſtram ſitum eſt Sacellum familiæ *Quirinæ* S. *Franciſco* dicatum, cujus Altare dicti S. ſtatuam habet marmoream.

Ad dexteram verò magnificum Altare ab *Antonio Grimani* Epiſcopo Torcellenſi, ac ad *Florentiæ* Ducem Nuntio Pauli V. Pontificis, ac tandem *Aquilegiæ* Patriarcha, e voto erectum. In hoc multæ habentur operis vermiculati figuræ, ſecundum ideam *Jacobi Palmæ*. Adeſt & tabula, in qua Chriſtus e Cruce pendet, ex *Leonardo Corona*.

In Sacello S. *Antonii* quatuor ſunt figuræ *Mariæ* V. vitam concernentes ex *Antonio Follerio*.

Prope Januam ſiniſtræ Templi partis, in tela depicta eſt Societas, captivis liberandis erecta, opere *Balthaſaris* de *Anna*.

E regione hujus habetur Tabula, in qua *Daniel Propheta* in

in lacu leonum ab Angelo confortatur ex *Paride Bordonio.*

Postea habetur alia, in qua Æternus Pater, quam plurimi Angeli, S. *Franciscus*, S. *Dominicus*, ac *Pilatus* manus lavans ad *Christi* innocentiam indicandam, sunt operâ *Petri* de Vecchia.

Sequitur Altare tormentorum bellicorum libratoribus erectum, cujus tabula in quinque loculos dividitur; supra habetur *Maria Christum* mortuum tenens in ulnis; e lateribus S. *Joannnes Baptista*, S. *Dominicus*, S. *Sebastianus*, S. *Antonius* Abbas, & in medio S. *Barbara*; opere rarissimo, ac ut ita dicam, singulari veteris *Palmæ*.

Postea sacellum S. *Catharinæ*, ubi ejusdem Martyrium habetur manu Equit. *Passiniani* depictum.

Prope hoc sacellum videtur *Christi* Cœna, a *Leandro Bassano.*

Ad Portæ majoris sinistram in egressu habetur tabula, in qua Christum mortuum mater tenet; ex *Jacobo Palma.* & paulò superius *Nativitas Iesu Christi* ex *Zanchi.*

Post S. *Catharinæ* Altare, aliud habetur, in quo *Maria* multos confratres pallio tegit; in hujus latere visitatio *Mariæ* ad *Elisabeth*, in altero vero ejusdem *Mariæ* Nativitas; operâ *Vivarini* ann. 1471.

Nuper erectum fuit Campanile secundùm formam præstitam a D. *Francisco Zucchoni.*

Hic habentur Corpora S. S. Martyrum *Nicodemi*, *Saturnini*, & *Venusti*; frustum ligni S. Crucis, quiddam lactis B. M. Virginis, ac aliæ insignes reliquiæ.

SCHOLA LIBRATORUM TORMENTORUM BELLICORUM seu *TORMENTARIORUM.*

Non procul distat Schola Tormentariorum, in cujus Altari habetur S. *Barbara* inter Cherubim Choros; subtus verò multorum Libratorum effigies; opere *Tintoreti.*

-Lacunar, ejusque ornamenta sunt a *Balthasare* de *Anna.*

Superioris Conclavis Lacunar elegantissimis ornamentis decorum est, in cujus medio S. *Barbara* cœlum intuetur, ubi S. S. Trinitas, labore *Faustini Moretti* Brixiensis; exteriora tamen ornamenta sunt *Balthasaris* de Anna.

Huc S. *Barbaræ* Caput e *Creta* anno 1670. translatum fuit.

ALIÆ DUÆ SCHOLÆ.

In eadem vicinia habentur aliæ duæ ſcholæ, una eſt Pomariorum, in qua permultæ picturæ repræſentantes vitam, ac paſſionem *Chriſti*; operâ *Aloyſii* de *Friſo*.

Altera eſt Societatis conceptionis, in cujus Altari adeſt B. Virgo, manu *Marci Titiani*.

TEMPLUM S. LEONIS.

Parochia Presbyterorum.

Alii *Balbam*, alii *Badoariam* Familiam hoc Templum erigi curaſſe tradunt; tempore vero labefactatum, ferè a fundamentis renovatum fuit.

Septem continet Altaria, quorum pulcherrimum eſt Majus, in quo adeſt effigies *Chriſti* mortui, S. *Leonis* Papæ, S. *Joannis Bapt*; ac S. *Auguſtini*, ex Palma.

Ad prædicti Altaris dexteram habetur memoria *Jacobi Guſſoni*, in marmore ibidem affixo.

In altero latere adeſt Chriſti Crucifixio, a *Petro Vecchia*.

Super Sacrarii portam in lapide ſic legitur:

ANDREÆ PISANI PETRI FILII FLEBILE FATVM ILLACRYMAT HOC SAXVM, ET LAPIDEA VOCE PORTAT ILLIVS LAVDES, QVOD PIETAS, MORVM CANDOR, CIVILES ELEGANTIÆ, ET IVRA AMICITIÆ ILLIBATA, CVM ILLO INTERIERE. AN. MDCLXIX. MENSE MAIO. DIE XIX.

Super oppoſitam portam ſic habetur:

D. O. M. S.
HIC SITVS EST NOBILIS, ET IVVENIS VIR GEORGIVS AVRACHERIVS S. CÆSAREÆ MAIESTATIS MINISTER, NATVS STYRIÆ IN AVSTRIA SVPERIORI. V. OCTOBRIS. AN. MDCV. DENATVS VENETIIS X. APRILIS AN MDCXXVIII. ÆTAT. SVÆ. XXIII.

Super oſtium, quod ad plateam ducit, habetur memoria conſecrati Templi poſt reparationem, his verbis:

D. O. M. ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DD. LVCAS STELLA ARCHIEPISCOPVS IADRENSIS TEMPLVM HOC DIVO LEONI DICATVM CONSECRAVIT. ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DD. FRANCISCO VENDRAMENO S. R. E. CARD. PATRIARCA VEN. DALMATIÆQ. PRIMATE CONCEDENTE. REV. DOMINICO SCROFFA VEN. PLEBANO. SERENISS. D. ANTONIO PRIVLO DVCE. ANNO SALVTIS. MDCXIX. X. KAL. OCTOBRIS.

Habet hoc templum ſacram ſindonem, qua *Chriſtus* involutus fuit; Corpus S. *Fauſtinæ* Martyris, aliaſque ſacras reliquias.

Nuper Templi lacunar, parochianorum cura depictum eſt.

TEMPLUM S. MARINÆ.

Parochia Presbyterorum.

Olim S. *Alexii*, ac S. *Liberalis*, quibus dicatum erat, nomine vocabatur hoc templum; poſtea tranſlato *Conſtantinopoli* S. *Marinæ* Corpore, ac in eodem recondito, nomen mutavit. ſeptem continet Altaria.

Duo habet Illuſtrium Principum Depoſita; *Michaëlis* ſcilicet *Steni*, ac Nicolai Marcelli; in primo ſic legitur:

IACET IN HOC TVMVLO SER. PRINCEPS, ET DD. MICHAEL STENO, OLIM DVX VENET. AMICVS IVSTITIÆ, PACIS, ET VBERTATIS, ANIMA CVIVS REQVIESCAT IN PACE. OBIIT. MCCCCXIII. DIE XVI. DEC.

In ſecundo verò:

NICOLAVS MARCELLO DVX CLARISSIMVS, IVSTVS, PACIFICVS, CVNCTIS GRATVS, VBERTATIS ANNONÆ ÆRARIO PVBLICO CONSERVATOR. CYPRO IN POTESTATEM RECEPTO. SCODRA ACERRIMA TEVCRORVM OBSIDIONE LIBERATA, CVRIS R. P. ANXIVS VIVENS, MORIENSQ. IN PAVPERES PIISS. ANIMAM CÆLO, HIC TRADIDIT OSSA.

Altero in latere videtur ſtatua equeſtris *Thadæo Vulpio* a Senatu erecta, ob inſignia geſta in copiis regendis *Venetis*, tempore belli Patavini, cui ita ſubſcriptum eſt:

TADÆO VVLPIO EQVITI PRÆF. FORTISS. RECEPTÆ VRBIS PATAVIJ, SACRA D. MARINÆ LVCE, AVTHORI PRVDENTISS. CARNIÆ ORÆ PROPVGNAT. ACERR. EXERCITVS VENET. AD BONONIAM SERVATORI PRÆCIPVO ANDREAS GRITTVS DVX, SENATVSQVE GRATISS. OPTIME SEMPER DE REP. VENET. MONIMEN. ÆTERN. HAC POTISSIMVM SEDE IVRE POS. ANNO LX. OBIIT MDXXXIV.

Tres marmoreæ figuræ in Altari Majori accuratè inſculptæ fuere à *Laurentio Bregno*.

In Altari Familiæ *Delphinæ* ſiniſtrorſum ad Templi ingreſſum, adeſt *Daniel* inter leones, & Angelus *Eliam* capillis conducens, ac S. *Andreas*, ex *Paride Bordonio*.

Sequitur B. Virgo cum Puero, S. *Franciſcus*, S. *Dominicus*, S. *Liberalis*, S. Michaël, opere *Stephani Paulucii*.

Prope Majorem januam quatuor ſunt grandiores telæ, in quarum prima figuratur Dux Templum viſitans; in ſecunda *Chriſtus Zacchæum* jubet ex arbore deſcendere; in tertia S. Trinitas, Dux Venetus ac quædam aliæ effigies; In quarta *Magdalena Chriſti* pedes ungens ex *Balthaſare* de *Anna*.

Die S. *Marinæ* ſacro exponitur vexillum, in quo depicta eſt S. *Marinæ* imago, & hoc habetur Diſtichon:

HANC TIBI DEBEMVS TROIANI ANTENORIS VRBEM,
PRÆSIDII MEMORES DIVA MARINA TVI.

Præter Corpus S. *Marinæ* etiam duæ Coſtæ S. *Liberalis*, aliæque reliquiæ habentur.

Tem-

Chiesa di S. S. GIO. e PAULO, di Padri Predicatori.

Ecclesia Sanctorum JOANNIS et PAULI.

L'Eglise des Sts. JEAN et PAUL.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
SEVILLA

Templum hoc haud diu pòst restauratum ac renovatum fuit operâ Reverendi D. *Bartholomæi Ronconi* ejusdem Plebani meritissimi.

S. JOANNES & PAULUS;

Regulares S. Dominici.

Locus, in quo magnificum hoc Templum erectum est, *Jacobus Theupolus* Dominicano ordini donavit anno 1234. ubi primum Oratorium S. *Danieli* erexerunt, postea verò piorum auxilio tantum ædificium construxerunt, ut quindecim Altaria haberet; estque unum celebriorum urbis, tum magnificentia structuræ, ac Populi frequentia, tum Patrum in officiis Divinis ac concionibus diligentia.

Anno Domini 1439. consecratum fuisse antiqua testatur inscriptio prope sacrarii portam:

ANNO DOMINI MCCCCXXX. DIE DOMINICA IMMEDIATE SEQVENTE POST FESTVM SANCTORVM MARTYRVM SOLEMNITER CONSECRATA FVIT ECCLESIA ISTA AD HONOREM DEI, ET BEATÆ VIRGINIS, SVB TITVLO SANCTORVM IOANNIS, ET PAVLI, PER REVERENDVM PETRVM DOMINVM; ET DOMINVM ANTONIVM CORRERIO DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA COMITEM, ET EPISCOPVM CENETENSEM, ORDINIS FRATRVM PRÆDICATORVM, ET NEPOTEM QVONDAM DOMINI GREGORII PAPÆ XII. TEMPORE PRIORATVS RR. MAGISTRI FRANCISCI DONATO DE VENETIJS. CVI CONSECRATIONI INTERVENERVNT QVAMPLVRES EPISC. PLVRIMI ALIJ PRÆLATI, ET MAXIMVS CLERI, ET DEVOTI POPVLI CONCVRSVS, ET IPSI EPISCOPI INCLVSERANT DIES SVOS, ATQVE IDEM DOMINVS ANTONIVS AMPLISSIMA, ET PRETIOSA DONARIA DEDIT CONVENTVI SANCTORVM IOANNIS, ET PAVLI.

Nuper dejecto veteri Choro, ampliorem ac augustiorem effecerunt. Ibidem perleguntur multorum illustrium virorum Inscriptiones, ac præcipue XVII. Principum. Primi, *Jacobus Theupulus*, ac *Laurentius* filius, Duces extra majorem portam antiquo jacent in sepulchro, cui ita insculptum est:

QVOS NATVRA PARES. STVDIIS, VIRTVTIBVS, ATQVE
EDIDIT ILLVSTRES GENITOR, NATVSQVE SEPVLTI;
HAC SVB RVPE DVCES VENETVM CLARISSIMA PROLES,
THEVPVLA COLLATIS DEDIT HOS CELEBRANDA TRIVMPHIS.
OMNIA PRÆSENTIS DONAVIT PRÆDIA TEMPLI
DVX IACOBVS, VALIDO FIXIT MODERAMINE LEGES
VRBIS, ET INGRATAM REDIMENS CERTAMINE IADRAM
DALMATIOSQVE DEDIT PATRIÆ POST MARTE SVBACTOS.
GRAIORVM PELAGO MACVLAVIT SANGVINE CLASSES,
SVSCIPIT OBLATOS PRINCIPES LAVRENTIVS ISTROS;
ET DOMVIT RIGIDOS INGENTI CLADE CADENTES
BONONIÆ POPVLOS. HINC SVBDITA CERVIA CESSIT.
FVNDAVERE VIAS PACIS, FORTISQVE RELICTA
RE, SVPEROS SACRIS PETIERVNT MENTIBVS AMBO.
DOMINVS IACOBVS OBIIT. MCCLXXI.
DOMINVS LAVRENTIVS OBIIT MCCLXXIII.

In primo autem Claustro jacet *Reinerius Zeno* Dux; & *Joannes Dandolus* Dux itidem, ubi & sequentia Carmina:

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
SEVILLA

Templum hoc haud diu pòst restauratum ac renovatum fuit operâ Reverendi D. *Bartholomæi Ronconi* ejusdem Plebani meritissimi.

S. JOANNES & PAULUS;

Regulares S. Dominici.

Locus, in quo magnificum hoc Templum erectum est, *Jacobus Theupolus* Dominicano ordini donavit anno 1234. ubi primum Oratorium S. *Danieli* erexerunt, postea verò piorum auxilio tantum ædificium construxerunt, ut quindecim Altaria haberet; estque unum celebriorum urbis, tum magnificentia structuræ, ac Populi frequentia, tum Patrum in officiis Divinis ac concionibus diligentia.

Anno Domini 1439. consecratum fuisse antiqua testatur inscriptio prope sacrarii portam:

ANNO DOMINI MCCCCXXX. DIE DOMINICA IMMEDIATE SEQVENTE POST FESTVM SANCTORVM MARTYRVM SOLEMNITER CONSECRATA FVIT ECCLESIA ISTA AD HONOREM DEI, ET BEATÆ VIRGINIS, SVB TITVLO SANCTORVM IOANNIS, ET PAVLI, PER REVERENDVM PETRVM DOMINVM; ET DOMINVM ANTONIVM CORRERIO DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA COMITEM, ET EPISCOPVM CENETENSEM, ORDINIS FRATRVM PRÆDICATORVM, ET NEPOTEM QVONDAM DOMINI GREGORII PAPÆ XII. TEMPORE PRIORATVS RR. MAGISTRI FRANCISCI DONATO DE VENETIJS. CVI CONSECRATIONI INTERVENERVNT QVAMPLVRES EPISC. PLVRIMI ALIJ PRÆLATI, ET MAXIMVS CLERI, ET DEVOTI POPVLI CONCVRSVS, ET IPSI EPISCOPI INCLVSERANT DIES SVOS, ATQVE IDEM DOMINVS ANTONIVS AMPLISSIMA, ET PRETIOSA DONARIA DEDIT CONVENTVI SANCTORVM IOANNIS, ET PAVLI.

Nuper dejecto veteri Choro, ampliorem ac augustiorem effecerunt. Ibidem perleguntur multorum illustrium virorum Inscriptiones, ac præcipue XVII. Principum. Primi, *Jacobus Theupulus*, ac *Laurentius* filius, Duces extra majorem portam antiquo jacent in sepulchro; cui ita insculptum est:

QVOS NATVRA PARES. STVDIIS, VIRTVTIBVS, ATQVE
EDIDIT ILLVSTRES GENITOR, NATVSQVE SEPVLTI;
HAC SVB RVPE DVCES VENETVM CLARISSIMA PROLES,
THEVPVLA COLLATIS DEDIT HOS CELEBRANDA TRIVMPHIS.
OMNIA PRÆSENTIS DONAVIT PRÆDIA TEMPLI
DVX IACOBVS, VALIDO FIXIT MODERAMINE LEGES
VRBIS, ET INGRATAM REDIMENS CERTAMINE IADRAM
DALMATIOSQVE DEDIT PATRIÆ POST MARTE SVBACTOS.
GRAIORVM PELAGO MACVLAVIT SANGVINE CLASSES,
SVSCIPIT OBLATOS PRINCIPES LAVRENTIVS ISTROS;
ET DOMVIT RIGIDOS INGENTI CLADE CADENTES
BONONIÆ POPVLOS. HINC SVBDITA CERVIA CESSIT.
FVNDAVERE VIAS PACIS, FORTISQVE RELICTA
RE, SVPEROS SACRIS PETIERVNT MENTIBVS AMBO.
DOMINVS IACOBVS OBIIT. MCCLXXI.
DOMINVS LAVRENTIVS OBIIT MCCLXXIII.

In primo autem Claustro jacet *Reinerius Zeno* Dux; & *Joannes Dandolus* Dux itidem, ubi & sequentia Carmina:

DANDVLEI GENERIS MAGNA VIRTVTE IOANNEM
HÆC BREVIS ILLVSTREM CONTINET VRNA DVCEM.
CLARVIT IN MAGNIS EIVS SAPIENTIA REBVS,
QVEM MONSTRAVERVNT ARDVA FACTA PROBVM.
CONSILIO POLLENS, SENSV MATVRVS, ACVTVS
INGENIO, PRVDENS, ELOQVIOQVE POTENS.
PRÆ CVNCTIS PATRIAM SVMMO DILEXIT AMORE,
ILLIVS AD REGIMEN PROVIDVS, ATQVE VIGIL.
ANNI DVM CHRISTI CVRREBANT MILLE DVCENTI
OCTOGINTA NOVEM, SPIRITVS ASTRA PETIT.
QVID FVNCTORVM FRVITVR SVFFRAGIO, LVCE
DECEDENS MVNDO CONSOCIATVR EIS.

Ibidem etiam sepulti fuêre *Marinus Georgius*, *Marinus Falierus*, *Joannes Dolphinus*, *Marcus Cornelius*, *Michaël Maurocenus*; hi tres ultimi in Majori sacello; & sub *Mauroceno* sic legitur:

INCLYTA VITALES MICHAEL, QVEM DVXIT IN AVRAS
MAVROCENA DOMVS, VENETVM DVX, CIVIBVS INGENS
SPES ERAT, ALTA PARANS, INTERCIPIT ARDVA FATVM,
CÆPTA DVCIS, VIRTVTE POTENS, FVIT ENSIS ACVTVS,
IVSTITIÆ, HEV MORIENS PATRIÆ PER SÆCVLA LVCTVS
QVIA CINIS EST, IACET HIC, MENS GAVDET, FAMA CORVSCAT.
MCCCLXXXII. DIE VI. OCTOB. FVIT SEPVLTVS.

Antonius Venerius super portam Sacelli Rosarii sequentibus versibus laudatur:

QVISQVIS AD INSIGNEM TVMVLVM TVA LVMINA FLECTIS,
INGENTEM, CVIVS CINERES HÆC MARMORA SERVANT,
CONTEMPLARE DVCEM, PRINCEPS HIC, ILLE PER OMNEM
VENERIO FAMA VOLITANS ANTONIVS ORBEM,
QVI TRIBVS HANC VRBEM LVSTRIS, TOTIDEMQVE PER ANNOS
REX FVIT, ÆTERNIS MVNIENS EA TEMPORA FACTIS.
TARVISINA SVÆ CASTELLA, ET MÆNIA MATRI
REDDITA, DYRACHIVM, CORCYRAQVE ET OPPIDA FORTI.
PLVRIMA PARTA MANV, POENAS SIBI SVMPSIT AB ILLO,
QVEM GENVIT NOMEN METVIT, DVM PERDERE IVSTI
IPSIVS, VT CLARVM MICVIT CLEMENTIA SYDVS.
REDDIDIT VNGARICÆ REGINÆ SCEPTRA SVORVM
RAPTA DOLIS, NE TRISTE IVGVM, FVRLANE, SVBIRES
OBSTITIT. ITALICAM PACAVIT MVLTA PER ORAM
TVRBIDA. POST TERRIS ABIENS SESE INTVLIT ASTRIS.
MILLE QVADRINGENTIS CHRISTI CADENTIBVS ANNIS.
INSTITIT ASTRA DIES VIGESIMA TRINA NOVEMBRIS.

Item in antiquo sepulchro *Thomæ Mocenigo* hæc habentur Carmina:

HÆC BREVIS ILLVSTRI MOCENIGA AB ORIGINE THOMAM
MAGNANIMVM TENET VRNA DOMVM, GRAVIS ISTE MODESTVS,
IVSTITIÆ PRINCEPSQVE FVIT, DECVS IPSE SENATVS,
ÆTERNOS VENETVM TITVLOS SVPER ASTRA LOCAVIT.
HIC TEVCRVM TVMIDAM DELEVIT IN ÆQVORE CLASSEM.
OPPIDA TARVISIJ, GENETÆ, FELTRIQVE REDEMIT,
VNGARICAM DOMVIT RABIEM, PATRIAMQVE SVBEGIT
INDE FORI IVLII, CATTARVM, SPALATVMQVE TRAGVRVM.
ÆQVORA PIRATIS PATEFECIT CLAVSA PEREMPTIS,
DIGNA POLVM SVBIIT PATRIIS MENS FESSA TRIVMPHIS.

Adest prope Sacrarium sepulchrum *Pasqualis Maripetri*, in quo ejus marmorea statua extensa jacet; ibique sic habetur:

PASQVALIS MARIPETRVS P. MAXIMIS REIP. SENATORIBVS, BONITATE, ET ELOQVENTIA SEMPER PAR, RELIGIONIS, AC RERVM VSV NVLLI SECVNDVS, ET CVM IIS LAVDIBVS IN CIVITATE, IN LOCVM FRANCISCI FOSCARI ADHVC VIVENTIS A PATRIBVS SVFFECTVS, QVOD ANTEA DOMI DEBILITATVM ERAT SVA AVCTORITATE IN PRISTINVM STATVM DIVINITVS RESTITVIT. VIXIT IN PRINCIPATV ANNOS IV. MENSES VI. DIES VI. OBIIT MCCCCLXI.

Magnificum sepulchrum *Petri Mocenigo* septendecim ornatum marmoreis figuris, naturam imitantibus, operâ *Petri Lombardi*, fe-

ſere totum interiorem majoris portæ proſpectum occupat; ſuper urnam ſtat ejus ſtatua Pedeſtris; in urna ſic legitur: EX HOSTIVM MANVBIIS. ut ejus valorem in re militari denotaret, vitam ſcripſit *Coriolanus Cepione*, qui fuit illi coævus. Sepulchro ſic inſcriptum eſt:

PETRO MOCENIGO LEONARDI F. OMNIBVS NON MINVS OPTIMI, QVAM ELEGANTISSIMI SENATORIS MVNERIBVS, DOMI, FORISQVE FVNCTO MARIS IMPERATORI. QVI ASIA A FAVCIS HELLESPONTI VSQVE IN SIRIAM FERRO, IGNIQVE VASTATA, CARAMANNIS REGIBVS VENETORVM SOCIIS, OTTOMANO OPPRESSIS, REGNO RESTITVTO, PIRATIS VNDIQVE SVBLATIS. CYPRO A CONIVRATIS NON MINORI CLARITATE, QVAM PRVDENTIA RECEPTA SCODRA, DVCTV, ET AVSPICIIS SVIS OBSIDIONE LIBERATA, CVM REMPVBLICAM FELICITER GESSISSET, ABSENS D. MARCI PROCVRATOR; INDE DVX GRATO PATRVM CONSENSV CREATVS EST. IOANNES TERTIVS AB HOC DVX, ET NICOLAVS MOCENICI FRATRES PIENTISSIMI B. M. D. VIXIT ANNOS LXX. MENSES I. DIES XX. OBIIT NON SINE SVMMO POPVLI GEMITV, DVCATVS SVI ANNO PRIMO, MENSE SECVNDO, DIE XV. ANNO SALVTIS MCCCCLXXVI.

Jacet & *Joannes* pariter *Mocenigus* in ſepulchro pulcherrimis ornato figuris, a *Tullio Lombardo;* ita dicit memoria:

DVX IOANNES MOCENIGVS THOMÆ PATRVI, ET PETRI FRATRIS DVCVM SECVTVS VESTIGIA, BELLVM FERRARIENSE INVITVS GESSIT, ET RODIGIJ PENINSVLAM ADIECIT IMPERIO. PACEM COLVIT, REMPVBLICAM VENETAM ADMINISTRAVIT, IVSTITIA, PROBITATE, ET PRVDENTIA, DVX OPTIM. ET AMANTISS. REIP. HABITVS EST. L. F. P. OBIIT ANNO MCCCCXLV. VIXIT ANNOS LXXVI. DVC. ANNOS VII. MENS. VI.

Laurentius Lauredanus ad dextrum ſacelli Majoris latus in ſepulcro mirabili architectura conſtructo jacet; inſidet ejus ſtatua ab *Hieronymo Campania* ſculpta, ſicut & duæ aliæ collaterales, quarum una Venetorum armorum vim denotat, & altera lævorſum majorum Europæ Principum fœdus *Cameraci* initum, quibus hoc *Mocenigo* Duce Reſpublica reſtitit; item aliæ duæ Abundantiam, & Pacem ſignificantes. ſtylobatæ ſic inſculptum eſt:

D. O. M.

LEONARDO LAVREDANO PRINCIPI, TOTIVS FERE EVROPÆ VIRIVM CAMERACENSI FÆDERE IN REM VENETAM CONSPIRANTIVM, FVRORE COMPRESSO, PATAVIO OBSIDIONE LEVATO, FORTVNIS, ET FILIIS PRO COMMVNI SALVTE OBIECTIS, TERRESTRIS IMPERII POST ACERBISSIMVM BELLVM PRISTINA AMPLITVDINE VINDICATA. DIGNITATE, ET PACE REIPVB. RESTITVTA, EOQVE DIFFICILLIMO TEMPORE CONSERVATA, ET OPTIME GESTA, PIO, FORTI, PRVDENTI LEONARDVS ABNEPOS P. C. VIXIT ANNOS LXXXIII. IN DVCATV XIX. OBIIT MDXIX.

Præter ſupradictos Duces videbis etiam quinque equeſtres ſtatuas naturalis magnitudinis in ſuum erga Exercituum Præfectos de Republica benemeritos, animum gratum a Senatu erectas.

Una eſt, in platea ante Templum *Bartholomæi Colleonii*, ærea, opere *Andreæ* de *Verruchio Florentini.* Hujus viri de Republ. optimè meriti vitam conſcripſit *Petrus Spinus*, ejuſdem civis; in ſtylobata ſic legitur:

BARTHOLOMÆO COLLÆONO BERGOMENSI OB MILITARE IMPERIVM OPTIME GESTVM S. C.

In altero latere ſic:

IOANNI MAVRO, ET MARINO VENERIO CVRATORIBVS ANNO SALVTIS MCCCCXCV.

Secunda eſt in Templo *Nicolai Urſini Pitiliani* Comitis, cui appoſita eſt hæc Inſcriptio:

NICOLAO VRSINO NOLÆ. PITILIANIQVE PRINCIPI CLARISS. SENENSIVM, FLORENTINI POPVLI, SIXTI, INNOCENTII, ALEXANDRI PONTIF. MAX. FERDINANDI, ALPHONSIQVE IVNIORIS REG. NEAPOLIT. IMP. FELICISS. VENETÆ DEMVM REIP. PER XV. ANNOS MAGNIS CLARISSIMISQVE REBVS GESTIS, NOVISSIME A GRAVISSIMA OMNIVM OBSIDIONE PATAVIO CONSERVATO, VIRTVTIS, ET FIDEI SINGVLARIS, SENATVS V. M. H. PP. OBIIT ÆTATIS ANNO LXVIII. MDIX.

Tertia eſt *Leonardi Prati* hiſce cum verbis:

LEONARDVM PRATVM MILITEM FORTISSIMVM, ET EX PROVOCATIONE SEMPER VICTOREM, PRÆFECTVM FERDINANDI IVNIORIS, ET FEDERICI REGVM NEAPOLITANORVM, OB VIRTVTEM TERRESTRIBVS, NAVALIBVSQVE PRÆLIIS FELICISSIMVM MAGNIS, CLARISSIMISQVE REBVS PRO VENETA REPVBL. GESTIS, AB HOSTE CÆSVM, LEONARDVS LAVREDANVS PRINCEPS, ET AMPLISS. ORDO SENATORIVS, PRVDENTIÆ, ET FORTITVDINIS ERGO. STATVA HAC EQVESTRI DONANDVM CENSVIT.

Quarta inviĉtiſſimi *Pompeji Juſtiniani*, ſub qua ſic habetur:

POMPEIO IVSTINIANO PATRITIO GENVENSI PRÆCIPVARVM ARCIVM IN BELGIO EXPVGNATORI, INTREPIDA BRACHII OBTRVNCATIONE APVD OCTEND CELEBERR. VENETÆQVE R. P. CVM ARMIS IMPERI PRÆF. GEN. AD NATIS. INVICTO FLAMMICREPO MARTE CONFOSSO. MDCXVI. ARMIS, ET CALAMO BELLATORIBVS COSPICVO MIRATRICI FAMÆ SERVATO; POST FVNVS PVB. STATVAM EQ. ET MONVMENTVM S. C.

Quinta *Horatii Balleonii* Peruſini, ſub qua ſic habetur:

HORATIO BALLEONIO STEMMATE AVORVM DE REPVBL. BENEMERITORVM INSIGNI. VIRTVTE PROPRIA, FACTISQVE EGREGIIS INSIGNIORI. QVI PRIMARIVS IN EXERCITV VENETO, DVM IN IAPIDIA FORTITER INTER PRIMOS DIMICANDO COMMILITONES HORTATVR, HOSTES PER INNVMEROS STATOS INSEQVITVR, IAMQVE AD VICTORIAM ASPIRAT, GLORIOSE OPPETIT. PRO SINGVLARIBVS MERITIS SENATVS OPT. AD PERPETVAM EIVSDEM GESTORVM MEMORIAM, MONVMENTVM PVBLICO DECRETO STATVIT. SVMMO TOTIVS REIPVBL. ET EXERCITVS MOERORE INTERIIT. XIII. KAL. SEPTEMB. MDCXVII.

Senatûs pariter ordine ereĉta fuit ſtatua pedeſtris *Dionyſio Naldo*, e *Briſighella*, a *Laurentio Bregno* elaborata. hanc habet inſcriptionem:

IMPERATOR, DVCTOR, EQVES, MILESQVE, DIONYSII NALDI CONDVNTVR HIC OSSA. HIC IVNIOREM FERDINANDVM REGNO A GALLIS PVLSVM RESTITVIT, VENETIS DIGNITATEM IMPERII SVSTINVIT. FIDE, AC FORTITVDINE INCOMPARABILI INTER ALIOS DVCES PEDITVM PREFECTVS. PATAVIVM SERVAVIT. MORIENS NIMIIS VIGILIIS, HOC VIRTVTIS SVÆ MONVMENTVM CLARISSIMO LAVREDANO PRINCIPE, EX AMPLISSIMI SENATVS AVTHORITATE MERVIT. OBIIT ÆTATIS ANNO XLV. ANNO MDX.

In Sacello, *Defunĉtorum* vulgò diĉto, videtur ſepulchrum *Matthæi Juſtiniani Carpaſſi* Comitis & propè adeſt illud *Odoardi Windeſor Angli*, ubi ſic legitur:

ODOARDO VINDESOR BARONI ANGLIS PARENTIBVS ORTO. QVI DVM RELIGIONIS QVADAM ABVNDANTIA VITÆ PROBITATE, ET SVAVITATE MORVM, OMNIBVS CHARVS, CLARVSQVE VITAM DEGERET, IMMATVRA MORTE CORREPTO, CELEBERRIMIS EXEQVIIS DECORATO, GEORGIVS LECHER AFFINIS PONI CVRAVIT. OBIIT ANMO DOMINI MDLXXIV. DIE MENSIS IANVARII XXIV. ÆTATIS SVÆ XLII.

In alio ſacello adeſt memoria *Melchioris Lancea*, & ejus effigies marmorea, ita habet:

MELCHIOR LANCEA VENETVS MDCLXXIII. PACE QVIEVIT, PVLVIS HOMO PERVIXI. MATER SVVM TRADIDIT MATRI. MARIA MATER TVVM DVC ME PATRI FIDELIS. ET VOS VT VOBIS, FERTE HAS PRO ME PRECES: DOMINE PARCE EI, LEX ÆTERNA LVCEAT, REQVIESCAT INPACE.

Portam verſus prope ſacellum *Lauretanum* aliud adeſt Depoſitum, in quo legitur:

IOAN-

IOANNI BAPTISTÆ BONCIO SENATORI INTEGERRIMO, CVIVS SEPTEM VIRTVTVM SIMVLACRVM SVMMÆ PROBITATIS TESTIMONIVM DICANT. D. MARCI PROCVRATORES DE CITRA EX TESTAMENTO PIENTISSIMI POSVERE. ANNO MDXXV. OBIIT MDVIII.

Supra eandem portam adest effigies venerabilis Senatoris, hoc nomine insignita:

BERNARDI DONATI FILIVS.

Subtus vero:

NVNQVAM MIHI, SED SEMPER PATRIÆ.

Post *Lauretanum* Sacellum Celeberrimi Medici habetur memoria:

ANDREAM BARAZONVM MVTINENS. ÆGRORVM VITÆ REPARANDÆ SCIENTISS. ANGELICA VSPERA MARITVM DVLCISS. A' VITA HV'C CONTVLIT.

Ante Sacellum S. S. Nominis Dei in pavimento adest sepulchrum *Ludovici Diedo* hisce cum verbis:

D. I. M.
LVDOVICVS DIEDO X. VIR OPT. BIZANCIO CAPTO, ET IN BRITANNIA FILIO REIP. CAVSA IN VINCVLIS RELICTO, VENETORVM CLASSEM PER MEDIOS HOSTES TVTO' IN PATRIAM EVEXIT. TANDEM IADERÆ PRÆTOR MORTALES DOCVIT PVLCHRVM ESSE PRO REPVBL. MORI SIBI, ET POSTERIS SVIS.

Sequitur Depositum *Aloysii Michaëlis*, quod sic habet:

ALOYSIO MICHAELI, MARCI ANTONII FILIO, SENATORI INTEGERRIMO, OMNIVM SCIENTIARVM GENERE ORNATO, ATQVÆ ORATORI FACVNDISSIMO EX FORO AD MAIORES REIPVBL. DIGNITATES VOCATO; DVM IN SENATV DIFFICILLIME' CONSVLTATIONE PROPOSITA, INCREDIBILICVM OMNIVM ADMIRATIONE, SENTENTIAM DICERET, IMPROVISA MORTE, E SVGGESTO CORREPTO. IOANNIS CORNELIO MARCI ANTONII FIL. VXORIS FRATER MOESTISS. EX TESTAMENTO POSVIT. VIXIT ANNOS LVI. OBIIT XI. KAL. MAII. MDLXXXIX.

Non procul habetur nobilissima Urna, in qua Pellis Invictissimi *Marci Antonii Bragadeni*, ipsi viventi detracta a barbaro *Mustafa Salamine* anno 1571. ibi & ejus effigies accurata, & hæc inscriptio:

D. O. M.
MARCI ANTONII BRAGADENI, DVM PRO FIDE, ET PATRIA BELLO CYPRIO SALAMINE CONTRA TVRCAS CONSTANTER, FORTITERQVE CVRAM PRINCIPEM SVSTINERET, LONGO OBSIDIONE VICTI, A PERFIDA HOSTI MANV, IPSO VIVO, AC INTREPIDE SVFFERENTE, DETRACTA PELLIS. ANNO SALVTIS MDLXXI. XV. KAL. SEPTEMB. ANTONII FRATRIS OPERA, ET IMPENSA HVC ADVECTA, ATQVE HIC A MARCO, HERMOLAO, ANTONIOQVE FILIIS PIENTISSIMIS, AD SVMMI DEI, PATRIÆ, PATERNIQVE NOMINIS GLORIAM SEMPITERNAM POSITA. ANNO SAL. MDXCVI. VIXIT ANNOS XLVI.

Post Portæ Majoris ingressum habetur alterius *Bragadeni* memoria, qui primo fama ac virtute non cessit, nam si ense ille, hic penna celebre nomen apud posteros reliquit:

CASTALIDVM CVLTOR BRAGADENÆ GENTIS ALVNNS,
QVI TEGOR HOC TVMVLO BARTHOLOMÆVS ERAM.
DVRIOR OPPRIMERET NOSTER, QVEM STIRPIS ÆGESTAS
HEREDEM STATVIS POST MEA FATA MIHI.

Inferius verò sic habet:

BARTHOLOMÆI BRAGADENI PIETATI, SEPVLCHRI HVIVS ORNAMENTI IACTVRA, DIV OPTATO POSTERITATI ABSOLVTO OPERE IN ALOYSII PRINCIPIS MEMORIAM TANTI DVCIS HÆREDES GRATI ANIMI INTERPRETES.

Sequitur sepulcrum *Hieronymi Canalis*, in quo sic leges:

HIE-

HIERONYMO CANALO CLASS. PR. HANC. SINGVLAREM ET EGREGIAM FORTISS. VIRI ANIMI MAGNITVDINEM, QVIS ADMIRARI SINE LACRYMIS VNQVAM POTERIT? CVM IN MEDIO CVRSV PRÆCLARISSIMARVM RERVM ZACINTHI MORTVVS, BELLICA DISCIPLINA MAIORVM GLORIAM ILLVSTRAVIT. IMPERATORES ÆTATIS SVÆ RELIQVOS AVTHORITATE, ET CONSILIO VICERIT. POSTEROS MEMORABILI ILLA PVGNA AD ACRIVM CRETÆ PROMONTORIVM DOCVERIT, QVAM PVLCRVM SIT PATRICIO VENETO PRO SALVTE REIP. IN OMNI FORTVNA ACRITER DECERTARE. ANT. PATERNÆ VIRTVT. IMITATOR. MDL. VIXIT ANNOS LII. OBIIT MDXXXV.

Post portam, quæ ducit ad primum claustrum, adest statua *Aloysii Trivisani*, sub qua habetur:

ALOYSIO TRIVISANO VNICO FIGLIO PROBITATIS ADOLESCENTI, GRÆCIS LATINISQVE LITTERIS ERVDITO, QVI ET PHILOSOPHIÆ STVDIIS, ET GLORIÆ, QVAM PATAVINO GYMNASIO IAM EXCITATAM, OMNIVM MOERORE MORS IMMATVRA SVSTVLIT, ET STVDIOSORVM PROFECTVI OPTIME CONSVLENS, HVIC CÆNOBIO SVOS OMNES LIBROS DONARI IVSSIT. DOMINICVS PATER, ET LEONARDVS BARBARVS BENEVOLENTÆ, AC MOERORIS SOCII PP. VIXIT ANNOS XXIII. MENS. III. OBIIT SALVTIS ANNO MDXXVIII.

Super Sacrarii portam depicta est palma, cum duabus figuris tuba canentibus, sub quibus effigies *Titiani Palmæ* senioris, ac *Palmæ* junioris; hanc habent memoriam:

TITIANO VECELIO, IACOBO PALMA SENIORI,
IVNIORIQVE ÆRE PALMEO, COMMVNI GLORIA.

E lateribus prædictæ portæ aureîs characteribûs sic inscriptum est in lydio lapide; in uno:

D. O. M.

HOSPES SIC AGE, VT SEQVARIS. CONDOR HOC TVMVLO LVDOVICVS COMANVS PATRITIVS ANTVERP. PARVÆ APVD SANTONES, GALLOS FLANDRIÆ TOPARCHA, VTRAQVE PALLADE CLARVS, E MARTIO BATAVORVM LICEO AD VENETA CASTRA EVOCATVS XX. ANNORVM CVRSV, FORTEM FIDELEMQVE NAVAVI OPERAM, DVMQVE MILITVM TRIBVNI, MAGNIQVE ACIERVM DIRECTORIS MVNERIBVS DECORATVS, AD SVBLIMIORES HONORES FELICITER CONTENDO. VITAM QVAM VENETÆ REIP. MAIESTATI DEVOVERAM LIBENTISSIME PROFVNDI. HIPPOLYTVS FRATER DILECTISS. MIHI BENEMERENTI MOERENS MONVMENTVM HOCCE NON SINE LACRYMIS POS. MDCXLV.

In altero verò:

D. O. M.

ILLVSTRI DOMINO HENRICO STVERTO D. AVBIGNI SECVNDO GENITO EXCELLENTISSIMI PRINCIPIS ESMEI DVCIS LÆVINIÆ PROPINQVITATE, ET GENEROSISSIMA INDOLE PRÆCLARO, HIERONYMVS VSTON BRITANNIARVM REGIS AD SERENISS. REMP. VENETAM LEGATVS SVAVISSIMO AFFINI M. M. P. MDCXXXVII. VIXIT ANNOS XVII.

Prope Sacellum Rosarii, in sequenti habetur memoria *Jacobi Cavalli Veronensis* Exercituum Venetorum Imperatoris strenuissimi, quem propter res benè gestas inter nobiles Senatus adscripsit:

MILITIÆ SPLENDOR, LATEQVE TREMENDVS IN ARMIS
HIC DE CAVALLIS IACOBVS FVIT, ALTAQVE GESSIT.
PETRO VENETIS CAPVT ARMIGERVM, DVM FVLMINAT HOSTIS,
VNIO, QVEM TANTVM CAPIT HÆC DOMVS APTA
SEPVLCRI, DECESSIT MCCCLXXXVI. DIE XXIV. IANVARII.

In Cœmeterio est Sepulchrum *Riccardi Malumbra*, qui ad leges *Jacobi Theupoli* Ducis restaurandas a Senatu applicatus fuit. ejus inscriptio sic dicit:

VAS

VAS IVRIS, LEGVMQVE IVBAR, SINE COMPARE DOCTOR,
COMITIS, ET MILES MERITA RATIONE CATHEDRÆ,
DOTATVS TITVLIS RICCARDVS PROLE MALVMBRA,
MALLEVS, ERIS VMBRÆ, PATRIÆ DECVS, ATQVE CREMONÆ,
QVI GRATVS VENETIS IACET HIC, SED NVNCIA LAVDIS
VIVET FAMA VIRI NVLLVM PERITVRA PER ÆVVM.
OBIIT ANNO DOMINI MCCCXXXIV. BARTHOLOMÆVS MALVMBRA NATI PIENTISS. RESTAVRAVIT. MDXXVII. DIE IV. IVLII.

Non procul distat sepulchrum *Aloysii Grifalconii* trium linguarum peritissimi, Latinæ scilicet, Græcæ, ac Hebraicæ. Cujus inscriptio hæc est:

ALOYSIO GRIFALCONIO TRILINGVI HVMAN. DIVINAQVE SAPIENTIA EXCVLTISS. LAVRENT. GRIFALC. F. EL. P. P. P. P. B. M. V. A. LXVI. O. M. DLV. O. N. S. S. H. M. H. N.

In primo Claustro jacet infrascriptus Theologus:

F. XIXTO MEDICES VEN. VIRO RELIGIONE DOCTO, PRVDEN. ET HVMAN. INSIGNI, SVMMIS CELEBER. HVIVS COENOBIJ, ET TOTIVS PROVINCIÆ MVNERIBVS EGREGIE PERFVNCTO, QVI MVLTOS ANNOS SACR. THEOL. IN GYMN. PAT. ATQVE IN PATRIA, VTRAMQVE PHILOS. EXIMIA CVM LAVDE PVBLICE PREFESSVS, TANDEM A DEO EVOCATVS, AD CELEST. VITAM SVM. TOTIVS CIVITATIS DOLORE DECESSIT, ÆTAT. SVÆ LX. DIE XVIII. NOVEMBRIS MDLXI.

F. HIERONIMVS VIELMVS VEN. THEOL. PRÆCEP. ET TANQVAM PATRI SE OPT. MERITO P. C. MARMORE IN EXIGVO SAT ERIT TVA NOMINA TANTVM SCRIBERE SIXTE PATER CÆTERA QVIS REFERAT?

E regione jacet *Andreas Franciscus* Magnus Reipub. Cancellarius; ut hæc denotant verba:

D. O. M.

ANDREAS FRANCISCVS PETRI FILIVS, POST INNVMERA, PRÆCLAREQVÆ SVMMÆ PRVDENTIÆ, ET FIDEI EXEMPLA EDITA, GRATVS PATRIBVS OB INGENIJ MANSVETVDINEM, ET BENEFICENTIAM, SINGVLAREMQVE IN SVOS PIETATEM, CHARVS OMNIBVS, VNIVERSÆ NOBILITATIS CONSENSV, MAGNVS VENETÆ REIP. ELECTVS CANCELLARIVS, HVMI E REGIONE QVIESCIT, VTRVMQVE PARENTEM A SE ANTE HIC CONDITOS SECVTVS, SECVTAMQVE PROSAPIAM OMNEM, ID QVOD SERVM OPTET, ITERVM EXPECTANS. VIXIT ANNOS LXXIX.

Non multùm ab hoc distat *Antonii Gradenici*, ac *Alexiæ* Uxoris sepulchrum. Hic a Patre *Bartholomæo* Duce, Comes *Arbæ* factus fuit anno 1348.

In eodem loco legitur de *Andrea Erizzo* Procuratore:

MCCCLXVI. DIE PRIMA SEPTEMBRIS, SEPOLTVRA EGREGII, ET STRENVI VIRI D. ANDREÆ ERIZZO, HONORABILIS PROCVRATORIS S. MARCI, ET SVORVM HÆREDVM.

In secundo Claustro jacet *Jacobus Ciera* Episcopus Coronæ.

Revertamur modò, si placet, tertiùm ad majorem portam, ut picturas ordinatè consideremus; incipiamus ergo a sinistro Altari, in quo statuam S. *Rosæ* videbimus & tabulam multipliciter partitam, ubi B. Virgo cum Puero, S. *Dominicus*, S. *Laurentius*, S. *Augustinus*, S. *Marcus Evang.* S. *Joannes Baptista.* opere *Vivarini*, anno 1422.

Ad explicandam Tabulæ S. *Petri* Martyris elegantiam, illam a naturæ æmulo, *Titiani* inquam penicillo factam sufficit dicere.

Post Sacrarii portam videtur miraculum S. *Antonii* de *Patavio*, operâ *Josephi Encii*.

L Se-

Sequitur tabula Christi mortui, ex *Varotari*, qui *Paulum Veronensem* imitatus est.

In Sacello Rosarii ad sinistram ingressus adest *Christus* in Cruce pendens, cui adstant *Maria Magdalena* aliique Sancti ex *Tintoreto*.

Sequitur *Christus* ad *Caipham* adductus, ex *Joanne Flaminio*.

Alia, quæ sequitur *Christum* habet flagellum pestis minitantem, apud quem B. Virgo precibus pro mortalibus intercedit, ex *Andrea Corona*.

Postea habetur visitatio *Mariæ* ad *Elisabeth*, ex *Sancto Peranda*.

Annunciatio Virginis in tela pergrandi post Altare est a *Leonardo Corona*.

Post hanc sequitur victoria Navalis per *Venetos* die S. *Justinæ* reportata a *Turcis*, opere *Tintoreti*.

Super portam hæc habetur pictura: Christus ac B. Virgo in aëre sunt, S. Justina, ac Fides *Philippum* V. *Hispaniarum* Regem, ac *Aloysium Mocenigum* Ducem ad illos introducunt; ibidem sunt effigies Præfectorum exercitus accuratè depictæ, id est *Joannis* de *Austria*, *Marci Antonii Columnæ*, *Sebastiani Venierii*, sicut & effigies Custodis hujus Societatis; manu *Tintoreti*.

In hoc eodem Sacello Altare in modum Insulæ, optimis compositum marmoribus, Columnisque elegantibus, ac pulcherrimis figuris. In medio eminentiori loco adest M. Virginis statua sedens, puerum *Iesum* habentis in ulnis. In lacunari super altare, adest Paradisus ex *Palma*; opus fuit celeberrimum.

In reliquo verò lacunari tres aliæ sunt picturæ; una habet Pontificem cum Cardinalibus; a *Palma*, sicut & reliquæ quatuor in angulis; quæ in medio est, habet S. *Dominicum*, S. *Catharinam Senensem*, S. *Justinam*, multosque Sanctos, ac Angelos, a *Tintoreto*. Tertia habet S. *Dominicum* prædicantem Papæ, Imperatori, ac *Veneto* Duci, opere celeberrimo *Coronæ*; sicut & cæteræ in angulis.

In egressu hujus Sacelli invenitur icon S. *Michaëlis* Archangeli, qui Diabolum ejicit in tartara; manu Bonifacii, hicque habetur statua S. *Pii* V.

Tabula quæ sequitur, in qua Trinitas, Apostoli, B. Virgo, ac S. *Dominicus*, est labore *Bassani*.

Quod ad posteriorem partem Majoris Altaris attinet; omnia hujus Urbis altaria majestate, & elegantia aut superat, aut æquat, quippe cui est augustum Tabernaculum electorum marmorum; & arcus decem magnis sustinetur columnis, e lateribus duo Angeli Capsulas manibus tenentes, in quibus reliquiæ *S. Joannis* ac *Pauli* asservantur; adest picta tabula manu *Matthæi Ingoli* Ravennatis, quæ licet completa non sit, elegantia tamen, ac æstimatione non caret.

Post

Poſt pulpitum adeſt S. *Thomas* in Cathedra docens, aut diſputans; operibûs *Joannis Buonconſegli*.

Sequitur Altare Beatæ Virginis, in quo ejus ſtatua; deinde Altare Defunctorum cum tabula elegantiſſima.

Poſtea invenitur prope portam Altare Transfigurationis *I. Chriſti*, in quo pictura ex *Rochio Marconi*.

Ex altero Portæ latere adeſt Altare S. *Antonini* Archiepiſcopi Florentini in actu diſtribuendi pauperibus pecuniam, depictique a *Laurentio Lotti*, unà cum fronte ejuſdem Altaris.

Habetur poſtea Sacellum S. *Hyacinthi*, in quo tabula cujuſdam *Palmæ* diſcipuli; ibidem adoratur ſtatua Virginis *Lauretanæ*. Superius habentur duæ hiſtoriæ de S. *Dominico*, ac miſſio S. Spiritus, ex *Palma*. In Lacunari quinque habentur picturæ, quarum media Patrem æternum, ceteræ diverſas ſanctas habent ex eodem *Palma*.

A dextero Sacelli latere videtur S. *Hyacinthus* B. Virginis Imaginem, ac Sanctiſſimum Sacramentum manibus geſtans, flumen, in cujus ripa variæ ſunt figuræ, unà cum auctoris effigie, mirabiliter tranſmeare; auctor fuit Eques *Leander Baßanus*.

Ab altero latere videtur idem Sanctus obſeſſam a Dæmonio liberans, ex *Palma*.

Sequitur elegans Sacellum S. S. Nominis Dei, in cujus tabula Trinitas, inter angelorum Choros, & infra ipſam S. *Ludovicus* Rex *Galliæ*, ac S. *Maria Magdalena*, opere nunquam ſatis laudandô Equitis *Liberi*.

In ſacelli lateribus duæ ſunt picturæ, in quarum una adeſt Circumciſio D. N. *Ieſu Chriſti*, in altera verò S. *Joannes* eundem baptizans, e *Petro Mera*.

In lacunari quinque habentur diviſiones, in quarum media Puerulus adeſt; in angulis verò quatuor *Ieſu* nomina, ſcilicet *Ieſus Salvator; Ieſus filius Sirach; Ieſus Joſadech*, & *Ieſus Nave*; e *Joanne Bapt. Lorenzetti*.

Hinc patet aditus ad ſcholam Nominis Dei, in qua videtur Tabula, ubi Angeli Paſſionis myſteria deferentes, ac alius clavo ſcribens in pariete *Ieſu* nomen; ſunt operâ *Petri Riccii Lucenſis*.

Sequitur tabula S. *Vincentii Ferrerii Hiſpani*, in quinque partes diviſa; in quarum prima habetur Æternus Pater. in tribus ſecundi ordinis in deſcenſu, eſt *Chriſtus* mortuus, item Angelus, ac *Maria*; In tertia S. *Vincentius*, & a lateribus S. *Chriſtophorus*, ac S. *Sebaſtianus*; In infimà verò variæ hiſtoriæ pertinentes ad vitam ejuſdem ſancti, ex *Vivarini*.

Deinde habetur Altare S. *Thomæ*, quod ultimum locum januam verſus habet; ibi ſtatua S. *Ludovici Beltrandi*. Tabula verò habet

Virginem in Throno ſedentem, S. *Franciſcum*, S. *Catharinam Senenſem*, S. *Urſulam* ejuſque ſocias, S. *Gregorium*, S. *Hieronymum*, &c. opere *Joannis Bellini*.

Ingrediamur modò Sacrarium; ſtatim invenitur e regione Altaris tabula, in quo S. *Dominico* cum fratribus diſcumbenti, Divinumque precanti auxilium, duo Angeli neceſſaria miniſtrant. eſt opere *Leandri Baſſani*.

Sequitur pictura ſuper portam, in qua videtur Salvator in nubibus ſedens inter Religioſos Dominicanos, ex *Odoardo Fialetti*.

Poſtea habetur Confirmatio Ordinis *Dominicanorum*, facta ab *Honorio* III. e prædicto *Baſſano*.

Super aliam portam ſunt S. S. Petrus, ac Paulus, quorum alter librum, alter baculum S. *Dominico* porrigit, & ad prædicandum mittit, e *Claudo* de *Vaſe*.

Super portam prope Altare, S. *Dominicus*, ut *Albigenſes* confunderet, librum in ignem injicit, ac illæſum extrahit; e Fialetti.

In altero altaris latere habetur Chriſtus crucem bajulans, e *Vivarini*.

In Altaris Tabula Chriſtus e Cruce pendens, S. *Sebaſtianus*, aliique Sancti, ſunt e *Jacobo Palma*; ſicut & *Chriſtus* reſurgens ab altero ejuſdem Altaris latere.

Poſtea habetur viſio habita a *Jacobo Theupulo* Duce; ſcilicet Angeli ſuffitum faciunt in parva inſula, ubi monaſterium erectum eſt; unde motus Patribus S. *Dominici* dono eandem dedit, annuente Senatu. eſt opere *Andreæ Vicentini*.

Super Altare in duobus dimidiis circulis habetur annunciatio *Mariæ*, e *Baſſano*.

In egreſſu Sacrarii ſuper portam videntur S. *Dominicus* ac S. *Franciſcus*. ex *Angelo Leoni*.

In lacunari Chriſtum fulmina minantem S. *Dominicus*, ac S. *Hyacinthus* exorant. eſt operâ *Marci Titiani*.

Super antiquum Chorum e regione Sacrarii adeſt pergrandis tabula, in qua repræſentatur victoria Venetorum maritima apud *Dardanellos*, in *Helleſponto* die S. S. *Joannis*, & *Pauli*, ac videtur Dux *Bertuccius Valerius* tum regnans, unà cum Senatoribus flexis genibus exorans Virginem, ac S. S. *Joannem* ac *Paulum*; fides, ac Leo alatus gladium vibrans; ibique ſic legitur:

VENETORVM AD HELLESPONTI ANGVSTIAS INSIGNIS DE TVRCICA CLASSI TRIVMPHVS, LAVRENTIO MARCELLO DEBELLANTE. MDCLVI. FAVSTAS SS. IOANNIS, E PAVLI XXVI. IVNII, BERTVCCIO VALERIO DVCE.

Habetur & Pictoris nomen: IOSEPH ENTIVS DE AVGVSTA.

Hic multa æſtimatione digna præter jam dicta ſervantur, ſicut & inſignes reliquiæ, inter quas vaſculum ex S. *Catharinæ* Manna, ac ejuſ-

ejuſdem pes; Corpus S. *Gaudentiæ* M. Digitus S. *Petri* manûs, quô proprio ſanguine *Credo* ſcripſit in ſolo; Reliquiæ etiam S. S. *Joannes* & *Pauli*, ac S. *Mariæ Magdalenæ*.

Nuper erectum eſt Ducum *Valeriorum* Mauſoleum, opus inſignis pulchritudinis ac impenſæ.

SACELLUM PACIS.

Statim poſtquam e Conventu egreſſus es, invenies Sacellum S. *Mariæ Pacis;* in quo aſſervatur imago illa miraculoſa, quam S. *Joannes Damaſcenus* in ædibus ſuis habebat, cujuſque miraculo trunca manus juſſu Principis *Damaſci*, dolo *Leonis Iſaurici* Imperatoris, reſtituta fuit. Hoc narrant *Joannes Hieroſolymitanus*, *Lippomanus*, *Surius*, aliique graves Hiſtorici.

Imaginem a *Paulo Moroſini*, qui eam a ſuo propinquo *Byzantii* degente obtinuerat, *Venetias* tranſlatam fuiſſe ſcribunt anno 1349. ac anno 1503. huic Templo dono datam.

Siniſtram ingreſſus verſus adeſt tabula ex *Julio Moro*, in qua biſariam partita, habetur primo Nativitas *Mariæ*, & in altera parte Martyrium S. *Joannis Damaſceni* ac Virgo ei manum reſciſſam reſtituens; Huic S. poſt mortem arborem ex ore prodiiſſe ferunt, in cujus foliis legebatur *Ave Maria*.

Eodem in latere ſequitur alia pictura repræſentans aliquot in præſentia Epiſcopi mortuum e terra effoſſa eruentes; quos B. Virgo ab alto reſpicit. eſtque opere *Baſſani*.

Tabula Altaris, præter loculum, in quo eſt prædicta imago, tres alias habet diviſiones. in parte ſuperiori adeſt æternus Pater, in alia S. *Joannes* Evangeliſta, in alia Sanctus quidam habitu equitis gerens vexillum. opere *Victoris Carpacii*.

Altero in latere habes depictos multos homines aquis ſuffocatos in maris ripa jacentes. operâ *Angeli Leonis*.

Sequitur alia, in qua videtur S. *Lucas* imaginem Virginis delineans, cui B. Virgo in nubibus inter Angelos apparet, adeſtque Angelus illam monſtrans, ac multi diſcipuli Sanctum pingentem obſervantes. opere non ſpernendo *Andreæ Cœleſtis Veneti*.

Poſtea habetur Adoratio trium Magorum, item alia Virginis effigies ex eodem *Cœleſti*.

Virginis annunciatio, quæ ſequitur eſt ex manu *Federici Cervelli*.

Mors Virginis, ac ejuſdem Aſſumptio ad Cœlos ſunt operâ *Callimbergii*.

Hîc ſepultus eſt quidam Epiſcopus hac cum inſcriptione:

HEVS BERGOMAS TVVM LAVRENTIVM GABRIELEM REPOSCIS, EXCVBANS HIC SVM SAT CLYSMVM ANNIS TIBI TRIGINTA REDDIDI PONTIFICATVM. NVNC VIRGINI FAMVLARI PACIFICE CVPIO; TE ROGO NE VEXES. MDXVI.

SCHOLA, quæ vulgò CONFRATERNITAS S. MARCI vocatur;

Una ex 6 Majoribus Scholis.

Prædicto Sacello contigua eſt Societas S. *Marci* divitiis pollens, ædificio aliiſque perfectionibus ſpectabilis.

Anno 1485. incendio majori ex parte conſumpta, anno 1490. reædificata fuit, ejus frons marmoribus optimis, optimoque ordine diſpoſitis majeſtatem ſpirat.

Tabula Altaris *Chriſtum* habet, S. *Marcum*, S. *Petrum*, ac *Paulum*, opere *Jacobi Palma.*

A lateribus Altaris varia ſunt miracula S. *Marci* ac ejuſdem corporis tranſlatio, e *Tintoreto.*

Poſt deſcenſum graduum prædicti Altaris videtur depicta apparitio D. *Marci*, adhæc variæ fratrum effigies, ab eodem *Tintoreto.*

Sequens pictura modum indicat, quo Corpus S. *Marci* raptum fuit ac Venetias tranſlatum; ubi videtur idem Corpus mirabili artificio naturalique poſitura delineatum, opere magni *Tintoreti*, cujus etiam ſunt ceteræ picturæ ſequentes, in quibus tot miracula, quot lineæ.

Altero in latere videntur *Veneti* S. *Marci* Corpus ad Navim aſportantes; & valida tempeſtas aëris cernitur, ob quam populus aufugit timidus, inter alias figuras, etiam hominis nuditatem tegere ſatagentis, ubi naturam non ſolùm imitatur, ſed etiam excedit.

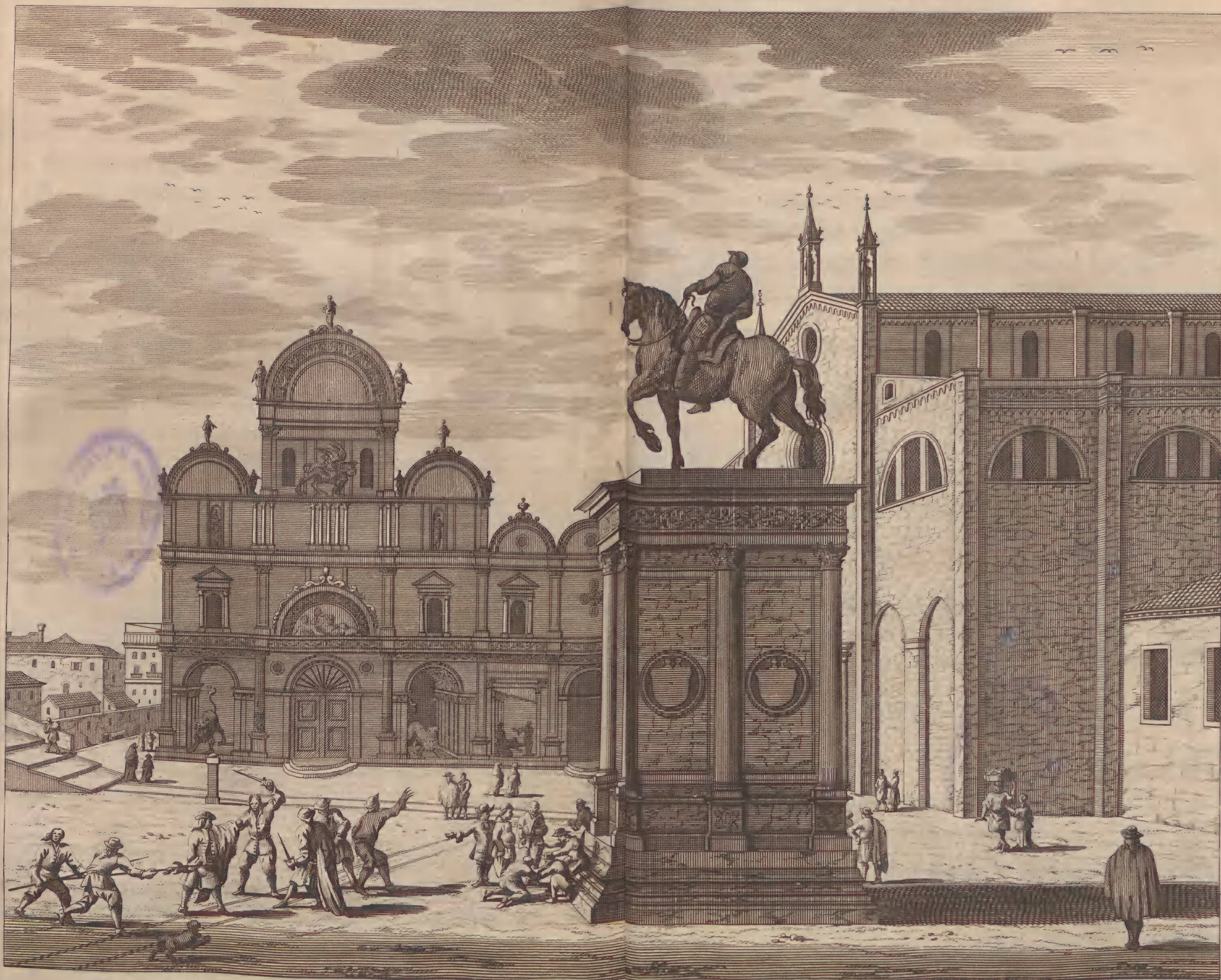
Sequitur delineatio horribilis maritimæ tempeſtatis, in qua S. *Marcus Sarracenum* e mari educit, & *Venetæ* navi imponit; qui hanc picturam non vidit, nondum novit maximæ tempeſtatis horrorem.

Sane nec *Tintoretus*, nec ars quæcunque picturæ excedere poteſt picturarum elegantiam, quæ hac in ſchola aſſervantur. Inter omnes tamen ſummè mira eſt illa in initio majoris Conclavis Plateam S. *Joannis* & *Pauli* verſus, in qua videtur D. *Marcus* devotum hominem ad Deum converſum a martyrio liberans. hoc tantum dicere ſatis erit, *Tintoretum* huic ſuum nomen inſcripſiſſe, quod nunquam niſi in aliis duabus facere conſueverat.

Sunt ab eodem *Tintoreto* inter feneſtras aliquæ *Prophetarum* figuræ, quibus tempore labefactis, temeraria manus dum reſtaurare vellet, ſplendorem ademit.

In

Veduta della Scuola di S. MARCO. | Prospectus Scholæ S. MARCI. | *Vüe de l'Ecole de* St. MARC.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

In ingressu ad scholæ habitationem sinistrorsum, videtur tempestas a Dæmone excitata in Maris littore, quam S. *Marcus* sedat, opere pereleganti *Georgionii*.

Sequitur deinde delineatio historiæ veteris nautæ Senatui præsentantis annulum a S. *Marco* receptum. e *Paride Bordonio*.

Postea adest S. *Marcus Anianum* curans a vulnere subulâ inflicto, e *Joanne Mansueto*. Sunt alia ex eodem Auctore S. *Marci* Evangelistæ gesta.

Habentur postea aliæ tres picturæ, in quibus varia ad Architecturam spectantia, ac emblemata diversa.

Super habitationis portam habetur S. *Marcus* a Gentilibus funibus vinctus ac per urbem detractus. opere *Victoris Belliniani*, Discipuli *Baptistæ Cima* de *Coneglano*.

Hac asservatur in Schola Spina Coronæ D. N. *Iesu* Christi, miraculis affluens.

SCHOLA S. VINCENTII,
prope S. Joannem & Paulum.

Ex ea parte, quæ viam respicit, Templum S. S. *Joannis* & *Pauli* circumeundo, invenies Scholam S. *Vincentii Ferrerii*, cujus Altare habet tabulam a *Bassano* depictam, in qua *Christus* lateris sui vulnus *Thomæ* ostendit, insuper S. *Vincentius*, ac S. *Petrus* Martyr.

Adest & alia tabula *Stephani Paulucii*, in qua S. *Vincentius*, ac S. *Petrus* M. apud numerosum populum concionem habent.

Item in alia idem Sanctus in deserto turbæ prædicat a *Marco* de S. *Martino*. Hîc asservatur ejusdem S. *Vincentii Ferrerii* digitus.

SCHOLA S. URSULÆ.

Templo itidem S. S. *Joannis* & *Pauli* contigua est S. *Ursulæ* Schola, cujus omnes picturæ a *Carpacio* sunt; quæ revera Thesauri nomen habere merentur. Ibi enim octo in tabulis, præter Altaris, videtur delineata hujus S. Principis vita:

In prima videntur *Angliæ* Regis Legati, filiam *Ursulam* a Rege in matrimonium postulantes *Angliæ* Principi.

In secunda, videtur *Ursulæ* Pater dictos Legatos dimittere.

In tertia iidem Legati ab *Angliæ* Principe ad Regem, ut responsa edant, introducuntur.

In quarta videtur *Angliæ* Princeps licentiam discedendi a Patre expostulare; & item navicula, in eadem pictura, prompta Principi unà cum *Ursula* ac decenti etiam comitatu, ad majorem Navim advehendo; huic navi inscriptum est Auctoris nomen, ac operis annus, qui fuit 1495.

In

In quinta videtur Urbs *Roma*, prope cujus mœnia videtur Pontifex *Cyriacus* in processione incedens ad Principem ac novam nuptam, genibus flexis manentes, excipiendos ac benedicendos.

In sexta vides *Ursulam* nobili in conclavi super lectum jacentem, cui Angelus Martyrium annunciat, unà cum undecim millibus Virginum.

In septima videtur navis Virginibus onerata, *Coloniamque* appulsa, a multis militibus obsideri.

In octava tandem videtur martyrium hujus Sanctæ, ac ejusdem Comitatus.

In tabula demum Altaris videntur animæ illæ in Paradiso, æterni Patris facie ac gratiâ gaudentes.

Hic asservatur Caput S. *Ursulæ* & reliquarum Sociarum.

XENODOCHIUM S. JOANNIS & PAULI.

E parte posteriori Sacelli S. *Ursulæ* pius hic locus erectus est a quodam *Gualterio* Chirurgo, prædiviti ac religioso viro, qui anno 1335. a fratribus S. *Dominici* fundum obtinuit. postea verò concurrente Christiana pietate celebris factus est. In hoc subvenitur orphanis, peregrinantibus, ac infirmis.

Novissimis temporibus Templum renovatum fuit unà cum septem Altaribus æquali Architecturæ opificio elaboratis ex elegantibus *Carrariæ*, ac *Galliæ* marmoribus; sicut & in majori altari augustum Tabernaculum.

Tandem ejus frontispicium ædificatum fuit, in quo columnæ, coronides, loculi & reliqua ornamenta, Auctorem habent *Balthasarem Longenum.*

In medio spatio super portam hæc verba leguntur:

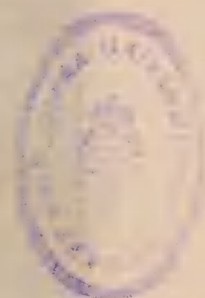
D. O. M.
BARTHOLOMÆVS CORNIONVS, THESAVRIZATVRVS SIBI THESAVROS IN CÆLIS, ILLVC OPES, NON NISI PER MANVS PAVPERVM DEPORTANDAS INTELLIGENS, XENODOCHIVM PENE EX AXE VOLVIT HÆREDEM. SIC DOTEM VIRGINIB. ORPHANIS GENITORES INFIRMIS VALETVDINARIO, HOSPITIVM SENIORI FORMA, TEMPLVM AVGVSTA FACIE, PVRIORI DEVM CVLTV, SCRIPSIT, DEDIT, CONSVLVIT, INSTAVRAVIT, ORNAVIT, ET AVXIT. VIATOR LAPIDE SCIT FVNCTVS, QVIA FVNGENS LAPIDE SCIS. AGE, ET IVS FLAMMAS CARPE CHARITATIS, VT REVIVISCAS. MDCLXXIV.

In primo Altari sinistro ingressum Templi versus adest B. Virgo cum Angelis, item S. *Hieronymus*, ac S. *Antonius Patavinus* a *Cælesti*.

In secundo adest inter Angelos B. Virgo cum Puero super brachium; item S. *Joannes Baptista*, S. *Franciscus*, ac S. *Jacobus* ex *Hermanno Stroifi*.

In tertio adest *Christus* in Cruce pendens, ubi & B. Virgo, S. *Maria Magdalena*, ac S. *Joannes Evangelista* a *Nicolao Reinerio*.

In

Faciata della Chiesa de l'OSPITALETTO. Xenodochium S. JOANNIS & PAULI. *Vûe de l'Eglise de S.t JEAN & PAUL.*

Architectura Baldisera Longenæ.

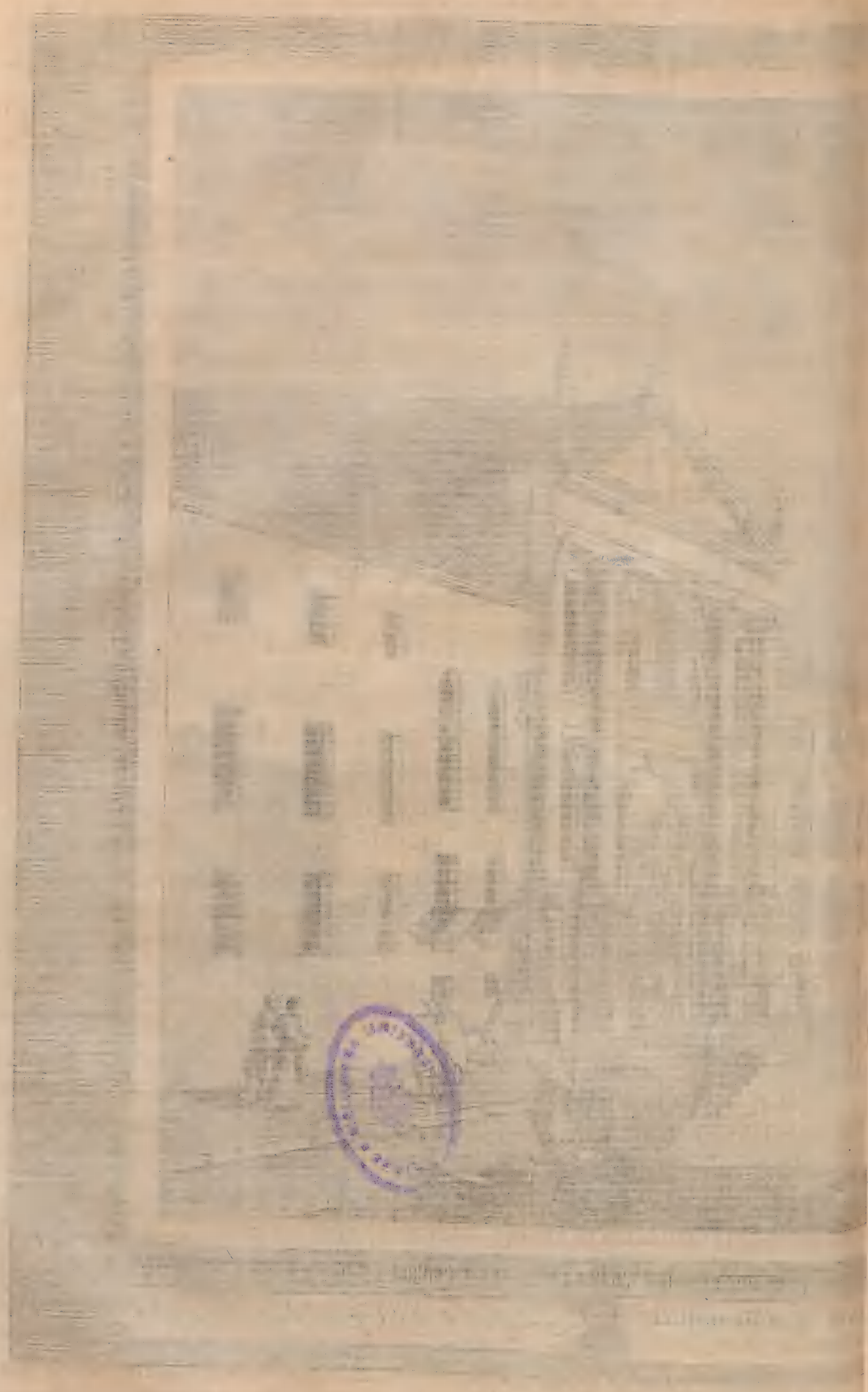

Chiesa et Hospitale de Mendicanti.

Ecclesia et Xenodochium Mendicantium.

Architectura Giuseppe Sardi.

L'Eglise et l'Hopital des Mendians.

In Altari majori Virginis Coronatio a Patre ac Filio, est a *Damiano Mazza.*

Primum verò ad sinistram Majoris Altare tabulam habet, in qua B. Virgo, ac *Christus* in nubibus apparent S. *Philippo Nerio* Sacra peragenti, ubi & parvus Clericus sacrificio assistit. e *Matthæo Ponzonio.*

Secundum verò continet S. *Joseph*, S. *Veronicam*, S. *Carolum*, S. *Antonium Abbatem*, ac aliquot Angelos, e *Francisco Ruschi.*

Ultimum Portam versus Altare habet Virginis assumptionem, *Christum* mortuum, S. *Bartholomæum*, S. *Catharinam*, a *Carolo Lotti.*

In lateribus Majoris Altaris demum tres fuerunt appositæ Picturæ, quarum illa, quæ Virginis *Elisabethæ* factam, visitationem, ac altera, quæ ejusdem Virginis habet nativitatem, sunt ab *Antonio Molinari.* Tertia verò, quæ Virginis assumptionem continet, est ex Equite *Perusino.*

Tandem Organorum ornamenta magnis impensis renovata, ac inaurata singularis sunt pulchritudinis.

S. LAZARUS.

Xenodochium Mendicantium.

Pietas ac zelus aliquorum nobilium huic Xenodochio dederunt initia, quod primum lignis fuerat extructum, opera præcipuè *Nicolài Quirini* ex qm. Petro; Senatu hunc locum concedente, *Quirino* multa Ducatorum millia solventi, qui ædificio dedit fundamenta, & aliis perficiendi animum præbuit; die igitur decimâ Decembris 1601. Senatu annuente supellectilia ex insula S. *Lazari* asportata fuerunt ad hoc novum Xenodochium instruendum; eidem etiam ex dicta Insula reditus concessi fuerunt.

Die verò 20. Februarii ejusdem anni ibidem prima Missa celebrata fuit, interveniente etiam Sereniss. *Marino Grimani* Duce, ac Senatu.

Postea Populi consensu, Directorum œconomia ac piorum eleemosynis, ita perfectè constructum est, ut primum fere habeat locum inter Urbis Venetæ Xenodochia.

Templum licet in centro sit, ac inter duo clausum Xenodochia, splendorem tamen non amisit. Duo dixi xenodochia, nam id, quod ad dexteram Templi est, maribus inservit; quod verò ad sinistram mulieribus; ambo tamen sunt amplissima cum solariis, areis, ac conclavibus capacissimis. In ipsis aluntur 400. aut 500. pauperes.

Magna populi frequentia gaudet præcipuè omnibus diebus festis propter celebrem Musicam, quam ejusdem loci Puellæ exercent.

Conſpicuum habet frontiſpicium, ex legato *Jacobi Galli* ædificatum marmoreum ſecundum ideam *Sardi*, in cujus medio ſic habetur:

D. O. M.
IACOBVS GALLI EX TESTAMENTO MARMORE ORNAVIT. MDLXXIII.

In ingreſſu ante dictum Templum, ſequentes habentur inſcriptiones;

Super Majorem portam optimo in ornamento inter Columnas marmoreas hæc legitur:

D. O. M.
LAVRENTIO DOLPHINO SENATORI OPT. QVI OMNES HONORVM GRADVS DOMI EMENSVS, CORCYRÆ PROVISOR, TVM REGVNDIS AD PADVM FINIBVS, ADHIBITA PATAVINA PRÆTVRA; TRIVM INSVLARVM INDE DALMATIÆ LEGATVS; DEMVM TOTIVS CONTINENTIS SVMMA CVM POTESTATE MODERATO. PATRI VBIQVE INTEGRITATIS, IVSTITIÆ, MAGNANIMITATIS FAMA. FORTVNÆ MAGNITVDINEM, ATQVE GRAVITATEM, MORVM SVAVITATE MIRA LENIVIT, TANTA CVM LAVDE, VT CVM ILLI NIHIL AD GLORIAM DEESSET, ALTIOREM DIGNITATEM CONSEQVENDAM TEMPVS DEFVISSET, CIVES, ET SOCII DOLVERINT. OBIIT ANNO DOMINI MDCLVIII. DANIEL DOLPHINVS EX FRATRE NEPOS, PATRVO BENEMERENTI EX TESTAMENTO P. ANNO MDCLXVIII.

In lateribus hujus aditus habetur memoria duorum hujus loci Benefactorum. altera ſic habet:

BARTHOLOMEVS BONTEMPELLVS A CALICE PIIS LARGITIONIBVS INSIGNIS, MAGNVS XENODOCHIJ HVIVS INSTITVTOR, ERECTOR, ET ALTOR, CVIVS EXIMIÆ GRATIÆ, GRATIOSO EMVLO FRATRE PERAVCTÆ. HINC SAXEA EX ICONE ADAMANTINA PAVPERVM MEMORIA SVPERIS ETERNÆ MICABVNT. GVBERNATOR PIA GRATITVDINE RECOLITVR. ANNO MDCXCI.

Altera verò ſic:

IO: DOMINICO BIAVÆ DE CARATTIS. BERGOMENSIS, ARA, TEMPLO, DONIS XENODOCHIO ADDITIS, MAGNAMINA VBIQVE PIETATE, SPECTATO, MENDICANTIVM VIRGINVM GVBERNATORI, MÆCENATI, PATRI OPTIME MERITO, PERENNE IN LAPIDE, PERENNIVS IN ANIMIS SIMVLACRVM, PRÆSIDES VNANIMES P. P. ANNO MDCLVII. DIE X. DECEMBRIS.

Inter prædictum aditum & Templum, erectum eſt magnificentiſſimum mauſoleum *Aloyſii Mocenici* Claſſis Præfecti, quod tum aditus, tum Templi majeſtatem auget, marmorum elegantia, ſtatuarum, ac Columnarum pulchritudine, ſicut & aliorum ornamentorum; Architectus ejuſdem fuit *Joſeph Sardi.*

In proſpectu portam verſus ſequentes leguntur inſcriptiones; ad dexteram:

NE MOLEM, QVAM CERNIS MAVSOLEVM PVTA SPECTATOR. TRIVMPHVS HIC EST, QVI CRETÆ POSITVS ALOYSIO MOCENICO D. MARCI PROCVRATORI, HVC PER CIVIVM LACRYMAS ADVECTVS EST. D. MARCVS SOSPIRATOR, QVI MOCENICÆ GENTI SVVM IVSSIT MILITARE LEONEM, IN ALOYSIO VEL EXTINCTO RVGIT, CIVES ILLIVS EXEMPLO AD GLORIAM PROVOCATVRVS. HIC MARIS MARS, TERRÆ TERROR, VENETÆ CLASSIS BIS IMPERATOR, PATRIÆ SEMPER SALVS, RELIGIONE, CONSILIO, PIETATE, BELLICA VIRTVTE CLARISSIMVS, HABET TOT DOCVMENTA. A TVRCIS IESV, BETHLEEM, MARTINENGHI, VITTVRI, D. DEMETRIJ PROPVGNACVLA PENE EXPVGNATA PROPVGNAVIT. D. THEODORI TVRLVLI MVNIMETA EX VNGVIBVS HOSTIVM EVVLSIT. TRACVM CLASSES VICTORIARVM AVRA TVMIDAS ADVERSVM MARTEM PATI NESCIAS, CLADIBVS ASSVESCERE DOCVIT, PARVAQVE MANV PROFLIGATAS TOTO EGEO PROFVGAS EGIT.

Et paulo inferius sub statua fortitudinem significante sic legitur:

E MONIMENTO SEMILVNIO ALOYSIVS MOCENICVS SECVNDVS, D. MARCI PROCVRATOR, DVX INVICTVS, AC CONSERVATOR, PARTEM HANC PLVRIES MISSAM, AC PLVRIES RECEPTA IN SEMILVNIJ FORMAM MVNIVIT, COELOQVE MOCENICO ADAVSSIT. ANNO DOMINO MDCLXIX. NE AMPLIVS AD TVRCARVM LVNAS VICTORIA AVFVGIAT, ET VT EA QVÆ ANTEA VELVTI LVNA DEFECIT, IN PRISTINVM SVÆ FELICITATIS ORBEM SVB EODEM COELO MOCENIGO REDIGATVR. VN: CRETÆ D. AN. DOMINI. MDCL.

In sinistro Mausolei latere scriptum est:

ASSANVM BASSAM BABILONIÆ DOMITOREM INTERFECIT. NATALINVM FVRLANVM OTTOMANARVM NAVIVM MODERATOREM A CHRISTO, VENETISQVE TRANSFVGAM CATENIS ONERAVIT. TVRCARVM CVNICVLIS LACERATA CRETA PER MVRORVM HIATVS, SE IN VRBEM HOSTE EFFLVENTE, PERTERRITOS DVCES, PLORANTES CIVES, MILITES ABEVNTES REVOCAVIT. FVGÆ CONSILIARIVM VIRGA CASTIGAVIT. SOLVS SENEX FERREVM SE MVRVM OBIJCIENS, HOSTES PERCECIDIT, FVGAVIT, VENETO IMPERIO IN VNA VRBE TOTVM REGNVM RESTITVIT. NESCIO ROMANVM METELIVM, AN VENETVM ALOYSIVM CRETENSIS VOCABVLO APTIVS HONESTES. ILLE REGNVM DOMVIT. HIC ASSERVAVIT. HINC A CRETENSI SENATV, POPVLOQVE, AVREO, ÆREOQVE NVMISMATE DONATVS EST. TRIVMPHORVM PLENVS PALMAM ACCEPTVRVS OBIIT. ANNO MDCLIV. MENSE OCTOBRIS. DIE XVII. ALOYSIVS, ET PETRVS D. M. PROCVRATORES EX TESTAMENTO COMMISSARII MAGNO PATRVO LACRYMABVNDI POSVERE.

Inferius verò sub statua Prudentiam repræsentante sic:

E VITTVRI PROPVGNACVLO, NON MINVS VIRTVTE, QVAM PRVDENTIA ALOYSII MOCENICI GLORIÆ BELLICÆ PROPVGNATORIS, LAPIDEA ARX SVBTERRANEA VITTVRI HVIVS PROPVGNACVLI SVB TERRA LATENS ADINVENTA PANDITVR. EIVS GLORIÆ ADAVCTVM EST HOSTILIVM CVNICVLORVM PER IPSVM PRÆVISORVM, STRVCTVRAS OMNES FRACTAS FVISSE, AC DEBILITATAS SVAS VIRES. ANNO MDCXLVIII.

HOC PRÆVIDENS MAGISTRA MANVS SIGNIFICATV, NOMINIS, TVTISSIMAM OMNIBVS EMOLITIONIBVS, HOSTIVM PRÆVIDIT, DIVOQ; LIBERALI DICAVIT. ITA NOBIS INCLYTVS DVX OMNIA, TVTA RESERVAT, HOSTISQ; COACTVS DERELICTIS MVRIS SE LONGE RETRAXIT. HIS EXIGVIS NOTIS CRETENSES AMPLISSIMA, AC INNVMERA BENEFICIA ABVNDE AB IPSO RECEPTA, ANIMISQ; ARCTISSIME IMPRESSA, ÆTERNITATI COMENDAVIT AN. DOM. MDCL.

Alteram partem ut consideremus; oportet ingrediamur Templum; in medio videbimus ejus statuam parilem habitu præfecturæ, baculum manu gestantem, in lateribus insculptus est mirabili labore *Joseph Belloni*, Classium conflictus; sub statua fortitudinem repræsentante sic est:

INSCRIPTIO E' PROPVGNACVLO MARTINENGO HVIC TRANSLATA.

QVID ALOYSIVS MOCENICVS TERRA, MARIQVE PRO REPVB. VENETA PRÆCIPVNS IMPERATOR ANNO MDCXLVIII. DIVINITATIS INSTINCTV, AC MENTIS MAGNITVDINE, CRETAM PRINCIPEM VRBEM DE TVRCIS IVSTIS VVLTVS EST ARMIS; PRÆCIPVE VERO APOTHEOSI D. IACOBI, DVM NOSTRIS TERRORE PERCVLSIS, CEDEREQVE INCIPIENTIBVS, SVPERBI HOSTES, IN HOC MARTINENGHI PROPVGNACVLO LVNAM SVAM EXPLICAVERVNT. EMINERAT TVNC VNIVERSÆ CIVITATI EXCIDIVM, ET OMNIBVS INEVITABILIS MORS. ILLVC ACCVRRIT EVAGINATO GLADIO MOCENICVS. SEQVVNTVR VIRORVM, NOBILIVM, CÆTERORVMQVE CIVIVM COETVS, AC MILITES ANIMATI FIT MAGNA CÆDES. TANDEM FVGANTVR HOSTES HVIVS VIRI PRÆSENTIA, ET LVNA OTTOMANA, VELVTI ECCLYPSIVM PASSA A NOSTRIS SIMVL CVM VEXILLIS CAPTA FVIT. ITA NOBIS MERITO QVOTANNIS SOLEMNIA VOTA D. IACOBO PERSOLVVNTVR, OB VICTORIAM REPORTATAM SVB TANTI DVCIS DEXTERA. VNIVERSITAS CRETENSIS AD PERPETVAM REI MEMORIAM DICAT. ANNO DOM. MDCL.

E regione sub alia statua, figurante prudentiam, sic habes:

E' MVNITIONE IESV TVRCÆ CVNICVLORVM VI, PRÆTER NATVRAM IGNIS IN IMA CONTORTA, PROPVGNACVLO SVBTERRANEO HVIVS ARCIS POTITI SVNT, FORTVNA MAGIS, QVAM VIRTVTE. LABVNTVR ANIMI, AC VRBEM VELVTI NON AMPLIVS TVTAM, FORTVNÆ BARBARORVM CEDENDAM NON DEEST, QVI PVTAT. ACCVRRIT INCLYTVS HEROS ALOYSIVS MOCENICVS SECVNDVS PROCVRATOR, VENETVS DICTATOR, CORRIPIT TALIA EXPONENTEM, SOLATVR OMNES, VRBEMQVE TVTAM PROMITTIT. HAC ANIMI MAGNITVDINE, INVICTI DVCIS, OMNES VIRES, SPIRITVMQVE ACCIPIVNT. DEMVM TERTIO AB HINC DIE, ALIO HISTILI CVNICVLO EVOLATO, EIVSQVE VI PARITER IN IMA CONVERSA, AMITTVNT BARBARI PROPVGNACVLVM, EODEM PRORSVS MODO, QVO POTITI SVNT. ITA SALVATOR HOC IDEM VALLVM A SVO NOMINE IESVS NVNCVPATVM, PROPE LAPSVRVM CIVIBVS DEFENDENDVM RESTITVIT, SVB TALIS DVCIS VIRTVTE, ATQVE COSTANTIA. INTERIM IPSVM MAXIMA PARTE DIRVTVM, PROVT PER TEMPVS LICVIT, REFECIT MOCENICVS, DEFENDITQVE IMPOSTERVM STRENVE' CIVITATEM, ET HOSTES COACTI RECEPTVI CANVNT, ATQVE QVAM VIDETIS OPTIMA STRVCTVRA IN SALVATORIS HONOREM STRENVVS DVX RESTAVRAVIT. ANNO DOMINI MDCXLVIII. VNIVERSITAS CRETENSIS HOC EIVS VIRTVTIS SVÆ IN ILLVM VOLVNTATIS TESTIMONIVM. P. F. AN. DOMINI MDCL. MENSE IANVAR.

Non longè diſtat ab hac lapis, in quo habetur memoria alterius ſtrenuiſſimi Præfecti; his verbis:

VINCENTIO CAPPELLO AD MARIA TVENDA NATO, NAVIVM, AC TRIREMIVM PRÆFECTO, PIRATARVM AVDACIAM DVM REPELLERET: IMMATVRA MORTE SVBREPTO, ÆTATIS XXXVI. BENEDICTVS ARCHIEPISCOPVS, ET NICOLAVS FRATRES AD ARAM B. FELICIS ABIJS ERECTAM MONVMENTVM HOC P. C. ANNO MDCLII.

Erat ſuper dictam inſcriptionem ejuſdem Præfecti ſtatua, ſed tranſlata fuit inter duas alias ipſius fratrum effigies ſub Choro, & in pariete marmoribus contexto hæc leguntur Epitaphia:

D. O. M.

SVBLIMEM ANTISTITIS DIGNITATEM, NON IMPARI MENTE SVSCEPIT, ATQVE ORNAVIT BENEDICTVS CAPELLVS. NON VNICO GREGI BONVS PASTOR ADVIGILAVIT, AB IARDENSI INSVLA AD CONCORDIENSEM TRANSLATVS, VEL IN CANITIE, GEMINVM ROBVR ANIMI, AC PRVDENTIÆ FORTIS OSTENDIT. MERITIS DEMVM, ATQVE ÆTATE GRAVIS OBIJT. MDCLVII. DIE XXVII. AVGVSTI ANNO ÆTATIS SVÆ LXXIII.

Ex hujus parte dextera ſic:

D. O. M.

NVLLAM DETRECTAVIT REMPVBLICAM, VT BENE DE REPVBLICA MERERETVR VINCENTIVS GAPELLVS, PIETATE, AC CLYPEO OBARMATVS, FIDEI MILITAVIT, AC PATRIÆ. VTRIVSQVE HOSTES VINCENDO CORONAM SIBI CONTEXVIT IMMORTALEM; MAIORA TAMEN FORTITVDINIS MONVMENTA EREXISSET, NI FATO ABREPTVS IMMATVRO OCCVBVISSET. ANNO ÆTATIS SVÆ XXXVI. SALVTIS NOSTRÆ MDCXLII.

In ſiniſtra verò ſic:

D. O. M.

PAREM IMPERIO VENETO ANIMVM SEMPER PRÆTVLIT NICOLAVS CAPELLVS, TOGA ÆQVE, AC SAGO ILLVSTRIS, CONSILIO TAMEN DIVTIVS, QVAM GLADIO PATRIÆ PVGNAVIT INCOLVMITATI, VERONÆ, AC PATAVIO SVMMA PRÆFVIT CVM POTESTATE, AC LAVDE, PRÆCIPVIS REIPVBLICÆ MVNERIBVS FVNCTVS, FATO QVOQVE PERFVNCTVS EST. AN. ÆTATIS SVÆ LVIII. SALVTIS NOSTRÆ MDCLX. DIE XXVIII. OCTOB.

E Regione, æqualibus ornamentis, nec inferioribus marmoribus aliæ tres ſunt effigies trium illuſtrium ex Familia *Mo-*

ra

ra virorum; In prima Sacrarium versus sic scriptum est:

D. O. M.
ALEXANDRO MORA AD INTEGRITATEM, ET PRVDENTIAM NATO, SANGVINE, MORIBVS, OPIBVSQVE CLARO, QVI CVM FLORENTIS FORTVNÆ BENEFICIA NVMERASSET, INVIDO FATO CORREPTVS, VIVIS PIETATIS PRIVS EXEMPLIS EDITIS, MELIORES SORTES SVSCEPIT IN COELIS. ANNO DOMINI MDCLXIII. II. NOV. ÆTATIS SVÆ LV.

Altera majorem portam versus sic habet:

D. O. M.
FRANCISCO MORA, VIRTVTE., FIDE, PRÆSTANTIA NON IMPARI FRATRIBVS, DE SE SVAQVE PRVDENTIA IMMORTALIBVS RELICTIS LVSITANIÆ TESTIBVS, CVM PATRIÆ REDITVM QVÆRERET VIX INVENTVM COMMVNI MOERORE, ALEXANDRO NON DIV LACRYMATO DEPLORATVR. OBIIT XX. NOV. MDCLXIII. ANNORVM LIII.

In media tandem sic legitur:

D. O. M.
BARTHOLOMÆVS MORA, NON ÆRIS, QVAM FRATERNARVM PROBITATVM HÆRES, GENIO CLARVS, PRÆCLARVS INGENIO, PATRIÆ PROMERITVS; SERENISSIMO PATRITIORVM SPLENDORE DECORATVS, IN PARENTES, CONCIVES, DIVIQVE LAXARI XENODOCHIVM, PIETATIS, ET AMORIS ARGVMENTVM, TESTAMENTO PRÆFIXIS. DECESSIT ANNO REDEMPTÆ HVMANITATIS MDCLXXVI. XXII. NOV. ANN. LIII.

Quinque continet pulcherrima, e melioris notæ marmoribus Altaria; In Majori depicta est B. *Mariæ* Virg. Puerum gestantis imago super nubes, inferius verò S. *Lazarus*, S. *Maria Magdalena*, S. *Sebastianus*, S. *Martha*, aliique Sancti; ex *Henrico Phalange*.

Quod sequitur habet S. *Helenam* inventam Crucem adorantem, ac S. Lazarum, aliasque figuras; opere *Francisci Barberii* a *Cento*. Pertinet hoc Altare ad Familiam *Tascham*, ut sequentes Inscriptiones, quæ in lateribus sunt appositæ, ostendunt:

I. ARAM LIGNO VITÆ, AC SIGNO IVDICII, AD VITÆ RESVRRECTIONEM, AD IVDICII EXPECTATIONEM, SIBI, SVISQVE MONVMENTVM.
II. THOMAS, ALEXANDER, AMBROSIVS, PETRVS, ANDRÆAS, ANNIBALIS TASCHÆ VIRI OPTIMI FILII VNANIMES, CVM PARIDE PATRVELE PONEN. CVRAR. MDCXLII.

In tertiò ad dexteram Templi adest S. *Sebastiani* Martyrium a *Jacobo Palma* depictum; & in eleganti aurata Urna ibidem venerantur reliquias Sanctorum 40. Martyrum, quarum insigne est corpus S. *Militonis*, qui fuit ejusdem Societatis.

E regione hujus adest Altare B. *Felicis* Capuccini, cujus pictura, est a *Michaële Petra Veneto*.

Hoc sequitur Altare Familiæ *Brigonciæ*, in quo habentur B. Virgo *Rosarii* cum Puero *Jesu*, ac S. *Dominicus*, S. *Joseph*, S. *Bartholomæus*, S. *Antonius Patavinus*, S. *Joannes Bapt.* a *Thearino Bononiensi.* in lateribus sic legitur:

D. O. M.
BARTHOLOMÆO BRIGONCIO, VIRO PROBITATE, PRVDENTIA, OPIBVS LATE CLARO, NE CVI MORS RAPVERAT VITAM, OBLIVIO DIRIPERET GLORIAM.
ISABELLA TASCHA MARITO DILECTISSIMO, SVPERSTES MÆSTISSIMA AMORIS, ET FIDEI MONVMENTVM. P. MDCXLII.

In Majori Sacello duæ habentur picturæ, in quarum una Martyrium S. *Joannis* in oleo, quæ etiam fuit typus operis vermi-

miculati Templi S. *Marci*; est opere *Varotari*. In altera verò adest S. *Joannes Bapt.* prædicans in deserto. operâ *Aloysii Frisii.*

Lacunar quoad architecturam est opere *Faustini Moretti*, quoad figuras autem equitis *Liberi*. ibi videntur præcipuè in uno quadrato S. S. Trinitas, S. *Lazarus*, S. *Maria Magdalena*, S. *Martha*, S. *Laurentius*, ac aliquot Angeli. in altero videtur spes inter multos Angelos. in tertio Charitas Angelis itidem sociata.

Quatuor verò super Altaria picturæ continent septem Misericordiæ opera. Prima infirmos visitare ac Carceribus detentos; Secunda nudos induere, ac peregrinos excipere; Tertia Mortuos sepelire. Quarta Cibum esurientibus, ac potum sitientibus præbere. opere profectò inter alia ejusdem equitis *Liberi* valde eleganti.

Habentur quamplurium aliorum benefactorum memoriæ hoc in templo, præcipuè super portam prope sacrarium sic habetur:

D. O. M.
FRANCISCVS PAGANELLVS BERGOMAS, PIA MVNIFICENTIA, INGENTI LEGATO AVRI PONDERE, HVIVS TEMPLI ÆDIFICIO MAGNIFICENTIVS ABSOLVTO, FASTIGIATOQVE SIBI ÆTERNAS SEDES INTER SVPERAS COLLOCAVIT. HOSPITALIS DOMVS RECTORES LARGITORI OPTIMO COLLEGÆ SVO GRATIAM HOC MONIMENTVM REPENDVNT.

Super aliam verò portam prope Altare S. Joseph, ita:

D. O. M.
ANTONIVS DAVARNA FLORENTINVS, HONESTA INDVSTRIA QVÆSITAS OPES, HVIVS TEMPLI INCOHANDÆ STRVCTVRÆ, DVM PIE LEGAT, SVIS DIVITIIS IN CÆLVM FELICIORI NEGOCIATIONE TRADVCTIS, ALIIS PERFICIENDIS FECIT EXEMPLVM, CVIVS ÆTERNÆ MVNERIS RECORDATIONI, HVIVS XENODOCHII PRÆSIDES P. P.

Hujus Templi reliquias Sanctorum supra narravimus.

ORATORIUM
S. PHILIPPI NERII.

In eodem Mendicantium Xenodochii ambitu concessum est Domicilium fratribus S. *Philippi Nerii*, in quo congregantur ad spiritualia exercitia peragenda; quodqve jam ferè ornatum est quam plurimis picturis, repræsentantibus ejusdem S. *Philippi* gesta.

Prima pictura S. *Philippum* ostendit, cui anima ad paradisum advolans apparuit. opere Equitis *Liberi*.

Secunda continet apparitionem S. Spiritus eidem factam; atque motu cordis maximo tres Costæ ipsius fractæ sunt; ex eodem *Liberi*.

Tertia habet nocturnam Dæmoniorum apparitionem, ut eum a facienda eleemosyna, ad quam properabat, detraherent. ex *Cecchino*.

Quarta Sanctum exhibet libros vendentem, ut pecuniam in pauperes erogaret. ex *Josepho Entio*. Ta-

Tabula Altaris, quæ eundem Sanctum habet, B. Virginem, *Christum*, ac aliquot Angelos, & Clericum quendam, est labore *Hermanni Stroifi*.

In ejusdem Altaris lateribus duæ aliæ sunt ab eodem Auctore tabulæ, in quarum una videtur S. *Philippus* Hebræorum gentem ad Christianam fidem trahens; in altera idem B. *Felici* Capucino, ambulando per Urbem Romam obviam venit, e lagena vinum bibens.

Item alia, in qua B. Virgo eidem Sancto infirmo decumbenti apparet, eumque a morbo liberat. e *Daniele Vandich*.

Item in alia habetur Sanctus duobus Juvenibus prædicens, illos Religionis habitum non suscepturos. hæc est e *Mazzonio*.

Postea habetur apparitio S. *Joannis Baptistæ* eidem Sancto in ecstasi facta; e *Dominico Gymnasio*; Ex eodem etiam alia, in qua Currus super *Philippi* Corpus absque ejusdem læsione pertransit.

Deinde habetur e prædicto *Mazzonio* idem Sanctus a Pontifice licentiam instituendi ordinem impetrans.

Super Portam adest Visitatio *Mariæ* ad *Elisabeth*, & super Pulpitum ejusdem Virginis Assumptio ad Cœlum e *Stephano Paolucio*.

S. *Philippus* S. *Carolum* alloquens, & fuga *Mariæ* in *Ægyptum*, sunt e *Josepho Calimb*.

Est & alia pictura, in qua videtur S. Peregrinos hospitiô recipere, ex *Vandich*. Sunt etiam aliqua picta *Petri Vecchia* operâ, S. S. Trinitas, scilicet; Annunciatio Virginis; *Christus* orans in horto; idem flagellatus; in Cruce pendens; ac a mortuis resurgens.

S. MARIA IN PLANCTU.

Moniales anachoritæ S. Augustini.

Templum ac Monasterium Senatus ad Divinam iram avertendam, tempore injusti, sicut & infensi belli a Turca indicti, ex voto ædificari mandavit anno 1649. anno vero 1658. die 6. Aprilis completo jam monasterio, tres Moniales ex strictiori Augustini ordine ex *Buranensi* claustro huc accersitæ fuêre, ad instituendas alias Virgines, ibidem usque ad 12. recipiendas.

Templum figura octogonum, opere Corinthio, septem habet ex optimo marmore Altaria.

Altaris Majoris tabulam, in qua *Christus* e Cruce depositus est, *Lucas Jordanus* pinxit.

In primo ad Majoris dexteram adest S. *Antonius Patavinus Christum* in ulnis tenens, S. *Franciscus* de *Paula*, & aliquot Angeli. e *Ruschi*.

Sequitur Tabula S. *Philippi Benitii*, ordinis Servorum *Mariæ* fundatoris, ubi & B. Virgo, Sanctus *Bernardus* &c. e *Petro Ricchi*.

Ultimum januam versus habet Beatam Virginem, ac *Christum* su-

ſuper nubes, inferius vero S. *Dominicum*, ac S. *Franciſcum.* è *Mazzonio.*

In dextera ingreſſus in Templum adeſt tabula, in qua B. Virgo & *Chriſtus* in aëre, in plano verò S. *Petrus*, S. *Jacobus*, S. *Andreas*, ac S. *Bartholomæus*, e *Petro Vecchia.*

In ſequenti Altari, & prope ſacrarii portam eſt marmorea tabula, in qua *Chriſtus crucifixus* ligno inſculptus; opere magnæ æſtimationis, ſub quo in lapide lydio ſic legitur:

HOC ALBERTI DVRERI ARTE VIVVM DEI EX ANIMIS SIMVLACRVM COMPLORANTI OBTVLERE DEIPARÆ IO: BAPTISTA, ET THOMAS ADOLPH. FRATRES VANAXES, QVORVM MAIORES A BELGICI MARTIS PROCELLIS IN HVNC ADRIATICI, PACISQVE SINVM DELATI SVNT; IPSI VERO SERENISS. PATRICIORVM ALBO DEMVM ADSCRIPTI. ANNO MDCLXV. XXX. MAII.

In Ultimo, quod eſt ad ſiniſtram Majoris, Altari, adeſt Annunciatio Virginis, opere pereleganti Equitis *Liberi.*

Super portam Senatus Ordine ita ſcriptum fuit:

D. O. M.
COMPLORANTI DEIPARÆ PVBLICO VOTO TEMPLVM, SACRISQVE VIRGINIBVS EXCITATÆ EDES, VT PIIS FIDELIVM MANIBVS PRO REIPVB. INCOLVMITATE LITETVR. ANNO MDCLVIII. IOANNE PISAVRO VENETIARVM PRINCIPE.

Hic requieſcit S. *Fauſtini* Corpus.

S. JOANNES IN LATERANO;

Moniales S. Benedicti.

Oratorii potius ſpeciem exhibet Templum hoc a Familia *Nani* extructum, in anguſtiſſimo loco inter monaſterium aliaſque domos, quod tamen, etſi ornamentis non abundat, indulgentiarum ditiſſima eſt.

Tria habet Altaria, quorum præcipuum habet Chriſtum cruci affixum, S. *Joannem Bapt.* S. *Joannem* Evangeliſtam, ac aliquot Angelos, e *Piloto.*

In Templi ſiniſtro latere aliud adeſt Altare, in quo ſtatua B. M. Virginis cum Puero *Ieſu.* & tandem ultimum Altare, ubi depicti ſunt S. *Joannes*, S. *Antonius*, S. Franciſcus, a *Balthaſare* de *Anna*, ibique ejuſdem S. *Antonii* ſtatua.

Nuper tamen Templum totum auratis ornamentis decoratum, ac picturis non longè inferius eſt aliis elegantibus Templis.

S. JUSTINA;

Parochia; Moniales S. Auguſtini.

S. *Magni* monitu Templum hoc erectum fuiſſe ſcribunt. Deinde verò antiquitate labens impenſis *Zachariæ Barbari*, *Marci Antonii* *Mau-*

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
SEVILLA

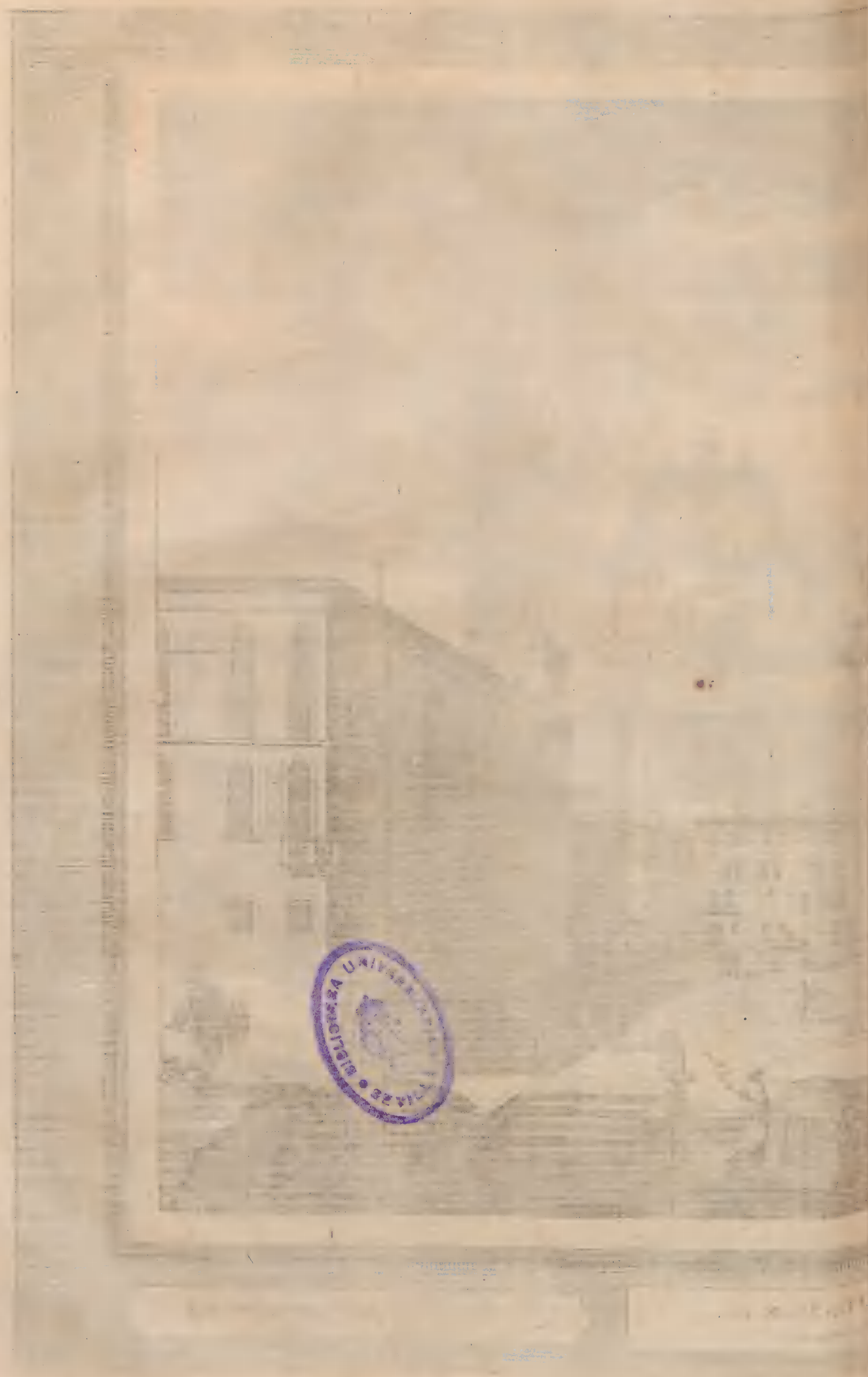

Chiesa di S. GIUSTINA, Monache Agostiniane.

Ecclesia S.^{tæ} JUSTINÆ.

Architectura Baldisseræ Longenæ.

L'Eglise de Ste JUSTINE.

Mauroceni, *Hieronymi Contareni*, *Matthæi*, ac *Andreæ Donati* reædificatum.

Antiquitus etiam Fratres Ordinis S. *Birgittæ* hic habitâsse dicuntur; hisque dimissis anno 1450. aliquot moniales ex *Angelorum Muranensi* Monasterio, ubi magno numero erant, accersitas fuisse.

Sacellani ad hujus Templi Sacra administranda ab eisdem Monialibus eliguntur; Quinque habet Altaria.

Ejus frons conspicua est, & majestatem præ se fert, quæ ad formam a *Balthasare Longhena* præscriptam, ordine ac impensis *Hieronymi Superantii* Procur. S. *Marci* ex Istri marmore erecta, columnis statuisque ornata, in medio eminentiorique loco effigiem habet *Joannis Superantii* S. *Marci* Procuratoris, cum sequenti elogio:

IOANNI SVPERANTIO EQVITI, D. M. PROCVR. QVI MAXIMIS QVIBVSQVE VRBANIS MAGISTRATIBVS, BERGOMENSI, BRIXIANA, ET PATAVIN. PRÆTVRIS INTEGRE PERQVE SANCTE GESTIS. BRIXIPESTILENTIAM, PATAVIVM FAMEM ELIMINAVIT. LEGATIONIBVS AMPLISSIMIS AD PHILIPP. II. HISP. AD HENR. III. GALLIÆ REGES, AD PIVM V. GREGORIVM XIII. CLEM. VIII. ROM. PONTIFICES GLORIOSISS. ET MAGNIFICENTISS. OBITIS. INTER PONT. MAX. HISPAN. REGEM, ET REMP. VENET. SACROSANCTVM ADVERSVS TVRCAS FÆDVS ICIT, PACEMQVE CVM SELIMO TVRCARVM IMP. CONFECTAM, ITERVM AD PHILIPP. II. EXT. ORD. LEGATVS PROBAVIT. VIXIT ANNOS LXXXIV. OBIIT ANNO CHRISTI NATIV. MDCIII.

Aliæ duæ effigies, una ad dexteram, ad sinistram altera; opere sunt *Hieronymi* prædicti Testatoris, & *Francisci* Fratrum supra dicti *Joannis* Filiorum; Inscriptiones ita habent:

HIERONYMO SVPERANTIO EQVITI D. M. PROC. IOAN. EQV. ET D. M. PROC. F. QVI SVPREMAS IN VRBE DIGNITATES; LEGATIONES MAXIMAS AD PHILIP. III. AD PHILIP. IV. HISP. AD LVDOV. XIII. GALLIÆ REGES. AD PAVL. V. GREG. XV. VRBAN. VIII. ROM. PONT. SAPIENTER, AC SPLENDIDISS. GESSIT. AD MATTHIAM IMP. LEGATVS IMMANEM, ET EFFERATAM VSCOCCORVM PIRATICAM, EX ADRIATICO SINV RADICITVS EXTIRPAVIT, VIXIT ANNOS LXVIII. OBIIT ANNO A CHRISTO NATO. MDCXXXVI.

Altera verò sic:

FRANCISCO SVPERANTIO EQVITI, IOAN. EQV. ET D. M. PROCVR. F. QVI AMPLISS. IN CIVITATE MVNERIBVS EGREGIE PERFVNCTVS. VICENTIÆ PRÆFECTVS, DISSIDIJS OMNIBVS DE CIVITATE SVBLATIS EIVSDEM CONCILIVM AD PROBATAM, QVÆ ADHVC VIGET, FORMAM REDÆGIT. AD IOIOSIVM DVCEM EXCIPIENDVM, ET VENETIAS DEDVCENDVM. AD PHILIP. II. AD PHILIP. III. HISP. REGES. AD RODVL. II. IMP. LEGAT. AD PAVL. V. ROM. PONT. DESIGNATVS, OBIIT. ANNO A CHRISTO NATO MDCVII. VIXIT ANNOS L.

Sub coronide habetur memoria Testatoris voluntatem peragentis talibus verbis:

IACOB. ET BENEDICT. SVPERANTIJ, IOAN. EQV. ET D. M. PROCVR. FILIJ IOANNESQVE ET FRATRES EX LAVRENTIO NEPOTES P. F. EX HIERONYMI EQ. ET PROCVRAT. TESTAMENTO.

Ex parte interiori super portam majorem sic legitur:

DIVÆ VIRGINIS, ET MARTIRIS IVSTINÆ SACRORVM M. D. RESTAVRATVM MDC.

D. O. M.

ECCLESIAM HANC REVERENDISS. D. DOMINICVS EPISCOPVS CHISSAMENSIS CONSECRAVIT IN HONOREM SANCTÆ IVSTINÆ VIRGINIS, ET MARTYRIS ANNO DOMINI MDXXII. DOMINICA SECVNDA MAII DIE XV.

EANDEM REV. PERPETVA PASQVALIGO PRIORISSA BONORVM MONASTERII PRVDENS CONSERVATRIX AD PVLCHRIOREM FORMAM REDEGIT. MONASTERIVM AD COMMODIOREM VSVM ACCOMMODAVIT, ET VTRVMQVE QVASI A FONDAMENTIS RESTITVIT, ATQVE ORNAVIT. MDC. ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DOMINO LAVRENTIO PRIOLO S. R. E. CARDINALI, PATRIARCHA VENETIARVM.

Parieti ſub Cathedra affixus eſt lapis, cui S. *Juſtina* genuum veſtigia impreſſit, cùm eam e prædio Paterno redeuntem Miniſtri *Maxentii Tyranni* in Ponte *Corbi* aggreſſi ſunt tanquam Chriſtianam, quæque ex curru deſcendens ſuper hunc lapidem ad genua procubuit; qui lapis *Pataviô* huc tranſlatus eſt, ſub quo ita leges:

TRADITVM EST NOBIS AB ANTIQVIS INDVBIA SVCCESSIONE, HANC ESSE ILLAM PETRAM, IN QVA IVSTINA VIRGO IMPRESSIT VESTIGIVM GENVFLESSIONIS SVÆ FACTÆ PRO ORATIONE HABITA ANTE MARTYRIVM, QVAM HIC REPONI FECIMVS AD FIDELIVM DEVOTIONEM. MCCCCLXII. DIE XX. AVGVSTI.

Poſt baptiſterium ſub Cathedræ ſcala legitur ſequens antiquiſſima ac ſimpliciſſima *Gothicis* characteribus inſcriptio:

OB REVERENTIAM DEBENDAM ILLVSTRISS. PETRO ZIANI DVCI BENEFACTORI NOSTRO PRÆCIPVO, AFFIGI IVSSIMVS HOC EPIGRAMMA.

DOMINI CVRRICVLVS ANNORVM MILLENVS, TVNC KALENDAS IVNII QVARTO DVCENTENVS ERAT. DEMPTO ATTAMEN VNO, ET VICENVS, QVEM ORNAVIT DOMINVS MORVM HONESTATE VGOLINVS DOMINVS HOSTIENSIS LATE, ET VELTRENSIS ANIMI PLENVS SOSPITATE EQVIDEM EPISCOPVS, LEGATVS BEATÆ SEDIS APOSTOLICÆ, VIRI ILLVSTRISSIMI DVCIS PETRI ZIANI. VERE ROGAMINIBVS, VTI FERVNT SANI. HOC INDVLSIT CLVGI, ET CONDI, QVI EST SANI DVCI DICTO NOBILI, MENTE NON INANI. PROPTER EIVS GRATIAM, VT QVI HANC BASILICAM VIRGINIS IVSTINÆ SANCTE VISITAVERIT DEBITO CVM FINE, EIVS NATALITII MAIESTATI TRINÆ. A DIE GRATISSIMVSQVE NON CHACHINE, AD OCTAVAM SIQVE DIEM, QVADRAGINTA ÆSTIMET SIBI RELAXARI DIES. DE IMPOSITA, VT POSSIT PVRGARI PASSIM POENITENTIA, QVOD MAGNVM LVCRARI EST, NEMPE EVNTIBVS, SI QVIS CONTEMPLARI VELIT SVO ANIMO. DANT QVARTO KALENDAS IVNII.

Hujus Templi Altare Majus marmoribus, porphyrite ac ophite ditiſſimum, auguſtum habet Tabernaculum, in quo inter duos Columnarum ordines videntur loculi, coralliis, jaſpide, achate aliiſque lapidibus pretioſiſſimis contexti. Quatuor verò Altaris Columnæ, quæ ſelectiſſimi marmoris, proxime elapſis annis, variis aliorum marmorum inſitionibus decoratæ fuere.

Inter ſtatuas duæ elegantiſſimæ melioris notæ marmoris parii, pariles ab *Antonio Lombardo* ſculptæ ſunt, quarum una S. *Thomæ Aquinatis*; cui ſic inſcriptum eſt:

DIVINO LIBAVIT AQVAS DE FLVMINE AQVINAS,
HINC BENE DE CHRISTO, DEQVE PARENTE DOCET.

Altera S. *Petri Martyris* ſic habet:

IMPIA DVM VERBI GLADIO FERIT AGMINA PETRVS
PETRA DEI GLADIIS IMPIETATIS OBIT.

In ipſo eodem Altari habes S. *Juſtinæ* martyrium, opere elegantiſſimo *Palmæ*.

In hujus lateribus duas habes picturas, quarum una Christum habet, qui *Calvariæ* montem ascendit, *Matthæi Ponzonii*; altera verò *Christum* in horto captum; *Ruschi* operâ.

Statim post hoc Sacellum habes ex *Alliense Mariæ* visitationem factam *Elisabethæ*.

Super Sacrarii portam videtur quidam Dux Venetus S. *Justinæ* pro victoria de *Turcis* reportata supplex gratias reddere; e *Petro Vecchia*.

Paulo superius habes ex *Varotari* S. *Magnum* hoc Templum ædificari curantem.

Tabula sequens, in qua *Christi* Crucifixio est *Alliensis*, hocque in altari colitur corpus S. *Placidi*, quod in marmorea urna reconditum.

Super Cathedram adest captura S. *Justinæ*, opere excellenti *Varotari*.

Tabula, quæ sequitur habet S. *Birgittam*, S. *Augustinum*, S. *Bernardum*, aliosque Sanctos, estque e *Balthasare* de *Anna*.

Super portam huic Altari propinquam adest pictura, in qua S. *Justina*, S. *Joseph*, S. *Joannes*, & Angelus quidam albis indutus, opere *Petri Vecchia* satis eleganti.

Paulo superius alia, in qua Angelus S. *Justinam* in carceribus consolatur a *Philippo Zanimbetti*.

Post ingressum Portæ majoris ad dexteram adest Christi Crucifixio inter latrones, ubi S. *Longinus* equo insidet, aliique milites ex *Jacobo Palma*, sicut & Lacunar Chori, ubi videntur *Christi* resurrectio, ac milites perterriti fugientes.

Ad sinistram verò habetur *Christi* Cœna cum Apostolis a *Peranda*; sicut & quatuor picturæ in Angulis. In lateribus verò ejusdem majoris Portæ sunt duæ a *Marco Titiano* picturæ, quarum una *Christum* orantem in Horto, altera verò ejusdem flagellationem habet.

Sequitur *Christi* nativitas ex Equite *Liberi*.

Postea habes tabulam, in qua S. *Magnus Heracleæ* Episcopus, S. *Sebastianus*, S. *Rocchius*, S. *Monica*, opere *Joannis Contareni*; quæ media deorsum scissa est, ut ibi B. *Mariæ* V. statua ex Hispania delata collocaretur.

Organorum ostiola, in quibus S. *Petrus*, & S. Paulus sunt, *Peranda* depinxit.

Sequitur tabula Virginis *Lauretanæ* ex *Alliense*.

Super Templi coronidem videtur Baptismus S. *Justinæ*, operâ celeberrima *Varotari*.

Infra coronidem verò adest *Christi* nativitas, auctore *Petro Mera*. Deinde *Mariæ* Annunciatio, e *Peranda*.

Lacunar habet quindecim *Rosarii* mysteria aureis ornamentis de-

decora, quæ *Petrus Kosta* Flander pinxit; ſicut & quatuor Evangeliſtas in Lacunari Majoris Sacelli.

Præter prædictum S. *Placidi* corpus multæ aliorum Sanctorum hic habentur reliquiæ.

S. FRANCISCUS IN VINEA;
Regulares Minores de Obſervantia.

Ampliſſimum hoc Templum, magnitudine, ſtructura, ac ornamentis inter Urbis celebriora adſcriptum, originem duxit a nobiliſſima, ſicut & antiquiſſima *Zianorum* familia, quæ ob *Attilæ* perſecutionem has in valles confugit, hocque in loco, ubi vineam poſſidebat parvum templum in honorem S. *Marci* erigi curavit, ubi eundem Sanctum moram habuiſſe conſtat, dum *Aquilegia* unà cum *Hermagora* rediens *Romam* proficiſceretur, & ab Angelo Venetæ Urbis erectionem revelatam audiret; ut refert *Gonzaga Mantuæ* Epiſcopus, id quod repræſentatur in eodem Sacello, a manu *Zonchæ*.

Longo temporis intervallo *Ziana* familia vineam Templumque inde titulum deſumens [1] poſſedit, quod modo adhuc extat in Monaſterii horto, in quo miſſa die S. *Marci* celebratur. Tandem *Marcus Ziani* anno 1253. die 8. Junii hunc locum Religioſis teſtamento donavit, eiſque, ſcilicet ſex Sacerdotibus unique Laico alimenta reliquit in perpetuum.

Anno igitur 1254. Fratres *Franciſcani* Minores *de Obſervantia* dicti hunc locum habitare cæperunt, habitis Pontificiis literis *Alexandri* 4. de Monaſterio, ſicut & novo Templo initia dederunt, maximam partem ligneo, quod ſemper a dicta vinea denominationem retinuit.

Anno vero 1534. Duce *Andrea Gritti* die Auguſti 15. partem publicis Eleemoſynis, partem ſumptu particularium legatorum, præcipue *Grimanæ* familiæ, inceptum fuit hoc Auguſtiſſimum Templum ſecundum formam a *Sanſovino* præſcriptam, qua nunc conſpicitur. Ibi 19. ſunt Altaria.

Ejus frontem ex *Iſtri* lapide, mirabili ſtructura ac proportione direxit *Palladius*. Quatuor columnæ ſuſtinent; in medio Aquila hoc verbum tenet RENOVABITVR; quod ad S. Scripturæ verba refertur RENOVABITVR VT AQVILA IVVENTVS TVA. Supra vero legitur: DEO VTRIVSQVE TEMPLI REPARATORI.

E la-

[1] Alii volunt S. *Bernardinum* hunc titulum *vineæ* dediſſe, qui, antequam Conventus Venetus ad perfectionem redactus eſſet, in Conventu S. Franciſci deſerti in vineolis dicti Præfecti ſeu *Guardiani* officio fungebatur, perfectoque Veneto Monaſterio, primum reliquens huc ſe tranſtulit, eique titulum S. *Franciſci in Vinea* tribuit. *Sanſovinus* Lib. I. in Reg. Caſt.

Ejuſdem initia tribuit familiæ *Marcimanæ*. Idem *Sanſovinus* Lib. I. in Reg. Caſt.

Chiesa di S. FRANCESCO DELLA VIGNA, *de Padri Zoccolanti.*

Ecclesia S. FRANCISCI VINEÆ.

Architectura Andreæ Palladii.

L'Eglise de St FRANÇOIS DE LA VIGNE.

E lateribus duæ ſtatuæ naturalem magnitudinem excedentes ad dexteram *Moſis*, cui ſubſcriptum eſt: MINISTRO VMBRARVM. Ad ſiniſtram *Pauli* Apoſt. ubi ſic legitur: DISPENSATORI LVCIS. unà cum nomine hujus Celeberrimi Artificis: TITIANI ASPECTI PATAVINI OPVS.

Super dictas ſtatuas ex una parte legitur: ACCEDE AD HOC: ex altera vero: NE DESERAS SPIRITVALE.

In minorum columnarum ſpatio ex uno latere legitur: NON SINE IVGI EXTERIORI; & ex altero: INTERIORIQVE BELLO.

Poſt Magnificum Januæ Majoris ingreſſum ad ſiniſtram habes ſacellum *Grimanæ* Familiæ elegantibus cancellis ferreis clauſum; cujus tabula lapidea eſt, ſuper quam Magorum adorationem *Federicus Zuccatus* depinxit anno 1564. quæ nunquam ſatis ob elegantiam laudabitur. Quique *Zuccatus* anaglyptica ex gypſo ornamenta ibidem elaboravit Lacunaris.

Sunt e lateribus duæ æneæ imagines naturalis magnitudinis, operâ *Camilli Bozzetti*. ſub quarum una legitur DVCE IVDICIO; ſub altera verò COMITI ROLLO.

In parietibus lateralibus in duobus lydiis lapidibus aureis literis ita ſcriptum eſt: in uno quidem:

IOANN. GRIMANVS PATR. AQVIL. EX HIERONYMO PATRE ANT. PRINC. FILIO, IN SPEM CERTAM SIBI POSVIT HANC DOMVM QVIETIS, VSQVE AD DIEM MVNDI VLTIMVM.

In altero verò:

S. CHRISTVS DELETO CHIROGRAPHO IN LIGNO CRVCIS AFFIXO, QVOD CONTRARIVM NOBIS RESVRREXIT: NOS CONVIVIFICATI ILLO, IN ÆTERNAM IVSTITIAM, ET PACEM RESVRGEMVS.

Sequitur S. Abbatis *Antonii* ſacellum, ubi ejuſdem ſtatua parilis, ſicut & S. *Rocchi* & S. *Sebaſtiani*; ab *Alexandro Victoria.*

Tertium in ordine ſacellum ad Familiam *Sagredo* pertinet, in ipſo adeſt S. *Gherardi Sagredo* ſtatua parilis ex optimo marmore, opere *Andreæ Cominelli.* Hujus fornicem depinxit *Hieronymus Peregrinus Romanus*. In ſummitate, id eſt, in tholo Sanctiſſima Trinitas adeſt, in reliquo Paradiſus Sanctorum, inter quos particulari ſtudio videtur pictus S. *Gherardus*; In angulis ſunt quatuor Evangeliſtæ.

In ſequenti Familiæ *Dandulæ* Sacello habes Tabulam ex *Joſepho Salviati*; in qua B. Virgo Puerum geſtans, S. *Antonius* Abbas, & S. *Bernardus*. itidem circa Altare adeſt æternus Pater, Propheta quidam, ac *Sibylla*, eodem Auctore. In eodem ſacello ad dexteram ſic legitur:

ANTONII DANDVLI HIERON. F. VIRI VERE SENATORIS. SVMMIS FERE OMNIBVS IN REP. HONORIBVS, SVMMA CVM LAVDE PROBITATIS, ET PRVDENTIÆ FVNCTI. POST LXXX. ÆTATIS ANNVM POPVLI TOTIVS ACRI DOLORE VITA DEFVNCTI. OSSA HOC SACELLO, VT NOVISS. DIEM OPERIANTVR, ELISABETH F. PIENTISS. CONDIDIT EX TESTAMENTO, OBIIT ANNO MDLIII. XII. KAL. IAN.

Similiter in finiſtra habetur:

BERNARDVS DANDVLVS ANT. F. VIR MAGNI ANIMI, OSSA SVA HOC LOCO, CVM PATRIS OSSIBVS VOLVIT REPONI, QVOD ELISABETH SOROR AMANTISS. EFEECIT, VT CVM IIS, EX QVIBVS SEMEL EST ORTVS, LONGISS. EXACTA ÆTATE, ITERVM SIMVL REVIVISCAT. VIXIT ANNO LV. DIE XVIII. OBIIT ANNO MDLV. III. NON. SEPTEMB.

Poſtea habetur Familiæ *Juſtinianæ* ſacellum, in cujus tabula videtur B. Virgo cum Puero, S. *Joannes*, S. *Joſeph*, S. *Catharina*, & S. *Antonius*: opere excellentiſſimo *Pauli Veronenſis*. In lateribus ſic habes:

D. O. M.
LAVRENTIO IVSTINIANO D. MARCI PROCVRATORI ANT. F. ET FRANCISCÆ VXORI AMANTISS. MDLI.

In altero latere ſic:

ANTONIO IVSTINIANO SENATORI, ANT. F. ET POSTERIS ANNO MDLI.

Sub Cathedra adeſt in parvo Altari Martyrium S. *Laurentii*, opere pereleganti *Sancti* de Cruce.

Super Cathedram adeſt eodem Auctore Salvator. Sequitur in dextro Templi brachio Sacellum S. *Antonii Patavini*, in cujus Altari ſtat effigies marmorea ejuſdem Sancti ibi anno 1583. collocata currente die eidem Sancto ſacrâ. Hic requieſcit venerabilis Pater *Bonaventura Venetus* exemplaris vitæ Religioſus.

Poſt hoc ſacellum pervenitur ad Januam, quæ ducit ad clauſtrum, ſupra quam habetur horologium, quod horas aſpectuſque Lunares indicat. Ibi ſuper coronidem habetur Memoria Ducis *Triviſani*, qui hoc in templo miſſæ adſiſtens ſupremum obiit diem:

M. ANTONIVS TRIVISANVS PRINCEPS INTEGERRIMÆ VITÆ, ET PATERNA VIRTVTE, AC GLORIA SEMPER CLARVS, OMNIBVS HONORIBVS EGREGIE PERFVNCTVS. A PATRIBVS INVITO IPSIVS GENIO PRINCEPS COOPTATVS, CVM ANNVM REMP. SANCTE GVBERNASSET, RELIGIONIS AMANTISS. DVM SACRO IN IMAGINVM AVLA INTERESSET, NVLLA ÆGRITVDINE FLEXIS ANTE ARAS GENIBVS, IN GREMIO PATRVM MORIENS MIGRAVIT IN COELVM BEATISS. MDLV. I. OCTOBRIS.

In lateribus ejuſdem Januæ duas habes picturas mobiles, quarum una *Chriſtum* continet flagellatum, e *Jacobo Palma*; altera *Mariæ* viſitationem factam Eliſabethæ, e *Sancto Peranda*.

E regione Sacelli S. *Antonii* adeſt Sacellum S. Hieronymi, ubi Altare totum marmorum anaglypticè elaboratorum, habet ejuſdem operis tabulam, quæ S. *Hieronymum*, B. Virginem, alioſque continet Sanctos, & Angelos.

In coronide ſupra dictum Sacellum habentur inſignia Sereniſſ. Princ. *M. Antonii Juſtiniani* ibidem ſepulti.

In lateribus habes omnes Evangeliſtas & Prophetas. & ſuperius Nativitatem, Vitam, ac Mortem D. N. Ieſu Chriſti; opus elegans, ſed negligentia labefactum fuit.

In lateribus Altaris duas habemus Inſcriptiones; una ſic habet:

HIE-

HIERONYMO IVSTIN. ANT. F. SENATORI SVMMA PRVDENTIA, ET INTEGRITATE CLARO S. MARCI PROCVRATIONEM ADEMPTO, PERQVE OMNES FERE VRBANAS DIGNITATES MVLTA CVM LAVDE VERSATO, QVI VIXIT ANNOS LXII. DIES XIX. AGNESINA BADVARIA HIERON. F. CONIVGI VNANIMI SIBI, POSTERISQVE SVIS F. C.

Altera vero:

HIERONYMO BADVARIO SEBAST. F. ET HIERONYMO BADVARIO IAC. F. VIRIS, ET SANCTITATE VIOÆ IN REP. ADMINISTRANDA CONSILIO, AC FIDE, CVM PRIVATIM, CVM PVBLICE FRVCTVOSISS. AGNESINA BADVARIA HÆRES PATRI, MAGNIQVE PATRVO OPTIME DE SE MERITIS, SVÆ IN ILLOS PIETATIS TESTIMONIVM H. M. P.

Habetur deinde parvum S. *Didaco* sacrum Sacellum, in cujus Altaris tabula videtur ipse *Didacus* multorum vulnera, olei lampadis unctione curans, e Peranda.

Prope hujus Sacelli Januam jacet cordus venerabilis P. *Matthæi Bassi* Apostolici concionatoris, quem Capuccini Patronum ac fundatorem colunt.

Supra eandem portam habetur S. *Didacus* cum socio; & paulò superiùs duæ aliæ sunt picturæ, in una S. *Franciscus* a B. Virgine salutem obtinet infirmo, e Palma. in altera verò adest B. Virgo, S. *Franciscus*, S. *Dominicus* & quidam alius Sanctus. e *Dominico Tintoreti.*

Prope Majus Altare duæ sunt tabulæ, in una delineata est Mannæ pluvia; in altera verò alia Veteris Testamenti Historia. a *Parrhasio Michaële.*

Majus Altare Majestatem ostentat optimîs marmoribûs, ac magnificô Tabernaculô.

Ejus latera mirabiliter ornantur duobus pulcherrimis depositis, duobus Illustrissimis Viris erectis *Grittorum* familiæ. in uno hanc habes inscriptionem:

ANDREÆ GRITTO DVCI OPTIMO, ET REIPVB. AMANTISSIMO, PACIS, TERRA, MARIQVE PARTÆ AVCTORI, AC VENETI TERRESTRIS IMPERII VINDICI, ET CONSERVATORI, HÆREDES PIENTISSIMI. VIXIT ANNOS LXXXIII. MENS. VIII. DIES XI. DECESSIT V. KAL. IAN.

In altero verò:

TRIADANO GRITTO SENATORI OPTIMO, ANDREÆ DVCIS AVO, VENETÆ CLASSIS IMPERATORI, POST SVPERATOS AD AMNEM BOLIANAM TVRCAS, ET SOLVTAM SCODRÆ OBSIDIONEM, CATARI EXTINCTO, PVBLICOQVE FVNERE OB REM PRÆCLARE GESTAM ELATO, ANDREAS GRITTVS DVX T. F. I. DECESSIT OCTVAGENARIVS. ANNO MDCLXXIV.

In egressu majoris Sacelli invenies parvum aliud Sacellum S. *Bonaventuræ* picturis vitam ac miracula ejusdem sancti repræsentantibus, ornatum. Heic jacet corpus F. *Bonaventuræ Bergomensis*, vitâ piissimâ præclari.

Super Sacelli ingressum adest S. *Bonaventura* actu scribens, ma-

manu *Jacobi Palmæ.* Superius verò in angulis adeſt Beata Virgo Puerum S. *Franciſco* porrigens. & in inferioribus angulis; S. *Joannes Baptiſta*, ac S. *Joannes Evangeliſta*, e Petro Mera. In alio vero angulo B. Virgo liberationem a peſte implorans a Filio Urbi *Venetæ.* eſt opere *Tintoreti.*

Sequitur in brachio ſiniſtro Templi Sacellum elegantibus clauſum cancellis; in cujus altari tabula adeſt, ubi B. Virgo puerum S. *Franciſco* præbet, e *Sancto Peranda*, ac inſuper viſitur ſtatua S. *Petri* de *Alcantara.*

Poſtea habes januam, qua itur ad viam, ſcholam B. *Paſqualis* verſus; & ſuper ejus fornicem ita legitur:

DOMIMICVS TRIVISANVS EQVES PROCVR. D. MARCI, VENETÆ IMP. CLASSIS INVICTI ANIMI SENATOR, IN DEVM PIETATEM, IN PATRIAM CHARITATEM, IN SVMMIS REIP. NEGOTIIS INNOCENTISS. DECESSIT, MEMORABILE POSTERIS EXEMPLVM MDXXV. XXVIII. DECEMBRIS.

Superius verò ſic habetur:

PLVRIBVS LEGATIONIBVS IN ITALIA, GALLIA, HISPANIA, GERMANIA, CONSTANTITOP. ET ÆGYPTO F.

In dextera hujus Januæ mobilis ſita eſt tabula, in qua *Chriſtus* e Cruce depoſitus, cum *Maria* &c. ex *Marco Boſaiti.*

In ſiniſtra vero e regione Sacelli S. *Petri* de *Alcantara* erectum eſt Sacellum *Maurocenum* marmorum dives; ejus verò tabula tempore eſt deturpata, cujus auctor fuerat F. *Franciſcus* a *Chalcide.* Hic jacet *Marcus Antonius Maurocenus*, ut oſtendunt ſequentes notæ:

I.

M. ANT. MAVROC. EQVIT. ET PROCVRAT. VIRO ELOQVENTIA; RERVM DOCTRINA, CIVILIBVS NEGOTIIS, ET BELLICA VIRTVTE CLARO. QVI CVM OMNIA ORNAMENTA, QVÆ IN REPVBL. SVNT AMPLISS. SVA VIRTVTE ADEPTVS ESSET, MAIORIBVS TAMEN DIGNISS. SEMPER EST IVDICATVS, LEGATIONES INNVMERAS, MAXIMASQVE SAPIENTER, FORTITERQVE GESSIT. REPRÆSSA PRÆSERTIM APVD MAXIMILIANVM IMPERAT. QVORVNDAM LEGATORVM TEMERITATE, LEGATVS IN CASTRIS, IMPERATORIA OMNIA MVNIA FELICITER OBIIT. INSABRICO BELLO MAGISTER EQ. DESIGNATVS, MIRA CELERITATE TRANSMISSO. ABDVA SE GALLORVM REGI CONIVNXIT, ET LVDOVICVM SFORZIAM VICTORIÆ SPE IAM EXVLTANTEM, ARMIS, REGNOQVE SPOLIAVIT.

II.

CREMONA CAPTA, MEDIOLANI PRINCIPIS INSIGNIBVS POTITVS, EA SVIS ÆDIBVS AFFIXIT, QVÆ VT SVÆ VIRTVTIS, ET PRÆCLARÆ VICTORIÆ POSTERIS MONVMENTA ESSENT, EXACTA IAM ÆTATE, DVM VIDET TOTAM EVROPAM ARMARI CONTRA REMPVBLICAM, ET LVCTVOSI BELLI CAVSAM PRÆCIDERE CONTENDIT, DIVINO CONSILIO E VITA DISCEDIT, NE VRBEM, QVAM AVCTAM IMPERIO, ET FLORENTEM OPIBVS RELIQVERAT, PAVLO POST MVLTIS CLADIBVS AFFLICTAM VIDERET: OBIIT ANNO SALVTIS MDIX. SEXTO ID. APRILIS, OMNIVM FERE SVORVM BONORVM SILVESTRO MAVRORENO IOAN. FR. P. S. M. ET AB EO VNI SEMPER EX EADEM FAMILIA VSVFRVCTV LEGATOS. VIXIT ANNOS LXXV.

Infra Cathedram, e regione illius, in qua conciones habentur, adeſt tabula, in qua S. *Matthæus* Apoſt. & Evang. eſt opere *Montis Medii.* Supra eandem verò adeſt Virginis aſſumptio in Cœlum.

In Sacello Nominis Dei tabula adeſt, in qua S. *Joannes* Bapt. *Chri-*

Christum baptizat, ubi P. Æternus, S. *Bernardinus*, & S. *Franciscus*, ac multi Angeli videntur. Adest & ficta tela, in qua animas e purgatorio Angeli extrahunt, ad intercessionem Virginis, ac S. *Gregorii* Papæ; inferius itidem tres aliæ sunt picturæ; una regionem habet, altera *Petrum* Apostolum jussu *Christi* super aquam incedentem; tertia tandem S. *Franciscum* in eremo; quæ omnes fuerunt opere *Joannis Baptistæ Franchi*, *Semolei* dicti.

In lateribus Sacelli duas habes duorum *Barbaræ* familiæ equitum memorias:

I.

FRANCISCO BARBARO EQVITI, PROCVRATORIQVE D. M. MILITIÆ, LITTERARVMQVE SPLENDORE INSIGNITO, MVLTISQVE MAGISTRATIBVS, LEGATIONIBVS, ET PRÆFECTVRIS INNOCENTISS. FVNCTO, AC DE PATRIA, VEL OB LIBERATAM BRIXIAM BENEMERITO, FRANCISCVS PRONEPOS POSVIT.

II.

ZACCARIÆ BARBARO FRANCISCI F. EQ. PROC. D. M. VIRO HVMANISS. ET CLARISS. HERMOLAOQVE FILIO, EIVS INTEGERRIMO, DOCTISS. LINGVARVMQVE PERITIA CELEBRATISS. FRANCISCVS NEPOS.

Huic contiguum est Familiæ *Baduariæ* Sacellum, cujus tabula est elegantissimis *Pauli Veronensis* operibus; quæ typis etiam commendatur.

Hujus in lateribus hæc sequentia habentur elogia:

I.

ANDREÆ BADVARIO EQVITI, PETRI F. SENATORI INTEGERRIMO, QVI ELOQVENTIA, QVA MIRIFICE VALVIT, VSVS SEMPER OPTIME, PLVRIMIS PRÆFECTVRIS EGREGIE ADMINISTRATIS, FINIVMQVE INTER REMPVBL. AC CÆSAREM DISCEPTATIONE PERTRACTATA; ET MAGNO CVM SPLENDORE AD PONTIFICEM MAXIMVM, AD PHILIPPVM HISPANIARVM, AD HENRICVM III. GALLIÆ, ET POLONIÆ REGES LEGATIONIBVS HABITIS; PACE CVM SELYMO TVRCARVM IMPERAT. REIPVBL. NOMINE FIRMATA, AD HENRICVM GALLIÆ REGEM LEGATVS ITERVM PROFICISCENS, IN IPSOMET ITINERE AD ÆTERNAM SEDEM EST EVOCATVS, GRAVI CIVIVM OMNIVM DOLORE, MAGNA REIP. IACTVRA, EGREGIO POSTERIS RELICTO AD LAVDEM EXEMPLO D. VIXIT ANNOS LX.

II.

ALBERTO BADVARIO EQVITI ANGELI FR. QVI ANDREÆ PATRVI, EX ADVERSO SITI, ANNOS VIVENDO NON ASSECVTVS, ÆQVAVIT GLORIAM AMPLISSIMIS DOMI, FORISQVE HONORIBVS, APVD PHILIPPVM HISPAN. REGEM, RVDVLPHVM II. CÆSAREM, PONTIF. MAX. SIXTVM V. VRBAN. VII. ET GREG. XIV. LEGATIONIBVS OBITIS, APVD INNOCENTIVM IX. QVOD PONTIFEX, APVD CLEM. VIII. QVOD IPSE EXTINCTVS, NE INITIS QVIDEM INCLYTO; ANGELVS, ET IOANNES FRATR. PARENTI OP. P. C. ANNO A CHRISTO NATO MDXCII. KAL. MAII. ÆTATIS VERO SVÆ LI. MENS. IV.

Sequitur magnificentissimum Domus *Contarenæ* Sacellum marmorum ditissimum; Altare optimi generis lapidibus, ac lydii lapidis Columnis structum, eleganti cum urna sacris reliquiis referta. Ejus tabula B. Virginem habet, S. *Franciscum* S. *Joannem* Evangelistam, S. *Nicolaum*, S. *Ludovicum*. excellenti *Jacobi Palmæ* opere.

Lacunar inauratum est, elegantique forma dispositum; parietes discoloribus sunt contexti lapidibus diligenter aptatis, sicut & ejusdem Sacelli pavimentum.

In dextro latere adest effigies accurata Ducis *Francisci Contareni* marmorea, sub qua aurei characteres sic habent:

FRANCISCVS CONTARENO VENETIAR. PRINCEPS, PRISCIS MORIBVS, PRISCA VIRTVTE, NOVA FACVNDIA, BONVS CIVIS, GRAVIS SENATOR, PIVS PATER. MERITO PIVS, QVAM DIGNITATE PRINCEPS. NON OPINIONE, AVT FORTVNA, SED SVAPTE VIRTVTE PRINCIPATVM NACTVS. REBVS DOMI, FORISQVE PRÆCLARISSIME GESTIS, DECEM LEGATIONIBVS APVD MAIORES ORBIS DYNASTAS, DIGNISSIME PERFVNCTVS. VEL NOLENS, ET INVITVS TANTÆ REIPVBLICÆ PRÆSIT. VIXIT IN PRINCIPATV AN. I. MENS. III. OBIIT AN. SAL. MDCXXIV. DIE VI. DECEMB.

E regione ſunt *Contarenæ* familiæ inſignia, ſub quibus ſic legitur:

IOANNES, ET ALOYSIVS EQVES D. M. PROCVR. NICOLAI CONTARENI FILII, SERENISS. DVCIS FRANCISCI NEPOTES OBSEQVENTISSIMI, SACELLVM HOC EXORNARVNT, ET GRATI ANIMI MEMORIAM POSVERE. ANNO DOMINI MDCLIX.

Poſtea habetur Sacellum B. Virginis *Stellarum*, in quo altare marmoribus ditiſſimum, cui inſidet ejuſdem Virginis ſtatua.

Ultimum Sacellum in ſiniſtra exitus majoris januæ tabulam habet, in qua S. *Joannes Bapt.* S. *Hieronymus*, S. *Catharina*, & S. *Jacobus.* ſunt operâ *Salviati.*

In ejuſdem Sacelli lateribus duæ picturæ, quarum una *Mariam Magdalenam Chriſti* pedes ungentem ab *Andrea Vicentino* habet. *Chriſtum* altera, Virginem, S. *Marcum*, S. *Joannem* Bapt. ac S. *Hieronymum*; à *Palma.*

Revertamur modò ad prædictam Horologii januam, & ex hujus regione videbimus S. Sacellum, quò poſt aliquorum graduum deſcenſum pervenimus; antea verò legamus in ejus porta aliquot elogia:

D. O. M.
SCIPIONI BONVISIO PAVLI F. PAT. LVCEN. VIRO, ET SPLENDORE MAIORVM, ET PR. VIRTVTE, AC PROBITATE CLARO. POMPEIVS FRATER MOESTISS. H. F. I. M. KAL. IAN.

Poſtea aliud:

QVI PROPRIIS FVLSIT MERITIS, ET SANGVINE AVORVM,
FLEBILIS HIC MVLTIS MORTVVS ECCE IACET.
SCITO PARS EIVS CONTEMPSIT VILIOR ORBEM,
PARS MELIOR CITIVS REGNA BEATA TENET.

E regione duas alias videbis inſcriptiones:

D. O. M.
QVI RERVM CAVSAS NATVRÆ ARCANA LATENTES,
ET QVÆ OPTANDA BONO, QVÆ FVGIENDA VIRO.
NOSSE MAGIS VOLVIT VARIOS QVAM VOLVERE CASVS,
HORRIDAVE ASPERSVS SANGVINE BELLA SEQVI.
IVLIVS HIC CÆSAR GONZAGO E SANGVINE CLARVS
EXTREMO EXPECTAT SVRGERE AD ASTRA DIE,

Altera verò ſic eſt:

IOANNI MARIÆ OFFRED. PATRIT. CREMONENSI SVMMÆ SPEI ADOLESCENTI, QVI CVM XVI. ANNVM ATTINGERET, EQVITVM COHORTI IN GALLIA SVMMA CVM LAVDE PRÆFVIT, ET IN ÆTATIS SVÆ XVIII. IMMATVRA, ET ACERBA VENETIIS OCCVBVIT. OFFREDVS EPISC. MOLFETENSIS LEGAT. APOST. FR. AMANTISS. MERENS P. OBIIT DIE XIII. IAN. MDXCIX.

Deſcendamus modò in Conceptionis ſacellum, quod *Sanctum* vulgo dicitur; inveniemus Altare, cui duæ tabulæ ſunt; quarum una ſtabilis habet B. Virginem cum Puero, S. *Joannem* Bapt. S. *Hieronymum*, ac S. *Sebaſtianum.* opere *Joannis Bellini.* altera Annuncia-

ciationem Virginis e *Monte Medio* pictam continet, hæcque mobilis est, ad tegendas sacras reliquias, quæ hoc in altari asservantur.

Integrum lacunar depinxit prædictus de *Monte Medio*, in quo plurimæ de B. Virgine historiæ, ac permulti architecturæ tractus [1].

SCHOLA S. FRANCISCI.

Hac in Schola Sancto Sacello contigua quatuordecim adsunt pictæ tabulæ, S. *Francisci* vitam repræsentantes, manu *Hieronymi* de *S. Cruce* anno 1532.

Sunt insuper e lateribus Altaris duæ tabellæ, in quarum una *Maria* V. in altera Angelus eandem salutat; opera elegantissima *Tintoreti*.

Has sequuntur aliæ duæ, in quarum una Christus e Cruce ad *Francisci* brachia confugit, in altera B. Virgo eidem *Francisco* puerum porrigit; sunt labore *Joannis Laudis*.

Monasterio contiguæ sunt aliæ scholæ, quas utpote nondum aliquid consideratione dignum habentes relinquimus.

In Sacrarii Altaris muro depicta est B. Virgo cum Puero, & aliquot Angelis, S. *Joanne Bapt.* S. *Hieronymo*, ad cujus pulchritudinem laudandam *Pauli Veronensis* penicillum peperisse sufficiat dixisse.

PARVUM XENODOCHIUM De BUCCOLIS vulgò dictum.

Buccolorum Familia pium hunc locum erigendum curavit pauperibus mulierculis; quæ familia anno 1483. extincta est.

Aliorum vero opinio est, *Buccolorum* Xenodochium non procul ab hoc fuisse, antiquitate verò dirutum; hoc vero esse aliud ab alia familia institutum; huic opinioni fundamentum dat inscriptio, quæ legitur in lapide extra portam; quæ vetustissimis characteribus sic habet: HOSPETAL DE SER NATICHLIER DA CHA CHRISTIAN.

S. MARIA AD COELESTIA; *Moniales Cistercienses.*

Moniales aliquot ex Territorio *Placentino* cujusdam loci *Columbi* dicti *Venetias* translatæ, *Jacobo Theupolo* Duce, huic Monasterio dederunt initia.

 An-

[1] Præter prædictos illustres viros duo etiam Cardinales *Grimanæ* Familiæ hoc in Templo requiescunt *Dominicus* ab *Alexandro* VI. & *Marinus* a *Clemente* VII. creatus; & similiter hic sepultus est *Marcus Aquilegiensis* Patriarcha, qui Generalis Dux Ecclesiasticarum copiarum tempore sacri fœderis contra *Solimanum Turcarum* Imperatorem fuit constitutus a *Paulo* Pont. III. *Sansovinus* Lib. I.

Anno vero 1569. die 14. Septembris incendium in publico armamentario excitatum, Templum ac monasterium magna ex parte consumpsit. Hoc autem restauratô illud in pulchriorem, amplioremque formam reædificarunt; in quo novem altaria.

De hoc incendio hæc legitur inscriptio super fenestram Capituli:

QVESTA CHIESA DEDICATA A' SANTA MARIA DELLA CELESTIA, CHE GIA' XXXVI. ANNI DALLA VIOLENZA DEL FVOCO DELL' ARSENALE, FV' ATTERRATA, PER PROVEDER AL CVLTO DIVINO, ET ACCRESCERE LA DIVOZIONE DE FEDELI, INNOCENTIA VALLARESSA ABBADESSA, ET RAFFAELA SALOMON PRIORA DEL MONASTERIO COL CONSENSO DELL' ALTRE MONACHE HAN FATTO ERIGERE IN QVESTA DEGNA, E PIV' AVGVSTA FORMA, L'ANNO MDCVI.

Alia non dissimilis legitur in Choro:

TEMPLVM HOC ASSVMPTÆ IN COELVM MARIÆ ANTIQVITVS DICATVM, SEXTVM IAM, ET TRIGESIMVM ANNVM, FINITIMO NAVALIS INCENDIO DIRVTVM. MILLESIMO SEXCENTESIMO QVINTO AB HOC SACRARVM VIRGINVM CÆNOBIO RESTITVTVM FVIT. HIERONYMO IVSTINIANO, LVDOVICO BARBARIGO, BERNARDO MEMO PROCVRATORIB.

De hujus Templi consecratione habes super Sacrarii Portam:

DEO, B. MARIÆ IN CÆLIS ASSVMPTÆ, SANCTISQVE BENEDICTO, ET BERNARDO ABBATIBVS. FRANCISCVS VENDRAMENVS VENETIARVM, DALMATIÆQVE PRIMAS, LEONARDO DONATO PRINCIPE CONSECRAVIT. INNOCENTIA VALLARESSIA ABBATISSA, PRVDENTIAQVE IVSTINIANA CVRANTIBVS. VI. KAL. MAII. MDCXI.

Post Templi ingressum lævorsum in primo Altari habes tabulam, in qua S. *Ursula* aliæque Virgines sunt opere *Tintoreti.*

Secundum Altare habet *Mariam* cum Puero inter Angelorum Choros, S. *Laurentium*, ac S. *Stephanum*, opus *Andreæ Vicentini* fuit.

In tertio videtur imago B. Virginis huc miraculosè asportata anno 1341. ut ibi legitur.

Ibidem æternum Patrem depinxit præfatus *Andreas Vicentinus.*

Organorum Ostiola depinxit Eques *Tinelli*; extrinsecus *Mariæ* Annunciatione operis æstimatissimi; intrinsecus verò S. *Ludovico*, ac S. *Joanne* Evangelista.

In Sacello ad dexteram majoris, in quo colitur statua S. *Antonii Patavini*, adest S. *Dominicus*, item duo Sancti Episcopi e *Paride Bordonio.*

Majus Altare habet Mariæ ad Cœlos assumptionem a *Jacobo Palma.*

Sacellum verò ad majoris sinistram habet S. Episcopum, S. *Michaëlem* Archangelum, ac S. *Antonium* Abbatem; opere *Follerii.*

Postea habetur Altare, in quo *Christus* Cruci affixus, *Maria*, S. *Joannes* ac *Longinus*; pulchrioribus *Palmæ* operibus.

Sequitur tabula decem millium Martyrum, opere singularissimô *Vicentini.*

Deinde alia, in qua S. *Helena*, S. *Benedictus*, S. *Bernardus*, ac duo Crucem sustinentes Angeli. picturâ insigni *Maffæi Veronæ.*

Hic

Hic colitur corpus S. *Coluandri*, ut & crus S. *Laurentii*; aliquot capita Virginum *Ursulæ* ſociarum, aliæque inſignes reliquiæ.

Sex habet nobiliſſima Altarium ſiparia; unum argenteis laminis, excauſticis figuris, ac lapidibus pretioſis ornatum altaris Virginis. Aliud e regione, opere ſatis pulchro cujuſdam *Veronenſis* monialis.

Reliqua quatuor ſummam habent excellentiam; ſuntque prodigioſa manu Illuſtriſſ. D. *Triadanæ Molinæ* hujus Monaſterii Monialis, elaborata.

TEMPLUM SANCTÆ TRINITATIS;

Parochia Presbyterorum.

Celſorum, ac *Sagredorum* familiæ, hujus Templi fundationem curarunt; decurſu verò temporis magna ex parte reſtauratum eſt.

Septem habet Altaria. Primum in ſiniſtra ingreſſus non multis abhinc annis erectum a Schola ſuffragii Defunctis, opere melioris notæ, nec ſatis laudandô; Tabulam habet, in qua *Chriſtum* mortuum, in optimo marmore ſculpſit *Capriolus*.

Super Baptiſterium habes duas picturas, quarum una B. Virginem cum Puero ſedentem, S. *Joannem* Bapt. ac quendam S. Epiſcopum continet; altera Paſtores *Chriſtum* natum adorantes; ambæ ſunt operâ *Coneglani*.

In Sacello S. *Anaſtaſii* duas alias invenies aliqua geſta ejuſdem ſancti demonſtrantes, ab *Allienſe*; licet alteri earum alius pictor ultimam præbuerit manum. Tabula Altaris tripliciter diviſa ſuperius habet Æternum Patrem inter Angelos, e *Petro Malumbra*. In medio S. *Anaſtaſium* ex *Odoardo Fialetti*; inferius verò ejuſdem S. Hiſtoriam ex *Sancta-Crucio*. Sunt inſuper in eodem Sacello aliæ duæ ex *Fialetti* picturæ.

Habes ſuper ſacrarii portam Chriſti Crucifixionem, a *Palma*.

Majoris altaris tabulam quidam ejuſdem *Palmæ* Diſcipulus depinxit.

In ejuſdem lateribus habes *Chriſtum* in horto captum, ac eundem ad columnam flagellatum, a dicto *Palma*.

Ibidem inſuper ſunt aliæ duæ picturæ; una viſitationem Paſtorum *Chriſto* factam repræſentat, altera B. Virginem cum Puero, S. *Joannem* Bapt. ac S. *Nicolaum*; ambæ eleganti *Sancta-Crucii* opera.

In Sacello *Sagredæ* familiæ tabula habet S. *Girardum Sagredo* Patritium *Venetum*, qui in *Hungaria* Epiſcopus anno 1047. martyrio coronatus eſt; opere *Sancta-Crucii*. Hic inſignes aſſervantur dicti S. reliquiæ. In dextro Altaris latere, ſequens legitur Inſcriptio:

PETRO SAGREDO SENATORI INTEGERRIMO, PAVLA PISANI EIVS VXOR, ALOYSIO, IOANNI, ET ANTONIO EIVS FILIIS, ET POSTERIS. MDLXIII.

In altero latere:

SANCTI GIRARDI SAGREDI PATRIT. VENET. CANADIEN. EPISCOPI, ET HVNGARORVM PROMARTYRIS AB ILLVSTRISS. D. ANTONIO GRIMANO TORCELLAN EPISCOPO, IOANNI SAGREDO, EIVSQVE SVCCESSORIBVS DONO DATA; HIC TAMEN AB IPSIS, ET COLLOCANDA, ET CVSTODIENDA INSIGNIS. RELIQVIA. AN. DOMINI MDCVI. VIII. KAL. OCTOB.

In pulcherrimo Depoſito ſuper portam prope *Sagredorum* Sacellum ſic legitur:

PETRO IOANNIS SAGREDO FILIO D. MARCI PROCVRATORI AMPLISS. SPECTATA RELIGIONEM DEVM INSIGNI PIETATEM PATRIAM; INCVLPATA IVSTITIA IN OMNES, COSPICVO MAGISTRATIBVS, PRÆTVRIS PROBATISSIME PERFVNCTO. CVI IPSA DEMVM. MORS SPES VITÆ FVIT. IOANNES, ET LAVRENTIVS SAGREDO EX FRATRE. DIE XVIII. JVNII.

Sequitur Altare Virginis, in quo ipſa, S. *Hieronymus*, ac S. *Carolus*.

In hoc Templo venerantur homines præter prædicti S. *Girardi* reliquias, corpus S. *Anaſtaſii*, aliaſque quam plurimas.

S. JOANNES IN TEMPLO vulgò De FURLANIS dicto.

Tranſactis temporibus Templarii equites a *Clemente* V. ſuppreſſi hunc poſſidebant locum, qui Melitenſibus Equitibus conceſſus eſt, quem & nunc poſſident.

Templum ſatis eſt amplum, licet extrinſecus non adeo ſpectabile. Septem habet Altaria:

Primi tabula in ſiniſtra ingreſſus habet S. *Georgium*, S. *Hieronymum*, ac S. *Tryphonem*, *Matthæi Ponzonii* opere.

Quæ ſequitur Virginis Annunciatio eſt e *Jacobo Palma*.

Tertia Sanctam habet *Catharinam* ex *Allienſe*.

Majus Altare habet *Chriſti* Baptiſmum a *Joanne*; eſtque opere *Joannis Bellini*.

Picturæ circa Circumciſionis Altare, ſcilicet Annunciationis *Mariæ*, ejuſdem viſitationis ad Eliſabeth, Angelorum Chori, Virginis nativitatis, ac ejuſdem in Templo præſentationis; ſunt omnes *Maffæo Verona* auctore.

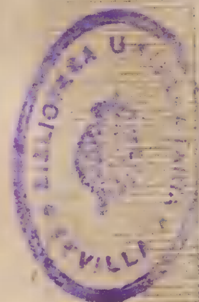
Tabula ad egreſſum Templi ultima, ubi S. *Joannes Chriſtum* baptizat, eſt a *Dario Varotari Alexandri* Patre.

S. GEORGIUS;

Schola Illyricorum.

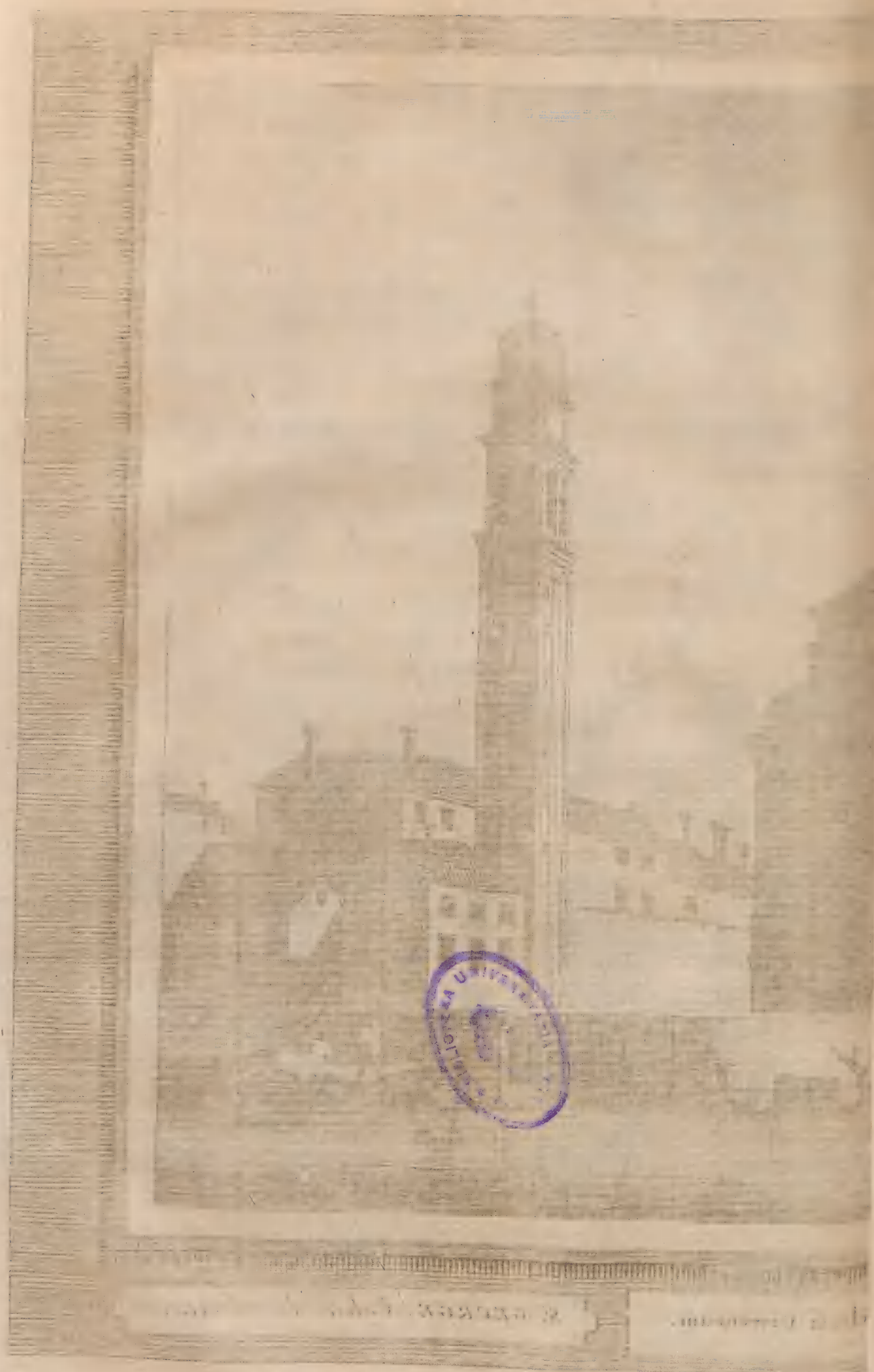
Optimum habet marmoreum frontiſpicium, in quo ſic legitur:

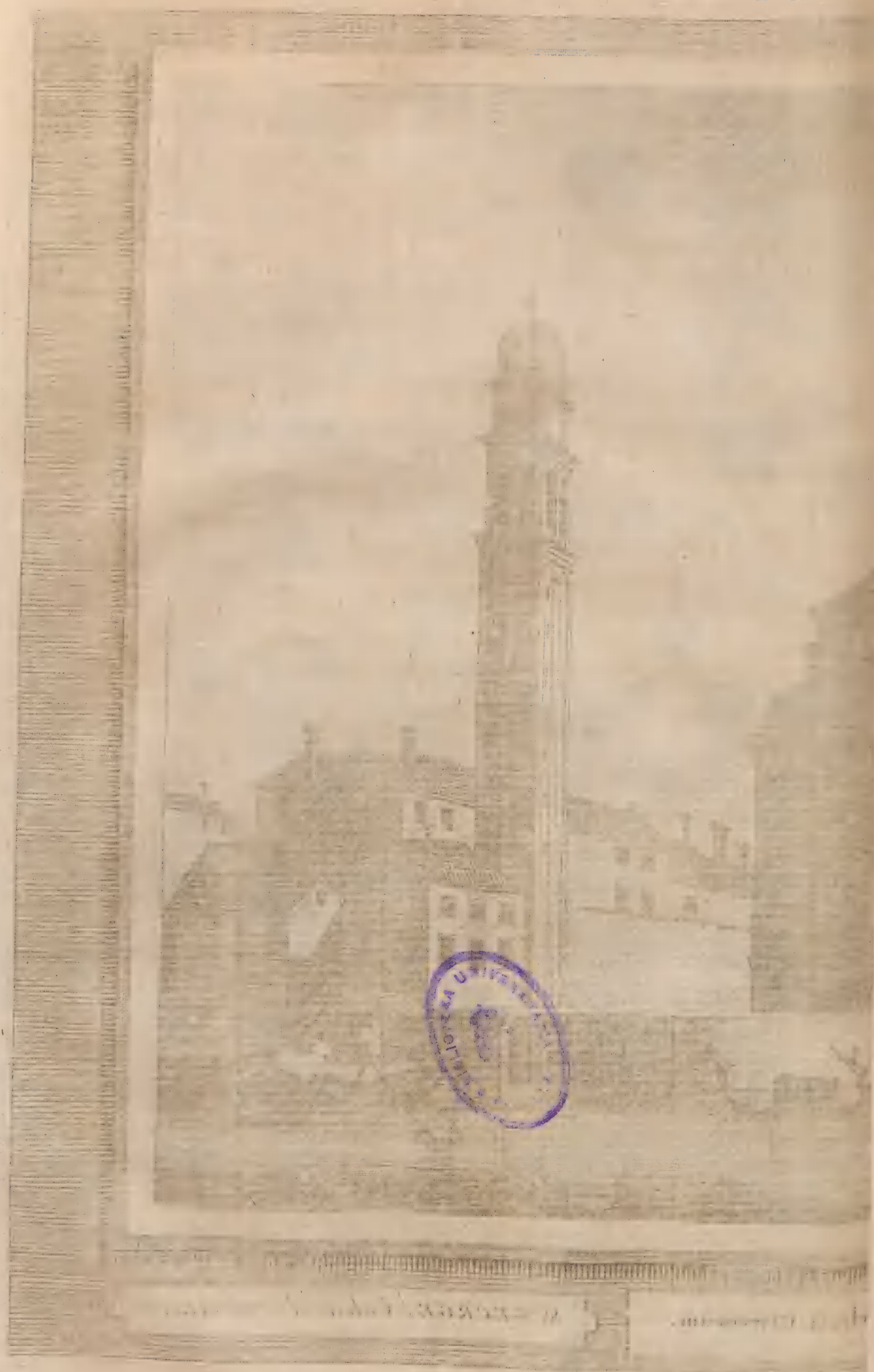
COL-

S. Giorgio Chiesa de GRECI. | S. GEORGIUS, Ecclesia Græcorum. | S^t. GEORGE, *Eglise des Grecs.*

COLLABENTEM NIMIA VETVSTATE ÆDEM DIVO GEORGIO DICATAM. COLLEGIVM ILLYRIORVM, PIETATE, ET ANIMI MAGNITVDINE INSIGNIVM, SVO NITORI A FVNDAMENTIS RESTITVIT. M. D. LI.

Picturarum, quæ ibi ſunt, plures continent vitam & miracula S. *Georgii*; quædam vitam ac miracula S. *Hieronymi*; alia habet *Chriſtum* in horto; omneſque ſunt auctore *Victore Carpacio* ab anno 1502. uſque ad 1507.

Adeſt & *Chriſtus* reſurgens, ab *Allienſe*, qui & elegantiſſimum Vexillum, in quo S. *Georgius* Draconem interficit; item S. *Simeon*, S. *Hieronymus*, ac Sanctus Tryphon, depinxit.

TEMPLUM S. ANTONINI;

Parochia Presbyterorum.

Nobilis ac antiqua *Participatia* familia, hoc Templum curavit ædificari anno 800. nuper verò renovatum, ac reſtauratum eſt curâ ac diligentiâ D. *Dominici Davidis*, vigilantiſſimi Plebani.

Septem habet Altaria; Majus ſplendidum eſt columnîs figuriſque marmoreîs; inter columnas duo ſunt ſtylobatæ duarum ſtatuarum, in quorum uno ſacrum oleum aſſervatur, cui hoc eſt inſcriptum diſtichon:

VT MALA DE NOSTRIS PELLANT CORDIBVS HOSTIS
MARMOREVS RETINET CRISMATA SACRA LOCVS.

In altero S. *Sabæ* Crux, ubi aliud:

CRVX VENERATA SABBA, SYDVS QVOD CAPSVLA CLAVDIT,
CREDE, FVGAT FEBRES, SPASMATA, SPECTRA, LVEM.

Ejus tabula martyrium S. *Antonini* repræſentat.

In ejus dextro latere adeſt mobilis pictura, in qua Univerſale Judicium, a *Joſepho Enſio.*

In ſiniſtro videntur *Noë*, ac filii ejus ex Arca egreſſi Domino ſacrificare; ubi videtur Pater æternus inter angelos in nubibus aſſiſtens ac iris in pacis, ac fœderis ſignum; opere *Petri Vecchia.*

Sacelli, ad ſiniſtram majoris, tabula habet S. *Antonium Patavinum;* & a lateribus, S. *Anaſtaſius*, ac S. *Rochius* ſunt a *Lazaro Sebaſtiani.* Sequitur Altare ſatis elegans B. Virgini dicatum; poſtea aliud, in quo S. *Spiridionis* Epiſcopi *Corcyræi* effigies.

E regione habes novum Sacellum marmoribus ſtructum, ubi S. *Joannes Bapt.* aliique Sancti.

Eodem in latere ſequitur Sacellum *S. Sabæ* melioris notæ marmorum, reſtauratum a nobiliſſima *Theupola* familia, unà cum marmoreo Sepulchro, in quo ejuſdem S. corpus requieſcit; ejus miracula, quæ ibi variis in tabellis conſpiciuntur, depicta ſunt a *Palma.*

Hic

Hic erecta est *Aloysii Theupoli* statua ab *Alexandro Victoria* in marmore sculpta, sub qua sic legitur:

ALOYSIO THEVPVLO D. MARCI PROC. LAVRENTII F. SENAT. AMPLISS. ET INTEGERRIMMO. CVM MAIORVM SVORVM, QVI D. SABBÆ CORPORE HANC ECCLESIAM DONARVNT, RELIGIONIS VESTIGIA IMIATVRVS, HOC SACELLVM INSTAVRARE DECREVISSET, IMMATVRAQVE MORTE PRÆVENTVS ESSET, VT SINGVLARIS EIVS PIETATIS, VOLVNTATISQVE TESTIMONIVM APPARERET, FRANCISCVS F. OB MEAM IN PATREM OBSERVANTIAM F. C. VIX. AN. LXII. MENS. V. DIES I. OBIIT ANNO MDXC. DIE XX. JAN.

In Sacelli ad dexteram majoris pulcherrimo Altari habetur *Christi* in Crucem sublati imago.

Præter prædictum *S. Sabæ* corpus hic videtur Costa S. *Mariæ Cleophæ;* item frustum Crucis D. N. *Iesu Christi*, aliæque plures reliquiæ.

TEMPLUM S. GEORGII GRÆCORUM.

Non longe a S. *Antonini* Templo invenies aliud S. *Georgio* a *Græca* natione erectum, cujus frons, imo totum ædificium, Istri marmoribus structa sunt. In hoc Græcus ritus Ecclesiastícis functionibus exercetur a Græcis, suis e regionibus Orientalibus ejectis, ac a Veneta pietate benignè receptîs.

REGIO CANALIS REGII.

TEMPLUM S. JOANNIS CHRYSOSTOMI; *Parochia Presbyterorum.*

Consumptô igne veteri ædificio, unà cum rebus pretiosissimis, omnibusque ejusdem memoriis anno 1575. novè reædificatum fuit ad formam a Lombardo [1] præstitam Templum, in quo nullum monumentum præter *Jacobi Vallis* Plebani dignissimi habemus, quod unà cum ejusdem marmorea effigie prope Sacrarium situm est:

D. O. M.

IACOEO VALLE DIVINI IVRIS CONSVLTISSIMO, AC IV CAVSIS DEFINIENDIS SINGVLARI CATHEDR. PRIMVM DEINDE D. M. CANONICO, ET CONGREGATIONIS D. CANTIAVI ARCHIPRÆSB. MERITISS. IN DIÆCESANA SYNODO IVD. DEPVTATO, TRIVM RELIGIONVM MED. CONSERVATORI, SIVE AB APOSTOLICA SEDE IVDICE DELEGATO FIDELISSIMO, CLERI ACERRIMO DEFENSORI, A QVO OB INGENII PRASTANTIAM, ANIMIQVE ALACRITATEM, TER ROMAM AD CLEMENTEM VIII. PONT. MAX. MISSVS FVIT, CVMQVE PER ANNOS XL. HV-

[1] Secundùm alios a *Sebastiano* de *Lugano*, qui Architecturæ notitia *Lombardo* non cessit.

HVIVS ECCLESIÆ PLEB. VIGILANTISS. EAMQVE AMPLIANDO, ORNANDO; ORNANDOQVE INDEFESSVS EXTITISSET, PRÆLATI TANDEM ZELANTISSIMI, PATRIÆQVE AMANTISSIMI, TVM NOMINE, TVM FACTIS CLARVS, DE QVO ILLVD APTE' DICTVM EST: QVÆ RESPONDET INGENVE' LOQVITVR, FIDELIQVE QVID SENTIT MERITIS, ET VIRTVTIBVS ILL. DIEM SVVM CLAVSIT EXTREMVM. KAL. IVN. MDCXVII. ETATIT ANNO LXIX. NICOLAVS TASSVS. I. V. D. EX SOR. NEPOS, AC SVCCESSOR. GRATI ANIMI ARGVMENTO PERPETVO P. C.

Altaria heic ſunt ſeptem. Quorum Majus habet S. *Joannem Chryſoſtomum*, S. *Joannem Bapt.* alioſque Sanctos, ac Sanctas ex F. *Sebaſtiano* de *Plumbo;* ejus verò Lacunar eſt ab Equite *Adamantino.*

In lateribus quædam ſunt hiſtoriæ de vita ejuſdem S. *Jo. Chryſoſtomi*, quatuor in tabellis a *Joanne Maria Achinecto.*

Adeſt pulcherrima tabula, in qua S. *Hieronymus*, S. *Chriſtophorus*, ac S. *Ludovicus Galliæ* Rex a *Joanne Bellino.*

Organa depinxit *Vivarinus*, ubi S. *Onuphrius*, S. *Andreas*, S. *Agatha*, ac S. *Jo. Chryſoſtomus.*

Hic aſſervantur brachium S. *Joannis Chryſoſtomi*, aliorumque ſanctorum reliquiæ.

TEMPLUM S. MARIÆ NOVÆ;
Parochia Presbyterorum.

Non diſſimilis prædicti S. *Joannis Chryſoſtomi* ſtructura eſt Templi S. *Mariæ* Novæ, ubi jacet *Fortunius Spira* Philoſophus Celeberrimus *Viterbienſis*, ut hæc verba demonſtrant:

FORTVNIVS SPIRA OMNI LITTERARVM LAVDE PRÆSTANTISSIMVS HIC SITVS EST.

Septem habet Altaria, quorum primum ſiniſtrum habet S. *Hieronymum* in eremo a *Titiano.*

Sequitur Altare S. *Philippi*, ubi & S. *Michaël*, S. *Dominicus* aliique, a *Petro Mera.*

In Sacello ad dexteram majoris, ubi exercetur cultus in honorem S. *Antonii Patavini*, adſunt Redemptor, S. *Petrus* ac S. *Joannes Bapt*; opere *Rochii Marconii.*

Majus Altare habet Virginis Aſſumptionem, præſentibus Apoſtolis, a *Monte Medio.*

Ad ejus latera quatuor tabulæ, quarum una continens miraculum Sanctiſſimi Sacramenti, eſt ex *Angelo Leonio*; ſecunda Annunciationem habens, a *Petro Mera.* tertia Viſitationem *Mariæ Eliſabeth* factam, a *Varotari.* quarta caſum Virginis in deſerto; opere eleganti *Philippi Zanimberti.*

In Sacello verò ad ſiniſtram Majoris, habes Chriſti paſſionem ex *Laurentiolo.*

Altare S. *Victoris* tabulam habet vermiculati operis, e *Zuccato*, delineatione *Bonifacii*, ubi ſic legitur:

COLLEGIVM SACERDOTVM, ANIMI GRATI, ET PIETATIS ERGO ARAM HANC SVIS SVMPTIBVS ERIGENDAM CVRARVNT MDLII.

Tabula ſuper Sacellum Sanctiſſimi, in qua *Chriſti* reſurrectio, eſt a *Leonardo Corona*, ſicut, & S. *Rochius*, ac S. M. *Magdalena* ad feneſtræ latera.

Hic habetur ſanguis miraculoſus D. N. *Ieſu Chriſti;* item aliquid ligni Sanctæ Crucis; ſpina Coronæ *Chriſti*; pars præcordiorum S. *Philippi Nerii*, aliæque plures reliquiæ.

S. MARIA DE MIRACULIS;
Moniales S. Franciſci.

Quædam Virginis Imago in Sacrario exiſtens miraculis celebris, tantam populi conciliavit frequentiam, ut Ducatorum triginta millium ſumma brevi collecta ſit, quibus in loco a familia *Bemba* & *Quirina* empto anno 1480. hujus Templi fundamenta jacta ſunt; in area poſtea a familia *Barozza* empta, monaſterium 1490. cepit ædificari, ubi primæ moniales e Monaſterio S. *Claræ Muranenſi* habitarunt.

Intrinſecus ſicut & extrinſecus Marmoribus melioris notæ contexta in fronte, porphyriten, ac ophitas habet mirabili ſtructura compoſitos.

Super majorem Januam habes B. Virginis imaginem a *Birgoële* celeberrimo ſculptorum elaborata.

Marmorei, quos vides ſub organis, pueri ſunt antiqui *Praxitelis* monumenta, *Ravenna Venetias* tranſlata.

Altaris tabulam marmoream eleganter elaboratam, ex voto ſculpſit *Marcheſius*; in ipſa ſunt S. S. *Petrus* & *Paulus*, quibus & aliquot ænei angeli decorem adaugent.

In Altari ad ſiniſtram ingreſſus adeſt S. *Hieronymus*, a cujus lateribus S. *Franciſcus*, ac *S. Clara*. E *Joanne Bellino.*

Poſtea habes mobilem tabulam, in qua S. *Maria Magdalena* a ſchola *Titiani.*

Ad ſiniſtram majoris Altaris habes tabulam, in qua *Chriſtus* eſt depictus a *Petro Vecchia.*

Habes & aliam prope minorem Januam, in qua B. Virgo cum Puero, S. *Joanne Bapt.* S. *Clara*, & effigies cujuſdam mulieris puerum geſtantis. e prædicto *Joanne* Bellino.

Lacunaris, ac Organorum picturæ omnes ſunt a *Petro Maria Pennachi.*

Hîc aſſervatur Corpus S. *Theodori*, item aliæ inſignes Sanctorum reliquiæ.

SAN-

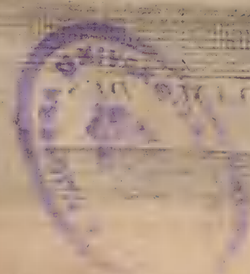

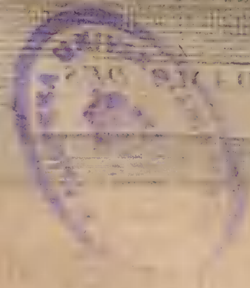

Chiesa della MADONA DE MIRACOLI, *Monache Francescane.*

Ecclesia VIRGINIS DEIPARÆ MIRACULORUM.

L' Eglise de NÔTRE DAME DES MIRACLES.

SANCTUS CANTIANUS;
Parochia Presbyterorum.

Hoc familiæ *Zenæ* opus, temporis injuria labefactatum, mox ad pulchriorem formam restitutum, septem habet elegantissima Altaria.

Hic ossa jacent *Joannis Vitturii*, qui tempore belli *Foro-Juliensis* contra *Germanos* Provisor generalis, a Republica electus fuit; hæc habes verba in sepulchro:

IOANNI VITTVRIO EQVITI, LVCRETIA FILIA, ANDREÆ BERNARDI VXOR PATRI OPTIMO MERITO INSTAVRAVIT. MDXLIII.

Adest & sepulchrum *Tiberii Tinellii* Pictoris celeberrimi, quem *Galliæ* Rex *Ludovicus* 13. Equitatu donavit; has habes in eo notas:

TIBERIO TINELLIO EQVITI, QVEM MORTALIVM IMAGINES ANIMANTEM MORS HEV RAPVIT INTEMPESTIVA, VT NATVRÆ AB ARTE DEVICTÆ INDVLGERET. IOANNES BAPTISTA CASELLA ANTISTES FRATRI BENEMERENTI MÆRENS POS. VIXIT ANNOS LII. M. IV. D. XXII. OBIIT ANNO MDCXXXVIII.

Ad sinistram majoris Sacelli habes magnificum Familiæ *Vidmanæ* Sacellum, optimis marmoribus contextum, & columnis, aliisque ornamentis ex Africano lapide decorum.

Hujus Sacelli Altare duos habet in Tabula Angelos marmoreos, urnam pariter marmoream aurato ære ornatam sustinentes, in qua corpus S. *Maximi Regiensis* Episcopi clauditur. Urnæ insidet statua ejusdem Sancti, ac duo pariter Angeli. Ibidem sunt & marmorea signa B. Virginis; S. *Joannis Bapt.* S. *Pauli*, aliique duo Angeli. In angulis sunt quatuor Ecclesiæ Doctores; ibique aurei characteres sic sonant:

DIVO MAXIMO EPISCOPO, IOANNES, PAVLVS, MARTINVS, LVDOVICVS, BERTOLDVS, CHRISTOPHORVS, ET DAVIT VIDMANI FRATRES, FAMILIÆ REQVIE HIC CONSTITVTA PATRIS OBVII D. D. MDCXXXIX.

Ab altero verò latere habes:

IOANNI VIDIMANO FILII PATERNÆ BENEFICENTIÆ MEMORES P. P. OBIIT. MDCXXXIV.

Omnia, quæ hoc Sacellum continet sculpturæ opera, elaboravit *Clemens Moli* Bononiensis. nec contemnendi sunt ferrei æreque ornati, quibus clauditur, cancelli.

Ad Majoris Sacelli dexteram erectum fuit S. *Philippi Nerii* Sacellum, operâ *Sebastiani Rinaldi* annis 40. hujus Templi Plebani, qui supremum obiit diem anno 1650. Quatuor hic habes depictas ad ejusdem sancti vitam spectantes historias a *Josepho Entio.*

Super Sacrarii Portam sic lege:

IO: MARIA GRATTAROLVS HVIVS TEMPLI ANTISTES, PROTONOTARIVS APOSTOLICVS, DIVI MARCI CANONICVS, AC R. CONGREGATIONIS S. CANTIANI ARCHIPRÆSBITER, HANC VETVSTATE COLLABENTEM IANVAM IN AMPLIOREM, ET ELEGANTIOREM FORMAM ÆRE PROPRIO REDVCERE CVRAVIT. ANNO DOMINI MDCLXXVIII.

Ad sinistram post ingressum sub Organis in prima pictura *Ma-*

ria Christum mortuum in brachiis tenet, ubi & aliquot Angeli, ac Plebani effigies. est opere *Fialeti*.

Sequitur in angulo Effigies S. *Francisci* a Discipulis *Perandæ*.

Mariæ gradus adscendentis effigies super portam *Muranum* versus, ab eadem est *Perandæ* schola.

Prope Virginis Altare, adest ejusdem Nativitas e *Claudo* de *Vase*.

Ejusdem Auctoris est tabula sequens, in qua Pater æternus, ac Spiritus Sanctus inter Angelorum Choros in aëre; in plano verò S. *Andreas*, S. *Joannes*, S. *Maria Magdalena* ceteræque ipsius cognomines.

Sequitur *Mariæ* Annunciatio ex *Titianello*; sicut & sequens Sanctissima Trinitas, ac *Maria* V.

Super Sacrarii Portam habetur Magorum adoratio ex *Fialeti*.

Tabula S. *Philippi Nerii*, in qua & B. Virgo Angelis sociata in aëre apparet. est ex *Nicolao Renierio*.

Pictura ad Altaris Majoris dexteram *Christum* habens discipulorum pedes lavantem; & altera post altare *Christum* habens mortuum, opere *Laudis* sunt.

Altaris Tabula, quæ Patrem æternum inter Angelos, ac S. *Cantianum* continet, est operâ *Claudi* de Vase; sicut & historia Veteris Testamenti in angulo ad Altaris sinistram.

Pergrandis ad sinistram Altaris Tabula, in qua Apostolica Cœna, est ex *Benedicto Calliari*, *Pauli* fratre.

S. *Rocchi* tabula habetur inter elegantiores a *Fialeti* depictas.

Quæ sequitur antiquo more depicta, in qua S. *Lucas*, aliique Sancti, est ex *Mansueti*.

Sequitur alia prope idem Altare, in qua B. Virgo cum Puero, & aliquot Angeli pannum elevantes; infra verò S. *Rocchius*, S. *Joannes Evangelista*, S. *Dominicus*, S. *Catharina Senensis*, S. *Franciscus*, ac nonnulli Angeli, ac duæ aliæ effigies; a *Paulutio*.

Organorum ostiola, intus Annunciationem Virginis habentia, extrà verò S. *Cantianum*, ac S. *Maximum*; sunt opere *Contareni*.

Hic præter præfatum D. *Maximi* corpus asservantur etiam Caput S. *Venerandi* Martyris, aliæque reliquiæ.

TEMPLUM PP. JESUITARUM.

Prima hujus Templi fundamenta poni curavit *Petrus Gussonus* in proprio solo, quod deinde Clero, unà cum aquis cæterisque circa ipsum ædificiis concessit. Eandem vero *Bon-Orius* filius ac hæres dotavit.

Anno autem 1148. *Cruciferi*, quorum Fundatores *Cletus* S. *Petri* Discipulus, ac *Cyriacus Hierosolymitanus* Episcopus, qui unà cum S. *Helena* Crucem invenit, eisque ut semper manu gererent or-

ordinavit, (unde nomen desumpsere) in idem Templum introducti sunt.

Deinde vero Anno 1513. incendium vetus Templum consumpsit, quod *Ludovicus Dardanus* Magnus Reipublicæ Cancellarius illius ordinis amantissimus benefactor ampliorem in formam, reædificari curavit. Duodecim habet Altaria.

Tandem Anno 1657. revocatis post unius & quinquaginta annorum exilium Jesuitis, quos tempore interdicti juste Senatus e Civitate ac statu *Veneto* ejecerat; ad instantiam *Alexandri* 7. qui Ordinem Cruciferorum suppressit, hoc Templum concessum fuit.

Interiorem prospectum super majorem portam occupat Depositum *Priami Legii* optimis marmoribus extructum, trifariam mirabili architectura dispositum, in quorum medio urna ac statua ejusdem *Priami*, sub qua legitur:

PRIAMO LEGIO, ANDRÆ FILIO D. MARCI PROCVRATORI, CVIVS CVM INCREDIBILEM VITÆ INTEGRITATEM, TVM EXIMIAM IN ADMINISTRANDA REPVB. SAPIENTIAM POSTERITAS OMNIS ITA IN PERPETVVM PREDICABIT, VT EA ADMIRARI FACILIVS POSSIT, QVAM IMITARI. IOANNES FILIVS EQVES, COMES, AC PROCVRATOR FECIT C. VIXIT ANNOS L. XXXVIII. OBIIT S VI. IDVSEPTEMB. MDLVII.

In sinistri spatii simili urna habetur effigies *Joannis*, ejusdem *Priami* Filii, Equitis, Comitis, ac D. *Marci* Procuratoris, quæ hoc Epitaphium habet:

IOANNI LEGIO, PRIAMI F. EQ. COMITI, D. MARCI PROCVRATORI; APVD CAROLVM IX. GALLIARVM, CAROLVM V. ROMANORVM REGES LEGATIONIBVS PERFVNCTO. IN DALMATIA CONTRA TVRCAS SVMMO CVM IMPERIO. IN PATRIA TVTANDA SVADENDA, FORTI, PRVDENTI, PIO. IOANNES ANDREA PRÓC. F. TANTO AVO V. A. L. XXIV. OBIIT NONAS MARTIAS. MDLXXX.

In alio spatio adest præfatis non dissimilis Urna; in qua habetur memoria *Andreæ*, *Joannis* filii:

ANDREAS LEGIVS D. M. PROCVRATOR, EXIMIAS PARENTIS IOANNIS EQVITIS, PROCVRATORIS VIRTVTES ADMIRATVS, DIGNITATE PARTA, AMPLITVDINE SERVATA, FELICITATE QVÆSITA, ÆTERNAM TANDEM LXXVIII. ÆTATIS ANNO EST ADEPTVS. VI. KAL. NOVEM. clↄ. Iↄc. IV.

Prope S. *Barbaræ* sacellum videtur nobile Depositum, Senatus ordine, *Horatio Farnesio* erectum, in quo hæc Inscriptio:

HORATIO FARNESIO PRÆSTANTIS ANIMI, ET SVMMÆ SPEI PRINCIPI TRANSALPINÆ MILITIÆ PRÆFECTO, NAVALI VICTORIÆ AD HELLESPONTI FAVCES TROPHÆIS INCLYTO, NON AVITAM MODO; SED SVMMORVM DVCVM GLORIAM ÆQVATVRO, NISI IMPERATORIÆ INDOLIS FLOREM FATA ANTE DIEM RAPVISSENT. SENATVS OB NAVATAM STRENVE OPERAM, REMIGESQVE AC MILITES, NON SEMEL A' DVCE PARMENSI EIVSDEM PATRI BENIGNE TRANSMISSOS, GRATI ANIMI M. P. ANNO MDCLXVI.

Super portam, quæ ducit ad Claustrum erectum est aliud magnificum, ex Istri lapide Depositum Duci *Pasquali Ciconiæ*, ubi statua ejusdem & Inscriptio:

PASQVALIS CICONIÆ VENETIARVM PRINCIPIS MEMORIÆ SEMPITERNÆ. QVI POST REMPVB. DOMI, FORIS E' DIGNITATE ADMINISTRATAM, POST CRETENSEM INSVLAM, CVI PER DECENNIVM SVMMO CVM IMPERIO PRÆFVIT, IN NAVALI AD ECHINADAS PRÆLIO INCOLVMEN RESERVATAM, QVA' CAVSA CYDONES ILLI STATVAM IN FORO E. C. PATRIÆ SVÆ TANDEM PRINCEPS MIRA OMNIVM CONSENSIONE

CREATVS, EAM PARITER PER DECENNIVM TANTA ASSIDVITATE, ET DILIGENTIA GVBERNAVIT, VT DE EJVS COMMODIS, ATQVE VTILITATIBVS, NON PRIVS FINEM FECERIT, QVAM ANIMAM EFFLAVERIT, ET AD SVPEROS, CVM DIV' ÆTERNITATI SVÆ INTERFVISSET, NON SINE OPINIONE SANCTITATIS EVOLAVIT. OBIIT DIE II. APRILIS. MDXLV. ÆTATIS SVÆ AN. LXXXV. MENS. X. DIES XXV. PRINCIPATVS VERO SVI IX. MENS. VII. DIES XV. PASCHALIS CICONIA EX FRATRE NEPOS MÆSTISSIMVS P. C.

Ab ejuſdem tumuli altera parte legitur: VELVT ALTER SIMEON MANIBVS CHRISTVM EXCEPIT. hocque ad indicandum miraculum, quod narratur, nempe ad ipſum audientem ſacra in *Creta* hoſtiam contra ſacerdotis voluntatem ac conatus advolâſſe.

Ab altera parte ſcriptum eſt: ET VELVT ALTER DAVID CRETÆ IN BELLO, PATAVIO IN PESTILENTIA, ET PATRIÆ IN FAME PRÆSTO FVIT. Depoſiti auctor fuit celebris architectus *Campania.*

Ut obſervemus modò picturas, ad majorem januam revertamur, ubi ad ſiniſtram videbimus Angelorum Altare, in quo Sanctiſſima Trinitas; e *Palma.*

Sequitur & alia, in qua *S. Joachim*, & S. *Anna*, ac æternus Pater in gloria ſunt & Angeli tenentes aliquot Beatæ Virginis ſymbola; opus elegantiſſimum fuit *Matthæi Ponzonii.* ubi ejuſdem Auctoris effigies rubra veſte induti, pileum in manibus, ac baculum tenentis videtur.

In Sartorum Sacello præter alias picturas, celebris eſt S. *Barbaræ* ante Tyrannum adductæ, e *Bernardino Prudente.* In hujus Sacelli nobili Urna recolitur ejuſdem S. *Barbaræ* corpus [1].

Sequitur B. Virginis Altare, & poſt hoc habetur tabula, in qua ejuſdem Virginis nativitas e *Matthæo Ponzonio.*

Antequam ad Sacrarii Oſtium pervenias, ſub Organis tres habes picturas; prima habet *Chriſtum* Aſino inſidentem ad Hieroſolymorum ingreſſum; ſecunda B. Virginem cum Puero, & aliquot Angelis. Tertia *Chriſtum* mercatores ejicientem e Templo; ſunt omnes e *Palma*, ſicut & Organorum podii, exceptis eorundem Oſtiolorum, quæ antiquiſſimi operis ſunt.

Totum ſimiliter Sacrarium *Palma* depinxit, ubi multa elegantiſſima conſpicies.

In primo poſt Sacrarii exitum Sacello, Annunciationis dicto, ablatâ veterî nova appoſita eſt pictura a *Jacobo Moratto.*

Altare Majus Virginis aſſumptionem ad Cœlos habet, opus fuit toto in Orbe ſingulare *Tintoreti.*

Ab utroque latere duas alias habes picturas, in quarum una viſitatio a *Maria* facta *Eliſabethæ*, ex *Andrea Sclavonio*, ad cujus imi-

[1] S. *Barbaræ* corpus *Byzantiô Venetias* tranſlatum anno 991. a *Joanne Urſeolo Petri* Ducis XXV. filio, qui neptem *Baſilii*, & *Conſtantini* Imperatorum ſecum matrimonio junxit; hæc præfatum corpus ſecum adferri voluit. *Venetias* ergo tranſlatum in Templo S. *Marci* repoſitum fuit, uſque ad annum 1008. quo *Urſus* Ducis filius *Torcelli* Epiſcopus creatus, ad preces *Felicitæ* ſororis Abbatiſſæ, *Torcellano* S. *Joannis* Evangeliſtæ Monaſterio dedit; tandem inde iterum *Venetias* tranſlatum hoc in Templo honorificè conditum fuit. *Sanſovinus* Lib. III.

imitationem, aliam, in qua Circumcisio *Christi* adest, pinxit *Tintoretus*.

Post Ostium, quod ducit ad Monasterium habetur tabula S. *Christophori*, a *Palma*.

Sequitur Tabula S. *Francisci Xaverii*, ab Equite *Liberi*, sculpta beneficiô aquæ regiæ a *Marco Boschini*.

Deinde videtur celeberrima Martyrii S. *Laurentii* tabula e *Titiano*, quam sculpsit *Cornelius Corte* [1].

Postea habetur Decollatio S. *Joannis Baptistæ* e *Palma*. Sub hac alia habetur ex *Alliense* tabula, in qua S. *Catharinæ* Martyrium; hocque ut e proprio loco tabula *Palmæ* transferretur, quò S. *Francisci Xaverii*, ex *Liberi*, effigies poneretur.

Hîc præter S. *Barbaræ* corpus Spina Coronæ D. N. *Iesu Christi*, Caput S. *Gregorii Nazianzeni*, aliæque reliquiæ coluntur.

Tabula S. *Ignatii* est opere non ineleganti *Zanchi*.

SCHOLA SARTORUM.

Jesuitarum Templo adjacent aliquot Scholæ, inter quas hæc *Sartorum*, quæ in inferiori conclavi Altare habet, in quo B. Virgo cum Puero, S. *Joannes*, S. *Homobonus*, S. *Barbara*, ac Pauper homo. est operâ *Bonifacii*.

Totum circa Templum ornamentum, in quo S. *Barbaræ* vita, est e *Tintoreto*.

In Lacunari Pater æternus, multis cum Angelis unà cum quatuor Ecclesiæ Doctoribus, ac quatuor Evangelistis. sunt e Discipulis *Titiani*.

In superiori Conclavi ante mensam habetur tabula, in qua B. Virgo cum Puero, S. *Barbara*, S. *Joseph*, alius cujusdam effigies; operâ eleganti *Georgeonii*.

SCHOLA PELLIONUM.

Non longè a Sartorum est Pellionum Schola, in qua duæ habentur pretiosæ picturæ; in quarum una *Christus Lazarum* evocat sepulcro; opere *Caroli Pauli Veronensis* Filii. in altera *Christus* Paralyticum sanat, ex Equite *Liberi*.

SCHO-

[1] Hoc sub Altari sepultus fuit *Laurentius Massulus*, cum quo familia extincta fuit, Filium habuit D. *Laurentium Massulum*, e *Benedictinis Cassini Montis* cultissimi Poëtæ Tuscanæ linguæ, ubi hæc fuerunt apposita verba:

LAVRENTIO MASSVLO VIRO PATRITIO ORDINIS OPTIMO IN CVIVS OBITV TOTA, ET NOBILIS MASCVLORVM FAMILIA FINEM HABVIT. ISABETTA QVIRINA VXOR PIENTISSIMA M. P. OBIIT ANNO SALVTIS MDLVI. MENSE IAN. *Sansovinus* Lib. III.

Eodem in Templo jacent ossa *Catharinæ* & *Petri Zeni* olim a *Solimano Turcarum* Imperatore, magnæ tum Reipublicæ tum totius Christiani Orbis utilitati, impetrata; Nicolai insuper, aliorumque hujus familiæ illustrium virorum, qui *Ussumcassano Persarum* Regi, *Trapezunticis* Imperatoribus, ac cæteris Ægei maris Ducibus sanguine amicitiaque conjuncti fuerant. ut loquitur Sansovinus de Vit. Princ. Ven. & hic in Reg. Can. Reg. Lib. III.

SCHOLA DOLIARIORUM.

Hîc asservatur pictura *Palmæ*, quæ, cum Jesuitæ veterem Chorum destruerent, fuit huc translata; in ipsa videntur Hebræi Paschalem agnum comedentes, ac duæ Prophetarum figuræ.

PARVUM NOSOCOMIUM.

E regione præfati Templi *Jesuitarum* erectum fuit hoc parvum Nosocomium, pauperrimis mulieribus sustentandis, cui etsi non initia, majorem tamen redituum partem dedit *Renerius Zeno.*

Hujus parvum Templum totum senior *Palma* depinxit, ubi fundationem Nosocomii, ac Ducis *Pasqualis Ciconiæ* creationem repræsentavit.

In tabula Majoris Altaris habetur Magorum adoratio; super portam flagellatio *Christi;* super alteram portam *Christus* mortuus; in Lacunari Assumptio Virginis in Cœlum, ac multi Angeli.

S. CATHARINA;

Moniales S. Augustini.

Septem in hoc Templo erecta sunt Altaria marmoribus, ac picturis ornatissima.

Primum ad sinistram ingressus Altare occurrit, in quo *Petrus Vecchia* Patrem S. *Catharinæ* idola fabricare cupientem, ac ipsum semper invitum, imaginem *Christi* efformantem, delineavit.

Sequitur Angelus S. *Catharinæ* martyrium annuncians; e *Paulo Grossi.*

Deinde videtur S. *Catharinæ* Mater de filia nuptura consiliarios alloquens. e *Palma.*

Postea habetur Altare, ut & Imago B. Virginis a *Joanne Bellino.*

Sequitur S. *Liberalis* Episcopus, e *Palma.*

Mox habetur Tabula, in qua S. *Antonius Patavinus* Cor Avari hominis non in pectore, sed in gazophylacio esse demonstrat; ex eodem Palma.

Habes & aliam ejusdem *Palmæ*, in qua Angeli corpus S. *Catharinæ* in Montem *Sinai* transferunt, ubi hactenus magnifico in templo recolitur.

Post S. *Catharinæ* Altare, videtur *Pontius* anachoreta ipsam baptizans; ibidem videtur *Christus* vultum avertens, ne ipsam non-baptizatam videat; & e longinquo anachoreta idem eidem Sanctæ imaginem B. *Mariæ* Virginis ostendit. opere *Palmæ*; sicut & Angeli figura super Pulpitum.

Su-

Super cancellos Monialium adeſt *Mariæ* Virginis nativitas, e *Follerio.*

Sequitur Majus Sacellum, in quo habetur deſponſatio S. *Catharinæ* cum *Chriſto*; opere *Pauli Veronenſis.* hoc opus ita elegans fuit, ut vix penicillo formatum crederetur.

In lateribus ſex habentur picturæ S. *Catharinæ* vitam delineantes. In prima Pater ipſam ad Idolorum adorationem exhortatur. In ſecunda eadem videtur inter Doctores diſputans; In 3. Catenis cæditur. In 4. Carceribus detenta ab angelis viſitatur, qui vulnera ſanant; In quinta rota torquetur; in 6. tandem ejus Caput abſcinditur. omnes ſunt opera *Tintoreti* juvenis.

Superne duo dimidii circuli, quorum unus *Chriſtum* in Horto orantem, alter reſurgentem habet; e *Follerio.*

Poſtea habetur tabula Altaris S. *Hieronymi*, ubi & B. Virgo cum Puero, ac S. *Auguſtino*; opere *Petri Riccii Lucenſis.*

Statim adeſt Altare Angeli *Raphaëlis*, ac *Tobiæ; Sancti Zaghi Titiani* diſcipuli operâ, & a quam plurimis ob elegantiam magiſtro adſcribitur.

Adſunt & aliæ duæ picturæ hiſtoriam *Tobiæ* continentes, e Follerio.

Poſtea videtur S. *Catharina* lucem cæco reſtituens, e *Petro Vecchia.*

Hactenus primi ordinis duas Templi partes, recenſuimus; incipiamus modò eas, quæ in ſecundo, vel ſuperiori ordine ſunt, perluſtrare.

Primo in ornatu bipartito dextræ partis ſuperioris ordinis videtur triumphus Virginitatis, variîs triumphantibûs Virginibûs repræſentatus eleganter; a *Petro Vecchia.*

Super clathra adeſt *Michaël* Archangelus, ſeptem capitalia vitia ſuperans. opere *Tinellii.*

In ſiniſtra ejuſdem partis ordiniſque, quàm plures ſunt Sancti, ac Sanctæ a *Petro Vecchia.*

Media pars continet hiſtorias Veteris Teſtamenti variîs columnarum ordinibus, ornamentîs, ſchedulis, ſtatuiſque diverſis ſeparatas, operâ *Andreæ Vicentini.*

Hic aſſervantur corpus S. *Coſmi* M. aliæque Sanctorum reliquiæ.

SANCTI APOSTOLI;

Parochia Presbyterorum.

Templum hoc etiam impenſis Nobilium *Ericiæ*, ac *Corneliæ* Domorum erectum, reliquis ad D. *Magni* revelationem fundatis adnumerant. Fuit tamen poſtea in ampliorem, qua nunc eſt, formam renovatum; duodecim habet Altaria.

Illustriorum inscriptionum, quæ in Sacello *Corneliæ* Familiæ leguntur, prima est:

MARCO CORNELIO ÆQVITI, GEORGII PACE, BELLOQVE PRÆCLARI F. MARCI DVCIS EX ANDREA PRONEPOTI SENAT. OPT. SVMMA SAPIENTIA, MAX OPIBVS, ET BENIFICENT: ET CATHERINÆ CYPRIÆ REGINÆ.

Alia sic habet:

GEORGIVS EQVES F. PIENTISSIMVS D. MARCI PROCVRATOR, MARCI SACRO SANTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ CARDINALIS GENITOR, PATRI MERITISSIMO P.

E regione simili in tumulo sic:

FRANCISCVS CORNELIVS SACROSANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ CARDINALIS, IACOBVS D. MARCI PROCVRATOR HIERONYMVS, ET IOANNES FR. SVO, AC PATRIÆ PARENTI.

In secundo spatio habetur:

GEORGIO CORNELIO EQ. D. MARCI PROCVRATORI MERITISSIMO; GENERE, ATQVE OPIBVS CLARO, VIRTVTE VERO, SVMMISQVE SVIS ERGA REMPVBLICAM MERITIS CLARIORI. CVIVS VNIVS OPERA CATHERINA SORORE REGINA, EIVSQVE POSTERIS MIRA PIETATE POSTHABITIS, IMPERIVM VENETVM CYPRO INSVLA, AVCTVM ORNATVMQVE EST.

Prædictus *Georgius*, & *Catharina* nati fuêre *Marco Cornelio* Duce, qui vixit anno 1365. *Catharina* Regi *Cypri* nupsit, quæ Rege defunctô regnum hæreditate partum Reipublicæ concessit.

Sunt insuper in eodem Sacello sequentes memoriæ:

D. O. M.
HIERONYMO CORNELIO EQ. AC D. MARCI PROCVRATORI, GRAVISSIMO, INTEGERRIMO, CVI PRÆTER REIP. BONVM NIHIL CORDI. PLVRIES CONSILIARIO, ET SAPIENTI. PLVRIES, ET PRÆTORI, ET PRÆFECTO. PATAVINI MODERATORI LICEI. PRO PASCHIERIÆ VALLO CONGENERALI. GENERALI MVLTOTIES TERRÆ FIRMÆ, TVM COMMISSARIO, TVM PROVISORI. IN EADEM TERRA NON SEMEL IMPERATORI. AD VRBAN. VIII. ORATORI. VBIQVE GEORGII PATRIS, QVI PATRIÆ, NON SIBI, CLASSICIS CONFECTVS ÆRVMNIS CORCYRÆ DORMIT EMVLATORI. PARENTI AMANTISSIMO GEORGIVS NATV MAIOR FRATRVM, FEDERICI, FRANCISCI EQVITIS, ET ANDREÆ AD VOTA M.P. OBIIT OCTAVA NOV. MDCXXXIV. ÆTATIS LXXII.

Et alia *Andreæ* ejusdem filii:

D. O. M.
ANDREÆ CORNELIO HIERONYMI EQVITIS, AC D. MARCI PROCVRATORIS FILIO, QVI AD MAXIMA PACIS, BELLIQVE NEGOTIA SEMPER VOCATVS. TOGA ÆQVE CLARVS, ET ARMIS. NVNC VERONÆ PRÆTOR, BRIXIÆ PRÆFECTVS. NVNC IN VENETA CONTINENTE SVMMVS COPIARVM PROVISOR. DVM CRETÆ PROCONSVL, AC IMPERATOR POTENTI TVRCARVM INVASIONI CONATV, OMNI, VBIQVE ARDENS OCCVRRIT, ET OBSESSÆ CYDONI SEDVLO FERI SVPPETIAS, ET OPERA. MISSO QVOQVE CVM SVA TRIREMI CATHARINO FILIO, QVI ET PVGNANS VVLNVS ACCEPIT, ET NVNQVAM DEDITIONI ACQVIEVIT; QVMQVE INFRACTVS RETHYMI HIMICAT, FERREA ICTVS PECTORE GLANDE, REPETITO PATRIÆ NOMINE MORITVR, ÆTERNVM VICTVRVS ÆTATIS LI. SALVTIS. MDCXLVI.

Hoc in Templo sepultus fuit quidam nobilis *Saxo*, ut hæc inscriptio docet:

D. O. M. S.
RVEM VIDES SARCOPHAGVM VIATOR, CINERES SERVAT NOBILIS ÆQVE, AC STRENVIS ADOLESCENTIS IOANNIS VONDER DEIKEN SAXONIS, DIOECESIS BREMENSIS, QVI DVM LATIO OMNI ILLVSTRATO, VENETIAS VT PATRIOS LARES REPETERET, AD-

VE-

VENISSET FELIX: INOPINE MORBO OPPRESSVS, ANNVM AGENS SECVNDVM SVPRA VIGESIMVM DECESSIT. CVIVS PIIS MANIBVS FRATER HENRICVS PIE PARENTANS, HOC FIERI MONVMENTVM CVRAVIT. OBIIT ANNO SALVTIS MDXCII. PRIDIE KAL. NOVEMB.

In dextera ingreſſus in Templum per majorem portam aliæ duæ leguntur inſcriptiones; una hæc eſt:

D. O. M.

NICOLAVS Q. NICOLAI GEORGII ARAGVSIO. ANNO DOMINI MDCLXVIII. DIE XXVI. IVLII. HEV NIMIS IMMATVRE DECESSIT; DECESSIT QVIPPE ANNVM AGENS ÆTATIS SVÆ XXII. VIRTVTIBVS QVIDEM REFERTVS, QVAMVIS NON PLENVS DIERVM, PHILOSOPHLICIS ELVCVBRATIONIBVS DEDITVS. CORRVTIONEM, CVI STVDVIT CELERRIME EXPERTVS. REGENERATIONEM, CVM SEDERIT FILIVS HOMINIS IN SEDE MAIESTATIS, HIC QVIESCENS EXPECTAT.

Altera e regione ſic habet:

DVM ADHVC ORDIRER SVCCIDIT ME, IOANNEM GVLLIELMVM DE GOLLEN FRIBVRGENSEM; BRISCOIVM DOMINVM IN KISCHEIMB, FTHALME, BACH. ETC. DIE IX. MARTII MDCLXXVI. QVEM PEREGRINANTEM IN TERRIS, VT PORTVM CÆLI INVENIREM IN AQVIS STAVIT VOLVNTAS DEI. DISCE EX ME TERRÆ VIATOR, VBIQVE VIVERE, VT PEREGRINVS CÆLI. QVOD GRATÆ MEMORIÆ MONVMENTVM DILECTO PATRVI SVO PONI CVRAVIT ILLVSTRISS. DOMINVS GERVASIVS GVLLIELMVS A GOLLEN, SACRÆ CESAREÆ, REGIÆQVE MAIESTATIS ACTVALIS AVLICO, ET APPELLATIONVM CONSILIARIVS, INTIMVSQVE SECRETARIVS. ANNO DOMINI MDCLXXVI. DIE XV. OCTOBRIS. AMICO OPERIS EXECVTORE FRANCISCO MATTHIA KIRCHOFFER DE KIRCHOFFEN VERONENSI PROTONOTARIO APOSTOLICO, ET CANONICO BOEMIÆ.

Si Templi hujus picturas ordine conſiderare velimus, incipiemus poſt ingreſſum majoris januæ ſiniſtrorſum, ibi S. *Theodorus*, S. *Bernardinus*, S. *Ludovicus*, S. *Maria* cum Puero, & multis Angelis ſunt operâ Diſcipulorum *Titiani*.

Sequitur Tabula, in qua S. *Joannes Bapt.* S. *Franciſcus* de *Paula*, S. *Stephanus*, S. *Petrus*, aliique ſancti, ſunt e *Palma*.

In ſacello ad dexteram majoris adeſt tabula Angeli Cuſtodis; e *Franciſco Maffæi*.

Tabula majoris Altaris, in qua S. S. Apoſtoli ſunt, opere *Cæſaris* de *Coneglano*.

Ad dexteram prædicti ſacelli habes mannæ pluviam in deſerto, e *Paulo Veronenſi*. & lævorſum Chriſti Cœnam cum Apoſtolis, prædicti *Cæſaris*.

Beatam Virginem gradus adſcendentem ſuper Sacrarii portam depinxit *Jo: Baptiſta Laurenzetti*, & ejuſdem Virg. Nativitatem *Joannes Contarenus*.

In ſacello *Corneliæ* Domus habentur S. *Lucia* & duo alii Sancti; a *Benedicto Diana*.

Adeſt prope Portam Tabula cum Sanctis Apoſtolis a *Petro Mera*.

Lacunaris ornamentum, & ſtructura ſunt opere *Antonii Dolabellæ* Diſcipuli *Allienſis*.

Deſcenſio tamen Sancti Spiritus ſuper Apoſtolos duobus in octogonis; eſt e *Monte Medio*.

Quatuor picturæ lacunaris prope coronidem, quæ vitam, & miracula Apoſtolorum continent, ſunt a *Dario Varotari*, *Alexandri Patavini* Patre.

Pictura, quæ in medio fornice *Christi* Ascensionem exhibet, *Alliensis* est operâ; qui & Organorum ostiola, quæ extrinsecus serpentum flagellum continent; intrinsecus verò idem Abrahami sacrificio, ac *Caini* homicidio depinxit.

Eorundem etiam Organorum Lacunar, ubi *Moses* Virgam convertit in serpentem; *Jacob* Angelos scalam adscendentes videt; Deus *Mosen* alloquitur; ejusdem *Alliensis* est labore.

Sub Organis verò in parietibus tres habes historias Eucharistiæ sacramentum adumbrantes; a *Balthasare* de *Anna*.

In sacrario habes Altare, in quo *Christus* mortuus, B. Virgo, & cæteræ *Mariæ* cognomines, ac S. *Joannes* sunt a *Monte Medio*.

Hic honorantur corpus S. *Fausti M.* Caput S. *Tiburtii* Mart.; Os S. *Hilarionis*, aliæque insignes reliquiæ.

TEMPLUM S. SOPHIÆ;
Parochia Presbyterorum.

Alii *Granzonæ*, alii *Gussonæ* Familiæ Templi hujus fundationem, quæ fuit annô circiter 1200. adscribunt. Deinde verò fuit magna ex parte restauratum; Altaria habet septem.

Etsi antiquâ formâ non multùm spectabile est, picturarum tamen excellentia, dignum est visu. namque incipiens ante Templi ingressum, habes Æterni Patris imaginem, a *Balthasare* de *Anna*.

In Lacunari aditus ad Templum quatuor picturæ, quatuor Euangelistarum symbola habentes, Angelum scilicet S. *Matthæi*, Leonem S. *Marci*, Bovem S. *Lucæ*, & Aquilam S. *Joannis*; sunt a *Leandro Bassano*.

Ingressus Templum, sinistrorsum ad Organorum ostiola oculos attolle, in quibus magorum adorationem extrinsecus, S. *Marcum*, ac S. *Joannem* Baptistam *Palma* depinxit.

In organorum podio habes *Mariam* Puerum præbentem *Simeoni*, ab *Andrea Vicentino*; item *Christi* nativitatem, ac Pastorum comitatum, a *Leandro Bassano*.

Deinde videbis Tabulam ad imitationem Annunciationis *Mariæ*, quæ *Florentiæ* habetur, a *Palma*; superius verò duos Angelos a *Tinellio* pictos cernes.

Tabula verò Majoris Altaris *Christum* habet Turbas alloquentem; unde nomen S. *Sophiæ* Templo tribuitur; Σοφία enim Sapientiam significat. opere est *Francisci Bassani*; ex quo non parum Auctoris sapientia emicat.

Ad hujus Altaris sinistram Virginis assumptionem ad Cœlos depinxit *Leonardus Corona*.

Super portam e regione Sacrarii adest nativitas S. *Joannis Baptistæ*, a *Leandro Bassano*.

Post-

Postea sequitur Desponsatio *Mariæ* cum S. *Joseph*, a *Tintoreto*; & ab eodem super portam habes B. Virginem cum Puero, aliasque effigies.

Supra Majorem portam elegantissimam vides e *Paulo Veronensi Christi* Cœnam cum Apostolis.

In Ordine verò super coronidem habes *Christi* Crucifixionem e *Balthasare* de *Anna*.

Deinde si sinistrorsum sequaris; adest ex eodem *Christi* resurrectio; quamvis tribuatur *Coronæ* ejus magistro.

Sequitur *Christi* Ascensio ex *Aloysio* de *Friso*. Et si eundem ordinem, te circumvertendo, servaveris, videbis ab eodem duas alias picturas, quarum una habet *Christum* in Horto orantem, altera eundem Calvariæ montem ascendentem.

Ne prætermittas elegantem observare hujus Templi formam, post restaurationem.

SCHOLA PICTORUM.

Aliquot postquam gradus adscenderis in primi scalæ plani lacunari invenies depictam Virginem cum Puero, ab *Angelo Mancini*.

In superiori Lacunari, quam plurimas videbis picturas, quarum præcipuæ sunt, super portam S. *Lucæ* & cujusdam Episcopi, a *Julio Moro*; ubi sua effigies.

In alia *Christus Petro* manum super aquas porrigit; quæ habetur inter insigniora Equitis *Liberi* opera.

Sequitur alia, in qua *Christus*, *Moses* & *Helias*, a *Presbytero Genuensi*.

Alia, quæ sequitur, S. *Lucam* turbæ prædicantem habet, & prope hanc alia imago, quæ picturæ symbolum est; *Palmæ* sunt operâ.

Adest & Samaritanus ab *Alexandro Varotari*. Annunciatio Virginis, & quæ a lateribus sunt: Miraculum scilicet, a Christo factum; & Diabolus Zizania superseminans; sunt ab *Angelo Mancini*.

TEMPLUM S. FELICIS;

Parochia Presbyterorum.

Primam traxit a *Gallina* Familia fundationem anno 966. postea tamen renovatum. Octo habet Altaria.

Habet Organa, amplitudinis, ac ornamentorum admiratione dignissima.

Super Tabulam *Mariæ* Virginis in sinistra ingressus Templi S. *Rochium*, S. *Paulum*, S. *Nicolaum*, S. *Andream*, ac S. *Bernardinum* ad imitationem *Joannis Bellini* pinxit *Tintoretus*.

Tabula Majoris Altaris, in qua Salvator, S. *Felix*, ac duæ aliæ effigies; est ab Equite *Passignano*.

Ostiolum Tabernaculi, in quo Christus mortuus, est ab *Aloysio* de *Friso*.

Superius adest Æternus Pater ac S. Spiritus e *Monte Medio*.

In dextro hujus sacelli latere sunt duæ aliæ picturæ, quarum una *Christi* Cœnam; altera *Christum* in Horto habet orantem; sunt a *Tintoreto*.

Ab eodem *Tintoreto* habes pulcherrimam S. *Demetrii* tabulam, in qua ipsius S. armati, adhoc alia effigies existit.

Super Altaris Majoris fenestras habes Annunciationem Virginis, ab eodem *Tintoreto*.

Hic S. *Tryphonis* corpus aliæque reliquiæ habentur.

SCHOLA ZONARIORUM.

Non longè distat a S. *Felicis* Templo, hæc Schola; in qua Tabula Beatæ Virginis imaginem habens a *Joanne* Bellino, digna est videri.

TEMPLUM S. MARIÆ DE MISERICORDIA;
Abbatia Presbyterorum.

Fundationem a *Cæsare* de *Juliis*; aliàs *Andreardi* dicto, hoc Templum recognovit, quod primùm coluerunt anachoretæ; nunc verò Presbyteri. Tria tantùm habet altaria, etsi amplum est.

Ejus frons renovata, marmoribus, pilis, statuis, ac eleganti sepulchro decora, scriptum habet:

D. O. M.
GASPARI MAVRI SANCTI F. PATR. VEN. PIO, AC PRVDENTI VIRO, DOCTRINA, PHILOSOPHIA PRÆCIPVE, ET VARIA ERVDITIONE, SINGVLARIQVE TEMPERANTIA, E PVRIS SAPIENTIÆ FONTIBVS HAVSTÆ. AB OMNI LVXV ALIENA SPECTATO. ORTO MDLXXXV. II. AVGVSTI. VITA FVNCTO MDCLXXI. MARTII. NICOLAVS LONGVS MARCI F. PAT. VEN. NEPOS P. ANNO MDCLI.

Frontis hujus summitas tres habet marmoreas figuras, videlicet B. Virginis & duorum Angelorum.

Aliæ duæ in lateribus; quarum una constantiam, misericordiam altera signat; opera fuerunt *Clementis Moli* sculptoris celeberrimi.

Intus antiquo in sepulchro jacet *Jacobus Morus*, ut sequens indicat Epitaphium:

QVI DECVS VRBIS ERAT, PATRIÆQVE FIDELIS AMATOR.
CONSILIVM VENETIS ADHIBENS VBICVNQVE SALVBRE
MAVRA DEDIT SOBOLES IACOBI, CVI SPLENDIDA NOMEN
CONTINET HIC TVMVLVS, SVA FAMA, SED VSQVE SONABIT.
CVRANTIS CENSVM MARCI SAPIENTIVS ALMI,
PRODIGA PAVPERIBVS CHRISTI MANVS EXTITIT EIVS.
QVI MARIS IN BELLO, ET TERRÆ CAPITANEVS VNQVAM
FVNDERE NON PROPRIVM TENVIT PROBITATE CRVOREM.
OCCVBVIT NIMIO, VENETVMQVE LABORE GERENDIS
LAVDIBVS, VNDE NITET CELEBRI MEMORANDVS HONORE.
OBIIT MCCCLXXVI. DIE X. IANVARII.

Habetur pariter memoria *Hieronymi Savinæ* ejuſdem Templi Prioris, qui a *Clemente* 8. uſum Mitræ ac Paſtoralis in ſolemnibus functionibus obtinuit:

HIERONYMO SAVINÆ, CIVI VENETO, SANCTÆ MARIÆ MISERICORDIÆ PRIORI, VIRO BONORVM ARTIVM INSIGNI PERITIA CLARO, SED OB PIETATEM CLARIORI, QVAM ETIAM MORIENS ERGA HOSTEM, QVI EI VENENVM IN CALICEM, DVM SACRA PERAGERET, PROPINAVERAT, MAGNIS ARGVMENTIS OSTENDIT. OBIIT DIE IX. IVNII MDCI. ANNO ÆTATIS SVÆ L. PRIORATVS VERO' X. H. M. N. S.

Elegantiſſimam Tabulam habet, quam Angelo *Raphaële*, S. *Jacobo* Apoſtolo, ac S. *Nicolao* depinxit *Joannes Bapt.* de *Coneglano.* extat ſuper portam, quæ ad habitationem ducit.

In dextera egreſſus adeſt S. *Joannes Bapt.* ac S. *Marcus*, a *Bonifacio.* Ad ſiniſtram S. *Petrus* ac *Paulus.* in medio S. *Chriſtina* coronam accipiens a duobus Angelis, a *Damiano Mazza.*

Non procul diſtat parvum Xenodochium huic Abbatiæ ſubjectum, ubi aluntur aliquot pauperes mulieres.

In hoc Templo adſunt inſignes S. *Martini* reliquiæ, ac aliorum Sanctorum.

SCHOLA S. MARIÆ DE MISERICORDIA;

Quæ eſt ſex Majorum.

Vaſtum eſt ædificium, licet non omnino extrinſecus ornatum. Intus invenies memoriam prædicti *Hieronymi Savinæ*:

HIERONYMO SAVINÆ SANCTÆ MARIÆ MISERICORDIÆ PRIORI, ET COLLEGII HVIVS FRATRI VIRO RELIGIONE, DOCTRINA, CÆTERISQVE ANIMI DOTIBVS; VEL IPSI CLEMENTE VIII. PONTIF. MAX. VALDE CHARO; PONTIFICALIBVS INSIGNIBVS AB EO, PVBLICISQVE MVNERIBVS EXINDE DECORATO, LETHALI (PROH FACINVS) SACRIFICANTI LIQVORE IMPIE' EXTINCTO FRATRES AMORIS TESTIMONIO POSVERE. ANNO OBITVS EIVS. MDCI.

Inferiori in conclavi videbis dimidium circulum ſuper Altare, quem Sanctiſſimâ Trinitate inter Angelorum Choros depinxit *Matthæus Ponzonius.*

In majori ſuperiori conclavi aderat tabula, a *Paulo Veronenſi*; quam *Auguſtinus Caraccio* incidit; *Alexander Varotari* reſtauravit; *Mariam* habet pallio tegentem fratres, cui inſuper Angeli elegantem figuram idem *Varotari* ſubjunxit.

Scholæ habitationem totam *Tintoretus* depinxit. Prima ad ſiniſtram ingreſſus pictura *Mariam* habet in cœlos adſcendentem.

Alia ſuper Menſam habet Mariam plurimos fratres pallio tegentem; ibidem e longinquo deſcribuntur ſeptem miſericordiæ opera; in aëre *Chriſtus* inter Angelos, fides etiam ac juſtitia.

Alia exhibet Paradiſum Sanctorum, in quorum medio Trinitas *Mariæ* coronam præbet; inferius verò plures videntur fratres.

Videntur ſuper feneſtras varii depicti; id eſt Angelus Peſtem ex-

expellens, S. *Laurentius Justinianus*, S. *Petrus*, S. *Hieronymus*; S. *Sebastianus*, S. *Rocchius*; & in angulis Angelorum multitudo Mariæ ſymbola geſtantium.

Super Portam adeſt *Mariæ* Annunciatio, ad cujus dexteram Propheta; ad ſiniſtram verò Sibylla.

SCHOLA SERICARIORUM.

Poſt Miſericordiæ Scholam erectam, illius fratres hanc Textoribus ſericariis conceſſêre.

Habet unicum, in quo *Mariæ* adeſt Annunciatio, Altare, ac inſuper S. *Chriſtophorus*, ac S. *Marcus*, a *Joanne Baptiſta* de *Rubeis.*

TEMPLUM S. MARIÆ IN HORTO;

Monachi Ciſtercienſes.

Tiberium Parmenſem Monachorum *Ciſtercienſium* Priorem Templum hoc, ac Monaſterium ædificari curaſſe fertur. Ampliſſimam habet formam, elegantem ſtructuram, ac quindecim altaria.

In fronte videntur permulta inciſorum marmorum, ſtatuarum, ac alia, ornamenta.

In Templo ſepulti ſunt permulti illuſtres viri, inter quos *Valerius Urſinus* Præfectus Exercituum *Venetorum*:

VALERIO VRSINO IVLII ASCVL. PRINCIPI, ET F. PER OMNES BELLICÆ LAVDIS GRADVS, TERRA, MARIQVE SVMMA ANIMI FORTITVDINE, PRVDENTIA, AC FIDE, AB INEVNTE PENE' ÆTATE SVB DVCIBVS PONTINF. INPER. ET REIPVBL. PERVECTO, SVB VENETIS DEMVM IAM MVLTIS ANNIS, OMNIS SVMMI. AC FIDELIS DVCIS MVNERE FVNCTO, CVM IN MEDIO ÆTATIS, AC RERVM GERENDARVM CVRSV CVM INVIDA MORS SVBSTVLISSET, VNA CVM TOTIVS REIPVBLI. MOERORE. VXOR, AC FILII DOLENTES. P. VIXIT ANNOS XLVI. MENS. V. DIES XXVIII.

E regione hujus jacet Epiſcopus *Martius*, qui *Alexandro* I. *Florentiæ* Duce tanquam illius Urbis Dominus habitus eſt. eo tamen mortuo in *Cerignano* Pago privatim vixit, & obiit. de ipſo habes ſic in lapide:

CORPVS MARTII DE MARTIIS DE MEDICIS EPISC. MARSINENSIS, EXIVIT DE VENTRE MATRIS SVÆ ANNO MDXI. DIE XXI. MENSIS NOVEMBR. DERELIQVIT AVTEM ALMAM ANNO MDLXXIV. MENS. NOVEMB. DIE XI. NVNC VERO' CADAVER EIVS ETIAM IN VENTRE REVERSVS, HIC IACET.

Hic habes auguſtiſſimum *Contarenæ* Familiæ ſacellum, in cujus latere vides *Gaſparis* Cardinalis *Contareni* effigiem, Celeberrimi rerum *Venetarum* ſcriptoris, quem in marmore ſculpſit *Victoria*, ibique leges:

GASPARI CONTARENI S. R. E. CARD. OSSA, CVIVS ADMIRANDAM INTEGRITATEM, DOCTRINAM, ET ELOQVENTIAM IN VTRAQVE REPVBL. ET APVD SVMMOS REGES, GESTA, ET SCRIPTA TESTANTVR. BONONIÆ LEGATVS PONTIF. NATVRÆ CESSIT MDXLII. VIXIT ANNOS LIX. ALOYSIVS EQVES, ET GASPAR. EX FRATRE NEPOT. TANTO VIRO.

Altero in latere ſub effigie marmorea *Thomæ Contareni*, ab eodem *Victoria*, ſculptum ſic eſt:

THO-

THOMÆ CONTARENO D. M. PR. AMPLISSIMIS OMNIBUS, SVMMISQVE REIPVB. MVNERIBVS TERRA, MARIQVE EGREGIE PERFVNCTO EFFIGIEM, ET DVLCE PATRIÆ MOERENTI SOLATIVM, ET PERPETVVM TANTI SENATORIS COSTANTIÆ, ET INTEGRITATIS MONVMENTVM. THOMAS IVNIOR SIBI, ET ALIIS AD IMITANDVM P. C. VIXIT AN. XC. OBIIT ANNO MDLXXVIII.

In hujus lateribus duas alias habes inſcriptiones, quibus ſuperſtant & marmoreæ effigies; una habet:

THOMÆ CONTARENI MEMORIÆ, QVI SVI SVORVMQVE IMMEMOR NOLVIT VIVERE, VT TOTVS PATRIÆ VIVERET. INGENIVM NACTVS AD PRÆCLARA, GENIO NATVS AD CLARIORA. VTCVMQVE PRÆCLARISSIMA SEMPER AGGRESSVS. QVOT SVBIVIT PROVINCIAS, TOT DISPOSVIT REGNA. IPSE DIGNVS IMPERIO. PRIMVS VENETORVM IN HOLLANDIA ORATOR. AD MONARCAM GERMANVM DESIGNATVS. AD PAVLVM MAX. PONT. V. MVNERE ORAT. PERFVNCTVS, DEFVNCTVS EST. ÆTATIS ANNO LIII. DOMINI MDCXVII. VINCENTIVS CONT. IVSTA FECIT. ANNO DOMINI MDCLIII.

Altera verò ſic:

ALOYSIVS CONT. EQ. CLARVS, ORIGINE, CLARIOR INGENIO, PIETATE CLARISS. POST FAMAM FACTIS DEVINCTAM, GERMANIAM, GALLIAM, SVETIAM, HISPANIAM, HOLLANDIAM, COMPOSITAM. ANGLIAM, GALLIAM PACATVS, THRACES VENETIS RECONCILIATOS. ORBEM TOTVM, NON TAM CITO PASSIBVS PERAGRATVM, QVAM VIRTVTIBVS ILLVSTRATVM. CVM IAM SIBI SATIS, PATRIÆ MVLTVM, GLORIÆ PLVRIMVM VIXISSET, MVNSTER AD GALLOS PLENIPOT. DELEGATVS. AD TVRCAS ORAT. DESIGNATVS, IN ALBO IMMORTAL. SIGNANDVS. OBIIT ÆTATIS SVÆ ANNO LIV. D. II. M. II. PIETATIS, AC VIRTVTVM HÆRES VINCENTIVS CONTARENVS PATRVO SVO H. M. P. ANNO MDCLIII.

Nuper erectum fuit nobile ac perelegans ſepulcrum *Hieronymi Cavaccii Nobilis Veneti.* huic celeberrimo reliquorum urbis operum, quæ direxit *Joſeph Sardi* Architectus, ſic impreſſum eſt:

D. O. M.

HIERONYMO CAVACCIO, QVI TOTIVS FERE' EVROPÆ REGIBVS, AC PRINCIPIBVS ADITIS TRACTANDIS AVLÆ INGENIIS, ET SVMMÆ REI NEGOTIIS INVETERATVS, DIFFICILLIMIS TEMPORIBVS SEPTEM, ET QVADRAGINTA ANNOS VARIIS EXPEDITIONIBVS IMPENDIT, FIDEI, AC SOLERTIÆ AVCTORAMENTO, COMITIS TITVLO INSIGNITVS, OPES LEVANDO ÆRARIO, TEMPLISQVE REGIO SVMPTV DECORANDIS EROGANS, TRANQVILLISSIME CONSENVIT, VT EXACTA AD EXTREMAS SÆCVLI METAS, ÆTATE IMMATVRO FVNERE PRÆREPTVS OMNIBVS VISVS SIT. HIERONYMVS LEONIVS CAVACCIVS EX SANGVINETI COMITIBVS HÆRES AVVNCVLO MAGNO, EIVSQVE COGNATIS CINERIBVS. H. M. P. ANNO MDCLXXXI. MDCLVII.

Optimis abundat picturis, quas ut melius obſervemus, incipiamus a ſiniſtra ingreſſus Templi, ibi videbimus Altaris tabulám, in qua S. *Dominicus*, S. *Laurentius*, S. *Gregorius* Papa, S. *Laurentius Juſtinianus*, ac S. *Helena* a veteri *Palma.*

Sequitur *Vendramenæ* Domus Sacellum, in quo habetur S. *Franciſcus* a *Petro Mera.* In Altaris tabula adeſt *Chriſti* Nativitas e *Tintoreto.* In lateribus ſunt diverſorum Auctorum Sancti, videlicet *Palmæ*, *Ponzonis*, *Petri Meræ* aliorumque.

Poſtea videtur mobilis pictura, in qua S. *Laurentius Juſtinianus*, hujus religionis fundator, unà cum aliquot clericis, opere *Joannis Bellini*, anno 1465.

Deinde pervenies ad *Contarenum* ſacellum, ubi celebris tabula *Tintoreti*, in qua S. *Agnes* pro filio Præfecti orans, & permultæ aliæ, Angelorum, ac adſtantium figuræ.

Sub Organis adeſt flagellatio *Chriſti*, operâ digniſſimâ *Ponzonis.*

Sequitur Tabula Familiæ *Reineriæ*, quæ S. *Franciscum*, S. *Joannem Baptistam*, S. *Augustinum*, ac S. *Laurentium Justinianum* habet, ab *Antonio Rigillo de Pordenone*.

In majori Sacello duæ habentur picturæ, quarum magnitudo, excellentiam comitatur. In una videtur adoratio vitulo aureo ab Hebræis præstita, ubi & Pater æternus legem Moysi porrigit, ibique angelorum multitudo, qui ita eleganter sunt picti, ut agilitas ipsa videatur. Altera habet Universale Judicium, ita artificiosè positum, ut aspicientium corda compungat; ambæ sunt *Tintoreti* operâ.

Majus Altare habet S. *Christophori* statuam, cujus magnitudinis proportionem ex osse ingeniosè desumpsit *Gaspar Moranzonus*.

Descendendo a majori Sacello videntur Organorum Ostiola, quæ *Tintoretus* depinxit; & extrinsecus habent Purificationem Virginis, intrinsecus verò S. *Petrum*, ac S. *Christophorum*. Hæc habentur inter excellentissima hujus Auctoris opera.

Sub Organis adest B. Virgo puerum gestans a *Joanne Bellino*. Hic jacet pictor celeberrimus *Tintoretus*.

Sequitur Tabula Altaris sub Choro, in qua martyrium S. *Laurentii*. a *Daniele Vandich*.

E lateribus Altaris B. Virginis duo sunt Angeli thura offerentes, a *Tintoreto*.

Dein habetur Tabula, in qua S. *Joannes Bapt*. S. *Petrus*, S. *Paulus*, S. *Marcus*, ac S. *Hieronymus*, a *Coneglano*.

Lacunaria omnia, ac parietes, in quibus videre licet optimos prospectus, encarpos, schedulas, aliàque ornamenta, quibus aurum lumen præbet, *Christophorus*, ac *Stephanus Rosa Brixienses* depinxere.

Hic asservantur insignes reliquiæ, inter quas S. *Christophori* genu, ac digitus S. *Thomæ* Apostoli.

SCHOLA MERCATORUM.

Prope Templum S. *Mariæ in horto* Mercatorum Schola videtur, cujus fundationem ex infrascripta memoria colliges:

DOMINICVS BONAMOR Q. D. BARTHOLOMÆI CAVSIDICVS, ET NOTARIVS VENETIARVM, RECTOR HVIVS COLLEGII, SEV FRATERNÆ SANCTÆ MARIÆ MISERICORDIÆ MERCATORVM, EAM EX ANGVSTO LOCO, VBI PRIMVM POSITA ERAT, SVO STVDIO HVC TRASFERENDAM DVXIT, ET LOCVM HVNC OLIM FRATERNÆ SANCTI CRISTOFORI EI MODO VNITÆ VETASTATE COLLABENTEM, INSTAVRANDVM. ET IN HANC VENVSTIOREM FORMAM IPSIVS COLLEGII MERCATORVM CONSENSV, ET SVMPTIBVS REDVCENDVM CVRAVIT. ANNO SALVTIS MDLXXVI. KAL. DECEMB. VRBIS VERO CONDITÆ MMCL. MVNDI AVTEM VI. VII. XVII.

E regione portæ, in inferiori Conclavi adest altare, in quo *Maria* inter Angelorum Choros, & infra S. *Christophorus* Puerum *Iesum* in humeris gestans, ac quædam alia accurata effigies; a *Tintoreto*.

In

In proſpectu portæ Canalem verſus quatuor habes picturas, ab *Allienſe*, quæ aliquot S. *Chriſtophori* paſſiones repræſentant.

Deinde ſi ſequaris per gyrum, alias duodecim invenies, in quibus continuatio vitæ prædicti Sancti habetur, una excepta ſuper portam plateam verſus, in qua *Chriſtus* mortuus inter Angelos, & duæ effigies; omnes tamen ſunt *Tintoreti* operâ. ab eodem etiam totum Lacunar.

In priori Scholæ parte habes Beatam Virg. cum Puero in ulnis, item cum multis Angelis, S. *Joſeph*, S. *Franciſco*, ac duabus aliis imaginibus, ab eodem *Tintoreto*.

Poſt alteram Scholæ partem, ſtatim ac in ſuperius Conclave perveneris, incipe per gyrum a ſiniſtra, & videbis trium Magorum adorationem, a dicto *Tintoreto*.

Sequitur Circumciſio Domini, ab *Allienſe*, & prope ipſam tres aliæ picturæ *Tintoreti*.

Poſtea ſuper habitationis portam Apparitio Angeli coram Paſtoribus, ab eodem *Tintoreto*.

In eodem proſpectu ſequitur viſitatio Paſtorum facta *Chriſto*, ab *Allienſe*. ibique duæ picturæ *Tintoreti*.

Sequitur Angelus annuncians Joſepho, *Mariæ* ac Eliſabethæ conceptionem; itidem a *Tintoreto*.

In proſpectu plateam verſus inter angulum, & feneſtram adeſt viſitatio *Mariæ* facta *Eliſabethæ*; ab *Allienſe*.

Poſt feneſtram videtur Æternus Pater, qui angelo committit, ut Mariæ annunciet incarnationem Verbi. Ibique ſunt quatuor effigies, tres habitu Ducali; a *Paulo Freſchi* duæ; tertia ad ſiniſtram a *Tintoreto*; adeſt & effigies Scholæ prioris Claves in manibus tenentis; ab eodem *Freſchi*.

Cum ſecundam feneſtram præterieris, videbis deſponſationem *Mariæ* cum S. *Joſeph* ab *Allienſe*; ibique plures a *Tintoreto* effigies.

Ab eodem angulum verſus eſt *Mariæ* gradus adſcendentis effigies.

Altaris Tabula *Mariæ* nativitatem habet, a *Tintoreto* Patre.

Ad ſiniſtram Altaris prima pictura habet fugam *Mariæ* in Ægyptum, *Dominici Tintoreti* eſt. Deinde alia, in qua eadem Virgo Puerum præſentat, eſt ab *Allienſe*.

Lacunar totum depinxit *Dominicus Tintoretus*, quod tres diviſit in ordines; quorum medius dividitur etiam in tres alios. Primus habet *Moſen* aquam haurientem e ſaxo. ſecundus ſerpentûm flagellum; tertius Mannæ pluviam in deſerto.

Secundus plateam verſus ordo in tres ſimiliter diviſus eſt. In primo adſunt *Adam* & *Eva* fructum comedentes. In ſecundo *Moſes* Hebraicum Populum dirigente igneâ Columnâ ducit per deſertum.

Tertius itidem in tres diviſus eſt; in primo ſupra portam habe-

tur *Evæ* ac *Adami* ejectio ex Paradiso terrestri. In secundo adoratio vituli; In tertio *Jonas* a ceto ejicitur in littus.

In habitatione e regione Portæ super mensam adest Virginis ascensio in Cœlum, angelicis Choris comitantibus, a *Tintoreto.*

In dextero latere Virgo Puerum *Simeoni* præsentans, est a *Palma.*

A sinistro latere *Mariæ* Nativitas, a Benedicto *Pauli Veronensis* Fratre.

Super portam e regione mensæ adest Mariæ annunciatio, ubi sunt etiam elegantes architecturæ tractus & undique a lateribus duæ figuræ, quarum una fidem, charitatem altera denotat. operâ mirabili *Pauli Veronensis.*

Lacunar novem habet divisiones; in medio S. S. Trinitas Mariam coronat, opere excellenti *Tintoreti.*

Quatuor anguli totidem Doctoribûs Ecclesiæ ornati sunt, cæteri verò quatuor Euangelistîs, ab *Alliense.*

Si altera scala sinistra descenderis, videbis antiquam Tabulam a *Coneglano* quincuplicem. In medio est S. *Christophorus*, supra S. *Sebastianus*, & S. *Aloysius*; infra verò ad dexteram S. *Joannes Bapt.* & S. *Hieronymus*, & ad sinistram S. *Nicolaus*, & S. *Jacobus.*

S. LUDOVICUS EPISCOPUS;
Moniales S. Augustini.

Hujus Monasterii fundans fuit Nobilissima *Antonia Venieria* anno 1388. Templum quinque habet Altaria, inter quæ considerabile est Majus ornamentis, quæ etsi lignea sunt, opere tamen auroque elegantissima. Tabula est a *Tintoreto*, in ipsa missio Sancti Spiritus super Apostolos.

Ad hujus sinistram magorum visitatio a *Paolucci.* Adest & S. *Hieronymus* in deserto, ab *Alexio Mediolanensi.*

Super Cathedram vides S. *Ludovicum* habitum Episcopi accipientem; a Discipulis *Pauli Veronensis.*

In altari B. *Mariæ* Virg. *de septem doloribus* adest *Christi* Coronatio, a *Follerio.*

Supra dictum Altare habes *Christi* nativitatem, a *Paolucci.*

Organorum Ostiola depinxit aliquis *Bonifacii* Discipulorum; extrinsecus S. *Ludovico*, ac S. *Augustino*, intrinsecus verò Virginis Annunciatione.

Dictorum Organorum podium habet Magorum visitationem, & a lateribus quatuor Evangelistas.

Super Altare ad sinistram majoris adest Capsa multis partitionibus depicta; ubi *Christus* apparet *Magdalenæ*; Maria utraque pergit ad sepulchrum, & *Christus Emmaus* a *Bonifacio.*

A lateribus S. *Ludovici* vita variis picturis repræsentatur. a Paulo *Ungareto* vulgò *Piazza* dicto.

Adest

Adeſt Conclave feſti Reſurrectionis, ubi ſepulchrum efformant *Chriſto* feria 5. Cœnæ Domini; opus rarum acu depictum ab ejuſdem Monaſterii monialibus fuit.

Altare B. Virginis habet ejuſdem marmoream figuram.

Hic honorantur corpus *S.* Felicis martyris, aliæque reliquiæ.

SCHOLA S. LUDOVICI.

Altaris tabula, in qua S. *Ludovicus*, ac alia effigies, eſt a *Tintoreto.*

Sunt in hac ſchola octo picturæ, vitam hujus Sancti repræſentantes, in quibus optima ſtructura, ac elegantia ornamenta ſunt a *Marco Veglia*, anno 1508.

In ſuperiori parte adeſt Altaris tabula, in qua prædictus S. *Ludovicus*, à *Marco Titiano.*

S. BONAVENTURA;

Fratres Franciſcani Reformati.

Templum ac Monaſterium ſibi ipſis ædificare cœperunt Fratres *Franciſcani Reformati* anno 1603. eo loco, ubi nunc Moniales S. *Thereſiæ* habitant. quia verò parum ad ſpiritualia exercitia ob vicinos operariorum ſtrepitus idoneum erat; pii aliquot qui *Piſutti*, & *Stella* dicebantur, empto novo a Familia *Zeni* fundo novum Templum, novumque monaſterium ædificârunt, quo ſe pompâ contulerunt quarta die Octobris anni 1624. ubi ſpirituali exercitio eminent, ac confeſſionum audiendarum cultu.

Tria tantum ſunt in Templo altaria; primum ad ſiniſtram ingreſſus habet *Chriſtum* cruci affixum, ad cujus pedes S. *Franciſcus*, S. *Bonaventura*, ac S. *Bernardinus*, a *Piloti.*

Altare Majus habet B. Virginem cum Puero in angelorum Choro, infrà S. *Bonaventuram*, a *Tintoreto.*

In lateribus hujus Sacelli quatuor ſunt picturæ, continentes quatuor Sanctos ejuſdem Ordinis. a *Matthæo Ingoli Ravennati.*

In parvo prope chorum ſacello adeſt *Chriſti* nativitas, ac Paſtorum adoratio, ibique S. *Franciſcus*, ac S. *Carolus*; a *Piloti.*

A tergo Majoris Altaris adeſt Tabula cum *Chriſto* in Cruce, B. Virgine, S. *Joanne* &c. a *Tintoreto.*

In egreſſu Chori invenitur pictura a *Leandro Baſſano*, continens B. Virginem cum Puero, & infra S. *Bonaventuram.*

Sequitur parvum ſacellum, in quo Redemptor, S. *Joannes* Euangeliſta, ac Angelus *Raphaël*, a *Piloti.*

In alio dextrorſum, adeſt ab eodem *Piloti* S. *Antonius Patavinus*, ut & S. *Bernardinus.*

In sinistra verò adsunt ab eodem Auctore S. *Hieronymus*, ac *Maria Magdalena Christum* in Cruce adorantes.

Super sacrarii portam adsunt B. Virgo, ac Puer *Iesus* dormiens, S. *Antonius* Abbas, ac S. *Joannes*, a Discipulis *Pauli Veronensis.*

A Majoris sacelli dextera adest *Christus* in Horto, ab *Angelo Garzoni Veneto.*

Circa Templum tredecim adsunt Sancti Franciscani Ordinis. qui sunt *Fialetti* operâ.

S. HIERONYMUS;

Moniales S. Augustini.

Templum hoc nobilitate, & antiquitate clarissimum anno 1300. erectum, septem habet Altaria; quæ etsi lignea sunt, inauratis tamen ornamentis elegantissima; nempe Altare S. *Hieronymi*, in quo ejusdem statua, & aliud, in quo reliquiæ habentur, ad sinistram ingressus.

Ante majus Altare marmorum dives, ac Columnarum jacet *Nicolaus Contarenus* Præstantissimus Senator, ibique hæc inscriptio:

NICOLAO CONTARENO ALOYSII FILIO, SENATORI OPTIMO, FILII MÆSTISSIMI POSVERE. VIXIT AN. LXXII. MENS. VI. DIES XVIII. MDLXXI. PRID. ID. APR.

Altaris majoris tabula superiorem habet Trinitatem; inferiores vero S. *Hieronymum*, S. *Augustinum*, S. *Carolum* ac S. *Theodorum.* a *Palma.*

In lateribus dicti Altaris una pictura exhibet ingressum *Christi* in Hierusalem, altera *Christi* Cœnam cum Apostolis; suntque a *Marco Boschini.*

Organorum Podium aliquot continet historias Creationis Mundi; adsunt Propheta, ac *Sibylla.* Lacunar ejusdem habet Patrem Æternum, & inferius in pariete adest Christus super monumentum: quæ sunt ab *Alliense.*

In Tabula ad sinistram egressus e Templo, Sanctissima Trinitas, S. *Augustinus*, S. *Franciscus*, S. *Adrianus.* a *Tintoreto.*

Super majorem januam sunt tres Veteris Testamenti historiæ, a Petro *Ricchi.* prima amores *Davidis* in *Bersabeam*; secunda *Davidem* chordis ludentem coram Arca. tertia prælium habet.

In Altari sinistro post ingressum majoris portæ S. *Andream*, S. *Helenam*, S. *Catharinam*, S. *Rochium* & quandam Monialem pinxit *Aloysius* de *Friso.*

A posteriori parte Tabulæ Altaris ad sinistram majoris videtur amœnissima regio, opere rarissimô *Coneglani.*

Superius adest Salvatoris effigies, & inferius duodecim sancti; in medio *Christus* mortuus, prædicti Auctoris.

Ad-

Adſunt & aliæ tres recentes picturæ, una *Antonii Zanchi* habet Diluvium Univerſale. altera Equitis *Liberi* Magorum Adorationem. tertia *Franciſci Roſa Chriſtum* Mercatores ejicientem e templo.

Hic aſſervantur pars corporis *S. Spiridionis*, caput S. *Athanaſii*, quinque ſpinæ *Chriſti* Coronæ, aliæque inſignes reliquiæ.

SCHOLA S. HIERONYMI.

Hanc ſcholam ingreſſus, ad ſiniſtram S. *Hieronymum* videbis leonem blandè tractantem, unde aliquot Monachi territi fugiunt. opus elegans *Vivarini* de *Murano* fuit.

Poſtea eundem S. *Hieronymum* ante Monaſterii fores monachos alloquentem cernes; a *Joanne Bellino*.

Sequitur eodem Auctore idem Sanctus ſtudio datus, ubi & elegantia ornamenta.

Altaris Tabula quinque partitiones habet, in prima ſunt *Chriſtus* mortuus, ac S. *Nicodemus*, & *Maria Magdalena* ipſum ſuſtinentes; in altera Annunciatio *Mariæ* ab Angelo; in tertia B. Virgo; in duabus reliquis S. *Joannes Bapt*; & S. *Auguſtinus*; a *Vivarino*.

Ab altera parte videtur idem S. *Hieronymus* Communionem in mortis articulo ſumens. a *Carpacio*.

Alia ſequens, in qua S. *Hieronymus* mortuus, ab eodem *Carpacio*.

In Lacunari adeſt Pater æternus, a *Vivarino*.

CAPUCINÆ PROPE S. HIERONYMUM;

Moniales Ordinis S. Claræ.

Ab anno 1603. *Angela Craſſa* ſolitudinis amans unà cum aliis devotis mulieribus in domum quandam prope S. Juſtinam ſecedens, huic Monaſterio initia dedit.

Tranſtulerunt ſe poſtea in Quintam vallem, ubi Senatu annuente, Templum ſibi, & Monaſterium ædificarunt.

Poſtea a Papa *Paulo* 5. Monaſterio donatæ, ac numero auctæ, ſe in hunc capaciorem locum tranſtulêre anno 1614.

Templum *Joannes Theupolus* Patriarcha anno 1623. ſacravit, ut denotat ſuper portam inſcriptio. Tria habet Altaria, quorum Tabulas omnes *Palma* depinxit.

Prima Majoris Altaris habet B. Virginem, ac Puerum inter Angelos; infra verò S. *Franciſcum*, S. *Catharinam*, ac S. Urſulam.

Secunda ad dexteram ingreſſus in Templum *Chriſtum* in Crucem ſublatum, duos Angelos, S. *Carolum*, ac S. *Juſtinam* repræſentat.

Tertia ſiniſtra nimirum, Trinitatem depictam habet, ubi videtur æternus Pater in nubibus.

S. MA-

S. MARIA SERVORUM;

Regulares, qui Servitæ *dicuntur.*

Templi hujus amplitudinem viginti duo replent Altaria. Hoc *Joannes Avanzo* Anno 1316. ædificandum curavit.

Duorum Principum ſepulcris, *Andreæ*, ſcilicet, *Vendrameni*, ac *Franciſci Donati* nobilitatum eſt.

In *Vendrameni* ſepulcro ſtatuis aliiſque marmoreis ornamentis ſpectabili, hanc habes inſcriptionem:

ANDREÆ VENDRAMENO DVCI, OPVM SPLENDORE CLARO, SED EX MIRA IN PATRIAM PIETATE, OPVM VSV LONGE' CLARISSIMO. QVI CROIA TVRCARVM OBSIDIONE LIBERATA, EORVMDEMQVE IRRVPTIONE IN CARNIAM REIECTA. FELIX INSIGNI PROLE, IMPLETIS OMNIBVS, ET FORTVNÆ, ET NATVRÆ, ET VIRTVTIS NVMERIS, PRINCIPATVS BREVITATEM, SEMPITERNA COELI GLORIA COMPENSAT. VIXIT ANNOS LXXXV. MENS. VIII. OBIIT PRIDIE NONAS MAII. AN. MDLXXVIII. PRINCIPATVS SVI AN. SECVNDO.

Donati vero ſepulcrum habet:

D. O. M.
FRANCISCO DONATO PRINCIPI OPTIMO, SINGVLARI IN PATRIAM CHARITATE, ET IN REBVS ADMINISTRANDIS PRVDENTIA, INTEGRITATE, ELOQVENTIA CELEBERRIMO, PRÆCIPVIS LEGATIONIBVS, MAGISTRATIBVSQVE TVM VRBANIS, TVM PROVINCIALIBVS, IN DIFFICILLIMIS REIP. TEMPORIBVS EGREGIE' FVNCTO. PRINCIPATV SALVTARIBVS LEGIBVS, PACIS TRANQVILLITATE, PVBLICIS OPERIBVS, BONIS DENIQVE OMNIBVS INSIGNITO, FRANCISCVS, ET DOMINICVS DONATI AVO OPT. M. P. CC. OBIIT AN. CHRISTI MDLIII. ÆTATIS SVÆ LXXXV. PRINCIP. VIII.

In majori Sacello videtur inſcriptio *Zachariæ Vendrameni D. Marci* Procurat. Et in Sacello *Gabrielis Garzonii* ſunt quinque hiſtoriæ æri inſculptæ elegantiſſimè.

Adeſt pariter Altare S. *Mariæ Magdalenæ* dicatum, ante quod videtur e marmore exſculpta *Viridis* filia *Martini Scalani Veronenſis* Domini, a cujus latere ſic legitur:

VIRIDIS SCALANÆ MARTINI OLIM VERONÆ, CISALPINÆQVE GALLIÆ PRINCIPIS FILIA, NICOLAI ESTENSIS FERRARIÆ DVCIS VXOR. OBIIT ANNO MCCCLXXIV.

Ab altera verò parte ſic legitur:

NE PRÆSTANTISSIMA MATRONA IGNOTA, INHVMATAQVE IACERET PIENTISS. PROCVRATORES DE CITRA ARAM HANC, TVMVLVMQVE POSVERE. ANNO MDXXIV.

Poſt hoc Altare ſequitur elegantiſſima Tabula, ubi Salvator in nubibus inter Angelos apparet S. *Antonio Patavino*, cui flectenti genua Angelus Puerum monſtrat; opere Equitis *Liberi*.

Prope ſacrarium habes ſtatuam ac ſepulcrum *Joannis Emi*, ac infraſcriptam memoriam:

IOANNI EMO EQVITI AVRATO, SENATORI GRAVISSIMO, QVI DOMI FORISQVE AMPLISSIMIS MAGISTRATIBVS, SVMMISQVE IN ASIA, ET EVROPA LEGATIONIBVS FVNCTO, CVM PADO PONTE SVPERATO, PVBLICA SIGNA FERRARIAM ADMOVISSET, NON MINORI EXERCITVS, QVAM SVORVM LVCTV INTERIIT. FILII PIENTISS. POSVERE.

Prope portam, quæ ducit ad clauſtrum, adeſt memoria Celeber-

berrimi medici, & in Academia *Patavina* Publici Professoris, cujus Urnam marmoream habes in Claustro, ac sequentem inscriptionem:

OSSA SANCTORII DE SANCTORIIS, IS OLIM THEORICVS ORD. PRIMÆ SEDIS IN GYMNASIO PATAVINO. VIXIT ANNOS LXXIV. MENSES XI. DIES III. OBIIT KAL. MARTII MDCXXXVI. HORA IV. NOCTIS.

Adest insuper sepulcrum *Thomæ Lippomani* sua cum inscriptione:

THOMÆ LIPPOMANO PVBLICIS MVNERIBVS DOMI, FORISQVE FVNCTO, OMNIVM LAVDE PATAVII PRÆFECTO, EXTINCTO, ANNO SALVTIS MCCCCLXXXIX. DIE XIII. OCTOBRIS F. PIENTISS. P. S.

Sub Cathedra hanc inscriptionem leges:

CHRISTOPHORVS QVADRIVS PHILOSOPHVS GRAVISSIMVS, AC MEDICVS PRÆSTANTISSIMVS, VIR SVMMA PROBITATE, ATQVE INNOCENTIA. ET SIMON EIVS VNICVS FILIVS ADOLESCENS IN BONARVM LITTERARVM PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ SCIENTIA SVÆ ÆTATIS NEMINI SECVNDVS, VITÆ INTEGRITATE CONSPICVVS, OMNIS DENIQVE MORVM, AC VIRTVTVM LAVDE INSIGNITVS, EODEM FERE TEMPORE, ATQVE IN IPSO RERVM PRÆCLARISSIMARVM CVRSV (HEV MISERAM HOMINVM CONDITIONEM!) CRVDELI FATO INTERCEPTVS. HIC PRIVS DEINDE ILLE NIMIO DOLORE AFFECTVS, DIEM SVVM OBIERE. PATER VIXIT ANNOS LX. FILIVS VERO XXIV. AMBO DECESSERVNT MDLXXXIX. M. AVGVSTI.

Ad dexteram ingressus per Majorem portam; sic leges de quodam *Hollandiæ* Principe:

D. O. M.
ET
ETERNÆ MEMORIÆ ILLVSTRISS. AC GENEROSI VIRI RENALDI DE BRODERODE, CLOVTINGÆ, HERVVINÆQVE AC NIVELDIÆ TOPARCHÆ SPLENDIDISS. QVI EX ILLVSTRISS. PRINCIPVM HOLLANDIÆ FAMILIA ORTVS, VIRTVTIS CAVSA PATRIAM RELIQVIT, ET HINC VERAM PETIVIT. OBIIT PALMÆ VII. SEPTEMB. ANNO MDCXVII. ÆTAT. XX.

In eodem claustro plura invenies sepulcra & Inscriptiones; quarum prima est:

GABRIEL EMVS PETRI F. BLANCÆ QVIRINÆ MATRONÆ PRVD. AC VXORI AMANT. IMMATVRA MORTE PRÆREPTÆ SIBIQVE VIVENS P. OBIIT VIII. IDVS MARTII MDLIX. H. M. S.

Aliud bustum *Morettorum*, aut *Castellorum*, in quo habes:

SEPVLCRVM OLIM FAMILIÆ MORETTÆ, QVOD SIBI HÆREDITATE OBVENIT, IOANNES PETRVS, CASTELLI IACOBI FILIVS, SVIS, SVORVMQVE CINERIBVS PARABAT. ANNO MDCLXXII.

In alio sic legitur:

VALERIO SVPERCHIO PISAV. POETÆ ILL. ORATORI MAX. MEDICO CONSVMATISS. QVI IN SENATV FACVNDIA SVA MEDICORVM ORDINEM AB ONERIBVS PVBLICIS LIBERAVIT. VXOR, LIB. Q; B. M. P. O. M.

Deinde in alio sic:

HIC OCCIDIT FVLGIDA LVX NOBILITATIS, ET PIETATIS PETRI FVLCIS BELLVNENSIS; SED CLARIOR LVCET IN COELIS, MORTALE INDVMENTVM IN SARCOPHAGO RELIQVIT, ANIMA ÆTHEREA PETIT. FILIVS FVLCIVS OPTIMO PATRI, ET POSTERIS MONVMENTVM HOC P. C. MDCLXXX.

Quod ad picturas attinet, eas numerare incipiemus post ingressum portæ majoris sinistrorsum, ubi adest tabula *Dominici Tintoreti*; in qua imago *Virginis Lauretanæ*, adhæc cernuntur plures Angeli, S. *Rochius*, S. *Laurentius*, S. *Hieronymus*, ac quædam alia effigies.

Sequitur elegans tabula ex *Leonardo Corona*, in qua S. *Honuphrius*,

S

phrius, *S. Jacobus*, ac *S. Titianus*, quæ Tabula ſpectat ad inſectoriæ artis ſocietatem.

Poſtea videtur S. *Catharinæ Senenſis* tabula, a Diſcipulis *Tintoreti.*

Deinde Tabula Familiæ *Grimani*, ubi Nativitas Dom. N. *Jeſu Chriſti*, ac paſtores accurrentes, a *Balthaſare* de *Anna.*

A lateribus Altaris Miraculoſæ imaginis B. Virginis ſex vides Sanctos, quorum quatuor ſunt Eccleſiæ Doctores, cæteri ſunt Ordinis *Servorum Beati*, a *Vivarino.*

Paulò pòſt habes imaginem *S. Philippi Benitii* Ordinis Fundatoris a B. Virg. habitum accipientis, ſuper currum, quem agnus, atque Leo trahunt, ubi & aliquot effigies: opere *Perandæ.*

Sequitur Altare Sanctarum reliquiarum, in quo *Chriſtus* & Apoſtoli. opere valde æſtimando.

Organa depinxit pereleganter *Tintoretus*, quæ extrinſecus Epiſcopum, ac Prophetam; intus Virginis Annunciationem habent.

Sub eiſdem *Caini* homicidium idem *Tintoretus* pinxit.

Ad dexteram Majoris Sacelli, habes Annunciationem Virginis, ad imitationem *Florentinæ.* a *Philippo Blanchi.*

In dicto Sacello e regione portæ Sacrarii adeſt pugna *Conſtantini* cum *Maxentio*; & Crux in aëre apparens, opere *Joſephi Calimbergh.*

In ſacello majori habes aſſumptionem Virginis, mirabili opere *Salviati.*

In hujus ſacelli dextera habes Chriſtum in horto, opere *Leonardi Simel Germani.* in ſiniſtra verò *Chriſtum* Crucifixum, a *Sebaſtiano Mazzonio.*

Tabula, quæ eſt poſt Tonſorum Altare, habet *Chriſtum* e Cruce depoſitum, *Mariam* utramque, ac Sanctum Servorum ordinis, opere pulcherrimo *Rochii Marconii.*

Sub Choro habes elegantem tabulam *Varotari*, in qua *Maria* cum Puero, *S. Franciſcus*, *S. Joannes Bapt.* & effigies cujuſdam Religioſi Ordinis Servorum, *P. Ferri* dicti; ad cujus Familiam hæc tabula pertinet.

Poſtea ſequitur tabula, habens B. Virg. S. *Joannem Evang.* & effigiem cujuſdam P. Ordinis ſervorum ſchedulam manu tenentis, in qua ſcriptum eſt PECCAVI. eſt a *Polydoro.*

Utrinque adſunt Fides, Charitas, ac aliquot Angeli, a ſchola *Titiani.*

In Altari ſacrarii habentur Maria, ac Puer *Jeſus*, S. *Auguſtinus*, ac Angelus florem tenens; ſuperius Æternus Pater ac varii ſtructuræ aſpectus; a *Benedicto Diana.*

E regione Cœna *Chriſti* cum Apoſtolis, a *Bonifacio.*

Super Sacrarii portam eſt Innocentium Cædes, opere ſingulari *Gregorii Lazarini.*

Hic aſſervantur Brachium S. Andreæ, Sanctorum Innocentium reliquiæ, ac aliæ.

SCHO-

SCHOLA ANNUNCIATIONIS.

Prædicto Templo contigua est *Schola Annunciationis*, cujus picturæ admiratione sunt dignæ, præcipuè ob antiquitatem, fuerunt enim anno 1314. & Vitam *Christi* ac Virginis continent; quatuordecim numero sunt.

Lacunar multis auratis ornamentis distinctum varias habet picturas miscellaneas, optimè elaboratas, quamvis quædam ab inferiori manu restauratæ, a prima pulchritudine decesserint.

INFECTORUM SCHOLA.

Sequitur Infectorum Schola, super cujus mensam habes *Christi* Cœnam, a *Palma*.

Ab altera parte canalem versus adest *Maria*, panem puero *Honuphrio* porrigens; a *Tintoreto*.

Videtur Angelus eidem Communionem præbens, ab *Hieronymo Piloto*.

In Lacunari sunt quinque Picturæ; in prima ovatæ formæ super Altare adest *Maria*, gradus ascendens, a *Matthæo Ingoli*. In secunda adest ejusdem annunciatio, Titiano Juniore auctore. In tertia, quæ in medio est, Magorum adoratio; opere excellenti *Maffæi Veronæ*.

In quarta itidem quadrata figura inest *Christi* nativitas, ac Pastorum adoratio, ab eodem *Maffæo Verona*. in quintà super mensam fuga *Mariæ* in *Ægyptum* cum Puero, ac *Joseph*, item Angeli. *Carolo Saraceni* Veneto ducente.

SCHOLA LUCENSIUM.

Per Templum Servorum *Mariæ* patet itidem aditus ad Oratorium vultus S. Salvatoris *Lucensis*, quod *Lucenses* a *Castrucio* Tyranno ejecti, & a Republica benigniter accepti erexêre; qui in urbem *Venetam* artem elaborandi sericum introduxêre, unde ortum est, omnes, qui sericum conficiunt *Venetiis Tuscos* dictos fuisse.

In memoriam consecrationis hujus Templi super portam sequuntur sequentia verba:

ANNO MCCCLXXVI. DE SETTEMBRIO, IN DI DE S. MICCHIEL FO SAGRADA QUESTA CAPELLA PER MISIER GIOVANNI DE PLACENTINI VESCOVO DI VENIEXIA, IN LO SO' PRIMO ANNO. ET PER MESER PIERO NADAL VESCOVO DE IESOLO.

Super areæ portam a parte exteriori depicta est imago Sancti vultus, ab Angelis adorata, a *Tintoreto*; & ab interiori parte adest *Mariæ* puerum gestantis, ab eodem *Tintoreto* adhuc juvene.

In Schola sunt duæ a *Petro Ricchi Lucensi* Picturæ; una habet Angelos Salvatoris vultum pingentes, altera Episcopum, cui dormienti Angelus imaginem illam revelat.

S. MARTIALIS;

Parochia Presbyterorum.

Templum hoc Familia *Bocchi* anno 1133.erexit; demum renovatum eſt curâ ac diligentia D. *Bartholomæi Cima* ejuſdem plebani. Altaria habet ſeptem pulcherrima lapideis figuris ornata.

Ante ædificii renovationem ſequentes habebantur picturæ optimorum auctorum, quæ nunc per totum etiam diſtributæ videntur.

Majoris Altaris tabula habet S. *Martialem* a *Tintoreto*; & in lateribus ſunt S. *Petrus* ac S. *Paulus*, & ſuper Altare Pater æternus, a *Riccio*.

Alia adeſt Tabula, in qua Angelus, *Tobias*, & Canis, ac S. *Eremicola*, opere celeberrimô *Titiani*.

Alia tabula habet S. *Agneten*, a *Molinari*.

Adeſt & miraculis clara Imago, ſive Virginis ſimulacrum, quod *Arimino* huc miraculoſè adveniſſe dicitur.

Habetur inſuper grandis pictura Reſurrectionis *Chriſti*, in qua militum, & Angelorum multitudo, trophæa paſſionis geſtantium, opus ſingulare *Allienſis* fuit.

In Lacunari tres habentur tabulæ ovatæ figuræ, habentes miracula B. Virginis, ac S. *Martialis*; *Riccio* auctore.

TEMPLUM S. FUSCÆ;

Parochia Presbyterorum.

Familiæ *Grimanæ* impensîs erectum fuit Templum anno 1297. tempore tamen labefactatum, curâ ac vigilantia D. *Joannis Bapt. Broli* reſtauratum eſt, inque ampliorem formam redactum cum ſeptem Altaribus.

Prope Altare majus duas habes picturas, quarum una habet *Chriſtum* inter doctores diſputantem in Templo. Altera verò *Chriſti* judicium de muliere adultera.

Adeſt Tabula *Victoris Carpacii*, in qua S. *Chriſtophorus*, S. *Petrus*, S. *Paulus*, S. *Sebaſtianus*, ac S. *Rochius*.

Alia *Philippi Blanchi*, in qua Sanctiſſima *Trinitas*, B. Virgo, aliique ſancti. Alia inſuper, in qua *Chriſti* nativitas manu *Cordellæ*. aliæque plurimæ imagines.

TEMPLUM S. MARIÆ MAGDALENÆ;

Parochia Presbyterorum.

Templum hoc ſtructurâ antiquum, æquè ac tempore, erectum fuit familiæ *Baſſæ* & *Gatolæ* operâ anno 1222. reſtauratum tamen fuit anno 1701. Septem habet Altaria.

Altaris Majoris tabula, quæ *Mariam Magdalenam* habet ab Angelis in Cœlum delatam, eſt opere *Damiani.*

Ad ſiniſtram habes eandem *Mariam Magdalenam* actu pœnitentiæ, a *Tintoreto*, cui tabulæ ejuſdem *Mariæ Magdalenæ* animam ad cœlos advolantem adjunxit *Dominicus*, ejuſdem *Tintoreti* filius.

Tabula S. *Joannis Bapt.* eſt e *Benedicti Calliari* originali deſumpta. Et in magna tabula ſuper Altare adeſt Chriſtus *Mariam Magdalenam* convertens, a *Tintoreto.*

Super ſacrarii portam duas habes mobiles picturas, in quarum una adeſt ſpiculator reciſum tenens Caput S. *Joannis Bapt.* a *Fialeti.* in altera S. *Joannes Bapt. Chriſtum* baptizans, cujus archetypus erat a *Benedicto*, olim in altari S. *Joannis Bapt.*

Extat ſuper *Virginis* Altare alia tabula, in qua eadem B. Virgo, Puer, ac duo Angeli ſunt opere *Scholæ Tintoreti.*

Poſt portam, quæ ducit ad Canalem duas habes picturas a *Bonifacio.* in una *Chriſtus Mariæ Magdalenæ* apparet; in altera eadem *Maria Magdalena* Navem aſcendit, ut *Maſſiliam* ſe conferat.

Item ab eodem habes ad Organorum latera *Mariam Magdalenam* infidelibus prædicantem, dextrorſum; *Lazarum* reſurgentem lævorſum.

Eorundem Organorum oſtiola, quæ depinxit *Tintoretus*, extrinſecus habent *Chriſtum Mariæ Magdalenæ* poſt reſurrectionem apparentem, intrinſecus verò Virginis annunciationem.

Podium continet Trium Magorum adorationem, ac effigiem cujuſdam Plebani, qui habet ſpeciem *Dominici Tintoreti* Auctoris filii; ad latera verò quatuor Evangeliſtas.

Itidem habes duas alias picturas, nati ſcilicet *Chriſti*, & crucifixi, a *Philippo Blanchi.* ſicut & aliquot figuras.

Hic habentur Corpus S. Pii Martyris, Crus, ac brachium S. *Pantaleonis*; aliæque Sanctorum reliquiæ.

TEMPLUM SS. HERMAGORÆ, ET FORTUNATI;

Parochia Presbyterorum.

Populi, qui a *Longobardorum* barbarie has in paludes confugerunt, antiquum hoc Templum erexêre in honorem Sanctorum *Hermagoræ* ac *Fortunati* Urbis *Aquilejæ* Protectorum, cujus etiam Cives fuiſſe dicuntur.

Hoc poſtea *Lupaniza*, ac *Mema* familiæ reſtaurarunt; & nuper renovatum fuit majus ſacellum, in quo pulcherrimum ex optimis marmoribus Altare.

In hujus Sacelli tabula videtur B. Virgo in Cœlis inter Angelorum Chorum, infra verò S. S. *Hermagoras* ac Fortunatus; opere singularis elegantiæ *Leonardi Coronæ*.

Ad Sacelli latera duæ erant picturæ *Tintoreti*, quarum una aliò asportata fuit, ejusque in locum exemplum est substitutum, in quo *Christus* lavat Discipulorum pedes; altera verò originalis, quæ *Christi* Cœnam habet, & fidei ac Charitatis symbola ad sinistrum latus.

Altaris S. *Joannis Bapt.* tabulam depinxit *Paulus Farinatus.*

S. Helenæ Tabula est a *Tintoreto*; hanc sequitur Coronatio spinea *Christi*, a *Palma*.

Sequitur mobilis tabula, in qua Puer *Iesus* mundum manibus gestat, & ejus latera, S. *Andreas*, ac S. *Catharina* ornant, opere excellentissimo *Titiani*.

Super Coronidem a dextris altaris Majoris adest pergrandis habens S. *Joannis Bapt.* nativitatem tabula, a Dominico *Gymnasii.*

Super sacrarii mensam adest cujusdam Presbyteri effigies, ac S. *Bonaventuræ*, ab *Hermanno Stroifi.*

Ab altero latere conferunt duo presbyteri cum suis custodibus Angelis; *Philippo Blanchi* auctore.

Hoc in templo asservantur manus S. *Joannis Bapt.* corpus S. *Fortunati*, aliorumque reliquiæ.

PARVUM SACELLUM, vulgò ICUNCULA dictum.

Hoc Sacellum Presbyteros sacris peragendis, quos *Capellanos* vocant, destinatos habet. super portam, quæ ducit ad parvum viculum videtur S. *Antonii Patavini* miraculum, a *Daniele Vandich.*

A lateribus Altaris sunt Angelus, & *Maria* a *Dominico Tintoreto.*

Altaris majoris Tabula, in qua Æternus Pater, inter Angelos est a *Jacobo Cetrelli.*

Ad latera stant S. *Joannes Euangelista*, & S. *Marcus*; a *Philippo Blanchi.*

Sunt insuper duæ aliæ picturæ, una habet lapidationem *Stephani*, a *Jacobo Petrelli.* altera Innocentium cædem, a *Joanne Baptista* de *Rubeis.*

In lacunaris medio tres extant *Leonardi Coronæ* picturæ; Virginis nempe Annunciationis, Nativitatis, & Visitationis factæ *Elisabethæ.* cæteræ duæ Virginis gradus, & ejusdem cœlos ascendentis sunt a *Petrelli.*

S. LEO-

S. LEONARDUS;

Parochia Presbyterorum.

Structura antiqua est. Altaria verò octo, quæ heic sunt, majori ex parte ad recentiorem formam redacta sunt.

In sacello Majori adest resurrectio *Christi*, opere eleganti *Alliensis*.

Altare *Iesu Christi* habet tabulam, in qua S. *Carolus* est a *Dominico Tintoreto*.

Hic reconduntur S. *Caroli Boromæi* indusium, Sancti *Leonardi* digitus, aliæque sacræ reliquiæ.

Tabula Altaris S. *Mariæ* in partu, est opere pulcherrimo *Molinari*.

SANCTUS JOB;

Minores de Observantia.

Templum ac Monasterium erigi curavit Dux *Christophorus Morus*, cui *Patavii* Præfecturam exercenti S. *Bernardinus Senensis* Ducalem dignitatem prædixit; quapropter erga Franciscanum Ordinem gratum animum hujus Templi ædificatione monstravit.

Mirabilis est Tabula Sacelli *Petri Grimani* D. *Marci* Procuratoris marmorea & eleganter insculpta ab *Antonio Ruscelli Florentino*; & alia itidem marmorea, in qua S. *Joannes Baptista*.

Tredecim habet Altaria, ante Majus lapidi insculptum legitur:

CHRISTOPHORVS MAVRO PRINCEPS. MCCCCLXX. MENSIS SEPTEMBRIS.

Et paulò distant quamplurima familiæ *Pisauræ*.

In Claustro jacet *Dea Maurocena Princeps Nicolai Throni* Ducis Conjux, ubi sic legitur:

DEÆ RARISSIMÆ MVLIERIS ILLVSTRISS. DOM. NICOLAI THRONI IN-
CLYT. DVCIS VENETIARVM CONIVGIS, HVMILI HOC IN LOCO COR-
PVS IVSSV SVO CONDITVM EST; ANIMVM VERO EIVS PROPTER VITÆ
VIRTVTEM, ET MORVM SANCTITATEM, AD CELESTEM PATRIAM AD-
VOLASSE CREDENDVM EST. ANNO SALVTIS MCCCCLXXVIII.

Habetur etiam insigne marmoribus ac structura Mausoleum erectum in memoriam *Renati* de *Voyer* de *Palmis*, a *Ludovico* XIV. Christianissimo Rege ad Rempublicam extraordinarii Legati. Sculpsit secundum normam *Roma* accersitam *Carolus Perranù* Gallus. Ibidem sic legitur:

D. O. M.

RENATVS DE VOIJER, DE PALMIJ, COMES D' ARGENSON CHRISTIANISSIMI REGIS AD SE-
RENISS REMPVB. LEGATVS. PARENTIBVS ILLVSTRISS. PETRO DE VOYER, ET ELISABETHA
HVRAVLT. ALTERO, EX CONSPICVA GENTE COMITVM DE PALMIJ, NOBILIVM TVRONEN-
SIVM PRÆFECTO. ALTERA MAGNI HVRALTII FRANCIÆ CANCELLARII NEPTE PROSAPIA
SVBLIMIS. QVÆ PRISCO GRECIÆ SANGVINE IN GALLAM OLIM DERIVATA, PER CONESTABI-
LES, AC DVCES DE MONTMORANCIJ, COMITES DE SANCERTE, DE LAVAL, DE BEAVVAV,
ALIOSQ; PROCERES, NOVEM AB HINC SÆCVLIS EVOLVITVR. PERPETVIS MVNERIBVS CLA-
RVS. QVÆ PRIMVS EX SVA GENTE ARMIS ANTE VNIS GLORIOSA TOGATVS GESSIT. SENA-
TOR PRIMVM IN SVPREMA CVRIA. TVM LIBELLORVM SVPPLICIVM MAGISTER. INDE COMES

CON-

CONSISTORIANVS, ET REGIBVS, AB INTIMIS, CELSISQVE CONSILIIS. TEMPORANEIS CLARISSIMVS. NVLLIS LABORIBVS, ET CVRIS IMPAR, AD MAXIMA QVÆQVE TRACTANDA ADHIBITVS, IAM DECEM REGNI PROVINCIAS CVM SVMMA IVRISDICENDI POTESTATE MISSVS, CVM EADEM REGIOS EXERCITVS EXPEDITIONIBVS TREDECIM TERRA, MARIQVE MODERATVS. REBVS GESTIS INCLYTVS. CELEBRES ILLAS AD TAVRINVM INDVCIAS, QVOVIS BELLO HISPANIS FVNESTIORES, TAM SOLERTER, QVVM OPPORTVNE PEPIGIT. CVM CATALANIS, VT GALLICO NOMINI ACCEDERENT, TRANSEGIT. PICTONES, ET AQVITANOS SEDITIONIBVS PERDITOS AD OBSEQVIVM REDVXIT. VIRTVTIBVS ABSOLVTVS. MODESTIA IN HONORIBVS SINGVLARI. ÆQVITATE IN IVDICIIS FIRMA. PRVDENTIA IN NEGOTIIS EXQVISITA. SVAVITATE ERGA SVOS INCOMPARABILI. FIDE IN REGES ANTIQVA, PIETATE IN DEVM RELIGIOSISSIMA. CVI TANDEM CÆTERIS OMNIBVS, QVANTVM FAS FVIT, ABDICATIS, SACERDOTIO SE CONSECRAVIT. VENETIIS DESIDERATVS. QVO LEGATVS A LVDOVICO XIV. CVM IAM VRBEM MAGNA, ET FESTIVA POMPA INGRESSVRVS EXPECTARETVR; MAIORE, FESTIVIOREQVE, COELVM EST INGRESSVS; LVCTVOSA OFFICIVM, SERENISSIMA REP. SVIS, HOC EST, MAGNIFICENTISSIMIS SVMPTIBVS CELEBRANTE. FEBRE SVBLATVS, III. ID. IVL. AN. SAL. MDCLI. ÆTAT. LV. HIC SITVS EST. AMANTISSMO PATRI RENATO, AMANTISSIMVS FILIVS RENATVS, NOMINIS, AC LEGATIONIS, VTINAM, ET VIRTVTVM HÆRES. CVM LVCTV CHRISTIANO POSVIT, SENATVSQVE PIETATI COMMENDAVIT.

In loco Capituli primi Clauſtri habetur hæc alia inſcriptio:

A. M. D. G.

MEMORIÆ EXCELSI, AC PRÆPOTENTIS DOMINI D. RENATI DE VOIJER, E COMITIBVS DE PAVLMIJ, COMITIS D' ARGENSOM, CHRISTIANISSIMI LVDOVICI XIV. REGIS, AD SERENISS. REMPVB. LEGATI. CVIVS EXTRA CIPPVS HIC HABET, COR, GALLIA POSSIDET, CORPVS IN MAVSOLEO IACET, FAMA TERRAS IMPLET, ANIMA COELIS ÆTERNVM VIVET. PLVRA SI REQVIRIS VIATOR, IN TEMPLO MARMOR DICET.

Celebriores Picturæ ſunt in ſacello devotioni S. *Antonii Patavini* deſtinato; in quo adeſt tabula habens B. Virginem cum Puero, S. *Mariam Magdalenam*, ac S. *Marcum*, opere *Baptiſtæ Franchi* dicti *Semolei*, quam *Petrus Vecchia* reſtauravit.

Sequitur S. *Didaci* ſacellum, in cujus tabula videtur idem Sanctus orans ante Virginem, in cujus brachiis *Chriſtus* mortuus, adſtantque aliquot Angeli, opere elegantiſſimô *Caroli Calliari Pauli* filii, in ærea lamina propter majorem durationem depicti.

Sunt in Majori Altari duæ *Sebaſtiani Mazzonii Florentini* Picturæ, quarum una habet mannæ pluviam in deſerto; altera panis ac piſcium multiplicationem a *Chriſto* factam.

Antequam ad ſacrarium pervenias, adeſt altare, in cujus tabula *S. Joſeph*, & B. Virgo cum Puero, opere Scholæ *Paridis Bordonii.*

Super Pilam prope Altare adeſt mobilis Tabella, *Chriſtum* habens Cruci affixum, B. Virginem, alioſque Sanctos, e ſchola *Coneglani.*

Tabulam Altaris Sacrarii depinxit *Vivarinus*, B. Vir. Annunciatione; & *S. Antonius Patavinus* Puerum *Ieſum* geſtans, eſt opere *Petri Damini* a *Caſtro Franco.*

In eodem Sacrario alia tabula B. Virginem, Puerum *Ieſum*, *S. Joannem Bapt.* ac *S. Catharinam* habet; *Joanne Bellino* auctore.

In

In egressu Sacrarii ad sinistram habes Tabulam, in qua nativitas *Christi* est opere excellenti *Hieronymi Brixiensis.*

Sequitur alia *Paridis Bordonii*, continens S. *Andream*, S. *Petrum*, ac S. *Nicolaum* opere valde æstimando; additus est æternus Pater; ac aliquot Angeli, ab inferiori penicillo.

Postea videtur B. Virgo Puerum seni *Simeoni* præsentans, a *Carpacio*, qui verè *Joannem Bellinum* æquat.

Deinde habetur tabula, ubi B. Virgo, Puer, S. *Job*, S. *Sebastianus*, S. *Dominicus*, S. *Franciscus*, S. *Ludovicus*, S. *Joannes Baptista*, ac tres Angeli; a *Joanne Bellino.*

Postea sequitur alia a *Pasaiti*, in qua *Christus* orat in horto, item suntS. *Franciscus*, S. *Ludovicus*, S. *Dominicus*, ac S. *Marcus*, elaborata anno 1510.

Sub Organis habetur visitatio trium Magorum, ubi aliquot pueri. opere *Aloysii* de *Friso.*

In primo Claustro sinistro extat sacellum, cujus Altare eleganti tabula ornatur, in qua nativitas *Iesu Christi*, S. *Hieronymus*, ac S. Bernardinus. a *Joanne Bellino.*

Hîc S. *Lucæ* Evangelistæ Corpus, aliæque reliquiæ asservantur.

SCHOLA S. MARIÆ DE PIETATE.

Propè adest hæc schola, cujus celebre est Lacunar operâ *Aloysii* de *Friso* depictum, in quo adest *Maria* cœlos inter Angelos, ac Cherubim ascendens.

S. JOBI PTOCHOTROPHIUM.

Christophorus Maurus Dux post ædificatum S. *Jobi* Monasterium, & Templum anno 1462. hoc Ptochotrophium erigi curavit, hospitio, & sustentationi pauperrimarum mulierum.

Hieronymus Piloti in Altaris tabula depinxit B. Virg. cum Puero, aliquot Angelos, ac S. *Jobum.*

Adest super portam tabella mobilis, in qua B. Virgo, S. *Joseph*, S. *Joannes Bapt.* ac aliquot Angeli, a *Joanne Bellino.*

TEMPLUM S. HIEREMIÆ;

Parochia Presbyterorum.

Raimonda, *Maurocena*, ac *Malapetra* Familiæ huic fundamenta dedêre mediocris magnitudinis anno 1280. in quo quindecim sunt Altaria.

Majus sacellum renovatum anno 1660. B. Virgini sacrum, cujus imaginem ligneam sculpsit *Joannes Petrus Scroba*, celeberrimus sculptor, super pulcherrimum electissimorum marmorum Altare.

Post ingressum in Templum, ubi primam præterieris portam, videbis *Christi* nativitatem sinistrorsum; opere *Laurentii Lotto.*

In sacello Sanctissimi sex sunt picturæ ab *Antonio Alliensi.* Prima Mannæ pluviam in deserto habet, secunda e regione flagellum serpentûm, operâ singularis excellentiæ. cæteræ quatuor diversa Veteris Testamenti sacrificia, æqualis elegantiæ.

In Lacunari habes sex picturas Vitam *Iesu Christi* exprimentes; adest insuper Pater æternus, ac S. Spiritus a *Matthæo Ingoli.*

Quinque in sacello Majori picturæ sunt, operâ *Varotari.* In tribus super Altare sunt Angelorum Chori, ac Sanctissima Trinitas in medio; ad dexteram Magorum visitatio, opere omnibus numeris absoluto; ad sinistram Christi præsentatio in Templo, opere non inferiori, & in angulis sunt aliqua adumbrata Puerorum, ac trophæorum ornamenta.

In Lacunari quinque sunt Veteris Testamenti Historiæ, ab *Ingoli.*

In Sacello, quod extat canalem versus tabula habet S. Episcopum, ac aliquot effigies, a schola *Salviati.*

Organorum ostiola Virginis Annunciationem intrinsecus, S. *Hieremiam*, ac S. *Magnum* extrinsecus habent, a schola *Polydori.* quod superest post ostiola, est opere Andreæ *Schlavonii.*

Tres insuper habes tabulas arcubus Templi innixas; prima continet B. Virginem cum Puero, ac S. *Magnum Venetiarum* Symbolo Coronam imponentem, ad quem fides assistit, ac Puerulus, auctore *Palma.* altera S. *Joannem Bapt.* S. *Hieremiam*, & S. Augustinum; e *Bruno Bruni.* tertia Virginis Purificationem, ab *Ingoli.*

Elegantissimum nuper extructum est Sacellum familiæ *Savorgnanæ*, in quo nobile Lacunar anaglyphis ornatum, ubi varii sunt loculi picturis apti.

Reliquiæ, quæ hoc in Templo coluntur, sunt Corpus S. *Magni*, S. *Bartholomæi* brachium, dens & capitium S. *Hieremiæ*, ac aliæ plures.

S. MARIA IN NAZARETH;
Carmelitæ Discalceati.

Cùm se *Venetias* contulissent Carmelitæ discalceati, qui S. *Theresiam* ordinis auctorem agnoscunt, ac a Senatu licentiam ædificandi Templum ac monasterium impetravissent; emptô fundô *Vincentii Venierii* prope S. *Luciam*, anno 1650. Templum erexerunt absque ornamentis, S. *Mariæ* in *Nazareth* ac S. *Theresiæ* dicatum.

Aliquot verò post annos augustiori Templo fundamenta jecere, quod nunc perfecte absolutum conspicitur. Anno

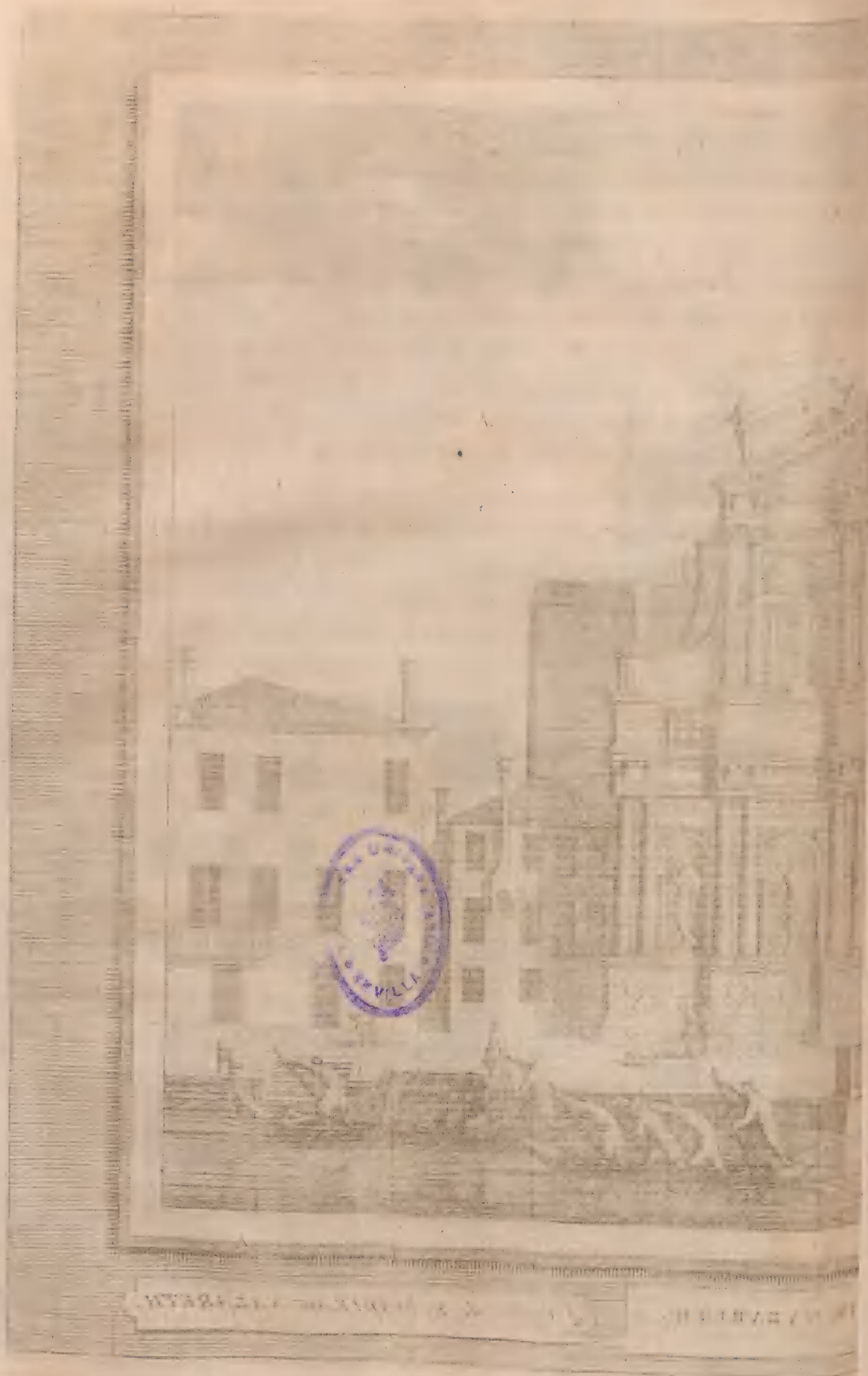
Chiesa di S. MARIA DI NAZARETH *Carmelitani Scalzi.*

Ecclesia S.tae MARIÆ IN NAZARETH.

Architectura Giuseppe Sardi.

L'Eglise de S.te MARIE DE NAZARETH.

SEVILLA

Anno 1680. completum eſt elegantiſſimum frontiſpicium candidi marmoris, quod opere, ſtatuis, columnis, aliisque inſignibus ornamentis, merito inter celebriora habetur.

Hoc erigendum curavit *Hieronymus Cavazza* Nobilis *Venetus*, ad normam *Petri Sardi* celeberrimi Architecti, in ipſo nondum legitur inſcriptio.

Templum eſt diviſum in ſeptem ſacella, in quibus Altaria ſeptem. Majus inſulæ forma conſiſtit, marmoribus ditiſſimum, ac ornamentis.

Secundum, quod eſt Familiæ *Venieriæ* ſacellum ad majoris dexteram marmorum elegantia excellit. Ejus Altare habet S. *Sebaſtiani* ſignum, a cujus lateribus ſic leges:

RELIGIONIS ERGO D. O. M. PIETATIS ERGA ANGELVM PATREM,
JVS, ET FAS SCRIBIT IN MARMORE.

In altero verò ita:

VITA SVPERSTES ADHVC FRACTIS PARAT OSSIBVS ÆDEM.
CVRVM RAPE MORS, CONDIT CVI VITA SEPVLCRVM.
SEBASTIANVS VENERIVS ABBAS I. V. D. PROTONOT. APOSTOLICVS.

Aliud pulcherrimum Altare habet S. *Thereſiæ* Tabulam, cui Angelus Cor telo transverberat, Sanctiſſima Trinitate aſſiſtente; ab Equite *Cairo*.

Alia conſpicitur tabula, in qua *Chriſtus* Matri apparet. a *Palma*.

Ex hujus regione adeſt Tabula *Michaëlis Sablei*, in qua B. Virgo & Puer in aëre; aliquot Angeli, ac ſancti Ordinis Carmelitarum, S. *Franciſcus*, ac alii, ut & quædam mulier puerum tenens.

Lacunar ſacelli ad Majoris ſiniſtram depinxit Eques *Liberi*.

Hoc in ſacello habetur Nobiliſſimum Altare, in quo S. *Joannis Baptiſtæ* ſtatua, quam e marmore effecit *Melchior Bartel*. A ſiniſtro legitur:

VTRIQVE IOANNI BAPTISTÆ MORA, ALTERI PIETATE CLARO,
ALTERI PATRITIO VENETO. EX VTRIVSQVE TESTAMENTO,
COMMVNE MONVMENTVM.

Inſignes habentur reliquiæ S. *Thereſiæ*, S. *Alberti*, aliorumque.

Sunt & pretioſa S. *Thereſiæ*, ac aliud e regione, altaria nuper completa optimis e marmoribus.

S. LUCIA;

Parochia, ac Moniales S. Auguſtini.

Annunciationis titulo primitus hoc templum erectum anno 1192. tranſlato autem *Venetias Conſtantinopoli*, quò *Conſtantinus* transtulerat e *Sicilia*, ſacro S. *Luciæ* Corpore, nomen mutavit. Hoc ſacrum pignus *Henricus Dandolus Byzantii* Sereniſſimæ Reipublicæ legatus acquiſivit, quod in S. *Georgio Majori* uſque ad hujus templi ampliationem conditum fuit.

Hoc consecravit *Franciscus Vendramenus* Cardinalis ac *Venetus* Patriarcha anno 1617. de quo hæ leguntur inscriptiones:

ÆDES HASCE D. ANNVNCIATÆ MARIÆ, AC B. LVCIÆ VIRG. ET PART. SACRAS, VETVSTATE RVINAM VNDIQVE MINANTES, A FVNDAMENTIS IN SPLENDIDIOREM HANC FORMAM EX PALLADII ARCHETYPO, EVGENIA DIEDA PRÆFECTA, E MONIALES. IOAN. BEMBI, D. MARCI PROCVR. LVDOVICI BARBADICI, PHILIPPI BEMBI, DONATI BALLIONII, AVGVSTINI A PONTE, RESTITVENDAS OPE, ET OPERA P. MDCXI.

FRANCISCVS CARD. VENDRAM. VRBIS PATRIARCHA, EODEM IOAN BEMBO NVNC DVCE, CHRISTIANA ZILIOLA PRÆFECTA DICAVIT MDCXVII. IPSIS FERIIS TEMPLO DICATÆ DEIPARÆ.

De translatione Corporis S. *Luciæ* legitur alia inscriptio:

CORPVS B. LVCIÆ V. ET M. MAGNI ILLIVS HENRICI DANDVLI PRINCIPIS STVDIO BIZANTIO VENETIAS ADVECTVM, IN D. GEORGII MAIORIS PLANO MCCIII. REPOSITVM, HVC POSTEA S. C. MCCXXV. IANVARII XVIII. LVCE TRÆNSLATVM, VNA CVM PAROCHIALIBVS IVRIBVS HVIC VIRGIN. ANNVNCIATÆ CÆNOBIO; SIXTVS IV. PONT. MAX. DVCE, PATRIBVSQ; VNIVERSIS, HVIVSQ; VIRGINVM COLLEGII SANCTITATIS ADDICTISSIMI FLAGITANTIBVS. MCCCCLXXVIII. DIE IV. MAII D. MONACÆ DICATO APOSTOLICA BENIGNITATE CONCESSO. GEORGIVS POLACCVS IMMORTALITATI MONVMENTVM HOC CONSECRANDVM C. MDCXVII.

Majus sacellum fundavit Eques *Leonardus Mocenicus* ovata forma, ornatum Columnis, Coronidis, Loculis, aliisque ex Istri lapide ornamentis; ubi habetur ejus effigies marmorea, quam *Alexander Victoria* sculpsit.

Altari superstat augustum Tabernaculum discoloribus optimisque marmoribus compositum, æneisque figuris locuples.

A Majoris sinistro erectum est *Donati Balleonii* Nobilis *Florentini* Sacellum, in quo elegans Altare, ubi Corpus S. *Luciæ* reconditum colitur, in nobili nimirum Urna lapidea, cui natura ipsa contulit ad colorum varietatem splendorem; ejus dextrum latus in pariete sic habet.

DONATVS BALLIONIVS NOBILIS FLORENTINVS SACELLVM HOC D. O. M. BEATÆQVE LVCIÆ VIRG. AC. MARTIRI A FVNDAMENTIS RESTITVENDVM CVRAVIT, ATQVE INIBI MICHAELI ANGELO PATRI, CAMILLO FRATRI, EIVSQVE VXORI CATHERINÆ GVICCIARDINÆ, ET CONSTANTIÆ COCCHIÆ MATRI SVPERSTITI MONVMENTVM, QVOD POSTEROS SEQVATVR. P. MDXCII.

Ad ejusdem Majoris sacelli dexteram aliud erexit *Nicolaus Perez* nobilis *Flandricus*, secundum eandem normam ac illud *Balleonii* prædictum. in eo legitur:

NICOLAO PRETERS, ALIAS PEREZ NOBILI ANTVERPIENSI, NICOLAI EQVITIS HIEROSOLIMITANI F. QVI RARA PRVDENTIA CLARVS, BENETÆ POLITICO PHÆNICI INTIME CHARVS, COMITIS, ET LIBERALITATIS AVREIS NEXIBVS CVNCTORVM ANIMOS SIBI DEVINXERAT PIETATIS, AC RELIGIONIS. A PRIMA ÆTATE CVLTOR EXIMIVS SACELLVM HOC EREXERAT. NOVISSIMORVM MEMOR, VRNAM SVO, SVORVMQVE CINERI PARAVERAT. ANNO SALVTIS. MDCXXII. VITA DEMVM QVINQVAGINTA SEX ANNIS PRÆCLARE FVNCTO. PAVPERES, ET OPTIMI QVIQVE PIAS LACRYMAS OBTVLERVNT. AC VXOR SIBILLA, SORORESQVE ISABELLA, ET AGNES MÆSTISS. CVM LACRYMIS ELOGIVM POSVERVNT. ANNO DOMINI MDCXXVIII.

Joannes Theupolus tunc S. *Marci* Primicerius, deinde *Venetus* Patriarcha erigi curavit Altare B. Virginis partum expectantis.

Dominus D. *Georgius Polaccus*, qui annorum 36. spatio harum Monialium confessiones audivit, fundavit oratorium prope sacrarium

rium D. *Hieronymo* dicatum, quod ſacris donavit reliquiis, ac elegantibus ornavit dotibus. in ipſo legitur:

SACELLVM HOC ANTRO BETHLEMITICO, ET INQVILINO EIVS HIERONYMO, IOAN. THEVPOLVS VRBIS PATRIARCHA SACRIS LIPSANIS DITATVM DICAVIT. MDCXXIX. VIII. ID. DECEMB.

GEORGIVS POLACCVS EXTRVXIT, ET SACRA SVPPELLECTILE DONAVIT. ANNO SVI MINISTERII XXI. ÆRE PROPRIO PIIS LABORIBVS PARTO.

Quod ad Picturas attinet, tabula poſt ingreſſum portæ ſuper fundamenta ſiniſtra eſt, opere *Palmæ*, in qua videtur S. *Thomas Aquinas* Angelis circumdatus. & ibidem eminus S. *Hieronymus* videtur.

Super idem Altare adeſt alia, in qua S. *Carolus*, ab eodem *Palma*.

Alia prope ſacrarium Tabula, in qua S. *Auguſtinus*, S. *Nicolaus*, S. *Monica* aliique ſancti, eſt a *Leonardo Baſſano*, & ſuper altare adeſt B. *Clara* de *Monte Falco*, ab eodem *Palma*.

Super ſacrarii portam habes S. *Philippum Nerium* ſacerdotalibus indutum, lilii florem manu tenentem. opere *Matthæi Ingoli*.

In ſacello Nativitatis, variæ ſunt Tabellæ. Tabula verò Altaris, in qua Angelus magnus, inter alios parvos, eſt a *Bonifacio*. ſicut & Beata Virgo, ac S. *Veronica* ſudarium tenens, quæ ſuper duo oſtiola ibidem videntur.

Sequens, quæ habet Virginem in Partu, tabula eſt etiam a *Palma*. ſuper ipſam habentur Organa ab eodem depicta, quæ exterius Annunciationem Virginis; S. *Auguſtinum*, ac S. *Luciam* interius habent.

Sicut & tabulæ ad dexteram ſacelli pro S. S. Sacramento, ubi Æternus Pater inter Angelorum Choros, & infra *S. Anna*, ac S. *Joachim*.

In lateribus ſacelli *Sanctiſſimi* ineſt S. *Lucia*, ac S. *Maria Magdalena*, ſunt etiam a *Palma*. Intus verò S. *Carolus*, ac S. *Cæcilia* ſunt a *Maffæo Verona*.

In ſacello, in quo corpus S. *Luciæ* jacet, habetur ejuſdem ſanctæ Tabula, in qua eadem inter Angelorum Choros. inferius vero quamplurimæ ſanctorum effigies &c. A dextris videtur S. *Agatha* miraculosè apparens *S. Luciæ*. a ſiniſtris verò tranſlatio ejuſdem S. *Luciæ* e *S. Georgii* Majoris templo; omnia aurei *Palmæ* penicilli opera fuerunt.

In quadam Columnarum Chori ſunt S. *Petrus*, ac S. *Paulus*; inferius verò S. *Georgius* cum Regina deliberans. a *Piloti*.

Eſt Palla acu eloborata Altaris nativitatis, opere excellenti.

Habetur inſuper Conopêum ſanctiſſimi, quod Pompæ adhibetur, acu in albo ſerico elaboratum, in quo mirabilis obſervatur florum pulchritudo. In medio tres ſunt Infantes mannam Cœleſtem, Euchariſtiæ ſymbolum, exprimentes, ita optime acu for-

mati, ut penicillum non modò superent, sed & naturam. Hæc omnia Moniales eædem, ad normam ab Equite *Liberi* delineatam, elaborarunt.

Præter prædictum S. *Luciæ* corpus, aliæ etiam asservantur in hoc templo reliquiæ sanctorum.

SCHOLA S. LUCIÆ.

Sequitur schola S. *Luciæ*, in qua permultas habes ejusdem sanctæ vitam exprimentes picturas, inter quas duæ dextræ altare versus sunt a *Maffæo Verona*.

CORPUS DOMINI;
Moniales S. Dominici.

Duæ *Thomæ Thomasini* Episcopi *Feltrensis* Sorores hoc Monasterium anno 1309. fundarunt.

Anno tamen 1410. a vento dejectum, fuit majori ex parte renovatum.

Postea fuit renovatum Majus sacellum, in quo adsunt picturæ ac alia ornamenta elegantissima.

In medio Templo *Georgius Quirinus* erigi curavit Altare, structura, marmoribus, figuris, ac sculpturis celeberrimum.

In spatio super Majorem Portam ex parte interiori erectum est nobile monumentum *Augustini* ac *Marci Gradonici* Aquilejæ Patriarcharum, ubi ipsorum effigies marmoreæ; ac sequentia elogia:

D. O. M.
AVGVSTINVS GRADONICVS PRIDEM FELTRENSIS EPISCOPVS, DEMVM PATRIARCHA AQVILEIENSIS, VTROBIQVE ANTISTES, SVA SEMPER DIGNITATE MAIOR, QVIA MVLTIGENA IN DEVM PRÆSERTIM PIETATE MAXIMVS. QVI SIBI ALIQVANDO FATO CESSVRO, MARCVM GRADONICVM ASCISCIT SVCCESSOREM, NE VNQVAM DE HAC CATHEDRA DESINAT BENEMERITI DOMVS GRADONICA. QVÆ NE HISTORIA FVGERET POSTERITATEM, ISTHÆC STITIT MONVMENTA MEMORIÆ.

A dextra vero sic legitur:

D. O. M.
MARCVS GRADONICVS AVGVSTALI OLIM COMMVNIS ADVOCATOR, DEIN CRETÆ DVCATVI, POSTEA HVIC SEDI SVFFICITVR. ROSTRIS, FASCIBVS, INFVLIS, PAR VBIQVE. QVI PONTIFICALI MVNERE DIV FVNCTVS, SVPERVM IVRE, AT INIVRIA SVPERSTITVM, AVFERTVR A VIVIS, HIERONYMO FRATRE SVCCESSORE STATVTO.

HIC
IOANNEM, IACOBVM EX FRATRE NEPOTEM SPECTATÆ INDOLIS ADOLESCENTEM SVVM QVONDAM IN VITA DELICIVM, SVVM IN TVMVLI REQVIETE CONSORTEM VOLVIT COOPTARI. NE QVOS AFFIXIS CHARITAS IVNXERAT, MORS DIRA DIVELLERET. VTRISQVE FRATRI, AC FILIO BENEMERENTIBVS DANIEL GRADONICVS, AMORIS, ET GRATITVDINIS ERGO P.

A sinistra autem:

D. O. M.

DANIEL GRADONICO IN PRIVATIS PIETATE, INTEGRITATE, HVMANITATE, VIRO OPTIMO. IN PVBLICIS PRVDENTIA, ÆQVITATE, ANIMI CONSTANTIA SENATORI AMPLISSIMO. QVOD INTEMERATÆ VITÆ INNOCENTIAM TOGAM SVAM, VEL FRATERNIS INFVLIS PAREM EFFECERIT, INTER COGNATORVM PONTIFICVM BVSTA, BARTHOLOMÆVS EPISC. TARVIS. ET HIERONYMVS SENATOR FRATRES PARENTI DE SE BENEMERENTISS. IVRE MONVMENTVM P. P.

Majoris Altaris Tabula, in qua Pater æternus, ac multi Angeli, eſt a *Matthæo Ingoli.*

Duæ a lateribus picturæ, in quarum una *Chriſtus* panem ac piſces multiplicat, & in altera nuptiis Canæ Galilææ intereſt; fuerunt elegantiſſima *Bartholomæi Scaligeri* opera.

Sunt eodem auctore duæ aliæ ipſius nempe ut & ſtaturæ picturæ, ſuper ſacrarii portam una *Chriſtum* habens *Samaritanam* alloquentem, & altera ſuper portam e regione aliam *Chriſti* habens hiſtoriam.

Sequitur tabula, in qua S. *Petrus* Martyr, S. *Nicolaus*, S. *Auguſtinus*, ubi adeſt & elegans Angelus Citharam pulſans; opus omni diligentia elaboratum a *Coneglano* fuit.

Tabula Trium Magorum fuit opus optimè a *Palma* depictum.

Sequitur tabula S. *Venerandæ*, in qua *I. Chriſtus* elevato in loco ſedens, & ad ejus latera S. *Catharina*, S. *Agnete*, S. *Lucia*, ac duo Angeli pulſantes citharam; opere *Lazari Sebaſtiani.*

Ad ſiniſtram ingreſſi Templum Tabula ſecundi Altaris fuit opus *Antonii Zanchi;* in qua eſt B. Virgo ſuper nubes, plures Angeli, ac S. *Antonius* de *Padua*, ac S. *Dominicus* de *Soriano.*

Hic habentur corpus S. *Fauſti* Martyris; fruſtum capitis cum capillis S. *Mariæ Magdalenæ;* Manus S. *Venerandæ; Digitus* S. *Catharinæ Senenſis;* Octo Capita Virginum ſociarum S. *Urſulæ;* Capſula oſſium Infantûm Innocentium, aliæque permultæ reliquiæ.

Nuper Celeberrimorum auctorum picturis totum Templum ornatum fuit; & in primis poſt ingreſſum Templi ſiniſtrorſum videtur S. *Dominicus* mortuum ſuſcitans; opere eleganti *Lazarini.*

Sequitur alia, in qua S. *Dominicus* Sacros Libros ad confuſionem hæreticorum illæſos igne extrahit; a *Sebaſtiano Riccio.*

Duæ picturæ a lateribus Altaris S. *Antonii* ſunt a *Fumiano.*

Sequitur deinde Altare S. *Joſeph*, in quo etiam Virgo, ac Puer *Ieſus* fugientes in Ægyptum, a *Molinari.* Altare hoc marmoribus, ac ſtructura conſpicuum erigendum curavit, magna *Eliſabethæ Dolphinæ* pietas.

Super Monialium cancellos adeſt virgo imaginem S. *Dominici* cuidam Religioſo porrigens; a *Molinari.*

In lateribus Altaris S. crucifixi habes duas *Zanchi* tabulas.

A ſiniſtro depoſiti latere in egreſſu Templi ſunt S. *Dominicus*, ac S. *Franciſcus* in aëre; item Virgo genua *Chriſto* fulmina minanti ponens; opere *Pittoni.*

Super

Super depositum verò videtur *Uzias* a Deo repentina morte correptus, quod arcam Fœderis *Domini* temerè tetigit, opus nunquam satis laudatum *Molinari* fuit.

S. *Venerandæ* altare optimis marmoribus nuper constructum est.

REGIO S. CRUCIS, CRUX VENETA;

Parochia; Moniales S. Francisci.

Prima habuit fundamenta a Domo *Malapetra*, ac *Maurocena* annum circiter 900. fuit tamen tempore *Pasqualis Ciconiæ* renovata, & tandem anno D. 1600. consecrata.

Novem habet Altaria. Hic jacent *Dominici Mauroceni* Ducis ossa, de quo sic legitur:

MCLV. MENS. FEB. HIC IACET DOMINICVS MAVROCENO Q. DVX VENETIARVM, CVM SOPHIA VXORE SVA DVCISSA. QVI DVX FVIT BONVS, ET PRVDENTISSIMVS, PLENVS FIDE, ET VERITATE, ET AMATOR PATRIÆ. ISTE FVIT EXPVGNATOR TYRI. TEMPORE ISTIVS CAPTA EST ISTRIA, ET POLA CVM L. GALEIS.

Quoad picturas: habet tabulam super minorem portam ad sinistram post ingressum, in qua *Christus* pedes lavat Discipulorum, e *Pacio Pace*.

Adest alia, in qua *Christus* Crucifixus, a *Joanne Contareno*.

Habetur & tabula Altaris S. *Marci*, in qua adest etiam S. *Carolus*, S. *Ludovicus*, ibi etiam Angelus tenens tiaram S. Caroli, ac alter Coronam S. *Ludovici*: opere *Palmæ*.

Alia, in qua S. *Francisco* stigmata sacra imprimuntur, ab eodem *Palma*.

Sacellum integrum ad dexteram majoris depinxit idem *Palma*. In *Lacunari* Pater æternus ac duo Prophetæ in dimidio circulo, super Altare duo Angeli. Tabula Altaris Annunciationem habet; & in lateribus S. *Luciam* ac S. *Agneten*.

S. *Joannes* Baptista super Baptisterium est opere *Vivarini*.

In Altari Majori adoratur Crux, a S. *Helena* aliisque sanctis; & suprà adest Pater æternus; opere *Pauli Piazza*.

In lateribus Annunciatio Virginis ab *Andrea Vicentino*.

In lateribus sacelli duæ majores tabulæ, quarum una habet *Christi* Passionem, magnamque figurarum abundantiam, præter Virginem cæterasque cognomines, ac S. *Joannem*, a *Fialetti*. altera serpentium Plagam a *Piloti*.

Sacel-

Sacellum ad finiftram Majoris *Chrifti* nativitatem exhibet ; a *Palma.*

Habentur in pariete aliquot hiftoriæ de vita S. *Claræ* ; id eft, ejufdem fanctæ accipientis habitum a S. *Francifco*: cum ad juffum Pontificis tabulam facraret, S. *Crucis* fignum fuper panes Menfæ impofitos mirabiliter ipfi apparuit. cum in mortis articulo a B. *Laurentio Juftiniano* viaticum fumeret, eidem moribundæ *Chriftus*, B. Virgo, ac S. *Catharina*, & *Urfula* præfto funt. opere *Fialetti.*

Sequitur tabula Altaris, in qua B. Virgo, *I. Chriftus*, S. *Hieronymus*; ac quidam familiæ *Surianæ* Senator, operibus *Leandri Baffani.*

Alia Altaris S. *Claræ* habens *Chriftum* mortuum, Angelum eum fuftinentem ; S. *Catharinam*, ac effigiem cujufdam Pontificis: a *Titiano.*

Alia infuper inventionis S. *Crucis*, cujus veritatem refurrectio probat, quæ defumpta eft ex archetypo *Tintoreti*, extante in Templo S. *Mariæ* Matris Domini.

Organorum oftiola extrinfecus habent Reginam *Sabam Salomonem* vifitantem, intrinfecus vero S. *Bonaventuram*, & S. *Ludovicum*, a *Palma.*

Hic colitur corpus S. *Fidentii*; item aliquid ligni S. Crucis, aliæque fanctorum reliquiæ.

In Schola S. Crucis fex habentur tabulæ ; quæ continent ejusdem S. Crucis inventionem ; ac aliqua S. *Helenæ* gefta, diligenti manu temperatè depicta.

SANCTA CLARA;

Moniales Ordinis S. Francifci.

Monafterium hoc & Templum fuper infulam Urbi ponte conjunctam familiæ *Polana* ac *Bernarda* ædificari anno Dom. 1234. fecerunt. Alii verò S. *Agneten* uterinam S. *Claræ* fororem fundantem fuiffe referunt. Poftea tamen renovatum fuit, ac quinque pulcherrimis Altaribus, elegantibufque ornatum picturis.

Tabula ad finiftram ingreffus in Templum in qua S. *Francifcus*, ac S. *Carolus* precibus ; e purgatorio liberationem animarum obtinentes, eft a *Petro Vecchia* picta.

Sequitur alia, ubi Pater Æternus inter Angelorum multitudinem, ac S. *Joannes Chriftum* baptizans, e *Matthæo Ingoli.*

Tertia, habens adhuc æternum Patrem, Angelos, S. *Francifcum* ac S. *Carolum*, eft e *Palma.*

Super Majoris Altaris tabulam adeft Annunciata, opere fingulari *Allienfis*. Tabula habet duos Angelos thura offerentes; & in tabernaculi oftiolo Chriftus eft, quem angelus fuftinet, eodem Auctore.

In ordine ſuper dictum Altare majus ſunt aliæ quatuor *Scaligeri* tabulæ: prima habet *Mariæ* Nativitatem, ſecunda eandem in templo præſentatm, tertia viſitationem factam *Eliſabethæ*, ultima Martyrium S. *Stephani*.

Secundus Ordo habet ſex *Bernardini Prudentis* tabulas; in prima tabula Angelus S. *Franciſco* Paradiſiacæ felicitatis chordarum pulſatione præbet indicia. in ſecunda S. *Franciſcus*, ut Virginem videat, oculum amittit. in tertia B. Virginis Corpus Angeli ſepeliunt. in quarta B. Virgo veſtem Epiſcopo porrigit, ut *Normandos* oppugnet. in quinta *Normandorum* pugna. in ſexta S. *Hieronymus* in Eremo.

Adeſt inſuper tabula ſuper lateralem Templi portam, in qua Sanctiſſima Trinitas B. Virginem coronat, aſſiſtente Angelorum multitudine ſuper nubes; infra verò adſunt S. *Clara*, S. *Franciſcus*, S. *Auguſtinus*, S. *Bernardinus*, S. *Agnete*, S. *Antonius Patavinus*, ac alius quidam ſanctus, opere *Petri Malumbræ*.

Sequitur alia tabula, in qua S. *Auguſtinus*, ac S. *Bonaventura*, & S. *Ludovicus*; e *Palma*.

Ex lateribus Virg. annunciatio, e *Titiano* Juniore, vulgò *Titianello*.

Sub Organis in medio habetur Sanctiſſima Trinitas; eſt opere *Petrelli*.

A lateribus S. *Catharina*, ac S. *Agatha* e *Joanne Baptiſta Laurenzetti*.

Hic aſſervatur clavus crucis *Ieſu Chriſti* ejuſdem ſanguine tinctus, miraculis clarus; procedens e S. *Ludovico Galliæ* Rege, cujus habetur etiam annulus, qui loco lapidis fruſtum habet ſanctiſſimæ Crucis.

SANCTUS ANDREAS;

Moniales S. Auguſtini.

Hoc in loco primitus erectum fuit pauperibus mulieribus viduis tam Nobilibus, quàm ignobilibus alendis, unde nunc etiam retinet titulum *Domus Dei*. vulgò *Veneta* lingua *la Cà di Dio*.

Quæ viduæ numero auctæ Monaſterium ſibi & Templum ædificarunt, Ducibus *Andrea Dandulo*, ac *Nicolao Mauroceno*; accepta conditione aliquot Pauperibus alimenta præbendi.

Septem habet Altaria, quæ etſi lignea ſunt, pulchra tamen eſſe non deſinunt. Majus Altare conſiſtit more inſulæ, habens Tabernaculum mole, ac ſtatuis optimi marmoris conſpicuum.

Hic jacet funus Principis, uxoris, inquam, *Michaëlis Steno*, ubi legitur:

HIC IACET CORPVS SERENISSIMÆ D. MARINÆ VXORIS QVONDAM SERENIS. ET EXCELLENTISSIMI PRINCIPIS D. D. MICHAELIS STENO, OLIM INCLYTI DVCIS VÆNETIARVM, QVÆ OBIIT DIE IV. MENSIS MAII MCCCCXXII. ANIMA CVIVS REQVIESCAT IN PACE.

Tabula Altaris S. *Auguſtini* habet eundem ſanctum, cui duo Angeli,

geli, unus pastorale baculum, alter mitram, tenentes inserviunt. opere *Paridis Bordonii.*

Prope Altare Majus habes *Christi* Passionem, ac ejusdem Cœnam; e *Dominico Tintoreto.* Super has duo circuli sunt, in quorum uno *Abrahami* sacrificium vides, ac Cetum *Jonam Prophetam* in littus evomentem, in altero Angelus *Heliæ Prophetæ* succurrit, & sacerdos munus offert.

Adest alia tabula, in qua S. *Hieronymus* in eremo, a *Paulo Veronensi*, etiam typis mandata.

Super Monialium chorum adest mobilis tabula, in qua *Christus* mortuus, S. *Carolus*, ac plures Angeli a *Dominico Tintoreto*; & insuper alia Nativitatis *Christi* pictura; a *Palma.*

Scholæ S. *Andreæ* vexillum habet ab una parte *Tyrannum* S. *Andream* capitis damnantem, ab altera verò S. *Andream* vestibus denudatum, ac crucifigendum, ab *Aloysio* de *Friso.*

Hic habentur corpus S. *Saturnini* M. Os S. *Gregorii* Papæ, velum S. *Zachariæ*, Corpus S. *Mariæ Cleophæ*, lignum S. Crucis, aliæque reliquiæ.

Nuper tria Altaria electissimis marmoribus constructa sunt, Majus scilicet, *Mariæ* Virg. aliud, in quo ejus signum marmoreum, S. *Andreæ* tertium, ubi etiam marmoreum simulacrum.

Erectum insuper est magnificum familiæ *Navæ* Depositum.

IESUS ET MARIA;
Moniales Sancti Augustini.

Originem duxit a D. *Angela Maria Pasqualigo*, ejusque sorore Nobilibus Venetis, quæ 1620. in domum a Procuratoribus Xenodochiorum obtentam, educandis aliquot nobilibus Puellis, secesserunt.

Anno postea 1630. grassante epidemico morbo, unanimiter se toto vitæ tempore ibi mansuras voverunt habitu Religioso, & *Iesu Mariæ* titulo.

Annuente itaque Senatu locum erexerunt, ac accersita Matre *Cherubina Balbi*, ter Abatissæ munere functa, regulari disciplinæ, ac normæ tribuendam, ab *Innocentio* X. clausuram obtinuerunt.

Templum, quod non admodum amplum tria habet Altaria, non elegantia ornamentis. Quas habet picturas, sunt a *Petro Mera.* nimirum:

Tabula Majoris Altaris, in qua Angeli tenent sacra *Iesu* ac *Mariæ* nomina, ante quæ Pontifex, Imperator, ac Dux genua flectunt.

Alia S. *Catharinæ*; alia mobilis, in qua B. Virgo, *Christus*, ac S. *Joannes*; insuper & mobilis alia continens B. Virginem, Puerum

Iesum, aliquot Angelos, ac S. *Joseph* in Ægyptum fugientes.

Adest & alia *Dominici Tintoreti*, in qua B. Virgo, *Christus*, S. *Anna*, S. *Joannes Bapt.* ac S. *Joseph.*

Inter alias quam plurimas reliquias habes hic corpus S. *Sabinæ* martyris.

TEMPLUM S. S. SIMONIS ET JUDÆ APOSTOLORUM;

Parochia Presbyterorum.

Hujus templi structura antiqua est, majorem tamen partem restaurata.

Familia *Foscara* hoc templum ædificandum curavit; secundum alios verò *Birosa*. Quinque habet Altaria.

In Majori duæ sunt tabulæ *Aloysii* de *Friso*. In una Apostoli serpentes a Simone mago diaboli opera accersitos, ipsum mordere jubent. In altera *Christus* in ulnis *Mariæ* mortuus jacet, adstantibus Angelis passionis mysteria tenentibus, Apostolis & Evangelistis.

In sacello Sanctissimi adest flagellatio *Christi*, *Follerio* auctore.

Super sacrarii portam habes *Christum* e Cruce depositum, ubi *Mariæ* cognominumque ac aliæ plures effigies, opera *Andreæ*.

Super ostiolum Tabernaculi adest *Christus* mortuus a *Palma* depictus.

Alia tabula continens Apostolorum cœnam *Aloysii* de *Friso* opus fuit.

Hic habentur brachium integrum S. *Dorotheæ*, aliæque sanctorum reliquiæ.

SCHOLA TEXTORUM,

Seu Officium artis Lanariæ.

Prope prædictum S. *Simonis* habetur hæc schola, quæ Lanificis inservit, quibus decies centena aureorum millia quotannis impenduntur.

Huic loco præsunt aliquot Cives a Senatu potestatem judicandi primas causas, quæ ad artem spectant habentes, secundum leges. Multos habet judices, scribas, satellites &c.

Inferius Cubiculum sex continet picturas *Aloysii* de *Friso*.

Adest & Altare, in quo tabula *Victoris Carpacii* habens B. Virginem, Puerum *Iesum*, ac duos Angelos Coronam imponentes, ac quatuor alias suppositis nominibus effigies.

Lacunar superius depinxit *Jacobus Albarelli*; in ipso est Pater æternus, Trinitas, B. Virgo, aliique sancti.

TEM-

TEMPLUM S. SIMEONIS PROPHETÆ, vulgò S. SIMEON MAGNUS; *Parochia Presbyterorum.*

Hoc Templum fundarunt *Chiſia*, & *Aolda* familiæ anno ſalutis 967. Heic quinque ſunt Altaria.

Adſunt duodecim Apoſtolorum ſigna ligno diligenter inſculpta, auro ac coloribus eleganter donata, naturalis magnitudinis, paſſim diſperſa.

Prima poſt ingreſſum ſiniſtra tabula viſitationem *Mariæ* factam *Eliſabethæ* habet. eſtque opere *Leonardi Coronæ.* ſequens viſitationem itidem habet e *Petrelli.*

Adeſt ſacellum S. *Uſualdi*, ſuper cujus tabulam alia mobilis tabula, in qua Sanctiſſ. Trinitas eſt, opere *Catenæ.*

Sequitur Altaris Majoris tabula, in qua B. Virgo Puerum *Simeoni* præſentat, ubi & duæ effigies, cujuſdam Senatoris una, ac nobilis Matronæ altera. e *Palma.*

In ſacello Sanctiſſimi Sacramenti habes Altaris tabulam, in qua Salvator reſurgens e *Dominico Tintoreto.*

Adeſt tabula Altaris B. *Mariæ* Virg. & in Lacunari adeſt B. Virgo de *Roſario*, ac duo Angeli ipſam coronantes, aliique, inferius verò Hominum multitudo Virginem adorantium, a *Maffeo Verona.*

Super menſam ſcholæ Sanctiſſimi adeſt *Chriſti* Cœna, e *Tintoreto.*

Hic habetur corpus S. *Simeonis* Prophetæ; item quiddam pretioſi ſanguinis ac aquæ lateris Salvatoris; corpus S. *Hermolai* Presbyteri; aliaque plura.

TEMPLUM S. JOANNIS DECOLLATI; *Parochia Presbyterorum.*

Venieriam familiam hujus Templi fundamenta poni curaſſe accepimus. Fuit tamen templum majori ex parte reſtauratum, & ornatum ſpecialiter majus Sacellum. ſeptem altaria habet.

In S. *Philippi Nerii* Altari a *Joanne Bapt. Nazaro* erecto Eques *Ridulphus* pinxit eundem ſanctum populo benedicentem poſt ſacra.

Alia Tabula, in qua S. *Joannis* Bapt. decollatio eſt, eodem *Ridulpho* auctore.

Tabula, quæ olim Majoris Altaris fuit, nunc in parte ejusdem Altaris poſteriori eſt poſita, in ipſa habetur *Chriſtus* a *Joanne* baptizatus aſſiſtentibus æterno Patre, ac S. Spiritu, multiſque Angelis, S. *Petro*, S. *Paulo*, S. *Catharina*, S. *Juſtina.* ejus auctor ignoratur. antiquiſſimam tamen eſſe cuique patet.

Hic habentur reliquiæ S. *Philippi Nerii*, digitus S. *Joannis Baptiſtæ*; & aliæ.

TEMPLUM S. JACOBI IN RIVULO, vulgò in ORIO dictum; *Parochia Presbyterorum.*

S. *Jacobi* de *Rivulo*, *Veneta* lingua *Rio* olim dicebatur, Templum a *Badoaria*, ac *Mula* familiis erectum anno 1225. Poſtea vero reſtauratum, ac ornatum, præcipue ſacellum Sanctiſſ. Sacramenti, in quo nobiliſſimum Tabernaculum, optimis marmoribus compoſitum.

Septem habet Altaria; ac duo inſuper ſingularia opera. Cathedra ſcilicet octogoni figuræ ex electo marmore ingenioſè ſtructa eſt. Et Columna marmorea addita eſt quinque cubitos alta, & æqualis rotunditatis, tam diligenter elaborata, tamque optimo marmore, ut potius gemma æſtimetur, quàm lapis.

Poſt ingreſſum ſiniſtrorſum eſt tabula, in qua B. Virgo cum Puero in ulnis a duobus Angelis coronatur. & ſubtus S. S. *Coſmus* & *Damianus*, ac S. *Jacobus*, ac S. *Andreas*. opus anno 1546. a *Laurentio Loto* pictum fuit.

Sequitur Baptiſterium, ubi S. *Joannes Chriſtum* baptizat; eſtque opere *Palmæ*.

In ſacello S. *Laurentii* adeſt tabula a *Paulo Veronenſi*, ubi videtur S. *Laurentius* habitu Diaconi & S. *Hieronymus* habitu Cardinalis, & S. *Nicolaus* Epiſcopali indutus; in nubibus elegans puer.

Subtus habes aliam, in qua Martyrium S. *Laurentii* figuris copioſum ab eodem *Paulo*; pulchritudine ac elegantia tabula hæc ſuperiori non cedit.

A lateribus ejuſdem Sacelli duæ habentur tabulæ *Palmæ*, continentes vitam S. *Laurentii*, magno ſtudio elaboratam. In una videtur ſanctus coram Tyranno; in altera idem ſuper Craticulam.

Sacrarium totum *Palma* depinxit. inter alia habetur *Elias* ab Angelo cibum accipiens; Mannæ pluvia in deſerto; ſerpens æneus; B. Virgo, Salvator, S. *Jacobus* &c. Effigies cujuſdam Canonici coram Virgine in genua procumbentis; inſuper *Hebræi* a *Pharaone* fugientes.

Super Januam tabula habet *Chriſtum* mortuum in monumento, & alia Agnum Paſchalem.

In Lacunari ſacræ Euchariſtiæ myſterium ac quatuor Evangeliſtæ.

In Sacello ad dexteram majoris adeſt tabula, in qua B. Virgo cum Puero, ac multi Angeli in nubibus; infra verò S. *Auguſtinus*, S. *Joannes* Bapt. Clericus Crucem tenens; opere celeberrimo *Franciſci Baſſani*.

A

A dextris præfati Sacelli habetur S. *Joannes* in deserto prædicans, in qua pictura magna figurarum copia, a dicto *Bassano.*

A sinistris habetur Annunciatio, ubi etiam videtur æternus Pater in Paradisi gloria; a *Melchiore Columna Tintoreti* Discipulo.

In Sanctissimi sacello primus dimidius circulus habet *Pilatum Christum* flagellis cæsum Populo ostendentem; a *Julio Moro.*

Infra videtur *Christus* Calvariæ montem ascendens, a *Jacobo Palma.*

In loculis Sanctissima Trinitas inter Angelos; a *Nicolao Scaligero.*

Altero in latere alius dimidius circulus habet *Christum* flagellis cæsum, e *Titiano* Juniore, seu *Titianello.*

Infrà verò *Christus* in monumento est, ubi & *Maria* & utraque cognominis, a *Palma.*

Quatuor sacelli anguli quatuor habent Evangelistas, ac aliquot Infantes, a *Varotari.*

Ostiolum Tabernaculi, in quo *Christus* mortuus ab Angelo sustinetur, depinxit *Maffæus Verona.*

Super Januam, quæ ducit ad aream, videtur *Christus* in Horto certans, quem Angelus confortat, *Palma* auctore.

Tabula S. *Sebastiani*, ubi etiam S. *Laurentius*, ac S. *Rochius* sunt, a *Joanne Bon-Conseglio*, vulgo *Marescalco*, picta est.

Super Mensam Sanctissimi in Lacunari adsunt Fides, *Spes* & Charitas, ac multi Angeli; ibidem S. Spiritus. Et in quatuor circulis, quatuor Ecclesiæ Doctores; quæ omnia sunt immortalis gloriæ *Pauli Veronensis* penicillo.

Adest tabula S. Crucem, ac *Mariam* habens, & aliquot Angelos.

Alia *Titiani* Junioris, in qua *Christus* in horto.

Super mensam in pariete, adest *Christus* panem multiplicans, a *Palma.*

Hic habetur corpus S. *Leandri* Martyris; frustum S. Crucis; frustum columnæ, ad quam *Christus* fuit flagellatus, aliæque insignes reliquiæ.

TEMPLUM S. EUSTACHII;
Parochia Presbyterorum.

Hoc nobilem de *Cornu* familiam anno 1296. extinctam fundâsse, aliquorum opinio est.

Anno vero 1683. renovari integre incepit, & nuper perfectum est, nondum vero ornata altaria.

Picturæ eædem, quæ vetus ornabant Templum, hoc ornant, quæ sunt:

Tabula, in qua B. Virgo, S. *Marcus*, S. *Hieronymus*, S. *Andreas*, ac S. *Ludovicus*, a *Benedicto Diana.*

Alia

Alia *Maffæi Veronæ*, in qua S. *Catharinæ* Martyrium.

Alia habens *Christum* in Crucem sublatum assistentibus *Maria* Matre, altera utraque, ac S. *Joanne*, eodem Auctore.

Ascensio B. Virginis in cœlum, a *Tintoreto*. Sunt insuper & aliæ inferioris penicilli picturæ.

Hic [1] habentur corpora S. *Eustachii*, ac *Theopistæ* uxoris, ac S. *Agapeti*, ac *Theopisti* filiorum, Caput S. *Joannis Chrysostomi*, aliquid mannæ S. Catharinæ, aliæque plures reliquiæ.

TEMPLUM S. CASSIANI;
Parochia Presbyterorum.

A familiis *Michaëli*, ac *Minota* hoc Templum erectum fuisse accepimus. Verùm postea renovatum fuit octo cum altaribus.

Super quoddam sepulcrum, ita scriptum vernacula lingua legitur:

QVANDO FIA RESO IL SPIRITO AL CIEL INTENTO, PER DAR IL CORPO ALLA GRAN MADRE ANTIQVA, FEI SEPOLCRO FAR DI PIETRA OBLIQVA.
MILLE SETTANTADO, CON CINQVECENTO.

Christi Cruci affixi Tabula; in qua sunt etiam aliquot Angeli, S. *Laurentius*, S. *Franciscus*, S. *Dominicus*, S. *Bernardus* est a *Matthæo Ponzonio*.

Super Sacrarii Mensam, tabula habet *Christum* in horto orantem, a *Bassano*.

Lacunar habet S. *Cassiani* effigiem, ac Angeli, a *Verona*. In medio S. *Franciscum* ex *Alliense*. *S. Cæciliam S. Valerium*, & Angelum, ab eodem *Verona*. sunt & quatuor Ecclesiæ Doctores, incognito Auctore.

Sacellum adest antiquissimum *Maurocenæ* Domus a dextris Majoris Sacelli, quod brevi renovabitur, sicut & dictum Altare Majus.

Quæ habentur in majori Sacello picturæ; Tabula scilicet, in qua Redemptor resurgens, S. *Cassianus*, S. *Cæcilia*, a lateribus S. *Cassianus* ad populum sermonem habens, ac *Christus* in Cruce pendens; item *Christus* S. Patres e limbo educens; fuere *Tintoreti*.

Sacellum sinistrum a Majori tabulam habet, in qua visitatio *Mariæ*

[1] Prope majus Altare adsunt sepulcrum & ossa cujusdam Regis Catholici Ministri, qui decennium a secretis exegit apud Venetam Rempublicam; hoc docet Inscriptio:

GARCIÆ HERNANDVS A SECRETIS PHILIPPI REGIS CATHOLICI APVD VENETOS PER DECENNIVM HONORIFICE PERFVNCTO, MARIA LOPES VXOR P. C. OBIIT DI IX. OCTOB. MDLXVII.

In medio Templo habetur aliud Lydii lapidis Sepulcrum, quo nobilis Flandri ossa teguntur. ubi sic:

MELCHIORI NOIROT NOBILIS ANTVERPIENSIS MORIBVS, ET OPIBVS CLARO, INGENVO, INTEGERRIMO IN OMNES, MÆRENTIBVS CVNCTIS ERECTO ÆTAT. SVÆ AN. LXIII.

BALTASSAR FRATER, ET NEPOTES IN HOC MONVMENTVM MÆSTISSIMI TRANSTVLERE ANNO SALVTIS MDCXXIX. XX. NOVEMB.

Martinonus in addit. *ad Sansov.* Lib. V.

riæ facta *Elisabeth*; & a lateribus *Christum* Cruci affixum vides, & Angelum sanguinem calice haurientem, duas insuper effigies ac Veteris Testamenti historias, ac duas alias effigies; a *Leandro Bassano.*

S. *Francisci* Tabula, in qua & Angelorum multitudo est, e Ruschi.

Alia in qua S. *Joannis Baptistæ*, S. *Hieronymi*, S. *Marci*, S. *Petri*, ac S. *Pauli* effigies sunt, opere *Palmæ* senioris.

Organorum podium habet aliquot S. *Cassiani* historias, a *Tintoreto.*

Super Sacrarii portam *Christi* habetur resurrectio, a *Friderico Cervelli Mediolanensi.*

Hic requiescit cujusdam S. *Cassiani* corpus; S. *Cæciliæ* caput, aliæque sanctorum reliquiæ etiam habentur.

TEMPLUM S. MARIÆ MATRIS DOMINI;
Parochia Presbyterorum.

Erectum anno 1600. fuit hoc Templum a *Cappella* Familia. postea verò diligentia, ac opera *Angeli Philomati* ejusdem Plebani ad pulchriorem formam restauratum septem cum Altaribus.

Palla majoris altaris argentea ferè anaglyptico opere continet passionem Christi; artificium Græcum est. Inest rubri coloris lapis, operisque antiquissimi, super quem consecratur, in quo sic legitur:

ARÆ Q. F. SERENAI APOLLONIVS LIB. ET SIBI.

In Altari Familiæ *Trivisanæ* sic legitur:

ANDREÆ TRIVISANO FILIO, ET HELENÆ FILIÆ ILLI BIMO, HVIC SESENNI, VTRISQVE ACERBE DEFVNCTIS, ET ANNÆ VXORI INCOMPARABILI, CVM QVA IVCVNDISS. VIXIT XIII. ANNOS PAVLVS TRIVISANVS, ANDREÆ FILIVS, ET SIBI, ET POSTERIS VVLT FIERI.

Prima sinistra post ingressum tabula, in qua transfiguratio *Christi* in Monte *Thabor*, ubi & Apostoli *Petrus*, *Jacobus* & *Joannes*, est *Francisci Bissolæ.*

Cœna Apostolica post Virginis Altare, est a *Palma* seniori.

In Tabula S. *Antonii Iesum* ulnis gestat idem super ejusdem Altare, in qua & Angelus ante sanctum pronus est, *Dario Varotari* auctore.

Celebris super Portam Inventionis S. Crucis pictura est, opere *Tintoreti.*

Tabula Altaris S. *Christinæ* anno 1520. elaborata fuit a *Catena.*

Sub Organis ex una parte S. *Antonius Patavinus*, *Christus*, ac quædam effigies, sunt e *Nicolao Reinerio*; altero in latere adest S. *Joannes Christum* baptizans, e *Daniele Vandich*, *Reinerii* affini.

Circa Majus Altare Annunciatio Virginis, *Christi* nativitas, circumcisio, ac Magorum adoratio, sunt omnes e *Callegherino.*

S. NICOLAUS TOLENTINAS;

Clerici Regulares Theatini *dicti.*

Originem habuit a *Joanne Petro Caraffa*, qui recuſans *Theatinum* Epiſcopatum, & huc accedens in proprias ædes ordinem introduxit; quique poſtea Cardinalis creatus, demum ad ſummum Pontificatus apicem pervenit, nomine *Pauli* IV.

Patres igitur *Theatini* anno 1591. hoc relicto novum Templum ædificare cœperunt, amplius a primo non diſtans, quod celeberrimum eſt, juxta normam *Vincentii Scamozzi*, celebris *Architecti*.

Ejuſdem Conſecrationis memoria legitur ſuper portam ex parte interiori:

DEO, ET S. NICOLAO TOLENTINATI PIORVM STIPE CLERICI REGVLARES EXTRVXERE. MATTHÆVS ZANÆ PATRIARCHA, MARINO GRIMANO PRINCIPE, CONSECRAVIT. XIII. KAL. NOV. MDCII.

Magno populi concurſu celebre eſt Templum ob pietatis exercitia Clericorum. Novem habet Altaria, inter quæ majus eminenti, ac auguſto Tabernaculo ſpectabile redditur.

Cathedra quoque ornamentis auratis eſt elegantiſſima.

Hic jacent duo *Corneliæ* Familiæ Duces, in quorum Sacello hæc leguntur elogia:

IOANNI CORNELIO VENETIARVM DVCI, INCLYTO IVSTITIA, AC PIETATE CONSPICVO. PRIMÆ VERO SOLONI SAPIENTIÆ, MECENATI SVPREMI ADRIATICI CÆTVS APPOLLINI, QVI POST VERONÆ, BRIXIÆ, PATAVIIQVE PRÆFECTVRAS OPTIME GESTAS. POST PROC. DIGNITATEM, ALTIORA REIP. DECORA. TANDEM MERITORVM DIVES, SOLIVM MAIESTATIS ASCENDIT, QVO PER LVSTRVM, ET MENSES ALIQVOT FELICITER ILLVSTRATO, OBIIT TANDEM ANNO DOMINI MDCXXIV. ÆTATIS SVÆ LXXV. VT CORNV EIVS IN TERRIS EXIMIVM, COELESTI EXALTARETVR IN GLORIA. MAVSOLEVM HOC, QVOD FRANCISCVS FILIVS ERIGERE IN AMORIS SIGNVM DECREVERAT, FEDERICVS NEPOS GRATISSIMVS ADIMPLEVIT. ANNO SALVTIS. MDCLVI.

Aliud *Franciſci* ejuſdem Filii ſic habet:

FRANCISCVS CORNELIO IOANNIS DVCIS FILIO CENTESIMO VENETIARVM DVCI, INTEGERRIMO PRINCIPI, DE REPVB. OPTIME MERITO. PATRIÆ PATRI, VRBIS DECORI, VRBIQVE PROBITATIS EXEMPLO. QVI POST BRIXIÆ PRÆFECTVRAM, ALIISQVE HONORIBVS DECORATVS, PLENO ELECTORVM CONSENSV, LICET RENVENS, REGALI DIADEMATE DECORATVS AFFVLSIT. HIC PRÆCIPITI NIMIVM ABREPTVS FATO, POST NOVEM SOLVMMODO SVPRA DECEM DIES SVI PRINCIPATVS, SVPERAS EVOLAVIT AD ÆDES, VT CITIVS IMMORTALITATI LAVREA DONARETVR. ANNO DOMINI MDCLVI. ÆTATIS SVÆ LXXI. HOC ALTERVM MAVSOLEVM SERENISSIMO PARENTI FEDERICVS FILIVS EREXIT. ANNO SALVTIS MDCLVI.

Picturis abundat, & incipiendo a ſiniſtra poſt ingreſſum habes tabulam *Bernardì Strozza* Presbyteri *Genuenſis*, in qua videtur S. *Laurentius* bona eccleſiæ Pauperibus attribuens, & ſuperior eſt Infans tenens ſudarium Salvatoris, a ſchola *Perandæ*.

Sequitur alia, ubi videntur mulieres extrahentes tela e S. *Sebaſtiani*

bastiani corpore, a *Sancto Peranda*. Et superior alia tabella, in qua S. *Hieronymus*. e *Palma*.

Deinde habetur S. Episcopus in aërem elevatus, ubi & alter genibus flexis orat. etiam e *Palma*. Et superior videtur quidam Religiosus; eodem Auctore.

Primum in eodem latere sacellum *Pisanæ* Domus, habet tabulam a *Sancto Peranda* inceptam, cujus penicillum morte sistente *Franciscus Maffæi Vicentinus* complevit; in ea videntur B. Virgo Puerum gestans, S. *Joannes Bapt.* S. *Theodorus*, ac quidam S. Episcopus, ac aliquot Angeli.

Sequuntur duæ tabulæ, in quarum una delineatum est martyrium S. *Agathæ*, & in altera S. *Ursulæ*, a prædicto *Peranda*.

Secundum Familiæ *Grimanæ* sacellum totum *Palma* depinxit. Ejus tabula habet *Christum*, cum *Maria* & cognominibus, S. *Petro* ac animabus Purgatorii. Ex uno latere *Mariæ* visitationem factam Elisabethæ vides, & ex altero ejusdem annunciationem ab Angelo. Lacunar vero, diversas continet historias.

Tertium Familiæ *Foscaræ* sacellum habet tabulam cum Martyrio S. *Cæciliæ*, cui Angelus serta porrigit, ac palmam; e *Camillo Procaccino*; reliqua, id est, in lacunari B. Virgo, ac Angeli, & a lateribus S. *Catharina*, S. *Agatha* sunt a *Palma*. super S. *Catharinam* sic legitur:

NVLLAM REQVIEM HABVIT CARO NOSTRA, SED OMNEM TRIBVLATIONEM PASSI SVMVS, FORIS PVGNÆ, INTVS TIMORES.

Super S. *Agatham* vero legitur:

REQVIEM VOBIS DABIT DOMINVS SEMPER, ET IMPLEBIT SPLENDORIBVS ANIMAS VESTRAS, ET OSSA VESTRA LIBERABIT, ET ERITIS QVASI HORTVS IRRIGVVS. ISA, LVIII.

A lateribus sacelli videtur Angelus florum serta S. *Cæciliæ* ac *Valeriano* porrigens: ex altera vero parte habetur decollatio sanctorum *Valentini*, & *Tiburtii* fratrum; ibique in angulo videtur cujusdam senis effigies, quæ est *Palmæ* hujus operis auctoris.

Super Cathedram S. *Antonii Patavini* effigies, e Presbytero *Genuensi*.

Cathedram sequitur Angeli Custodis imago ex *Peranda*. & super hanc alia effigies, e schola *Pauli*.

Adest & alius Angelus Thuribulum manibus portans, ubi juvenis genua flectit. estque opere *Petri Damiani*.

Superius habes *M. Magdalenam*, scholæ *Perandæ*.

Sequitur familiæ *Labiæ* sacellum, in quo S. *Cajetanus Thienensis*, nobilis *Vicentinus* multis virtutum figuris circumcinctus, ac superior æternus Pater; opus *Perandæ* elegantissimum fuit.

Postea invenies peregrini operis S. quendam Cardinalem, cui superstat tabella S. *Helenæ*, e *Palma*.

Deinde ſequitur S. quidam Epiſcopus ante *Mariam* Puerum Ieſum habentem. e *Leandro Baſſano*. ſuper adeſt S. *Paulus*, e *Peranda*.

Sequitur *Chriſtus* a *Joanne* baptizatus, opere *Titiani Junioris*, vulgo *Titianelli*. ſuprà cujuſdam ſanctæ effigies, ex *Peranda*.

Poſtea S. *Cajetanus Thienenſis* flexis genibus ante *Chriſtum* crucifixum, e Palma. ſupra verò Angelus habens paſſionis myſteria, e ſchola prædicti *Perandæ*.

Ornat Majus Altare ex optimis marmoribus auguſtum Tabernaculum. Poſt Majus Altare habes B. *Joannem Maurocenum Venetum* genibus flexis: opere *Palmæ*. & ſuperius Infantem priori reſpondentem, & paſſionis myſteria ſimiliter habentem.

Habes poſtea S. *Agneten* ante *Chriſtum*, ubi aliquot Angeli, ex *Odoardo Fialeti*. ſuper hanc *Salvatoris* effigiem, e *Bernardino Prudente*.

Videtur deinde S. *Franciſcus* in ecſtaſi Paradiſi harmoniæ ſpecimina audiens, e *Foraboſchio*. ſuperſtat S. *Petrus* a *Peranda*.

Poſtea adeſt B. *Johanna*, & ibidem *Chriſtus*, ac Angelus in aëre; e *Palma*. ſuperior verò a prædicto *Peranda*, habetur S. *Catharinæ Senenſis* effigies.

Familiæ *Corneliæ* ſacellum tabulam, habet e *Palma* elegantiſſimam, in qua Puer *Ieſus* inter Angelos videtur in nubibus; infrà verò S. *Joannes*, S. *Nicolaus*, S. *Franciſcus*, S. *Clara*, ac S. *Theodorus*.

Ubi hoc præterieris Altare, videbis S. *Luciæ* tabulam, a *Peranda*, ſupra quam peregrino more delineata videtur S. *Caroli* effigies.

S. *Catharina Senenſis*, quæ ſequitur, eſt e *Prudente*, & ſupra effigies quædam e *Palma*.

Sacellum *Superantiæ* Domus habet tres Magos Reges, inſigni *Perandæ* opere.

E lateribus Reges *David*, ac *Salomon* ſunt; ſupra *Davidem* leges:

REGES THARSIS, ET INSVLÆ MVNERA OFFERENT, ET SABA DONA ADDVCENT. PS. LXXI.

Super Salomonem vero:

EGREDIMINI, ET VIDETE FILIÆ SION REGEM SALOMONEM IN DIADEMATE. CANT. CAP. III.

E lateribus duæ *Bonifacii* Tabulæ, una decollationem S. *Joannis Baptiſtæ*, altera verò *Saltatricem* ejuſdem Caput in diſco afferentem habet.

In *Piſano* ſacello major Tabula, ac duæ item minores ſunt, a *Procaccino Mediolanenſi*. Major habet S. *Carolum*, ubi Angeli mitram, ac pileum tenent; minores vero tabulæ duæ ejuſdem ſancti miracula continent.

Sacellum B. *Andreæ* tabulam habet, in qua ipſe ſanctus in ecſta-

ſi

ſi in Cœlo paratam menſam aſſiſtentibus Angelis videt, aliæque figuræ; operę eleganti *Perandæ*. a lateribus duæ habentes ejuſdem ſancti miracula, tabulæ ſunt, a *Varotari*.

Sacellum ſequitur tabula, in qua videtur præfatus S. *Andreas* obſeſſum Dæmone liberans, e Palma; ſicut & altera ſuperſtans, in qua S. *Stephanus*.

Sequitur S. *Magnus*, ac mirabilis architecti *Foraboſchii* delineatio; ſupra adeſt S. *Ludovicus Galliæ* Rex, ex *Aloyſio* de *Friſo*.

Deinde S. *Hieronymus*, ad quem adſtat Leo quam elegantiſſime expreſſus, a *Joanne Lis*. ſuperior Infans myſteria geſtans paſſionis; e ſchola *Perandæ*.

Super portam habes S. *Sebaſtianum*, quem mulieres ſolvunt vinculis. opus inchoatum a *Joanne Bapt. Ferrarienſi*, quod perfecit *Varotari*.

Hic jacet, ac colitur S. *Marciliani* Mart. Corpus. In Cornu Euangelii adeſt depoſitum Illuſtriſ. ac plurimùm Reverendi Dom. *Franciſci Mauroceni*, qui fuit *Venetiarum* Patriarcha, optimis ex marmoribus, ubi ſua naturalis effigies marmorea, naturalis magnitudinis; opus excellens labore ac impenſis fuit.

REGIO S. PAULI.

TEMPLUM S. PAULI;

Parochia Presbyterorum.

Antiquum hoc ædificium anno 837. *Petrus Tradonicus* Dux, ac *Joannes* filius erigi curarunt.

Fuit poſtea magna ex parte elegantiori, ac recentiori forma reædificatum cura *Antonii Gatti* ejuſdem Plebani, cujus adeſt ex marmore effigies.

Novem habet Altaria, quibus marmoribûs excellit Majus.

Hic jacet *Joannes Priolus* S. *Marci* Procurator; hoc Carminibus oſtenditur:

HVNC AD BELLA TRAHI VENETVM FREMICANTIA CORDA,
PARQVE TIMORE VALENS. PATRIÆ DEFENDIT HONORES,
GRANDIBVS EXTOLLI, QVI LAVDIBVS ÆQVARE TERRÆ;
DENIQVE PROMERVIT SOBOLI DEDIT, ATQVE NITOREM.

Super ſedilia ſcholæ S. *Pauli* adeſt ejuſdem ſancti baptiſmus, a *Paulo Piazza*, qui tandem Capucinis ſe adſcripſit.

Ejuſdem ſcholæ Altare habet S. *Paulum*, ex eodem *Piazza*.

Sequitur *Mariæ* Nativitas figuris abundans; ex *Aloysio* de *Friso*; ficut & sequens Altare, ubi S. *Anna*, S. *Joachim*, & aliquot Angeli.

Ad dexteram majoris adest Altare, cujus tabula habet S. *Liberalem*, S. *Bonaventuram*, cum socio; ac aliquot Angelos in aëre; ex *Francisco Ruschi*. In eodem altari colitur virgo *Lauretana*, ubi etiam ejusdem Lauretanæ domus translationem appingi curavit *Joseph Entius*.

Cathedram versus habetur *Mariæ* cum *Joseph* desponsatio, ex *Aloysio* de *Friso*.

Ejusdem sunt Auctoris duæ prope dictam Cathedram tabulæ, quarum una *Mariam* Virginem, Puerum *Iesum*, ac S. *Joseph*, altera Magorum adorationem habet.

Majus altare habet S. *Pauli* conversionem; & a lateribus quatuor tabulas, quarum prima *Christum Petro* claves Apostolis præsentibus tradentem; secunda S. *Antonium* Abbatem a Dæmonibus vexatum, ad quem *Christus* adsistit. tertia S. *Petrum* claves tenentem, S. Marcum, cæterosque Apostolos. quarta Angelos S. *Antonium* deferentes in cœlum, continet: suntque *Palmæ*.

In sacello Sanctissimi Sacram. sunt quatuor picturæ, id est, *Christi Calvariæ* montem adscendentis; *Christi* mortui, cui adsunt B. Virgo, ac S. *Joannes*; ejusdem in Horto orantis; ac tandem pedes discipulorum lavantis. a Salviati.

Super Portam, quæ non procul distat a dicto Altari, adest *Christus* in Cruce pendens; ex *Andrea Vicentino*.

Tabula Assumptionis *Mariæ*, est a *Tintoreto*; sicut & super sedilia societatis Sanctissimi Sacramenti *Christi* cœna cum Apostolis, ejusdem Auctoris omnibus perfectum numeris opus fuit.

Ostiolorum, & organorum ornamenta sunt ab *Aloysio* de *Friso*.

S. APOLLINARIS;

Parochia Presbyterorum.

Hoc quod *Alexander Sevolus* erigendum curavit ædificium anno 1034. octo habet Altaria.

Picturæ, quæ videntur ad sinistram post ingressum majoris portæ, omnes sunt ab *Aloysio* de *Friso*, duabus exceptis Altarium tabulis, quarum prima habet *Constantini* pugnam cum *Maxentio*, secunda verò S. *Helenam Judam* Hebræum interrogantem de loco, ubi abscondita fuerat *Christi* Crux.

Super Cathedram adest tabula complures continens Angelos, quam sequitur alia continens consecrationem Episcopi S. *Gottardi*, plurimis assistentibus Episcopis.

In

In Prospectu majoris Altaris ad dexteram adest *Christus* mortuus in monumento, ubi & *Maria* Mater Iesu, & cæteræ. Ad hujus sinistram adest desponsatio Virginis cum S. *Joseph*; eodem Auctore.

In Sacello ad dexteram majoris altaris prope Sacrarium, adest tabula, in qua æternus Pater, aliquot Angeli, S. *Joannes* Evangelista, ac S. *Carolus*; opere *Palmæ*.

Majus Altare habet *Christi* cum Apostolis Convivium, S. *Apollinarem*, atque S. *Laurentium Justinianum*; e *Matthæo Ingoli*.

A lateribus sunt duo fidei symbola, ex *Henrico Phalange*.

In Sacello verò ad sinistram tabula, in qua *Christus* mortuus in Matris brachiis, S. *Joannes*, & aliquot Angeli; est *Palmæ*.

Sequitur Magorum adoratio; ex *Aloysio* de *Friso*; sequitur quinque Coronatorum martyrium, a *Julio Moro*.

Altare Familiæ *Taglia Pietra*, in quo quinque Coronati, est opere *Schlavonii* depictum.

Tabula Assumptionis *Mariæ* Virginis, ubi *Apostoli* & Angeli vitæ præ se ferentes speciem, est opere *Varotari*.

Organorum ostiola extrinsecus habent pluviam mannæ in deserto; intrinsecus vero S. *Apollinarem*, ac S. *Laurentium*; *Aloysii* de *Friso*.

Super fenestram est tabula quinque Coronatorum, Statuariorum seu Lapicidarum officio, a *Francisco Rosa*.

Hic asservantur Corpus *Jonæ* Prophetæ aliæque insignes reliquiæ.

TEMPLUM S. SYLVESTRI;
Parochia Presbyterorum.

Templum hoc *Andrearda* familia anno 1226. extincta curavit ædificandum.

Consecravit *Alexander* Papa III. ut inscriptio docet:

AD HONOREM B. MARIÆ, PATRIARCHARVM, ET OMNIVM SANCTORVM CONSECRATA FVIT ECCLESIA ISTA PER DOMINVM ALEXANDRVM PAPAM III. DIE PRIMO MENSIS NOVEMBRIS IN FESTO OMNIVM SANCTORVM MCLXXVII.

Postremo restauratum, ac ad pulchriorem formam redactum fuit; in eo octo continentur Altaria.

Ad sinistram post ingressum majoris portæ erectum est elegantissimum electorum marmorum Altare S. *Josepho* dicatum, cujus tabula est *Caroli* de *Lot*. Ibidem videtur Virginis assumptio, a *Pilotti*.

Adest & S. *Thomæ* tabula, in qua S. Episcopus inter Angelos variis instrumentis modulantes sedet, ubi & S. *Joannes* Baptista, & S. *Franciscus*. opere *Sancta-Crucii* depicta.

Sequitur mirabilis tabula trium Regum visitationis, ex incomparabili *Paulo Veronensi*. Dein-

Deinde alia invenitur, in qua Christus in horto orat, a *Tintoreto*.

Majoris Altaris tabula est opere *Laurenzetti*, in ea videntur Crux, Beata Virgo, ac æternus Pater in aëre, suprà; infra vero S. *Sylvester* ab Angelis in Paradisum delatus.

Sequitur *Christus* baptizatus a *Joanne*, hoc opus celeberrimum *Tintoreti* fuit.

S. Crucis Altare tabulam habet, in qua S. *Helena*, S. *Sylvester*, ac *Constantinus* Imperator, opere *Damiani Mazza Patavini*.

Non longe ab hac est S. Crucis miraculum, mortuus scilicet resuscitatus illius contactu est, ex *Antonio Flandrico*; item Constantinus Crucem deferens, a *Ponzonio*. & tandem *Christus* in medio Latronum Cruci affixus in Calvariæ monte.

Super majorem januam videtur S. *Sylvester Constantinum* Imperatorem baptizans, a *Piloti*.

Ibidem est Apostolorum cœna, a *Palma* seniori.

Organorum ostiola sunt, a schola *Titiani*.

Tabula, in qua Christi nativitas est, opere *Lazari Sebastiani*. *Mariæ* vero desponsatio, quæ sequitur, est auctore *Camillo Bellini*.

Nove accessit Virginis fuga in Ægyptum ex *Lazarino*, sicut & alia tabella ad dexteram majoris Altaris a *Cæleste*.

Brevi habebitur tabula, in qua *Christi* Circumcisio ab *Antonio Bellucio*.

Lacunar depinxit Dominus *Derigni*, ubi videtur S. *Sylvester* in Paradisum delatus, aliaque opera omni laude digna.

Hic asservatur spina Coronæ D. N. *Iesu Christi*; aliquid lactis B. Virginis, item aliæ reliquiæ.

S. JOANNES ELEEMOSYNARIUS, S. *JOANNES in RIPA ALTA* vulgo dictus; *Parochia Presbyterorum.*

Opus erectum cura *Trevisanæ* familiæ primum; postea vero renovatum ad formam præscriptam ab *Antonio Scarpognini*, quinque cum Altaribus.

Curæ subjacet Sereniss. Principis, qui Plebanum, ac cæteros Titulatos eligit.

Turris erecta fuit anno Domini 1398.

Templum hoc anno 1513. igne consumptum reædificari curavit *Andreas Gritti Venet.* Dux, de quo duabus in columnis sic legitur:

TEMPLVM

TEMPLVM HOC; QVOD ANNO A CHRISTI NATALI TERTIO DECIMO SVPRA MILLESIMVM QVINGENTESIMVM, CVM TOTA INSVLA RIVIALTINA IGNE CONFLAGRATVM, CORRVERAT, ANDREAS GRITTI PRINCEPS SERENISSIMVS, ET PATRONVS, NICOLAI MARTINI PLEBANI DILIGENTIA RESTITVIT.
MOX VERO ILLVD SVOS FINES IN TANTA INCENDII VASTITATE TVRBATOS, ET AD MATTHÆI TEMPLO OCCVPATOS, NICOLAI DE PONTE PRINCIPIS, ET PATRONI SERENISSIMI SAPIENTIA, POST TRIGINTA, ET OCTO ANNOS, QVIBVS DISCEPTATVM FVIT, LEGITIME RECVPERAVIT.

Eſt celeberrimis picturis dives; quarum prima occurrit poſt ingreſſum ad ſiniſtram viſitationis trium Magorum, *Ridulphi* auctore.

Supra habes æternum Patrem, ac S. Spiritum adjuvantes Ducem utrumque *Grimani;* ubi & aliæ effigies; opera Dominici *Tintoreti.*

Sequitur Tabula, in qua B. Virgo, *Chriſtus*, ac S. *Joannes* in aëre; infra vero S. *Paulus*, S. *Petrus*, ac S. *Marcus*, opere celebri *Damiani.*

Super portam novam, Ripam altam verſus videtur hiſtoria flagelli ſerpentum, a *Joſepho Scholari Vicentino*; ſupra in dimidio circulo S. Evangeliſta, ac quidam Propheta, ab eodem *Scholari.*

Sequitur *Conſtantinus* Crucem deferens, opere *Palmæ.*

Majus Altare tabulam habet a *Titiano*, ubi S. *Joannes* Eleemoſynarius Epiſcopus in pauperes Eleemoſynas erogans. A latere dextro adeſt pictura ex *Allienſe*, quæ *Chriſtum* habet Apoſtolorum pedes lavantem, & ſupra adeſt dimidius circulus, in quo *Chriſtus* orans in horto, opere *Leonardi Coronæ.*

Ab altero latere *Chriſti* Paſſio, ſupra quam alio in dimidio circulo *Chriſti* reſurrectio; eodem auctore.

Sacellum ad ſiniſtrum latus tabulam habet e *Pordenone*, in qua eſt S. *Catharina*, S. *Sebaſtianus*, S. *Rochius*; quod Altare ad Tabellarios pertinet.

A lateribus duæ picturæ adumbratæ, quarum una S. *Petrum*, S. *Marcum* altera habet, a *Palma*; ſupra adeſt dimidius circulus, in quo videntur Angeli S. *Catharinæ* vulnera poſt martyrium medentes: e *Tintoreto.*

Poſtea ſequitur ejuſdem S. *Catharinæ* martyrium, a *Palma;* & ſupra in dimidio circulo S. *Rochius* peſte infectos curat. opus *Coronæ* fuit.

Super portam magna videtur tabula mannæ pluviam in Deſerto continens, ab eodem *Corona.* ſuper hanc item dimidius circulus, in quo Virginis Annunciatio, ab eodem.

Poſtea habetur tabula, in qua S. *Nicolaus*, S. *Joannes Baptiſta*, ac S. *Andreas*, auctoris incerti.

Sequuntur aliæ duæ, auctore eodem *Corona.* in una apparatus ad *Chriſtum* crucifigendum, in altera adeſt S. *Nicolaus*, cui Pontifex Epiſcopatum confert.

Organorum oſtiola depinxit *Marcus Titianus*, quæ intrinſecus S. *Marcum* ac S. *Joannem* Eleemoſynarium habent, extrinſecus vero Plebanus Ducem Grimanum aqua aſpergit, quod viſitatio-

nem Feria IV. Majoris hebdomadæ a Serenifs. Duce fieri solitam repræsentat; ibidem videtur Clericorum multitudo.

Organorum podium bifariam est partitum; prima pars continet *Davidem Goliathi* capite ovantem; secunda æternum Patrem inter Angelorum Choros. a *Maffæo Verona.*

Fornix, qui habet quatuor Euangelistas, ac quatuor Doctores, est labore *Pordenonis.*

S. JACOBUS in *RIVO ALTO;*

Templum Presbyterorum.

Primum Templum fuisse Urbis *Venetæ* primoque erectum, initio libri diximus; & multoties restauratum fuisse colligimus ex sequentibus inscriptionibus; quinque habet Altaria.

Primò sub porticu sic legitur:

CORRVPTAM TEMPLI EXTERIOREM PARTEM NATALIS REGA PLEBANVS, ET PRONOT. APOSTOLICVS, INTERIORIS ETIAM RESARCITOR, IN HANC AVGVSTIOREM FORMAM EXORNANDAM NON PARVM CVRAVIT.

ANNI A IACTIS TEMPLI, ET VRBIS FVNDAMENTIS, CENTESIMO DECIMO SVPRA MILLESIMO. IX. KAL. APRIL. ANNO VERO CHRISTIANÆ SALVTIS. MDXXXI. VIII. KAL. APRIL. VRBIS, ET TEMPLI DIE NATALITIO.

De alia item restauratione legitur a parte inferiori super majorem januam:

HANC D. IACOBO APOSTOLO A PRIMIS VRBIS FVNDAMENTIS DICATAM, IAM VETVSTATE RVENTEM, EX MAIORVM RELIGIONE SENAT. CONSVLT. RESTAVRANDAM PRISCA EIVS FORMA SERVATA, OPVS INCEPTVM BERNARDVS THEVPVLO, IO: DONATO, M. ANTONIVS LONGO, IO: IACOBVS ZANE SALIS PRÆF. PERFICIENDVM C. ANNO SALVTIS MDCI, AB. VRBE, ET ÆDE CONDITIS MCLXXX. MARINI GRIMANI DVCATVS VII.

Super aliam vero portam sic:

D. O. M.

VETVSTISSIMAM RIVOALTI D. IACOBO APOSTOLO A PRIMIS VRBIS CONDITORIBVS ÆDEM VOTO ERECTAM, ATQVE DIE V. MAIORIS HEBDOMADÆ PERPETVÆ PLENARIÆ INDVLGENTIÆ MVNERE AB ALEXANDRO III. VENETIIS LATITANTE CONDECORATAM POSTQVAM SVMMO PONTIFICI A PATRIBVS HONORIFICE EXCEPTO FRIDERICVS AHENOBARBVS CÆSAR, QVI EVM TERRA, MARIQVE ARMIS INSECTABATVR, FILIO EIVS OTHONE A SEBASTIANO ZIANI DVCE NAVALI VICTORIA SVPERATO, PACE FIRMATA, SE SVBIECIT: ET MIRACVLO PRÆTEREA MAXIME MEMORABILEM, QVOD HÆC VNA IGNEM, QVI NOCTV IV. ID. IAN MDXIII. RIVOALTINAM INSVLAM TEMPORIS FERE MOMENTO CONSVMPSIT, EVASERIT, VETVSTATE PENE ATTRITAM, VIRI CLARISSIMI PETRVS DE PONTE, IACOBVS MAVROCENVS, BENEDICTVS ERICIVS, ET FRANCISCVS MARIPETRVS SALIS PRÆFECTI IN ELEGANTIOREM HANC FORMAM S. C. SVMMA CVM DIGNITATE, ET VRBIS SPLENDORE RESTITVERVNT. ANNO AB INCARNATIONE DOMINI MDC. AB VRBE VERO CONDITA MDLXXIX. MARINI GRIMANI DVCIS VENET. ETC. ANNO VI. HIERONYMO AB AQVA ANTISTITI, ET D. MARCI CANONICO PROCVRANTE.

In columna majoris Sacelli legitur hæc memoria de ejus ædificatione, consecratione, ac restauratione:

FVNDAMENTA HVIVS TEMPLI D. IACOBO APOST. EX VOTO ERECTI IACTA FVERE CHRISTIANÆ SALVTIS ANNO CCCCXXI. DIE XXV. MARTII. ZOSIMO ROMANO PONTIF. HONORIO IMPERANTE. DEDICATIO CELEBRATA SEQVENTE ANNO EODEM DIE PER QVATVOR EPISCOPOS, SEVERINVM PATAVINVM, HILARIVM ALTINATEM, IVCVNDVM TARVISINVM, ET EPODIVM OPITERGINVM, CVRA VERO FELICI SACERDOTI PRIMVM DELEGATA, HÆC VETVSTATE FERE ABOLITA COMPERTA SVNT, INDVSTRIA NATALIS REGIA CANONICI

NICI CENETENSIS, QVI ELECTVS PLEBANVS, ET DICTO TEMPLO IN SPLENDIDIOREM ECCLESIAM INSTAVRATO, VT ÆDIFICATIONIS, CONSECRATIONIS, INSTAVRATIONIS; ET ELECTIONIS MONVMENTVM POSTERITATI RELINQVERET, HÆC IN MARMORE NOTANDA CVRAVIT. QVÆ OMNIA, ET TEMPORIS, ET LOCI INIVRIA CORROSA, AC PENE CONSVMPTA, HIERONYMVS AB AQVA DE MVRIANO CANONICVS D. MARCI, ATQVE HVIVS ECCLESIÆ PLEBANVS, HOC MARMORE RESTAVRARI IVSSIT. ANNO DOMINI MDC. DIE XXV. MARTII.

Habetur etiam memoria Indulgentiarum plenarum, ob quas feria V. Cœnæ Domini tota fere Civitas eo concurrit.

NE VICISSITVDO TEMPORVM INDVLGENTIAM PERPETVO PLENARIAM AB ALEXANDRO III. PONT. MAX. HVIC ÆDI MCLXXVII. CONATAM OBLITERARET, NATALIS REGIA PLEBANVS, ET PROTONOTARIVS APOSTOLICVS P. C.

Majoris Sacelli fornix aureis ornamentis, ac picturis elegans est. ejuſdem Altare electis albisque marmoribus structum statuam habet S. *Jacobi* parilem, quam ſculpſit *Alexander Victoria*.

Adest altare Aurifabrorum S. *Antonio* Abb. ſacrum; idem opere celeberrimum est non ſolum ob quatuor statuas ſerpentini marmoris ſeu ophitæ, verum & ob aliorum marmorum elegantiam, ac ejuſdem S. imaginem æream parilem, quam excellenter fudit *Hieronymus Campagna Veronenſis*. Cujus ſunt etiam reliquæ figuræ ornamento altaris poſitæ.

Prima ſinistra post Portam majorem pictura est ab *Aloyſio de Friſo*. in ea videtur S. Joannes Eleemoſynarius eleemoſynas pauperibus distribuens.

Sequitur S. *Antonius* Abbas a Dæmonibus tentatus; opere *Dominici Tintoreti*.

Adest prope ſacrarium tabula, in qua Virginis aſſumptio, cernentibus Apostolis.

In Altari ad ſinistram majoris adest *Christus* mortuus, quem Angeli ſustinent. a *Palma*.

Sequitur Annunciatio Virginis; operis elegantis *Marci Titiani* est.

Sequuntur eodem auctore aliæ tres picturæ, harum prima habet Virginis deſponſationem cum S. *Joſeph*. ſecunda præſentiam *Mariæ* in Templo. tertia ejuſdem Nativitatem.

Super laterales portas duos habes dimidios circulos, in uno videtur *Alexander* Papa III. collum calcans *Friderici Barbaroſſæ*. In altero idem Pontifex Plebano Indulgentias Feria V. cœnæ Domini pro Templo concedens; ſunt ambo *Petro Malumbra* auctore. Adest & Christi Nativitas, a *Joanne* de *Roſſi*.

TEMPLUM S. MATTHÆI APOSTOLI;

Parochia Presbyterorum.

Templum antiquæ structuræ ſpeciem, quamquam anno 1439. restauratum adhuc retinet.

Laniorum societas jus habet eligendi Templi Plebanum, vi diplomatis ab *Eugenio IV.* concessi.

Quinque habet Altaria, quorum Majus tabulam habet, a Schola *Sanctacrucii*, in qua *Christus* inter Apostolos videtur.

In Navi Templi a dextro latere sunt quamplures *Christi* vitam continentes picturæ. Una habet ejusdem *Magdalenæ* factam apparitionem; cœnam Apostolorum, Pedum ablutionem, &c. suntque omnes ab *Aloysio* de *Friso*.

Hic invenitur parva Crux ligni S. Crucis, Os S. *Matthæi* Apostoli, aliud S. *Christophori*; Os & mitra S. *Gothardi*, unà cum aliis plurimis insignibusque reliquiis.

S. UBALDUS;

Parochia Presbyterorum.

Ædificii hujus amplitudo, ac ornatus auctores recognoscunt Familiam *Justam*, ac *Thronam*; vel ut aliis videtur, *Bertam*, quæ anno 1261. defecit.

Quatuor habet Altaria; Primum sinistrum post ingressum habet in tabula *Christum*, inter *Petrum*, *Paulum*, *Joannem*, & *Hieronymum*, quos depinxit *Rochius Marconus*.

Super Portam adest Virginis Annunciatio, ex *Carolo Cagliari*.

Sequuntur & duæ aliæ picturæ; *Mariæ* scilicet visitatio ad *Elisabeth*, & Magorum adoratio, ab eodem *Cagliari*.

Organorum ostiola, quæ S. *Agathæ* martyrium repræsentant, a *Paulo Piazza*.

Hic inter alias sanctorum reliquias brachium S. *Agathæ* habetur.

TEMPLUM S. AUGUSTINI;

Parochia Presbyterorum.

Petrus Martinus Olivolensis Episcopus Templum anno 1001. erigendum curavit, ac idem *Olivolensi* Episcopo subjectum perpetuo fore testamento disposuit; tunc enim *Olivolensis* Episcopus *Veneto* Patriarchatu gaudebat.

Extra Templum & prope muros adest columnæ pars, cui hæc verba videntur insculpta:

DE BAGIAMONTE TIEPOLO FV' QVESTO TERRENO,
E MO' E' POSTO IN COMMVN, ACCIO' CHE SIA
A CIASCHEDVN SPAVENTO PER SEMPRE, E SEMPRE MAI.
DEL MILLE TRECENTO, E DIESE
A MEZO IL MESE DELLE CERIESE.
BAGIAMONTE PASSO' IL PONTE,
E PER ESSO FO FATTO IL CONSEGIO DI DIESE.

Tem-

Templum totum ſicut & Plebani domus incendio deflagrarunt anno 1634. quæ diligentia *Nicolai Formentini* tunc Plebani renovata fuerunt ad normam *Franciſci Contini*, ut hæc verba teſtantur:

VORACIBVS REPENTE FLAMMIS ABSVMPTVM, CHARITATIS FLAMMA ILLICO REPARATVM, NICOLAO FORMENTINO ANTISTITE. ANNO SALVTIS MDCLIX.

Inter quinque, quæ habet Altaria, eminet Majus idea, figuris, aliiſque marmoreis ornamentis. Tabulam, quæ B. Virg. cum Puero, S. *Auguſtinum*, ac S. *Monicam* habet, depinxit *Bernardinus Prudenti.*

Hoc non multum inferius eſt ſiniſtrum, cujus tabula opere eſt Equitis *Liberi*, in qua *hriſtus* cruci affixus, S. Franciſcus, aliique ſancti. in cujus latere habetur:

D. O. M.
IACOBVS LEGIVS, TVM EX LEGATO LVCRETIÆ CONTARENÆ MICHAELIS LEGII VXORIS, TVM PROPRIIS EXPENSIS, ANNVENTE NICOLAO FORMENTINO PLEBANO, ILLVSTRISS. ORDINARII AVTHORITATE SVFFVLTO, ALTARE A FVNDAMENTIS EREXIT. ANNO DOMINI. MDCXLVI.

Pictura parvi Altaris extra Templum erecti, quæ B. Virginem, cum Puero, S. *Auguſtinum*, alioſque ſanctos repræſentat, eſt a *Petro Mera.*

Hic requieſcit S. *Marci* Martyris Corpus.

TEMPLUM S. STEPHANI CONFESSORIS;
Parochia Presbyterorum.

Templum *Petro Ziano* Duce *Georgius Zancani Cretenſis* anno 1295. ædificari curavit. Altaria hic ſunt ſeptem.

Spatia inter Arcus tres habent tabulas, quarum prima Mannæ pluviam. ſecunda Virginis nativitatem. tertia ejuſdem deſponſationem S. *Joſepho* continet, manu *Piloti.*

Tabula quæ *Mariæ* Aſcenſionem habet, eſt opere pereleganti *Tintoreti*; ſuper hanc vides S. Trinitatem, S. *Joannem*, S. *Stephanum* Confeſſorem, ac Angelorum Chorum a *Matthæo Ingoli.*

Sequitur *Chriſti* Altare, cujus Lacunar Sanctiſſimam Trinitatem habet ex *Jacobo Petrelli.*

De Templi ædificatione ſic legitur:

ECCLESIAM HANC D. STEFANO DICATAM GEORGIVS ZANCANIVS PATRITIVS CRETENSIS, NOBILISQVE VENETVS, PETRO ZIANO DVCE EREXIT A FVNDAMENTIS. MCCXCV.

S. JOANNES EVANGELISTA;
Templum Presbyterorum.

Prioratus nomine Templum inſignitum fuit, fundationis anno 790. a *Badoaria* familia, cujus juriſdictioni adhuc ſubjacet. Quinque habet Altaria.

Ibidem erectum fuit *Andreæ Badoarii* Depositum, super quod ejus statua, quam marmoream sculpsit *Danensis Catanæus Carrariensis.* in quo sic leges:

ECCE IOANNIS ANDREÆ BADVARII HVIVS LOCI PRIORIS PERMIRABILITER DVCTA EFFIGIES, MAGNI INDEX ANIMI, ET MARITIMÆ DISCIPLINÆ SIMVLACRVM. QVI CVM HONORES OMNES ESSET CONSECVTVS, PIETATEM IN PAVPERES VNAM COLVIT; SENEXQVE TRIREMEM ILLAM NOBILEM ADINVENIT PVGNÆ NAVALIS PROPVGNACVLVM, ET TESTIMONIVM. VIXIT AN. LXXXII. OBIIT. MDLXVI.

A parte interiori ad sinistram jacet *Angelus Badoarius* in marmoreo Sepulcro, cui sic inscriptum est:

ANGELI BADVARII PRIORIS, SENATORIS OPTIMI, QVI PRIVATIS REBVS GERENDIS, PVBLICIS ADMINISTRANDIS, HOSPITALE PAVPERVM REGENDO, SEDVLAM ANIMI VIRTVTEM, SVMMAM INGENII PROBITATEM, CHARITATEMQVE PRÆSTITIT SINGVLAREM. ALBERTVS, ET PETRVS FILII, CHAROS PARENTIS CINERES, PIETATE DEBITA PROSECVTI, HIC OSSA QVIESCENDA CVRARVNT. VIXIT AN. LXXVII. VI. OBIIT MDLXXI.

Majoris Altaris tabula fuit celeberrimum opus Equitis *Liberi*, in ipsa videtur Spiritus Sanctus, æternus Pater, B. Virgo, ac Angelorum multitudo, infra verò S. *Joannes* Euangelista prope Castellum, qui pennam manu habens cœlum adspicit.

Altaris ad Majoris sinistram tabula habet Beatam Virginem a duobus Angelis coronatam, ubi sunt & duo Angeli citharas pulsantes ex *Andrea Vicentino.*

Ab hujus Altaris latere stat S. Jacobus librum evolvens, ab *Aliense.*

Organorum ostiola, quæ extrà Virginis Annunciationem, interius vero S. *Joannem* Baptistam habent, *Petrus Vecchia* depinxit.

In Sacrario habetur tabula, in qua *Christus* Cruci affixus, B. Virgo, & S. *Joannes*, e *Monte Medio.*

SCHOLA S. JOANNIS EVANG.

Quæ est una sex Majorum.

Ad Scholæ Charitatis imitationem hæc erecta primitus fuit ut Templum S. *Apollinaris*, anno 1261.

Obtento postmodum solo a Familia *Badoaria* anno 1307. hoc in loco cœpit ædificari Duce *Andrea Dandolo*; ab anno vero 1348. usque ad 1405. ad magnificam, qua nunc conspicitur, formam redacta est.

Hujus scholæ majus Conclave 64. longitudinis habet pedes, latitudinis vero 24. Domibus, prædiis, ac annuis reditibus est dives, quæ piis operibus impenduntur.

Celebrem pariter ac venerabilem reddidit parva Crux S. S. Crucis ligni, miraculis clara, quam huic sacrario dono dedit *Philippus Masserus* Eques ac Cancellarius Regni *Hierosolymitani* anno

1369.

1369. cui ſimiliter *Petrus Thomaſius Byzantinus* Patriarcha dono dederat.

Dum gradus adſcendes, videbis in dimidio circulo tres effigies, a *Tintoreto.*

Ingreſſo ſuperius conclave ſuper portas, quæ ad aliud ducunt conclave, ubi lignum S. Crucis aſſervatur, adeſt S. *Joannis* Euangeliſtæ Martyrium; opere excellenti *Perandæ.*

Sequitur Cathedram verſus Chriſti transfiguratio aſſiſtentibus Prophetis, ac Apoſtolis; ubi & plures effigies; opere *Tintoreti.*

Poſtea ejuſdem S. Joannis miraculum, ac aliæ effigies, ejusdem *Tintoreti* manu.

Habentur poſtea aliæ duæ majores tabulæ varia S. *Joannis* geſta repræſentantes, eodem auctore.

Ad Caput Altaris adeſt Virginis Annunciatio, ac duæ aliæ picturæ, itidem *Tintoreti.*

Ejuſdem auctoris ſequuntur aliæ quinque ad ſiniſtram, una *Chriſti* cruci affixi, altera S. *Joannis* Evang. miraculorum.

Ante Conclave, in quo lignum S. Crucis aſſervatur, videtur in grandi tabula optimis ſtructuris referta donatio ligni S. Crucis a *Philippo Maſſeri*, huic ſcholæ facta. ex *Lazaro Sebaſtiani.*

In alia ſequenti habetur miraculum ejuſdem S. Crucis, cum ſcilicet in ſolennitate S. *Laurentii* in aquam cecidit, nec alius potuit quàm Scholæ Prior præhendere. eſtque opere *Gentilis Bellini.*

Sequitur aliud cum prope S. *Leonem* Crucem deferens ultra progredi non potuit, donec plebanus eam devote in Templum aſportavit. opus *Manſueti* fuit.

In proſpectu altaris ad ſiniſtram optimæ ſunt ſtructuræ, ubi hujus ſcholæ fratres videntur eleemoſynas erogare in pauperes. a *Benedicto Diana.*

Prope feneſtras videtur *Gradenſis* Patriarcha in ſcalæ ſummitate, Dæmone obſeſſum liberans, ubi fratrum adſiſtit multitudo; opere *Carpacii.*

Sequitur frater hujus Scholæ febri liberatus, ex *Gentile Bellino.*

Deinde videtur *Antonius Riccius* Eques in Archipelago e naufragio eductus; a *Lazaro Sebaſtiano.*

In Conclavi e regione Altaris videtur Platea Divi *Marci*, ubi quidam *Jacobus Salis* votum vovens Sanctæ Cruci, filio Caput graviter vulnerato ſanitatem obtinuit. opus celebre *Gentilis Bellini* fuit.

Scholæ hoſpitium ingreſſus, in parietibus vides quatuor hiſtorias a *Palma* eleganter depictas, ſicut & aliquot figuras; Prima hiſtoria continet viſionem S. *Joannis* Euangeliſtæ, Angelum ſcilicet

popu-

populos percutientem, ubi ſunt aliquot nuda corpora omnis perfectionis, adeſt & ipſe Sanctus viſionem deſcribens. ſecunda habet mortis triumphum; quæ equo inſidens albo falcem manu ſtringit; hanc ſequuntur & alii tres equites cum arcu, gladio, ac ſtatera; capita autem ſunt ornata coronis, & triumphum circumferunt ipſi; adeſt pariter & Sanctus ſcribens. tertia habet B. Virginem ſtellis coronatam & orbi Lunari ſuperſtantem, item Angelum Hydraminterficientem; ſupra vero æternus Pater eſt, ac Angelus.

Quarta habet ſignatos ab Angelo, alioſque in aëre, ubi & quam plurima *Chriſti* paſſionis ſymbola, ac multæ effigies.

Lacunar eſt *Titiani* opere depictum, in cujus medio videtur S. *Joannes* Euangeliſta; in quatuor vero angulis quatuor Euangeliſtarum ſymbola.

In quatuor hujus Xenodochii portis, quatuor Euangeliſtas *Salviati* depinxit.

S. MARIA GLORIOSA,

vulgo *FERRARII* dicta;

Regulares Franciſcani, Conventuales dicti.

Templum hoc non immerito inter urbis celeberrima adſcriptum, olim Monachorum fuit Abbatia.

Duce vero *Henrico Dandolo* S. *Franciſcus Venetias* appulſus, id unà cum ſolo circuitus obtinuit a Senatu; ubi amplum hoc ædificium multorum nobilium pietas fundavit. præcipue vero *Gradenicæ*, & *Juſtinianæ* familiarum, ac *Pauli Sabellii Romani* tunc *Venetorum* armorum Imperatoris.

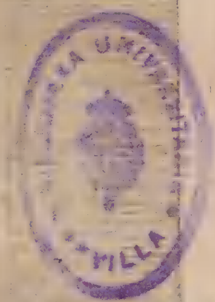
Turris ædificium incepit quidam ex Domo *Viara*, qui inter loci religioſos adnumeratus obiit; perfecit vero gens nationis *Mediolanenſis*, ac oppidi *Manſæ*.

Templum memoriis, ac ſculpturis refertum, ſexdecim habet altaria.

In *Treviſano* Sacello habetur *Melchioris Triviſani* memoria, qui huic Templo pretioſum Chriſti ſanguinem dedit, qui Dominica *Lazari* quotannis recolitur a Populo:

MELCHIORI TRIVISANO PAVLI TRIVISANI F. QVI CVM GALEARVM ROMANIÆ PRÆFECTVS ESSET, EX CONSTANTINOPOLI PATRIAM REDIENS PRÆCIOSISSIMI SALVATORIS NOSTRI IESV CHRISTI SANGVINIS GVTTAM, MARIÆ MAGDALENÆ VNGVENTO INFVSAM, DIVINO NVTV ASPORTARE MERVISSET, IN VRBEM IAM DVCTVS, EVNDEM HVIC CONVENTVI PIE, ET BENIGNE DONAVIT. EX QVO NON INGRATI TANTO MVNERE HVIVS CONVENTVS FRATRES, PRÆTER NONNVLLA ALIA DONA, VNA CVM CLARE SACRI EIVS D. DEPOSITI SACELLVM. HOC SVB DIVI ARCHANGELI MICHAELIS AVSPICIIS, PROVT EXTAT EXTRVCTVM, EIDEM LARGITORI, ET POST. PERPETVO B. M. DICAVERE. AN. SAL. MCCCCLXXX. XVIII. KAL. MAIJ.

Hîc

Chiesa di **FRARI**, *Padri Francescani minori Conventualli.*

Ecclesia FRATRUM MINORUM CONVENTUALIUM.

L'Eglise des **FRERES FRANCISCAINS** *Conventuels.*

Hîc jacet magnifico in Sepulcro marmoreo, una cum ſua ſtatua *Jacobus Piſaurius*, Epiſcopus Paphenſis, qui xx. Triremibus tempore *Alexandri* VI. contra Turcas imperavit pro recuperanda Peloponneſo. de eo ſic habes:

IACOBVS PISAVRIVS PAPHI EPISCOPVS, QVI TVRCAS BELLO, SE IPSVM PACE VINCEBAT, EX NOBILI INTER VENETOS, AD NOBILIOREM INTER ANGELOS FAMILIAM DELATVS, NOBILISSIMVM IN ILLA DIE CORONAM IVSTO IVDICE REDDENTE, HIC SITVS EXPECTAT. VIXIT ANNOS PLATONICOS. OBIIT MDXLVII. IX. KAL. APRILIS.

Franciſcus Dux *Foſcari* in Majori jacet Sacello in præclariſſimo marmoreo ſepulcro; ubi ſequens inſcriptio:

ACCIPITE CIVES, FRANCISCI FOSCARI VESTRI DVCIS IMAGINEM, INGENIO, MEMORIA, ELOQVENTIA, AD HÆC IVSTITIA, FORTITVDINE ANIMI, SI NIHIL AMPLIVS, CERTE SVMMORVM PRINCIPVM GLORIAM EMVLARI CONTENDI. PIETATI ERGA PATRIAM, MEÆ SATISFECI NVNQVAM. MAXIMA BELLA PRO VESTRA SALVTE, ET DIGNITATE, TERRA, MARIQVE PER ANNOS PLVSQVAM TRIGINTA GESSI; SVMMA FELICITATE CONFECI. LABENTEM SVFFVLSI ITALIÆ LIBERTATEM. TVRBATORES QVIETIS COMPESCVI. BRIXIAM, BERGOMVM, RAVENNAM. CREMAM IMPERIO ADIVNXI VESTRO. OMNIBVS ORNAMENTIS PATRIAM AVXI. PACE VOBIS PARTA. ITALIA IN TRANQVILLVM FOEDERE REDACTA. POST TOT LABORES EXHAVSTOS ÆTATIS AN. LXXXIV. DVCATVS QVARTO SVPRA TRIGESIMVM, SALVTISQVE MCCCCLVII. KAL. NOV. AD ÆTERNAM REQVIEM COMMIGRAVI. VOS IVSTITIAM, ET CONCORDIAM, QVO SEMPITERNVM HOC SIT IMPERIVM, CONSERVATE.

E regione jacet *Nicolaus Thronus* Dux in eleganti depoſito marmoreo, in quo ejuſdem ſignum & inſcriptio. Vixit ann. 1471.

NICOLAVS THRONVS, OPTIMVS CIVIS, OPTIMVS SENATOR, OPTIMVS ARISTOCRATIÆ PRINCEPS FVIT. QVO FELICISSIMO DVCE FLORENTISS. VENETORVM RESP. CYPRVM IMPERIO ASCIVIT, CVM REGE PARTHORVM CONTRA TVRCVM SOCIA ARMA CONIVNXIT, FRAVDATAM PECVNIAM VIVA ILLIVS EFFIGIE RESIGNAVIT, CVIVS INNOCENTISS. MANIBVS HANC MERITAM DIVINI OPERIS MOLEM, FILIPPVS FILIVS PERENNI ÆTERNITATE POSVIT.

Adeſt & Sepulcrum alterius *Melchioris Triviſani*, qui *Venetæ* claſſi imperavit, in quo ſic habes:

MELCHIORI TRIVISANO, QVI FERD. R. CLASSEM VENETO SINV DEPVLIT, CVM CAROLO FRANC. R. AD TARR. PROSPERE CONFLIXIT. CREMONAM VENETO ADIVNXIT IMPERIO. III. IMPER. OBIIT MCCCC. FILII PIENTISS. POS.

Habetur etiam inſcriptio *Franciſci Bernardi* grandis ingenii, ac expectationis viri:

FRANCISCVS BERNARDO BENEDICTI F. QVI CVM ADHVC ADOLESCENS APVD BRITANNOS AGERET PACEM, FRVSTRA ANTEA AB ILLVSTRISSIMIS VIRIS TENTATA, INTER HENRICVM ANGLIÆ, ET FRANCISCVM GALLIÆ REGES COMPOSVIT, OBQVE EGREGIVM FACINVS EQVESTRI DIGNITATE AB VTRISQVE REGIBVS INSIGNITVS. TANDEM IN PATRIAM REVERSVS, REIP. MVNERIBVS, TANTA ASSIDVITATE, AC DILIGENTIA INTERFVIT, VT GRATVS OMNIBVS, TRIBVNITIO MAGISTRATV NONDVM EXACTO S. C. AD TVRCARVM IMPER. LEGATVS DESIG. ANNVM VIXIT NONVM SVPRA TRIGESIMVM ATTINGENS DIEM SVVM OBIERIT, ET CERTISSIMAM DE SE SVMMAM DIGNITATIS EXPECTATIONEM SECVM ABSTVLERIT. POST. MÆSTISS. POSVERE. MDLVI.

De alio ejuſdem Familiæ *Bernardæ* S. *Marci* Procuratore in quadam ſtatua inter Sacella prope Sacrarium ſic legitur:

NICOLAVS BERNARDO D. M. PROCVRATOR, QVI CVM PVLCHERRIME IN SENATV STETISSET, PROFVIT PATRIÆ CONSILIO, ET AVCTORITATE, AMICIS MAXIMIS BENEFICIIS, SIBI INNOCENTIA, POSTERIS EXEMPLO; ET CVM IMMORTALEM HANC GLORIAM IN FAMILIAM INTVLISSET, DISCESSIT A NOBIS OPTATISS. VIXIT ANNOS LXXXV. OBIIT MDXLIX. HIERONYMVS BERNARDVS F. P.

Paulo Sabellio Romano, Principi propter militares pro Republica Veneta contra *Carrarienſes* labores verſus ſeqv. & Equeſtrem ſtatuam Senatus confici juſſit:

HIC IACET ARMIPOTENS PAVL. DE STIRPE SABELLVS
INCOLVMI, QVO ROMA PARENS GAVDERET ALVMNO.
HÆC SIBI AD EXTREMVM STATVEBAT SEMINA PRISCÆ
REDDITA VIRTVTIS, NON HIC SCIPIONIB. IMPAR,
NON FABIIS VIRTVTE FVIT BELLOQVE DOMIQVE
MAGNVS ERAT VIR, MARTE FEROX, PRVDENSQVE TOGATIS.
CONSILIIS HIC APVLIÆ VICTRICIA CAMPIS
AGMINA DIREXIT. CAROLI SVB NOMINE REGIS.
ET CVM DVX LIGVRVM GALEATZ IVSTISSIMVS HEROS
CRESCIT IN ITALIA MVLTA CVM LAVDE SVB ILLO
HIC TVLIT ARMA, ACIES STRAVIT, TERRASQVE SVBEGIT.
POSTQVAM CVM VENETI VIRTVS ANIMOSA SENATVS,
CARRIGERAM DELERE DOMVM CVPIT, OBSIDET VRBEM
EVGANEAM, BELLI DVCTOR, CASTRISQVE LOCATIS
AD BASSANELLVM CVM IAM PROPE VICTOR, HABERET
IN MANIBVS PATAVVM, MELIORIS AVCTA TRIVMPHI.
GAVDIA PESTE SVVM EST CORPVS RAPIENTE, VOCATVS
PHÆBVS ADORATO CHRISTI DVM VOLVIT AB ORTV
LVSTRA DVCENTA VNVM, ET CENTVM QVATER AVREVS ANNIS,
TERTIAQVE OCTOBRIS LVX INFAVSTISSIMA FVLGET

Super Sacrarii portam videtur marmoreum Depoſitum elegans, erectum *Benedicto Piſaurio*, cujus inſcriptio ſic ſe habet:

BENEDICTVS PISAVR. V. CLARISS. IMP. TVRCARVM CLASSE ALTERA EX IONIO IN HELLESPONTVM FVGATA, ALTERA IN AMBRACIO SINV CAPTA, LEVCADE, ET CEPHALENIA EXPVGNATIS, ALIISQVE RECVPERATIS INSVLIS, NAVPLIA OBSIDIONE LIBERATA, RICHIO SÆVISS. PIRATA INTERFECTO, D. MARCI PROCVR. CREATVS, PACE COMPOSITA, CORCYRÆ OBIIT.

Adeſt pulcherrimum *Jacobi Marcelli* Sepulchrum, item ſtatua optimo ex marmore, ubi ſic ſcriptum eſt:

IACOBO MARCELLO CHRIST. VIRO INNOCENTISS. ET CLARISS. SVMMIS, DOMI, FORISQVE DIGNITATIB. EX REP. FVNCTO. QVI CVM POSTREMO DIFFICILIORIB. REIP. TEMPORIB. CVM VNIVERSA ITALIA BELLVM GERERET, CLASSIS IMP. AGERET, ORA MARITIMA VNDIQVE FIDELILER, CONSTANTERQVE DEFENSA, VRBEM GALLIPOLIM IN SALENTIN. AGGRESSVS EXPVGNAVIT, IN IPSA VICTORJA INTREPIDE OCCVMBENS, VETER. DISCIPLINÆ DOCVMENTA CIVIBVS SVIS RELIQVIT. CAVSAM HONORIFICIS PRÆBITÆ PACIS CONDITIONIB. DEDIT, PVBLICIS LACRYMIS IN FVNVS ELATO, LVDOVIC. ET PETRVS FILII PIENTISS. POSVERE. MCCCCLXXXIV.

Prope portam, quæ ad Clauſtrum ducit, de Publico quodam Lectore ſic habetur:

BENEDICTVM BRVGNOLVM VERONENSEM, VIRVM INTEGERRIMVM, OPTIMVM GRAMMATICES RHETORICES, PHILOSOPHIÆQVE PROFESSOREM, LITTERARVM BONARVM PARENTEM, VTRIVSQVE LINGVÆ PERITISSIMVM, IN ERVDIENDIS PER QVADRAGINTA AMPLIVS ANNOS PVB. STIPENDIO DISCIPVLIS. DE REP. VENETA OPTIME MERITVM, IO: QVIRINVS NICOLAI BENEVOLENTIÆ GRATITVDINISQVE GRATIA HOC SARCOSPHAGO DECORAVIT. M. D. V.

Sequitur nobile Depoſitum *Marci Zeno Torcellenſis* Epiſcopi, in quo ejus marmoreum ſignum hac inſcriptione donatum eſt:

MAR-

MARCO ZENO TORCELLANO EPISCOPO, QVI DOCTVS, PIVS, PRVDENS, HVMANISSIMVS INTEGRITATE, ET VIRTVTE SVPRA HOMINEM. EX SENATORIA PVRPVRA AD SACRAM EPISCOPALEM THIARAM EVECTVS, COELVMQVE PROMERITVS, PIE, SANCTEQVE EX HOC HVMANO CARCERE EVOLAVIT. DOMINICVS FRATER MARCI ANTONII PATRIS SENATORIS AMPLISSIMI MANDATO P. C. VIXIT ANNOS LV. M. V. OBIIT MDCXLVI. VIII. IDVS FEBRVARII.

E regione adeſt Sepulcrum *Hieronymi Venierii*, in quo hæc Inſcriptio:

HIERONYMO VENERIO NICOLAI OLIM FILIO, INTEGRITATE, PRVDENTIA, AC IVSTITIA INSIGNITO, PRÆTVRIS, PRÆFECTVRIS MAGNA CVM LAVDE PERFVNCTO, NICOLAVS FILIVS D. MARCI PROCVRATOR OBEDIENTIÆ, AC REVERENTIÆ MONVMENTVM POSVIT.

Erectum tandem eſt omni majeſtate decorum Depoſitum *Joannis Piſaurii* Ducis, in quo ejus ſtatua ſedens ſub nobili Conopêo, ſicut aliæ plures ſtatuæ. Celeberrimum eſt non ſolum ob electiſſimos lapides, ſed etiam ob perfectam ſtructuram: etiam in abſentium favorem typis mandatum eſt. e dextero latere in ſchedula ſic legitur:

IOANNEM PISAVRVM VENETVM DVCEM, AVREVM INTER OPTIMOS PRINCIPEM VIDES, QVI PER MORTES AD VITAM PRODIENS IN LETHALI PVERPERIO MATREM SERVAVIT NASCENDO. IDEM PATRIA AVGVRATVS, CVI NASCERETVR. POST INDE PATRIÆ TOTVS VIVENS, NVLLVS SIBI. APVD ALLOBROGES CVM CAROLO EMMAN. ARCANAM ILLAM MOLITVS MACHINAM IN TELLINÆ VALLIS INVASORES, IMPACTAS VEN. LIBERTATI COMPEDES FREGIT. IN GALLIAM LVDOV. IVSTO GLORIOSE ORBI CATHOLICO NECESSARIÆ VENETIS, OPPORTVNÆ GALLICANÆ QVIETI ALLABORAVIT. IN APVLIA IACOBI REGIS MIRA CALLIDITATE CELATVM, MIRA SAGACITATE RIMATVS; PRISCAM BENEVOLENTIAM FELICITER FIRMAVIT. ROMÆ INTONANTE NOVO TITVLORVM DECRETO, IOANNI PISAVRO DEBVIT RESPVB. QVOD MAXIMIS ÆQVATA REGIBVS, AVITA IVRA SERVAVIT. HINC LABRIS INNATA SVADA LEGATVS LIGATOS ELOQVIO PRINCIPES, QVO LVBEBAT ADDVCTVRVS, SEMEL AD LADISLAVM POLONIÆ REGEM, BIS AD FERDINANDVM AVGVSTVM CONCILIATOR; MOX AD MONASTERII CONVENTVM CADVCEATOR DESIGNATVS, MERCVRIVS VIDERI POTVIT, NI MARTEM OSTENDISSENT ERIDANO RIPÆ ROMANIS EREPTÆ, AVT VENETIS ASSERTÆ; VEL TESTE CALVMNIA; QVÆ VERI FACEM, ET VIRI FAMAM, VT EXTINGVERET, CLARIOREM FECIT VENTILANDO.

A ſiniſtro vero ſic:

HOC VERO, VEL NOLENS FATERE LIVOR, QVOD REGNI PVLCHERRIMI IACTVM VOCE ARGENTI PROPRII EXEMPLO, PVBLICO FERRO, CVNCTANTER, AC CONSTANTER AVERSATVS AVERTIT, ET CRETENSEM VENETIS CORONAM, VENETAM ITALIS GLORIAM CONSERVAVIT, AC FERE ABSORTAM, OCTOMANIS EXTORSIT. HINC TOT LABORES MAXIMA CVMVLANS, LABORE PRINCIPATV PROH QVANTVM PATRIÆ PRINCIPEM DEDIT, NEMPE QVALEM ORBIS OPTARET, QVI CAPVT REIP. DE VVLTV NOSCERETVR, CVI PRO SVPERCILIO COMITAS, PROVERBIIS ORACVLA, PRO EROICA TESSERA CONSTANTIA, ATQVE RELIGIO, IN DVBIIS MAGNIFICENTIA, SVPRA REGALEM IN CONSILIIS SAPIENTIAM, QVA ÆVI SVI SALOMON AVDIIT. IN VOTIS IMPLACABILIS, IN CHRISTI HOSTES HOSTILITAS; IN NVTV SEMPER VICTRIX AVCTORITAS, QVÆ NVPER QVAM MAIOR PRIVATO FVERIT IN PRIVATO, FELICITER OSTENDIT INGENIORVM ERVDITIONI, AMOR PIETATI, CÆLITVM PLAVSVI RESTITVTA SOCIETAS IESV. SIC HEV NIMIS BREVE PRINCIPATVS SPATIVM, QVOD MENSE POST ANNVM PRIMVM SEXTO ABSOLVIT GESTORVM GRANDITATE PROTENDIT, ATQVE VT ETIAM POST FATA REIP. PRODESSET, FLORENTISS. SOBOLEM PATRIÆ OPPIGNORAVIT EX LEONARDO FRATRIS FILIO, QVI OPVM HÆRES, SENATOR OPERVM, REIPVB. PROCVRATOR, PATRVM AMANTISS. QVA DEBVIT PIETATE VIVVM COLVIT, QVA POTVIT REDIVIVVM PATRIÆ REDDIDIT.

Inferius grandioribus characteribus ſic legitur: VIXIT ANNOS LXX. Et e regione: DEVIXIT ANNO MDCLIX. In Medio ad baſin ſtatuæ: HIC REVIXIT ANNO MDCLXIX.

E regione *Almerici* Principis *Modenæ*, *Veneti* exercitus in *Candia*

 Ducis

Ducis depositum non spernendum Senatus erigi curavit; ejus Inscriptio est:

ALMERICO ESTENSI PRINCIPI, QVEM PRIMA IVVENTA LVDOVICVS GALLORVM REX AVXILIARIBVS COPIIS AD CRETENSE BELLVM TRANSMISSIS CVM IMPERIO PRÆFECIT, PAREM, ET QVANTÆCVNQVE FORTVNÆ CAPACEM, VBI POST MVLTA FORTITER, MVLTA FELICITER TERRA, MARIQVE GESTA, PRÆSTANTIS IMPERATORIS OMEN IMPLETVRVM, PROPERANTE FATO INTERCEPTVM. SENATVS HOC SVPREMO MVNERE PROSECVTVS EST. ANNO MDCLXVI.

Prope portam a latere chori jacet Dux *Franciscus Dandulus*, cujus hoc Epitaphium:

LAVDIBVS INNVMERIS, MERITISQVE PARENTIBVS ISTE
FRANCISCVS VIRTVTE NITENS CLARISSIMA PROLES
DANDVLA QVEM GENVIT, PATRIÆ VENERABILIS HVIVS
DVX FVIT ILLVSTRIS, QVI LIBERTATIS AMATOR,
EDOMVIT FASTVS TVMIDOS, ET VINCLA RESOLVIT
MARCHIA QVÆ DVDVM NIMIVM QVOQVE PRESSA IACEBAT,
TARVISINA QVIDEM, VICINAQVE CASTRA SALINIS.
ATTENTATA RVIT, CLARA DVM REXIT HABENAS,
QVAQVE DECVS, TERRAQVE MARI SVCCESSIBVS AVXIT,
HIC VENETVM PATRIA HOSTI MAGIS ESSE TIMENDA.
FECIT, AT VNDENO SOLII PRÆSIGNIS IN ANNO
DECESSIT FELIX, DOMINI TVNC MILLE TRECENTOS,
TER, DENOSQVE NOVEM FÆBVS DEVOLVERAT ANNOS,
LVXQVE NOVEMBRIS ERAT, CVNCTIS CELEBERRIMA DIVIS.

De *Ludovico Foscareno* 14 ad Christiani orbis primos Principes Legato sic legitur:

LVDOVICO FOSCARENO D. MARCI PROCVRATORI, ET SVMMÆ ELOQVENTIÆ GLORIA, ET CIVILIS PONTIFICIS IVRIS SCIENTIA, ATQVE PHILOSOPHIÆ STVDIO PRÆSTANTI, PATRIÆ CONSILIO, ET INDVSTRIA SEMPER TVTATOR XIV. LEGATIONES DIVTVRNO MORBO CONTRACTO, ANTE DIEM E VITA EGRESSO, FILII PIENTISSIMI, PATRI BENEMERITO POSVERVNT.

In Sacello D. *Marco* dicato a *Federico Cornario* jacet ejus corpus, ubi sic habes:

FEDERICO CORNARIO OPVM, FAMILIÆ, VIRTVTIS EXIMIO SPLENDORE CLARO, QVI GENVENSI BELLO LABORANTEM FAME PV. REM. SVSTINVIT, OPES CVM AMICORVM VSVI, ET PATRIÆ LABORIBVS, TVM DIVINIS REBVS MAGNIFICE, PIEQVE SEMPER IMPERTIIT EX MODESTIA ETIAM, ATQVE IVSTITIA PRIMAM TVLIT LAVDEM, INGENTI OMNIVM MESTITIA, EXTINCTO, TESTE FVNERE, NON MINVS CIVIVM LACRYMIS, QVAM MERITIS LAVDIBVS CELEBRATO, ET EIVS POSTERIS. IOANNES FF. HOC SACELLVM DICAVIT.

Hic jacet etiam *Petrus Emilianus* Episcopus *Vicentinus*, ubi & sequens Epitaphium[1]:

QVI COLVMEN PATRIÆ FVERAT, SPES FIDA SENATVS
PONTIFICIS SACRI PREMIA PROMERITVS
ENITVIT LATIO, PARITER SERMONE PELASGO,
HIC DECVS, ET SANCTÆ RELIGIONIS HONOS.
OCCVPAT HOC TANDEM EMILIANVS MARMORE PETRVS
QVEM VICENTINI CONGEMVERE PATREM.
SVI P. MCCCCLXIV.

Adest sepulcrum Medici celeberrimi ante altare S. *Hieronymi*, ubi sic inscriptum est:

PETRO SCIVOS GALLO, MEDICO NOSTRA TEMPESTATE CELEBERRIMO. ET CVRANDÆ CARVNCVLÆ VESICÆ COLLO ADNATÆ, AVTHORI VERE PRINCIPI, IO. CAROLVS F. MOESTISS. EIVSDEM ARTIS PROFESSOR, SIBIQVE, ET HÆREDIBVS P. C.

In

[1] Extra Templum, & ante portam, quæ ducit ad S. *Rochium* jacent corpora duorum in Literaria Republica illustrium virorum. Quorum unus est *Petrus Valerianus*, Linguarum, peritissimus magni in Italia nominis. Alter *Urbanus Bolzanius* ejusdem Minorum ordinis scientiis omnibus, ac præcipue *Græcæ* Linguæ peritia ornatissimus.

In claustro prope Sacellum miraculosæ Virginis sepulta jacet *Modesta* de *Puteo* Eruditissima fœmina, quæ varia composuit Etrusco Carmine opera, nomine *Moderatæ Fontis*, de qua lege:

MODESTA A PVTEO, FEMINA DOCTISSMA, QVÆ VARIOS VIRTVTIS PARTVS, MODERATA FONTIS NOMINE RYTHMIS ETRVSCIS (QVIBVS MEMORANDA CECINIT) ET SERMONE CONTINVO FELICITER ENIXA, NATVRÆ PARTVM DVM EDERET, PVELLÆ VITAM, SIBI VERO MORTEM [PROH DOLOR!] ASCIVIT. PHILIPPVS DE GEORGIIS PETRI F. IN OFF. SVPER AQVIS PRO SER. DOM. PVBLICI IVRA DEFENDENS, AMANTISSIMÆ CONIVGI P. OBIIT ANN. DOMINI MDXCII. KAL. NOVEMBRIS.

Redeamus modo ad Majus Sacellum, ubi in statua legitur Templi hujus consecratio:

PETRVS TRANENSIS ARTIVM, ET THEOLOGIÆ DOCTOR ORDINIS MINORVM, ET EPISCOPVS THELEXINVS CONSECRAVIT HANC ECCLESIAM IN HONOREM ASSVMPTIONIS VIRGINIS MARIÆ, ET STATVIT ANNIVERSARIVM HVIVS DEDICATIONIS IN DIE DOMINICO, QVI POSTREMVS ERIT ANTE ASCENSIONEM IESV CHRISTI SEMPER ESSE CELEBRANDVM, ET OMNIBVS, QVI EODEM DIE MANVS PORREXERINT ADIVTRICES XL. DIES INDVLGENTIAM CONCEDIT. ANNO SALVTIS MCCCCXCII. VI. KAL. IVNIAS.

Prope Sacrarii portam sepultus est B. *Pacificus*, de quo hæc habetur memoria:

IN HOC SEPVLCHRO DEPOSITVM FVIT CORPVS B. PACIFICI ORDINIS FRATRVM MINORVM, ANNO DOMINI MCCCCXXXVII.

In Sacello prope Sacrarium in pervetusta Urna sic legitur:

HIERONYMO, PETRO, LAVRENTIO, PATRVO, VIRIS ILLVSTRISS. ET OPTIME PATRIÆ BENEMERITIS, PETRVS BERNARDVS, PIETATIS CVLTOR, SVORVM MEMOR HOC CONSECRAVIT, OBIIT MD. MENSIS APRILIS.

In Columna Chori e regione Sacrarii sic est:

FREQVENTISS. HVIVSCE RELIGIONIS CONVENTVM, QVI EO IPSO ANNO, QVO F. DONATVS P. EST DECLARATVS, IN HISCE ÆDIBVS PERACTVS EST, VBI M. ET D. ILLI PATRES MVLTA QVOTIDIE, DOCTRINÆ, ET PROBITATIS EXEMPLA EDIDERE, ET FLORENTISS. HÆC CIVITAS, EX I. C. PVBLICO ÆRE IPSORVM INOPIAM SVBLEVANS, A VETERE SVO INSTITVTO NON DISCESSIT. NEC NON BONAVEN. PIO COSTAZARO PRÆSIDI IDEM EST HONOS PROPTER VIRTVTEM PROROGATVS. HVIVS TEMPLI PRÆFECTI POSTERIS NOTVM ESSE VOLVERE. ANNO DOMINI MDXLVI. XIII. IVNII.

In dextro Templi latere prope portam e regione Sacrarii præter alias memorias hæc habetur:

DEVS IESVS MEVS, GENEROSA VRSINÆ VX. Q. CHARISS. MAPHÆO F. V. ERVDISS. LVCAS ZENVS D. MARCI PROC. V. F.

Ab eodem latere super ostium, quod ducit ad Turrim, est magna tabula, in qua videntur sancti, ac sanctæ ordinis Minorum unà cum effigie P. *Maffæi*, qui effici curavit, & scriptum est:

ANNO DOMINI MDCLXX. FR. AVGVSTINVS MAPHEVS VERONENSIS, QVI MVLTA BONA FECIT, TAM IN ECCLESIA, QVAM IN CONVENTV MAGNÆ DOMVS F. F.

Ut Picturas melius consideremus, ordinatè incipiamus ab Altari Conceptionis prope Mausoleum *Pisauriæ* Familiæ, ubi vi-

 detur

detur B. Virgo cum Puero, item S. *Petrus*, S. *Franciſcus*, aliique ſancti e *Titiano*.

In Sacello *Corneliæ* Domus adeſt tabula tripartita; Medius eſt S. *Marcus* Evang. a cujus dextris S. *Joannes* ac S. *Hieronymus*; a ſiniſtris S. *Paulus*, ac S. *Nicolaus*, auctore *Vivarino*.

In Sacello Collegii *Mediolanenſium* adeſt S. *Ambroſius*, S. *Sebaſtianus*, S. *Joannes* Baptiſta, S. *Hieronymus*, aliique ſancti, a *Carpacio*.

A dextris hujus Sacelli ſunt duæ junioris *Titiani* tabulæ, continentes S. *Ambroſii* miracula; a ſiniſtris vero adeſt etiam S. *Ambroſius* equitans, & Hæreticos expellens; opere *Joannis Contareni*.

Poſt S. *Michaëlis* adeſt B. Virginis Sacellum, ubi M. Virgo Puerum tenens, S. *Franciſcus*, S. *Antonius*, S. *Marcus*, S. *Andreas*, aliique, a *Bernardino Licini*.

Majus Sacellum amplam habet ac celeberrimam *Titiani* tabulam, in qua *Maria* cœlos adſcendit, adſpiciente æterno Patre deſuper, ac Apoſtolis infrà mirantibus.

A dextris ejuſdem Sacelli duæ ſunt tabulæ, quarum una Paradiſum, altera univerſale judicium exhibet.

A ſiniſtra item duæ, una exhibet Deum primum hominem efformantem, ac Evam. Altera *Chriſtum* cruci affixum; & infrà aliquot virtutum ſymbola, Fidei ſcilicet, Spei, Charitatis, Fortitudinis, Temperantiæ, Prudentiæ &c. & e longinquo videtur æneus ſerpens. ſuntque omnes hæ figuræ ab *Andrea Vicentino*.

In Sacello S. *Franciſci* ad ſiniſtram majoris eſt tabula, in qua idem *Franciſcus*, S. *Bonaventura*, ac S. *Ludovicus*, a *Catena*.

A dextra ejuſdem Sacelli videtur S. *Franciſcus* Paradiſum adſpiciens, a *Vicentino*; duæ autem prope Altare tabulæ, quarum una habet S. *Franciſcum* habitu ſæculari ante cruci affixum, & altera, in qua videtur aliquot veſtes jubens aſportari; a *Peranda*.

In latere ſiniſtro major tabula, in qua S. *Franciſcus* ante Pontificem eſt, a *Palma*; Aliæ duæ continentes S. *Franciſci* geſta, ab *Allienſe*.

Sacellum Sacrario propinquum tabulam habet, in qua B. Virgo, *S. Petrus*, *S. Paulus*, *S. Nicolaus*, *S. Andreas*, a *Vivarino*.

Tabula Altaris Sacrarii, quæ habet B. Virginem cum Puero, ac Angelos pulſantes; ſicut & oſtiola, quæ eandem tabulam claudunt, in quibus S. *Bernardinus*, S. *Nicolaus* &c. ſunt *Joannis Bellini* opere ſingulari.

In Sacrarii egreſſu poſt portam, quæ ducit ad Clauſtrum videtur Martyrium S. *Catharinæ*, a *Palma*.

Sequitur *S. Hieronymi* Altare, in quo ejuſdem ſtatuam, ſicut & aliorum ſanctorum, qui in eodem coluntur altari, e marmore ſculpſit *Alexander Victoria*.

Se-

Sequitur Altare scholæ Sanctissimi nominis *Iesu*, in quo habetur tabula Præsentationis in Templo, ubi Angelus in aëre spineam tenens Coronam, cæteraque Passionis instrumenta; infrà verò *S. Paulus*, *S. Marcus*, *S. Augustinus*, *S. Nicolaus*, *S. Bernardinus*, *S. Helena*, pretiosissimo opere *Josephi Porta*, qui dicitur *Salviati*. In altari videtur nobilis ac selecti marmoris Urna, qua Corpus *S. Theodori* M. tegitur.

Deinde aliud est Altare, in quo cruci affixus, e marmore sculptus, & miraculis clarus [1].

Ultimum in hoc latere sinistro est Altare S. *Antonio Patavino* sacrum, selectissimis structum marmoribus, in quibus statuæ, ac structuræ mirabiles, media stat ejusdem sancti elegantior imago.

Super majorem portam octo habentur ejusdem sancti vitæ picturæ, e *Flaminio Floriano*, *Titiani* discipulo.

Præter prædictum *S. Theodori* corpus in Templo habetur pretiosus Christi sanguis; item fragmentum Capitis *S. Antonii* Abbatis; Corpus B. *Pacifici Boni Veneti*; Crus *S. Danielis* Prophetæ, aliæque insignes reliquiæ.

Videtur tandem super eandem portam Depositum Illustriss. ac Excellentiss. D. *Hieronymi Garzonii*, in cujus altero latere stat fidei signum, & *Venetiarum* in altero; media stat ejusdem imago, cui superstat etiam ex optimo marmore Angelus.

SCHOLA S. FRANCISCI.

Observabile hic est lacunar diligenter pictum, in cujus medio videtur impressio sacrorum stigmatum *S. Francisco* facta; circa autem quatuor Euangelistæ; *S. Bonaventura*, *S. Aloysius*, *S. Bernardinus*, & S. *Antonius Patavinus*.

SCHOLA MEDIOLANENSIUM.

Super hujus Scholæ sedilia adest tabula tripartita, quæ in medio Virginem habet cum Puero *Iesu*, *S. Joannem* Bapt. ac S. *Ambrosium*, & a lateribus duos S. Equites; estque opere *Vivarini*.

Prospectum Altaris depinxit *Lactantius Cremonensis*, in quo videtur *Christus*, præterea aliquot S. *Ambrosii* gesta. E regione videtur idem S. *Ambrosius* equitans *Lutheranos* insequens, quæ sunt *Pordenonis* opera; suntque & alia antiquo more depicta.

SCHOLA PASSIONIS.

In S. *Juliani* Templo hæc Schola primitus fundata, prope *Ferariorum* Templum tandem translata est.

Hujus

[1] Ante hoc Altare jacent ossa illius *Titiani*, quo in arte pictoria celebriorem, proxime elapsa non habuêre sæcula.

Hujus Scholæ ſocii numero ac piis operibus ſex majores urbis ſcholas imitantur; nam & in pauperes eleemoſynas, & in Virgines dotes erogant.

Ædificium incendio conſumptum, ac reædificatum fuit anno 1593. quemadmodum legitur ſuper portam:

ÆDES HAS OLIM INCENDIO ABSVMPTAS, GRATVITO PIORVM ÆRE REFICIENDAS CVRARVNT, IOANNES BAPTISTA A BELLA HVIVS CONFRATERNITATIS CVSTOS MAIOR; ET IOANNES SERENELLIVS VICARIVS; IOANNES BELTRAMIVS CVSTOS MINOR; ET IOANNES ARCHERIVS SCRIBA, VNA CVM ALIIS COLLEGIS. ANNO DOMINI MDXCIII.

Inferioris Conclavis Altare tabulam habet, quæ *Chriſtum* habet *Calvariæ* montem aſcendentem; e *Palma.*

Superius Conclave Lacunar habet totum ab eodem *Palma* depictum, in cujus medio *Chriſti* reſurrectionem, circa verò cernis *Prophetam*, *Sibyllam*, ac quatuor Euangeliſtas.

Super Menſam adeſt pictura deſcribens *Chriſti* Paſſionem; opus elegans *Antonii Cecchini* fuit.

E regione *Chriſtus* Hebræis oſtenditur: opere *Scaligeri.*

S. NICOLAUS DE FERRARIIS;
Regulares Franciſcani Conventuales.

Parvum hoc fundavit Monaſterium *Nicolaus Leonus* Senator, de Republ. optime meritus, exiguo munere ab ipſis religioſis accepto, quadam nimirum (ut fama refert) lactucarum quantitate, ſibi infirmo maxime grata, unde S. *Nicolaus* de *Lactucis* vulgo dicitur. In eodem oratorio legitur ejuſdem fundatoris memoria:

NICOLAO LEONO SENATORI OPTIMO, ORATORII HVIVS, ATQVE MONASTERIOLI BENEFICIO FVNDATORI. OBIIT ANNO CHRISTI MCCCLVI.

Tria habet tantum Altaria picturis maxime clara; majus enim habet tabulam *Titiani* celeberrimam, quæ typis impreſſa ubique circumfertur. In ea videtur B. Virgo in aëre multis angelis ſociata; In plano S. *Nicolaus*, S. *Catharina*, S. *Antonius Patavinus*, S. *Franciſcus*, ac S. *Sebaſtianus.*

A latere dextro ſunt duæ picturæ, in quarum una adeſt Cœna Apoſtolica; ubi e longinquo videtur *Chriſtus* pedes Diſcipulorum lavans; opere *Benedicti Calliari Pauli* fratris. altera S. *Joannem* habet *Chriſtum* baptizantem, ubi multi Angeli; ubi etiam e longinquo videtur *Chriſtus* a Dæmone tentatus; opere *Pauli Veronenſis.*

A ſiniſtro verò latere aliæ duæ, una *Chriſti* reſurrectionem multis cum militibus ac Angelis, opere *Caroli Pauli Veronenſis* filii; altera habet *Chriſtum* ſanctos Patres e Limbo educentem: opus *Palmæ* fuit.

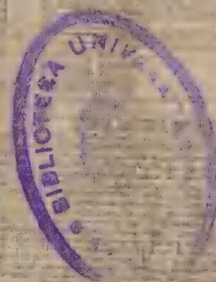
Sunt

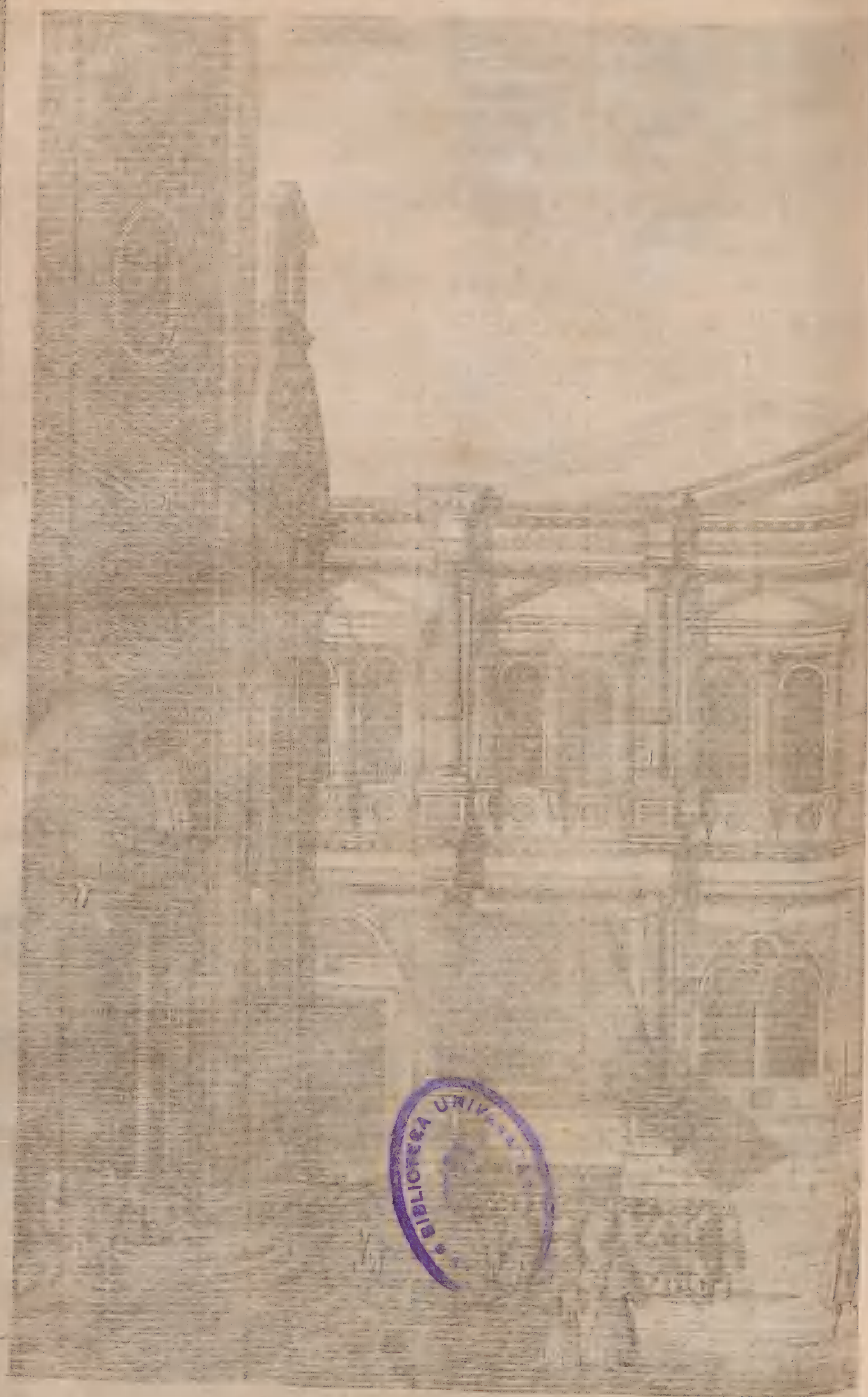

Chiesa e Scuola di S. ROCCO. | Ecclesia & Schol[a] S. ROCCHI. | *L'Eglise & l'Ecole de* S^t. ROCH.

Architectura Sebasti[ani] Serlii.

BIBLIOTECA

Sunt & in ejusdem majoris Altaris lateribus Columnarum Ordines, in quibus aliquot videntur infantuli Passionis mysteria deferentes; opere prædicti *Caroli*. sunt & duo Prophetæ, ac duæ Sibyllæ; opere Pauli.

Sequitur historia *Christi* resurgentis, ac *Christi* coram *Pilato* adducti, ubi figurarum multitudo. opere *Benedicti Calliari*.

Deinde *Christi* Crux figuris abundans e *Paulo Veronensi*. Postea videtur *Christus* in *Calvariæ* montem adductus. Opus *Aloysii* de *Friso Pauli* nepotis fuit.

E regione Majoris Altaris adest Virginis annunciatio, ubi & Pater æternus, & quidam Propheta. opere *Marci Titiani*.

Organorum ostiola, quæ extrinsecus *Adamum* ac *Evam* habent, intrinsecus *Cainis* Sacrificium. e *Flandrico*.

Post Organa videtur *Christus* Columnæ alligatus, e *Calliari*. Et postea *Christus* de Cruce depositus, sicut & *Christus* in horto orans; e *Carolo*.

Ingresso templum a latere dextro adest tabula *S. Joannis* in deserto prædicantis, e *Paulo Francisco Flandrico*.

In sinistro verò latere adest *Christus* mortuus in matris ulnis, S. *Andreas*, & *S. Nicolaus*. ex eodem *Flandrico*.

Prope portam majorem adest tabula celeberrimi *Petri Vecchiæ* penicilli, ubi videtur super nubes *S. Antonius Patavinus* inter Angelorum choros, in plano vero duo suæ religionis fratres, quorum unus sanctum populo, alter populum sancto ostendit.

Ultimum tamen perfecti Templi est variè partitum lacunar. ubi in uno loculorum videtur S. *Franciscus* sacra stigmata accipiens unà cum socio; in altero Magorum adoratio; in tertio *S. Nicolaus Myrensis* Episcopus; in quarto quatuor Euangelistæ. Quæ omnia insignia opera fuerunt *Pauli Veronensis*.

Sacellum sancti *Francisci* extra Templum totum *Palma* depinxit.

Sacellum Familiæ *Basadonnæ*, quod Virginis assumptionem, S. *Nicolaum*, & S. *Claram* de *Monte Falco* repræsentat. est opere *Fialeti*.

Hic jacet corpus sancti *Gorgonii* martyris; aliæque reliquiæ.

S. ROCHIUS;

Presbyteri.

Templi hujus fundatio fuit ab anno 1494. prædicto monasterio contiguum. septem habet Altaria. super Majus altare adoratur Corpus S. *Rochii* marmorea in urna, supra quam ejusdem statua, opere *Bartholomæi Bergomensis*. E lateribus duæ aliæ picturæ, S. *Sebastiani* scilicet, ac S. *Pantaleontis*. quæ sunt opere *Moschii*.

Adeſt pedeſtre ſignum Magiſtri exercitus *Boſellæ* familiæ, in quo ineſt ſequens inſcriptio:

PEREGRINI BOSELLI GRILLI BERGOMATIS EQVITIS. HVIC VENETI EXERCITVS MAGISTERIO DIV FVNCTO, AT MEMORABILI ADVERSVS HELVETIOS BARTHOLOMÆI LIVIANI AVSPICIIS, INTER L. MILITES APVD MARIANVM PVGNA MAXIME CLARO. INDE REDEVNTE, DVM ATHESIM PONTE IVNGIT ICTV FORAMENTI SVBLATO, MAGNO OMNIVM MOERORE, PIENTISS. EGREGIÆ FORTITVDINIS EX. M. P. MDXVII.

Legitur poſtea memoria Conſecrationis Templi, quæ habet:

REPARATAM A FVNDAMENTIS ÆDEM CVM TVRRI PROXIMA, DIVOQVE ROCHO DICATAM DOMINICVS ALERIVS EPISCOPVS CHISIMENSIS CONSECRAVIT, QVOD COLLEGIO, QVODQVE TEMPLVM VISENTIBVS FELIX, FAVSTVMQVE PERPETVO SIT. ANNO CHRISTIANÆ SALVTIS. MDVIII. KAL. IANVARII. DIE DOMINICO PRIMO.

Minorem ſuper portam habetur inſcriptio cujuſdam Regio *Galliæ* ſanguine oriundi, qui dum devotionis cauſa *Patavium* peteret a latronibus interfectus fuit in *Uriaco*:

IOANNI DECHIALO MORIACO CLAROMONTANO AVERNORVM EQVITVM PREFECTO, CVM IN OMNIBVS, BELLISQVE TVM IN GALLIA, TVM IN ITALIA, CAROLVS, LVDOVICVS ET FRANCISCVS GALLIA REGES CLARISSIMI GESSERVNT, FIDEM, FORTITVDINEM, VIRTVTEMQVE AGREGIE PROBASSET, VENETIASQVE VENISSET, VT IN SIRIAM TRANSMITTERET, CHRISTI SEPVLCRVM VISENDI GRATIA, DVM PATAVIVM PROFICISCERETVR, VT DIVI ANTONII CORPVS VENERARETVR, LATRONVM INSIDIIS CIRCVMVECTO, MISERABILITER INTERFECTO. FRANCISCVS RVBEVS, FRANCISCI REGIS LEGATVS PIENTISS. POSVIT. M. D. XXIV. NONAS IVNIAS, VIXIT ANNOS XXXVII. MENSES VIII. ELATVS EST CVM MAGNO PRINCIPIS, VNIVERSÆQVE CIVITATIS GEMITV.

Ad ſiniſtram poſt ingreſſum ſunt quædam ſcrinii oſtiola, in quibus adeſt *S. Martinus* pallium pauperibus diſtribuens; celebri *Pordenonis* opere.

E regione ſunt alia ſimilia oſtiola, ſuper quæ depinxit *Tintoretus Chriſtum* paralyticum ſanantem; opera ſane omni admiratione digna.

A lateribus majoris Altaris ſunt quatuor inſignes picturæ ex eodem *Tintoreto.* primò *S. Rochius* Animalia curat. ſecundò idem ſanctus viſitans eſt infirmos in xenodochio. tertiò idem in vincula conjicitur. quartò in carceribus Angelis opitulantibus diem obit ſupremum.

Fornix ſuper majus Sacellum depictus fuit a *Pordenone*, ubi videntur quatuor Euangeliſtæ, quatuor Eccleſiæ Doctores, ac quatuor Angeli.

In ejus ſummitate diverſæ ſunt partitiones, ubi variæ Veteris Teſtamenti hiſtoriæ, & ſupremo in loco æternus Pater multis cum Angelis.

In loculo ſuper Altare adeſt *Chriſti* transfiguratio in Monte *Thabor*, ubi Prophetæ & Apoſtoli. a *Pordenone*.

Sacelli ſiniſtra tabula, in qua *Chriſtus* crucem bajulans, opere *Titiani* excellentiſſimo depicta eſt.

Or-

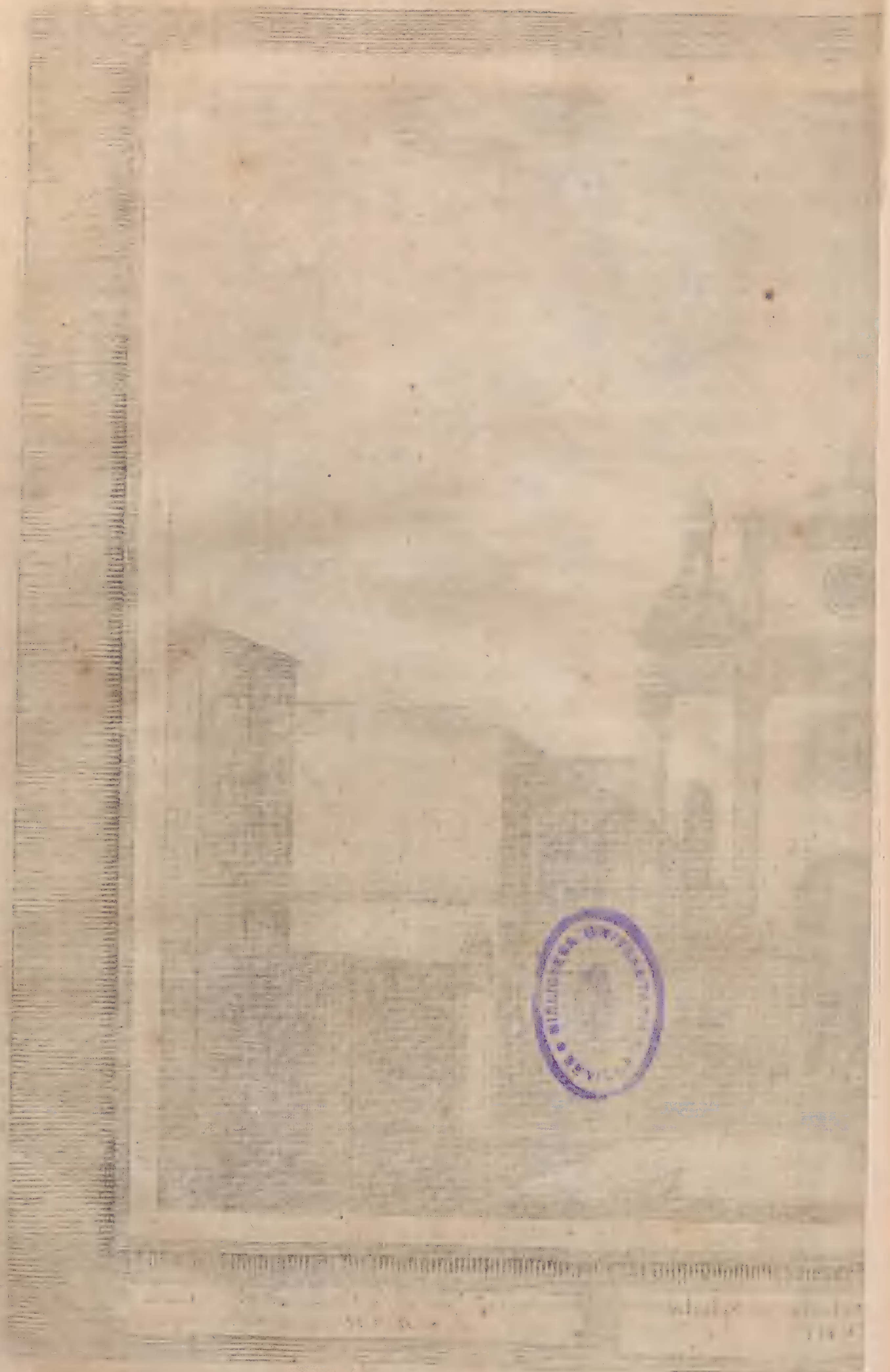

Altra Veduta della Scuola di S. ROCCO, con la Chiesa in prospetto.

Prospectus alter Ecclesiæ & Scholæ Sti ROCCHI.

Autre Vüe de l'Eglise et de l'Ecole de St. ROCH en profil.

Organorum oſtiola depinxit *Tintoretus*, ſicut & tabulam, quæ habetur in Sacrario, & *Chriſtum* exhibet cruci affixum, S. *Rochium* ac S. *Pantaleontem*.

Præter S. Rochii corpus hic habentur dens S. *Apolloniæ*, aliæque ſanctorum reliquiæ.

SCHOLA S. ROCHII;

Quæ eſt una e VI Majoribus.

Tranſlato e *Germania Venetias* S. *Rochii* corpore, ac graviſſima peſtilentia Urbe liberata, hæc Societas numero pariter ac divitiis eſt aucta, & e priori ſede, in qua erat, nimirum Templo S. Rochii ac S. Margaretæ hunc in locum ſe tranſtulit, obtentoque a Minoribus Conventualibus ſolo, Templum deinde & Scholam ædificavit; quæ hodie pecuniâ, quæ in pauperes erogatur, aliiſque pietatis operibus, ac ornamentis cæteras *Venetæ* urbis ſuperat.

Ejus frons marmoribus, encarpis, columnis, figuris, aliiſque inſignibus ornamentis præclara. Intus claudit pretioſiſſimum picturæ ærarium, pariter ac ſculpturæ. Inferius Cubiculum ſex habet pergrandes tabulas *Tintoreti*, qui excellenti penicillo hanc Scholam reddidit mirabilem. prima ſiniſtra habet annunciationem Virginis. ſecunda Magorum viſitationem. tertia *Mariæ* fugam in *Ægyptum*. quarta Innocentium cladem. quinta *Chriſti* Circumciſionem. ſexta tandem *Mariæ* aſſumptionem in cœlum.

Poſt primos ſcalæ gradus duas invenies picturas, a dextris Virginis Annunciationis, e *Titiano*. a ſiniſtris vero viſitationis *Mariæ* factæ *Eliſabethæ*, e *Tintoreto*.

Hic inter duas feneſtras marmorea in tabula legitur:

MDLXXVI. ALOYSIO MOCENICO PRINCIPE VENETO. SEVIEBAT PESTIFERA LVES, QVA NVLLA VNQVAM VEL DIVTVRNIOR, VEL PERNICIOSIOR EXTITIT; NOSTRORVM CRIMINVM VLTRIX; PASSIM VRBE TOTA CADAVERA IACERE PROSTRATA, CARBVNCVLIS, MACVLIS, BVBONIBVS HORRENTIBVS OBSESSA, IISDEM ÆDIBVS, EADEM HORA FVNERA FVNERIBVS CONTINVARI. VBIQVE LACRYMÆ, SVSPIRIA, SINGVLTVS, VBIQVE TOTIVS CIVITATIS MISERABILIS ADSPECTVS. CIVIBVS REPENTE VEL OBEVNTIBVS, VEL METV PERTERRITIS DVLCEM PATRIAM DESERENTIBVS. DEMVM ALIQVANDO DEIPARA VIRGINE, AC BEATISS. ROCHO DEPRECATORIBVS, VISA EST HÆC ERYNNIS ADEO TRISTIS, AC DIRÆ EXTREMO MENSE DECEMBRIS, CVM MARTIO CEPISSET CRASSARI, AC FVRERE, VIM FERE OMNEM AMISISSE. QVO QVIDEM TEMPORIS INTERVALLO CVM SOCIETATIS NOSTRÆ CCCC. PLVS MINVS FRATRES INTERCIDISSENT, IISDEM IPSIS FRATRIBVS, EORVMQVE FAMILIIS PRÆSTANTISSIMI VIRI DOMINICI FERRO MAGNI SOCIETATIS MAGISTRI STVDIVM, DILIGENTIA, BENIGNITAS, CHARITAS NVMQVAM SANE DEFVIT. QVI QVIDEM TANTAM CLADEM HOC IPSO MONVMENTO TESTATVM VOLVIT, VTQVE LEGENS POSTERITAS, ADMIRETVR, INGENTEMQVE VENETOR. MVLTITVDINE PESTIS CRVDELITATE ABSVMTAM, PIENTISS. LACRYMIS PROSEQVATVR.

Ubi tandem ſcalam aſcenderis, quæ ad majus conclave ducit, ad dexteram videtur expreſſa peſtilentia anni 1630. ibi habetur in-

firmorum multitudo, mortuorum, aut ſpiritum exhalantium, aliorumque naviculis impoſitorum, qui deferantur ad ſepulturam. In aëre autem videntur B. Virgo ac S. *Rochius* flexis genibus Dominum exorantes, ut populum hoc flagello liberet. ſunt hæc ita benè expreſſa, ut eodem tempore pietatem excitent ac terrorem, ab *Antonio Zanchi*, ordinante *Bernardo Brolio* Majori Gvardiano ſeu Cuſtode anno 1666.

E regione videtur ad D. *Marci* interceſſionem in nubibus B. Virgo inter Angelorum Choros, aſſiſtentibus S. *Rochio*, ac S. *Sebaſtiano*. ante quam Urbs *Veneta* quatuor ſociata eſt Theologicis virtutibus, ſuſtinentibus fide ac religione; hinc flectentes quidam genua prætulerunt pro ſalute populi; & ſtatim ad preces radius e ſummo cœlo deſcendens mortem ſimul & peſtilentiam fugat, ad quarum tranſitum plures videntur mortui. Videtur & Angelus Divini furoris gladium in vagina reponens. Hoc opus fuit *Petri Nigri* omni dignum laude; quod curante *Angelo Aquiſto* majori Gvardiano ſeu Cuſtode depinxit anno 1673.

Incipe in Conclavi majore, ut ordinatè picturas perpendas, poſt Nativitatem *Chriſti*, S. *Joannem Chriſtum* baptizantem, Reſurrectionem *Chriſti*, ac ejuſdem Cœnam cum Apoſtolis.

Tabulam deinde Altaris habes, in qua S. *Rochius* in aëre, in plano vero eſt infirmorum multitudo, ubi & Cardinalis *Britannicus*.

In altero autem latere *Chriſtum* panes multiplicantem ac piſces vides; eundem *Lazarum* e ſepulchro vocantem; ad cœlum aſcendentem, ubi & Apoſtolos. Deinde Probaticam habes Piſcinam.

In Angulo poſt hoſpitii portam videtur *Chriſtum* tentans Diabolus, ut in panem lapides vertat.

Inter Feneſtras Capitis Conclavis habetur S. *Rochius*, ac S. *Sebaſtianus*. In lacunari *Adam & Eva* pomum comedentes.

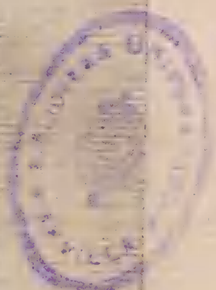
Poſtea vides igneam columnam Hebræos ducentem per deſertum; *Jacobum* in ſomnio adſcendentes, ac deſcendentes Angelos videntem; *Jonam* a ceto in littus ejectum; *Heliam* a *Jezabelis* ira profugientem.

Pictura, quæ in medio eſt, habet flagellum ſerpentium ad Hebræos miſſum; *Abrahami* ſacrificium; Mannæ pluviam; Agni eſum; aliaque Vet. Teſtamenti myſteria.

In hoſpitio videtur *Chriſtus* coram *Pilato*; idem geſtans arundineum ſceptrum, ac ſpinea Corona illuſus; & tandem *Calvariæ* montem adſcendens.

Poſtea habetur *Chriſtus* Cruci affixus in celeberrima *tabula Paſſionis* dicta; cui majeſtatem auget pretioſiſſimum *Auguſtini Caraccii Bononienſis* artificium; de opere ſufficiat dicere, tertium ſe auctorem ſubſcripſiſſe.

La-

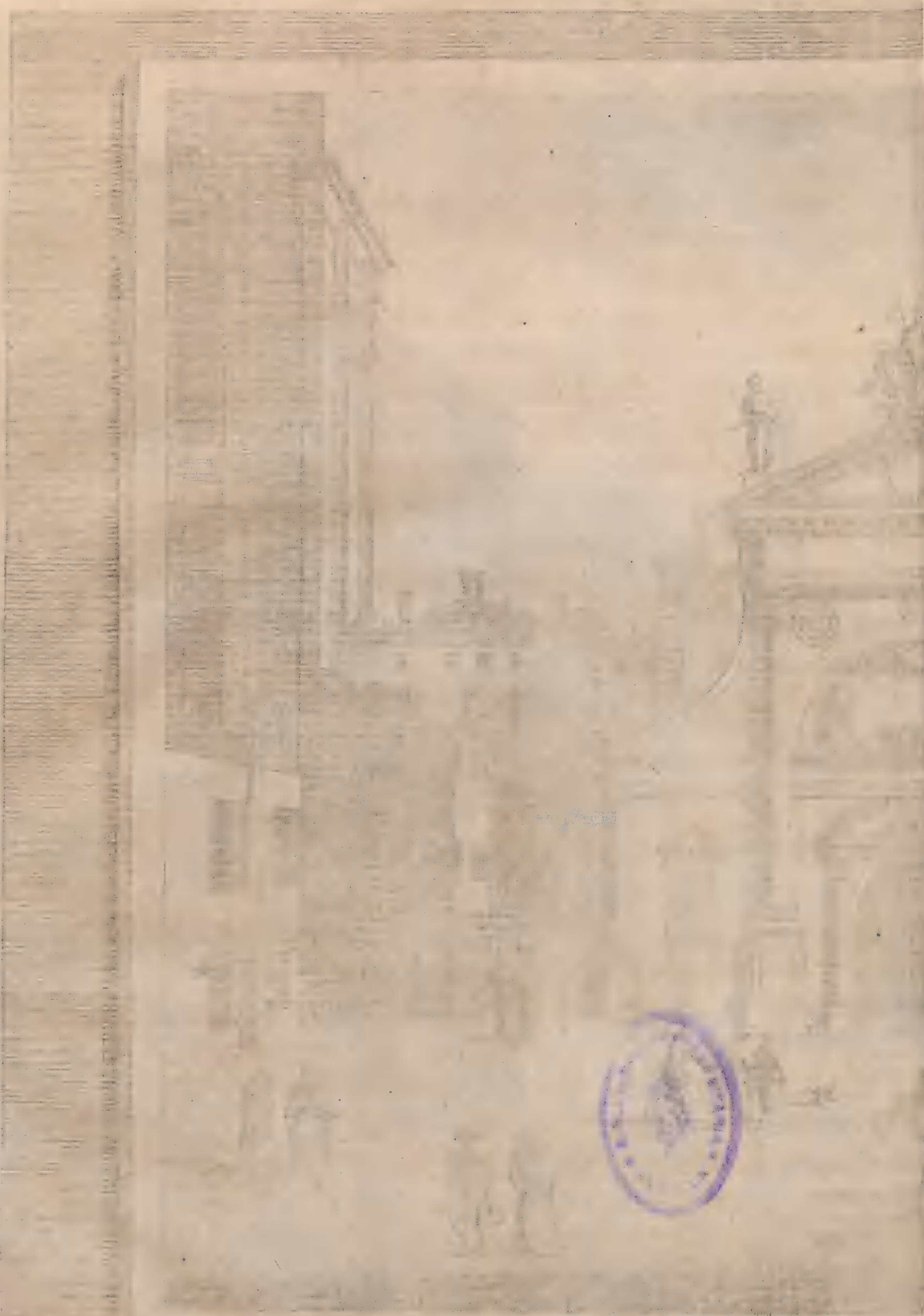

Chiesa di S. TOMASO. | Ecclesia S. THOMÆ. | *L'Eglise de* S^t. THOMAS.

Architectura Alexandri Tremignon.

Lacunar habet in Medio S. *Rochium* in aëre; cujus operis excellentia in causa fuit, cur *Tintoretus* ad omnium tunc vigentium Pictorum æmulationem totam Scholam depinxit; qui tantum temporis, quantum cæteri primæ delineationi, operi omnibus numeris absoluto impenderet.

Sunt & aliæ cæteras majores Scholas repræsentantes figuræ: Charitas nimirum, Misericordia, S. *Joannes* Euangelista, S. *Marcus*, ac S. *Theodorus*.

Circa Conclave habentur aliquot lignea signa, & hieroglyphica omni laude dignissima, ex *Augustino Planta*.

In Capite majoris Conclavis e regione Altaris magnus adest sinistrum Solem tenens Colossus.

Ejusdem Conclavis angulus figuram habet ante ignem pallio involutam quæ mæstitiam significat.

Deinde Pictura est vexillis, Coronis, &c. ornata, quæ honorem denotat.

Alia deinde arida, ac manus Capiti imponens, nummorum Crumenas sub pedibus tenens, avaritiam repræsentans.

Ignorantiam alia, quæ sequitur, exhibet, faciem abscondens, ac Asini Caput in Cistula deferens. sequitur scientia libros legens.

Alia deinde boni ac mali cognitionem denotat. terga vertit, ac sub se habet panem, ac vas.

Furorem monstrat, quæ sequitur clausis oculis inter bellica tormenta, tela, gladios &c.

Curiositatem alia pallio tecta, ac laternam deferens: offendiculum vero denotat alia, dextram tenens in capite manum, truncam habens sinistram; ubi Cribrum, ac alea, &c.

Honestam indicat voluptatem alia musicis onusta instrumentis &c.

Sequitur deinde figura scripta manu tenens, & actu loquens; ubi videtur pes humanus insculptus, quæ eloquentiam indicat *Ciceronis*, Sculpturæ causam agentis contra Picturam.

E regione vero videtur alia vasculis, coloribus, ac penicillis onusta, ubi & *Tintoretus* picturæ causam defendens.

In spatiis multa sunt observabilia, Bibliotheca inter alia ita naturam imitans, ut quamplures vix credant fictam esse.

Prædicta Hieroglyphica declarat schedula, quam tenet *Mercurius* ad dexteram ingressus in conclave.

TEMPLUM S. THOMÆ;

Parochia Presbyterorum.

Antiquum hoc ædificium anno 917. *Miana* familia fundavit. Postea tamen renovatum fuit, & præcipue majus Sacellum,

in quo elegans Altare pia attentione D. *Francisci Alborelli* erectum.

Frontem habet marmoribus structam, & inventione præclaram, a *Balthasare Longhena*; sunt in medio signa, sub quibus legitur:

D. O. M.
HANC MILLE ARGENTI NVMMIS BADVARIVS ÆDEM,
PLEBSQVE SIMVL REPARANT, ET TITVLATA COHORS.
PRIMA CAMBERLOTHI LAVS EST; LINVSCIVS INDE:
TERTIVS EST BVLLVS PRÆSVL, ET IPSE MERENS.
GLORIA PLEBANIS, PIETAS POPVLO, ET BADVARIA VIVET.
ET PROCVRATORVM HIC LAPIS ALBVS ERIT.
ANNO DOMINI MDCLXX. TERTIO ID. NOV. CAPT. IO. BAPT. NIGRONIO.

Septem habet Altaria; quorum primum sinistrum post ingressum in Templum habet Virginem cum Puero, ac duobus cum angelis in aëre; in plano verò S. *Joannem* Bapt. ac S. *Franciscum*, e *Palma*.

Quæ sequitur Calceariorum Altaris tabula habens S. *Marcum* miraculose curantem S. *Aniani* in manu vulnus multis coram Turcis; ubi & puer tiaram deferens; eodem est *Palma* auctore.

In altari ad majoris dexteram *Christus* Dominus recolitur.

Majus Altare magnum habet dimidium circulum, in quo adest *Christus* cruci affixus, *Maria* mater & cæteræ cum militibus; infra habet ornamenta structuræ. in quibus videtur *Christus* latus Thomæ præbens, & a lateribus quatuor Euangelistæ, e *Vicentino*.

Tabula Altaris prope portam majorem ad sinistram in egressu continet B. Virginem, *Christum*, æternum Patrem in aëre inter Angelos; in plano vero S. *Rochium*, ac S. *Joannem* Bapt. ex eodem *Vincentino*.

Parvam super Portam ad Templi sinistram antiqua videtur urna, super quam marmorea statua jacet, hæcque inscriptio Gothico charactere reddita est:

MCCCLXXV. DIE XVII. NOVEMBRIS.
VLTIMA, QVEM DOMVS HÆC RETINET; VIRTVTE REFVLSIT
NOBILIS, ET SAPIENS, AVDAX, PROBVS, ATQVE VIRILIS.
CVI PROLES TRIBVIT NOMEN PRIVLANA IOANNES.
ARMIGER, HOSTIFICVS, QVOTIENS DOMINATIO IVSSIT.
HVNC AD BELLA TRAHI VEN. FREMIT ANCIA CORDA
ABSQVE TIMORE VALENS PATRIÆ DEFENDIT HONORES.
GRANDIBVS EXTOLLI, QVI LAVDIBVS, ÆQVORE, TERRA
DENIQVE PROMERVIT, SOBOLI DEDIT, ATQVE NITOREM.

Super alteram minorem januam e regione in memoriam Plebani hæc habetur sub effigie Inscriptio:

D. O. M.
MATTHÆO CABERLOTTO HVIVS TEMPLI ANTISTES, VIR PRVDENTIA GRAVIS, AC DOCTRINA PRÆCLARVS. QVI PIVS IN PAVPERES, ET ERGA ECCLESIAM DEVOTVS, PROPRIA, ET PLVRIMA INDVSTRIA PARTA FIDELITER DISTRIBVIT. OBIIT HIC VI. KAL. FEBR. MDCLXIII. ÆTATIS SVÆ AN. LXIII. CVI PRÆSBITERI CAPITVLARES IN GRATI ANIMI SIGNVM, PLEBANO IACOBO BVLLO POS. AN. MDCLXXIV.

Super

Super Sacrarii portam sic legitur:

D. O. M.
VENERARE ANTISTITEM IO: MARIAM LINVSCIVM HOC SAXO TECTVM, FAMA DETECTVM. PROH; IMMITE, AC MITE FATVM. TERRIS SALVTIS ABLATVM, COELVM ILLATVM BEAVIT. ÆTATIS SVÆ ANNO XLVIII. SALVTIS MDCLXIX.

In pariete extra Templum lapis adest, in quo sequens memoria vernacula olim lingua conscripta, ac antiquitate venerabilis:

A NOME' DI CHRISTO AMEN, AD HONOR E' STADO DEL BIADO APOSTOLO MISIER TOMADO, A' REMISION D' OGNI PECADOR MCCCLVIII. DEL MESE DI MAGIO FO FATA, E COMENZADA QVESTA BENEDETTA SCOLA DI MISIER SAN TOMA' APOSTOLO DA MISIER MARIO NADAL AVICARIO, SIER NICOLETO DALLE STORE SCRIVAN, SIER FILIPPO NADAL DEGAN, SIER PIERO BON DAL FERO, E SIER FRANCESCO VERIER, E SIER PIERO CIMADOR, E SIER NICOLO BERETER, E SIER PIERO CALETER, E SIER LORENZO TENTOR, E SIER ANTONIO CALEDER, E SIER ANDREA OREXE. IACOMELLO CALEGHER NONZOLO. GASTALDA DONNA NICOLOTTA. E DEGANA DONA CATERINA DA LA SOSA. LA QVAL SCOLA FV' TRATTA DA VNA MARIEGOLA, CHE COMPARSE IN MCLXXXVII. DEL MESE D' AVRIL.

Hîc asservatur integrum brachium, & Crus cum pede S. *Theodosiæ.* item digitus S. *Thomæ* Apostoli. capita S. S. *Abdonis* & *Sennæ* Martyrum, aliæque reliquiæ.

REGIO DORSI DURI[1].

TEMPLUM S. NICOLAI;

Parochia Presbyterorum.

AUCTOREM antiqui hujus ædificii *Zancarolam* cognoscimus, Domum autem postea restauratam, ac insignibus fuisse ornatam picturis. septem continet Altaria.

Statim post ingressum ad sinistram habentur Nuptiæ *Canæ Galilææ.* ex *Aloysio* de *Friso.*

Sequitur tabula Panis ac piscium multiplicationem a Christo factam continens. eodem auctore.

Dein-

1 Dorsi Duri nomen a forma insulæ datum est, quia ad instar dorsi in scopulo sita est Regio.

Hæc est ultima Urbis *Venetæ* regio, quæ utpote a parte maris exposita hostilibus incursionibus & timori, relicta est vacua usque ad *Ursi Participatii* Ducis XIII. tempora, an. scilicet 864. qui solum Palatii famulis tunc *excusatis*, nunc scutiferis dictis, locum incolendum concessit, ut ex antiquissima scriptura colligit *Franciscus Sansovinus lib.* VI. in Reg. Dorsi Duri.

Deinde *Probatica Piscina;* a *Leonardo Corona Muranensi.*

Postea Cœna Apostolica; ubi videtur *Christus* pedes Apostolorum lavans; & ab altera parte idem orans in horto, eodem *Aloysio* de *Friso* auctore.

Super portam prope S. S. Sacramenti Sacellum adest *Christi*, cum *palmis* accepti, ingressus in *Hierusalem*, e *Corona.*

In fornice Sacelli Sanctiss. Sacr. Redemptor videtur multis Angelis sociantibus, ac Cherubim. ex *Aloysio* de *Friso.* sicut & *Abrahami* Sacrificium, aliæque tabellæ historias habentes Veteris Testamenti.

Deinde videtur *Cainis* fraternæ necis scelus in tabula octagono; ubi & æternus Pater inter Angelos apparet in aëre. *Corona* pictore.

Sequitur alia rotundæ figuræ, in qua æternus Pater sicut cæteri sunt, *Schlavone* ducente.

Adest & alia octogonos, aliaque ovata, ubi *Moses; Hebræi* colligentes Mannam in deserto, aliæque historiæ Vet. Testam. omnes *Coronæ.*

Totum mediæ navis Lacunar, in quo structuræ aliaque ornamenta sunt, opera *Montis Medii.*

Inter Lacunaris ornamenta quatuor sunt tabulæ; prima super organa, in qua videtur S. *Nicolaus* arborem jubens cædendam, in qua venerabantur Idolum Gentiles. *Corona* auctore.

In medio rotunda figura videtur, ubi idem S. *Nicolaus* in Paradisi gloria, a *Monte Medio.*

In tertia ejusdem formæ videtur idem Sanctus Nautas aliquot Maris tempestate liberans, ex *Corona;* quarta ejusdem itidem formæ super Majus altare sanctum *Nicolaum* habet ab Angelis in Paradisum delatum angelicis sociantibus choris, ac Fide, ut & Sanctum *Carmelitam*, opere est *Caroli Pauli* fil.

Incipiendo iterum a capite sinistri ejusdem Navis parietis, ad ingressum Templi octo videbimus tabulas; in prima nativitatem *Christi* habes; in secunda Magorum visitationem; in tertia Circumcisionem *Christi*: in quarta *Joannem Christum* baptizantem; in quinta *Christum* orantem in Horto, ubi & effigiem cujusdam B. Monialis; in sexta *Christi* in Horto capturam; uti & Monialem: suntque *Aloysii* de *Friso.* septima verò habet sanctum *Nicolaum* triticum *Miræ* miraculose præbentem, e *Palma.*

Organorum ostiola Consecrationem habent assistente magna Episcoporum, ac Canonicorum caterva Tiaram ac Pastorale baculum tenentium: e *Carolo Pauli* filio, extrinsecus: intrinsecus verò *Christum Lazarum* e sepulchro evocantem, uti & *Martham*, ac *Magdalenam;* eodem *Carolo* auctore.

Sub Organis, quatuor sunt tabellæ *Aloysii* de *Friso.* In organo-

norum Podio tres aliæ tabellæ, miracula S. *Marthæ* continentes; prædicti *Caroli*.

In dextero vero Templi latere plurimæ ſunt picturæ; prima eſt *Chriſti* reſurrectionis, a *Palma*. ſecunda *Chriſti* mortui, ab *Aloyſio*; quæ ſuperſunt, ſunt *Pauli* Diſcipulorum.

Altare majus quatuor eſt ornatum tabulis, quarum duæ ſiniſtræ ſunt *Andreæ Vincentini*, quæ miracula habent S. *Nicolai*; dextræ verò ſunt, quarum una habet S. *Nicolai* miracula, altera *Mariæ* nativitatem, *Petri Malumbræ*.

Alia ad dexteram ingreſſus in Templi navem, habet primo *Conſtantinum Imperatorem* Crucem in cœlo victoriam ſignificantem de *Maxentio*, videntem ex *Allienſe*.

Tabula Altaris S. Crucis, eandem inventam a S. *Helena* continens, eſt opere *Joan. Bapt. Zilotti* depicta.

Circa Altare æternum Patrem, ac Annunciationem Virg. *Petrus Malumbra* pinxit.

S. *Nicolai* Sacellum integre *Jacobus Petrellus* pinxit præter tres ejuſdem ſancti hiſtorias; quæ Scholæ ſunt *Titiani*.

Tabula habetur ſuper portam, in qua *Moſes* Virgæ tactu aquam educit e ſaxo; Scholæ *Pauli*.

Sequitur *Moſes* Populum *Judaicum Pharaonis* ſervitute liberans; additi ſunt *Ægyptii* aquis ſubmerſi, ab *Aloyſio*.

Super Portam videtur *Moſis* in flumine inventio, ab eodem *Aloyſio*; ſicut & totum Lacunar ejuſdem navis omnibus cum picturis ac ornamentis.

Tabula penes Navis caput ad Majoris altaris ſiniſtram, Viſitationem exhibet *Mariæ* factam *Eliſabethæ*; *Pauli* Scholæ.

Hîc S. *Nicetæ* Corpus aliæque Sanctorum reliquiæ habentur.

S. MARTHA;

Moniales S. Auguſtini.

Ultimum hoc Templum in Urbis extremitate *Patavium* verſus fundavit *Salomoniorum* familia. Hocque etiam uſque hodiernum diem teſtatur quælibet nove electa *Abbatiſſa* ſericam roſam ſeniori hujus familiæ mittens.

Fuit tamen partem ad recentiorem formam redactum, & ſeptem præcipue, quæ continet, Altaribus optime inſtructum marmoreis.

Templum ingrediens ad ſiniſtram vides *Lazarum* a *Chriſto* reſuſcitatum, ubi *Martha*, *Maria Magd.* ac Apoſtoli. opere pereleganti *Petri Richi*.

Sequitur in latere Templi tabula duodecim habens divisiones, vitam *Mariæ Magd.* comprehendentes, quarum IX. Scholæ sunt *Pauli.*

Deinde habetur S. *Laurentii* Martyrium, quod est ex insignioribus *Odoardi Fialetti Bononiensis* operibus.

Altare S. *Marthæ* tabulam habet a *Monte Medio*, ubi & æternus Pater inter Angelicos Choros, & infrà S. *Hieronymus*, & *Augustinus.*

Sequuntur & aliæ duodecim divisiones continentes S. *Marthæ* vitam, quarum decem sunt ab *Aloysio.*

Deinde tabula habens B. *Mariam* Virginem *Regiensem*, ac S. *Josephum*; ubi & in aëre duo infantes, qui tenent schedulam, in qua scriptum est *Pacem meam do vobis.*

Tabula Altaris Majoris, quæ *Christum* habet, S. *Martham*, S. *Mariam Magdalenam*, S. *Franciscum*, ac S. *Carolum Leandro Bassano* auctore est.

A dextro Sacelli latere habetur Manna in deserto. e *Vincentino.*

Sequitur tabula, in qua quidam S. Episcopus M. *Magdalenæ* communionem præbet, *Christo* assistente. Opus *Dominici Tintoreti* fuit.

Adest & S. S. Trinitatis tabula, ubi S. *Philippus Nerius* aliæque sanctæ, e *Bernardo Prudente.*

Est & tabula, in qua *Christi* triumphus *Hierosolymis* cum Apostolis; opus satis elegans videtur.

Sacrarium habet tabulam Sanctissimæ Trinitatis, ac aliquot Angelorum, opere *Tintoreti;* ejusdem est etiam alia tabella habens annunciationem Virginis.

In Lacunari prospectus, encarpi, ornamenta, ac signa, quibus aurum lumina præbet. Ut in medio grandis rotunda tabula, in qua habetur *Eliæ* sacrificium, Deo assistente ac Angelis; & Euangelistæ sunt. opere *Joannis Lambranzi.*

Hic asservatur S. *Agapeti* Corpus; item manus S. *Marthæ*, aliæque reliquiæ.

S. THERESIA;

Moniales ejusdem Nominis.

Anno currente 1645. aliquot piæ Mulieres licentiam impetrarunt a Senatu Templum ac Monasterium ædificandi, ut transferrent hanc in Urbem Ordinem *Carmelitarum S. Theresiæ*, auspicatæ igitur sunt eo in loco, quem primum Fratres *S. Bonaventuræ* habitabant. aucto ædificio Templum conspicuum est, septem continens altaria, marmoribus ornamentisque decorata.

Majus Altare, columnis, statuis, cæterisque ornamentis augustum,

ſtum, habet *S. Thereſiam* inter Angelorum multitudinem, ac effigiem *Joannis Mori* Præſtantiſſimi Senatoris, ac Protectoris, de his Religioſis optime meriti; opus *Nicolai Reinerii Flandrici* fuit. Ad ſiniſtram vides *Chriſtum* inter Doctores diſputantem, digniſſimo *Langetti* opere; ſuper Coronidem adeſt Annunciatio, e prædicto *Reinerio.*

Ad dicti Altaris dexteram adeſt tabula habens *S. Chriſtophorum*, *S. Marcum*, ac *S. Jacobum*, e *Joanne Baptiſta Langetti Januenſi.*

Tabula, quæ Virginem continet habitum porrigentem B. *Simeoni Stoch* ſuper *Carmeli* Montem, *S. Joſeph*, *S. Mariam Magdalenam* de *Paziis*, *S. Angelum Carmelitam*, *S. Bonaventuram*, & e longinquo *Eliam*, atque *Eliſæum.* eſt operâ *Nicolai Reinerii.*

Ad Majoris altaris ſiniſtram tabula adeſt habens B. Virginem, *Chriſtum*, *S. Antonium Patavinum*, *S. Franciſcum*, ac Angelum muſicum tangentem inſtrumentum; eſt a *Franciſco Ruſchi* depicta.

Quæ ſequitur tabula habet *S. Franciſcum* de *Paula*, *S. Andream Corſinum*, S. *Albertum*, ac S. Archangelum *Michaëlem*; eſt opere P. *Maximi* Capuccini.

Tabula, in qua *Chriſtus*, ac Magdalena, eſt operâ *Langetti.*

Lacunar varias habet picturas *Andreæ Schlavonii.* media rotundæ formæ, habet B. Virginem ac Puerum *Ieſum* in aëre inter Angelos; in plano verò S. *Simeonem Stoch*, S. *Albertum*, S. *Thereſiam*, ac quatuor Euangeliſtas. Ad dexteram adeſt Angelus apparens S. *Joſeph*; a *Zanchi*, cujus etiam ſunt reliquæ dicti Lacunaris picturæ.

Super dexteram portam adeſt *Chriſtus* funibus vinctus coram *Pilato*, cujus Hebræi arundinem manui dant. ad ſiniſtram *Chriſti* habetur flagellatio ad Columnam: e *Langetti.*

Hic requieſcunt S. *Maxima*, S. *Annæus*, *Pius Valerius*, ac *Quirinus* Martyres.

TEMPLUM ANGELI RAPHAELIS;
Parochia Presbyterorum.

Temporibus, quibus *Attila Italiam* invaſit, *Genuſius Patavii* Dominus *Adrianam* Uxorem ob timorem, quod *Aquilejæ* contra *Attilam* auxilia præſtiterat, in hanc inſulam tranſmiſit, quæ Templum ex voto Archangelo *Raphaëli* erigendam curavit, impetrata Mariti ſalute.

Anno vero 899. unà cum vicinis domibus incendio abſumptum *Candiana*, ac *Ariana* familiæ reædificarunt, S. *Magni* Epiſcopi monitu.

Videntur adhuc *Arianæ* Domus inſignia, diverſis in Templi locis, ejuſque ſepulcrum extra Chorum.

Anno tandem 1618. notabiliter auctum fuit *Joanne Bembo* Principe, ac novem altaria erecta, marmoribus ac structura pulcherrima.

Altaris Majoris augustissimum est tabernaculum, melioris notæ marmoribus instructum, statuis, aliisque sculpturis ac ornamentis ditissimum; quod erigendum *Aloysius Contarenus* Divi *Marci* Procurator curavit.

In eodem Altari Angelus *Raphaël*, ac *Centurio* ante *Christum*. ab *Aloysio* de *Friso*. & serpentum plaga ex *Alliense*.

Apostolorum cœna post tabernaculum, est e *Bonifacio*.

Tabula, in qua B. Virgo, ejus Filius ac angeli in aëre, infra vero S. *Franciscus* de *Paula*, S. *Bonaventura* ac S. Domus *Lauretana*. est opere *Andreæ Vincentini*.

Super columnas aliquot sunt Prophetæ, ac Euangelistæ, scholæ *Titiani*.

Hic S. *Aniceti* corpus aliæque reliquiæ habentur.

PARVUM *Xenodochium*, vel, ut melius dicam, conventum monialium S. *Francisci* absque clausura, e regione prædicti Templi, fundavit Familia *Cotanti*.

S. SEBASTIANUS;

Anachoretæ S. Hieronymi.

Claustrum hoc, antiquitus Mulierum Ptochotropium, a Muliere *Trivisanæ* familiæ erectum anno Dom. 1393. nunc autem S. *Hieronymi* Eremitæ regulâ B. *Petri* de *Pisa* viventes habitant.

Anno tamen 1562. restauratum, consecratum picturisque adeo ornatum fuit, ut Picturæ Thesaurus a *Boschini* non immerito dicatur. præcipuæ sunt e *Paulo Veronensi*, qui hic etiam ubi sua opera vigent suum Corpus voluit sepeliri, in cujus sepulchro sic legitur:

PAVLO CALLIARI VERONENSI PICTORI, NATVRÆ EMVLO, ARTIS MIRACVLO, SVPERSTITE FATIS, FAMA VICTVRO.

In S. *Nicolai* Sacello jacent ossa *Nicolai Crassi* causidici eloquentissimi, ubi sic notatum est:

NICOLAVS CRASSVS; FORVM PRIMVM, NAVIGATIONEM DEINDE SECVTVS, ADVERSA FORTVNA, FORTVNIS OMNIBVS SPOLIATVS. AD EQVVM ITERVM REVERSVS, HVNC POSTREMO LOCVM LABORVM OMNIVM, ET MISERIARVM QVIETEM, SIBI, ET POSTERIVS P. M. D. LXIII.

In B. Virginis Sacello, & in signo ejus electi marmoris sic leges:

MELIO CORTONA VNIVERSI PEDITATVS PRÆFECTO, FORTITVDINIS, AC FIDEI INCOMPARABILIS. QVI MAGNIS, CLARISSIMISQVE REBVS PRO VENETA REPVBLICA GESTIS. SCODRA AB OBSIDIONE LIBERATA, PROFLIGATIS HOSTIBVS AD MOLINELLAM, LOCVM IN BONONIENSIS AGRI FINIBVS. CORITTA, SEV VEGLIA INSVLA CONSERVATA. IN BELLVM DEMVM FERRARIENSI FORTISS. DIMICANS, TORMENTO BELLICO ICTVS OCCVBVIT. MELIVS CORTONA IVRISCONS. ET CÆSAR NEPOTES AVO PATERNO POSVERE.

Prope *Garzoniorum* Sacellum in marmoreo ſepulchro, cujus forma eſt ex *Sanſovino*, ſic habes:

LIVIVS PODACHATARVS CYPRIVS ARCHIEPISCOPVS LEVCOSIEN. EX TESTAMENTO. OBIIT MDLV. XIV. KAL. FEBRVARII. ÆTAT. ANNO LXXXI.

Marmoream tabulam Sacelli *Grimanæ* familiæ ſculpſit *Alexander Victoria*, ſicut & ſtatuam *Marci Antonii Grimani*, ſub qua legitur:

MARCO ANTONIO GRIMANO SENATORI INTEGERRIMO, ET TAM SVBEVNDIS MAGISTRATIBVS, QVAM OPTIMIS CONSILIIS, DOMI, FORISQVE OPTIME SEMPER DE REPVB. MERITO, AC POST VINCENTIVM, ET PETRVM FRATRES PROCVRATORIAM DIGNITATEM AMPLISSIMIS SVFFRAGIIS ADEPTO. OBIIT ANNO SALVTIS MDLXV. XI MARTII. VIXIT ANNOS LXXX. ALOYSIVS, ET OCTAVIANVS FILII PIENTISSIMI H. P. M.

Jacet & a ſecretis Decemvirorum Conſilii, ubi ſunt hæc verba:

DOMINICVS BEVILAQVA EXCELSI DECEMVIRORVM CONSILII A SECRETIS MINIMVS, HÆREDVMQVE CINERIBVS AD NOVISSIMVM VIVENS DIEM, HOC VOLVIT PONI MONVMENTVM MDLXXV.

Ante Sacrarium pariter legitur:

IO. AVO EGIDIO LAVRÆ PARENTIBVS OPT. ARIANÆ INF. FILIÆ SVAVISS. VITA FVNTIS, DARIÆ CONIVGI CARISS. EGIDIO, SIMPHOROSÆ LIBERIS DVLCISS. V. SIBI, POSTERISQVE HIERONYMVS RAPAZOLA H. M. P. MDXLVIII.

S. Pauli Converſionem in Sacello *Lollino* vermiculato opere expreſſit *Arminius Zuccatus*, in hac profeſſione celeberrimus.

Cæterum Templum fere totum Celeberrimi *Pauli Veronenſis* operibus eſt ornatum, ut ab initio diximus. Tredecim habet Altaria.

Primò tamen percurramus viſu Lacunar, relictis parietibus variis ſtatuarum, columnarum, aliorumque ornamentorum picturis clariſſimis, tres in partes diviſum; in prima videtur *Heſter* Regina ejuſque famulatus, comitante *Mardochæo*, ejus Avunculo, ante *Aſverum* Regem, adducta; in ſecunda videtur eadem Regina coronata ab eodem *Aſvero*. in tertia *Mardochæus Aſvero* jubente ab *Amane* accerſitur.

Majoris ſacelli fornix continet Virginis in cœlum Aſſumptionem, angelicis comitantibus Choris; ſuperſtat Pater æternus.

Ejuſdem Altaris tabula B. Virginem, Filium, ac angelos habet in aëre; infrà vero S. *Sebaſtianum*, S. *Catharinam*, S. *Joannem Bapt.*, S. *Franciſcum*, ac S. *Petrum*.

A dextris adſunt S. *Marcus*, ac *Marcellinus* ad *Martyrium* properantes, & verbis S. *Sebaſtiani* converſi; quod opus inter alia auctoris emicat.

A ſiniſtris verò videtur S. *Alligatus*, ad Martyrium ſuſcipiendum, pluribus adſtantibus falſis ſacerdotibus illum ad idola veneranda exhortantibus; multiſque cum fuſtibus, aliiſque ſpectatoribus.

Organorum oſtiola *Chriſti* Circumciſionem extrinſecus habent;

 intrin-

intrinſecus verò *Chriſtum Paralyticum* curantem. quorum operum excellentia eloquentiam ipſam fatigaret.

Ab altero latere Organorum videtur S. *Hieronymus*, S. *Franciſcus* ab altero.

Sunt & aliæ duæ picturæ, quarum una exhibet S. *Sebaſtianum* coram *Diocletiano* ſe *Chriſti* Equitem profitentem. altera vero eundem ſanctum martyrio coronatum & a ſatellitibus percuſſum; ſunt & ibidem quatuor Euangeliſtæ.

Sequuntur aliæ duæ tabulæ, in quarum una *Chriſtus* baptizatur a *Joanne*; in altera Cruci eſt affixus.

In Sacello S. S. *Hieronymi*, ac *Caroli* trabi affixa eſt tabula mobilis, in qua B. Virgo, Puer *Ieſus*, quædam ſancta, ac effigies cujuſdam hujus Ordinis religioſi. quæ omnes picturæ ſunt *Pauli Veronenſis*.

Sequitur poſtea tabula, in qua *Chriſtus* poſt reſurrectionem Apoſtolis apparet. quæ eſt ex *Andrea Schlavone*.

Alia habens *Chriſti* nativitatem e *Baptiſta Verona*. Inſuper in Sacello familiæ Craſſæ, adeſt tabula ubi S. *Nicolaus*, & Angelus. a *Titiano*.

In Sacello ad Majoris dexteram ſex alias habemus tabulas; in prima repræſentatur *Mariæ* nativitas; in ſecunda eadem gradus aſcendens. in tertia Deſponſatio ejuſdem cum S. *Joſeph*. in quarta viſitatio facta *Eliſabethæ*. in quinta *Chriſti* nativitas. in ſexta *Mariæ* fuga in *Ægyptum*.

Sanctorum *Hieronymi* & *Caroli* Sacellum tabulam habet, in qua B. Virgo, ac dicti ſancti ſunt, a *Palma*.

A lateribus ejuſdem ſacelli depicta ſunt miracula ſanctorum *Hieronymi* ac *Caroli*. ex *Andrea Vincentino*.

In ingreſſu ſacrarii ad ſiniſtram ſuper oratorii portam, adeſt tabella, quæ exhibet S. *Hieronymum* in Eremo, *Paulo* auctore.

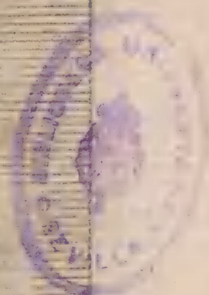
Pulcherrimum Sacrarii lacunar pluribus partitionibus a *Paulo* depictum fuit. In medio eſt *Mariæ* Coronatio; reliquæ quatuor partitiones quatuor habent Euangeliſtas. item plures Angelos, aliaque ornamenta ab ejuſdem auctoris diſcipulo depicta.

Parietes varias habent picturas a *Bonifacio*, videlicet *Joannis Baptiſtæ Chriſtum* baptizantis; *Abrahami* ſacrificii; *Chriſti* orantis in horto, *Jonæ* a ceto ejecti; *Jacobi* videntis Angelos adſcendentes, ac deſcendentes; *Pharaonis* ſubmerſionis; *Chriſti* reſurrectionis &c. quæ omnia *Bonifacii* opera fuerunt.

Adeſt & alia tabula continens ſerpentium plagam, e *Tintoreto*: ſuntque & aliæ aliorum auctorum.

Hic colitur ſpina *Chriſti* Coronæ, item ſagitta qua S. *Sebaſtianus* confoſſus fuit, aliæque reliquiæ.

TEM-

Chiesa de GESUATI su le Zattare de padri Domenicani Osservanti.

Ecclesia GESUATARUM.

L'Eglise des GESUATI.

BIBLIOTECA UNIV
SEVILLA

TEMPLUM S. BASILII;

Parochia Presbyterorum.

Familia *Baseja*, vel secundum alios *Molina* hoc Templum ædificavit anno 905. quod terræ motu dirutum, reædificatum fuit anno 1345.

Sex habet altaria, quorum primum eleganter renovatum est.

Circa Templum duodecim sunt Apostoli, ac quatuor Doctores. e *Leonardo Corona Muranensi.*

Adest & tabula, in qua *Christus* in *Calvariæ* Montem ducitur, e *Petro Mera.*

Super portam B. Virgo, *S. Sebastianus*, ac S. *Rochius*; e *Bartholomæo Donati.*

Tabula, in qua videtur *Christus* ante *Pilatum* adductus, e *Bernardino Prudente.*

Super arcus variæ sunt picturæ, a *Palma*, *Titiano*, *Alliense*, ac *Antonio Gambarati.*

Heic requiescit Corpus S. *Constantii Anconitani*; & B. *Petri Acotanti Veneti.* Digitus S. *Philippi* Apostoli habetur, alter S. *Basilii*; quiddam pellis S. *Bartholomæi* Apost. aliæque reliquiæ.

S. MARIA DE ROSARIO;

Regulares Ordinis S. Dominici,

vulgo JESUATÆ dicti.

Retinet adhuc titulum hoc Monasterium a *Jesuatis*, qui idem ædificarunt, ac habitarunt anno 1473. adjuvante *Nicolao Marcello* Principe. Suppresso vero an. 1669. a *Clemente* Papa IX *Jesuatorum* ordine Dominicanis de observantia datum fuit, qui religione, ac piis exercitiis, magnam populi frequentiam conciliant. eique nomen dari curarunt S. *Mariæ de Rosario.*

Super Sepulcrum hi versus *Etrusco* idiomate conscripti leguntur:

A TE GRAN RE DEL CIEL CON PVRO CORE
CONSACRO LA PIV' DEGNA, E MIGLIOR PARTE
COME L' ALTRA DONAI SV 'L PIV' BEL FIORE
IN SERVITIO DI CARLO AL FIERO MARTE
DO' ALLA PATRIA, A' GL' AMICI OGNI MIO HONORE
NEL CVI SERVITIO OPRAI L' INGEGNO, E L' ARTE
DI GIOVAR AD OGN' VN FV' IL MIO DILETTO.
BENEDETTO BRAMIER DA OGN' VN FVI DETTO.

Martyrium S. *Catharinæ* pinxit *Alliensis.*

Ta-

Tabula S. *Mariæ Magdalenæ* aliorumque ſanctorum, in qua & effigies duæ, eſt opere *Riccii* de *Ricciis.*

Alia *Chriſti* reſurrectionem habens fuit opus *Franciſci Riccii* ab anno 1513.

Sequitur alia, in qua *Chriſtus* cum mulieribus, eſtque e *Tintoreto.*

Sequitur alia tabula, in qua *Mariæ* Virg. imago eſt inſculpta, ac depictus æternus Pater, ac Angeli, a *Palma.*

Eſt & alia tabula, duos habens Beatos, Fundatorem ſcilicet ordinis, ac B. *Joannem Columbum* ab *Allienſe.*

Eodem Auctore ſunt duæ tabulæ a lateribus Portæ Majoris; quarum una Angelum, altera *Mariam* habet.

Sunt pariter ex *Allienſe* novem ſequentia picta, id eſt, Angelus Paſtoribus *Chriſti* nativitatem nuncians; *Chriſti* Circumciſio; Trium Magorum viſitatio; *Chriſti* nativitas; ſicut & S. *Joannis Baptiſtæ;* Viſitatio *Mariæ* facta *Eliſabethæ;* Angelus *Zachariæ* apparens; Pontifex *Romanus* ordinem confirmans; ac demum *Joannes Baptiſta* in deſerto prædicans.

Super portam S. *Chriſtophorus*, S. *Sebaſtianus*, ac S. *Rochius*, ſunt a *Jacobello.*

Organorum oſtiola habent *Urbanum* V. Pontificem habitum huic Religioni determinantem, a *Titiano*; & ſub Organis aliquot picturæ ex *Hieronymo Piloti* ſunt.

Hic habetur S. *Mariani* Martyris Corpus.

NOSOCOMIUM INSANABILIUM;

Quod eſt unum quatuor majorum.

Ligneum hîc primitus fuiſſe ædificium fertur anno 1512. erectum. muris poſtea inſtruxit *Petrus Contarenus* Epiſcopus *Baſſenſis.* Deinde Templum fuit renovatum ovatâ figura ſecundum *Sanſovini* formam ab *Antonio Contareno* Equite; ubi quinque Altaria conſtructa ſunt.

Collegium Nobilium, ac Civium hoc Noſocomium pie religioſeque gubernat. Multis temporalibus, ſpiritualibusque privilegiis a ſummis Pontificibus conceſſis gaudet. Infirmos incurabilibus morbis oppreſſos regit, ac utriusque ſexus pauperes alit.

Lacunaris initium nomen exhibet Legatarii, cujus impenſis factum eſt:

VENVSTISSIMA LAQVEARIA EX PIO LAVRENTII ZANTANI LEGATO.

In medio eſt grandis tabula, quam depinxit *Peranda*, quæque exhi-

Veduta dell' Ospitale de gl' Incurabili. | Prospectus Xenodochii Insanabilium. *Architectura Sansovini.* | *Vüe de L'Hôpital des Incurables.*

Chiesa del SPIRITO SANTO, *di Monache Agostiniane, su le Zattare.*

Ecclesia SPIRITUS SANCTI.

L'Eglise du St ESPRIT.

exhibet Paradiſum; illo vero morte correpto, ultimam manum impoſuit, ac complevit *Franciſcus Maffæi Vicentinus*, non abſque laude.

Sunt & aliæ duæ, quarum una habet parabolam Euangelicam hominis accedentis ad nuptias abſque veſte nuptiali; quæ fuit opus Presbyteri *Januenſis*; altera aliam parabolam Decem Virginum, quarum quinque ſapientes & quinque fatuæ ſunt; e *Varori*; ſunt & ex eodem plures Angeli ac infantuli.

Adeſt tabula S. *Urſulæ*, ac ſociarum Virginum, ubi & S. Epiſcopus, ac Angelus: opere elegantiſſimo *Tintoreti*.

Alia, in qua S. *Catharina* ac duo Angeli in aëre, ac ejuſdem martyrium e longinquo opus *Joannis Rò* fuit.

In Altari majori adeſt *Chriſtus*, a cujus lateribus S. *Rochius*, S. *Lazarus*, ac duo Angeli. opere *Ingoli*.

Prope idem Altare adeſt S. *Joannes Euangeliſta*. e *Peranda*.

Super idem majus Altare adeſt Angelorum chorus, ex *Allienſe*.

Circa Templum ſunt duodecim Apoſtoli, ex quibus S. *Paulus* eſt opere *Maffæi Veronæ*; S. *Jacobus* Minor, *Palmæ*; S. *Jacobus* Major, *Andreæ Vincentini*; & alius *Dominici Tintoreti*.

A dextris Cathedræ eſt *Chriſti* Cœna cum Apoſtolis; a ſiniſtris vero *Chriſtus* lavans diſcipulorum pedes, ambo e *Joſeph Enſio*.

Super Portam eſt mobilis tabula, in qua *Chriſtus* Crucem bajulans, quem ſatelles fune trahit. eſt opere *Georgeonii*.

Sacrarium continet tabulam, in qua B. Virgo cum Puero, S. *Joſeph*, S. *Maria Magdalena*. Opus unicum in Urbe *Veneta Andreæ Mantegna* fuit.

In oratorio Altaris tabulam depinxit Eques *Adamantinus*.

Hic habetur pars ligni S. Crucis.

S. SPIRITUS;

Moniales S. Auguſtini.

Initio fuit ligneum Templum, quod lapideum erigi curavit *Sanctus Viridis*, adjuvante *Hieronymo Priuli*. Eſt Templum non ineleganter ornatum, quod ſeptem habet Altaria.

Super Majorem portam proſpectum occupat auguſtum Mauſoleum in memoriam erectum trium Familiæ *Parutæ* Senatorum. In medio ſpatio legitur de *Paulo* Hiſtorico:

PAVLVS PARVTA, MORE IN DEVM, ORE IN EXTEROS, RE IN SVOS, CALAMO IN POSTEROS, NAVVS, DISERTVS, FIDVS, FRVGI. BRIXIÆ SEMEL PRÆTOR. MILITARIS ITERVM ÆRIS IN ARCHIDVCIS CONFINIIS PRÆFECTVS. ROMÆ APVD CLEMENTEM VIII. INTRA LEGATVS ORDINEM, ORDINE DONATVS EQVESTRI. MOX FERRARIAM CVM AD EVNDEM, TVM AD MARGARITAM AVSTRIACAM TENENTE ITER EXTRA. DEMVM ANNO ÆTATIS ..... MORTALITATIS ADEPTVS SPOLIA. TV NE LVGE; SANGVINE CLARVS: VIRTVTE NITIDVS; FIMO, NON FAMA EXVTVS. ANNO SAL. HVM. MDCXCVIII. DIE VI. DECEMBRIS.

A dextris legitur de *Andrea* ejusdem fratre:

ANDREAS PARVTA, PAVLI NATVRA FRATER, VIRTVTE EMVLVS; IN ÆTATIS FLORE PATRIIS INCVLTVS LEONICINIIS, INTER PELAGI, COELIQVE MINAS EGENITO HAVSTA LVSTRATO ORBE, PRVDENTIA MATVRVS, OTTOMANICVM SYDVS AD ECHINADAS FVMIFORIS DEFECTVM IGNIBVS, VEL OCVLORVM INSECVTVS ACIE. QVÆSTOR VERONÆ PROVIDVS, VLTRA MINCIVM PRÆTER ORDINEM COPIARVM DVCTOR EX ORDINE, PROBATVS BERGOMI PRÆTOR, TRANSPADANIS FINIBVS AVCTOR METANDIS SEDVLVS. CVNCTO MILITVM AGMINI IN GALLIA CISALPINA PREFECTVS. E MORTALI TANDEM FATO NOMINIS ÆTERNITATEM PRÆFECIT. ANNO ÆTATIS LXVII. SALMO HVM. M. DC. XXII. NOVEMBRIS.

A sinistris vero de Marco:

MARCVS PARVTA INCLYTA PAVLI SOBOLES, PATREM, PATRVVMQVE AMVSITATVS REFERENS, VT TVMVLIS AMBOBVS TESTAMENTO, ET SIBI POSITIS. CINEREQVE PROXIMVS. ITA NEC TITVLIS, NEC GENERE, VNVS VTROQVE MAIOR, NI SINGVLI MAXIMI. PROVINCIAS EMENSVS PRINCEPS, NON CIRCINI OTIO, SED ITERVM NEGOTIO COSMOGRADVS TOTO PERERRATO ORBE, AD AEGYPTVM VSQVE AD VLTIMAM REGVNDÆ REI ARTEM DIDICIT PVBLICÆ, PROBITATE, HVMANITATE IVXTA OPTIME DE OMNIBVS MERITVS, SENATOR CONSVLTVS, CONSILIARIVS SENIOR, FATO NIMIS INCONSVLTO, NI VITA FVNCTVS, NON ÆVITATE. ANNO ÆTAT. LIII. SAL. HVM. MDCXIX. DIE XXII. IVLII.

Erutum demum in hoc Templo fuit Magnificum ex marmoribus Altare ad honorem Virginis *de Salute*.

A sinistris in Templi ingressu adest B. Virginis imago, cui Angeli coronam imponunt, a lateribus S. *Hieronymus*, ac S. *Sebastianus*, in nubibus, in plano verò S. *Joannes* Euangelista, ac S. *Augusti us*, e *Tintoreto*.

Sequitur tabula, in qua *Christus* S. *Theresiam* inflammat, ubi & aliquot Angeli, S. *Augustinus*, S. *Antonius Patavinus*, & aliquot Infirmi. e *Petro Riccio*.

Alia deinde habens trium Magorum visitationem, a *Tintoreto*.

Altaris Majoris tabula, quæ S. Spiritus descensionem continet super Apostolos, ubi Pater æternus inter Angelos in aëre, est e *Polydoro*. Idem altare nuper marmore constructum est, & statuis aliisque marmoreis.

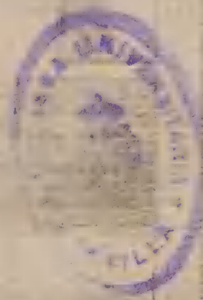
Super Majus Altare, ac Monialium Chorum tres sunt tabulæ; in una *Christi* triumphus *Jerusolymis*, in altera S. *Augustinus* ac *S. Monica*, *S. Catharina Senensis*, ac *S. Hieronymus*; in tertia *Christus* Apostolorum pedes lavans. ex *Alliense*.

Tabula, quæ ad sinistram extat ad Templi egressum habet B. Virginem sedentem, Puerum brachiis tenentem, *S. Josephum*, *S. Antonium Patavinum Christum* adorantem, uti & Angelum. in aëre videtur Paradisi gloria, ubi multi Angeli Crucem tenentes; opus celeberrimum *Lucæ Jordani* fuit.

Ultima post hanc tabula habet *Mariam* ante *Iesum* genua flectentem, ubi Angeli schedulam tenent, in qua scriptum est: *Quem genuit adoravit*; est opus pictum *Ingoli*.

Hic asservatur *S. Simeonis* Apostoli brachium.

SCHO-

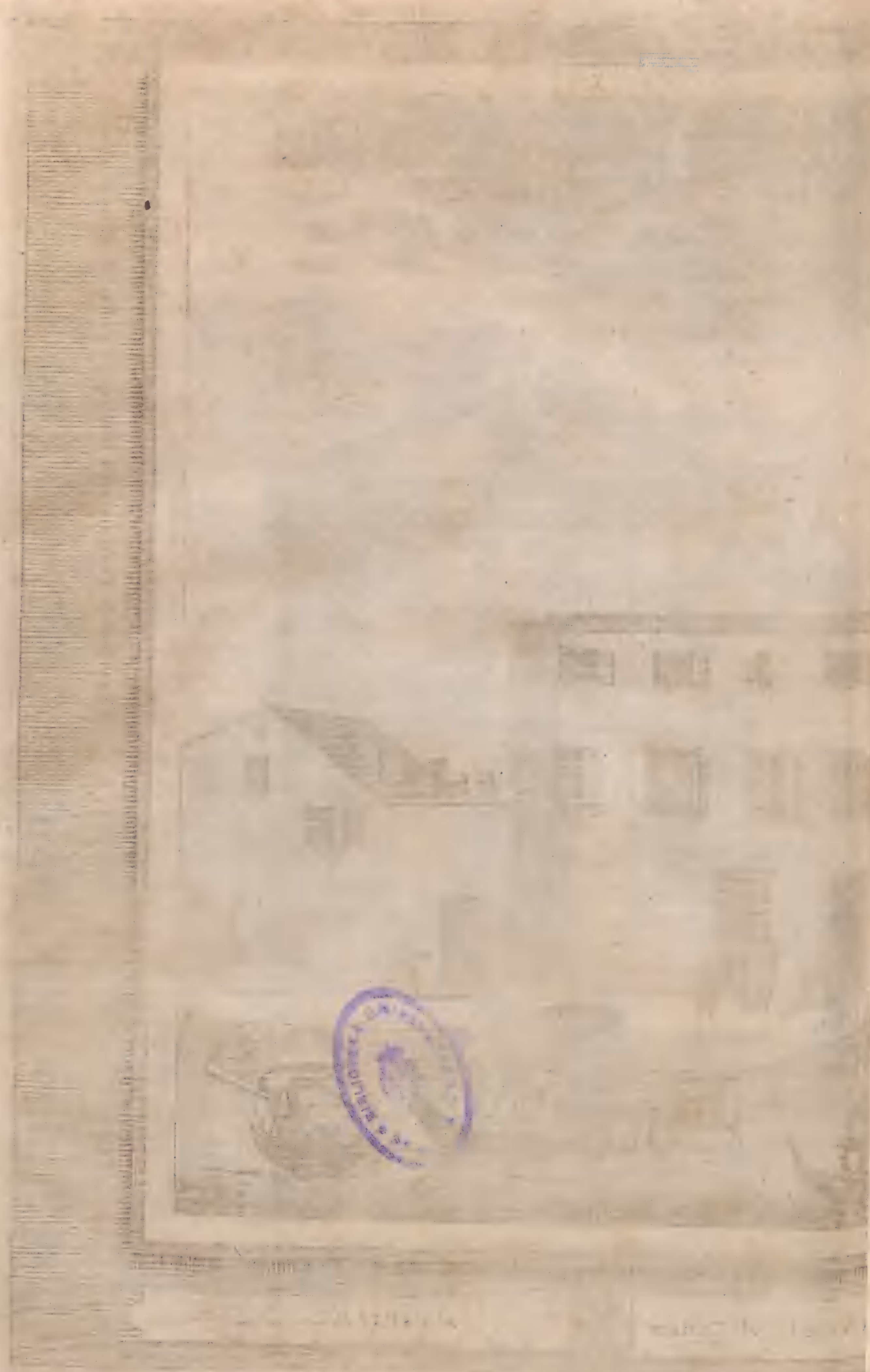

Scuola del SPIRITO SANTO, *su le Zattare.*

Schola SPIRITUS SANCTI, ad Zattare.

L'Ecole du S.t ESPRIT, *sur le Zattare.*

SCHOLA S. SPIRITUS.

Hic habetur parva Schola, in qua tria sunt Altaria; Majus est electis marmoribus constructum; nunc aliud erigitur, e marmoribus etiam electis.

ORATORIUM DOCTRINÆ CHRISTIANÆ.

Prope S. Spiritus Templum, & eodem tempore erectum fuit hoc Oratorium; cujus fratres in multis piis operibus exercentur, ac præcipuè in pueris doctrina Christiana instruendis; in Urbis Templis hodieque XXXI. ab maribus pueri docentur; & in aliis XXXI. a mulieribus puellæ docentur.

HUMILITAS;
Moniales S. Benedicti.

Antiquum hoc ædificium restaurarunt Jesuitæ, atque in commodiorem formam reduxerunt, septem cum altaribus.

Anno postea 1606. expulsis ab Urbe justas ob causas Jesuitis, (ut etiam supra retulimus) sicut & a tota Ditione *Veneta*, die x. Maji Senatus hunc locum Monialibus *S. Benedicti* concessit, quæ prius sancti Servuli Insulam habitabant; ubi ingressæ sunt anno 1615. die 27. Junii.

Ingressus Templum prima, quam invenies pictura ad sinistram, in qua *S. Franciscus* est, e schola *Paridis Bordonii.*

Tabula Circumcisionis, est *Marci Antonii* de *Moro.*

In Sacello ad dextram Majoris sunt duæ ex *Balthasare* de *Anna* picturæ; tabula verò Altaris, quæ visitationem *Mariæ* factam *Elisabethæ* habet, est ex *Adamantino.*

In Altaris Majoris Tabernaculi summitate adest *Christi* nativitas ex *Bassano.*

Paulò infra in fronte est Pater æternus; & inferius in tertio dimidio circulo sunt duo Angeli, & tandem in ostiolo adest Redemptor; quæ fuerunt opera *Pauli;* sicut & duæ vicinæ tabellæ, quarum una *S. Joannem* prædicantem, Centurionem altera continet.

A lateribus Tabernaculi plurimæ sanctorum, ac sanctarum effigies, e *Balthasare* de *Anna.*

A tergo sunt aliæ duæ e *Palma.* in una *Christus Zacchæum* vocans ex Arbore, in altera Angelus ad Eliam panes deferens.

Tabula S. *Petri* ac *Pauli* fuit opus *Jacobi Bassani*, & super fornicem æternus Pater, ac martyrium *S. Andreæ*, ac *S. Pauli*, e *Balthasare* de *Anna.*

Adest super Altare *Christus* e Cruce depositus, & Mater, ac altera *Maria*, e *Tintoreto.*

Coronatio Virginis ab Angelis est opere *Balthasaris* de *Anna*. Circum arcum plures sancti e *Petrelli.*

Laquear ornatum est tribus sacris historiis, a *Paulo Veronensi.* In medio Assumptio *Mariæ*, ubi & omnes Apostoli; ac elegantes structuræ. In altera majus Altare versus Nativitas *Christi;* opere excellenti; tertia tandem super Chorum, quæ cæteris excellit Annunciationem habet, & multos angelorum choros; sunt insuper alia ejusdem auctoris ornamenta.

Hic Corpus S. *Leonis* Episcopi habetur; item S. *Servuli* Crus; S. *Annæ* Caput, aliæque insignes reliquiæ.

ORATORIUM S. PHILIPPI.

Est prope antè dictum Humilitatis Templum, super cujus portas duæ sunt tabulæ; in una S. *Carolus*, ac S. *Philippus*; in altera S. *Franciscus*, ac S. *Dominicus.* opera D. *Hermanni Stroifi.*

Laquear depinxit *Dominicus Bruni.*

TEMPLUM S. MARIÆ DE SALUTE;

Clerici Regulares de Somascha.

Pestilentia *Venetam* Urbem affligente anno Dom. 1630. Senatus Templum vovit titulo S. *Mariæ* de Salute.

Anno igitur 1631. die 25. Martii post celebrationem Missarum Princeps ac Patriarcha fundamentalem lapidem jecerunt, in quo hæc inscriptio:

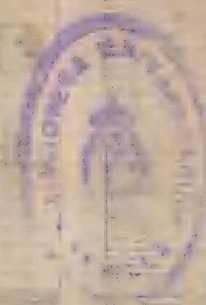
D. O. M.
DIVÆ MARIÆ SALVTIS MATRI TEMPII EDIFICANDI, AD PESTILENTIAM, EXTINGVENDAM SENATVS EX VOTO PRIMVS HIC LAPIS. ANNO DOMINI MDCXXXI. XXV. MARTII. VRBANO VIII. SVMMO PONTIFICE, NICOLAO CONTARENO DVCE, IOANNE THEVPOLO PATRIARCHA.

Ita etiam percussa fuerunt plurima auri, ac argenti ærisque numismata, quæ fundamentis subjecta fuere. fertur etiam & aureum majus subjectum fuisse, ubi hæc verba: *Unde origo inde salus.* 1631.

Ex hoc numismate desumpta est forma, quæ videtur impressa in medio Templi, ubi eadem verba.

Solis erigendis fundamentis duo anni impensi sunt; postea secundùm formam celebris Architecti *Longhenæ* ædificari cœpit hoc augustissimum templum, quod nondum usque annum 1704. completum erat.

Hujus Templi magnificentiam describere repugnat brevitati, ut

Chiesa di S. MARIA DELLE SALUTE, Padri Somasczi.

Ecclesia S^{tae}. MARIÆ SALUTIS.
Architectura Baldisere Longhenæ.

L'Eglise de S^{te}. MARIE DU SALUT.

Altra Veduta della Chiesa
DELLA SALUTE.

Prospectus alter Ecclesiæ Stæ MARIÆ SALUTIS.

Autre Vûe de L'Eglise de
Ste MARIE DU SALUT.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

ut hujus operis initio promiſimus. ſufficiat hoc dicere, intus & foris ſtatuarum marmorearum numerum uſque ad 125. adſcendere; ac publicum ærarium quingenta aureorum millia rei impendiſſe; quod Pietatis, ac Zeli magnitudinem hujus Sereniſſimi Dominii auget.

Novem habet elegantiſſima altaria; quorum primum a ſiniſtris poſt ingreſſum per Majorem januam habet Annunciationem Virginis, aſſiſtente Patre æterno in aëre, & angelorum multitudine ex Equite *Liberi*.

Sequitur Altare S. *Antonii Patavini*, ſuper quod ejus reliquiæ inſignes habentur, ejuſque tabula eundem exhibet ſanctum, qui ab Trinitate exorat Urbem Peſtilentia liberandam. eodem Equite *Liberi* auctore.

Poſtea habetur Miſſio S. Spiritus ſuper Apoſtolos, quæ habetur ſuper majus Altare S. Spiritus; opus celeberrimum *Titiani* fuit.

Super majus Altare ſex ſunt pariles ſtatuæ, optimi marmoris; media ſtat *Mariæ* Virginis puerum brachiis tenentis; a dextris Urbis Venetæ flexis genibus orantis; a ſiniſtris Peſtilentiæ ab Angelo accenſam facem tenente fugatæ. ſunt etiam ſtatuæ S. *Marci*, ac S. *Laurentii Juſtiniani*.

Adeſt tabula S. *Mariæ de Salute*, in qua etiam Puer Ieſus, & aliquot Angeli ſuſtinentes Templum a Senatu in memoriam beneficii erectum. opus laudabile *Varotari* fuit.

A tergo ejuſdem tabulæ alia eſt, quæ facta fuit, ut in D. *Marci* Platea exponeretur, publicâ pro peſtilentiæ liberatione lætitia celebratâ, in qua videntur *Maria* Puerum habens, S. *Marcus*, S. *Rochius*, S. *Sebaſtianus*, B. *Laurentius Juſtinianus* orantes Reipub. liberationem; ubi & cadaverum multitudo. a *Bernardino Prudente*.

Supra dictam picturam in laqueari tres aliæ ſunt hiſtoriæ forma rotunda depictæ; Mannæ ſcilicet in deſerto; Angeli *Habacuc* in auxilium *Danielis* in lacu Leonum exiſtentis, adducentis. & Angeli *Eliæ* ſuccurrentis: quæ ſunt excellenti *Salviati* opera; & erant in Templo S. Spiritus. Circumſtant quatuor Euangeliſtæ, e *Titiano*, quæ pariter in S. Spiritus Templo erant.

E regione Altaris S. *Antonii Patavini* adeſt tabula, in qua S. *Marcus* in eminenti Throno, S. *Sebaſtianus*, S. *Rochius*, & *Coſmus* & *Damianus*; quæ etiam in S. Spiritus Templo habebatur, e *Titiano*.

Sunt etiam paſſim per Sacella quatuor Euangeliſtæ, ac quatuor Eccleſiæ Doctores; ab *Antonio Triva* eleganter depicti.

Lacunar fornicis habet Æternum Patrem inter Angelos; opus laudatiſſimum *Hieronymi Peregrini* fuit.

Nativitas *Mariæ* Virginis in tabula, quæ ſequitur, in qua etiam S. *Joachim*, ac plures mulieres S. *Annæ* in lecto jacenti aſſiſtentes. &

Et in Altaris Majoris columna hæc habentur verba:

MARCI ANTONI BRAGADENI PRÆFECTI INSIGNES RELIQVIÆ.

Septem habet Altaria; ad dextram majoris videtur Manna in Deſerto e *Lucenſe*. a ſiniſtra vero S. *Foſca* e *Reinerio*.

Tabula, in qua videtur Chriſtus quinque panes, ac piſces multiplicans, ſicut & reſurrectio *Chriſti*, ſunt opera celeberrima *Tintoreti*.

Sequitur tabula S. *Bellini*, in qua eſt B. Virgo cum Puero, ipſe S. *Bellinus* Epiſcopus, S. *Antonius Patavinus*. opus *Lucenſis* fuit.

Super S. *Bellini* Altare adeſt grandis tabula, in qua *Chriſtus* matri Coronam imponit, aſſiſtentibus æterno Patre, ſanctis ac Angelis. a Diſcipulis *Vivarini*.

Adeſt Aſſumptionis *Mariæ* tabula, a cujus lateribus *Chriſtus* ad Columnam flagellatus, & Cruci affixus. a *Follerio*.

Sequitur Chriſtus Apoſtolorum pedes lavans, opere *Andreæ Vicentini*; ſicut & *Chriſtus* in Horto orans ſuper majorem portam.

In loco ubi Litaniæ decantantur, adeſt *Chriſtus* forma Hortulani *Mariæ Magdalenæ* apparens. opus *Bonifacii* fuit.

Hic aſſervantur claves S. *Bellini*, Caput S. *Zephyrini*, aliæque reliquiæ.

TEMPLUM S. VITI;
Parochia Presbyterorum.

Familiam de *Magnis* anno 917. auctorem hujus Templi fuiſſe accepimus. cujus Portam vult *Stringa*, in Palæſtris, quæ fuerunt Domus *Bajamontis Theupoli* fuiſſe ædificatam, in teſtimonium adducens Senatus decretum, quod his terminis refert:

MCCCXVIII. DIE XVIII. IVLII.
ITEM, QVOD PALESTRÆ, QVÆ FVERVNT DE DOMO BAIAMONTIS PRODITORIS CONCEDANTVR ECCLESIÆ SANCTI VITI PRO REPARATIONE PORTÆ MAIORIS IPSIVS ECCLESIÆ.

Hoc in Templo ſeptem ſunt Altaria; in Majori pulcherrimum eſt Tabernaculum, a cujus tergo tabula habens ſanctos *Vitum* & *Modeſtum*, B. Virginem, & S. *Joſephum*.

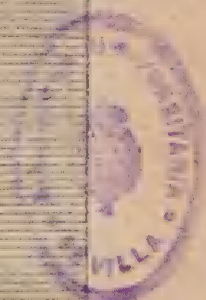
Ad dexteram Majoris Altaris tabula, in qua S. *Antonius*, S. *Franciſcus*, & S. *Nicolaus*, e Diſcipulis Aloyſii de *Friſo* eſt.

Ad ſiniſtram eſt tabula, ubi *Chriſto* Cruci affixo, adjuncta eſt B. Virgo, cui S. *Joannes*. a Schola *Joannis Bellini*.

Tabula *Chriſti* Infantis inter Angelos in aëre; in plano vero S. *Joannes Baptiſta*, S. *Vitus*, & alius S. Epiſcopus. eſt e *Pauli* ſchola.

Adeſt hic Corpus Beatæ Comitis *Tagliapetræ* Nobilis *Venetæ*. Reliquiæ Sanctorum *Viti* & *Modeſti*, &c.

TEM-

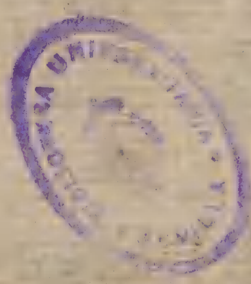

Chiesa di Sta. MARIA DELLA CARITA, de Canonici Regolari.

Ecclesia Stae. MARIÆ CHARITATIS.

L'Eglise de Ste. MARIE DE LA CHARITÉ.

TEMPLUM S. AGNETES;
Parochia Presbyterorum.

Nobilissimam *Molinorum*, ut aliqui volunt, aut *Mellinorum* secundum alios; quæ domus nunc *Venetiis* extincta *Florentiæ*, ac *Romæ* viget; hoc fundasse Templum accepimus; postea restauratum, ac decem ornatum Altaribus.

Horum maximum habet martyrium S. *Agnetes*, ex *Antonio Follerio*.

A dextris adest *Christus* coram *Pilato*, e *Fialetti*. In Sacello S. S. Sacramenti quatuor habes Euangelistas ex *Alliense*.

Sequuntur aliæ duæ ex eodem *Alliense* picturæ, id est, *Mannæ* in Deserto; & Aquæ e saxo a *Mose* eductæ.

Non procul abest S. *Jacobi* Altare, cujus tabula est e *Varotari*.

Sequitur alia S. *Vitalis* armati unà cum Sanctis *Gervasio* & *Protasio*; e Discipulis *Damiani*.

Organorum ostiola, quæ extrinsecus æternum Patrem; S. *Agneten*, & effigiem Antistitis, qui hoc Templum restauravit, habent; intrinsecus vero Virginis Annunciationem, depinxit *Masfæus Verona*.

A sinistris Majoris Altaris adest B. Virgo, item S. *Hieronymus*, ac S. *Sebastianus*. e Discipulis *Damiani*.

Adest deinde Nativitatis *Mariæ* tabula, e *Follerio*.

Sequitur ejusdem Desponsatio, *Malumbra* auctore. postea *Christus* in horto, *Bartholomæo* de *Nigris*.

Hic habetur S. *Agnetes* digitus. ut & Corpus S. *Secundi* Martyris aliæque reliquiæ.

CHARITAS;
Canonici Lateranenses.

Templum hoc celeberrimum *Marcum Juliani* anno 1119. recognovit auctorem; ligneam habuit originem circa parvum Altare, in quo erat B. Virginis clara miraculis imago; quod cum *Innocentius* Papa II. Priori S. *Mariæ* in Portu *Ravennæ* concesserit; Canonici Regulares inhabitare cœperunt.

Celebris est hic locus *Alexandri* Papæ III. occulta mora, dum *Friderici* Imperatoris persecutionem fugeret. Cui plenam impertitus est Indulgentiam die tertio Aprilis, de qua sequentia verba leguntur:

ALEXANDER III. PONTIFEX MAXIMVS FEDERICI A RABIE PROFVGVS, HAS SACRAS REGVLARIVM ÆDES PRO MVNERE RECEPTO HOSPITALITATIS, INEXAVSTO INDVLGENTIARVM THESAVRO PERPETVO DITAVIT. MDLXXVII.

Legitur & alia Bulla:

ALEXANDER EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, DILECTIS FILIIS, PRIORI, ET FRATRIBVS SANCTÆ MARIÆ DE CHARITATE, SALVTEM, ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM. CVM PRO COMMODO GENERALIS ECCLESIÆ, CVIVS CVRAM, ET REGIMEN, LICET IMMERITI GERIMVS, VENISSEMVS, DOMINO DVCENTE VENETIAS; AD PETITIONEM VESTRAM PRO NOSTRI OFFICII DEBITO, III. NONAS APRILIS ECCLESIAM VESTRAM, INVOCATA SPIRITVS SANCTI GRATIA, DEDICAVIMVS, ET OMNIBVS, QVI IN ANNIVERSARIO DEDICATIONIS, VEL TRIBVS POST EANDEM ECCLESIAM CONTRITO ANIMO, DEVOTO, ET HVMILITER VISITAVERIT, DE PÆNITENTIA SIBI INIVNCTA VIGINTI DIES, CONFISI DE MISERICORDIA IESV CHRISTI, ET BEATORVM APOSTOLORVM PETRI, ET PAVLI MERITIS DVXIMVS INDVLGENDOS. NE IGITVR ILLVD INDVLGENTIÆ QVOD VISITANTIBVS ECCLESIAM VESTRAM ANNVATIM INDVLSIMVS, IMPOSTERVM A MEMORIA HOMINVM ELABATVR, REMISSIONEM, QVAM FECIMVS AVCTORITATE APOSTOLICA CONFIRMAMVS, EAMQVE AD PERPETVAM MEMORIAM FVTVRORVM, IN SCRIPTIS DVXIMVS REDIGENDAM. DATA VENETIIS, IN RIVALTO. IV. KAL. IVNII.

Hic jacent duo ex *Barbadica* Domo Duces, & fratres, quorum ſepulcra tres arcus occupant; ſuper quos tres ſtant ſtatuæ; medium eſt Altare, ad cujus dexteram poſita eſt marmorea Ducis in genua procumbentis effigies & alia ſimilis a ſiniſtris.

Primo ſub arcu eſt *Marci* Ducis ſepulcrum cujus inſcriptio hæc eſt, ſubjacente ſtatua:

MARCI BARBADICI PRINCIPIS OSSA HIC SVNT, EIVSDEM RECTE FACTORVM INTER HOMINES NVNQVAM INTERITVRA LAVS. QVEM CVM DIV IN PRINCIPATV ADMIRARI NON POTVISSET, EVNDEM PENE VIVENTEM PATRIÆ ITERVM RESTITVERVNT, AVGVSTINVM FRATREM EI SVFFECERVNT, DEBITVM VIRTVTVM TESTIMONIVM, QVOD ANTEA INAVDITVM, POSTEROS AC GLORIAM SEMPER EXCITAVIT. PREFVIT MENSES IX VIXIT ANNO LXXII. MCCCCLXXXVI.

Tertio ſub arcu jacet frater, ac ſucceſſor *Auguſtinus*, ubi ſic legitur:

AVGVSTINVS BARBADICVS, FRATRI DVCI OPTIMO, INCREDIBILIS TOTIVS CIVITATIS CONSENSV SVFFECTVS, RHETICO BELLO CONFECTO; CYPRO RECEPTA; PIRATIS TOTO MARI SVBLATIS; REBVS ITALIÆ POST FVSOS AD TORVM GALLOS, FERDINANDVMQVE IVNIOREM IN REGNVM RESTITVTVM, COMPOSITIS. MARITIMIS APVLIÆ OPPIDIS, IMPERIO ADIVNCTIS HETRVSCO TVMVLTV SEDATO, CREMONA, ABDVANAQVE GLAREA RECEPTIS, CEPHALONIA DE TVRCIS CAPTA, FLORENTISS. REIP. STATV VIVENS. M. H. P. VIXIT AN. LXXXII. PRÆFVIT XV. DXXIII. OBIIT M. D. I.

Tredecim hic numerantur Altaria; & poſt prædicta ſepulcra invenitur S *Georgii* Altare, in quo Marmorea tabula, ac nobiliſſimæ Columnæ, excellenti inventione *Chriſtophori Gobbi Mediolanenſis* Architecti; *Georgii Dragani* operâ.

E regione videtur nobiliſſimum S. Salvatoris Sacellum marmoribus dives, porphyritis, ac ophite, a *Dominico* de *Petro* aurifabro ædificatum, ubi *Chriſti* ænea effigies optime elaborata.

Adeſt Chorus ab *Alexandro Brigajo* diligenter elaboratus.

In medio Templi adeſt monumentum Familiæ de *Roſſi Parmenſis*, unde natus eſt *Petrus* Reipublicæ Dux belli; Comes *Guidus* tanquam de Republica benemeritus ibidem etiam ſepultus eſt anno 1490.

E regione ſepulcrorum Familiæ *Barbadicæ* eſt celebre Mauſolêum columnis, encarpis, ac ſignis; inventione *Scamozzi*; in quo Ducis *Nicolai* de *Ponte* oſſa requieſcunt; ſub cujus ſtatua hæc verba leguntur:

NICOLAO DE PONTE PRINCIPI, QVI AD REIP. ADMINISTRATIONEM, PRÆTER NOBILISS. SCIENTIARVM ORNAMENTA, SINGVLAREM QVOQVE SAPIENTIAM, ATQVE INNOCENTIAM CVM ATTVLISSET, AMPLISS. HONORIBVS, AC LEGATIONIBVS APVD OMNES EVROPÆ PRINCIPES, PRÆCLARISS. FVNCTVS, ILLISQVE POTISS. DVABVS, ALTERA AD TRIDENTINAM SYNODVM, ALTERA EXACTA IAM ÆTATE AD GREGOR. XIII. PONTIF. MAX. SVSCEPTA OPTIM. DE PATRIA MERITVS, AD PRINCIPATVM; EVECTVS. REPVBL. GRAVISS. ÆRE LIBERATA. VRBE PLVRIMIS BELLI SVBSIDIIS, ET PACIS ORNAMENTIS AVCTA, DECESSIT MEMORABILE SVIS CIVIBVS EXEMPLVM. MDLXXXV. III. KAL. SEXTIL. VIXIT ANNOS LXXXIV. IN PRINCIPATV VII. MENS. IV. DIE XI.

Super epiſtylium aliquot ſtatuarum virtutes repræſentantium hæc verba leguntur:

EXIMIA VIRTVTIS MONVMENTA AD GLORIÆ STVDIA EXCITANDA.

Infrà verò:

VITÆ CVRRICVLVM EXIGVVM, GLORIÆ VERO IMMENSVM.

Hic etiam jacet *Lazarus Mocenicus* Venetus Imperator armorum, ac *Turcarum* domitor, qui pugnando occubuit anno 1657. 19. Julii apud fretum *Dardanelli.*

Sub Choro quatuor ſunt antiquas continentes hiſtorias tabulæ; e *Vivarino.*

Sequitur deinde tabella in qua videtur idem *Charitatis* Templum, ubi Dux *Venetus Alexandrum* III. Pontificem adorat, ab eoque benedicitur; opus excellens *Catenæ* fuit.

In Altari *S. S.* Sacramenti duo Angeli lapidem revolventes ab oſtio monumenti ſunt opera *Follerii.*

In Sacello ad Majoris dextram adeſt *S. Joannes Chriſtum* baptizans, ubi & aliquot Angeli, *S. Paulus*, *S. Jacobus*, ac *S. Hieronymus;* opus hoc elegans fuit *Coneglani.* Alia eſt in eodem Sacello tabula, in qua Maria ſedens Puerum habet in ulnis, & *S. Joannes*, e Diſcipulis *Titiani.*

In *S. Joannis* Sacello Tabula adeſt, in qua figurarum multitudo, vitam *S. Joannis* Baptiſtæ continentium; ſuperior adeſt *Chriſtus* in Cruce pendens; quæ omnia ſunt e *Carpacio.*

Majori in tabula poſt Monaſterii portam, quæ ducit ad Sacrarium, adeſt B. Virgo Puerum tenens brachiis; inſuper duo infrà Angeli canentes, *S. Catharina*, *S. Georgius*, *S. Nicolaus*, *S. Antonius*, *S. Sebaſtianus*, & *S. Lucia;* e *Joanne Bellino.*

In egreſſu Templi prope majorem portam adeſt *Chriſtus* Lazarum ad vitam revocans. ſingulariſſimo *Leandri Baſſani* opere.

In Sacrario mobilis tabula, habens *S. Auguſtinum* in libro ſcribentem; ubi videntur plures hujus ordinis Religioſi; opere *Caroli*, *Pauli* filii.

In primo Clauſtro ſuper ſepulcrum *Briamontis* Celeberrimi Ducis videntur duæ æneæ tabulæ, quarum una pedeſtre prælium exhibet, altera Equitem habet. haſque ſculpſit *Victorius Gambellus.*

Habentur hoc in Monaſterio quatuor Euangeliſtæ, a *Tiberio Tinelli*, quos majoribus feſtis in Templo exponunt.

Hic S. *Aniani* S. *Marci* in *Alexandrino* Epiſcopatu ſucceſſoris Corpus aliæque inſignes reliquiæ inveniuntur.

CHARITATIS SCHOLA;

Quæ eſt VI Majorum Urbis.

Omnibus in Urbe *Veneta* Scholis hæc prior normam dedit non tam ædificii, quam regiminis.

Sex, quas multoties majores nominavimus Scholas, non parum afferunt utilitatis, ac ornamenti; nam præter ingentem argenti quantitatem, ac reliquiarum, ſumptus maximos in pauperes, ac ingentem puellarum collocandarum numerum, quotannis erogant, ut alia bona opera prætercam.

Ejus fundatio e ſequenti inſcriptione colligitur:

CHARITATE, AMORE, HVMANITATE, PAVPERES ANTECESSORES ÆDIFICAVERVNT MCCLX.
SVCCESSORES RESTAVERVNT MDLXVI.

Ab altera verò parte habetur:

DOMINIVM VENETVM, RELIGIONE, LEGE, IVSTITIA, CONSERVAT REMPVBL. CHARITATE, AMORE, PIETATE SVBDITOS.

Auſpicia habuit in S. *Leonardo* propter Virginis miraculis claram imaginem, ad cujus cultum Templum Charitatis erectum fuit.

Hic habetur effigies celeberrimi literis *Beſſarionis* S. R. E. Cardinalis, qui ingentem librorum optimorum quantitatem publicæ Bibliothecæ donavit; hac cum inſcriptione.

SI QVANDO, FRATRES, OCVLOS HVC ADIECERITIS, BESSARIONIS CARDINALIS MEMORIAM PIE COLERE, NE GRAVEMINI, QVI MAIORVM VESTRORVM IN SE ANIMVM, ATQVE OBSERVANTIAM GRATE REPVTANS, LIGNO CRVCIS SANCTISSIMO, SERVATORIS CHRISTI TVNICA; MVLTISQVE PRÆTEREA RELIGIOSISSIMIS, AC PRETIOSISSIMIS MVNERIBVS SEIPSVM PRIVANS, IIS SACRARIVM HOC VESTRVM, ET VETVSTATE, ET SANCTIMONIA APVD OMNES CLARVM VIVENS PERPETVO DECORAVIT.

Scalam ſuperiorem aſcendens, in proſpectu duarum ſcalarum, hæc leges; a dextera:

QVID PRODEST HOMINI, SI CHARITATE HOMINEM NON ALIT? CHARITAS ENIM A DEO DESCENDIT. SI CHARITATEM IN PAVPERES HABEBIMVS, SEDEM IN COELO ANIMABVS NOSTRIS LVCRABIMVR. MDLXI.

A ſiniſtra verò:

MCCCXLIV. ADI XII. DE AVRIL QVESTA POSESION FO' COMENZADA AD HONOR DELLO ALTISSIMO DIO, E DELLA SOA DOLCE MARE BEATISSIMA MADONNA SANTA MARIA DELLA CHARITADE, E PER BEN, E PER HONOR DE TVTTI NOSTRI FRARI DE LA SCOLA DE LI BATVDI, E FO' COMPLIDA DEL MESE DE ZINER, E TVTTA LA POSESION FO' COMENZADA, E COMPLIDA IN TEMPO DE MISIER MATTIO BISSVOL DEL SANTO VIDAL VARDIAM, DE LA DITA SCOLA, E CON TVTTI LI SOI COMPAGNI FO' COMPLIDA, E ROBORADA, E COL SACRO DE S. MARIA, E DE LE BORSE DE LI BONI HOMINI DE LA SCOLA FO' PAGADA.

UNIVERSITA
VILLA

Chiesa di S. GERVASIO è PROTASIO. Ecclesia Sanctorum GERVASII et PROTASII. *L'Eglise des S.ts GERVAIS et PROTAISE.*

Architectura Palladii.

Picturis etiam abundat iisque celebribus. Et quidem incipienti super scalam sunt quatuor picturæ, quarum una habet Annunciationem, altera visitationem *Mariæ* qua honoravit *Elisabetham*; in cæteris *Maria* cum Filio, Angelisque est ex *Antonio Lingerio.*

Super portas in hospitium patentes hæ sunt picturæ; super primam prope fenestras est *Beatæ Virginis* ejusque Pueri, ac *Joannis Baptistæ Ferri* Prioris effigies; a *Benedicto Triva.* supra secundam vero B. Virginis sedentis multis adstantibus hujus scholæ fratribus; e *Benedicto Diana.*

In hospitio super Mensam varias habes partitiones, in quibus *Maria*, aliique plurimi sancti; e *Jacobello.* ibidem etiam Salvatoris Caput, e *Joh. Bellino.*

Post portæ, quæ ad Plateam ducit ingressum a sinistris habes duas e schola *Titiani* tabulas, quæ ab alia manu restauratæ, quod habebant ex auctore amiserunt.

Altera a parte adest prædicti Cardinalis *Bessarionis* effigies, e *Cordella.*

A parte verò interiori hospitii super portas adest mirabilis illa *Titiani* tabula, in qua *Maria* gradus ascendit, & variæ effigies, præcipue *Andreæ Francisci* magni Reipublicæ *Venetæ* Cancellarii; & *Lazari Crassi.* & in inferiori parte graduum stat Rustica anus ovorum gestans Canistrum, quæ naturam vincit.

Scholæ hujus vexillum Beatam habet Virginem ejusque Filium, item Angelos ejus sustinentes pallium aliosque sonantes; ac multas effigies. opus excellens *Maffæi Veronæ* fuit.

Hic asservantur lignum S. Crucis, aliquid vestis Salvatoris, aliæque reliquiæ.

In ultima hujus ædificii restauratione, erectum fuit optimis e lapidibus Altare a *Toresino.*

S. S. GERVASIUS AC PROTASIUS;

Parochia Presbyterorum.

Antiquiori diruto ædificio fuit anno 1028. reædificatum *Barbadicorum*, ac *Caravellæ* familiæ impensis Templum; quod etiam vetustate collapsum anno 1583. ampliorî, ac hodiernâ formâ a *Palladio* fuit tertio ædificatum;

Habetur ejusdem Consecrationis memoria:

D. O. M.
SANCTIS MARTYRIBVS GERVASIO, PROTASIO, ET CRISOGONO DICATVM IO. DE RVBEIS EPISC. AVXERENSIS CONSECRAVIT. ANNO DOMINI. MDCLVIII. KAL. AVGVSTI.

Duodecim habet Altaria; in quorum uno erecto a *Dominico Leone* hæc legimus:

DEO OPT. MAX. ET DEIPARÆ VIRGINI SACELLVM, ATQVE ARAM CVM FLAMINE, VBI SALVTARIS HOSTIA PRO ANIMÆ SVÆ, ATQVE VXORIS, ET SVORVM SALVTE IMMOLETVR, DOMINICVS LEO, ALOYSII F. SENATOR VENETVS PERPETVO DICAVIT. MDC.

In alio a *Joanne Molino* fundato hæc sunt scripta:

IOANNES MARCVS MOLINVS, IVLII F. SACELLVM HOC, ATQVE ARAM CVM FLAMINE, AD LAVDEM, ET GLORIAM OMNIPOTENTIS DEI, SANCTISSIMÆQVE EIVS GENITRICIS MARIÆ SEMPER VIRGINIS PRO ANIMÆ SVÆ, ET VXORIS CARISSIMA, SVORVMQVE SALVTE ERIGENDVM C. M. D. XCIX.

Hic jacet *Jacobus Ripa Venetus* Archithalassus, contra *Turcas*, de quibus anno 1649. die 12. Maji insignem in Portu *Fochio* prope fretum *Dardanelli* reportavit victoriam, ob quam Equitem Senatus inauguravit; ac aureo torque 3000. ducatorum donavit. ejus Sepulcrum sic habet:

EQVITIS IACOBI RIPÆ OSSA HAC VRNA COMPONVNTVR, COELO TEGITVR NOMEN. QVOD NON HABET VRNAM: IVSTINVS SENATOR FRATER ÆTERNITATI FRATRIS P. C. MDCLV.

Ingressus per Majorem portam a sinistris invenies tabulam, in qua B. Virgo sedens in loco eminenti unà cum Puero, & aliquot Angeli; Infrà verò S. *Joannes*, Angelus custos, quædam sancta, ac S. Episcopus; ac S. Franciscus. a *Petro Malumbra*.

Alia, quæ habet B. Virginem, S. *Joannem Bapt.*, & S. *Marcum* in aëre; infrà verò S. *Luciam*, Angelum, ac S. *Franciscum* & S. *Dominicum*, *Palmâ* auctore est.

Sequitur *Mariæ* Nativitas ab eodem *Palma*; sicut & *Christus* mortuus, & Angeli, in sequenti Sacello.

A dextris Altaris Sanctiss. Sacram. adest *Christi* Cœna cum Apostolis; opus fuit *Tintoreti*, illudque ex optimis.

Ab altera parte *Christus* pedes Apostolorum lavans, ex eodem *Tintoreto*.

Ejusdem etiam est tabula Altaris S. *Antonii*, in qua videtur gravis a Diabolo tentatio, ac *Christi* præsens auxilium.

A sinistris hujus Sacelli Angelus videtur exercitus Senachrib profligans. e *Zanchi*.

Majus Sacellum a dextris habet in grandi tabula Innocentium infantium cladem, cujus insigne artificium est, quo eminebat auctor *Sebastianus Mazzonius*.

E Regione habetur universale Diluvium, ex eodem *Mazzonio*.

In Sacello sinistro, adest *Christus* crucifixus, assistentibus Mulieribus. opus *Dominici Tintoreti* fuit.

Alia adest tabula, in qua Annunciatio, & æternus Pater; e *Palma*.

Tabula S. *Francisci* de *Paula*, in qua effigies etiam cujusdam Fratris, Fidei, ac Charitatis, fuit opere *Aloysii* de *Friso* depicta.

Super portam Plateam versus adest tabella B. Virginis, ac Pueri *Iesu*, e *Joanne Bellino*.

A lateribus Majoris Altaris nuper positæ fuere duæ tabulæ S.S. Gervasii, & Protasii martyrium exhibentes. ex *Hieronymo Peregrino Romano*.

In Sacrario dextro sunt duæ ligneæ tabulæ, quarum una S. *Joannem*, *Mariam Magdalenam* altera habet. e *Tintoreto*.

Alia habet *Mariam*, Puerum, ac S. *Joannem*; ex Schola *Bellini*. alia Salvatorem, e *Rochio Marconi*.

Adest *Christus* columnæ alligatus, quem *Bernardinus Prudenti* ad archetypum *Titiani* depinxit.

Hic habentur sanctorum *Epiphanii*, ac *Chrysogoni* Martyrum corpora, & aliæ reliquiæ.

OMNES SANCTI;

Moniales S. Benedicti.

ANno 1580. Familiæ *Barbadica* ac *Duado* hoc fundarunt Templum optimæ formæ, quod omni decore *Benedictinæ* Moniales gubernant.

Septem habet Altaria, quibus spectabilius est Majus; item illud visitationis *Mariæ*, quorum primum tabulam habet e *Paulo Veronensi*, ubi ingens sanctorum numerus, adeo eleganter depictam, ut vera Paradisi effigies dici mereatur. Aliud visitationem *Mariæ* pergentis ad *Elisabeth*; opus pulcherrimum Equitis *Liberi* fuit.

Altaris Majoris fornix præter alia ornamenta, in medio Paradisi gloriam exhibet, in qua plurimi sancti, ac Angeli; & in loculo a fonte fornicis, adest *Christi* Cœna cum Apostolis; ubi elegans structura. Imagines sunt opera *Augustini Laterini Veneti*; ornamenta vero *Jacobi Grossi Bononiensis*.

E lateribus adest Annunciatio, ac duæ aliæ figuræ, fidei scilicet, & spei; ex *Andrea Vincentino*.

Sunt etiam aliæ duæ picturæ; *Nuptiarum* scilicet in *Cana Galilææ*; & *Christi* triumphi *Hierusolymis*; eodem auctore.

Ostiolum Tabernaculi, in quo *Christus* resurgens, pretiosissimo *Pauli* opere extitit.

Prope Altare Visitationis adest tabula, ubi *Christus* a *Joanne* baptizatur, e *Jacobo Albarelli Palmæ* Discipulo.

Post prædictum Visitationis altare alia, in qua *Christi* passio, pictura est excellentis dispositionis; e *Petro Vecchia*.

Adest

Adest & Annunciatio ex *Andrea Vincentino*.

Super Chorum *Salomonis* judicium; Reginæ *Sabæ* profectæ ad *Salomonem* visitatio; & alia S. Scripturæ historia; e *Petro Riccio*.

Sub Choro *Christus* in Horto, e Schola *Caroli Loth*.

Prope majorem Portam in Altari Domus de *Fonte*, adest *Christi* resurrectio, e *Palma*; suprà verò adest *Christi* sepultura variis cum figuris; opus *Joseph Enzii* fuit.

Sequuntur Organa, *Pauli* penicillo ita ornata, ut non minus oculis, quàm auribus præbeant harmoniam. Eorum ostiola Magorum visitationem habent extrinsecus; intrinsecus verò quatuor Ecclesiæ Doctores, variosque Angelos Instrumentis modulantes; sub Laqueari Patrem æternum, multosque Angelos videbis.

Post Organa habes Innocentium cladem, ex Equite *Liberi*.

In Sacello ad dexteram Altaris Domus *Michaëlis*, adest *Michael* Archangelus; ex *Andrea Vincentino*.

Fuga Virginis in Ægyptum, & Conversio *Samaritanæ* fuerunt opere *Zecchini*.

Laquear Sacelli prope Sacrarium depinxit *Peregrinus*.

Hic S. *Demetriæ*, & S. *Mauritii* Martyris Corpora habentur, aliæque reliquiæ.

TEMPLUM S. BARNABÆ;

Parochia Presbyterorum.

Vetustissimum hoc Templum *Adamorum* opera erectum, septem habet Altaria.

In hoc sepultus jacet *Claudius Areostus Ludovici* celeberrimi Poëtæ Nepos, hac cum inscriptione:

D. O. M.

CLAVDIO AREOSTO POETÆ NEPOTI, QVI POST LEGATIONES MVLTAS APVD PIVM QVARTVM PONTIF. MAX. CAROLVM V. IMPER. PHILIPPVM II. HISPANIARVM REGEM, AC POSTREMO APVD SERENISS. REMPVB. PRO PRINCIPIBVS ESTENSIBVS HONORIFICE PERACTAS, CVM PRIVATÆ VITÆ STVDIO ALIQVOT ANNOS, DEO, SIBIQVE VIXISSET, SECVNDVM, ET OCTOGESIMVM ANNVM NATVS, FELICISSIME EX HAC VITA DEMIGRAVIT. VII. KAL. DECEMBRIS MDC.

Majus Altare tabulam habet, in qua S. *Barnabas* sedens eminenter; *S. Petrus*, *S. Joannes* Euangelista, *S. Clara*, aliique sancti; estque opere *Varotari Alexandri Patavini* Patris depictum.

Tabula, in qua S. *Catharina*, S. *Apollonia*, S. *Hieronymus*, ac S. Episcopus, *Vincentini* filii.

Alia tabula martyrium habet S. *Laurentii*; & e lateribus aliæ ejusdem martyrii picturæ sunt, aliæque ad vitam B. Virginis spectantes, omnes sunt a *Vincentini* filio.

Tabula existens super mensam societatis sanctissimi habet Cœ-

nam

UNIVERSITARIA
SEVILLA

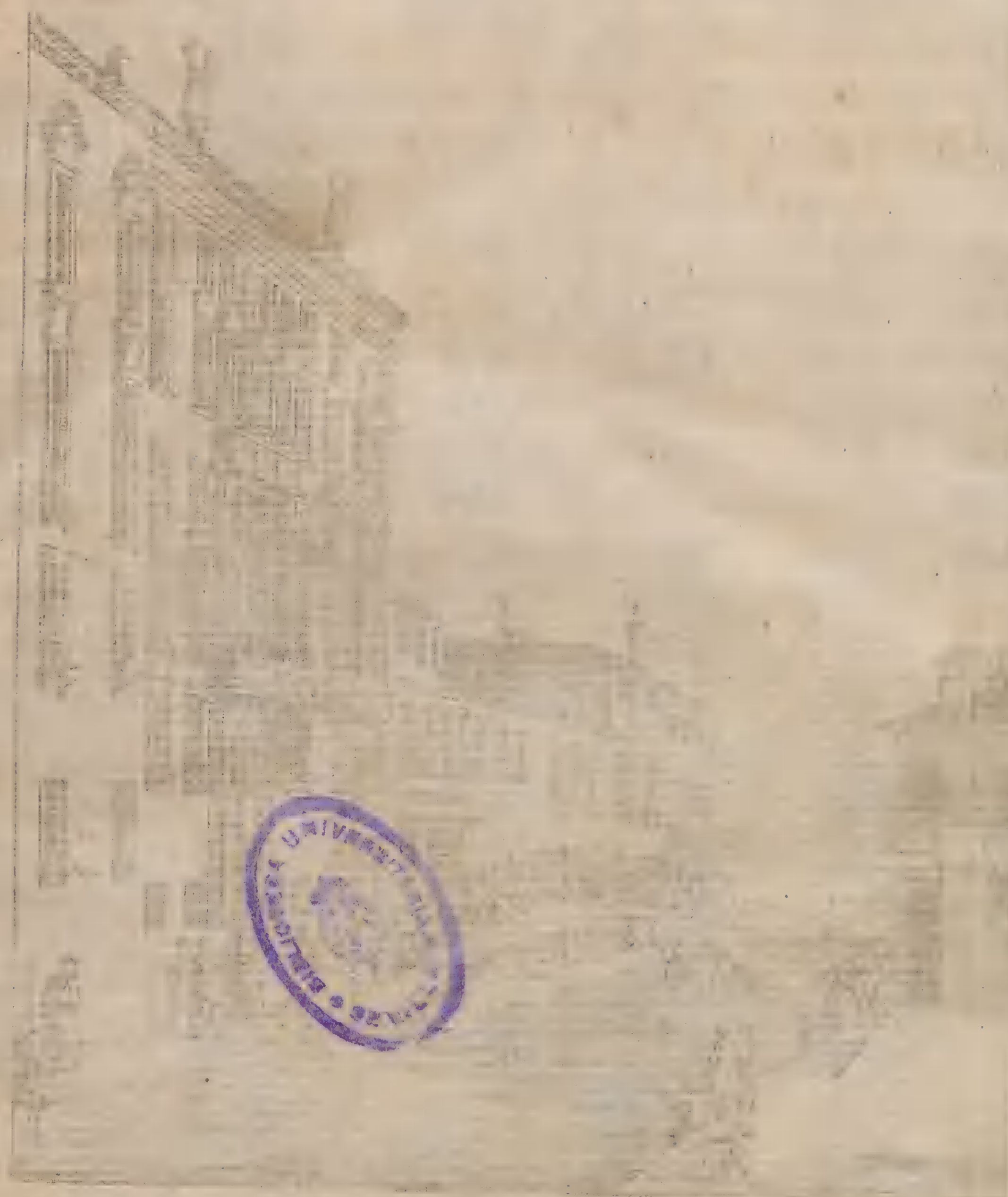
Ponte de l' Carmine.

PONS DE L' CARMINE vulgo dictus:
In quò Bellum inter Castellanos et Nicolotos, in præsentia
Henrici III. Regis Franciæ, fuit quondam repræsentatum.

Le Pont de l' Carmine.

1. Chiesa de l' Carmine. 2. Palazzo Foscarini.

nam *Christi* cum Apostolis; qua superior adest æternus Pater, pluresque Angeli habentes Passionis mysteria; opus *Palmæ* fuit.

Asservantur heic plurimæ sanctorum Reliquiæ in nobili theca; quarum præcipuæ sunt oculus S. *Blasii*; & Brachium S. *Jacobi* Apostoli.

ANACHORITÆ

Alio olim in loco habitabant, paucis tamen abhinc annis huc se transtulerunt, ubi parvum habent Templum, in quo unicum Altare; & angustum Monasterium, seu Hospitium.

S. MARIA DE MONTE CARMELO;

Regulares Carmelitæ.

Joannis Zancaroli opera anno 1125. hoc Monasterium frequentia populi clarum erectum fuit.

Quatuordecim sunt in Templo Altaria, quæ marmorum elegantia, ac operis excellentia, præclarissima sunt, & sequuntur: Maximum Altare, in quo augustum ac nobile Tabernaculum; Altare Societatis habitu, idea, figurisque celebre; S. *Liberalis* optimis marmoribus structum; *Christi* Altare haud inferius marmore, prophyrite ac ophite, duobus præcipue lapidibus, basibus columnarum annexis.

Super majorem Portam adest magnum ac spectabile *Jacobi Foscarini* S. *Marci* Procuratoris Depositum; cujus raræ prærogativæ sequenti exprimuntur elogio; ibi nobiles statuæ, aliæque sculpturæ; ejusque statua Pallio, ac imperatorio sceptro ornata est. Elogium hoc est:

D. O. M.
IACOBO FOSCARENO D. MARCI PROCVRATORI, OB CIVILEM SAPIENTIAM, REI MILITARIS SCIENTIAM, ET MAGNAM ANIMI CELSITATEM, VNIVERSVS VENETORVM CONSENSVS IN GRAVIORIBVS REIPVBL. NEGOTIIS, PRIMAS SEMPER DETVLIT PARTES. HINC AD MAXIMOS EVROPÆ PRINCIPES LEGATVS MISSVS, FIDEI, ET ELOQVENTIÆ. DVX AD ILLIRICOS FINES TVENDOS ELECTVS, VIGILANTIÆ, ET FORTITVDINIS. BIS MARITIMÆ CLASSIS IMPERATOR DICTVS PROVIDI, ET EXCELSI ANIMI. CRETÆ INSVLÆ PROVISOR, RECTIVS DICTATOR FACTVS STVDII, ET SAPIENTIÆ. SEMPER, ET VBIQVE DOMI, FORIS, PACE, BELLO, TOGATVS, ARMATVS, IVSTITIÆ, PRVDENTIÆ, PIETATIS, ET VIRTVTVM ONNIVM EGREGIVM EXEMPLAR SESE EXIBVIT. TOT IGITVR, TANTISQVE ENCOMIIS CLARVS, COELVM PETIIT. ANNO MLXII. IO. BAPTISTA FILIVS D. MARCI PROC. AD PATERNÆ GLORIÆ METAM PROPRIVS ADSPIRANS POSTERORVM INCITAMENTO P.

Hic habentur & cineres *Marci Antonii Venierii*, ac ejus filii *Danielis*. De Patre sic legitur:

MARCI ANTONII VENER. PHIL. OPT. MER. D. MARCI PROC. OSSA. VIXIT ANNOS LXXII. MENS. IX. OBIIT MDLIV. NON. APRILIS.

De Filio autem sic habetur:

DANIEL VENERIVS MARCI ANTONII PHIL. D. MARCI PROCVRATORIS OPTIME MERITI FILIVS, SIBI, ET POSTERIS P. MDLVII. III. ID. IANVAR.

Adſunt familiæ *Polanæ* hac cum inſcriptione inſignia:

MARINO, ET DIONORÆ POLANI PARENTIB. OPTIMIS, FRANCISCO FRATRI CARISS. SIBI, ET POSTERIS, TRIPHON, BERNARDVS, ET BERNARDINVS FILII MÆSTISS. POSVERE. MDLXVI.

Et a dextris Maximi Sacelli Familiæ *Ciuranæ* inſignia, & ſepulcrum, in quo ſic habetur:

LVCÆ CIVRANO SENATORI OPTIMO, ET AMPLISS. HONORIBVS FVNCTO, PETRVS GEORGIVS EX SORORE NEPOS PONENDVM CVRAVIT. DECESSIT ANNO MDIII.

E Regione de familia *Goria* ſunt hæc verba: PETRI GORII OSSA.

Prope portam, quæ ad Clauſtrum ducit, adeſt decorum, & elegans *Andreæ Ciurani* hac cum inſcriptione ſepulcrum:

ANDREÆ CIVRANO, QVI REI MILITARI ANNIS XX. STRENVE OPERAM NAVANDO, MVGVLAM, TOTAMQVE ISTRIAM, AB HVNNORVM IMPETV SERVAVIT; TVRCARVM VIM IN DALMATIA REPRESSIT. CREMAM CVM EXVLIBVS OBSIDIONE CINXIT, APVLIAM A CÆSARIANIS RECVPERAVIT. ATQVE IDEO DE REPVBL. OPTIME MERITVS ANNO ÆTATIS SVÆ LVIII. FELICITER OBIIT. ANDREÆ DEINDE SVMMÆ SPEI ADOLESCENTI, POST NAVFRAGIVM, MORBO SVBLATO, PETRVS CIVRANVS ILLI FILIVS HVIC VERO PATER PIENTISS. H. M. P. MDLXXII.

Juxta S. *Petri* Sacellum aliud eſt cujuſdam Ordinis *Carmelitici* Epiſcopi ſepulcrum, æneaque ſtatua: & habetur.

LAVRENTIVS LAVRETTVS VENETVS CARMELITA, EPISCOPVS ADRIÆ, SANCTIMONIA, SAPIENTIA, OMNI LAVDIS EXCELLENTIA PRÆCLARVS; ORATOR, PHILOSOPHVS, THEOLOGVS SVMMVS, IN CONCILIO TRIDENTINO ADMIRABILIS, APVD GREGORIVM XIV. PONTIF. MAX. QVI EVM EPISCOPVM FECIT, ADMIRABILIS APVD OMNES SVMMIS HONORIBVS DIGNVS EXISTIMATVS, MVLTIS BONIS HOC TEMPLO, ET MONASTERIO AVCTO, POST ANN. ÆTATIS LXIII. EPISCOP. VII. SVA HIC OSSA SEPELIRI MANDAVIT. OBIIT. IV. KAL. FEB. MDXCVIII.

Lacunar eſt duplici ſtructuræ ordine Corinthio ſcilicet, & compoſito e columnis, encarpis, aliiſque; in quorum medio, & a lateribus tres picturæ, quarum media Paradiſi exhibet gloriam, ubi Pater æternus inter Angelos; infrà verò B. Virgo inter angelicos Choros; ſubtus vero S. *Maria Magdalena* de *Pazzis*. Alia habet Angelum *Eliæ* ſubvenientem; alia autem habet Viduæ filium a Chriſto revocatum ad vivos; e *Joanne Bapt. Lambrazzi*.

In Lacunaris coronide ſunt & aliquot picturæ. Primò habes aliquot ſpectantes ad B. *Bertoldi Carmelitæ* vitam; ex eodem *Labrazzi*. Poſtea videtur Pontifex in ſomniis admonitus, ut *Carmelitarum* ordinem confirmaret; e *Mazonio*. deinde B. Virgo habitum B. *Simeoni Stok* porrigens; ex Equite *Liberi*. Sequitur hiſtoria vitæ B. *Angeli Carmelitæ*. Tandem B. *Angelus Carmelita* Principem ob enorme peccatum increpans martyrio coronatur. opus eleganter diſpoſitum, ornatumque figuris ac ſtructura *Carbonzini*.

Prima poſt ingreſſum ad ſiniſtram tabula habet S. *Liberalem* Epiſcopum infirmos curantem, ubi Pater æternus, & plures Angeli; opus elegans *Andreæ Vincentini* fuit.

Sequitur magnifica ac omnium ore laudatiſſima *Andreæ Varotari*

tari tabula; in qua videtur S. *Liberalis* Epiſcopus coram Tyranno, morte damnatos, Deo volente, liberans.

Habetur in S. *Alberti* Altari tabula, celebri Equitis *Liberi* penicillo.

Poſtea Chriſtus mortuus in ſinu Matris, præſentibus S. *Maria Magdalena*, S. *Joanne*, S. *Nicodemo*, S. *Simeone Stoch;* præter alios Sanctos; ubi & aliquot effigies, ex *Aloyſio* de *Friſo*.

Sequitur deinde alia, in qua videtur S. *Nicolaus* ſuper nubes angelis circumdatus tenentibus tiaram, baculum, treſque aureos globulos; S. *Joannes Baptiſta*, S. *Lucia*, ac e longinquo S. *Georgius* Draconem occidens; opus perelegans *Laurentii Loth Bergomatis* fuit.

Tabula, quæ ſequitur, habet B. Virginem, & Puerum cum Angelis in aëre; in plano vero S. *Joannem* Euangeliſtam, S. *Nicolaum*, ac S. *Marinam;* eſtque opere *Palmæ*.

Majoris Altaris tabula, in qua B. Virgo, & Puer pluresque Angeli ex *Hermanno Stroiſi;* infrà vero S. *Simeon Stoch*, S. *Angelus Carmelita*, & S. *Maria Magdalena* de *Pazzi*. e *Philippo de Blanchis*.

In uno Sacelli latere videtur Manna in Deſerto pluens; opus fuit *Marci Andreæ Vincentini* filii, illudque ex excellentibus.

Altero à latere habetur *Chriſtus* Panem ac piſces multiplicans; e *Palma*.

Organorum oſtiola depinxit *Chriſtophorus Parmenſis*. Eorum in podio duæ *Andreæ Schlavonis* picturæ; quarum una annunciationem Virginis, altera *Chriſti* nativitatem habet.

Sub Organis æternus Pater inter Angelos, ex *Andreæ Vincentini* filio.

E regione ſuper Chorum contra organa trium Magorum habetur adoratio ex *Andrea Schlavone;* & *Chriſti* Circumciſio, a *Joſepho Enſio*.

In Sacello *Ciuranæ* familiæ tres habentur Sancti ſedentes, ſcilicet S. *Petrus*, S. *Paulus*, ac S. *Lucas*, e *Benedicto Diana;* ſuprà vero Puer *Ieſus*, eodem auctore.

Prope Sacrarium adeſt tabula, in qua Virgo *Chriſtum* mortuum brachiis tenet; e ſchola *Leandri Coronæ*.

Super Altare *Mariæ* Virginis plures Angelorum Chori; ac miracula ejuſdem Virginis, e *Bernardino Prudente*.

Habetur poſtea Nativitatis tabula, ubi S. *Catharina*, S. *Helena*, Angelus Cuſtos, ac S. *Joſeph* infantem tenens ante Puerum *Ieſum;* e *Coneglano*.

Tabula S. *Thereſiæ* ejuſque miraculorum: eſt a *Bernardino Prudente* depicta.

Circumciſionem, quæ ſequitur, depinxit ad imitationem arche-

typi ex *Schlavone Tintoretus*, tamque perfecte, ut ejusdem *Schlavonis* opus credatur.

Sequuntur postea tabulæ quatuor *Aloysii* de *Friso*; quarum prima nativitatis Beatæ Virginis est; secunda præsentationis in Templo; tertia desponsationis cum Joseph; quarta Annunciationis.

A lateribus Fides & Charitas sunt eodem Auctore.

In hoc Templo asservantur Corpus S. *Cordulæ*, Cranium S. *Uldarici* Capitis, S. *Elisæi* Prophetæ, aliorumque sanctorum reliquiæ.

SCHOLA S. MARIÆ DE CARMELO.

Prope prædictum Templum S. *Mariæ* de Monte *Carmelo* fratres habitum, seu scapularem gestantes locum ubi se congregarent, erexerunt, eumque argenteis aliisque ornamentis, ac picturis ornarunt & in dies ornant.

Inferius Conclave tabulam habet, in qua *Maria* animas e purgatorio educit; e *Bernardino Prudente*.

Superioris vero conclavis laquear depinxit *Dominicus Bruni Brixiensis*.

In medio ejusdem Lacunaris B. Virgo, Sanctissima Trinitas in medio multorum Angelorum, musicis instrumentis modulantium; e *Varotari*.

Sunt & aliæ duæ ex *Antonio Zanchi* picturæ; quarum una exhibet Puerum puteo post octavum, in quem dejectus fuerat diem, a B. Virgine miraculose liberatum. altera *Sulmonæ* Principem femur graviter lancea transverberatum, ab eadem Virgine sanitate miraculosè donatum. Harum inventio, ac dispositio elegans vix satis laudari potest.

Sacelli Laquear idem *Bruni* depinxit; in ejus vero medio S. Spiritum, ac Angelorum Choros depinxit *Prudens*.

Super Altare æternus Pater Angelis circumdatus ejusdem *Prudentis* opus fuit.

Tabula Altaris hospitii cujusdam Peregrini arte pingendi haud ignobilis est labor.

SUCCURSUM;

PTOCHOTROPHIUM *Mulierum seorsum a Viris.*

Templum hoc *Laurentius Prezatus Clodiæ* Episcopus Principe *Leonardo Donati* anno 1609. consecravit.

Angustum quidem est, sed decenter ornatum, unicum habet Altare, cujus tabulam, in qua B. Virgo super nubes; infrà vero aliquot elegantis formæ mulieres, aliæque laborantes, quæ conditio-

tionem mulierum hoc ptochotrophio contentarum exprimunt; depinxit *Carolus Cagliari*.

Duæ sunt in parietibus tabulæ, quarum sinistra *Christum* habet in brachio matris mortuum, adstantibus mulieribus & S. *Joanne* Euangelista, & aliquot Angelis. Dextera vero *Christi* resurrectionem continet, ubi plures Angeli, ac Milites; ambo sunt e *Naitlingher*.

Aliquot, quæ sunt circa Templum picturas *Christi* gesta exprimentes depinxit *Joseph Ensius*.

TEMPLUM S. MARGARETÆ;

Parochia Presbyterorum.

Hoc erexit *Genianus Busignacus Mauri* V. *Olivolensis* Episcopi Pater anno 937. Duce *Petro Tradonico*.

Octo habet Altaria, inter quæ elegantissimum marmoribus, ac celebri tabernaculo majus est; ejusque tabula, in qua S. *Margareta*, S. S. Trinitas pluresque Angeli, est opere *Petrelli*.

A lateribus *Christi* Captura, ejusdemque Passio a *Josepho Ensio*.

Item a dextro latere bipartita tabula, in qua *Christus* orans in horto; ac idem pedes discipulorum lavans, est *Tintoreti* opere depicta.

Ad sinistram etiam adest Apostolorum Cœna ex eodem *Tintoreto*; ibi plures figuræ, a schola *Varotari*.

In Sacello prope Sacrarium duo sunt *Andreæ Vincentini* picturæ; quarum una panis ac piscis multiplicationem continet. altera *Mosen* aquas educentem e petra.

Tabula S. *Mariæ* de *Rosario* ad sinistram post majoris portæ ingressum opere est *Petri* de *Nigris*, ibique videtur Puer *Iesus*, S. *Dominicus*, ac duo Angeli, quorum unus Virgini roseam imponit Coronam.

Super aliquot passim in Templo angulos duodecim habes Apostolos, a *Petrelli*.

Hoc ea, quam conspicis forma, piorum Eleemosynis renovatum est.

S. PANTALEON;

Parochia Presbyterorum.

Initium habuit anno 1025. a familia *Signola*, ac *Daula*, quæ postmodum *Dandola* dicta fuit *Venetiis*; *Patavii* vero *Docta*.

Anno verò 1682. antiquitate pæne collabens renovari incepit,

 a fun-

a fundamentis vigilanti, ac diligenti *Joannis Antonii Zambelli* ejusdem Templi Rectoris cura, adjuvantibus etiam eidem subjectis.

Omnino vero absolutum ac perfectum Templum anno 1704. optima structura, ac in eo septem Altaria, quorum aliqua optimis sunt contexta marmoribus.

Majus Altare picturam in primis habet e *Fumiani*; aliam e *Molinari* in cornu Euangelii; & aliam in cornu Epistolæ, e quodam celeberrimo Gallo.

Super Columnas celebrium habes Auctorum picturas.

Tabula Altaris Sanctissimi Crucifixi ejusdem *Fumiani* est opere, sicut & duæ laterales.

Ejusdem Templi Lacunari etiam nuper appositæ hinc inde sunt antiquæ optimæ manus picturæ.

S. MARIA MAJOR;

Moniales S. Francisci.

Loci hujus fundationem ad integerrimæ vitæ Moniales continendas a B. *Bernardino* de *Feltro*, dum *Venetiis* concionator Ordinis Minorum ageret, prædictam fuisse Chronica referunt; evenit 1436. cum quædam anachorita mulier unà cum socia *Venetias* appulsa domum sibi erexisset ligneam, ac parvum deinde S. *Vincentio* dicatum Templum; denique a quodam *Augustino* B. Virginis imago a S. *Luca* depicta impetrata, in causa fuit, ut titulo S. *Mariæ Majoris* deinceps nuncuparetur. In Columna legitur: PRINCIPIVM HVIVS TEMPLI ANNO MCCCCXCVII. fuisse.

Anno verò 1537. muros erectos fuisse ferunt opera *Aloysii Maripetro*, de quo sic legitur:

ALOYSIO MARIPETRO, QVI TEMPLVM HOC DIVÆ MARIÆ MAIORI DICATVM ÆRE SVO A FVNDAMENTIS EXTRVENDVM CVRAVIT. H. M. H. N. PRÆTER VXOR. MDXXXVII.

In Majori Sacello de alio Monasterii benefactore sic habetur:

THOMAS CANALIS QVONDAM ANTONII BERGOMENSIS FILIVS, SVMMA CVM PIETATE, HOC SIBI, VXORI, POSTERISQVE SVIS TVMVLVM INSTAVRARI IVSSIT. ANNO DOMINI. MDCXXXV. DIE VIII. MEN. NOVEMBRIS.

In Sacello Domus *Mocenigæ*, de ejusdem Sacelli fundatore sic aureis Characteribus scriptum est:

FRANCISCO MOCENIGO SENATORI OPTIMO D. MARCI PROCVRATORI CLARISS. SACELLVM HOC PRIVS EX EIVS VOLVNTATE A FVNDAMENTIS EXTRVCTO FILII PIENTISS. PATRI, SIBIQVE ATQVE HÆREDIBVS ÆTERNVM MONVMENTVM POSVERE. AN. DOMINI MDXLIII. DIE XX. IVLII.

Templum amplissimum est nobilibus Altaribus, ac elegantibus picturis decenter ornatum.

Pri-

Prima fenestram inter & organa habet infantes symbola B. Virginis gestantes, estque e *Varotari*.

Post dictam fenestram in angulo videtur Beata Virgo pictorem, quem ex alto Dæmon dejicere conabatur, liberans, eodem Auctore.

Adest postea in Sacello Domus *Marcellæ* tabula, in qua B. Virgo sub arbore sedens cum Puero *Iesu*, & a lateribus S. *Joannes*, & S. *Marcus*, ubi etiam genua flectentes videntur plures Ducis habitu ejusdemque familiæ effigies; opus *Francisci Alberti Veneti* fuit.

Sequitur tabula, in qua miraculum B. Virginis, & quædam effigies, quæ videtur *Georgonii* opus fuisse, aliæque figuræ *Varotari*.

Deinde habetur tabula, in qua Virginis Coronatio; sub qua quatuor Euangelistæ; e *Palma*.

Postea videtur aliud B. Virginis miraculum, cujusdam scilicet mulieris in mari parturientis, figuris plurimis eleganter dispositis, in tabula eximiæ magnitudinis super portam, quæ ducit ad Monasterium. e *Varotari*.

Post Crucifixi Altare videtur B. Virgo in aëre, ac in plano Diaconus, qui oculum voluit libenter amittere, ut eam videret, quæ oculum postea restituit. opus tam elegans fuit *Varotari*, ut *Titiani* vix cedat.

Sequitur postea Altaris tabula e *Bonifacio*, ubi B. Virgo, ac *Christus* inter Angelos in aëre, subtus vero S. *Clara*, S. *Petrus*, S. *Franciscus*, S. *Andreas*, S. *Jacobus*. opus elegantissimum fuit.

Habetur deinde elegantissima tabula *Patavini*, in qua videntur *Camorenses* bellantes, miraculo vestis B. Virginis fugati; operis hujus elegantia immortale *Varotari* reddidit nomen.

Assumptio Virginis ad Cœlum in Altari Majori, fuit optimum *Pauli Veronensis* opus; & a lateribus *Maria* ac Angelus annuncians, sunt e *Palma*.

A lateribus Majoris Sacelli tres sunt pergrandes tabulæ; prima *Joachim* habet a Sacerdote e templo ob prolis carentiam ejectum; Altera desponsatam Virginem *Josepho*; tertia verò trium Magorum visitationem. a *Tintoreto*.

Sacelli Fornix judicium habet Universale; opus Follerii fuit.

Ad Majoris sinistram Sacellum tabulam habet elegantem *S. Joannis Bapt.* e *Titiano*; & aliam mobilem tabulam, in qua *Maria*, Puer, *S. Joseph*, *S. Catharina*, & alia sancta, opere mirabili *Palmæ* senioris.

Sequuntur dictum Sacellum tres *Matthæi Ponzonii* picturæ. Prima habet solemnem *Romæ* habitam Pompam pestilentiæ tempore, in qua defertur S. *Mariæ* Majoris imago; hanc inter & secundam tabulam aliquot figuræ sunt a *Francisco Ruschi*. Secunda habet

habet B. Virginis miraculum, quo tribus Virginibus ablatum restitueret honorem, & ipsa ab Angelis coronaretur. Habet tertia itidem Virginis miraculum, Episcopum ad vitam revocantis, ut, quis illi propinasset venenum, aperiret.

Deinde *Christi* Ascensio cernentibus Apostolis est, e *Bonifacio*. Sequitur Arca Noæ e *Bassano* seniori, e qua plura protracta sunt exemplaria, quam animalia, quæ ibidem sunt picta.

Sunt postea plures mobiles tabulæ passim in Templo super columnas, scilicet quatuor anni horarum e *Bassano*; Duæ pariles picturæ *Pauli Veronensis*; quarum una habet *Christi* judicium de Adultera, altera Centurionem ante *Christum*; habetur & *Christus* orans in horto, ex eodem *Paulo*.

Alia, in qua B. Virgo, Puer *Iesus*, pluresque Angeli; ex excellentioribus *Joannis Bellini* picturis.

Sunt plures in Sacrario tabulæ, Uxoris, scilicet *Zebedæi* filios ad *Christum* adducentis, e *Carolo Pauli* filio.

Adest *Christus* Populo a *Pilato* ostensus, e *Bordonio*; deinde B. Virgo e *Bonifacio*, S. *Joseph* effigiem tenens, e *Polydoro*.

Sunt & aliæ quatuor tabellæ, scilicet visitationis *Mariæ* datæ Elisabeth; altera duorum sanctorum; tertia habet Archangelum *Michaëlem*, quarta verò S. *Annam*, ac *Joachim*. Sequitur postea *Christus* cum Apostolis; a Schola *Paridis*.

Hic habentur Corpus S. *Irenææ* Martyris, insignes S. *Caroli* reliquiæ, aliæque plures.

TEMPLA, *quæ sunt in* JUDECA.

Regio Dorsi Duri insulam, quæ vulgò *Judeca* dicitur, comprehendit; in hac decem habentur Templa, quorum unum Parochiæ est, cunctaque sequentibus describemus.

TEMPLUM S. EUPHEMIÆ; *Parochia Presbyterorum.*

Hoc satis antiquum ædificium erectum curavit familia de *Dente*, unde fuit *Joannes* a *Petro Candiano* Dux, ad Cæsarem legatus anno 952. vel positum est ab *Iscolis*, *Selvis*, ac *Barbolanis*, ut aliis placet.

Restauratum vero magnam partem, multis additis picturis, ac novem Altaribus ornatum fuit.

Adest tabula, in qua Æternus Pater inter Angelos, S. *Andreas*, S. *Petrus* ac S. *Paulus*, ab *Hieronymo Piloti*.

Alia insuper ejusdem auctoris, in qua B. Virgo, inter Angelos, *Christus*, *S. Joannes* Euangelista, ac *S. Joseph*.

Super Majus Altare B. Virginis Assumptio, *S. Marcus*, *S. Augustinus*, pluresque in aëre sanctæ ac Angeli; a lateribus duo sancti, S. *Simeon* scilicet, ac *Esaias* Propheta.

Sunt & in eodem Sacello duæ tabulæ, *Christi* scilicet Cœnæ, & Mannæ in deserto pluentis. e *Pauli* hæredibus.

Lacunar tres continet picturas, Paradisi, scilicet Purgatorii ac Universalis judicii, opera *Piloti*.

Ejusdem Lacunaris latera tres alias habent picturas a *Bernardino Prudente:* primam visitationis *Mariæ* factæ Elisabet. secundam *Christi* nativitatis, ac pastorum visitationis. tertiam *Christi* in templo Præsentationis.

Post ingressum in Templum sinistra pictura videtur, in cujus medio est fenestra illuminans; ibi videtur *S. Andreas* in carcere cæteris captivis fidem *Christi* prædicans.

Super tabulam altera habetur, in qua mulier, cujus capiti insidet columba, ac vir armatus ab illa distinctus; sequuntur aliæ duæ, quarum inferior habet *S. Andream* ad martyrium adductum; superior verò eundem sanctum ab Angelis in Paradisum delatum. Hæque quatuor tabulæ omnes sunt ex *Hieronymo Pelegrini*.

Quæ sequuntur duæ sunt a P. *Maximo* Capuccino, quarum inferior habet *S. Antonium Patavinum* nubibus inter Angelos insidentem; superior verò tabula eundem continet sanctum, cui Angeli Puerum *Iesum* unà cum Matre ostendunt in Paradiso; ubi sunt & aliquot sui ordinis Religiosi e longinquo hanc visionem admirantes.

Laquear Sacelli *de Rosario* variis structuræ ornamentis decorum, B. Virginem Paradiso gaudentem in medio continet; depinxit *Jacobus Grossus Bononiensis*. B. Virg. verò *Augustinus Laterini Venetus*.

Post prædictum Sacellum sequitur tabula B. Virg. super nubes exhibens una cum Puero diversisque Angelis; & in plano *S. Antonium Patavinum;* opus P. *Maximi Capuccini* fuit.

Fornix Majoris Sacelli Angelorum, hostiam sacratam tenentium, gloriam continet, ut & quatuor Euangelistas. estque labore *Laterini*, reliqua autem, quæ ibi vides ornamenta a *Grossi* sunt.

Hic *S. Feliciani* Martyris Corpus aliæque insignes habentur reliquiæ.

Super Monialium Chorum picturam habes laudatæ inventionis, mirabilisque dispositionis, ab Equ. *Liberi*.

In cornu Euangelii Majoris Altaris adest tabula e *Ricio*; in cornu verò Epistolæ alia e *Molinari;* ex eodem *Ricio* est pergrandis tabula extra majus Sacellum.

S. S. COSMUS ET DAMIANUS;
Moniales S. Benedicti.

Novum in hoc ædificium Moniales, quæ in S. *Secundo* habitabant anno 1532. translatæ sunt. Fuit postea restauratum ac consecratum anno Sal. 1583.

Sex habet elegantissima Altaria, quorum Maximum tabulam habet a *Jacobo Palma*; ubi B. Virgo in aëre, *Christus* ac varii Angeli; in plano vero *S. Benedictus*, *S. Sebastianus*, ac *S. Franciscus*; opus insigne fuit.

In fornice quatuor Euangelistæ, a *Jacobo Facinato.*

A dextra Majoris Altaris tabula Crucifixi est, a *Tintoreto;* sicut & sequens tabula, in qua B. Virgo, ac *Christus* in aëre, S. *Cæcilia*, S. *Theodorus*, S. *Marina*, & sancti *Cosmus*, ac *Damianus.*

Tabula ad majoris Alt. sinistram, in qua *Maria* ejusque Filius sedens, a cujus lateribus stant sancti *Cosmus* ac *Damianus*, S. *Benedictus*, S. *Euphemia*, S. *Dorothea*, ac S. *Thecla*, anno 1497. depicta a *Joanne Bonconsilio.*

A sinistris in Templi egressu tabula habetur, in qua *Maria* ac *Christus* annulum S. *Catharinæ* porrigens multorum assistentia Angelorum; insigne opus *Varotari* fuit.

Super Majoris Altaris coronidem videtur *David Goliathi* caput triumphans deferre magna comitante caterva. A sinistris verò *David*, cui *Abigail* obviam currens multa dona offert; in angulis verò sunt duo Prophetæ; omnia sunt *Zanchi* opera.

In Altaris fornice Christus super nubes stat actu benedicens a dextris æterni Patris, quibus superstat S. Spiritus. item S. *Petrus*, S. *Joannes* Bapt. pluresque alii in Paradiso. a *Peregrini.*

Hic S. S. *Liberati*, *Donati*, & *Ilariæ* M. M. Corpora habentur.

POENITENTES;
vulgò CONVERSÆ dictæ.

Inter tot pia loca, quæ hæc piissima Urbs usui pauperum pupillorum, Virginum, infirmorum, &c. erexit, decens quoque erat, ut Peccatrices Mulieres ad pœnitentiam conversæ hospitium haberent, & commodum. Erectum est igitur hoc claustrum mulieribus eximiæ formæ ad pœnitentiam redactis ac ne amplius in offendiculi petram aliis sint, & in propriarum animarum perniciem recipiendis.

Auctor fuit *Joannes Petrus Leonis;* ac S. *Augustini* regula, regitur.

Ejus

Ejus Templum, etsi non admodum amplum, est tamen eleganter dispositum, ac decenter ornatum; ac anno 1579. sacratum.

Sex habet Altaria, quorum Maximum *Christum* habet *Magdalenæ Hortulani* specie apparentem, ubi Angeli ad sepulcrum in amœnissimo viridario. ex *Aloysio* de *Friso Pauli* Nepote.

A dextris prædicti Altaris habetur Annunciatio Virginis, Angelorum Chorus, ac S. *Nicolaus*; quod opus ex insignioribus *Balthasaris* de *Anna* fuit.

Tabula ad sinistram ingressus in Templum, in qua Angeli crucem sustinent; item *Joannes Bapt.* S. *Franciscus*, B. *Laurentius Justinianus*, ac S. *Carolus* sunt; *Matthæi Ingoli* opus fuit.

In Majoris Altaris fornice Annunciatio Virginis, æternus Pater, S. *Jacobus* Apost. ac S. *Andreas*; est a *Jacobo Palma* facta pictura.

A sinistris ejusdem Altaris tabula, ubi *Christus* mortuus in matris gremio pluresque Angeli. est prædicti *Balth.* de *Anna*.

Alia, quæ Christi agonem in Horto exhibet, ac confortantem Angelum insigne opus *Jacobi Palmæ* fuit.

Super Templi portam *Christi* Cœna est, e Discipulis *Titiani*.

Plurimæ hic asservantur reliquiæ, inter quas parva crux lignea S. *Francisci*.

S. BLASIUS, ET CATALDUS;

Moniales S. Benedicti.

Hujus loci erectio tribuitur *Pianicæ*, ac *Agnusdei* familiis, quarum posterior *Gualterium* habuit *Olivolensem* Episcopum anno 1272. In hunc pæne derelictum *Patavio* decedens se contulit B. *Juliana* inque auctum, restauratum ac ornatum moniales introduci curavit.

Fuit *Beata Juliana* familiæ illustris de *Comitibus Collis Alti*; cujus vita suspensa legitur in columna Altaris, ubi incorruptum ejus corpus requiescit.

Septem habet marmoribus ac picturis eleganter instructa Altaria.

S. Blasii, *S. Caroli*, ac *S. Agnetes* tabula est opere *Palmæ* depicta.

Alia in qua S. *Cataldus* ac duo Angeli; videtur esse a *Paride Bordonio*.

Christi tabula vetustate deturpata, ac alia manu restaurata elegantiam, quam a *Palma* acceperat amisit.

Præter prædictum S. *Julianæ* Corpus, habetur & aliud S. *Eustachii* M. brachium S. *Blasii* Episcopi; aliæque reliquiæ.

S. ANGELUS;

Regulares Carmelitæ.

Monasterium hoc Carmelitis ex Observantia congregationis *Camaldulensis* de *Mantua* anno 1518. a Monialibus S. Crucis in Judeca, annuente Principe, concessum dicitur; hac conditione, ut dicti regulares ædificia restaurent, ac monialibus prædictis, aliquot ceræ libras quotannis exolvant.

Transactis temporibus hic recipiebantur delirantes, ac insani, multiplicatis tamen in urbe nosocomiis, non adeo frequenter recipiuntur.

Templum tria habet Altaria, quorum tabulas depinxit *Odoardus Fialetti Bononiensis ;* prima habet B. Virginem scapularem B. *Simeoni Stoch* porrigentem, ac S. *Angelum Carmelitam*, Pontificem, ac Cardinales, *Venetum* Ducem ; & infrà Angelos animas e Purgatorio educentes. secunda in principali Altari Annunciationem Virginis, duos sanctos, ac sanctam *Carmelitici* ordinis.

Adest & mobilis tabula, in qua B. Virgo, *Christus*, *S. Franciscus* de *Paula*, *S. Albertus*, *S. Angelus*, ac *S. Theresia*.

Lacunar duas habet *Petrelli* picturas, quarum una Virginem exhibet, quæ B. *Simeoni Stoch Anglo* dat scapularem. altera Paradisi gloriam.

S. JACOBUS;

Regulares Ordinis

SERVORUM MARIÆ.

Marsilius de *Carraria Patavii* Princeps ducatorum centum millia testamento reliquit, ac testamenti executores S. Marci Procuratores, hujus templi ædificationi, quod erectum est titulo S. *Mariæ Novellæ;* consecratum anno 1371. a pluribus Episcopis, S. *Jacobi* de *Galitia* nomen accepit, ac religioni ordinis Servorum Mariæ concessum fuit.

Disponentibus autem S. *Marci* Procuratoribus, in pulchriorem formam renovatum fuit unà cum septem Altaribus.

S. *Jacobi* Altare tabulam habet, e *Piloto*.

In Sacrario adest tabula, in qua B. Virgo, *S. Augustinus*, *S. Philippus*, effigies *Marsilii* de *Carraria*, ac aliæ religiosorum ordinis; a *Dominico Tintoreto*.

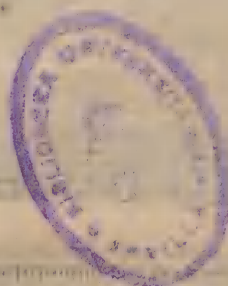

SEVILLA

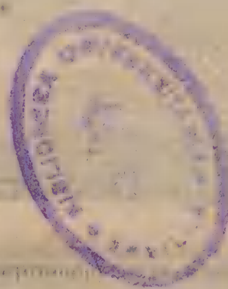

Chiesa del REDENTORE, alla Giudecca, de Padri Capucini.

Ecclesia REDEMPTORIS, ALLA GIUDECCA.
Architectura Andreae Palladio.

L'Eglise du REDEMPTEUR, alla Giudecca.

REDEMPTOR;

Regulares Capuccini.

Respublica magnificum hoc templum ex voto Senatus extruxit, ubi Patres *Capuccini* angustum haberent hospitium, & Oratorium.

Princeps ac Patriarcha primum fundamenti lapidem jecerunt anno 1577. di 3. Maji, in quo hæc verba fuerunt insculpta:

EX PIO, SOLEMNIQVE VOTO REIP. AD ARCENDA, FVLGVRA DIRÆ PESTIS, REDEMPT. DEO SANCTÆ. D. GREGORIO XIII. PONT. MAX. VENET. DVCE ALOYSIO MOCENICO. IOANN. TRIVIS. PATRIAR. MDLXXVI.

Superbum hoc ædificium ac spatiosum frontem habet marmoream, ac Portam æream, ad quam per gradus eleganter dispositos adscenditur; præscripta forma erat ab *Andrea Palladio;* septem habet Altaria.

Ingresso statim se exhibet præcipuum Altare, cujus magnificum tabernaculum structum marmoribus optimæ notæ, in cujus medio *Christus* cruci affixus ex ære, ac duæ æreæ item laterales statuæ parili majores, S. *Marci* scilicet, ac S. *Francisci.* opera *Hieronymi Campaniæ Veronensis* celeberrima.

In plurimis loculis passim variæ sunt imagines, ab P. *Platea* Capuccino, ut Euangelistarum, Doctorum Ecclesiæ, Prophetarum, ac *Sibyllarum*, quæ prophetias schedulis inscriptas tenent, quas si notare velim, a brevitate decederem.

Super Templi portam grandis dimidius circulus continet Redemptorem in aëre, *S. S. Marchium*, *Rochium*, *Franciscum*, *Theodoram*, Fidem, ac *Venetiarum* Principes & Senatores, pro Urbis a pestilentia liberatione exorantes: opus prædicti P. *Plateæ* fuit. Cui sic inscriptum est:

CHRISTO REDEMPTORI CIVITATE GRAVI PESTILENTIA LIBERATA SENATVS EX VOTO. PRID. NON. SEPT. AN. MDLXXVI.

& in dimidii circuli gyro sic legitur:

PROTEGAM VRBEM ISTAM, ET SALVABO EAM PROPTER ME:

Paulò infrà alter dimidius circulus est, in quo B. Virgo Puerum B. *Felici* porrigit, assistentibus Angelis; ubi videtur etiam in distantia idem *Felix* infirmum curans. opus *Petri Vecchiæ* laudatissimum fuit.

In angulo dextro leges in marmore:

DVCE ALOYSIO MOCENICO V. NON. MAII ANNO MDLXXVI.

in sinistro vero sic:

PRIMARIVS LAPIS A IOANNE TRIVISANO PATRIARCHA VENETIARVM.

In altero Templi Angulo sinistro sic habetur:

CONSECRATVM A LAVRENTIO PRIOLO PATRIARCHA VENETIARVM.

& in dextero sic:

DUCE PASCHALI CICONIA V. CAL. OCT. MDXCII.

Præter Majus jam descriptum Sacellum, sex alia, tria scilicet a quolibet latere sunt, optimè disposita, ac marmoreis Altaribus ornata.

Primum habet *Christi* Ascensionem, Angelis ac Apostolis assistentibus, e *Tintoreto.*

II. *Christi* resurrectionem, ubi multi milites; opus excellens *Francisci Bassani* fuit.

III. *Christi* depositionem e Cruce, præsentibus Mulieribus, ac SS. *Joanne* ac *Nicodemo.* &c. e *Jacobo Palma.*

IV. *Christi* flagellationem, ubi sunt plures Angeli in aëre, e *Tintoreto.*

V. *Christi* baptismum a *Joanne*; ubi Spiritus Sanctus multique Angeli: a Discipulis *Pauli.*

VI. *Christi* Nativitatem, a *Francisco Bassano.*

In Sacrario habetur Ecstasis S. *Francisci*, in qua Angelus instrumentô Musicô modulans Paradisiacæ suavitatis specimen præbet. a *Carolo Saraceni Veneto.*

Alia pictura, ubi B. Virgo, *Christus*, S. *Hieronymus*, S. *Anna*, S. *Franciscus*, & S. *Catharina*, *Jacobi Palmæ.*

Alia item elegantissima, quam Patres omni diligentia theca inclusam custodiunt, ubi B. Virgo manibus junctis Puerum Iesum dormientem contemplatur, ac duo Angeli cithara pulsantes. e *Joanne Bellino.*

Est & alia ejusdem *Bellini*, quæ Virginem habet Puerum brachiis stringentem.

In oratorii Scabello adest B. Virgo Angelis circumdata, e *Platea Capuccino.* & e lateribus S. *Franciscus*, ac S. *Joseph* ex *Alliense.*

Videtur & alia, in qua *Christus* a *Joanne* baptizatur, ubi sunt & duo Angeli a dextris, duoque per aëra volantes; quorum unus nudus, alter fere amictus est veste; opus fuit omnis perfectionis *Pauli Veronensis.* sunt & ibidem duæ aliæ tabellæ repræsentantes Christum scilicet *Emmaus* euntem; & Panes Propositionis; ambæ *Palmæ.*

Tandem alia Tabula, ubi Manna in deserto. est e *Bassano.*

In veteri etiam oratorio plures invenies elegantes picturas.

SANCTA CRUX IN JUDECA;

Moniales Benedicti.

Templi hujus origo in Basi Majoris Sacelli describitur his verbis:

PRIMA

PRIMA ÆDIS CRVCI DICATÆ FVNDAMENTA. VII. CAL. MAII IACTA. MDVIII.

Ab altera parte:

ÆDEM HANC ANTON. CONTAREN. VRB. ANTISTES, VII. CAL. MAII DICAVIT. MDXI.

Quinque habet Altaria, quorum maximum renovatum ac marmoribus instructum fuit.

Christi in crucem sublati signum marmoreum in Altari sinistro, est opere *Jacobi Columnæ* positum.

Alio in Sacello adest marmorea effigies *Justiniani* de *Justinianis* ordinis S. *Joannis Hierosolymitani* Equitum Commendatarii, hisce cum verbis:

IVSTINIANVS LAVRENTII IVST. F. CVIVS E REGIONE IMAGINEM VIDES, PATRITII SANGVINIS VIR, ET SVA, ET MAIORVM SVORVM VIRTVTE PRÆCLARVS, HIEROSOLIMITANÆ RELIGIONIS EQVES MAGNÆ CRVCIS, ILLIVSQVE MAGNI PRÆFECTI PROMAGISTER, ANIMI ETIAM BONITATE, ET RELIGIONE, ET PIETATE IN DEVM, ET HOMINES CVLTOR EXIMIVS V. P. VIXIT ANNOS LXXIV. M. X. DIES VIII. OBIIT X. DECEMBRIS. MDLXII.

In *Maurocenæ* familiæ Sacello *Aloysius* ac *Augustinus* gravissimi Senatores Cardinalis *Mauroceni* fratris memoriam apponendam curarunt. horum Nepos *Joannes Franciscus Maurocenus Veneto* functus est Patriarchatu anno 1680. inscriptio habetur.

IO. FRANCISCO MAVROCENO S. R. E. CARDINALI, VIRO, QVI, ET GENERIS NOBILITATE, ET SVMMA IN REBVS AGENDIS PRVDENTIA, ET EXIMIA IN DEVM PIETATE ITA CLARVIT, VT OMNIBVS EVROPÆ PRINCIPIBVS GRATVS IN PRIMIS, ATQVE ACCEPTVS FVERIT, EVM VERO REIP. VENETÆ BIZANTII LEGATVM, SIXTVS V. BRIXIANÆ ECCLESIÆ PRÆFECIT; NON MVLTO POST AVTEM APOSTOLICÆ SEDIS NVNCIVM IN GALLIAM MISIT, IBIQVE RECRVDESCENTIBVS ILLIVS REGNI MOTIBVS, INSOLITA HONORIBVS PRÆROGATIVA CARDINALEM, ET LEGATVM CREAVIT, QVO IN MVNERE SVMMA FIDE, ET INTEGRITATE SE GESSIT; PROPTEREA INSEQVENTIVM SVMMORVM PONTIFICVM, PRÆSERTIMQVE IN CLEMENTEM VIII. GRATIA FLORVIT, QVI TANTI VIRI OBITVM HVMANISSME DEFLEVIT. MORTVVS EST BRIXIÆ. ANNO DOMINI MDXCVI. ÆTATIS SVÆ LVIII. IBIQVE EO SIC IVBENTE SEPVLTVS EST. VERVM AVGVSTINVS, ET ALOYSIVS MAVROCENI, VT ALIQVOD SVI IN FRATREM MERITVM GRATI ANIMI TESTIMONIVM EXTARET, HIC VBI GENTILIVM SVORVM OSSA CONDITA SVNT, EXIGVVM PRO ILLIVS PROMERITIS MONVMENTVM PP.

Inter picturas observatione dignas duæ sunt *Matthæi Ponzonii*: quarum una Crucis in medio Paradisi, triumphantis, quam multi super nubes sustinent Angeli, ubi & sunt B. Virgo, *Christus*, S. *Benedictus*, S. *Scholastica*, S. *Aloysius*, S. *Marina*, S. *Athanasius*, S. *Antonius Patavinus*, B. *Laurentius Justinianus* ac Puella, Angelo sociante, a morte percussa.

In altera verò habetur S. *Helena* ante Crucem in genua flexa regali apparatu ac comitatu.

In alia Christus in horto, a *Michaële Sableo*; & Fidei simulacrum, a *Petro Ricchi*.

Hic S. *Athanasii*, ac B. *Euphemiæ* corpora requiescunt.

VIR-

VIRGINUM PUELLARUM HOSPITIUM.

Hoſpitium hoc pauperibus puellis honore periclitantibus conſervandis opera piiſſimarum aliquot Matronarum erectum fuiſſe ſecundum alios habemus; ſecundum alios verò opera *Bartholomæi Marcheſii*; quod colligunt ex infraſcriptis verbis, quæ in majori Altari leguntur; nec ſatis clare exprimere videntur. ita enim habent:

DEO OPTIMO MAXIMO DEIPARÆQVE VIRGINI ANNO D. MDLXXXVI.

& ex altero latere:

BARTHOLOMÆVS MARCHESIVS ZAC. FIL. ÆRE SVO.

Templum non multa habet ornamenta, eſt tamen mediocriter amplum, ac ad *Palladii* formam erectum. tria habet Altaria, quorum Majus habet *Mariæ* Præſentationem in Templo, a *Baſſano*.

Altare dextrum Templi, erectum a *Friderico Contareno* S. *Marci* Procur. tabulam habet, ab *Allienſe*, in qua B. Virgo, *Chriſtus*, S. *Franciſcus*, ac quidam Senator.

A lateribus hujus Altaris duobus in Lydio lapide ſic legitur:

FEDERICO CONTARENO SEN. AMPLISS. D. MARCI PROCVRATORI QVI PRÆTER SINGVL. ANIMI DOTES, INSIGNE ILLVD, AC TOTA EVROPA CELEBRE MVSEVM, NVMMIS, STATVIS, PICTVRIS, CELATVRIS NOBILIVM ARTIFICVM, GRECIÆ, ROMÆQVE VETVSTATVM, PERTINACI MVLTORVM ANNORVM STVDIO VNDIQVE CONQVISITIS SVMPTV PLANE REGIO. INSTRVXIT, ADORNAVIT GENIO VRBIS, ET POSTERVM SPLENDORE. FILIÆ, ET NEPOT. HÆR. PARENTI OPT. P.

Altero in latere habetur:

VIXIT ANNOS LXXV. MENS. I. DIES XXV. OBIIT XIII. OCTOBR. ANNO A CHRISTO NATO. MDCXIII.

Super Sacrarii portam de ejus Conſecratione ſic notatur:

FRANCISCVS BARBARVS ARCHIEPISCOPVS TYRENSIS, ET ELECTVS PATRIARCHA AQVILEIENSIS CONSECRAVIT HANC ECCLESIAM IN HONOREM PRÆSENTATIONIS BEATISSIMÆ MARIÆ SEMPER VIRGINIS. ANNO DOMINI MDLXXXVIII. DIE VIII. MAII, IN SOLEMNITATE APPARITIONIS S. MICHAELIS ARCHANGELI.

Adeſt Tabula, in qua *Chriſtus* orat in horto, opere *Palmæ* depicta.

Super Portam adeſt tabula a *Petro Ricchi Lucenſi;* in qua *Mariæ* nativitas videtur, in lectulo S. *Anna*, ac plures ancillæ, quarum una elegantiſſima eſt, quæ puellam tenet. ſuntque plurimi Angeli in nubibus inſtrumentis modulantes, opus diligenter compoſitum fuit.

Veduta della Chiesa delle ZITELLE, *alla Zucca.*

Prospectus Ecclesiæ VIRGINUM, in Zueca.

Architectura Palladii.

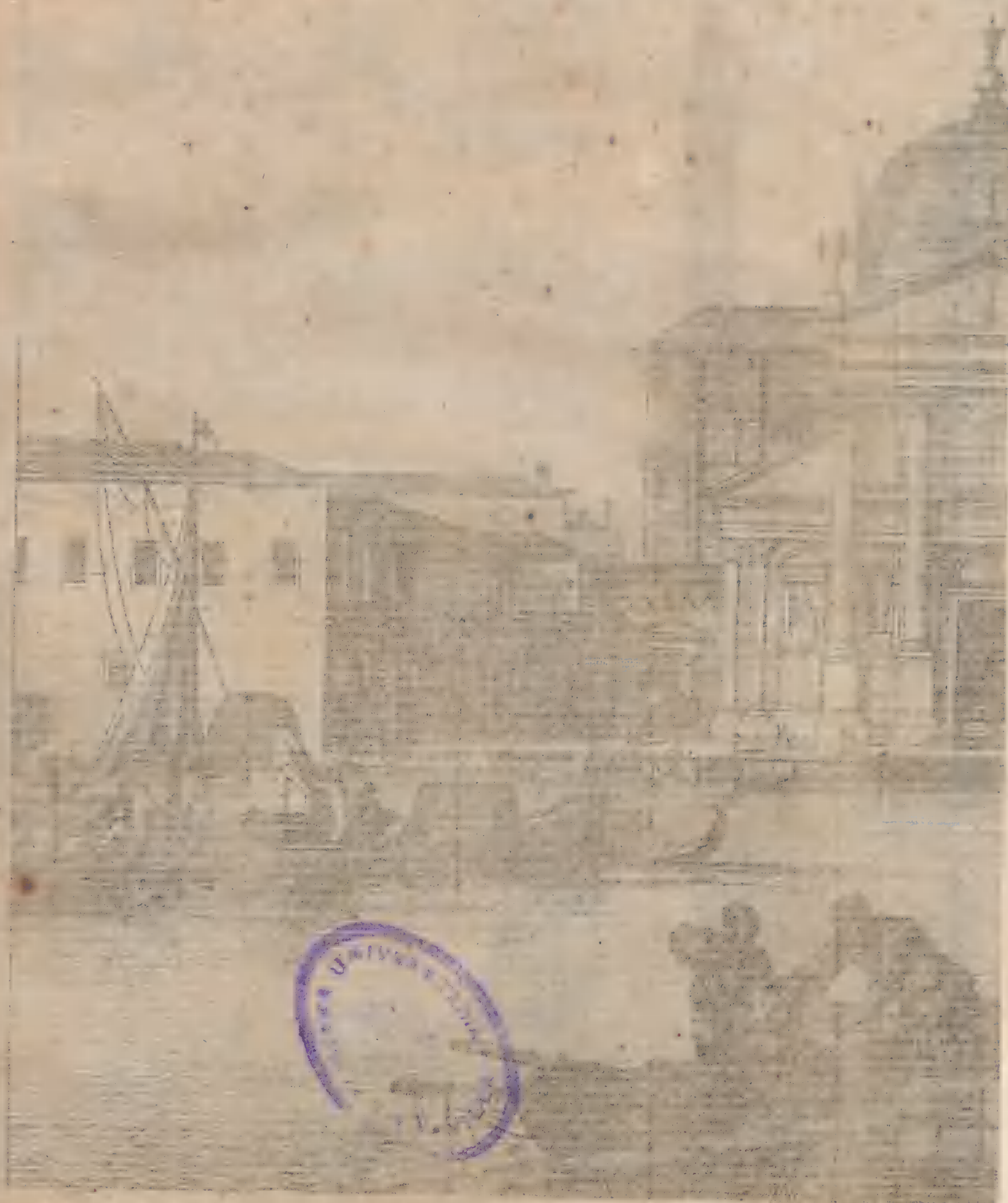
Vûe de l'Eglise des FILLES, *dans la Zueque.*

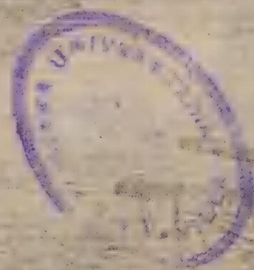

Chiesa di S. GIORGIO MAGGIORE,
de Monachi Benedettini.

Ecclesia S. GEORGII MAJORIS.
Architectura Andreæ Palladii.

L'Eglise de S^t. GÉORGE MAJEUR.

S. JOANNES;

Monachi Camaldulenſes.

Ædificium *Bonacurſiæ Lucenſis* familiæ, vel ut alii volunt, *Bondolæ* & *Grettolæ* extinctarum familiarum opera erectum, quinque habet Altaria.

Majus Sacellum anno 1511. completum, aut renovatum fuit a *Laurentio Cagnolino*, in cujus ſepulchro ſic legimus:

LAVRENTII CAGNOLINI BERGOMEN. VIRI INGENVI HIC SITA SVNT OSSA, CVIVS VIRTVS, PRVDENTIA, ET ANIMI MAGNITVDO TANTA FVIT, QVOD NE DVM EX EIVS OPERIBVS, AC SERVITIIS, QVIBVS TOTI VENETIARVM REIPVB. PROFVIT, NOMEN, FAMAMQVE IMMORTALEM ADEPTVS EST; SED OB EIVS DECESSVM FILIOS, ET PATRIAM HANC NOBILISS. MOESTISSIMOS RELIQVIT. O MIRVM PROBITATIS SPECIMEN! O MORTEM INFELICISSIMAM, INDICIVMQVE OMNIA MORTALIA CITO' EVANESCVNT. OBIIT ANNO DOMINI MDXXVI. DIE XIV. IVLII, FVNDATA PRIVS CAPPELLA HÆC, ET COMPLETA MDXI. DIE VII. IVLII PRO SE, ET HÆREDIBVS.

Excellentiores Altaris tabulæ ſunt depictæ *Maria Magdalena* à *Dominico Tintoreto.* & variè partita tabula, in qua primo ſtat viſitatio *Mariæ* tendentis ad *Eliſabeth*, *S. Matthias* Apoſt. *S. Joannes* Bapt. ac *S. Romualdus.*

Deinde infrà ſunt duodecim Apoſtoli, cum *Matthia*, & *Joſepho*, qui *Juſtus* dicitur; quod repræſentat electionem ad Apoſtolatum in locum *Judæ* proditoris.

Infra Decollatio *S. Joannis Bapt.* videturque ſaltatrix puella Caput in diſco ad Herodem ferens.

Deinde *S. Romualdus*, ejuſque Diſcipulus *Petrus Urſeolus*, qui depoſita Ducis dignitate, ſicut & Uxor *Malapetra* habitum Monaſticum induit. a *Joanne Bellino.*

Hic aſſervantur *S. Romualdi* inſignes reliquiæ.

S. GEORGIUS MAJOR;

Monachi S. Benedicti.

Judecæ in capite, & e regione *S. Marci* jacet Georgii Inſula Auguſtiſſimo Templo, ac Magnifico monaſterio conſpicua.

Hanc *Tribunus Memius Venetus* Dux anno 1382. B. *Joanni Mauroceno*, e *Vaſconia*, ubi anachoreta fuerat unà cum *Petro Urſeolo*, & Templum conceſſit, qui Monachos *S. Benedicti* accerſivit, ipſeque fuit primus hujus Monaſterii Abbas.

Hac in inſula prope Templum Vinea, Sylva, ac Piſtrinum aderant bona ad Ducis Palatium pertinentia, ut ex donatione die 20. Decembris facta, & a 113. teſtibus ſubſcripta apparet.

Accidit, ut Monaſterii canes *Petri Ziani* Ducis filium dilania-

rent, quod tantum doloris Duci fecit, ac iracundiæ, ut totum Monasterium, ac Monachorum plurimos incendio consumi juberet. Postea tamen ad se reversus ac Pontificis admonitione ad pœnitentiam revocatus non solùm monasterium reædificari curavit, sed & multa beneficia, ac privilegia concessit; Palatium, Pistrinum, aliaque bona, quæ ad *Zianam* familiam tunc pertinebant, donavit, Vetus Templum recentiorem ad formam reduxit, totamque Insulam Hortis, ac Viridariis cultam Monachorum potestati subjecit.

Fuit tandem iterum ad formam *Palladii* renovatum quod nunc omni dignum est admiratione, ac laude Templum, in quo duodecim magnificentissima Altaria. Ita & Monasterium, amplissimis, ac regalibus claustris circumdatum.

Templi hujus prospectus Istri lapide structus est, in eo quatuor columnæ compositi ordinis, quibus imminet elegantissima frons, cujus summitas quinque ornatur statuis marmoreis a *Baptista Albanensi* elaboratis. Inter statuas elegantibus in loculis duæ sunt optimi marmoris, *S. Stephani* scilicet Protomartyris, ac *S. Georgii.*

A lateribus duæ Urnæ, Tribuni *Memi* una, *Sebastiani Ziani* altera; sub prima leges:

MEMORIÆ TRIBVNI MEMI OPTIMI PRINCIPIS, QVI FACTIOSIS VRBE PVLSIS, INDE OCTONIS II. CÆSARIS ODIO IN REMPVB. MIRIFICE ELVSO, DE EADEM VBIQVE PROMERITVS, VT ÆTERNVM, EAMQVE CERTIOREM ADIPISCERETVR GLORIAM, ABDICATO IMPERIO, HANC INSVLAM MONACHVS INCOLVIT, AC EIVSDEM INSTITVIT VIRIS PIE LEGAVIT IIDEM GRATI ANIMI ERGO POSVERE. MDCX. DECESSIT MCCCCXCII.

Sic altera habet:

SEBASTIANI ZIANI INVICTI DVCIS, CVIVS ARMIS FRACTA PRIVS FRIDERICI ÆNOBARB. CÆS. PERTINACIA; MOX OFFICIIS DELINITA, EVNDEM INTER SE, ET ALEXANDRVM III. PONTIF. MAX. PACIS ARBITRVM VOLVIT, QVA NVTANS CHRISTIANA RESP. TANDEM SVBLATO DISSIDIO CONQVIEVIT. MONACHI PLVRIBVS OBSTRICTI BENEFICIIS, CELEBRIORI LOCO MONVMENTVM RESTITVERE. MDCX. OBIIT MDLXXIII.

In medio super Portam fit mentio fundationis, ac complementi hujus Operis:

D. O. M.

SACRVM GEORGII, AC STEPHANI PROTOM. TVTELA MONACHORVM ÆRE MDLVI. A FVNDAMENTIS CÆPTVM, ADIECTA FRONTE ABSOLVTVM, ANNO HVMANÆ REPARATIONIS MDCX. LEON. DON. PRINCIPE.

Intus habentur Principum, ac illustrium Virorum memoriæ, in quibus *Leonardi Donati* celebris inter *Andreæ Mauroceni* gesta scripta; sub cujus deposito hæc sunt verba:

LEONARDI DONATO VENETIARVM PRINCIPIS OSSA, EIVS IVSSV HIC CONDITA SVNT. QVI TOTIVS SVÆ VITÆ CVRSV SVMMA SEMPER INTEGRITATE, CONTINVISQVE LABORIBVS TRANSACTA, NIHIL CHARIVS VNQVAM HABVIT, QVAM PATRIÆ LIBERTATEM, REIQVE PVBLICÆ DECOREM, ET COMMODVM. VIXIT ANNOS LXXVI. MENS. V. OBIIT ANNO DOMINI MDCXII. SVI DVCALIS REGIMINIS ANNO VI. M. VI.

Ad

Altra Veduta di S. GIORGIO MAGGIORE. | Alter Prospectus Ecclesiæ S. GEORGII MAJORIS. | *Autre Vüe de L'Eglise de* St GEORGE MAJEUR.

Primo Claustro de l'Monastero di
S. GIORGIO MAGGIORE.

Primum Claustrum Cœnobii S. GEORGII MAJORIS.
Architectura Palladii.

Le premier Enclos du Couvent de
S^t. GEORGE MAJEUR.

Ad sinistram post ingressum jacet *Marcus Antonius Memus*, ubi & ejus effigies; & sic scriptum est:

MARCO ANTONIO MEMO IN REGENDIS POPVLIS SINGVLARI, SVMMA VRBIS, ET ORBIS LÆTITIA AD DVCATVM VENETIARVM EVECTO, PETRVS, ET MARCVS ANTONIVS EX TRIBVNO MEMO PRONEPOTES, ET HÆREDES PATRVO DIGNO FIERI CVRARVNT. VIXIT ANNOS LXXIV. IN DVCATV III. MENS. III. DIES VI. OBIIT ANNO MDCXV. DIE XXVIII. OCTOBRIS.

Ubi jacet Dux *Dominicus Michael* sic legitur:

TERROR GRÆCORVM IACET HIC, ET LAVS VENETORVM
DOMINICVS MICHAEL, QVEM TIMET EMMANVEL.
DVX PROBVS, ET FORTIS QVEM TOTVS ADHVC COLIT ORBIS,
PRVDENS CONSILIO, SVMMVS, ET INGENIO.
ILLIVS ACTA VIRI DECLARAT CAPTIO TYRI
INTERITVS SYRIÆ, MOEROR, ET VNGARIÆ.
QVI FECIT VENETOS IN PACE MANERE QVIETOS,
DONEC ENIM VIVIT, PATRIA TVTA FVIT.
QVISQVIS AD HOC PVLCHRVM VENIENS SPECTARE SEPVLCHRVM,
GENVA ANTE DEVM FLECTERE PROPTER EVM
ANNO DOMINI MCXXVIII. INDICTIONE VII.
OBIIT DOMIMICVS MICHAEL DVX VENETIÆ.

Huic Deposito renovato in aditu contra portam, quæ ducit ad Chorum addita est Marmorea effigies; item hæc verba:

HOCCE INCLYTI DVCIS SEPVLCHRVM VETVSTATE DESTRVCTVM PIISSIMO SENATVS DECRETO, MONACHI VETERI PRORSVS SERVATO EPIGRAMMATE ITERVM EXTRVXERE. MDCXXXVIII.

Non longe abest Sepulcrum cujusdam Monachi, qui S. *Stephani* corpus *Constantinopoli Venetias* transtulit, de quo sic:

OSSA PETRI VENETI MONACHI, QVI CORPVS PROTOMARTYRIS BIZANTIO HVC ADVEXIT MCX.

Legitur sequens Epitaphium de *Sebastiano Ziani*:

HIC DVX EGREGIVS, SAPIENS, DIVES, CINERESCIT,
VIVIT CVM CHRISTO, MVNDO SVA FAMA NITESCIT,
SEBASTIANVS VOCITATVS IN ORBE ZIANVS,
CVM PAPA, PRINCEPS, CLERVS, PLEBS HVNC RECOLEBAT.
IVSTVS, PVRVS, CASTVS, MITIS, CVIQVE PLACEBAT
CONSILIO POLLENS, BONA PLANTANS, ET MALA TOLLENS,
ROBVR AMICORVM, PATRIÆ LVX, SPES MISERORVM,
ET FLOS CVNCTORVM, DVX ELECTVS VENETORVM
BINOS CONIVNXIT GLADIOS, ET MORTE REFVLSIT,
ELOQVIVM SENSVS, BONITAS, CLEMENTIA SENSVS
ILLI PAREBANT, NVLLA VIRTVTE CAREBAT.
OBIIT ANNO DOMINI MCXXVIII. MENS. APRILIS.

Ejus Ossa sepulta fuere ante Altare vicini Sacelli unà cum aliis ejusdem familiæ, ubi sic habetur:

SEBASTIANI ZIANI PATRIS, PETRI, ET IACOBI FILIORVM OSSA, QVORVM ILLI VENETÆ REIPVBLICÆ DVCES, HIC DVCIBVS VIRTVTE PAR: VNIVERSI, QVI HOC COENOBIO ÆQVE MERITI COENOBITÆ GRATI RECONDID. MCCXI.

Jacent & hic duo ejusdem nominis familiæ *Sanutæ* Episcopi *Concordiæ* sibi invicem succedentes, de quibus legitur:

VIVVS VIDENS FECIT SIBI SIC POSVIT MATTHÆVS SANVTVS PONTIFEX CONCORDIENSIS, QVI CVM ESSET ANNORVM LXX. SVBSTITVTO AD SACRVM MVNVS EX FRATRE NEPOTE COGNOMINE, SANCTA HÆC INTRA CLAVSTRA VOLVIT VIVERE, MORI VOLVIT BENE, ET BEATE cIↄ. Iↄ c. XVI. KAL. MAIAS.

Chori sedilia statuis distincta aliisque ornamentis, & Nuce structa,

 in

insculptam mirabili labore continent S. *Benedicti* vitam; ibi videntur eleganti dispositione prospectus, templa, Palatia, sylvæ, animalia, aliaque ingeniosissima. ab *Alberto* de *Brule Flandrico* 25. annorum Juvene elaborata.

Majus Altare, quod consistit more Insulæ, optimis structum est marmoribus, super quod sunt quatuor æneæ statuæ: Euangelistæ scilicet globum auratum sustinentes, cui insidet æternus Pater, ac Columba in medio, quæ Spiritum Sanctum significat. Opus *Hieronymi Campaniæ* fuit.

In templi ambitu quatuor sunt nobilissima Altaria, quorum præcipuum est *Vincentii Mauroceni* ad Majoris dexteram; cujus lapidum venæ naturales hominum capita, aves, pisces ac animalia, &c, quod mirabilius est, Crucifixum (quod vix credibile videtur) imitantur.

Propè adest effigies ejusdem *Mauroceni*, ac sequens inscriptio:

VINCENTIO MAVROCENO EQVITI, SANCTI MARCI PROCVRATORI GRADVM FACTIS, CONSILIISQVE PRÆCLARIS; ADEPTO, GRAVISSIMIS REIP. TEMPORIB. PROVISORIS GENERALIS MVNERE IN TVENDA ORA MARITIMA FORTITISSIME VSO, ORATORIS DIGNITATE APVD GREGORIVM XIII. ET AMPLISSIMIS ALIIS HONORIBVS MAGNIFICENTISSIME FVNCTO, PATERNA PIETATE LONGE PRÆSTANTISSIMO, ANDRÆAM F. L. D. ET MAGNIFICÆ INDOLIS ADOLESCENTEM, SVMMO CVM OMNIVM DOLORE PEREGRE REDEVNDO BIZANTIO, MORTVVM EODEM HOC TVMVLO CONDENDVM CVRAVIT. PII IN PARENTEM FILII M. P.
VIXIT ANNOS LXXVII. KAL. MARTII DECESSIT MDLXXXVIII.

Prope S. *Stephani* Altare sequentes leguntur relationes:

DIVVS STEPHAN. PROTOMART. ANNO POST CHRISTVM NATVM XXXIV. A IVDÆIS SAXIS PETITVS, HIEROSOL. MARTYR. CORONATVR ATQVE INTER SANCTOS CÆLITES REFERTVR SIONE CONDITVS, EIVS OSSA MVLTIS POST ANNIS HONORII CÆSARIS TEMPORE, LVCIANO PRESBYT. DIVINO MONITV PATEFACTA, ET EX SIONE CONSTANTINOP. A PIA MVLIERE IVLIANA, CONSTANTINO HERACLII IMPERANTE, IN CONSTANTIANAM PRIMVM BASILIC. TRANSLATA, VENET. INDE NAVI PER PETRVM VENET. MONAC. TRANSVECTA. PASCHALE II. PONT. OPT. MAX. ALEXIO COMN. ORIENT. ET HENRIC. OCCID. IMP. EDITO INSIGNI MIRACVLO, DVM VECTORES FOEDISSIMA IACTATI TEMPEST. MALEAM DEFLECTERENT, TRIBVN. MEMO HVIVS COENOBII ABBAS MAXIME PIVS TEMPLO VETERI IN ARAM MAXIMAM RECONDIDIT. IOANNE GRADONICO PATRIARCHA GRADENSE, ET ORDELAPHO FALETRO VENETIARVM PRINCIPE. VIII. KAL. IVLII M. C. X.

Aliàs sic legitur:

OSSA DIVI STEPHANI PROTOMARTYRIS, CVM ADHVC IN VETVSTA ÆDE CONDERENTVR, GALLO EQVITI ORANTI, IBIDEM AB ANGELO CÆLESTI ORACVLO MANIFESTATA PETENTIBVS VILHELMO, ATQVE ALBERTO AVSTRIÆ DVCIBVS, SENATVS CONS. RESERATA SVNT KAL. SEPTEMBRIS MCCCLXXXIX. SED NOVO HOC TEMPLO IN DIVI GEORGII, ET IPSIVS PROTOMART. HONOREM A MONACHIS IN AVGVSTIOREM FORMAM RESTITVTO VETERI ÆDE SOLO ÆQVATA, QVO ARÆ MAXIMÆ FVNDAMENTA IACERENTVR, VNIVERSÆ FERE CIVITATIS IN HANC INSVLAM CONCVRSV, DEIPARÆ ASSVMPTIONIS FESTO DIE, IOANNE TRIVISANO PATRIARCHA VENETIARVM, PRÆEVNTIBVS ABBATE, ET MONACHIS HYMNOSQVE ET LAVDES CANENTIBVS, NICOLAI DE PONTE VENETIARVM PRINCIPIS, ET SENATVS PRESENTIA, VETERE PROTOMARTYRIS MONVMENTO DEMOLITO, VENERABVNDI MONACHI EADEM IN HOC IPSVM SVB VESPERAM SVPPLICITER INTVLERE, ATQVE INTRA ARAM CONSTITVERE. GREGORII XIII. PONTIFICATVS ANNO IX. RODVLPHO II. ROMANORVM IMPERATORE.
XVIII. KAL. SEPTEMBR. MDLXXXI.

In ſiniſtra ambitus parte e regione Altaris S. Stephani adeſt familiæ *Bollanæ* altare, prope quod hæc habes:

DOMINICO BOLLANO SENATORI GRAVISSIMO, BRIXIANAM PRÆTVRAM DIFFICILLIMIS TEMPORIBVS GERENTI, AB EA AD EIVSDEM CIVITATIS EPISCOPATVM DIVINITVS VOCATO, VIGINTI, ET AMPLIVS ANNIS IN EIVS ADMINISTRATIONE, SINGVLARI VIGILANTIA, ET SANCTITATE CONSVMPTIS, ILLIVS OSSIBVS BRIXIÆ CONDITIS, HOC IN PATRIA MONVMENTVM QVOD POSTERI SEQVANTVR. ANT. ET VINCENT. IACOBI FRATRIS FILII PIE POSVERVNT. DECESSIT ANNO DOMINI MDLXXIX. PRID. ID. AVG ANNOS NATVS LXV. MENS. VI.

Majoris Altaris columnæ habent inſcriptum templi hujus dedicationis tempus:

PRO VETERE ILLO, QVOD ANNIS ABHINC DC. A VENETO SENATV COLENDVM ACCEPERANT D. BENEDICTI MONACHI, NOVVM HOC CELEBRE T MPLVM AD PALLADII ARCHETYPVM, MIRA PIETATE ADDIDERE; FRANCISCVS VENDRAMENVS VRBIS PATRIARCHA DICAVIT, QVARTA MENSIS IANVARII DOMINICA, QVÆ QVOTANNIS CELEBRIS ERIT. DOMINICO PEROSIO ABBATE, AC GENERALI PRÆSIDE CVRANTE. MDCX. LEONARDO DONATO DVCE.

Duabus in columnis ante Crucifixi Altare, in Lydio lapide ſic legitur:

MARIA GRIMANA OPTIMA DVCIS OPTIMI FILIA. LAVRENTII IVSTINIANI, QVOCVM SVAVISSIME VIXIT, ORATORES AD SVPEROS HIC CINERES INDIVIDVOS MDCXX.

In altera ſic ſcriptum eſt:

LAVRENTIVS IVSTINIANVS H. S. E. QVA TOGA, QVA SAGO, ET LIBVRNICO IN PRIMIS BELLO, FVLTA PATRIA, TITVLIS FVLTVS. OBIIT ANNO MDCXX. GLORIOSE. VIXIT ANNOS L.

Ut obſervemus modo ordine picturas, incipiamus a Majoris portæ ſiniſtra, ubi vides S. *Luciæ* tam firmam, ut boum multitudo, Deo nolente, trahere nequeat. opus celebre *Leandri Baſſani.*

Sequitur B. Virginis Altare, in quo Marmorea ſtatua.

Poſtea ſequitur S. *Georgius* Draconem ad Reginam liberandam interficiens, quem depinxit *Ponzonius.*

In Dextro Templi brachio videtur Sanctiſſima Trinitas S. *Stephani* Martyrio aſſiſtens; opus *Tintoreti* fuit.

Ejuſdem eſt alia a dextra Alt. Maj. in qua Chriſti reſurrectio multis adſtantibus militibus, variæque ſunt Senatorum effigies.

A lateribus majoris Altaris Manna de Cœlo in deſertum cadens, ac Chriſti ultima Cœna eſt etiam e *Tintoreto.*

Ibidem videtur *Benedictinæ* Religionis arbor, e *Petro Malumbra.*

In ſiniſtro Templi brachio habes *Mariæ* coronationem ab æterno Patre ac Filio; & inferius S. *Gregorium*, S. *Benedictum*, aliosque ejuſdem ordinis ſanctos, e *Tintoreto.*

Sequitur Crucifixi Altare, opus excellens.

Poſtea habetur Chriſti nativitas, quæ eſt ex optimis *Leandri Baſſan.* operibus, cui ſimile non invenies.

Super portam imago S. *Mariæ Regienſis*, opus *Titiani* Junioris fuit.

Tabula Altaris in Sacrario continet B. Virginem, Puerum præsentantem *Simeoni*; opus elegans ad imitationem *Salviati* fuit.

Adest alia in pariete tabula, in qua S. *Georgius* Draconem interficit, e *Tintoreto.*

Egrediens Sacrarium invenies tabulam, in qua *Christus* super nubes; & in plano *Cosmus* & *Damianus.* e *Ponzonio.*

Tabula Altaris S. *Pauli* martyris continens *Christum* e cruce depositum & ad sepulturam elatum, ubi *Maria* aliæque mulieres; opus insigne *Tintoreti* fuit.

A dextra habes *Christum* vestibus exutum & sedentem, S. *Franciscum*, ac S. *Georgium*, S. *Paulum* M. & S. *Benedictum;* a *Varotari.*

A sinistra sunt B. Virgo, ejusque Puer, S. *Stephanus*, ac S. *Matthæus*; opus celebre *Ponzonii* erat.

In egressu hujus Sacelli Altare sinistrum invenies, in quo S. *Scholastica.* opere *Tintoreti.*

Habentur præterea hoc in Monasterio plures aliæ picturæ, aliaque æstimatione digna; claustra præcipue, in quibus nobiles columnarum ordines, prospectus, regalisque scala, secundum formam *Balthasaris Longhenæ.*

Bibliothecam habet, situ, claritate, amplitudine, ac librorum numero, primam in Urbe habitam. Ejus laquear quinque habet picturas, easque perelegantes, a duobus celebribus *Coronæ* Discipulis, *Joanne Coli*, & *Philippo Gherardi*, *Lucensibus* depictas.

Prima meridiem versus continet *Palladem*, ac *Jovem Chaos* distinguentes; & videntur cœli formam recipere.

Secunda Universi distributionem habet, ubi quatuor cardinales virtutes globum terraqueum sustinent, super quem videtur *Minerva* stellas distribuens sceptrumque ac triangulum tenens.

Tertia habet Palatium in convexa cœli superficie, optimi prospectus; cui angustus est aditus ferreis clausus instrumentis, cujus custodiæ adest *Pallas* clavem manu tenens; ex hujus scuto splendidissimi radii, velut solares, emittuntur; quò multi ex Alpibus descendentes aspiciunt, quorum aliquot illæsi, cæteri præcipites pereunt.

Quartum super Altare simulacrum *Minervæ* est ubi plures infantes, quorum aliqui Palmas ascendunt, aliqui earum fructus comedunt, aliique fructus super Altare projiciunt; ibique florentes Arbores; & *Pegasus* ungula saxum feriens, tres lactis, olei, ac mellis educit rivos; unde tres mulieres vasa ad sacrificandum Numini implent.

Quinta pictura denique septentrionem versus triumphum habet *Palladis* super currum a Tempore, Abstinentia, *Apolline*, ac *Alcide* tractum, sub cujus rotis Ignorantia conteritur, famaque per æthe-

æthera volitans tuba canit, pluraque numina diademata spargunt.

Sunt & duo, unus contra alterum, dimidii circuli, quorum unus ad Meridiem *Venerem* habet ac *Martem* super currus, illa descendit, hicque a descensu jam retrocedit. ad septentrionem alter *Mercurium* genio sociante continet.

Quinque fenestræ quinque habent emblemata; quorum primum ad Austrum Sol est in medio cœlo circulos inter & Planetas effulgens. Ubi sic scriptum: CVNCTA COMPONENS.

Secundum Sol oriens obscuris nubibus involutus, ubi sic: DOMINABITVR ASTRIS.

Tertium Sol Zodiacum absolvens, & Lunæ oppositus, sub quo globus terraqueus. sic notatur: OMNIA SIMVL.

Quartum Sol Globum mundi illuminans. ubi hæc verba: INDE LVCET.

Quintum Sol inter duos stans Montes, quorum posterior pars omnino est obscura; dilucidatur hoc verbo: ILLVMINABIT.

Qui harum picturarum majorem, distinctioremque relationem desiderat, legat librum, cui titulus COGITATIONES MORALES PICTVRIS EXPRESSÆ, quem felix pariter ac eruditus P. D. *Marci Veneti Cassinensis* Decani calamus conscripsit; ubi omnia explebit desideria.

Reliquiæ, sanctaque Corpora, quæ hoc habentur in Templo, hæc sunt: Corpus S. *Eutychetis Constantinop.* Patriarchæ; incorruptum S. M. *Pauli; S. Cosmi* ac *Damiani; S. Luciæ* brachium; S. *Felicis* M. Caput; sicut & S. *Georgii* M.; quædam ossa S. *Benedicti*, S. *Gherardi Sagredo* aliorumque.

INSULÆ URBI VENETIIS. ADJACENTES.

S. *Georgii Majoris* Insulam a sequentibus segregavimus; nam propter ejus celebritatem, ac populi frequentiam a reliquo Urbis Corpore haud debebat distingui. Reliqvas, quæ continentur portu, aut intra Venetum lacum brevissime, earumque tantum nomina apponendo notabimus, ordine litterarum:

INSULA S. ANDREÆ IN CARTHUSIO,

A Carthusianis Patribus habitatur.

S. AN-

S. ANGELI DE PULVERE:

Hunc locum Monachi primitus incoluêre, deinde Moniales; tandem derelictus est pulveri conficiendo nitrato destinatus.

BURANI:

Est Insula populo frequens, in qua quinque Templa, scilicet S. *Mauri*, quod Moniales colunt; alterum etiam est Monialium Capuccinarum; S. *Martini* Parochia est Presbyterorum. S. *Joannis* Moniales habent, S. *Antonii* pariter Moniales.

INSULA S. CLEMENTIS, NVNC S. MARIÆ LAURETANÆ:

In medio Templi erectum fuit Sacellum simile Lauretano, a quo nomen desumpsit. hoc Patres de *Rua* dicti colunt.

S. CHRISTOPHORI DE PACE:

Prope Muranum jacet hæc Insula, quam Patres *Augustiniani* incolunt.

S. HELENÆ:

Hic habitant Monachi *Olivetani* dicti; ubi multa digna visu reperies.

S. ERASMI.

Parochia adest Presbyterorum multis hortis circumdata.

S. FRANCISCI IN DESERTO.

Parvum hunc locum *Franciscani de observantia* incolunt; ubi magna est populi devotio ac frequentia.

S. JACOBI IN PALUDE:

Torcellum versus jacet hæc insula, in qua fuit primum Nosocomium, deinde habitarunt Moniales, & ab his derelicta Fratribus Minoribus Conventualibus *S. Francisci* concessa fuit, quorum unicus moratur.

S. GEORGII IN ALEGA:

Fusinam versus, quam incolebant *Minimi S. Francisci* de *Paula*[1].

S. LA-

[1] Primum Canonici Regulares S. *Laurentii Justiniani* incolebant, quibus suppressis, Monasterium fuit *Minimis* concessum, quibus jussu Senatus inde expulsis, datum fuit Religiosis Ordinis *Discalceatorum* S. *Theresiæ*; Anno vero MDCCXVI flammis consumptum est, excitatis quidem, a quodam insanæ mentis Religioso, cui Armamentarii Magistri accurrentes, omnibus artibus ac Instrumentis resistere haud potuerunt. Nunc, & Patrum diligentia, ac piorum eleemosynis iterum reædificatur; quod an ad pristinam amplitudinem, ac decorem perveniat, dubium est.

S. LAZARI:

Nunc habitantibus destituta, translatis in S. *Lazari* in Urbe Nosocomium bonis, quæ hîc primùm erecto inserviebant.

NOSOCOMII SEU LAZARETTI VETERIS:

Anno 1423. Senatus erectum curavit Nosocomium, ubi tempore pestilentiæ infirmi recipiuntur, eisque alimenta ac medicamina *Veneta* pietas suppeditat; quibus destinati sunt Medici, ac sacerdotes &c.

NOSOCOMIUM vel LAZARETTUM NOVUM

Erectum fuit anno 1468. eidem usui, ac vetus.

INSULA S. MARIÆ GRATIARUM:

Nunc habitatur a Monialibus *Capuccinis*. Locus magna Populi devotione ac frequentia celebris; ubi plura visu digna inveniuntur.

MALAMOCCO:

Locus populo frequens, in quo duo sunt Templa, quorum unum est Parochiale, Monialium alterum, quod S. *Mariæ* de *Oratione* dicitur.

MAZORBO:

Octo habet Templa, sed ob aëris intemperiem populo pæne destituta.

S. MICHAELIS:

Hic habitant Monachi *Camaldulenses*.

MURANUM INSULA:

Frequentissima est Insula. quindecim habet Templa; quorum octo sunt Monialium. Hic insignia reperiuntur.

INSULA S. NICOLAI IN LITTORE:

Monasterium celebre Monachorum S. *Benedicti* habet; a quo parum distat Visitationis *Mariæ* pergentis ad *Elisabeth;* Parochia Presbyterorum est. Hæc insula quinque milliaria usque ad *Malamocco* extenditur.

PUELLIA:

Redditur celebris *Christi* imagine miraculis clarâ, quò fideles accurrunt; in ea Presbyter quotidie habitat; nec longe distat a *Malamocco*.

INSULA S. SECUNDI:

Mæstrum versus, ubi incolunt, ac recte regunt *Dominicani de Observantia.*

S. SERVULI:

Monachi primum, Moniales deinde, quæ *Humilitatis* Monasterium in præsenti habitant, incoluerunt. Nuper Monialibus a *Candia* Insula, ne in Turcarum rabiem inciderent translatis assignata est.

SPIRITUS SANCTI:

Locus erat celebris, ac ornamentis abundans, dum a Canonicis regularibus colebatur. Illis postea suppressis anno 1659. *Franciscanis*, e Candia translatis a Senatu concessus.

TORCELLUM:

Quatuor sunt hac in Insula Templa, ea verò infrequentia ob aëris intemperiem.

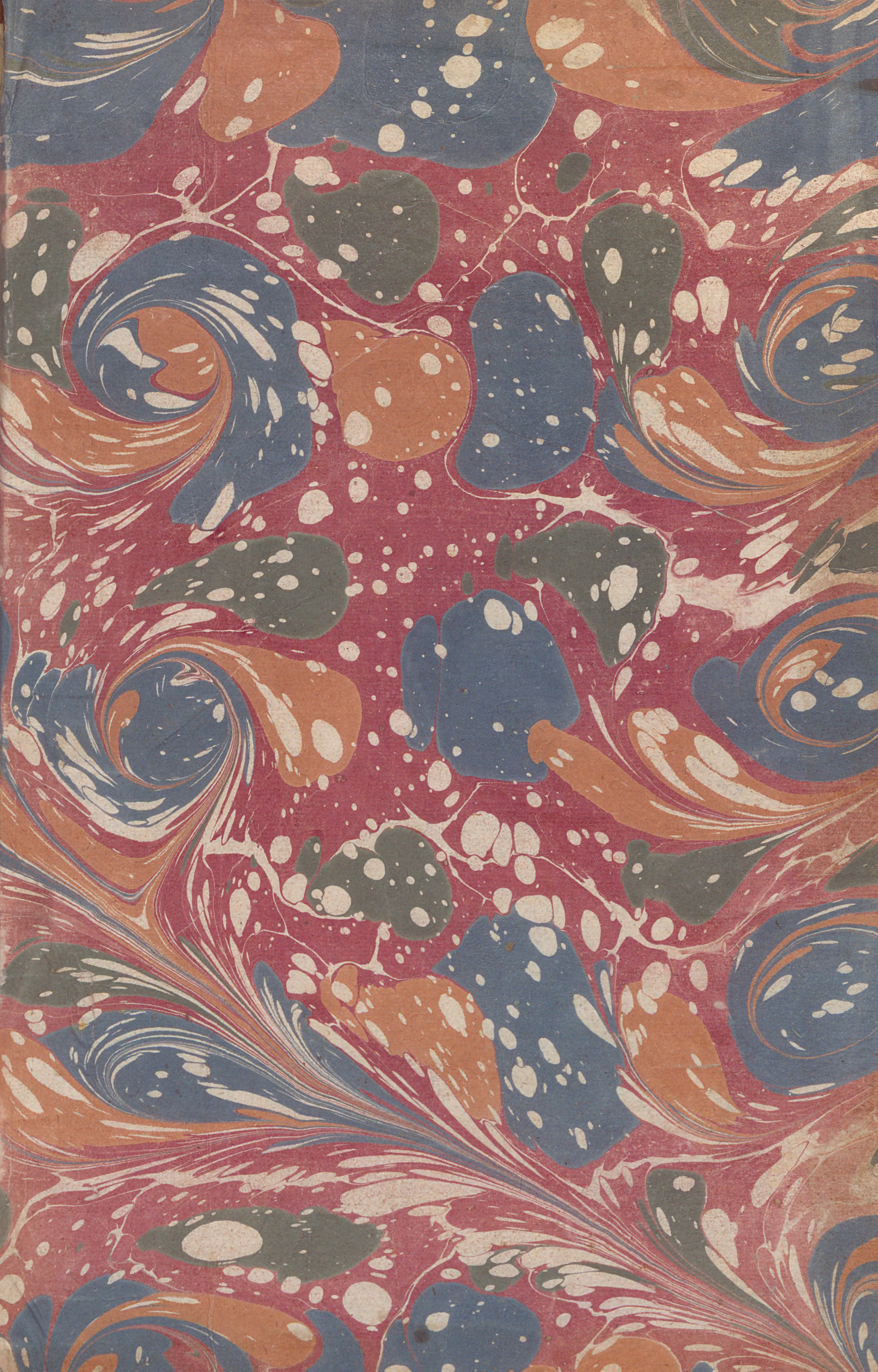
His in Insulis describenda forent nonnulla admiratione ac consideratione digna; quæ ne a proposita brevitate recedamus, omittimus.

FINIS PARTIS PRIORIS.

ANTIQ
ITALIÆ

TOM. V
P. II.